This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

~~57. b. 15.~~
~~200~~ f ~~14~~ 3
~~233~~

Taylor Institution.

PA 2104. R2. A1. 1874/3
743015

Digitized by Google

302687644/

TAYLOR INSTITUTION LIBRARY
OXFORD OX1 3NA

PLEASE RETURN BY THE LAST DATE STAMPED BELOW
Unless recalled earlier

15 APR 2002

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ
ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας
1874

57a.5

Digitized by Google

INSTITUTION
OF OXFORD
LIBRARY

Digitized by Google

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Digitized by Google

ΠΡΟΣΩΠΑ

'Αλέξιος ΚΟΜΝΗΝΟΣ, Αὐτοκράτωρ.

ΙΣΑΑΚΙΟΣ Ἄγγελος, ἀδελφός του.

ΑΛΕΞΙΟΣ Ἄγγελος, υἱὸς τοῦ Ἰσαακίου.

'Αλέξιος ΔΟΥΚΑΣ, ἐπιλεγόμενος Μούρζουφλος, Πρωτοβεστιάριος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, εὐνοῦχος, Μέγας θησαυροφύλαξ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, Αὐτοκράτειρα, γυνὴ τοῦ Ἀλ. Κομνηνοῦ.

ΕΥΔΟΚΙΑ, θυγάτηρ αὐτῆς.

ΜΑΡΙΑ, δευτέρα γυνὴ τοῦ Ἰσαακίου.

ΛΕΩΝ Σγουρός, Ὕπαρχος τοῦ Θ. Λασκάρεως.

ΑΓΑΠΙΟΣ, ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βλαχερνῶν.

Μαρκέσιος Βονιφάτιος ΜΟΝΦΕΡΡΑΤΟΣ.

ΑΥΛΙΚΟΙ:
- Μιχαὴλ Στρυφνός, Μέγας Δοὺξ, τοῦ στόλου.
- Νικήτας Χωνιάτης, Μέγας Λογοθέτης.
- Πρωτοσπαθάριος.
- Μέγας Δομέστικος.
- Παρακοιμώμενος τοῦ Κοιτῶνος.
- Μέγας Πριμικήριος.
- Πρωτοστράτωρ, Μέγας Τσαούσιος.

Πρέσβεις καὶ ἱππόται, Φράγκοι, Αὐλικοί, στρατιῶται, λαός, βωβὰ πρόσωπα.

Ἡ πρᾶξις ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Βασίλειον τῶν Βλαχερνῶν. Προθάλαμος Αὐτοκρατορικός.
Πλουσία αὐλαία χωρίζει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Αὐτοκρ. δωματίου.)

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΑΥΛΙΚΟΙ

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (πρὸς τὸν Μέγαν Δομέστικον)

Εἶναι, ὦ ἄρχον, ἀληθὴς ἡ εἴδησις;

ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἡ εἴδησις; Ἡ ποία;

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Εἰς κυνήγιον
ὁ αὐτοκράτωρ πῶς ὑπάγει σήμερον.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἐγὼ δὲν εἶμαι κεκλημένος. Εἴσθε σεῖς;

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Διόλου.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Μῦθος εἶναι τὸ κυνήγιον.
Δὲν θὰ ἐξέλθῃ μόνος.

Ο ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Ὄχι, ἄρχοντες·
δὲν εἶναι μῦθος. Εἶναι ὁ Δρουγγάριος,
μοὶ εἶπε, κεκλημένος.

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Δρουγγάριος,
καὶ ἡμεῖς ὄχι! Τὸ πιστεύεις;

Digitized by Google

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Οὐδ' ἐγὼ
δὲν εἶμαι, οὐδ' οἱ ἄλλοι εἶναι ἄρχοντες.

Ο ΔΟΥΞ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Περὶ τοῦ κυνηγίου ὁμιλεῖτε; Ἤκουσα
λαμπρὸν πῶς διετάχθη.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Προσεκλήθητε;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Δὲν προσεκλήθην· ἀλλ' ὁ Βεστιάριος
μετὰ τοῦ Βασιλέως τώρα συζητεῖ
τοὺς προσκλητέους.

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ποῦ θὰ κυνηγήσωσι;

ΜΕΓΑΣ ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὸ Ἀετόῤῥυγχον
ὡς συνηθίζει.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Εἰς τὸ Ἀετόῤῥυγχον;
Ἔχει ἀκάνθας τώρα.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ναὶ, τὰς φραγκικάς.

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Αἴ! τ' εἶν' οἱ Φράγκοι πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα;
Ἂν πτερνισθῇ, θὰ φύγουν.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἐπτερνίσθησαν
ἴσως προχθὲς κ' οἱ Φράγκοι, ὅτ' ἐνόμισας
καλὸν ν' ἀφήσῃς, ἄρχον, τὴν Χρυσούπολιν.

Digitized by Google

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἀφ' οὗ δὲν ἦλθον, ναύαρχε, βοήθειαν
τὰ πλοῖά σου νὰ φέρουν! Τὸ κατώρθωσας,
ἱστία νὰ τοῖς βάλῃς;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἔχει, φαίνεται
μικρὰς μερίμνας ὁ Πρωτοσπαθάριος
κατὰ ξηράν, κ' ἐτράπη πρὸς τὴν θάλασσαν.

Ο ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ (τῷ Πριμικηρίῳ)

Ὦ! τὸν καλόν! Ἠξεύρεις πῶς ἐπώλησε
τῶν πλοίων τὰ ἱστία;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καὶ τοὺς ἥλους των.

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Σὴ μέριμνα τὰ πλοῖα τὰ χρυσόηλα.

ΝΑΥΑΡΧΟΣ (ἀγριούμενος)

Σπαθάριε!

ΝΙΚΗΤΑΣ ΧΩΝΙΑΤΗΣ

Σιγᾶτε, ἄρχοντες! Αἰδώς!
Μὴ λησμονῶμεν ποῦ ἐσμέν. Ἂν ὄρεξιν
ἔχετ' ἐρίδων, πρὸ θυρῶν ἐπίκειται
γενναία ἔρις. Φυλαχθῆτε δι' αὐτήν.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἀλλὰ πῶς τοῦτο, ἤδη ὁ Δρουγγάριος
νὰ εἶναι κεκλημένος, καὶ ἡμεῖς οὐχί;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τί βαθμὸν ἔχει, ὥστε νὰ προτιμηθῇ;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἀνήκουστον!

Digitized by Google

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Χωροῦμεν ἄνω ποταμῶν.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἂς παρηγορηθῶμεν!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Εἶναι κίνδυνος.
Καταπατοῦνται ἀξιῶν προνόμια,
βαθμολογίαι μίγνυνται. Βασίλεια
ὧν ἤγγικεν ἡ ὥρα τῆς καταστροφῆς,
ἀπὸ τοιούτων προοιμίων ἄρχονται.
Ἡ ἐθιμοταξία εἶναι πρόφραγμα
τῶν θρόνων. Ἅμα ὡς λυθῇ, παρέλυσαν.

ΔΟΥΚΑΣ ΜΟΥΡΖΟΥΦΛΟΣ (ἐξερχόμενος τοῦ ἄλλου δωματίου)

Ὁ Αὐτοκράτωρ, οὗ τὰ ἔτη εἴησαν
πολλά...

ΠΑΝΤΕΣ

Πολλὰ τὰ ἔτη!

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς κυνήγιον
θενὰ ἐξέλθῃ μέγα.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (πρὸς τὸν Σπαθάριον)

Βλέπεις; ἀληθές.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (τῷ Δομεστίκῳ)

Περίεργον. Τί τρέχει;

ΔΟΥΚΑΣ

Πρωτοκυνηγέ,
ἑτοίμασον τοὺς κύνας· ὅλους λῦσόν τους,
καὶ σκυλομάγγους τάξον ἑβδομήκοντα.

(Ἀπέρχεται ὁ Πρωτοκυνηγός, καὶ οἱ λοιποί, καθ' ὅσον λαμβάνουσι τὰς διαταγάς.)

Digitized by Google

Τ' ἄλογα, κόμη, τὰ βασιλικά· ἑπτὰ
τὰ στρώσια, καὶ ἄλλα τόσα τὰ συρτά.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (πρὸς τὸν Σπαθάριον)

Καὶ προσεκλήθη μόνος ὁ Δρουγγάριος!
Κακὰ μαντεύω.

ΔΟΥΚΑΣ

'Αρχιερακάριε,
χρυσοῦν ἂς λάβῃ λόφον ὁ Σταυραετὸς,
ὁ μέγιστος ἱέραξ. Εἰς τὴν χεῖρά του
ὁ Αὐτοκράτωρ θὰ τὸν φέρῃ. 'Αργυροῦν
δὸς εἰς τὴν Αὖραν, διὰ τὴν Βασίλισσαν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Λοιπὸν θὰ εἶναι μέγα τὸ κυνήγιον;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄρχοντες, μέγα.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Εἶναι ἆρά γε πολλοὶ
προσκεκλημένοι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶναι.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Δρουγγάριος
προσκεκλημένος εἶναι, ὡς ἠκούσαμεν.

ΔΟΥΚΑΣ

Βεβαίως εἶναι.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἄλλοι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶσθε, ἄρχοντες,
καὶ ὑμεῖς ὅλοι.

Digitized by Google

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ καὶ λοιποί

Πολλὰ ἔτη καὶ πολλὰ
τοῦ θείου Βασιλέως.

ΔΟΥΚΑΣ

Τώρ' ἀπέλθετε.

('Απέρχονται ὅλοι, πλὴν τοῦ εὐνούχου Κωνσταντίου.)

(Πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Σὺ δὲν ἐξῆλθες, καὶ κινεῖς τὴν κεφαλήν.
Τί σ' ἐνοχλεῖ, εὐνοῦχε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εἰς κυνήγιον
ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ ἐξέλθῃ μελετᾷ;

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; δὲν τὸ ἐπιτρέπεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ περὶ αὐτοῦ
συγκεκλεισμένοι μυστικῶς ἐσκέπτεσθε;

ΔΟΥΚΑΣ

Σπουδαίαν δὲν νομίζεις τὴν ὑπόθεσιν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πῶς ὄχι; Οὗτοι ὅλ' οἱ ἄρχοντες ἐδῶ
θορύβου ἦσαν πλήρεις κ' ἔξω ἑαυτῶν,
διότι προσεκλήθη ὁ Δρουγγάριος,
καὶ αὐτοὶ ὄχι.

ΔΟΥΚΑΣ

Αἴ! τί ἔχεις νὰ εἰπῇς;
Τὸ βλέπεις πόσην ἔχει σπουδαιότητα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

'Αλλὰ ἐγκύμων κεραυνῶν ἡ θύελλα
ἐπέρχεται· τί λέγω, εἰς τὰς θύρας μας

Digitized by Google

μυκᾶται καὶ ἀστράπτει. Τὴν Χρυσούπολιν
καλύπτει πᾶσαν Σταυροφορικὴ ἀσπίς,
ὥστε τὸ πλῆθος τὴν καλεῖ Σκουτάριον.
Τῆς ἱερᾶς μας πόλεως ἀπέναντι,
ὡς πύργοι τεταγμένοι σιδηρόκτιστοι,
ἄνδρες πολέμου ἀπειλοῦντες ἵστανται.
Προχθὲς τοὺς εἶδε μόλις ὁ Σπαθάριος,
κ᾽ αἰσχρῶς ἐτράπη, τὴν Χρυσούπολιν ἀφείς.
Ἂν πρὸς τὰ τείχη τὰ ἡμέτερα, αὐτῶν
τὰ στήθη συγκρουσθῶσι τὰ χαλκένδυτα,
τίνα τῶν δύω θὰ θραυσθῶσιν ἀγνοῶ.
Ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν τὰ βλέπει; κ᾽ εὔθυμος
διασκεδάσεις καὶ κυνήγια ζητεῖ;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶδες ποτέ σου βλέποντ᾽ αὐτοκράτορα;
Ἄλλους τυφλοῦσιν οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν,
ἄλλους τυφλοῖ ὁ τύφος καὶ ἡ δύναμις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἂν τυφλώττῃ, παρ᾽ αὐτὸν
διάγεις, ἄρχον, σὺ ὀξυδερκέστατος.
Πῶς δὲν τῷ διανοίγεις σὺ τὰ ὄμματα;

ΔΟΥΚΑΣ

Δὲν τὸν νομίζεις ἱκανῶς ὀξυδερκῆ
διὰ νὰ ἐξορύξῃ τὰ ἡμέτερα;
Τὴν θύελλαν φοβεῖσαι; Αἴ! Κωνστάντιε!
εἶσαι ἀκόμη ναυτικὸς ἀρχάριος.
Εἰς τὰς θυέλλας αἱ μεγάλαι καὶ σαθραὶ
ὁλκάδες ἴσως ἀνατρέπονται. Μικρὰ
κ᾽ ἐλαφρὰ σκάφη ἐκ σανίδος στερεᾶς,
εἰς τῶν κυμάτων ἐπωχοῦνται τὸν ἀφρόν,

Digitized by Google

καὶ πανταχοῦ λιμένες τοῖς ἀνοίγονται.
Μὲ ἐννοεῖς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Νομίζω.

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὴν θύελλαν
ταράττεται τὸ ὕδωρ, φίλτατε· κ' ἐκεῖ
εἰς τὰ θολά του βάθη ἁλιεύονται
παντοῖα ὅσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ αὐτοκρατορικὸν
μεταξὺ ἄλλων ἴσως Καισαρίκιον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἴσως, ὡς λέγεις. Τί κωλύει; Ἆρά γε
εἰς ποίους πόδας ἵδρυται τοῦ Κομνηνοῦ
ὁ χωλὸς θρόνος; Πῶς τὸν Ἰσαάκιον
τὸν ἀδελφόν του τοῦ φωτὸς ἐστέρησε
κ' ἐξέβαλε τοῦ θρόνου, ἂν τὸν δικαιῇ
νὰ εἶναι αὐτοκράτωρ ἁγιώτατος,
δύσκολον εἶναι ὅμοιον δικαίωμα
καὶ ἄλλοι ν' ἀποκτήσουν; Τόλμη δὲν ἀρκεῖ;
Ἢ ἂν προσαπαιτῆται τέχνη, εἰς αὐτὸν
τὸ στέμμα δὲν ἀνήκει. Τὴν δ' ἐπίκουρον
τῆς τόλμης καὶ τῆς τέχνης, τὴν περίστασιν,
φέρουσιν οὗτοι οἱ σιδηροθώρακες.
Φοβεῖσαι ὅτι θὰ μᾶς ἀνατρέψωσιν;
Ἂν φέρωσι τὰ ἄνω κάτω, δὲν φρονεῖς
πῶς καὶ τὰ κάτω ἄνω θενὰ φέρωσι;

Digitized by Google

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Φρονῶ βεβαίως, κ' ἐννοῶ ἀτράμητος
ὁ ὀφθαλμός σου πῶς προσβλέπει τὸν χαλκὸν
τῶν φραγκικῶν ἀσπίδων, ἂν οὐδὲ τὸ φῶς
τὸν ἐκθαμβοῖ τοῦ θρόνου τὸ ὑπέρλαμπρον.
Ἀλλ' ἔστω ὅτι, —δύσκολον δὲν φαίνεται,—
ἡ ἐξ ὑπερβορείων αὕτη θύελλα
τὸν Κομνηνὸν τοῦ θρόνου ἐξεκύλισε·
τί πρὸς ἡμᾶς; Τοῦ θρόνου, καθ' ἃ λέγεται,
τὸν ἀντικαταστάτην ἔχουν ἕτοιμον.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἔχουν. Ὅταν πλὴν τὸν Αὐτοκράτοροα
ἐβοηθοῦμεν σὺ κ' ἐγὼ, τὸν ἀδελφὸν
ν' ἀποστερήσῃ ὁμοῦ θρόνου καὶ φωτὸς,
νομίζεις ὅτι πρὸς τὸν Ἰσαάκιον
ἔτρεφον μῖσος, ἢ πρὸς τὸν Ἀλέξιον
φιλίαν; Ἀπατᾶσαι. Ἐλατήρια
τῶν ἀφελῶς φρονούντων! Τοῦ κατέχοντος
ὁ μὴ κατέχων μ' ἦτο προτιμότερος.
Σήμερον οὗτος, ὃν τὸ παραπέτασμα

(Δεικνύει τὴν πλαγίαν αἴθουσαν)

ἐκεῖνο κρύπτει, ἐῤῥιζώθη. Ἔφθασε
καὶ δι' αὐτὸν ἡ ὥρα τοῦ ν' ἀνασπασθῇ.
Οἱ Σταυροφόροι ἀνθ' ἡμῶν ἐργάζονται,
ἂν εἰς τὸν θρόνον ἢ τὸν Ἰσαάκιον
ἢ τὸν υἱόν του φέρωσι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τῶν παλαιῶν
αἱ νέαι ῥίζαι εἶναι εὐσειστότεραι.
Σὲ ἐννοῶ. Πλὴν θάλλουν ἐλαιόφυτα

Digitized by Google

πολλὰ περὶ τὸν θρόνον. Ἂν ἀμφότεροι
ἐξορυχθῶσι δι' ἀλλήλων οἱ κορμοί,
ἐκεῖνα στερεοῦνται· τί ἐκέρδησας;

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐνοῦχε, εἶσαι ἄνθρωπος πολύπειρος·
τοῦ θώρακος γνωρίζεις τί τὸ κεχηνός.
Τῆς Βασιλίσσης ὁ γαμβρός, ὁ ναύαρχος,
καὶ ὁ Παλαιολόγος, καὶ ὁ Λάσκαρις,
παρὰ τὸν θρόνον ἵστανται κ' ἐπιπροσθοῦν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Νὰ τοὺς μακρύνῃς δυσχερὲς μοὶ φαίνεται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλὰ νὰ πλησιάσω; Δὲν τὸ προτιμᾷς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πῶς, ἄρχον λέγεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τοῦ θρόνου τὴν σκιὰν
φύεται ῥόδον, χαρμονὴ τοῦ ἔαρος.
Ἐὰν τὸ καλλιέργουν, ἂν τὸ ἔδρεπον,
τί γνώμην ἔχεις; Δὲν θὰ ἐπλησίαζον,
τὸν θρόνον τότε ὅπου θάλλει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐννοεῖς
τὴν Εὐδοκίαν;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶπα πῶς πολύπειρος
εἶσαι ἀνήρ. Τὸ εὗρες. Πλὴν καὶ τοῦ καλοῦ
σ' ἠξεύρω φίλον. Πέπεισμαι τὴν ἐκλογὴν
πῶς δὲν θὰ κατακρίνῃς.

Digitized by Google

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἀλλ' ἐκπλήττομαι.
Τὴν Εὐδοκίαν λέγεις; Καὶ τί γίνεται
ἡ σύζυγός σου, ἡ Ἁγνὴ, παρακαλῶ;

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸ δειλὸν ῥεῦμα, φίλτατε Κωνστάντιε,
εἰς τῆς κοιλάδος τὸν ἀνώνυμον μυχὸν
ἐμπρὸς ἑκάστου χάλυκος παλινδρομεῖ,
ὡς ποῦ εἰς τέλμα σήπεται ἀκινητοῦν.
Τὸν Ἴστρον εἶδες; Ναὶ, τὸν εἶδες μετ' ἐμοῦ
ὅτε ἀπῆλθον πρέσβυς πρὸς τοὺς Παίονας.
Κυλίει βράχους, θραύει ἀκρωτήρια,
κ' ἐκρέει πολυχεύμων εἰς τὸν Εὔξεινον.
Ὅπου λιμνάζουν ἄλλοι, λάβρος φέρομαι.
Τῶν Βλαχερνῶν ἠξεύρεις ὁ ἡγούμενος
χάριτι θείᾳ, καὶ προτάσει τῇ ἐμῇ,
πῶς ἐκουρεύθη. Εἶναι εὐλαβέστατος.
Τὴν πρώτην μου γυναῖκα καταλύουσαν
παρασκευὰς ἀκούσας, μοὶ ἐπέτρεψε
νὰ τὴν χωρίσω. Μάθε, φίλε, τὸ φρικτὸν,
πῶς καταλύει τὰς τετράδας ἡ Ἁγνή!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἔρχονται σίγα.

ΔΟΥΚΑΣ

Τίς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἡ Αὐτοκράτειρα.

(Ὁ Κωνστάντιος χαιρετᾷ βαθέως καὶ ἀπέρχεται.)

Digitized by Google

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

(Εἰσέρχεται.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σὲ ἀνεζήτουν, πρωτοβεστιάριε.
Ποῦ ἦσο;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἤμην εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος.
Περὶ τοῦ κυνηγίου μοὶ διέταττε.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Περὶ τοῦ κυνηγίου, Βεστιάριε;
Ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κυνήγια τρυφᾷ,
μὴ βλέπων ἄγρα ὅτι εἶν' ὁ ἴδιος
ὑπερφιάλων κυνηγῶν; Ἂν ἔχῃ γῆν
νὰ κυνηγῇ ἀκόμη, ἴσως αὔριον
οὐδὲ πρὸς τάφον γῆς θὰ ἔχῃ σπιθαμήν.
Δὲν εἶν' ὁ θρόνος κλίνη ἀναπαύσεως.
Ὁ εἰς αὐτὸν ὑπνώττων δὲν ἐγείρεται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ὅταν δίδῃ προσταγάς,
ὑπακοὴν ὀφείλω.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πλὴν καὶ συμβουλήν.
Ὅταν τὸν σώζῃς, τότε τὸν ὑπηρετεῖς.
Ἠξεύρεις οἱ αὐθάδεις τῶν Δυσμῶν λησταὶ
σήμερον πάλιν πῶς ἀπεθρασύναντο;
Εἰς τῆς Σοφίας πρὸ μικροῦ τὸ τέμενος
μετέβην, ὡς συνήθως, εἰς προσκύνησιν.
Λαοῦ εἰς τὰς ἐπάλξεις εἶδα συῤῥοήν.
Τοὺς περιέργως τρέχοντας ἠρώτησα.
Τρεῖς, ἔμαθον, τριήρεις περιπόρφυροι,

φέρουσαι Φράγκους, καὶ λαμπρὸν σαλπίζουσαι,
παρέπλεον τὰ τείχη· κήρυξ δ' ἐξ αὐτῶν
τὸ πλῆθος προσεκάλ' εἰς ἀναγνώρισιν
τοῦ μόνου, τοῦ γνησίου αὐτοκράτορος,
ὃν φέρουσιν αἱ λόγχαι αἱ Λατινικαί.

ΔΟΥΚΑΣ

Ναὶ, βεβαιοῦται, ὡς ἐῤῥέθη ἀπ' ἀρχῆς,
πῶς φέρουσ' οἱ στρατοί των τὸν Ἀλέξιον
τὸν τοῦ Ἰσαακίου, ζῶσαν πρόφασιν,
καὶ ἀξιοῦσι νὰ τὸν ἐνθρονίσωσιν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ σὺ σπουδαῖον θεωρεῖς τὸν κίνδυνον;

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς παρεδέχθη ὁ λαὸς τὸ κήρυγμα;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀδιαφόρως. Κατεγέλα τῆς πομπῆς·
πρὸς πᾶσαν νέαν πρόσκλησιν ἐκάγχαζε.

ΔΟΥΚΑΣ

Τότε....

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί τότε;

ΔΟΥΚΑΣ

Θρόνος ὃν περιφρουρεῖ
ἡ τοῦ λαοῦ ἀγάπη εἶναι ἀσφαλής.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ποῦ ζῇς, ὦ ἄρχον; Ὄχ' εἰς τὸ Βυζάντιον;
ἢ μᾶλλον πρὸς γυναῖκα μὴ φαντάζεσαι
ὑστεριῶσαν πῶς λαλεῖς, καὶ φείδεσαι
τῶν νεύρων της; Ἠξεύρω τί ἐστι λαὸς,
λαὸς τοῦ Βυζαντίου· ὄχλος παλαιστρῶν,

Digitized by Google

ἱπποδρομίων ἄχρηστον περίτριμμα·
κραυγάζων, πλὴν μὴ πράττων· ἕρπων σήμερον,
ἀλλ' ἐπιβούλως τὴν ἐπαύριον κεντῶν·
ἥρως εἰς στάσεις, ἔλαφος πρὸ τοῦ ἐχθροῦ.
Ὡς εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ Βοσπόρου, εἰς αὐτὸν
ἐποικοδόμει. Τὸν γνωρίζεις ὡς ἐγώ.
Εἰπέ μοι ἕν· νομίζεις εἶν' ἡ δύναμις
τῶν ξένων τούτων ἰσχυρά;

ΔΟΥΚΑΣ

Βασίλισσα,
ἡ σὴ Μεγαλειότης ἔχει ἀνδρικὴν
τὴν φρένα. Πᾶσαν δύνασαι ἀλήθειαν
ἀντιπροσώπως νὰ ἴδῃς ἀπτόητος.
Εἰς δυσπραγίας θίγεις τὰς δυνάμεις σου.
Οἱ ξένοι οὗτοι, οἱ χαλκάσπιδες, εἰσὶ,
δὲν σοὶ τὸ κρύπτω, δυσκατάβλητοι ἐχθροί.
Αὐτῶν ἀγὼν καὶ πάλη πᾶσα ἡ ζωὴ,
τρυφὴ τὰ ὅπλα, καὶ τροφὴ ὁ πόλεμος.
Ὡς καταιγὶς σιδήρου ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς.
Τὴν πρόοδόν των δὲν θ' ἀναχαιτίσωσιν
οἱ ἐν ἁβροῖς τραφέντες μαχηταὶ ἡμῶν.
Οἱ στρατηγοί μας, τῶν αὐλῶν παράσιτοι,
εἰς ἔργα δόλου, εἰς πλοκὰς σκευωριῶν,
οὐχὶ εἰς ἔργ' ἀνδρίας, ἐγυμνάσθησαν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πλὴν πρὸς πολλαπλασίους ἀντιτάττονται.

ΔΟΥΚΑΣ

Νικᾷ ἡ ῥώμη, δὲν νικᾷ ὁ ἀριθμός.

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπὸν νομίζεις ἀσφαλῆ τὸν θρίαμβον
τῶν ξένων τούτων; ἄφευκτον τὴν ἧτταν μας;

ΔΟΥΚΑΣ

Δυσκόλως βλέπω τὸν ἀντιστησόμενον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τῶν Κομνηνῶν ἡ ὥρα πῶς ἐσήμανε
μοὶ ἀναγγέλλεις. Ὑπὸ πτέρναν πορθητῶν
θὰ συντριβῇ ὁ θρόνος, ἤ, τὸ χείριστον,
ὁ Ἰσαὰκ ἐκ νέου θὰ τὸν ἀναβῇ,
καὶ ἡ Μαρία, παρ' αὐτῷ, τὸ πορφυροῦν
ὑποδυθεῖσα πέδιλον, θενὰ πατῇ
τὴν τεταπεινωμένην ταύτην κεφαλήν.
Ἠξεύρεις τότε τί μᾶς ἐπικρέμαται;
Εἰς τοῦ βαράθρου τὸν βυθὸν ἐνέβλεψας;

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ἀπελπίζου.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὀφθαλμὸν ἀντ' ὀφθαλμοῦ,
ὀδόντ' ἀντὶ ὀδόντος! Αὔτ' ἡ Νέμεσις
ἐφ' ἡμᾶς ἔσται, ἂν τοῦ θρόνου ἐπιβῇ
ὁ Ἰσαάκ, ἢ ἄλλος Ἀγγελώνυμος.
Ὁ Αὐτοκράτωρ αὔριον, μ' αἱμοσταγεῖς
τὰς κόρας, εἰς τὰ βάθη ζοφερῶν εἱρκτῶν
θὰ κεῖται, κ' εἰς τὴν θύραν τῆς συζύγου του
ἐπαίτου δίσκον θενὰ τείνω.

ΔΟΥΚΑΣ

Δέσποινα,
πᾶσαν ἐλπίδα οὕτω μὴ ἀπόκρουε.
Ἐὰν ὁ Αὐτοκράτωρ ὁπλιζόμενος

Digitized by Google

ψυχῆς ἀνδρίαν καὶ φρενὸς εὐστάθειαν,
φέρ' εἰς τὰς χεῖρας ὑψηλὸν τὸ λάβαρον,
κ' ἐν τούτῳ νίκα κράζων δράμ' εἰς τοὺς ἐχθρούς,
ἂν νέαν δώσῃ εἰς τὸ κράτος του ζωήν,
τὸ πᾶν εἰσέτι σώζεται.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

'Απώλετο
τὸ πᾶν· καὶ τὸ ἠξεύρεις. Τὸν 'Αλέξιον
ἡ πρώτη θ' ἀνατρέψῃ λαίλαπος πνοή.
Τὸ σκῆπτρον πίπτει τῶν ἀτόνων του χειρῶν.
Οὐχὶ παρηγορίαν, συμβουλὴν ζητῶ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν πίπτῃ, τότε φρόντισον περὶ ἑνός,
πῶς κἂν εἰς χεῖρας νὰ μὴ πέσῃ ἐχθρικάς.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς τοῦτο;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὸν θρόνον νὰ καθίσῃ τις,
ἥτις ἐμπρός σου νὰ γονυκλιτῇ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ τίς
τοιαύτη ἔσται;

ΔΟΥΚΑΣ

Διατί θυγάτηρ σου
καὶ διατὶ γαμβρός σου νὰ μὴ σώσωσι
τὰ τρίμματα τοῦ θρόνου, ὅπως ἄρχωσιν
αὐτοὶ ἐπὶ τοῦ κράτους, ἐπ' αὐτῶν δὲ σύ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί τ' ὄφελος ἂν πέσω ἐκ τοῦ Ἰσαὰκ
εἰς τὸν Παλαιολόγον ἢ τὸν Λάσκαριν;

Digitized by Google

ἂν ἐκ τῆς Σκύλλης εἰς τὴν Χάρυβδιν ῥιφθῶ;
Ὁ μὲν ἀπλήστως ὀρεγόμενος ἀρχῆς,
θ' ἀφηνιάσῃ ἅμ' αὐτῆς γευσάμενος·
ἀντὶ νὰ κλίνῃ γόνυ, ἀνυπόμονος
θὰ μὲ λακτίσῃ ἐκποδῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὦ! ἀληθές.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ δὲ, καὶ ἤδη παρῳδῶν τὸν ἥρωα,
καὶ κόμπου πλήρης, εἰς οὐδὲν μὲ θεωρεῖ
τὴν αὐτοκράτειράν του ὁ ὑπήκοος.
Ὁποῖος ἔσται βασιλεύς μου;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀληθές.
Ἂν γυνὴ ἦσο τῶν συνήθων, δέσποινα,
θενὰ ἐσίγων, σοῦ φειδόμενος· πλὴν σὺ
ἀτρόμητος ἐμβλέπεις εἰς τὸ βάραθρον.
Ὀξὺ τὸ βλέμμα, καὶ ὀξὺ τὸ ἔργον σου.
Ναὶ, δὲν θὰ εὕρῃς σωτηρίας κιβωτὸν
παρ' οὐδετέρῳ τῶν γαμβρῶν, ὅτ' ἐκραγῇ
ὁ πλησιάζων φοβερὸς κατακλυσμός.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν ἦν γαμβρός μου καὶ ὁ Κοντοστέφανος;
Δὲν ἦν τοῦ αἵματός μου ὁ Καματηρὸς,
οἱ εἰς αἰσχύνης ῥίψαντές με ἄβυσσον;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλὰ... ἡ τρίτη ἐκ τῶν θυγατέρων σου...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ Εὐδοκία; Καὶ λοιπὸν τί πρὸς αὐτήν;

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶν' ἄγαμος. Ἰδού σοι βέβαιος λιμήν.
Αὐτῆς τὴν χεῖρα δὸς εἰς χεῖρα ἀσφαλῆ,
πιστὴν καὶ δραστηρίαν, ἥτις φέρουσα
τὸ σκῆπτρον, νὰ τὸ φέρῃ πρὸς σὸν ὄφελος.
Κεφαλὴν στέψον, ἥτις νοῦν ἐγκλείουσα
βασιλικὸν, καὶ πάσας ὑπεραίρουσα,
νὰ ἐπιβάλλῃ σέβας, ἀλλ' ἐν σεβασμῷ
τὸ στέμμα της νὰ θέτῃ εἰς τοὺς πόδας σου.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ εἶσαι, ἄρχον, νεῦλης εἰς τὴν αὐλήν;
ἢ δὲν γνωρίζεις ὅλους τούτους ὡς ἐγὼ
τοὺς εἰς τοῦ θρόνου τὰς βαθμίδας ἕρποντας,
χρυσοστολίστους, μυριπνόους ἔξωθεν,
ἐντὸς ἀσκοὺς κουφόνους, κακιῶν πασῶν
ταμεῖα, κινδυνώδεις ἧττον ὡς ἐχθροὺς
παρὰ ὡς φίλους; Οἷον περιγράφεις σὺ
κ' οἱ χρόνοι ἀπαιτοῦσιν ἄνδρα, πλὴν ἑνὸς
ἐγὼ οὐδένα ἄλλον εἶδα παρ' ἡμῖν,
καὶ ὁ εἷς οὗτος, εἶσαι σὺ, ὁ ἔγγαμος.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ μεγαλοφροσύνη, Αὐτοκράτειρα,
τὴν μεγαλοφροσύνην προκαλεῖ. Ἂν, ὡς ἀνὴρ,
περὶ μεγάλων σὺ μεγάλα σκέπτεσαι,
πρέπ' εἰς τὸ ὕψος τὸ αὐτὸ νὰ ἐγερθῶ,
τὰς γυναικείας τρυφερότητας νικῶν.
Ἂν νὰ σὲ σώσω δύναμαι, διάταξον,
καὶ φίλτρου κρείττων, καὶ ἀφοσιούμενος,
τοῦ γαμικοῦ μου ἀπαλλάττομαι δεσμοῦ·
μετὰ τῆς Εὐδοκίας τὸ δικαίωμα

Digitized by Google

τοῦ στέμματος λαμβάνω, καὶ κατατεθὲν
εἰς πιστὰς χεῖρας, τὸ φυλάττω διὰ σέ.
Στάθμισον ταῦτα, καὶ, ἂν θέλῃς, πρόσταξον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἰδοὺ ἡ Εὐδοκία.

ΔΟΥΚΑΣ

Συζητήσατε
ὁμοῦ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σπανίως συζητῶ. Συχνότερον
προστάζω.

Ο ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ (ἐξερχόμενος τοῦ δωματίου τοῦ Αὐτοκράτορος)

Ἄρχον Βεστιάριε, ὑμᾶς
ζητεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔτη του πολλά!

(Ἀναχωρεῖ μετὰ τοῦ Παρακοιμωμένου.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σὲ ὑπὲρ πάντας, Εὐδοκία, ἤθελον.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐμὲ, ὦ μῆτερ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐκ τῶν θυγατέρων μου
σὺ μ' εἶσαι ἡ φιλτάτη. Πάντοτ' εὐπειθὴς,
οὐδέποτέ μοι λύπην προξενήσασα,
ἐκτὸς ἐὰν αἱ λῦπαι μ' ἔθλιβον αἱ σαί.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εὐχαριστοῦμαι, μῆτερ, πῶς σ' εὐχαριστῶ.
Ἀλλὰ τὰς ἀδελφάς μου ἴσως ἀδικεῖς.

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἴσως· διότι ὅσα μοὶ ἐπότισαν
ποτήρια πικρίας, δὲν τ' ἀπέδωκα.
Εἰς τοῦ Κοντοστεφάνου τὰς σατανικὰς
πλεκτάνας κ' ἡ Εἰρήνη συνυπούργησεν.
Ἡ δ' Ἄννα, πᾶσαν ἀποπτύσασα αἰδῶ,
ἐρωτικὰς προτάσεις δὲν ἐπέτρεπεν
εἰς τὸν μνηστῆρα τοῦ θυγατριδίου της,
εἰς Ἰβαγκὸν τὸν Βλάχον; Καὶ ἀμφότεραι,
ὅτε χηρεία τὰς ἀπηλευθέρωσε,
τρέφουσαι φρένας ἀγενεῖς ἐδείχθησαν.
Ὑπὲρ τοῦ κράτους μεριμνῶσα καὶ αὐτῶν,
μεθ' ἡγεμόνων ἤθελον τῆς Δύσεως
τῶν πρώτων καὶ κρατίστων συνδεόμεναι,
κλονούμενον τὸν θρόνον νὰ στηρίξωσιν.
Ἀλλὰ τὴν δόξαν παρ' οὐδὲν τιθέμεναι,
πρὸς τὸ συμφέρον ἀπαθεῖς τὸ ὕψιστον,
ἐκεῖν' ἐρώτων εὐτελῶν ἐφρόντιζον,
καὶ τῶν γονέων σείουσαι τὸν χαλινὸν,
εἰς ἀρχοντίσκους ἔδωκαν τὴν χεῖρά των,
δι' ἣν σκηπτοῦχοι ν' ἁμιλλῶνται ἔπρεπεν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀλλ' ὅμως, μῆτερ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ
εἰσὶ τοῦ θρόνου ῥωμαλέοι πρόμαχοι·
φημίζοντ' ἐπ' ἀνδρίᾳ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὡς οἱ ἔσχατοι
τοῦ κίρκου στρατιῶται.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀλλ' εἰς τοὺς δεσμοὺς

Digitized by Google

αὐτοὺς ἐκεῖναι εὗρον ἴσως τὸ γλυκὺ
τῆς εὐτυχίας ἄνθος, τὸ δυσεύρετον,
ὃ μάτην παρὰ ξένοις ἡ καρδία των
θενὰ ἐζήτει.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Θύγατερ, ἡγεμονὶς
ὡς Θεοκρίτου ποιμενὶς δὲν ὁμιλεῖ
περὶ καρδίας, καὶ περὶ αἰσθήματος.
Δὲν ἔχει προτιμήσεις ἡ καρδία της
πλὴν ὅ,τι εἰσηγεῖται εἰς αὐτὴν ὁ νοῦς,
καὶ τὸ συμφέρον εἶναι πρῶτος νόμος της.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄχαρις νόμος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Νόμος ἀπαραίτητος.
Νὰ σ' ὁμιλήσω ἤθελον περὶ αὐτοῦ.
Δεινοί, γνωρίζεις, περιέστησαν καιροὶ
τὸν θρόνον τοῦ πατρός σου. Σωτηρίας του
ἐλπὶς οὐδ' ἐλαχίστη μοὶ προσμειδιᾷ.
Θὰ καταῤῥεύσῃ, καὶ εἰς τὰ ἐρείπια
θ' ἀνεγερθῇ τὸ κράτος τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν,
κ' εἱρκτὴ καὶ τάφος δι' ἡμᾶς θενὰ σκαφῇ.
Δὲν ἀπατῶμαι· τὸ παρὸν ἀπώλετο.
Ἂς σώσωμεν τὸ μέλλον. Τοῦ πατρὸς κ' ἐμοῦ
σύ, καὶ τοῦ κράτους, ἔσῃ ἄγγελος σωτήρ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγώ; Πῶς τοῦτο μῆτερ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Χρειαζόμεθα
πράττουσαν χεῖρα, κεφαλὴν βουλεύουσαν,

Digitized by Google

θερμὴν καρδίαν καὶ ἀνεπιβούλευτον.
Οὐδεὶς ἐκ τῶν γαμβρῶν μου συνενοῖ αὐτὰς
τὰς σωτηρίους ἀρετὰς ἐν ἑαυτῷ.
Διὰ χειρός σου θενὰ περιφράξωσιν
αὐταὶ τὸν θρόνον, ἢ θὰ τὸν κοσμήσωσιν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀλλὰ μοὶ εἶναι ὅλως ἀκατάληπτον...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀνὴρ ἐχέφρων, ῥέκτης, πολυμήχανος,
ἀφοσιοῦται εἰς ἡμᾶς, τοὺς παλαιοὺς
δεσμούς του θραύει, καὶ μᾶς τείνει σώτειραν
τὴν ἀνδρικήν του χεῖρα, καὶ ζητεῖ τὴν σήν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀνήρ; ...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Δούκας εἶναι ὁ Ἀλέξιος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὁ Μούρζουφλος;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐχθροί του τὸ δυσώνυμον
αὐτὸ τῷ προσκολλῶσιν ἐπωνύμιον,
οὐχὶ ἡμεῖς. Μοὶ εἶναι φίλος συγγενής.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ μῆτερ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λέγεις; ...

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τοῦτο τὸ ποτήριον
ἀπότρεψόν το ἀπ' ἐμοῦ.

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ δειλιᾷς.
Τὸ μέτωπόν σου αἶρε ὑπερήφανον.
Τὸ προορίζω θείῳ μύρῳ νὰ χρισθῇ,
καὶ βασιλίσσης νὰ δεχθῇ διάδημα.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Στέφανον, μῆτερ, στέφανον ἀκάνθινον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Στέφανος δόξης εἶναι. Θὰ τὸν ἀρνηθῇς;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ μῆτερ, ἐκορέσθην δόξης, ἔπια
μέχρις ἰλύος τὴν πικράν της κύλικα,
ὅτ' ἐστεμμένον θῦμα εἰς τὸν Τριβαλλὸν
μ' ἐπέμψατε, κ' ἐνδίδων εἰς διαβολὰς
ὁ ἄτιμος ἀτίμως μ' ἀπεδίωξε,
τὸ αἶσχος μόνον ἔχουσαν περίβλημα.
Εἰς ἄλλους δόξης χάρισον Ὠκεανούς.
Ἓν διψῶ, μῆτερ, ἓν καὶ μόνον σοὶ ζητῶ,
σταγῶνα εὐτυχίας.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τῆς φρονήσεως
μὴ ἀποπτύῃς, θύγατερ, τὸν χαλινόν.
Δὲν εἶν' ὁ Δούκας βάρβαρος καὶ Τριβαλλός.
Τοῦ Βυζαντίου ὅταν θέλῃς μετ' αὐτοῦ
τὰ σκῆπτρα φέρει, τίς βασίλισσα πρὸ σοῦ
δὲν θέλει κύπτει; Τίς δὲν θέλει σὲ φθονεῖ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὑπάρχει, μῆτερ, καὶ καρδία ἐν ἡμῖν·
μὴ λέγε δὲν ὑπάρχει. Εἰς τὸν ἥλιον

Digitized by Google

τῆς εὐτυχίας ὅμως θάλλει. Κορυφαὶ
τῆς δόξης παγετώδεις τὴν μαραίνουσι.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Παιδαριώδη λέγεις, ὅσα ἤκουσας
τοὺς λυριστὰς νὰ ψάλλουν.

ΕΥΔΟΚΙΑ (καθ' ἑαυτὴν)

Ὕψιστε Θεέ!
Ὁ Λέων!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΕΥΔΟΚΙΑ, ΛΕΩΝ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Χαῖρε, Ὕπαρχε.

ΛΕΩΝ

Ὁ Λάσκαρις
ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ πρὸ τῶν τειχῶν
μὲ στέλλει ν' ἀναγγείλω, Ὑπερσέβαστε,
ὅτι πρεσβεία φθάσασα Λατινικὴ
ζητεῖ νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα,
καὶ εἰσελθοῦσα μετ' ἐμοῦ, τὴν ἄδειαν
ἀμέσου ἐξαιτεῖται προσελεύσεως.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πρεσβεία; Καὶ ἠξεύρεις τί προτίθεται;

ΛΕΩΝ

Δὲν θέλ' εἰς ἄλλον, πλὴν τοῦ Αὐτοκράτορος,
νὰ ἐξηγήσῃ τίνες αἱ προτάσεις της.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Προτάσεις πάντως ἀσεβεῖς. Καὶ τί φρονεῖ
ὁ Λάσκαρις;

ΛΕΩΝ

Πῶς πρέπει νὰ προσέλθωσιν
οἱ πρέσβεις, ν' ἀκουσθῶσιν ὅσα λέγουσι,

Digitized by Google

καὶ ἂν ζητοῦντες ἐλεγχθῶσιν ἄτοπα,
ν' ἀποπεμφθῶσιν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἂν πλὴν ἐπιμείνωσιν;
Ἂν ἀπειλῶσι;

ΛΕΩΝ

Πράξεις εἰς τὰς ἀπειλὰς
ν' ἀντιταχθῶσι.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Φέρουσ' εἰς τὰ ξίφη των
ἐγγεγραμμένον τ' ὄνομα τοῦ Ἰσαάκ,
κ' ἐπὶ τοῦ θρόνου νὰ ἱδρύσωσιν αὐτὸν
ἐπῆλθον.

ΛΕΩΝ

Οὗτοι τίνι δικαιώματι
τοῦ ἱεροῦ μας στέμματος ἀπονομεῖς
θὰ γίνωσιν οἱ ξένοι;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Δικαιώματι
τῆς λόγχης. Ἢ νομίζεις ὅτι δι' αὐτοῦ
ἂν εἰς τὸν θρόνον τὸν ἀναβιβάσωσι,
δὲν θέλει ἔχει κῦρος ἡ ἐνθρόνισις;

ΛΕΩΝ

Δὲν θέλει γίνει. Ἀλλ' ἐὰν ἐγίνετο,
θὰ ἔχῃ πρῶτον χρέος ὁ ἐνθρονισθείς,
τῆς ἐνθρονίσεώς του πρώτην κύρωσιν,
νὰ σύρῃ τὴν ῥομφαίαν ἣν θενὰ ζωσθῇ,
καὶ νὰ διώξῃ τοὺς ἐνθρονιστὰς αὐτοῦ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τὰ τῆς πρεσβείας εἰς τὸν Αὐτοκράτορα

ὑπάγω ν' ἀναγγείλω. Σὺ δὲ, Ὕπαρχε,
καὶ ὁ γαμβρός μου Λάσκαρις, ἰδέτε, ἂν
τοῦ Ἰσαὰκ ὁ θρόνος ἀναστηλωθῇ,
διὰ ῥομφαίας πῶς θὰ τὸν κυρώσητε.

(Εἰσέρχεται εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος.)

ΕΥΔΟΚΙΑ, ΛΕΩΝ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Παρώργισας, ὦ Λέων, τὴν μητέρα μου.

ΛΕΩΝ

Δυσάρεστόν τι εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν
δὲν ἐπεθύμουν νὰ εἰπῶ· ἀλλὰ τραφεὶς
εἰς τῶν πολέμων τὴν τραχεῖαν δίαιταν,
εἰς μελιτώδη γλῶσσαν δὲν συνήθισα
τὸ φρόνημα νὰ πνίγω. Ἡ ἀλήθεια
καθῆκον εἶναι πάντοτε, πρὸ πάντων δὲ
πρὸς ἄρχοντας. Ἤξεύρεις ἂν τὸ αἷμά μου
πιστῶς ὑπὲρ ἐκείνου δὲν θενὰ χυθῇ
ὅστις οὐ μόνον εἶναι Αὐτοκράτωρ μου,
ἀλλ' εἶναι καὶ πατήρ σου. Ἂν ἡ τύχη πλὴν
ἀναβιβάσῃ ἄλλον εἰς τὸν θρόνον του,
αἷμα καὶ πίστιν εἰς ἐκεῖνον χρεωστῶ.
Εἰς σὲ τὸ λέγω, ἣν καὶ ὑπερήφανος
κ' εὐδαίμων βλέπω ὡς ἀδάμας νὰ κοσμῇς
τῶν Κομνηνῶν τὸ στέμμα, ὑπὲρ ἧς ζωὰς
μυρίας ἐὰν εἶχον, θὰ τὰς ἔδιδον·
σήμερον πρέπει, πρὸ τοῦ Αὐτοκράτορος,
ἡ βασιλεία νὰ σωθῇ, καὶ πρὸ αὐτῆς
τὸ ἔθνος.

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸ τί πρέπει, Λέων, ὑπὲρ σὲ
οὐδεὶς γνωρίζει, οὐδ' ὡς σὺ τὸ ἐκτελεῖ.

ΛΕΩΝ

Τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων! Πέραν τῆς χρυσῆς
ἀλλ' ὁμιχλώδους ἀτμοσφαίρας τῆς αὐλῆς,
ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου τῶν σκευωριῶν,
ἐκτὸς τοῦ ὄχλου τοῦ ἀργοῦ τῶν παλαιστρῶν,
τίς ὑποπτεύει ἄλλου ἔθνους ὕπαρξιν;
Τίς τῶν φρενῶν ἐκστάντα, τίς ἀλλόγλωσσον,
τίς δὲν θὰ μ' ὑπολάβῃ μύθους λέγοντα,
ἂν περὶ ἔθνους ὁμιλήσω, ἄλλοτε
μυριοδόξου, ἀνωνύμου σήμερον
καὶ ποδοπατουμένου; ἂν εἰπῶ λαμπρὸς
ὅτι κοσμεῖ τὴν Σπάρτην ὁ Χαμάρετος,
τοῦ Λεωνίδου ἄξιος ἀπόγονος,
πῶς τοῦ Σωκράτους ὀπαδὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ
ὁ Χωνιάτης τὰς Ἀθήνας εὐλογεῖ,
καὶ ὅτι ὑπὸ πάντα τὰ ἐρείπια
τῆς πάλαι δόξης, νέοι φύονται βλαστοὶ
ἐλευθερίας φῶς ἐπιδιώκοντες,
καὶ τῆς καλλιεργούσης χρῄζοντες χειρός;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Θερμὸν πολλάκις ἤκουσα τὸν λόγον σου
τὴν δόξαν ἐξυμνοῦντα τὴν προγονικήν.
Πῶς ἔχαιρον ἠξεύρεις ὅταν μ' ἔλεγες
περὶ ἀνδρῶν μεγάλων καὶ λαμπρῶν καιρῶν.
Εἰς σὲ πεισθεῖσα, κ' ἡγεμόνα τὸν σοφὸν
λαβοῦσα Λογοθέτην, εἰς τοῦ Πλάτωνος,
εἰς τῶν ἀρχαίων ἀοιδῶν τοὺς εὐθαλλεῖς

Digitized by Google

ἐτρύφησα λειμῶνας, κ' ἡ καρδία μου
εἰς ἔρωτα ἐτράφη τῶν περικλεῶν
ἡμῶν προγόνων, καὶ ὁ νοῦς εἰς θαυμασμόν.

ΛΕΩΝ

Ἡγεμονὶς, ὁσάκις, τὴν ψυχὴν ἀλγῶν,
τὴν τύχην φέρω κατὰ νοῦν τοῦ ἔθνους μου,
ἂν ἐδυνάμην νὰ σ' εἰπῶ τί ὄνειρον
ἀκτινοβόλον, οὐρανόθεν καταβὰν,
παρηγορεῖ καὶ θάλπει τὴν καρδίαν μου!
Σὲ, Εὐδοκία, βλέπω, ὡς τὴν Ἄρτεμιν
φέρουσαν τόξα, ἡγουμένην τῶν στρατῶν,
καὶ εἰς παιάνων παλαιῶν σαλπίσματα
Ἑλλήνων λέχους εἰς θριάμβους, ὡς τοὺς πρὶν,
κ' εἰς δόξαν ὁδηγοῦσαν. Ἄλλοτε χρυσοῦν
ἔχουσα σκῆπτρον καὶ πορφύραν, κάθησαι
ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ εὐάνδρου Ἄργους μου,
κ' εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἀρχαίους νόμους της
ἐπαναφέρεις, καὶ τὴν πρώτην εὔκλειαν·
καὶ σώτειράν της ἡ Ἑλλὰς σ' ἀνευφημεῖ,
καὶ σὲ λατρεύει ὡς τὰς ἄλλοτε θεάς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Οὐχὶ, ὦ Λέων. Ταῦτα ὑπερβάλλουσι
καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς κλίσεις τὰς ἐμάς.
Μακρὰν τῶν θρόνων καὶ μακρὰν τῶν ἀξιῶν,
αἵτινες ὄξος καὶ χολὴν μ' ἐπότισαν,
καὶ χεῖρον ἔτι μοὶ ἐπιφυλάττουσι
τὸ δηλητήριόν των, εἰς τῶν Ἀθηνῶν
τοὺς περιδόξους κήπους, εἰς τὰς φάραγκας
τὰς πολυδένδρους τοῦ Μακάλου, ἄγνωστος
ἐγκρυπτομένη, καὶ ἀπολαμβάνουσα

Digitized by Google

τῆς φύσεως τὰ κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς,
εἰς ἀναμνήσεις βόσκουσα τὴν φρένα μου
ἐνδόξου παρελθόντος, τὴν καρδίαν μου
νὰ σφαγιάζω εἰς βωμὸν μὴ ἔχουσα
ἀγνώστων καθηκόντων, τοῦτο δι' ἐμὲ
τὸ ὄνειρον τοῦ βίου. Οἴμοι! Ὄνειρον!

ΛΕΩΝ

Ὦ Εὐδοκία! Ποία πάλλεται χορδὴ
ἐντός μου, ὅταν ὡς ἠχὼ ἐξ οὐρανοῦ
τὴν θίγει ἡ φωνή σου! Πᾶσαν τὴν πληροῖ,
κ' ἐντός της διεγείρει μέλος συμφωνοῦν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

(δεικνύουσα αἰρόμενον τὸ παραπέτασμα)

Ἰδού!

Ὁ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ καὶ ἡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ
(προπεμπόμενοι καὶ παρακολουθούμενοι ὑπὸ ΑΥΛΙΚΩΝ.)

ΔΟΥΚΑΣ

(πάντων προηγούμενος καὶ ἀναγγέλλων)

Ὁ Αὐτοκράτωρ.

ΑΥΛΙΚΟΙ

Εἴησαν αὐτοῦ
πολλὰ τὰ ἔτη!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ μεγαλειότης του
προστάττει τῆς πρεσβείας τὴν εἰσαγωγήν.

(Ὁ ΛΕΩΝ ΣΓΟΥΡΟΣ ἐξέρχεται. Ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα ἀναβαίνουσιν εἰς τὸν θρόνον, ἐφ' οὗ ἵστανται ὄρθιοι· παρ' αὐτοὺς ἑκατέρωθεν καὶ ὀπίσω ἢ ἄντικρυ παρατάττονται οἱ λοιποὶ Αὐλικοί, ἐνῷ ἠχοῦσιν αἱ σάλπιγγες. Μεταξὺ καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἡ ΜΑΡΙΑ σχεδὸν ὡς μοναχὴ ἐνδεδυμένη.)

(Ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι εἰσέρχονται καὶ παρατάττονται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (κατὰ μέρος πρὸς τὸν Δούκαν)

Ὁ Αὐτοκράτωρ πῶς ἐπείσθη νὰ δεχθῇ
τῶν Φράγκων τὴν πρεσβείαν;

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ (ὁμοίως πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Τὸν κατέπεισα.
Ὅτ' ἐναντίοι ἄνεμοι συγκρούωνται,
φυσῶσι τρικυμίαν. Σὺ δὲ πρόσεχε,
βολιδοσκόπει. Τὸ ναυάγιον ἐγγύς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐκεῖ ὀπίσω βλέπω μελανείμονα
τινὰ ἐντὸς τοῦ πλήθους....

ΔΟΥΚΑΣ

Τὴν Μαρίαν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ναί.
Τὴν εἶδες;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν τὴν εἶδα!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πλὴν δὲν ἐννοῶ.
Αὐτὴ ἐδῶ!

ΔΟΥΚΑΣ

- Τὴν εἶδα, καὶ τὴν ἔφερα.
Εἰπὲ σὺ μᾶλλον· εἶδες θηρευτήν ποτε
ἔχοντα βέλος ἓν εἰς τὴν φαρέτραν του;
Καὶ δὲν νομίζεις ὅτι σώζεται ἡ ναῦς
ἡ εὐπλοοῦσα ἐπὶ θάτερα; Αὐτὰ
τὸ πρῶτον εἶναι τῶν φρενῶν Ἀλφάβητον.

(Ἐν τούτοις εἰσάγονται οἱ τρεῖς **ΠΡΕΣΒΕΙΣ**, χαιρετῶσιν ἐλαφρῶς, καὶ ἵστανται ἀπέναντι τοῦ θρόνου.)

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Εὐγενεῖς ξένοι, εἰς Ἡμᾶς ἠτήσατε
νὰ παρουσιασθῆτε. Καλῶς ἤλθατε.
Ἐκθέσατε θαῤῥούντως τὰς εὐχὰς ὑμῶν.

Digitized by Google

Καθ' ἃ μοὶ εἶπον, κ' ἐκ τῶν ἐμβλημάτων σας
εἰκάζω, εἶσθε στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ,
νὰ σώσητε τὸν Τάφον ἀπερχόμενοι
ὅστις ἐγκλείει τὴν ἀθάνατον ζωήν.
Ἀγαθῇ τύχῃ! Νίκη εἰς τὰ ὅπλα σας!
Ἀλλ' εἰς Ἡμῶν τὰς χώρας τί σᾶς ἔφερε;
Μὴ δι' ὁδῶν ἀγνώστων ἐπλανήθητε,
καὶ ὁδηγοὺς ζητεῖτε; Μὴ σπανίζετε
τροφῶν καὶ ἐφοδίων; ἢ τῶν ὅπλων μας
τὴν κοινωνίαν θέλετε καὶ ἀρωγήν;
Αἰτεῖτε, κ' εἴ τι εὔλογον, γενήσεται.
Πλὴν σφάλμα νὰ ἐλέγξω πρέπ' ὑμέτερον
εἰς ὃ ἐξ ἀπειρίας ἐνεπέσατε.
Τὰ εἰθισμένα δίκαια παρέβητε,
πανστρατιᾷ ἐνταῦθα εἰσελάσαντες.
Διὰ πρεσβείας δίοδον ὠφείλετε
καὶ εἴ τι ἄλλο νὰ ζητήσητε. Ὑμῖν
πρὸς χάριν ὅμως ταῦτα παραβλέπομεν.
Τὸ αἴτημά σας, ἔστω, ὑποβάλετε·
καὶ οἵαν χάριν δαψιλεύσωμεν ὑμῖν,
ταύτην λαβόντες, ἄπιτε.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τὸν ἀσπασμὸν
ἀνταποδίδομέν σοι, ἐν ὀνόματι
τῶν ἡγεμόνων πάντων καὶ τῶν ἱπποτῶν,
ὅσοι τὸ σῆμα τοῦ Σωτῆρος φέροντες
ἐπιδημοῦμεν. Ἓν πλὴν ἀποκρούομεν·
ὅτι ἐθίμων καὶ δικαίων ἄγνοια,
σοῦ ἄκοντος, μᾶς φέρει εἰς τὴν χώραν σου.
Εἰς παῤῥησίαν τεθραμμένοι, λέγομεν·

Digitized by Google

δὲν εἶναι σοῦ ἡ χώρα. Ἔφερεν ἡμᾶς
ὁ νόμιμός της ἡγεμὼν, τοῦ Ἰσαὰκ
ὁ κληρονόμος καὶ υἱὸς Ἀλέξιος,
ὑπὸ τῶν σημαιῶν μας τὴν σκιὰν τεθείς.
Ἀλλ' οὔτε τῆς εὐθείας ἐξετράπημεν.
Τὴν πανοπλίαν ἐνδυθέντες τοῦ Σταυροῦ,
τῆς ἀδικίας τιμωροὶ ἐχρίσθημεν,
τῶν ἱερῶν δικαίων ἐπανορθωταί.
Ἰδοὺ ἐνταῦθα τί μᾶς φέρει. Κάτελθε,
εἰρηνικῶς τοῦ θρόνου ὃν κατακρατεῖς,
τὸ στέμμ' ἀπόδος, εὐλαβὴς ὑπήκοος,
εἰς ὃν ἀνήκει, καὶ σοὶ ἐγγυώμεθα,
μὰ τοῦτο τὸ σημεῖον τὸ σωτήριον,
τοῦ Βασιλέως ἀνοχὴν φιλάδελφον,
ἄνετον βίον, καὶ ἣν πρέπει σοι τιμήν.
Ἡμεῖς δὲ ἀναχθέντες ἀπερχόμεθα
ὅπου τὸ χρέος μᾶς καλεῖ τὸ ἱερόν.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Τῆς παῤῥησίας ταύτην τὴν κατάχρησιν
τραχεῖαν κρίνων τῆς ἀνδρίας ἄκανθαν,
τὴν παραβλέπω. Ὅτι σᾶς ἠπάτησαν
μικρὸν μ' ἐκπλήττει. Τ' ἀληθῆ μανθάνοντες,
θὰ στοχασθῆτε τοῦ καθήκοντος ὑμῶν.
Ὁ θρόνος οὗτος, ἐφ' οὗ κάθημαι χρισθείς,
μοὶ περιῆλθεν οἵῳ δικαιώματι
καὶ τῷ ἐκθρονισθέντι προκατόχῳ μου.
Τὸ σκῆπτρον εἴτε δίδει εὔνοια λαοῦ,
εἴτε θεόθεν ἀπονέμεται ἡμῖν,
ὀφείλομεν λαβόντες, νὰ τὸ σώζωμεν.
Καὶ ὅμως οὗτος, ὃν καλεῖτε νόμιμον

τοῦ κράτους κυβερνήτην, ἐρωτήσατε
καὶ μάθετε, εἰς αἷμα τοῦ μονάρχου του
ὅτι τὸ στέμμα βεβαμμένον ἔλαβε,
κ' εἰς τὸ ἀσπαῖρον πτῶμά του, κρεουργηθὲν,
πατήσας, εἰς τὸν θρόνον πῶς ἐπήδησεν·
ἐν ᾧ ἀφ' ὅτου ἡ πορφύρα εἰς ἡμᾶς
ἀπεκληρώθη, ὁ αὐτὴν ἀποδυθεὶς
ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ γαλήνῃ ἔζησε,
καὶ παρ' ἡμῶν πᾶν ἔσχε τὸ φιλάνθρωπον.
Ταῦτα μαθόντες καὶ ἀντισταθμίσαντες,
ἡσύχῳ συνειδήσει θεν' ἀπέλθητε.

ΜΑΡΙΑ (προβαίνουσα ἐκ τοῦ πλήθους)

Ἀήττητοι ἱππόται, τίνων ἔλαχεν
ὁ Αὐτοκράτωρ φιλανθρώπων, κρίνατε,
τὴν σύζυγόν του βλέποντες ἐμπρὸς ὑμῶν.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Εἰς ταύτην ἡ Μαρία τὴν ὁμήγυριν!
Τίνος ἀδείᾳ;

ΜΑΡΙΑ

Οὐδενός. Ὑπέκυπτον
ἡ βασιλὶς εἰς βίαν· ἀλλὰ σήμερον
ἡ λόγχη τούτων τῶν γενναίων μαχητῶν
εἰς χεῖράς σου τὴν βίαν θραύει. Ὑπ' αὐτῶν
τὴν προστασίαν ἡ θυγάτηρ τίθεται
τοῦ ἄνακτος τῶν Οὔγγρων.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Οὕτω προκαλεῖς
τὴν αὐστηρότητά μου!

ΜΑΡΙΑ (δεικνύουσα τὸν Μομφερράτον)

Ὁ Μαρκήσιος,

Digitized by Google

πατρῷος φίλος, ἂν δὲν μ' ἐλησμόνησε,
δὲν θ' ἀποστρέψῃ ἀπ' ἐμοῦ τὸ πρόσωπον,
καὶ θενὰ κλίνῃ πρὸς τὸν λόγον μου τὸ οὖς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(Κλίνει τὸ γόνυ ἐμπρός της, καὶ πάλιν ἐγείρεται)

Βασιλὶς, ὄχι, δὲν σὲ ἐλησμόνησα,
καὶ πάντοτε παροῦσα εἰς τὴν μνήμην μου
μέν' ἡ αὐλὴ τοῦ Βάλα ἡ φιλόξενος,
ὅπου χαρίτων πλήρης ἔλαμπες ἀστήρ.
Ἔκτοτε ὅτι εἰς Κωνσταντινούπολιν
ἀνέτειλες, τοῦ θρόνου χρυσοῦς ἥλιος,
εἶχον ἀκούσει, καὶ τὸν Αὐτοκράτορα
ἐφθόνουν, ὄχι ὅτ' εἰς θρόνον κάθηται,
ἀλλ' ὅτι σ' ἔχει σύνθρονον. Ἀπρόοπτον
νὰ ἰδῶ μ' ἦτον σὲ, τὴν ἀγγελόμορφον,
σὲ τῶν ἡγεμονίδων τὸν ἀδάμαντα,
μακρὰν τοῦ θρόνου, πενιχρὰν τὸ ἔνδυμα,
καὶ περιφρονουμένην. Θάῤῥει, καὶ εἰπέ.
Οὐδεὶς θὰ σ' ἐμποδίσῃ· τὸ ὑπόσχομαι.
Ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς σου ἔσται ἱερὰ
τοῖς φοβουμένοις τὴν ἐμὴν ἐκδίκησιν.
Ὡς ὅπου φθάνει ἡ αἰχμὴ τοῦ ξίφους μου,
τῶν Οὔγγρων βασιλόπαις εἶσαι ἀσφαλής.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Πῶς διατρέχει κίνδυνον δὲν θὰ εἰπῇ
ὑπὸ τὴν σκέπην τὴν φιλάδελφον ἡμῶν.

ΜΑΡΙΑ

Τῆς Παναγίας κάθημαι τῶν Βλαχερνῶν
περιδεὴς ἱκέτις, καὶ ἡ χάρις της
ἐν ὅσῳ θέλει νὰ μὲ σώζῃ, σώζομαι.

Digitized by Google

Τὸ ῥάκος τοῦτο εἶναι ἡ πορφύρα μου,
καὶ στέμμα μου ἡ τέῤῥα εἰς τὴν κεφαλήν.
Ὁ δ' Αὐτοκράτωρ, ὄχι ἅρπαξ ἄνομος
νομίμου θρόνου, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνορθωτής,
τῆς κοινῆς δίκης, καὶ τῆς θείας λειτουργὸς,
τὴν αἱμοπότιν ἅρπυιαν κατέβαλε,
βασιλοκτόνον τέρας, τὸν Ἀνδρόνικον,
καὶ εἰς τὸν θρόνον ἄκων, λαοπρόβλητος
ἀνέβη, φέρων σωτηρίαν τῷ λαῷ.
Αὐτὸς, — ἀκούσατέ το, ἄνδρες εὐγενεῖς,
καὶ ἂν ἡ κολακεία ἔμφοβος σιγᾷ,
ἐκ τῶν χειλέων ἀδυνάτου γυναικὸς
ἂς τὸ ἀκούσῃ φρίττουσα ἡ γῆ, — αὐτὸς
σβεσθεὶς τὰς κόρας, φίλων, πάντων ἔρημος,
ὑπὸ τοῦ καυχωμένου ἐπ' ἀδελφικῇ
στοργῇ, εἰς τὸ φρικῶδες δεσμωτήριον
τοῦ Ἀνεμᾶ ἐκλείσθη, εἰς τὰ ἔγκατα
τῆς γῆς, καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτατον.

Ο Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Ὢ ἀνηκούστου κακουργήματος!

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Τραχὺν
τὸν λόγον ἔχεις, πρεσβευτὰ, καὶ λησμονεῖς
τὴν θέσιν σου. Ἀνίσως, αὐστηρότεροι
τῶν διαθέσεών μας, τὸν καθείρξαμεν,
ἂς αἰτιᾶται τὸν υἱόν του. Ἄνετος
κ' ἐλεύθερος ἐβίου εἰς ἀνάκτορα
ἐν Διπλοκιονίῳ. Ἀλλ' ὠφεληθεὶς
τῆς φιλαδέλφου μεγαλοψυχίας μας,
συνωμοσίας ἔπλεκε προδοτικὰς,

TAYLOR INST. OXFORD
Digitized by Google

καὶ τὸ μειράκιόν του ἐξαπέστειλε
νὰ σκευωρήσῃ παρὰ ξένοις καθ' ἡμῶν.
Ἄφρον θὰ ἦτον, καὶ προνοίας ἔλλειψις,
ἀνίσως ταῦτα δὲν παρεκωλύομεν.

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Λοιπὸν καὶ τοῦτο ἔγκλημα θὰ λογισθῇ,
πῶς τὸν υἱόν του δεσμῶν σώζων δουλικῶν,
καὶ κρυπτομένων ἴσως ἔτι μαχαιρῶν,
πρὸς τὸν γαμβρὸν, ἐκπέμπ' εἰς στέγην ἄσυλον,
τὸν Ἀλλαμάνων βασιλέα; Ἔγκλημα,
εἶν' ἔγκλημα ἐκείνου, τὰς βασιλικὰς
μαθόντες συμφοράς του, ὅτι εὐσεβεῖς
οὔτ' οἱ ἱππόται ἦλθον..., ὅτι ἤλθομεν
πρὸς ἀρωγήν του καὶ πρὸς σωτηρίαν του;
Καὶ πῶς θὰ πρέπει, εἰπὲ μᾶλλον, νὰ κληθῇ
ὅτι τυφλώσας ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν,
ὑπήκοος μονάρχην, εἰς ἀνήλια
δεσμωτηρίων βάθη τὸν κατώρυξε,
τὴν σεβαστήν του στεφηφόρον κεφαλὴν
εἰς χλεύην καὶ εἰς ὕβριν πῶς παρέδωκε,
κ' εἰς ἄλυσιν κακούργων πῶς ἐδέσμευσε
τὴν χεῖρα ἣν ἐφίλει εὐλαβὴς λαός;
Ἂν τοὺς ἀνθρώπους ταῦτ' ἀφίνουν ἀπαθεῖς,
ἀλλὰ τὴν θείαν δὲν ἐγείρουσιν ὀργήν;

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κωνστάντιον).

Γοργὸς ὁ νέος, καὶ ὁ λόγος του δριμύς.
Ἔχε τὸν νοῦν σου. Παρατήρει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τί φρονεῖς;

Digitized by Google

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Νέε Ἱππότα, λογγομάχος ἄξιος
ἂν εἶσαι, τόπος ὅμως λογομαχιῶν
αὐτὸς δὲν εἶναι. Μὴ ἀποθρασύνεσαι.
Ἐὰν προτάσεις ἄλλας δὲν μοὶ φέρετε,
ἀπέλθετε, ταχέως μεταστήσατε
ἐκτὸς τῆς χώρας ἐν εἰρήνῃ τὸν στρατὸν,
διότι βίας θέλομεν ν' ἀπέχωμεν.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Αὗται εἶν' αἱ προτάσεις ἃς σοὶ φέρομεν.
Ἂν εἰς ἐλαίας κλάδον δὲν τὰς δέχησαι,
εἰς τὴν αἰχμὴν τῆς λόγχης θενὰ τὰς δεχθῇς.
Ἡ ἐντολή μας ἦν αὐτή.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἀπέλθετε!
Σᾶς ἀπολύω ἐκ τῆς παρουσίας μου. (Ἐγείρεται ἵν' ἀπέλθῃ.)
Τὸν πόλεμον ζητεῖτε· θὰ τὸν ἔχητε.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(φιλῶν τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας)

Ἡγεμονὶς, τὰ ξίφη, αἱ καρδίαι μας
καὶ οἱ βραχίονές μας, πάντα ὑπὲρ σοῦ.

(Ἐξέρχονται πάντες, ὁ μὲν Αὐτοκράτωρ διὰ τῆς αὐλαίας, ἡ δὲ πρεσβεία διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας.)

(Ἐν ᾧ ἐξέρχονται) ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κομνηνὸν)

Ὁ Αὐτοκράτωρ ποίαν δίδει προσταγὴν
περὶ τοῦ κυνηγίου;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἀναβάλλεται. (Ἐξέρχεται.)

(Ὁ ΔΟΥΚΑΣ ἔμεινεν ὀπίσω, καὶ, ἐν ᾧ ἐξέρχεται και ὁ Γ′ ΠΡΕΣΒΥΣ, τῷ θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βραχίονος.)

ΔΟΥΚΑΣ

Ἱππότα!

Digitized by Google

Γ΄ ΠΡΕΣΒΥΣ

Ποῖος εἶναι;

ΔΟΥΚΑΣ

Μεῖν' ἐπὶ στιγμήν.

Γ΄ ΠΡΕΣΒΥΣ

Τίς εἶσαι; τί μὲ θέλεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ζηλωτὴν θερμὸν
τοῦ καθειργμένου σ' ἤκουσ' αὐτοκράτορος.
'Αντήχ' εἰς τὴν φωνήν σου σέβας καὶ στοργή.

Γ΄ ΠΡΕΣΒΥΣ

Κ' ἔγκλημα ἴσως εἶναι τοῦτο παρ' ὑμῖν,
ὅτι οἰκτείρω ἡγεμόνα πάσχοντα;

ΔΟΥΚΑΣ

Παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἴσως· παρ' ἐμοὶ, δεσμὸς
ἀγάπης, ἕλκων καὶ προσδέων με εἰς σέ.
Σὲ ἤκουον λαλοῦντα, κ' ἡ καρδία μου
τὰ νέα σου ἐπέτα χείλη ν' ἀσπασθῇ.
Κρυπτὴ ἑστία εἶν' ἀφοσιώσεως
πρὸς τὸν ἐν σκότει κ' ἐν δακρύοις κείμενον.
Θὰ σ' ἔθλιβε βαθέως ἐὰν ἔβλεπες
τὸν ἄλλοτ' ἐπὶ θρόνου διαλάμποντα,
τὸν ὄλβιον μονάρχην, τὸν πανσέβαστον,
εἰς τὸ φρικῶδες βάραθρον τοῦ 'Ανεμᾶ
οὗ καὶ αὐτὸς ὁ ᾅδης ἧττον ἄγριος,
γυμνίτην, ἐν βορβόρῳ, προσκεφάλαιον
ἔχοντα λίθον! Οἱ σβεστοί του ὀφθαλμοὶ
σταλάζουν θρόμβους αἵματος· εἰς προσευχὰς
καταναλίσκει τῆς ζωῆς τὸ ἔλαιον,

Digitized by Google

καὶ ψιθυρίζει ἐν αὐταῖς ἓν ὄνομα,
τὸ τοῦ υἱοῦ του. Λυτρωτὴν τὸν θάνατον
ἐπικαλεῖται, ἀλλ' ὀδύρετ' ἐνταυτῷ,
πῶς θ' ἀποθάνῃ πρὶν ἰδῇ... πρὶν ἀσπασθῇ
τὸ τέκνον τῆς ψυχῆς του, τὸν Ἀλέξιον.

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Ὦ! πῶς ὤ! πῶς σπαράττει τὴν καρδίαν μου
ὁ λόγος οὗτος! Ὦ! ἂν μοὶ ἐδίδετο
τὴν σεβασμίαν δεξιάν του ν' ἀσπασθῶ!

ΔΟΥΚΑΣ

Νὰ τὸν ἰδῇς τοσαύτην ἔχεις ἔφεσιν;

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Νὰ τὸν ἰδῶ! Τί λέγεις; Μὴ τὴν εὔπειστον
νὰ παγιδεύσῃς θέλεις ἀπειρίαν μου.
Τίς εἶσαι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶμαι φίλος ἐπιστήθιος,
Εἶμαι θεράπων, συγγενὴς τοῦ Ἰσαάκ.
Ὅτε κακοῦργος τὸν ἐτύφλου ἀδελφὸς,
καὶ ν' ἀποθάνω δι' αὐτὸν ἠθέλησα,
ἀλλ' ἦν ἐξώρας, κ' ἡ θυσί' ἀνωφελής.
Τότ' ἔζησα, ζητήσας τίνι μηχανῇ
νὰ τὸν ὑπηρετήσω ἐν τῇ συμφορᾷ.
Τοῦ ἅρπαγος τὸν θρόνον ἐπλησίασα,
ὑπεποιήθην τὴν ἐμπιστοσύνην του,
καὶ ἤδη ἄρχω παντοδύναμος σχεδὸν,
καὶ τοῦ δεσμώτου πιστευθεὶς τὴν φρούρησιν,
παραμυθῶ πραΰνων τὰς βασάνους του.
Εἰμὶ ὁ Δούκας ὁ Ἀλέξιος.

Digitized by Google

Γ΄ ΠΡΕΣΒΥΣ

Πῶς; Σὺ
ὁ Δούκας;

ΔΟΥΚΑΣ

Ναί, κ᾽ εἰς ταύτας τὰς ἀγκάλας μου
βρέφος πολλάκις τὸν υἱόν του ἔφερα,
μειράκιον πολλάκις τὸν ἐδίδαξα.
Ἀλλ᾽ ἐὰν θέλῃς, λάλησον, Ἀλέξιε,
κ᾽ εἰς τοῦ πατρός σου σὲ εἰσάγω.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοῦ πατρός;...
Τοῦ ποίου;... (Τῷ λαμβάνει αἰφνηδίως τὴν χεῖρα)
Φίλε· εὐεργέτ᾽ ἀνέλπιστε,
μάταιον εἶναι, οὐδὲ θέλω νὰ κρυφθῶ
ἀπὸ σοῦ πλέον. Φέρε με, ὢ! φέρε με
πρὸς τὸν πατέρα, νὰ ἰδῶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
τοὺς ἐσβεσμένους, ν᾽ ἀσπασθῶ τοὺς μώλωπας
τῶν σεβαστῶν χειρῶν του, καὶ νὰ μ᾽ εὐχηθῇ,
κ᾽ ἔστ᾽ αἰωνία ἡ εὐγνωμοσύνη μου.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλά, ὢ βασιλόπαι, περισκέψεως
καὶ προσοχῆς ἀνάγκη. Μετὰ τοῦ πατρὸς
κατάκλειστος, τὸ πρῶτον, ἔπειτ᾽ ἀπελθὼν
μειράκιον εἰσέτι, εἶσαι ἄγνωστος
ὅτ᾽ ἐπιστρέφῃς μετ᾽ ἐτῶν παρέλευσιν,
εὐπρεπὴς νέος, ἐν στολῇ τῶν ἱπποτῶν.
Ἡ προδοσία ὅμως εἶν᾽ ὀξυδερκής·
ὁ ὄλεθρός σου, φωραθέντος, βέβαιος.
Μὴ ἐμπιστεύου εἰς οὐδένα πλὴν ἐμοῦ.
Θὰ σοὶ ἀνοίξω τοὺς μοχλοὺς τῆς φυλακῆς·

Digitized by Google

καὶ ὅταν πάλιν θὰ ἐξέλθῃς, δι' ἐμοῦ
τῆς πόλεως ἡ πύλη θὰ σοὶ ἀνοιγῇ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πῶς θ' ἀνταμείψω τὴν ἀγάπην σου ποτέ;
Δέξαι φιλίας αἰωνίας ἀσπασμόν. (Τὸν ἐναγκαλίζεται.)

ΔΟΥΚΑΣ

Οὐχὶ Ἰούδα σ' ἀποδίδω φίλημα.

('Εν ᾧ ἐξέρχονται, πίπτει ἡ αὐλαία.)

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Φυλακὴ τοῦ Ἀνεμᾶ ὑπόγειος.)

Ὁ τυφλὸς Αὐτοκράτωρ **ΙΣΑΑΚ ΑΓΓΕΛΟΣ**, μόνος·

ΙΣΑΑΚ ΑΓΓΕΛΟΣ

Κενόδοξοι φροντίδες, φίλαρχοι σπουδαὶ,
δολοπλοκίαι ζοφεραὶ, κ' ἐγκλήματα,
ὅσα τοῦ θρόνου τὴν ὁδὸν λειαίνουσιν,
ἰδοὺ ποῦ περατοῦνται! Νὺξ, βαθεῖα νὺξ,
νὺξ αἰωνία, εἰς ἣν φρίκη κατοικεῖ,
καὶ ἣν τεράτων ἡ συνείδησις πληροῖ!
Εἶν' ἐστοιχειωμένη αὔτ' ἡ κόλασις!
Τί θέλετε τοῦ ᾅδου μορμολύκεια;
Τί προσηλοῦτε αἱματώδεις ἐπ' ἐμὲ
τὰς ἐσβεσμένας κόρας; Τὰς ἐστέρησα
τοῦ οὐρανίου δώρου, τοῦ χρυσοῦ φωτὸς,
ἐπιδιώκων τὸ ἐπιφθονώτατον,
τὸ παρ' ἀνθρώποις ὕψιστον τῶν ἀγαθῶν,
τὸν θρόνον. Μὴ ὀργίλως μὲ προσβλέπετε·
ἐπικροτεῖτε μᾶλλον. Σεῖς μ' ἐφέρατε
ἐπὶ τὸν θρόνον· ποῦ δ' ὁ θρόνος μ' ἔφερε
τὸ βλέπετε. Τοῦ τάφου μὲ περιστοιχεῖ
ἡ νὺξ, ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ ἡσυχία του.
Ἐσβέσθ' ἡ ἔξω, ὄχ' ἡ ἔνδον ὅρασις.
Τῶν εὐδαιμόνων ἡμερῶν ἡ πάμφωτος
εἰκὼν διπλασιάζει τὰς βασάνους μου,

Digitized by Google

καὶ ἐν αὐτῇ σὲ φίλον τέκνον, σὲ, υἱὲ,
σὲ, ὦ Ἀλέξιέ μου, βλέπω πάντοτε,
μάτην ἀνοίγων τὴν ἀγκάλην μου κενὴν,
νὰ πνίξω μάτην θέλων τὴν συνείδησιν,
καὶ μόνος, μόνος, μόνος πάντοτε!—Οὐχί!
Ὁ στρόφιγξ τρύζει. Βῆμ' ἀκούω πτερωτόν.
Ἐκείνη εἶναι!

ΕΥΔΟΚΙΑ, ΙΣΑΑΚ

ΙΣΑΑΚ

Εἶσαι, φίλη κόρη, σύ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγὼ, ὦ Αὐτοκράτωρ.

ΙΣΑΑΚ

Σὺ, ἡ φέρουσα
τροφὴν παρηγορίας εἰς τὸ βάραθρον
τοῦ σκοτεινοῦ μου βίου! Ἡ φωνή σου φῶς
ἐντός μου διαχέει, καὶ προσβάλλει μου
τὸ οὖς ὡς μέλος γνώριμον, οὗ ἀπορῶ
ν' ἀναπολήσω τὸν ῥυθμόν. Ἀόρατος
εἰς τὰς πληγάς μου ἐπιχέεις βάλσαμον
καθὼς ἡ οὐρανία πρόνοια. Ποτὲ
δὲν θεν' ἀκούσω τὸ γλυκύ σου ὄνομα;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸ ὄνομά μου, Αὐτοκράτωρ, ἄσημον.
Τὰς σεβαστάς σου συμφορὰς οἰκτείρουσα,
κ' ἐπιτυχοῦσα τῆς προσόδου ἄδειαν,
προσέρχομαί σοι, ἡ πρὸς πᾶν ἀνίκανος,
νὰ σοὶ προσφέρω μόνα στεῖρα δάκρυα.

ΙΣΑΑΚ

Ηὐλογημένην δρόσον! Ἀναθάλλουσα

Digitized by Google

ὑπ' αὐτὴν πάλλει ἡ νεκρὰ καρδία μου,
κ' ἰκμὰς ἐντός της νεαρὰ κυκλοφορεῖ.
Ὅταν ὁ λόγος ἀπὸ τῶν χειλέων σου
εἰς τὴν ψυχήν μου καταβαίνῃ συμπαθὴς,
ὅλ' αἱ χορδαί της ἀντηχοῦν, φαντάζομαι
πῶς εἶν' ἐκεῖνος ὃν θρηνῶ, ὃν ξένη γῆ
καλύπτει ἴσως, πλάνητα, φυγοπάτριν.
Παραμυθοῦσα ὅταν εἶσαι παρ' ἐμοὶ,
σ' ἀκούω μετὰ πόθου, καὶ μοὶ φαίνεται
πῶς ἡ φωνή σου λέγει· «Ὁ υἱός σου ζῇ.»

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ναὶ, ἡ φωνή μου λέγει· «Ὁ υἱός σου ζῇ.»

ΙΣΑΑΚ

Τί λέγεις; τί, φιλτάτη κόρη; Εἶναι εἴδησις;
Πόθεν ἠξεύρεις; Ἄφες εἰς τὸν τάφον μου
νὰ μ' ἀναστήσῃ ἡ παρήγορος ἠχώ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Λαθραίως ἦλθα νὰ σοὶ φέρω τὰς κοινὰς
τοῖς πᾶσιν ἀγγελίας, ἀλλ' ἀγνώστους σοι.
Ζῇ ὁ υἱός σου. Ὑπὸ Φράγκων ἱπποτῶν,
ὑπὸ στρατοῦ καὶ στόλου προπεμπόμενος,
πρὸ ἡμερῶν τεσσάρων περικάθηται
ἐπαπειλῶν τὴν πόλιν. Πρέσβεις σήμερον,
ἐκ τοῦ στρατοῦ ἐλθόντες, ὁ Ἀλέξιος
νὰ καταθέσῃ τὴν ἀρχὴν ἀπήτησαν,
νὰ σοὶ τὴν ἀποδώσῃ, σοὶ ἀνήκουσαν.
Ἐὰν δ' ἀρνῆται πόλεμον ἐπάγουσι.

ΙΣΑΑΚ

Ζῇς, φίλτατε υἱέ μου! Ζῇς, ἐπιδημεῖς,
καὶ τοῦ πατρός σου δὲν ἐπιλανθάνεσαι!

Digitized by Google

Ἀλλὰ πολέμους δι' ἐμέ! Αἱμόβαπτον
τὴν ἁλουργίδα νὰ φορέσω! Δι' ἐμὲ
ἡ πόλις μελανείμων! Ὄχι! Ἄπαγε!
Ναὶ, νὰ τὸν σφίγξω εἰς τὸ στῆθός μου ποθῶ,
ἀλλὰ μὴ χύσῃ αἷμα, μὴ, ἐμφύλιον!
Πῶς ν' ἀφοπλίσω ἕτοιμον εἰς ἔγκλημα
τὴν φίλην χεῖρα, ἀσεβῶς φιλόστοργον;
Σὺ, κόρη, ἥτις, εὔσπλαγχνος πρὸς γέροντα,
εἰς τὴν εἱρκτήν του παρεισδύεις, δύνασαι
τὸν λόγον μου νὰ φέρῃς καὶ πρὸς τὸν υἱόν;
τὴν ἐντολὴν ν' ἀπέχῃ; τὴν βεβαίωσιν
πῶς μετὰ φρίκης θρόνον θ' ἀποποιηθῶ
ὃν ἤθελε μολύνει αἷμ' ἀδελφικόν;
καὶ τῆς ζωῆς μου ἡ ἡμίσβεστος λαμπὰς
ὅτι δαυλὸς δὲν εἶναι ἐκδικήσεων;
Τὴν θέλησίν μου ταύτην ἀναδέχεσαι
νὰ τῷ διαβιβάσῃς;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄνερ σεβαστὲ,
ὁ ἀποδίδων τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ,
τὰς λέξεις σου ἀκούει ἐκ τῶν οὐρανῶν
ὁ ἐλεήσας τοὺς σταυρώσαντας αὐτόν.
Ἂν ἐδυνάμην νὰ σ' εἰπῶ πῶς ἀντηχοῦν
ἐντὸς τοῦ στήθους τούτου, διαλάττουσαι
ὁμοῦ τὸν οἶκτον, τὴν στοργὴν, τὸν σεβασμόν....
Γυνὴ καὶ τόλμης κ' ἐμπειρίας ἐνδεὴς,
πρὸς τὸν στρατὸν τῶν πολεμίων ἀγνοῶ
πῶς θέλω διαπέμψει τὸ σὸν μήνυμα,
ἀλλ' ὅμως θέλω. Ἀπὸ τῶν χειλέων σου
ῥιφθεὶς ὁ λόγος εἰς καρδίαν υἱϊκὴν,

Digitized by Google

πολλῶν μητέρων θὰ ξηράνῃ δάκρυα,
πολλὰ θενὰ προλάβῃ ἀνομήματα.
Θὰ τὸν μεταβιβάσω. Τὸ ὑπόσχομαι.

ΙΣΑΑΚ

Ἐλθὲ, ὦ φίλη κόρ' εἰς τὴν καρδίαν μου.
Ἄς σ' ἀνταμείψῃ ἀντ' ἐμοῦ ὁ Κύριος!

(Τὴν ἐναγκαλίζεται. Ἡ Εὐδοκία φιλεῖ τὴν χεῖρά του. Κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν εἰσέρχεται καὶ ἵσταται παρὰ τὴν θύραν ὁ **ΑΛΕΞΙΟΣ** ὑπὸ ἔνδυμα μοναχοῦ.)

ΑΛΕΞΙΟΣ (καθ' ἑαυτὸν)

Ἐκεῖνος εἶναι! Ὦ χαρά! Ὦ συμφορά!
Καὶ ποίαν νέαν περιβάλλων εὐλογεῖ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἷς μοναχός!

ΙΣΑΑΚ

Τί θέλει;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἐπιτρέπεται
εἰς ἄγνωστον νὰ κάμψῃ γόνυ εὐσεβὲς,
καὶ τὴν βασιλικήν σου χεῖρα ν' ἀσπασθῇ;

ΙΣΑΑΚ

Ποία φωνή! Ὦ ξένε! Ποία τοῦ νοὸς
ἀπάτη! Τί σκιρτῶσι τῆς καρδίας μου
αἱ χορδαὶ πᾶσαι; Τοῦ υἱοῦ μου μουσικὴ
φωνὴ δὲν εἶναι; Τί μοὶ θέλεις, μοναχέ;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοῦ Ἀλεξίου σώζεις τὴν ἀνάμνησιν;

ΙΣΑΑΚ

Τί; τί περὶ ἐκείνου; Ὦ! Εἰπὲ, εἰπέ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἀλλὰ δὲν εἶσαι μόνος, Βασιλεῦ.

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

'Εγὼ
ἀποχωρῶ. 'Ανέτως ὁμιλήσατε.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ φεύγῃς, κόρη. Ξένε, περὶ τοῦ υἱοῦ
ἂν νὰ εἰπῇς τι ἔχῃς, λέγε ἀδεῶς
ἐμπρὸς αὐτῆς. Τὸ μάννα εἰς τὴν ἔρημον
δὲν παρηγόρει τὸν λαὸν τῆς ἐκλογῆς,
ὅσον αὐτῆς ὁ λόγος τὴν καρδίαν μου.
"Οταν τὰ τέκνα, ὅταν ἡ Μαρία μου,
κ' ἐκείνη μᾶλλον τέκνον παρὰ σύζυγος,
κωλύωνται νὰ ἔλθουν πρὸς ἐμὲ, αὐτὴ
τῶν δυναστῶν μου ἀψηφοῦσα τὴν ἰσχὺν,
εἰς τὴν εἱρκτήν μου παρεισδύει, ὡς ἀκτὶς
τῆς ἄνω εὐσπλαγχνίας, κλαίει μετ' ἐμοῦ,
καὶ μ' ὑπεσχέθη, τῆς ἀγάπης ἄγγελος,
πρὸς τὸν υἱὸν νὰ πέμψῃ, τὸν παμπόθητον,
τὰς εὐλογίας ἀποθνήσκοντος πατρὸς,
καὶ τὰς ἐσχάτας καὶ θερμάς μου ἐντολάς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Λοιπὸν ἂν αὕτη, καθὼς ἔχει τὴν μορφὴν
ἀγγέλου, ἔχῃ καὶ ἀγγέλου τὴν ψυχὴν,
ἐὰν ἐκ τῆς ἀδόλου διανοίας της
οὐδὲν νὰ κρύψῃς ἔχῃς, τότε οὐδ' ἐγώ.
"Ανοιξον τότε, πάτερ, τὴν ἀγκάλην σου
εἰς τὸν υἱόν σου.

ΙΣΑΑΚ

Ποῖον; Ποῖον; Τὸν υἱόν;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς τὸν 'Αλέξιόν σου.

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὁ Ἀλέξιος!

ΑΛΕΞΙΟΣ (ῥιπτόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας του)

Ναί, πάτερ, πάτερ, ὁ υἱός σου εἶμ' ἐγώ.

ΙΣΑΑΚ

Εὐλογητὸν τὸ κράτος τοῦ Κυρίου μου!
Σὺ εἶσαι, ναί, σὺ εἶσαι! Φίλτατε υἱέ!
Ἡ μουσικὴ ἐκείνη εἶν' ἡ γνώριμος·
οἱ ὀφθαλμοὶ σὲ βλέπουν τῆς καρδίας μου.
Ἐλθέ, ὦ τέκνον, εἰς τὸ στῆθος τοῦ πατρός·
ἐλθὲ καὶ δός τῳ πάλιν θέρμην καὶ ζωήν.
Ἀλλά, τί τοῦτο; Ῥάσον φέρεις μοναχοῦ!
Ἀπαρνητὴς τοῦ βίου, εἰς ἀσκητικὸν
καθιερώθης ἀπὸ τοῦδε θάνατον;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Οὐχί, ὦ πάτερ. Εἶναι σῶζον πρόσχημα,
ἐπικαλύψαν τὴν πρὸς σέ μου πρόσοδον.
Ναί, κ' ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ,
ἀλλ' ὄχι ῥασοφόρος. Εἰς τῶν ἱπποτῶν
τῆς δύσεως τὰς τάξεις φέρω τὸν σταυρόν.

ΙΣΑΑΚ

Καὶ τί ζητεῖς ἐν μέσῳ τῶν στρατῶν αὐτῶν;
Πῶς τῆς Σιὼν ἐνταῦθα ἐξετράπησαν;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ζητῶ τὰς χεῖρας τὰς σεπτάς σου τῶν δεσμῶν
νὰ λύσω, εἰς τὸν θρόνον ἐκ τῆς φυλακῆς
νὰ σὲ ἀναβιβάσω, πᾶσαν τρίχα σου
ἐξυβρισθεῖσαν, εἰς αἱμάτων ποταμοὺς
νὰ πλύνω· τοῦτο θέλω. Τοῦτο μετ' ἐμοῦ
τὸ ἄνθος ἐκστρατεῦον τῶν Χριστιανῶν

Digitized by Google

νὰ ἐπιβάλῃ ἔρχεται, συνασπισθὲν,
διὰ πυρὸς καὶ λόγχης. Ὅπλων κίνησις,
κατ' ἀδικίας σώζουσα τὸ δίκαιον,
σταυροφορία εἶν' ἐπίσης ἱερά.

ΙΣΑΑΚ

Υἱὲ, ὁποῖον λόγον εἶπες βέβηλον!
Οἱ ὁπλισθέντες, ἐκ χειρῶν βαρβαρικῶν
τὸν ζωοδότην τάφον ν' ἀπαλλάξωσι,
κ' ἐνστερνισθέντες τὸν σταυρὸν, τῆς κλήσεως
εἰσὶν ἐκεῖνοι ἄξιοι τῆς ἱερᾶς.
Ἀλλ' ἐμφυλίων ὑπηρέται στάσεων,
ἀδελφοκτόνα ὅπλα νὰ ἐγείρωσι,
καὶ ν' ἀμελῶσιν, ὅρκων καταπατηταὶ,
ὑπὲρ τῶν ἐπιγείων τὰ οὐράνια,
ὀρθὸν δὲν εἶναι, οὐδὲ εἶναι ὅσιον.
Μὴ περιμένῃς ὅτ' εἰς θρόνον θ' ἀναβῶ,
εἰς αἵματα βατεύων καὶ εἰς δάκρυα·
μὴ, ὅτι θενὰ γίνω ἀδελφοῦ φονεύς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ τῆς ἁγίας ἀρετῆς σου!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἀδελφόν!
Τὸν ὀνομάζεις ἀδελφὸν, ὅταν αὐτὸς
τοῦ σκότους δαίμων, σοὶ ἀπέκοψε τὸ φῶς,
σ' ἐκρήμνισε τοῦ θρόνου, κ' εἰς τὰ βάραθρα
σ' ἔκλεισε ταῦτα, ζῶντα εἰς τὴν κόλασιν!

ΙΣΑΑΚ

Υἱὲ, τὸν λόγον ἐνθυμοῦ· «Μὴ κρίνωμεν
μὴ καὶ ἡμεῖς κριθῶμεν.» Ἄλλος ὁ κριτής.
Ἕκαστος ἔχει τὴν εὐθύνην ἑαυτοῦ.

Digitized by Google

Εἰς τοὺς κλεισθέντας ὀφθαλμούς μου ἐπὶ γῆς
τὸ φῶς ἐκλάμπει τώρα τὸ αἴδιον,
καὶ βλέπω τὰ ἐνταῦθα στίλβοντα, σκιάς,
καὶ τὸ καθῆκον μοὶ προσλάμπ' εἰς νέον φῶς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἀλλ' εἶναι σὸς ὁ θρόνος, εἶναι κτῆμά σου·
δὲν θέλεις τὸν ἀφήσει λείαν ἅρπαγος.

ΙΣΑΑΚ

Ἐμὸν δὲν εἶναι, εἶναι κτῆμα τοῦ λαοῦ.
Ὑπὲρ ἐκείνου ἵδρυται. Τί δύναμαι,
εἰς χεῖρας ἔχων τὸ κοινὸν πηδάλιον,
ἄχθος τυφλὸν ἀρούρης, πνέων σκελετός;
ἢ πῶς τὸν νόμον θ' ἀπαιτήσω σεβαστὸν,
ἂν ἀναβῶ, πατήσας εἰς ἀνόμημα;
Σέβου τὸν θεῖον. Σήμερον ὑπήκοος,
πειθάρχει, ὅπως, αὔριον διαδεχθεὶς,
εὐπειθὲς ἔχῃς τὸ ὑπήκοον πρός σε.
Τὴν κάθειρξίν μου ἡ φυγή σου ἔφερεν.
Ἐκ τῆς ἐπιστροφῆς σου ἴσως μαλαχθεὶς,
μοὶ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν μου.
Ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν ζηλεύω. Σ' εἶδα, μοὶ ἀρκεῖ.
Μὲ περιμένει ἀνοικτὸς ὁ τάφος μου,
καὶ εἶμ' ἐνταῦθα εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἱερὲ ἄνερ, μεγαθύμως συγχωρῶν,
τῆς ἁμαρτίας λύεις τὸν Ἀλέξιον.
Εὐγνωμοσύνης, σεβασμοῦ θαυμάζοντος
ἐμπρός σου κλίνει γόνυ ἡ θυγάτηρ του. (Προσπίπτει.)

ΙΣΑΑΚ

Ἡ ποία λέγεις;

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἶμαι ἡ θυγάτηρ του,
ἡ Εὐδοκία.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Σύ; Ὦ! μοὶ τὸ ἔλεγε
πρὸς σὲ σκιρτῶσα ἡ καρδία.

ΙΣΑΑΚ

Εἶσαι σὺ
τοῦ βασιλέως ἡ θυγάτηρ!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μὴ φοβοῦ
ὅτ' εἶμαι μάρτυς κινδυνώδους μυστικοῦ,
οὐδὲ τὰς περιπτύξεις προσφιλοῦς υἱοῦ
πῶς θὰ προδώσῃ γλῶσσά μου ἀνόσιος.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ μ' ἀδικήσῃς, θύγατερ. Ἡ γλῶσσά σου
ἐξ ἧς παρηγορίας μέλι ἔῤῥεεν,
ἥτις τὸν πόνον μοὶ ἐνάρκου τῆς ψυχῆς,
δὲν εἶναι γλῶσσα καταδότου. Τὴν φωνὴν
δὲν ἔχει τῶν ἀγγέλων διαβόλου φρήν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Οὐδ' ἔχει τὴν μορφήν των. Εἰς τὸ κάλλος σου
τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς σου ἀκτινοβολεῖ.
Ὦ Εὐδοκία, σ' εἶδα, καὶ ἀνέλαμψεν
ἐντός μου μνήμη τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν,
ὅτε, παιδία, τοὺς λειμῶνας τῆς ζωῆς
τὴν χεῖρα εἰς τὴν χεῖρα διετρέχομεν.
Ποσάκις ὅταν ἔβλεπον, φυγόπατρις,
τῶν Ἀλαμάνων τοὺς ἀξένους οὐρανούς,
ἐνώπιόν μου, ὀπτασία φωτεινή,

Digitized by Google

αἱ ὄχθαι τοῦ Βοσπόρου δὲν ἀνέτελλον,
κ' ἐν μέσῳ ῥόδων ἡ μικρὰ συμπαίκτρια,
νεάνις ἤδη, ὡς τὰ ῥόδα θάλλουσα,
δὲν μ' ἐμειδίας, κ' εἰς τὰ κελαδήματα
τῶν ἀηδόνων τὴν γλυκεῖάν σου φωνὴν
δὲν ἤκουον, ὀπίσω νὰ μ' ἀνακαλῇ!
Σ' ἐπαναβλέπω· τ' ὄναρ τὸ οὐράνιον,
ἐμπρὸς τῆς ἀληθείας σβέννυται ὠχρόν.
Ἀλλ' ἐὰν βλέπῃς ἐν ἐμοὶ πολέμιον,
γόνον ὑπόπτου τῷ πατρί σου γενεᾶς
καὶ μισουμένης, μ' ἔχεις εἰς τὰς χεῖράς σου·
διάθες τὴν ζωήν μου· ἀνεμόπληκτος,
εἰς τρικυμίας μέχρι τοῦδ' ἐφέρετο.
Ἂν σὺ τὴν λάβῃς, ῥίπτουσ' ἀμνησίκακον,
ἵλεων βλέμμα ἐπ' ἐμοῦ ἐκπνέοντος,
εἰς τὴν ψυχήν μου θὰ νομίζω ἄγγελος
ὅτι ἀνοίγει τὸν παράδεισον.

ΙΣΑΑΚ

Υἱέ,
οὐχὶ ψυχάρπαξ εἶναι αὕτη ἄγγελος,
ἀλλ' ἄγγελος ἀγάπης.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ Ἀλέξιε,
εἰς τὴν αὐγὴν τοῦ βίου, εἰς τὴν παιδικὴν
συμβίωσιν ἐκείνην, εἶδες ἔχιδναν
ἢ αἱμοβόρον λέαιναν πλησίον σου
αὐξανομένην; Ἀδελφοὶ ἐτράφημεν.
Τί πρὸς ἐμὲ τῶν θρόνων τὰ συμφέροντα
κ' αἱ διαιρέσεις; Ἄλλων ταῦτα μέριμνα.
Σύμβουλον ἔχω τὴν καρδίαν μου ἐγώ.

Digitized by Google

Αὐτὴ πλησίον μὲ καλεῖ τῆς ἀρετῆς
ἥτις ἐδῶ στενάζει, τοῦ βασιλικοῦ
δεσμώτου, πρὸς ὃν σέβας τρέφω θυγατρός·
αὐτὴ μοὶ λέγει πρὸς τὸν πρῶτον σύντροφον
τῶν παιδικῶν μου ἡμερῶν ἀδελφικῶς
τὴν χεῖρα νὰ ἐκτείνω.

ΑΛΕΞΙΟΣ

(Λαμβάνων καὶ θέτων τὴν χεῖρά της εἰς τὸ στῆθός του)

Θὲς, ὦ θὲς αὐτὴν
τὴν χεῖρα εἰς τὸ στῆθος τὸ βαρυαλγὲς,
καὶ θέλει καταστείλει πάντα πόνον του,
καὶ θέλει σβέσει τοῦτο τὸ ἡφαίστειον
τῶν φιλοδόξων πόθων, ἐνσταλάζουσα
τὴν ἠρεμίαν τῆς μακαριότητος.
Πλησίον τοῦ πατρός μου καὶ πλησίον σου
ἂν νὰ διέλθω τὴν ζωὴν μοὶ δίδοται,
τοὺς καθημένους ἐπὶ θρόνων δὲν φθονῶ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν πρὶν καὶ πάλιν ἀνευρίσκεις ἀδελφήν.

ΙΣΑΑΚ

Ἀλέξιέ μου, ὁ Θεὸς εὐλογητὸς
ὁ ἐπιτρέψας ἔτι ἀκηλίδωτον
νὰ σ' ἀναστείλω, πρὶν ἡ χείρ σου μιανθῇ
εἰς αἷμα ὁμοφύλων. Ἑτοιμόῤῥοπος,
ἐπὶ ἀνομημάτων ταλαντεύεται
ὁ θρόνος τῶν πατέρων. Μὴ, ὦ τέκνον, σὺ
τῷ ἐπιφέρῃς κτύπον ἔσχατον· ὤ! μὴ
τὸν ἀνατρέψῃς διὰ λόγχης ξενικῆς·
μὴ μιαιφόνον, μητροκτόνον μάχαιραν
ἐμπήξῃς εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς πατρίδος σου.

Digitized by Google

Μικρὰ πνοὴ τῇ μένει. Τὸν σπινθῆρ' αὐτὸν
ἂν συντηρῶμεν εὐλαβῶς, ἴσως ἡ πρὶν
γενναία φλὸξ καὶ πάλιν ἀναφθῇ ποτέ.
Ἐξ ἐναντίας, ἂν σβεσθῇ, τετέλεσται!
Ὁ θρόνος καὶ τὸ γένος τὸ ἡμέτερον
θὰ καταῤῥεύσουν, ἕρμαια κατακτητῶν,
τῶν λαῶν χλεύη, τέφρα ποδοπάτητος.
Ὕπαγε, τέκνον, σπεῦσον πρὸς τοὺς φέροντας
τὸ πῦρ ἐνταῦθα τούτους καὶ τὸν σίδηρον.
Τὰς μιαιοφόνους λόγχας των ἀπότρεψον.
Εἰς τὴν αἰχμὴν τῶν ξένων ἐλευθερωτῶν
εἶν' ἐπιγεγραμμένη ἡ δουλεία μας.
Ὕπαγε, δεῖξον εἰς αὐτοὺς ποῦ ἱερὸν
τοὺς προσκαλεῖ καθῆκον. Ἂν ὀρέγησαι
εὐλαβοῦς δάφνης, μετ' αὐτῶν συνασπισθεὶς,
ἄπελθε ὅπου πόλεμος θεοσεβὴς,
καὶ ἐκ χειρῶν ἀπίστων σῶσον τῶν πιστῶν
τὴν παρακαταθήκην τὴν θεόσδοτον·
ἢ ἂν ἐμμένῃ ὁ ἀλλόφυλος στρατὸς
καταπατῶν τὴν χώραν τὴν προγονικὴν,
υἱὲ τῶν Βασιλέων, σύρε κατ' αὐτῶν
τὸ ξίφος, τὴν πατρίδα ἀμυνόμενος.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Καὶ, πάτερ, θέλεις εἰς αὐτὸν τὸν τάρταρον
τυφλὸν, δεσμώτην, εἰς τὸ σκότος τὸ τυφλὸν
νὰ σὲ ἀφήσω, ἄλλου στοχαζόμενος
ἱεροῦ χρέους, παρορῶν τὸ πρώτιστον,
τὸ πάντων τῶν χρεῶν μου ἱερώτατον;
Μὴ λέγε τοῦτο. Ὅταν ἔχω δύναμιν,
πῶς θεν' ἀφήσω ν' ἀποθάνῃς ἐν εἱρκταῖς;

Digitized by Google

ΙΣΑΑΚ

Ἐπὶ δυνάμει μὴ καυχᾶσαι. Δύναμιν
Εἷς μόνος ἔχει, ὁ ἐν ὕψει κραταιός.
Ἐκεῖνος ἅμα νεύσῃ, σείεται τὸ πᾶν,
στρατοὺς σκορπίζει ὡς τὴν κόνιν τῶν ἀγρῶν,
ὡς χοῦς ἐμπρός του τείχη καταῤῥέουσι,
δεσμὰ ὡς τρίχες θραύονται, καὶ στέμματα
ἡ χείρ του δίδει καὶ ἡ χείρ του ἀφαιρεῖ.
Σὺ πρᾶξον ὡς ὀφείλεις, ἄξια σαυτοῦ,
τοὺς κινδυνώδεις ἀρωγοὺς ἀπόπεμψον,
κ' ἐμὲ παράδος εἰς τὴν θείαν ἀρωγήν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὁ λόγος σου, ὦ πάτερ, εἰς ἀμήχανον
μὲ περιάγει θέσιν! Τῶν Χριστιανῶν
τοὺς πρώτους τὴν ἀνδρίαν, πλοῦτον καὶ ἰσχὺν,
τοῦ εὐσεβοῦς των στόλου τίς ἀπέτρεψε;
Πολλὰ ἐκλιπαρήσας καὶ ὑποσχεθεὶς,
ἐνταῦθα μόλις τίς τοὺς ἔφερεν; Ἐγώ.
Καὶ ἤδη πρέπει, ἀναιτίως δύσπιστος,
τὸ ξίφος ν' ἀντιτάξω πρὸς τὰ ξίφη των,
ἃ, χαρισθέντες, ἔσυρον ὑπὲρ ἐμοῦ;
Ναὶ, εἶσαι, πάτερ, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ·
ἀλλὰ πολλάκις δι' ἀνθρώπων ἀσθενῶν
δὲν τελειοῦται τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμις;
Δὲν θέλει ἄρα νὰ σὲ σώσῃ δι' ἐμοῦ;
καὶ δὲν ὀφείλω νὰ ἐμμείνω πειθαρχῶν;
Ὦ! Ποῖον εἶναι τὸ καθῆκόν μου; Εἰπὲ,
ὁδήγησόν με, Εὐδοκία. Ὡς χρησμὸν
θὰ σὲ ἀκούσω. Τὴν καρδίαν εὐπειθῆ
ὁ λόγος θὰ δεσμεύσῃ τῶν χειλέων σου.

Digitized by Google

Ὡς οὐρανόθεν καταβαίνων ἄγγελος
εἰς τὸ διστάζον συνειδός μου ῥίψον φῶς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μὴ ἀπευθύνου πρὸς ἐμὲ τὴν ἄπειρον,
τὴν ὁδηγίας δεομένην καὶ αὐτήν.
Περὶ πατρίδος προκειμένου καὶ πατρὸς,
τὸν νοῦν ἐρώτα μετὰ τῆς καρδίας σου,
καὶ ἔσονταί σοι ὁδηγοὶ ἀλάνθαστοι.
Ἐγὼ δ' ἐν ὅσῳ αἱ δεήσεις μένουσιν
ἀνίσχυροι ν' ἀνοίξουν τὴν εἱρκτὴν αὐτὴν,
οὐδὲ ἡμέραν θενὰ λείπω ἀπ' αὐτῆς,
παρηγορίαν φέρουσα τὴν ἐπ' ἐμοί.

ΙΣΑΑΚ (τὴν ἐναγκαλίζεται)

Τὴν πρὸς ἐμέ σου εὐσπλαγχνίαν, θύγατερ,
θενὰ σοὶ ἀποδώσῃ ὁ πανεύσπλαγχνος.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὦ! σὺ, σὺ φέρεις εἰς τὴν γῆν τὸν οὐρανόν!

(Ἀκούεται κτύπος κώδωνος.)

ΙΣΑΑΚ

Ἠχεῖ ὁ κώδων· ἡ φρουρὰ θὰ καταβῇ.
Ἀναχωρεῖτε. (Πρὸς τὸν Ἀλέξιον) Ποῖος σὲ εἰσήγαγε;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πατρῷος φίλος, ἰσχυρὸς καὶ σήμερον,
μὲ ἔφερε κρυφίως, σώζων εὐσεβῆ
τὴν μνήμην σου· ὁ Δούκας.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὁ αὐτὸς κ' ἐμὲ
εἰσάγει λάθρα, ὑπέρ σου κηδόμενος.

ΙΣΑΑΚ

Τὸ ἔλεος τὸ θεῖον, καθὼς βλέπετε,

Digitized by Google

καὶ ὁ ἀνθρώπων οἶκτος δὲν ἐπέλιπε.
Τῆς πίστεως τοῦ Δούκα οὐδ' ἡ συμφορὰ
κατίσχυσεν. Ἀνδρεία πίστις! Δάκρυα
μοὶ ἀποσπᾷ ἡ ἀρετή του. Σπεύσατε!
Καιρός.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ἐναγκαλιζόμενος αὐτὸν)

Ὦ πάτερ, δός μοι ἱερὰν εὐχὴν
εἰς τὴν ὁδὸν νὰ μείνω τοῦ καθήκοντος.

ΙΣΑΑΚ

Σὲ παραδίδω εἰς τὴν σκέπην τοῦ Θεοῦ.

ΕΥΔΟΚΙΑ (ἀσπαζομένη τὴν χεῖρά του)

Χαῖρε, ὦ θεῖε!

ΙΣΑΑΚ

Φίλη κόρη, σ' εὐλογῶ.
Τῶν υἱϊκῶν σου καθηκόντων εὐγενῶς
τὰ πρὸς τὴν δυστυχίαν ἐπροτίμησας.

ΕΥΔΟΚΙΑ (τῷ Ἀλεξίῳ)

Ἄγωμεν ἤδη.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ἀπερχόμενος μετ' αὐτῆς)

Ἡ εἰκών σου, σταθερὰ
πρὸ ὀφθαλμῶν μου, θὰ μ' ἐμπνέ' εἰς τὸ καλόν.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Αὐτοκρατορικὸς προθάλαμος ὡς ἐν τῷ πρώτῳ μέρει.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ΔΟΥΚΑΣ

Λοιπὸν, οἱ πρέσβεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πάντες ἀνεχώρησαν,
ἐκτὸς ἑνός.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐκεῖνον, πάλιν ἄπελθε
καὶ πρόσμεινέ τον εἰς τὴν πύλην τὴν Χρυσῆν.
Ὡς ἔλθῃ, θέλεις τὸν ἐκπέμψει ἀσφαλῶς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ πῶς ἐκεῖνος ἔμεινεν;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶν' ἔργον μου.
Σὺ δὲ, εἰπέ μοι, ἐβολιδοσκόπησας
τοὺς στρατιώτας; Εἶναι οἱ Βαράγγιοι
εὐμάλακτοι; Ὁποίων διαθέσεων
τοὺς βλέπεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εἶναι πρώτη των διάθεσις,
ἂν ὄχι μόνη, νὰ μισθῶνται ἀκριβῶς·
ἡ δὲ δευτέρα, νὰ συνάγουν λάφυρα,
ἀλλ' ἀκινδύνως.

ΔΟΥΚΑΣ

Τοὺς ἐγνώρισας καλῶς.
Λοιπόν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Λοιπὸν τὴν κλεῖδα τῆς καρδίας των
ἔχουσι δύω, ὁ ὑποκλινέστατος
θησαυροφύλαξ, καὶ ὁ Βεστιάριος.
Εἰς τὰς χρυσᾶς μας ὁρμιὰς ἐξήρτηνται,
καὶ στρέφονται πρὸς ὅ,τι λάμπει δέλεαρ.

ΔΟΥΚΑΣ

Τοῖς εἴχομεν ἐμπνεύσει, σὺ καθὼς κ' ἐγὼ,
κατὰ Ἰσαακίου μῖσος ἄσπονδον

Digitized by Google

καὶ τῆς Ἀγγελωνύμου γενεᾶς αὐτοῦ.
Σὸν ἔργον ἤδη νὰ τὸ σβέσῃς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εὔκολον
δὲν λέγεις ἔργον, ὄχι ἄλλους, ἀλλ' ἡμᾶς
νὰ ψεύσωμεν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀνίσως ἦτον εὔκολον
θὰ τὸ ἐζήτουν; Ἀλλ' οὐδ' ὡς πρὸς εὔκολον
ἔσται τὸ γέρας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πλὴν πρὸς τί οἱ σκολιοὶ
ἑλιγμοὶ οὗτοι; Τί ζητεῖς τὸν Ἄγγελον;
Νὰ δελεάσῃς τὸν στρατὸν ἂν δύνασαι,
τί δὲ τὸν δελεάζεις μᾶλλον ὑπὲρ σοῦ;

ΔΟΥΚΑΣ

Θησαυροφύλαξ εἶσαι, καὶ δὲν ἔμαθες
πῶς ὁ κερδίζων ὀβολὸν πρὸς ὀβολὸν
ἐκεῖνος θησαυρίζει ἀσφαλέστερον,
κ' ἐπίφοβα τὰ κέρδη τὰ αἰφνίδια;
Τὰ ξένα ὅπλα σήμερον στηρίζουσι
τὸν Ἰσαάκ. Ἐκείνου εἶν' ὁ ἄνεμος.
Ἀντίπρωρος ἂν πλεύσω, ἀνατρέπομαι.
Νὰ οὐριοπλοῶμεν ἂς φροντίσωμεν,
καὶ τῆς λοξοδρομίας ἔρχεται καιρός.
Ἐν δέοντι θὰ λάβῃς ὁδηγίας μου.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ὡς μοναχός, παρουσιάζεται εἰς τὴν θύραν.)

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἄρχων!

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ (μεταστρεφόμενος καὶ ἀναγνωρίζων αὐτὸν)

Ὦ πάτερ, τὴν εὐχήν σας!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Μοναχός!
Δὲν τὸν γνωρίζω. Ποῖος εἶναι;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὕπαγε,
καὶ μὴ πολυπραγμόνει. (Ἐξέρχεται ὁ Κωνστάντιος.)

(Πρὸς τὸν Ἀλέξιον)

Ἀπερίσκεπτον
ἐδῶ νὰ ἔλθῃς, ἡγεμών.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἠθέλησα
πρὶν ἢ ἀπέλθω νὰ σ' ἰδῶ καὶ δεύτερον,
καὶ νὰ σοὶ ἀποδώσω νέας χάριτας.

ΔΟΥΚΑΣ

Περιττὸν ἦτον, καὶ οὐχὶ ἀκίνδυνον,
ἂν σὲ γνωρίσῃ κατασκόπου ὀφθαλμός.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς σὲ ὀφείλω ὅτ' εἰς μέθην ἡδονῆς
κ' εἰς πατρικὴν ἀγκάλην ἐνετρύφησα.
Ἀλλ' ὦ σὺ, κρύπτων ὡς εἰς νάρθηκ' ἀρετῆς
πιστῆς φιλίας ἄθικτον κειμήλιον,
εἰς σὲ ν' ἀνοίξω θέλω τῆς καρδίας μου
τὰ ταραχθέντα βάθη, θέλω εἰς τὴν σὴν
τὰς φλόγας νὰ κενώσω, ἃς αἰφνίδιος
σπινθὴρ ἀνῆψε, νὰ ζητήσω ἀρωγὴν
τῆς σῆς ἰσχύος, συμβουλὴν τῆς πείρας σου.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐπισφαλὲς νὰ μένῃς, ὅταν οἱ λοιποὶ

Digitized by Google

συμπρέσβεις σου ἀπῆλθον· ὅμως ἐν βραχεῖ
εἰπὲ, καὶ εἴ τι δύναμαι, διάταττε.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πλησίον τοῦ πατρός μου εἶδον ἄγγελον
παρηγορίας, κατελθόντα πρὸς αὐτὸν
ἀπὸ τοῦ παραδείσου. Εἰς τὸ βλέμμα της,
— διότι γυνὴ ἦτον — ἀνεβλάστησαν
τὰ ὄνειρα ἐντός μου ὅσα ἔθαλλον
εἰς τὴν αὐγὴν τοῦ βίου, κόσμος μαγικὸς
ἀνέζησ' ἐσβεσμένων ἀναμνήσεων,
καὶ φῶς ἐντός μου ἔλαμψε, κ' ἐνόησα
τὴν λέξιν «εὐτυχία», ἦχον πρὶν κενόν.
Θ' ἀπέλθω πάλιν, τύχης παίγνιον, φυγὰς,
εἰς πολεμίους λόχους νὰ καταταχθῶ,
χωρὶς ποτὲ τὸ βλέμμα εἰς τὸ βλέμμα της
ν' ἀπαντηθῇ, νὰ θίξ' ἡ χεὶρ τὴν χεῖρά της,
ἢ τ' ὄνομά μου κἂν ν' ἀκούσῃ τοῦ λοιποῦ,
ἐκτὸς ὁσάκις μετ' ἀρῶν προφέρεται
μεμισημένον καὶ διαβαλλόμενον.
Ἀλλ' εἰς τὸ στῆθος θενὰ φέρω θησαυρὸν
κρυπτὸν, ἐλπίδα μόνην, τὴν εἰκόνα της,
καὶ ὅταν λόγχη μὲ φονεύσῃ εὔσπλαγχνος,
θεν' ἀποθάνω τ' ὄνομά της ἐκφωνῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλ' ἡγεμὼν, τί ταῦτα ἀποδύρεσαι;
Υἱὸς τοῦ βασιλέως, ὃν μυρίασπις
στρατὸς νὰ ἐνθρονίσῃ ἔρχετ' ἐφ' ἡμᾶς,
ὅτ' ἐν θριάμβῳ θὰ ἐμβαίνῃς αὔριον
ὑπὸ τῶν ξένων προπεμπόμενος λογχῶν,
δὲν θὰ θηρεύῃς τότε μετὰ στεναγμῶν

Digitized by Google

τὴν γυναικεῖαν εὔνοιαν. Τῶν γυναικῶν
πρὸς σὲ τὸν δαφνηφόρον τότε πάλλουσαι
θενὰ πετῶσιν αἱ καρδίαι.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς ἐμὲ
οὐδ' οὗτος εἶναι εἱμαρμένος ὁ καρπὸς
τῆς ἐχθρικῆς μου μοίρας. Τὴν ἐπίκουρον
ξένην ἀσπίδα ἀποκρούει ὁ πατήρ·
δὲν θέλ' εἰς θρόνον ν' ἀναβῇ αἱμόῤῥαντον.
Νὰ τοὺς μακρύνω θέλει τῶν τειχῶν αὐτῶν,
καὶ τοῦ στεφάνου ὃν αὐτοὶ τῷ φέρουσι
τὸν στέφανον προκρίνει τὸν μαρτυρικόν.

ΔΟΥΚΑΣ

Λυποῦμαι ταῦτ' ἀκούων. Πῶς ἡ κάθειρξις
τὸ φρόνημά του καταβάλλει, προφανές.
Τὰ δεσμὰ στέργει, λησμονῶν δικαίωμα
ὅτι δὲν ἔχει ἑαυτὸν νὰ λησμονῇ.
Ἂν βασιλεὺς ἐχρίσθη, ἔλαβ' ἐντολὴν
οὐχὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θείαν· κ' εἰς αὐτὴν
ὁ μὴ ἐμμένων, ἀσεβῶς λειποτακτεῖ.
Πρὸς δὲ, τὸν θρόνον ἂν λακτίζῃ, προτιμῶν
τῆς φυλακῆς τὴν δρόσον, τί τὸν δικαιοῖ
νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἰδίαν δίαιταν
εἰς συγγενεῖς, εἰς φίλους καὶ εἰς ὀπαδοὺς,
καὶ νὰ συμπαρασύρῃ εἰς τὴν τροχιὰν
τὴν σκοτεινήν του καὶ τοὺς δορυφόρους του;
Τὸ στέμμα ὃ ἀρνεῖται, εἶναι στέμμα σου.
Τὴν παρακαταθήκην ἔλαχεν αὐτοῦ.
Νὰ σοὶ τὸ ἀφαιρέσῃ τίς τὸν δικαιοῖ;
Καὶ σὺ νομίζεις φόρον πῶς ἀπέτισας

Digitized by Google

φιλοστοργίας ἐπαρκῆ, ὅταν ἰδὼν
αὐτοκτονοῦντα τὸν πατέρα, ἀποστῇς
τοῦ νὰ τὸν σώσῃς, ἀναλγήτως εὐπειθής;
Δὲν εἶν' εὐσεβεστέρα ἡ ἀπείθεια;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὁ λόγος σου, ἀντίπνους πρὸς τὸν λόγον του,
πολὺν ἐγείρει σάλον εἰς τὰς φρένας μου,
καὶ πρὸς τὰ ἐναντία ταλαντεύονται.

ΔΟΥΚΑΣ

Νομίζεις πλάνης, καταδιωκόμενος,
εἰς ξένας στέγας τὴν ζωήν σου ἐπαιτῶν,
καὶ μὴ εὑρίσκων τὴν χειμαζομένην ποῦ
νὰ κλίνῃς κεφαλήν σου, ὅτι εὐμενῆ
θὰ ἐφελκύσῃς βλέμματα τοῦ ἔρωτος;
Εἶσ' ἔτι νέος, βασιλόπαι· ἀγνοεῖς
τῶν γυναικίων καρδιῶν τὰ μύχια.
Τὴν κλίμακ' ἂν τῆς τύχης ἀναῤῥιχηθῇς,
ἀκτῖνες δόξης ἂν σὲ περιβάλωσι,
ταχέως βλέπεις λυομένην εἰς αὐτὰς
τὴν παγετώδη ἀδιαφορίαν των.
Εἰς ὅ,τι λάμπει εὐχερῶς ἐμπίπτουσι,
τὰ ἐλαφρά των καίουσαι πτερύγια.
Ἐγὼ τὰ πρῶτα εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος
τὴν αὐλὴν φέρων, καὶ ἰσχὺν καρπούμενος,
ὑπέρμαχός του ἔπρεπε νὰ ἵσταμαι.
Τὰς προτροπάς μου τί θὰ μ' ὑπηγόρευε
πλὴν τῆς στοργῆς ἣν τρέφω πρὸς ὑμᾶς κρυπτήν;
Αἱ περιστάσεις δὲν παλινδρομοῦσιν. Ἣν

Digitized by Google

ἡ τύχη πέμπει εὔνους, μὴ παραμελῇς,
καὶ δρέψον δι' ἀνδρείας ἀποφάσεως
εὐκλείας δάφνην, καὶ μυρσίνην ἔρωτος.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡ φιλικὴ φωνή σου πλήττει τὰς χορδὰς
τὰς εὐγνωμονεστέρας τῆς καρδίας μου,
καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ξένης εἰς ἐμὲ,
τῇ διανοίγει ἀσυνήθη ἄποψιν.
Ὅτι νὰ βρέξω εἰς τὴν βρύσιν της ποθῶ
τὰ διψαλέα χείλη μου, τ' ὁμολογῶ.
Ἀλλ' ἀμφιῤῥέπ' ἡ στάθμη τῆς καρδίας μου.
Τὴν δελεάζεις, πλὴν προστάττει ὁ πατήρ.
Ποῦ θέλει κλίνει, ἀγνοῶ. Ἂν πρὸς αὐτὸν,
τότε καὶ πάλιν, τῆς τεκούσης με μακρὰν
θενὰ μὲ περιφέρῃ μοῖρα στυγερά!
Ὢ! τότε, τότε, μένων σὺ πλησίον της,
εἰς τὴν ψυχήν της μὴ ἀφήσῃς νὰ σβεσθῇ
τοῦ πλάνητος ἡ μνήμη· λέγ' ἐνίοτε,
ἐμπρός της λέγε τοῦ φυγάδος τ' ὄνομα,
ὃν ἡ μορφή της πανταχοῦ θ' ἀκολουθῇ,
ἀκτὶς ἐλπίδος, καὶ παρηγορίας φῶς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλὰ δὲν εἶπες τ' ὄνομά της ἡγεμών.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πῶς; Δὲν τὸ εἶπα; Ἆ! Πῶς ἡ καρδία μου
μεγαλοφώνως ὁμιλεῖ ἐνόμιζον.
Γνωστόν σοι εἶναι τ' ὄνομά της.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

'Αλλ' εἰπέ....

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡ Εὐδοκία....

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐδοκία! 'Εννοεῖς;....

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοῦ 'Αλεξίου....

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; τοῦ αὐτοκράτορος
τὴν θυγατέρα;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ταύτην, φίλε, ἐννοῶ·
ἀξίαν οὐχὶ θρόνου, ἀλλὰ στέμματος
ἁγίας.

ΔΟΥΚΑΣ

'Αποδίδεις φόρον δίκαιον
ἐπαίνων εἰς τὴν νέαν βασιλόπαιδα.
Οὐδεὶς ὁ φεύγων τὴν ἰσχὺν τοῦ κάλλους της.
Μαλάσσει καὶ θηρία ἡ γλυκύτης της.
'Αλλ' ἡγεμὼν, τὸ βέλος πῶς τοῦ ἔρωτος
ἐκ τῶν ὡραίων ὀφθαλμῶν της τοξευθὲν,
νὰ σὲ πληγώσῃ δύναται;

ΑΛΕΞΙΟΣ

'Αδύνατον
νομίζεις τοῦτο;

ΔΟΥΚΑΣ

'Αλλὰ εἶσθ' ἐξ ἀδελφῶν,
συμφυεῖς κλάδοι ἐκ τῆς ῥίζης τῆς αὐτῆς.

Digitized by Google

ΑΛΕΞΙΟΣ

Καὶ λοιπὸν λέγεις;...

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν θεσμῶν τὸ ἄκαμπτον
τῆς Ἐκκλησίας δὲν γνωρίζεις παρ' ἡμῖν,
ἐν μέσῳ ζήσας ξενικῶν αἱρέσεων.
Τὸ λύειν ἔχει παρ' ἐκείνοις καὶ δεσμεῖν,
τὸ νόμους θέτειν, καὶ τοὺς νόμους ἀλλοιοῦν,
ὁ ἄκρος ἱεράρχης. Παρ' ἡμῖν γραπτὸν
ὅ εἶναι, μένει.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Κ' εἰς τὸν Αὐτοκράτορα
δὲν συγχωρεῖται....

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὸν Αὐτοκράτορα!
Τῷ ὄντι.... Ἴσως. Πρὸ τοῦ θρόνου κύπτουσιν
ὅλ' αἱ δυνάμεις· κ' ἡ τιάρα, πιθανόν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡ στάθμη τοῦ νοός μου πῶς σαλεύεται!
Χρέος τὸ χρέος, πόθος πόθον πολεμεῖ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔρχονται. Φύγε. Εἶν' ἡ Αὐτοκράτειρα.
Κατὰ τὴν πύλην τὴν Χρυσῆν προσμένει τις
νὰ σ' ἐξαγάγῃ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Φεύγω πλουσιώτερος
καθ' ἕνα φίλον, καὶ ἓν ὄνειρον χρυσοῦν. (Ἀπέρχεται.)

ΔΟΥΚΑΣ (μόνος)

Ἐν ᾧ σταθμίζεις, φίλτατε, φροντὶς ἡμῶν
νὰ θίξωμεν τὸν νοῦν σου τὸν ἀστάθμητον

Digitized by Google

εἰς ἐργαλεῖον χρήσιμον, ἢ ἀβλαβές.
Περιφρονεῖς τὸν θρόνον· σ' εἶναι περιττός·
ἀλλ' εἰς ἐμὲ δὲν εἶναι, καὶ θὰ προσδεθῇς
ἑκὼν ἢ ἄκων εἰς αὐτόν, ὡς εἰς ζυγὸν
ὁ βοῦς προσδεῖται, νὰ τὸν σύρῃς πρὸς ἐμέ.
Τὴν Εὐδοκίαν ἀγαπᾷ! Ἀκίνδυνον!
ἢ κἂν θενὰ ἰδῶμεν τοῦ κινδύνου πῶς
ν' ἀπαλλαγῶμεν. Ἀγαπᾷ; Ἀρκεῖ αὐτό.
Τοῦ θώρακός του ἔχομεν τὸ κεχηνός.

(Ἡ Αὐτοκράτειρα ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ εἰσέρχεται.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπὸν ὁ κῦβος πῶς ἐῤῥίφθη ἔμαθες;
τὴν εἴδησιν γνωρίζεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ποίαν εἴδησιν;
Δὲν ἤκουσα. . . .

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Οἱ Φράγκοι μᾶς προσβάλλουσι.
Κατάσκοποι ἐλθόντες τὸ ἀνήγγειλαν.
Τοὺς πρέσβεις μόλις εἶδαν ἐπιστρέφοντας
ἀπράκτους, ἤρθη πάνδημος ἀλαλαγμὸς
καὶ ἀπὸ λογχοφόρου μέχρι στρατηγοῦ,
πᾶς ἐκινεῖτο, πᾶς ἐζήτει ἔφοδον.
Ἀπὸ τῶν πύργων βλέπεις ὡς πυρίφλεκτον
τὴν πεδιάδα, καὶ ὡς ὄφεις φλογεροὶ
οἱ χαλκοφόροι λόχοι διελίσσονται.
Ἡ πέριξ χώρα τρέμ' ὑπὸ τὸ βῆμά των.
Αἱ μηχαναὶ πυργοῦνται κατὰ τῶν τειχῶν,
κ' Ἐνετικαὶ τριήρεις ἀναγόμεναι,
τὸ χρυσοῦν κέρας ἤδη παραλλάττουσιν.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔμαθε;...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τὰ ἔμαθε.

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ ποῖα μέτρα ἔλαβε;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Προσεύχεται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐπῆλθε τὸ μοιραῖον, Αὐτοκράτειρα.
Ἐνδύθητε ἀνδρίαν. Τὰ σαλπίσματα
τῶν Φράγκων εἶναι μέλη ἐπικήδεια
τῆς αὐτοκρατορίας. Ὑπερήφανον
γλῶσσαν ἀκαίρως πρὸς τοὺς πρέσβεις μετελθὼν
ὁ Αὐτοκράτωρ, ἔσειρε τοὺς κεραυνοὺς
ἐπὶ τὴν κεφαλήν του, οὓς τὴν δύναμιν
δὲν ἔχει ν' ἀποσείσῃ. Τὸ ναυάγιον
ἐστὶν ἐγγύς. Σωθήτω ὅστις δύναται.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ λέγεις, οὔτε τὴν ὁδὸν δεικνύων μοι
τῆς σωτηρίας, οὔτε χεῖρα τείνων μοι.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἵνα τὴν χεῖρα κουφοτέραν δύναμαι
νὰ σοὶ ἐκτείνω, ἀπηλλάγην, δέσποινα,
τῆς γυναικός μου.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἰς αὐτῆς ἀντάλλαγμα
τὴν Εὐδοκίαν θενὰ λάβῃς. Ἔδωκα
ὑπόσχεσιν· καὶ μάτην δὲν ὑπόσχομαι.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Ὅπερ ἐστὶν, ἀρνεῖται συγκατάθεσιν
τῆς Εὐδοκίας ἡ καρδία.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ν' ἀρνηθῇ
μητέρα της συγχρόνως καὶ βασίλισσαν
ἐὰν φοβῆσαι, πόσον ἰδιότροπος
ἡ γυναικεία φιλαρέσκει' ἀγνοεῖς;
Τὸν προκαλοῦντα φεύγει, κ' ἐπιβάλλεται
εἰς τὸν ὑποχωροῦντα· ὀπισθοδρομεῖ,
συντονωτέραν προκαλοῦσα δίωξιν.
Σπανίως χείλη γυναικὸς κηρύττουσιν
ὅ,τ' ἡ καρδία ψιθυρίζει. Κεφαλὴν
μὴ ἀνησύχει ἂν θὰ κλίνῃ, νὰ δεχθῇ
τὸ διπλοῦν στέμμα βασιλείας κ' ἔρωτος.
Ἄφες ἡ πρώτη νὰ παρέλθῃ ἔκπληξις,
καὶ ν' ἀποπέσῃ τῆς αἰδοῦς ὁ πρῶτος χνοῦς,
κ' ἡ κεφαλὴ θὰ κλίνῃ, ἢ . . . τὴν κάμπτομεν.
Ἀμέλει. Ἔχεις ἀσφαλῆ ἐγγύησιν,
καὶ τὴν πασῶν μεγίστην, τὸ συμφέρον μου.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλ' ὁ καιρὸς ἐπείγει, κ' οἱ κατακτηταὶ
ἐρωτοτρόπου κόρης νὰ προσμένωσι
τὴν ὄρεξιν ὀλίγον εἶναι πρόθυμοι.
Ὁ θρόνος πίπτει. Σώσωμεν τὰ τρίμματα,
πρὶν ἄλλοι θρόνον ἐξ αὐτῶν ἐγείρωσι,
κ' εἰς ἡμᾶς τάφον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄρχον, μὴ ὁ ζῆλός σου
προτρέχῃ τῆς φρενός σου. Ἂν τὸν ἔχοντα

Digitized by Google

τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ ξίφος τὸ βασιλικὸν
ἀλόγως ἐκθρονίσῃς καὶ διαδεχθῇς,
ὁ Αὐτοκράτωρ ἔσται μάρτυς, κ' ἐπὶ σὲ
προδότου ψῆφος, ἀποστάτου θὰ ῥιφθῇ.
Ἀλλ' ἂν θραυσθῇ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖράς του,
καὶ εἰς τὸ μέτωπόν του τὸ διάδημα,
συλλέγων ταῦτα, ἥρως ἔσῃ καὶ σωτήρ.
Ἕτοιμος ἔσο, κ' ἡ στιγμὴ ἐλεύσεται.

ΔΟΥΚΑΣ

(φιλῶν τὴν χεῖρά της)

Τὸ γόνυ κλίνω πρὸ τῆς σῆς συνέσεως.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Αὐτοκράτωρ.

(Εἰσέρχονται ὁ Αὐτοκράτωρ **ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ** καὶ ὁ ἡγούμενος **ΑΓΑΠΙΟΣ**.)

ΚΟΜΝΗΝΟΣ (πρὸς τὸν Δοῦκαν)

Χαῖρε, ἄρχον. Ἤκουσας
πῶς οἱ αὐθάδεις βάρβαροι τῆς δύσεως
τὴν πόλιν ἀπειλοῦσι;

ΔΟΥΚΑΣ

Ναὶ, ὦ Βασιλεῦ·
ὡς λέγεται....

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Πιστεύεις νὰ τολμήσωσι;
Τὰ ἱερά μας τείχη τῶν αἱρετικῶν
ὁ ποῦς πῶς θὰ πατήσῃ παραδέχεσαι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τοῦτο ν' ἀπαντήσῃ προσφορώτερον
τὸν ἅγιον νομίζω καθηγούμενον.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Κύριος πατάσσων τοὺς ἁμαρτωλοὺς,

Digitized by Google

τὰ ὅπλα τῆς ὀργῆς του κατὰ βούλησιν
εἰς πονηροὺς πολλάκις ἐμπιστεύεται.
Ἐκ μελανῆς νεφέλης τὸν πυριφλεγῆ
τῆς ἐκδικήσεώς του πέμπει κεραυνόν.
Μὴ ἐκπλαγῶμεν ἐὰν σύρῃ σήμερον
τῆς τιμωρίας τὴν ῥομφαίαν τρομερὰν,
καὶ μὴ ἀδημονῶμεν. Δὲν ἠνοίξαμεν
εἰς τὴν κακοδοξίαν τὰς ἀγκάλας μας;
Μετ' ὀπαδῶν τῆς Ῥώμης εἰς τὸν Γαλατᾶν,
υἱῶν ἀπάτης, δὲν συνεχρωτίσθημεν;
Δὲν βεβηλοῦσι τὴν Περαίαν ἱερεῖς
τοῦ Ἀντιχρίστου; Καὶ ναοί του τὴν Σιὼν
εἰς φαύλην Βαβυλῶνα δὲν μετέτρεψαν;
Ἀνεκτικοὶ δειχθέντες πρὸς τὴν αἵρεσιν,
ἐσμὲν δικαίως ἕρμαιον αἱρετικῶν.
Εὐχαριστῶμεν τῷ Θεῷ ὅτι τὸ πῦρ
δὲν σφενδονίζει τῆς Γεέννης ἐφ' ἡμᾶς,
τ' ἀνευλαβῆ νὰ καύσῃ ταῦτα Γόμοῤῥα!

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ὦ πάτερ, ἅμα ἤκουσα τὴν ἔφοδον,
πρὸ τῶν εἰκόνων ἔπεσα ἐν συντριβῇ,
ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου τέφραν ἔῤῥιψα,
καὶ προσηυχήθην, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
ὑπὲρ τῆς πόλεώς μας αἰτησάμενος.
Ὦ πάτερ, κάμψον καὶ σὺ γόνυ προσευχῆς·
ὁλονυκτίας ὅλαι ψάλετ' αἱ μοναί·
περὶ τὰ τείχη τὴν τῆς Θεομήτορος
τῶν Ὁδηγῶν εἰκόνα τὴν θαυματουργὸν
ἐν λιτανείᾳ φέρε, κύκλον εἰς αὐτὰ

Digitized by Google

νὰ περιβάλῃ ἅγιον, τοῦ Σατανᾶ
τὰς ἐνεργείας πάσας ἀποκρούοντα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τοῦ Σατανᾶ τὰ ἔργα εἰς τὴν πόλιν μας,
τῆς εἰδωλολατρείας τὰ βδελύγματα,
πρὸς ἁμαρτίαν, καὶ πρὸς σκάνδαλον κοινὸν,
τὰς ἐπιφανεστάτας θέσεις ἔχουσι,
καὶ προκαλοῦσι τὴν ὀργὴν τοῦ οὐρανοῦ.
Ἐξόρκισόν τα, πάτερ, καὶ διάταξον
ν' ἀκρωτηριασθῶσι, καὶ νὰ θραύσωμεν
τὴν πολεμίαν δύναμιν τοῦ πονηροῦ.
Πλὴν ταῦτα μόνα δὲν ἀρκοῦσι, Βασιλεῦ.
Μετὰ τὰ θεῖα ἴδωμεν τ' ἀνθρώπινα.
Πονηροὶ ἦσαν οἱ κατασκευάσαντες
τὰ εἴδωλα ἐκεῖνα, πλὴν καὶ φρόνιμοι.
Μὴ λησμονῶμεν τὸ σοφὸν των λόγιον.
«Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει.»

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Δηλαδή;...

(Εἰσέρχεται ὁ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ**.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα)

Τὸν Σγουρὸν ἔξω ἔπεμψεν ὁ στρατηγός.
Ἄδειαν ἔχει νὰ εἰσέλθῃ;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Κέλευσον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (κράζων πρὸς τὴν θύραν)

Ὁ Ὕπαρχος εἰσίτω!

(Εἰσέρχεται ὁ **ΛΕΩΝ** Σγουρός.)

Digitized by Google

ΚΟΜΝΗΝΟΣ (πρὸς τὸν Σγουρὸν)

Τί ὁ Λάσκαρις
μοὶ ἀναγγέλλει;

ΛΕΩΝ

Βασιλεῦ, ὁ στρατηγὸς
μὲ στέλλει, εὐσεβάστως σοὶ τὴν εἴδησιν
νὰ φέρω, ὅτι οἱ ἐχθροὶ προσβάλλουσιν.
Ὁ Βαλδουῖνος τῆς Φλανδρίας κατὰ γῆν,
διὰ θαλάσσης Δάνδολος ὁ Βενετὸς,
εἰς ἔφοδον ὁρμῶσι· τὰ πυργώματα
κλονίζουσι· πυρφόρα ἄνω τῶν τειχῶν
τὰ βέλη των πετῶντα, ἐπινέμονται
τὰς ξυλοδμήτους ἤδη συνοικίας μας.
Τῶν δὲ χαλκοθωράκων ξένων ἱπποτῶν
ἡ ἀσυνήθης ὄψις φέρει ἔκπληξιν
καὶ κινδυνώδη δισταγμὸν εἰς τὸν στρατόν.
Ὁ Λάσκαρις ἐλπίζει, ἡ ἐμφάνισις
τῆς θειοτάτης σῆς Μεγαλειότητος
εἰς τὸ πεδίον τῶν μαχῶν, τὸ φρόνημα
καὶ τὴν ἀνδρίαν ν' ἀναφλέξῃ τοῦ στρατοῦ.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Εἰς τὸ πεδίον μὲ καλοῦσι τῶν μαχῶν;
Πρέπει νὰ σπεύσω. Εἰ καὶ ὅπλων ἄπειρος,
ἀλλ' ὅμως πρέπει. Δὲν φρονεῖτε χρέος μου
κ' ὑμεῖς πῶς εἶναι; Ἢ, πῶς κρίνετε ὑμεῖς;

ΛΕΩΝ

Μὴ σ' ἐμποδίζῃ, Βασιλεῦ, ἡ ἔλλειψις
τῆς πείρας τῶν πολέμων. Εἶν' ὁ Λάσκαρις
ἐμπειροτέχνης ἐν αὐτοῖς, ὁ ἔξοχος
στρατῶν κοσμήτωρ καὶ μαχῶν ἡνίοχος.

Digitized by Google

Παρὰ τοῦ Βασιλέως ἓν εἶν' ἐπαρκὲς,
νὰ θέτῃ τὴν ζωήν του ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
Τίς τὴν σκηπτοῦχον χεῖρα βλέπων φέρουσαν
τὸ ξίφος ἐν κινδύνοις, τίς, τὴν κεφαλὴν
τὴν κεχρισμένην, ἀψηφοῦσαν τὰς πληγὰς
καὶ ἀφοσιουμένην, τίς ἐστι δειλὸς
καὶ ἀγενὴς τοσοῦτον, ὥστ' ἐντός του φλὸξ
νὰ μὴ ἀνάψῃ ἀρετῶν ἡρωϊκῶν;

ΛΟΥΚΑΣ

Ὅτ' ἡ ἀνδρία δὲν προσμένει τῶν ἐτῶν
τὴν πεῖραν, εἶσαι, Λέων, σὺ ἀπόδειξις.
Ἀλλὰ τῶν Βασιλέων ἄλλ' ἡ ἐντολή.
Τὴν ἱεράν των κεφαλὴν ὀφείλουσι
πρὸς σωτηρίαν τῶν λαῶν νὰ σώζωσιν.
Εἷς στρατιώτης πίπτων, εἶναι μόνον εἷς,
ὁ Βασιλεὺς δὲ εἶναι σύμπας ὁ λαός.
Ἰδὲ τὸ δένδρον· τοὺς ἀνέμους προκαλεῖ
διὰ τῶν κλάδων, οὓς συντρίβ' ἡ θύελλα,
τὴν ῥίζαν ὅμως σώζει κρύπτον εἰς τὴν γῆν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀλλ' ὅμως, ἄρχον, αὔτ' ἡ λαίλαψ σήμερον
δένδρον καὶ ῥίζας ν' ἀνασπάσῃ ἀπειλεῖ.
Σωτὴρ ἂν εἶναι τοῦ λαοῦ ὁ Βασιλεὺς,
πότε προσμένει νὰ τὸν σώσῃ ἄλλοτε;
Ἐὰν ὁ Φράγκος καταστρέψῃ τὸν λαὸν,
τί θέλει σώσει; Μετ' αὐτοῦ θὰ συντριβῇ·
ἐν ᾧ γενναίως τῶν στρατῶν του προμαχῶν,
αὐτοὺς νὰ φέρῃ δύναται εἰς θρίαμβον,
καὶ, δαφνηφόρος, τοῦ σωθέντος θρόνου του
τὴν εὔκλειαν ν' αὐξήσῃ καὶ τὴν δύναμιν.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὴν εὐρεῖαν φρένα σου ἡ κρίσις μου
ὑπήκει εὐσεβάστως, Αὐτοκράτειρα.
Ὁποῖοι ὅμως οἱ πολέμιοι αὐτοί,
καθ' ὧν ὁ Αὐτοκράτωρ σπεύδει νὰ ταχθῇ,
γνωρίζετε; Ἡ δύσις τοὺς ἐξήμεσεν
ἀπηνοῦς φόνου λειτουργοὺς αἱμοδιψεῖς,
λεοντοκάρδους ἀνδριάντας σιδηροῦς.
Ὁ Αὐτοκράτωρ ἂν βαδίσῃ κατ' αὐτῶν,
εἰς τὴν σφαγὴν βαδίζει, θῦμα ἱερόν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ τὸ κακὸν μελέτα. Μέγας ὁ Θεός.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἐπὶ τῶν κακοπίστων ὁ Ἀρχάγγελος
ἂς φέρῃ μόνων τὴν ῥομφαίαν τῆς σφαγῆς!

ΛΕΩΝ

Εἰς τὴν σφαγήν; Ὦ! ὄχι! Εἰς τὸν θρίαμβον.
Ἡμῶν ἐν μέσῳ θὰ τεθῇ· προπύργιον,
ἀσπίς του, θώραξ ἔσονται τὰ στήθη μας,
καὶ πρὶν αἰχμὴ τὸν θίξῃ λόγχης ἐχθρικῆς,
θενὰ διέλθῃ τὴν καρδίαν ὅλων μας.
Ὦ Αὐτοκράτορ, μὴ φοβῆσαι ἄνανδρον
στρατὸν πῶς ἔχεις· ἐξ Ἑλλήνων σύγκειται.
Οἱ πρόγονοί των, εἰ καὶ τριακόσιοι,
προὐκάλουν μυριάδας. Εἶν' ἐφάμιλλοι
ἐκείνων. Δός τοις Λεωνίδαν, νὰ ἴδῃς
ἂν εἶναι Σπαρτιᾶται. Θάῤῥει, Βασιλεῦ.

TAYLOR INST · OXFORD
Digitized by Google

Ὁδήγησόν τους, κ' ἔσονται ἀνίκητοι.
Δὲν θέλεις πέσει· ὅμως καὶ ἂν ἔπιπτες,
ὁ Βασιλεὺς ὁ θνήσκων ὑπὲρ τοῦ λαοῦ
ἀθανασίαν ἑτοιμάζ' εἰς ἑαυτόν.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ὁ ἀνδρικός σου λόγος μὲ κατέπεισεν.
Ἐπίστρεψον ἀμέσως πρὸς τὸν Λάσκαριν.
Ἐντὸς ὀλίγου παρ' αὐτῷ θὰ μάχωμαι.

ΛΕΩΝ

Ἔτη πολλὰ τῷ θείῳ Αὐτοκράτορι! (Ἐξέρχεται.)

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Τὰ τῆς ἐξόδου πάντα, Βεστιάριε,
διάταξον κατ' ἔθος. Αὐτοκράτειρα,
εἰς τοῦ τρικλίνου τὸ εἰκονοστάσιον
ἐλθὲ νὰ ψάλῃς μετ' ἐμοῦ παράκλησιν.

(Ἐξέρχονται Κομνηνός, Εὐφροσύνη καὶ Ἀγάπιος.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (πρὸς τὸν Δούκαν)

Τὸν Βασιλέα ν' ἀποτρέψῃς ἤθελες
νὰ πολεμήσῃ!

ΛΟΥΚΑΣ

Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δὲν ἐννοῶ.
Πῶς θὰ τὸν παρεκίνεις πιθανώτερον
ἐνόμιζον.

ΛΟΥΚΑΣ

Ν' αὐξήσω ὅτι ἔπρεπε
τὸν Βασιλέα ἔκρινες εἰς ἥρωα.
Ἀλλὰ καὶ τοῦτο μάθε. Ὁ Ἀλέξιος

Digitized by Google

ἀπῆλθ' ἐπὶ προθέσει, πρὸς τὸν θεῖόν του
νὰ μὴ ἀντάρῃ ὅπλα....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Παρεφρόνησεν;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς δεισιδαιμονίας τοῦ πατρὸς πεισθείς.
Κινεῖ καὶ ἄλλο ὅμως ἐλατήριον
τὰς πράξεις του, ὁ ἔρως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Λέγεις;...

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀγαπᾷ
τὴν Εὐδοκίαν, καὶ πρὸς τὸν πατέρα της
ν' ἀντιταχθῇ δὲν θέλει, καὶ τὸν Φραγκικὸν
στρατὸν ν' ἀποκομίσῃ ἐσχεδίαζεν.
Ἐπικειμένην μάχην ἂν ἰδῇ, αὐτὸς
ἢ θ' ἀποτρέψῃ, ἢ θὰ φύγῃ προλιπών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ οἱ σκοποί μας;

ΔΟΥΚΑΣ

Ματαιοῦνται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἄτοπον
τὸ πρᾶγμα λέγεις. Ἔχεις τὸν Ἀλέξιον
ἀντεραστήν!

ΔΟΥΚΑΣ

Ὀλίγον ἐπικίνδυνον.
Ὁ ἀφελής του ἔρως μὲ ὑπηρετεῖ
καὶ δὲν μοὶ βλάπτει. Δέσμιον εἰς χεῖράς μου
τὸν παραδίδει. Ὁ ἐρῶν δὲν σκέπτεται.

Digitized by Google

Πλὴν κατεπείγει ὁ καιρὸς πολύτιμος.
Σὺ τώρα σπεῦσον· πρὸς τοὺς Φράγκους ἄπελθε·
τὸν Μομφεῤῥάτον εὗρε, καὶ εἰπὲ αὐτῷ
ὅτ' ἡ Μαρία κινδυνεύει· ἐντολὴν
νὰ τὴν φονεύσω μυστικὴν πῶς ἔλαβον,
καὶ νὰ τὴν σώσω θέλων, πέμπω πρὸς αὐτόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἀληθὲς λέγεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Δὲν ἀρκεῖ πῶς πιθανόν;
Καὶ μετ' ἐκεῖνον εὗρε τὸν Ἀλέξιον.
Νὰ ἐπιτείνω τοῦ πατρός του τὰ δεσμά,
εἰπέ τῳ, διετάχθην. Κινδυνεύουσαν
νομίζω τὴν ζωήν του. Ἀνεκάλυψα
ὁ Αὐτοκράτωρ ὅτι δι' ἐγκλήματος
τοὺς ἐξ ἐκείνου φόβους ἀπεφάσισε
νὰ σβέσῃ. Ἔτ' εἰπέ τῳ, τῆς καρδίας του
τὰ ὦτα θίγων, πῶς ἀκούσας παρ' ἐμοῦ
ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν εὐχὴν νὰ συνδεθοῦν
οἱ δύω οἶκοι διὰ τῆς ἑνώσεως
τῆς Εὐδοκίας μετ' ἐκείνου, εἰς ὀργῆς
μανίαν παρεδόθη, κ' ἐμελέτησεν
εἰς ἄλλους γάμους ἢ εἰς μοναστήριον
τὴν θυγατέρα νὰ βιάσῃ. Τοῖς πολλοῖς
τὸν πλοῦτον ταύτης φήμισον τῆς πόλεως,
τὰ λάφυρά της ἄψυχα καὶ ἔμψυχα,
καὶ ἔξαψον πᾶν πάθος, πρᾶξον, μέτελθε
πᾶν τέχνασμα καὶ πάντα τρόπον· στρατηγοὺς
καὶ στρατιώτας πεῖσον τῆς ἐφόδου των

Digitized by Google

μὴ ἀποστῶσι. Τότε, τύχῃ ἀγαθῇ,
ὁ Αὐτοκράτωρ ἂς ἐξέλθῃ ξιφουλκῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Θὰ πράξω ὅ,τι γλῶσσα δύναται καὶ νοῦς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄπελθε τώρα, καὶ.... ὁ δαίμων βοηθός!

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν.)

ΑΥΛΙΚΟΙ ἐν οἷς καὶ ΔΟΥΚΑΣ, ΑΓΑΠΙΟΣ

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἄρχοντες, εἶπε νὰ τὸν περιμείνωμεν
ὁ Βασιλεὺς ἐνταῦθα, προσευχόμενοι.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Παναγία εἴθε ἡ τῶν Βλαχερνῶν
νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ νικητήν!

ΠΑΝΤΕΣ

Ἀμήν!

Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἂν προσευχαὶ ἀρκῶσι, δὲν ἐλλείπουσι,
καὶ ὁμολογητέον εἰς εὐλάβειαν
ὅτ' ὑπερβάλλει πάντας ὁ Σπαθάριος.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Μετριοφρόνως λέγεις ταῦτα, ναύαρχε,
σὺ, ὅστις ἔξω τῶν βεβήλων θαλασσῶν
τὰ ναυτικά σου ὅλα κατορθώματα
εἰς τοῦτο περιστέλλεις τὸ ἁγίασμα.
Καθ' ὃ οὐδ' ἥλων δεομένη οὐδ' ἱστῶν,
ἡ ναῦς τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀσφαλής.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Δὲν ἀμφιβάλλω βλέπων τὸν Σπαθάριον
ὅτ' εἰς αὐτὴν φρονίμως ἀσφαλίζεται,
ὁπόταν ἔξω μάχηται ὁ Βασιλεύς.

Digitized by Google

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Βασιλεὺς γνωρίζει ποῦ οἱ φίλοι του,
καὶ ποῦ ἡ κυματοῦσα πίστις. Τὸν στρατὸν,
οὐχὶ τὸν στόλον ἐξελέξατο.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Πιστῶς
ὅτι τὸν σώζεις ἐννοῶ, σωζόμενος.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Μὴ ἀπατᾶσθε, τέκνα μου· μὴ ἀσφαλῆ
τὴν ἐκκλησίαν, μὴ τὸ κράτος, μὴ ἡμᾶς
εἴπῆτε. Οὔ τις σώζει οὐδὲ σώζεται.
Ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας πέλεκυς τομὸς
τῆς ἑτεροδοξίας ἐπικρέμαται,
αὐτὴν τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἀπειλῶν,
κ' ἡμεῖς εἰς διχονοίας δαπανώμεθα,
φιλοπρωτοῦντες καὶ γηΐνων ἄπληστοι!
Τὴν κόρην τῶν δαιμόνων ἐξορκίσατε.
Ἀνερπισθεῖσα ἀπὸ τῆς κολάσεως,
ναὸν καὶ θρόνον ὑποσκάπτει. Θέλετε
πρωτείων δόξαν, πίστεως ἐπίδειξιν;
Παύσατ' ἐνταῦθα. Ἀλλαχοῦ τὸ στάδιον·
ὅπου ὑψοῦται ἡ σημαία τῶν πιστῶν.
Ἐκεῖ ἡ πίστις δοκιμάζεται, κ' ἐκεῖ
ὁ ἔσχατος καὶ πρῶτος διακρίνεται.

ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Μαχαιροφόροι εἴμεθα Βαράγγιοι,
νὰ πολεμῶμεν; Ἄλλων ἔργον εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πῶς ἄλλων ἔργον, ἐννοῶ. Εἰς αἵματα
ὑμεῖς δὲν ἐντρυφᾶτε. Πλὴν τὴν ἄμυναν

Digitized by Google

μὴ διὰ τοῦτο διασπᾶτε. Δύναμιν
μὴ ἀφαιρῆτε, ὅταν δὲν προσθέτητε.
Μὴ δι' ἐρίδων ἄλλους σκανδαλίζετε.
Οὐαὶ, ἐῤῥέθη, τοῖς δι' ὧν τὸ σκάνδαλον
γίνεται. Ἔστω ψυχὴ μία ὁ λαὸς,
καὶ αἱ θελήσεις πᾶσαι μία θέλησις,
τῆς Ῥώμης ἡ τιάρα ἂν δὲν θέλητε
νὰ βεβηλώσῃ τὰ πατριαρχεῖά μας.
Τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα ἀφοσίωσιν,
ὁμονοοῦντες καὶ συνασπιζόμενοι,
δι' ἔργων, οὐχὶ λόγων, ἀποδείξατε.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Τὴν ἀφοσίωσίν του οὐδεὶς δέχομαι
τῆς ἐδικῆς μου ἀνωτέραν νὰ εἰπῇ.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Οὐδὲ τῆς ἐδικῆς μου.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Πάντες δίδομεν
ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως τὴν ζωὴν ἡμῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὖγε τοῦ ζήλου! Ἀλλ' οὐχ ἧττον, ἄρχοντες,
ὀρθὴ τοῦ ἡγουμένου ἡ παραίνεσις.
Δὲν ἐκτιμᾶτε τοὺς κινδύνους τῶν καιρῶν.
Ἡ τρικυμία τοῦ σιδήρου καὶ πυρὸς,
ἡ ἀπὸ Ἄρκτου καὶ δυσμῶν ἐνσκήψασα,
ἐὰν δὲν γίνῃ πᾶν τὸ κράτος εἷς ἀνὴρ,

Digitized by Google

ἂν ὡς ἐσχάτου δὲν ἀποφασίσωμεν
νὰ πέσωμεν, τὸ κράτος προασπίζοντες,
θὰ κατακλύσῃ θρόνον, κράτος καὶ ἡμᾶς.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Μὴ ὀλιγοψυχῶμεν. Μὴ καὶ ἄλλοτε
ἐχθροὶ δὲν ἦλθον, καὶ ἀπεδιώχθησαν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλοτε, ὅτε Πέρσαι, Δάκες, Βούλγαροι,
μαλθακοὶ ὄχλοι, καὶ ἀγέλαι ἄγριαι
εἰς τοὺς ἀκμαίους ἀντετάττοντο στρατούς.
Ἀλλ' ἤδη ὅ,τι πλέκει ἐξοχώτερον
ἀκμὴ ἀνδρίας, φρενὸς βάθος, τάξεως
καὶ πειθαρχίας εὐκοσμία, καθ' ἡμῶν
ἐπέρχεται, ὡς μάστιξ ἐξολοθρευμοῦ.
Τῶν Γαλατῶν, τῆς Φλάνδρας καὶ τῶν Ἐνετῶν
οἱ ἐν πολέμοις ἀνδρωθέντες γίγαντες,
ἀνένδοτ' εἰς τὰς μάχας, ἥττης ἄγευστοι,
εἰς χαλκᾶ στήθη ψυχὰς στέγοντες χαλκᾶς,
ἰδοὺ οἱ ἐπελθόντες. Οἱ δὲ πρόμαχοι;
Ποῦ ὁ στρατός μας; Τίνες ἀντιστήσονται;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Δίκαιον ἔχεις. Πανσπερμία μισθωτῶν,
λαφυροφάγων ἀπολέμων συρφετὸς,
τοιοῦτος ὁ στρατός μας.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ δὲ στόλος μας
στερεῖται ἥλων, καὶ ἱστίων, καὶ ναυτῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀληθῆ ταῦτα, ἂν καὶ σεῖς δὲν πταίετε.
Καὶ δισταγμὸς σᾶς μένει, τίς ἡ ἔκβασις,

Digitized by Google

ἐκτὸς ἡ Παναγία ἂν τῶν Βλαχερνῶν
θαυματουργήσῃ, εἰς τὴν σύμπνοιαν ἡμῶν
κ' εἰς τὴν κατάνυξίν μας ἀποβλέπουσα;
Θὰ εἰσελάσῃ ἐν θριάμβῳ κ' ἐν σφαγαῖς
ὁ ξένος εἰς τὴν πόλιν· τὸν ἀπόβλητον
θὰ ἐκθρονίσῃ Βασιλέα· καὶ οὐαὶ
εἰς τοὺς ἐχθρούς του! Ὡς ἐργάται στάσεων,
ὡς τοῦ νομίμου Αὐτοκράτορος φονεῖς,
τὰ ξίφη τῶν δημίων θὰ κορέσωσι.
Φρικτὴ ἡ δίκη τῶν ἀγρίων ἱπποτῶν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Εἰς τοῦ Ἰσαακίου τὸν ἐκθρονισμὸν
ν' ἀποδημῶ συνέβη· δὲν συνείργησα.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Παρὰ τὴν συμβουλήν μου ἔγινε.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Καλὸν
δὲν ἦτον οὔτε ὅσιον.

ΛΟΥΚΑΣ

Ὡς ἔγκλημα
τιμωρητέον τότε θὰ μᾶς προσαφθῇ
ὡς καὶ ἡ πίστις ἡ πρὸς τὸν Ἀλέξιον.
Ὁ ἡττηθεὶς μονάρχης ἔσται τύραννος,
κ' οἱ ἀφοσιωθέντες εἰς αὐτὸν ἡμεῖς,
τυράννου ὑπηρέται ἀξιόποινοι.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἡ ἀφοσίωσίς μας μήπως ἀφορᾷ
ἢ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον; Ὁ Ἀλέξιος
ἂν βασιλεύῃ ἢ ὁ Ἰσαάκιος,
τοῦ βασιλέως ὑπηρέται εἴμεθα.

Digitized by Google

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἀναμφιβόλως.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἣν ἂν στέφῃ κεφαλὴν
τὸ στέμμα, ταύτην προσκυνοῦμεν.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ταύτην, ναί.

ΔΟΥΚΑΣ

Φεῦ! Σωτηρίας πᾶσ' ἀπώλετο ἐλπίς!

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἐπαναστάται πρὸς τὴν θείαν βούλησιν
ν' ἀναδειχθῶμεν δὲν ὀνειρευόμεθα.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀπαγορεύει τοῦτο ἡ εὐσέβεια,
κ' ἡ φρόνησις ἐπίσης. Περιμένοντες
τὰς περιστάσεις, κλίνομεν ὡς κλίνουσιν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Ἰσαὰκ δὲν ἦτο βασιλεὺς κακός.

ΔΟΥΚΑΣ

Μνησικακίας τὸν νομίζω ἄμοιρον.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἀγγέλου εἶχε τὴν ψυχὴν ὡς τ' ὄνομα.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐὰν ὁ ξένος τὸν ἐπέβαλλε στρατός....

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὑποταγὴ θὰ ἦτο τὸ καθῆκόν μας.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ὁμιλεῖτε. Εἶν' ἡ Αὐτοκράτειρα,
ἥτις ἐνταῦθα ἔρχεται μετὰ πολλῶν.

(Εἰσέρχεται **ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ** μετὰ συνοδείας ἥτις φέρει τὴν **ΜΑΡΙΑΝ**)

Digitized by Google

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Δὲν ἤκουσε.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Σιγᾶτε.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Αὐτοκράτειρα,
πολλὰ τὰ ἔτη καὶ μακρά σου εἴησαν!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (πρὸς τὸν Ἀγάπιον)

Τὸ μοναστήριόν σου, πάτερ ἅγιε,
λοιπὸν ἀποστασίας ἄντρον ἔγινε
καὶ προδοσίας τεχνουργεῖον;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Δέσποινα,
δὲν θὰ πιστεύσῃς ὅτι....

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (πρὸς τὸν Μ. Δομέστικον)

Ἀπωλέσθημεν!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἰς τὸ πεδίον τῶν μαχῶν ὁ Βασιλεὺς
τὸ αἷμά του ὁπότε χύνῃ δι' ὑμᾶς,
ἐδῶ, ὑπὸ τοῦ θρόνου τὰ θεμέλια
σκάπτ' ὑπονόμους σκότιος ἐπιβουλή,
καὶ σκευωρίας πλέκει μετὰ τῶν ἐχθρῶν!

ΑΓΑΠΙΟΣ

Συνεννοήσεις μετ' ἐχθρῶν! Τὴν μισητὴν
συκοφαντίαν ταύτην τίς σ' ὑπέβαλε;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Τὸ οὖς μὴ κλίνῃς εἰς ψευδολογήματα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

(δεικνύουσα ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔχει εἰς τὰς χεῖράς της)

Ἰδοὺ ἡ προδοσία. Ἀναμφήριστον

Digitized by Google

ἐδῶ τὴν ἔχω. (Δεικνύουσα τὴν Μαρίαν)
Κ' ἡ ἐπίβουλος, ἰδού.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ κατ' ἰδίαν)

Ἐσώθην.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅπως καθ' ἡμῶν συνωμοτῇ,
ὅπως τὰς πύλας διανοίξῃ τοῖς ἐχθροῖς,
ἐλευθερίας τῇ ἐδόθη ἄνεσις,
κ' ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς μονῆς, ἐξ ἀσφαλοῦς,
ἄδειαν ἔχει καθ' ἡμῶν νὰ κακουργῇ.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ὑποψίας τρέφεις, Αὐτοκράτειρα,
ματαίας;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Προσηρχόμην εἰς προσκύνησιν,
ἐν ὑπονοίᾳ ταύτην πάντοτ' ἔχουσα,
ὁπότε εἶδα παρὰ τὸ κελλίον της
τινὰ κρυπτοβατοῦντα καὶ προσέρποντα.
Ὑπὸ φρουρῶν μου συλληφθεὶς, παρέδωκεν
ἣν πρὸς ἐκείνην ἔφερεν ἐπιστολήν.
Τίνος; Εἰπέτε. Ἑνὸς τούτων τῶν ληστῶν,
τῶν ἀπειλούντων τὴν ἁγίαν πόλιν μας,
τοῦ ἀνοσίου Μομφεῤῥάτου.

ΜΑΡΙΑ

Ὦ Θεέ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἰδοὺ τὸ γέρας τῆς ἐπιεικείας μας.
Εἰς κακὰς φύσεις εὐποιΐας σπείρατε,
ἀγνωμοσύνην θὰ θερίσητε. Κρυπτὸν
ἀνέχεσαι τὸν ὄφιν ὑπορύττοντα

Digitized by Google

ἡμῶν τὸν τάφον ὑπ' αὐτοὺς τοὺς πόδας μας,
καὶ ὑπὸ τὰς εἰκόνας συσπειρούμενον
τὸ ἔγκλημα, κ' ἐξέρπον ἀτιμωρητί;
Ὁ Αὐτοκράτωρ τί ματαίως πολεμεῖ
τοὺς ἐχθροὺς ἔξω, ἂν ἐντὸς τοὺς στέγωμεν;
Προδίδει ὁ προδόταις χαριζόμενος.
Τῶν ἱερῶν κανόνων ἂν ἀνεπαρκεῖς
εἰσὶν αἱ διατάξεις νὰ δεσμεύσωσιν
αὐτὴν εἰς τοῦ κελλίου τὴν σεμνότητα,
τοῦ θρόνου τὴν προδότιν ῥίψον εἰς δεσμά,
ἡγούμενε· ἢ βλέπω ἂν οἱ πύργοι μας
εἱρκτὴν δὲν ἔχουν ἄλλην πλὴν τοῦ Ἀνεμᾶ.

ΜΑΡΙΑ

Δεσμὰ μοὶ ἐπισείεις· ἀπειλεῖς εἱρκτήν.
Δύνασαι· πρᾶξον. Μὴ ματαίως ἀπειλῇς.
Εἰς τοὺς βασιλικούς μου κήπους λέαιναν
γενναίαν εἶχον εἰς κλωβόν. Τὸν φύλακα
ἰδοῦσα νὰ τὴν τύπτῃ, τὸν ἐδίωξα
αἶσχρὸν αἰσχρῶς. Ἐκ τρόμου θὰ ἐξέπνεεν,
ἂν εἰς τὸ ὄρος τὴν ἀπήντα ὁ δειλός.
Τίς ὁ ἐχθρὸς τοῦ κράτους ὁ ἐνδογενής,
τίς ὁ προδότης πρὸς τὸν βασιλέα του,
δὲν περιμένω νὰ τὸ μάθω παρὰ σοῦ.
Ἡ προδοσία εἰς τῆς γῆς δὲν κρύπτεται
τὰ ἔγκατα ἐνταῦθα. Ὑψηλῶς σοβεῖ.
Σκῆπτρα καὶ στέμμα φέρει, ἕρμαι' ἁρπαγῆς.
Μὴ φειδομένη ὕβρεων, ἀποκαλῇς
λῃστὴν τῆς Μομφεράτης τὸν Μαρκέσιον,
τὸν ἔνδοξον ἱππότην, τὸν δεσπόζοντα
τῆς Κρήτης, φίλον ἀγχιστέα, τρέφοντα

Digitized by Google

πρὸς ἐμὲ σπλάγχνον ἀδελφοῦ, κ' ἐκτείνοντα
σκιὰν προστάτιν καὶ μακρόθεν ἐπ' ἐμέ.
Ὁ τοῦ δικαίου ἐπανορθωτὴς ληστὴς
δὲν λέγεται, ἀλλ' ὅστις εἰς παράβυστον
τοῦ δάσους, ἐν ἐνέδραις καιροφυλακτῶν,
ἐπὶ τὸ θῦμα ῥίπτεται ἀνύποπτον.
Ὅσῳ τὸ θῦμα μεῖζον, μείζων ὁ ληστής.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ ὄφις σίζει, τῶν ὀδόντων στερηθείς,
κ' ἡ γλῶσσά του σταλάζει δηλητήριον!
Τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἀλυσσόδετον,
εἰς ὑπογείους κλείσατέ την φυλακάς.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ διατάττης τοῦτο, Αὐτοκράτειρα.
Μὴ ἐπιμένης. Γόνυ κάμπτομεν πρὸ σοῦ.

ΜΑΡΙΑ

Ἂν, ἄρχοντες, τὸ γόνυ ἔχητ' εὔκαμπτον,
διὰ σᾶς μόνους κάμψατέ το. Τὸ ἐμὸν
πρὸ τῶν εἰκόνων μόνον κάμπτεται. Οὐδεὶς
τῆς βασιλίσσης θὰ ἰδῇ τὸ μέτωπον
πρὸ ὑπηκόων κλίνον ἐπαναστατῶν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀποθρασυνομένη, ἄφρον, μ' ἀψηφεῖς·
καὶ δὲν ἠξεύρεις ὅτ' ὑπὸ τὴν πτέρναν μου
νὰ σὲ συντρίψω δύναμαι; ὡς ἀγενῆ
νὰ σὲ προσδέσω δούλην εἰς τὸ ἅρμα μου,

Digitized by Google

καὶ νὰ σὲ σύρω εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον;
Ὅτι τὴν γλῶσσαν τὴν βλασφήμως προπετῆ,
τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς φλόγας ἀκοντίζοντας
ἀσέμνους, νὰ ἐκκόψω, καὶ τὸ σῶμά σου
βορὰν νὰ ῥίψω τῶν ὀρνέων καὶ κυνῶν;

ΜΑΡΙΑ

Εἰς ἔργα τῶν δημίων ἂν ἐντέρπησαι,
κυρία εἶσαι. Θέλεις αἷμα; Πίε το.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ τοῦτο ἔσται ἐν καιρῷ· πλὴν σύρατε
αὐτὴν ἐν τούτοις εἰς τὸ δεσμωτήριον.

(Εἰσορμᾷ **ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΛΕΞΙΟΣ** μετὰ πολλῶν ὀπαδῶν)

ΑΛΕΞΙΟΣ (Κομνηνὸς)

Ἡ Παναγία σῶσον ἡ θαυματουργός!
Σὺ σκέπε, σὺ βοήθει, σύ με φύλαττε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐκλείσθ' ἡ πύλη, Αὐτοκράτορ. Μὴ φοβοῦ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί εἶναι; τί συνέβη; Ποία συμφορά;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Δὲν ἕπονται ξιφήρεις; Τῶν σαλπίγγων των
δὲν εἶν' ἐκεῖναι αἱ κλαγγαί; Ἐπέρχονται.
Τεῖχος καὶ πύλαι κατ' αὐτῶν δὲν στέγουσι.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπὸν νικῶσιν οἱ ἐχθροί! Ἐνέδωκε
καὶ εἰς φυγὴν ἐτράπη ὁ στρατὸς ἡμῶν;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Δὲν εἶν' ἐκεῖνοι ἄνδρες, εἶναι δαίμονες,
κ' εἰς φλόγας τῆς γεένης εἶν' αἱ λόγχαι των
ἐμβεβαμμέναι. Ἔφευγον ὡς ποίμνια

Digitized by Google

ἐμπρὸς των λόχοι, κ' ἐσκορπίζοντ' ὡς καπνός.
Οἱ θώρακές των ἤστραπτον, καὶ κεραυνοὶ
ἐνέσκηπτον τὰ ξίφη. Ἐν τῷ μέσῳ των—
ὅραμα ἦτον, ἢ δὲν εἶδον ἀληθῶς
τὸν Ἰσαὰκ, τὰς κόρας αἷμα στάζοντα,
καὶ διὰ τοῦ σβεστοῦ του βλέμματος, αἰχμῆς
φονικωτέρου, εἰς φυγήν με τρέποντα;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγεις, Αὐτοκράτορ; Σύνελθε. Κενὰς
οἱ φόβοι φαντασίας τερατεύονται.
Ἀπόσεισόν τους. Ἀνδρικὴν ἀντίταξον
εἰς τοὺς ἐπερχομένους τόλμην. Φρόντισον
τὴν πόλιν πῶς θὰ σώσῃς, καὶ τὸν θρόνον πῶς.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Φροντὶς ματαία! Εἰς αὐτοὺς οὐδὲ στρατὸς
οὐδὲ φρουρίων ἔπαλξις ἀνθίσταται.
Ἀκολουθοῦσι παρὰ πόδας. Τάχιστα
θὰ εἰσπηδήσουν, πῦρ καὶ φόνον φέροντες.
Θενὰ τοὺς ἐρεθίσῃ ἡ ἀντίστασις,
καὶ ἔσται ἄφρων ἅμα καὶ ἀδύνατος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς! Ταῦτα λέγεις, Αὐτοκράτορ, καὶ ὑμεῖς
ἀκούετε, κ' ἐντός σας αἴσθημ' ἀνδρικὸν,
παλμὸς γενναῖος δὲν ἐξαναγείρεται;
Εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους καὶ τῆς πίστεως
θὰ κύψωμεν αὐχένα εἰς ὑποταγὴν,
ἀμαχητὶ τὴν πόλιν παραδίδοντες;
τί λέγετε; Τί λέγεις, Βεστιάριε;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν τί μοὶ λέγει ἡ καρδία ἐρωτᾷς,

Digitized by Google

μὲ παροτρύνει, δέσποινα, εἰς ἄμυναν.
Θρόνον καὶ πόλιν πίπτοντες νὰ σώσωμεν.
Ἀλλ' ἐπὶ τούτου ἄλλη ν' ἀκουσθῇ φωνὴ
εἶν' ἀναγκαῖον· πρέπ' ἡ τῆς συνέσεως
καὶ ἡ τῆς πείρας· πρέπει ὁ Σπαθάριος
τὶ ἐγγυᾶται νὰ εἰπῇ, ἂν ὄργανα
ἀμύνης ἔχῃ, ἂν τὸν Αὐτοκράτορα
ὑπόσχηται νὰ σώσῃ ὑπ' εὐθύνην του.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Οὐαὶ, ἂν ἄλλη δὲν μᾶς μένῃ ἄγκυρα!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Τὸ ἄνθος εἶχε τοῦ στρατοῦ ὁ Λάσκαρις.
Συνήχθη δι' ἀγώνων καὶ προσπαθειῶν.
Εἰς ἵδρυσιν τροπαίων τὸν ἐγύμνασα.
Ἂν ἐσκορπίσθη, πάλιν πῶς νὰ συνταχθῇ;
Στρατοὶ δυσκόλως αὐτοσχεδιάζονται.
Ἀνύσταχτος οὐχ ἧττον εἶν' ὁ ζῆλός μου,
ἵν' ἀναστήσω νέον· πλὴν χρειάζονται
ὀλίγος χρόνος καὶ πολλὰ ὑπέρπυρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὧν ἀμφοτέρων, ὡς γνωστὸν, σπανίζομεν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλ' εἰς τὸν στόλον ἴσως ἂν προσφύγωμεν;...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

(πρὸς τὸν Στρυφνὸν)

Τὰ πλοῖα ἔχεις ἀξιόμαχ', ἀδελφέ;...

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Εἰσί τινες τοῦ στόλου αἱ ἀτέλειαι....

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Μόνον σαθρὰ τὰ πλοῖα καὶ ἀνδρῶν κενά.

Digitized by Google

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Τὰ διετήρουν πρὸς εἰρήνην. Πόλεμον
οὐδεὶς τοσοῦτον προσεχῆ προέβλεπεν.
Εἰσὶν ἀφωπλισμένα. Εἰς μὴ δέοντα
ἐὰν δὲν δαπανῶμεν, στόλον προσεχῶς
νὰ καταρτίσω δὲν θὰ εἶναι δύσκολον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ ναύαρχος ἐπίσης θέλ' ὑπέρπυρα.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἀρκοῦσιν. Εἶναι προφανέστερον φωτός·
ἔρημοι στόλου, ἔρημ' εἴμεθα στρατοῦ.
Ὑπὸ τὴν πτέρναν τῶν ἀγρίων ἱπποτῶν
τὰ πάντα συντριβέντα καταῤῥέουσι.
Τί ποιητέον; Γνώμην, συμβουλὴν ζητῶ.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Εὐχὰς νὰ δώσω μόνον ἐγὼ δύναμαι.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ μέγας ἂς λαλήσῃ βεστιάριος.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ναί, ἂς εἰπῇ.

ΔΟΥΚΑΣ

Διότι ἐπικίνδυνος,
μοὶ δίδετε τὸν λόγον. Δὲν θεν' ἀρνηθῶ.
Τὴν γνώμην ἔχω, ἄρχοντες, ὅτι κοινὸν
καθῆκον ἡμῶν εἶναι, ὅσῳ πνέομεν,
ὅσῳ ῥανὶς μᾶς μένει θερμοῦ αἵματος
νὰ μένωμεν ἐνταῦθ' ἀμετακίνητοι,
νὰ πέσωμεν ἐνταῦθα, ἀμυνόμενοι.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Γενναία γνώμη.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Γνώμη μόνον δι' ἡμᾶς.
'Αλλ' ἄλλην ἔχω περὶ Αὐτοκράτορος.
"Αν ἀπωλέσθη τὸ παρὸν, φροντίσωμεν
μὴ καὶ τὸ μέλλον ἔτι συναπολεσθῇ.
'Ημῶν καθῆκον εἶναι ν' ἀποθάνωμεν·
τοῦ βασιλέως νὰ σωθῇ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

'Αποσκιρτῶν
τοῦ θρόνου! Δραπετεύων!

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν ἐλπίδων μας
τὴν παρακαταθήκην σώζων.

(Εἰσέρχεται ΛΕΩΝ ΣΓΟΥΡΟΣ δρομαῖος)

ΛΕΩΝ

Βασιλεῦ!
'Εδῶ σ' εὑρίσκω! "Απελπις ὁ Λάσκαρις
μὲ στέλλει.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Πῶς εἰσῆλθες;

ΛΕΩΝ

Φεύγων ὅμιλος
μ' εἰσήγαγε, καὶ μόλις φθὰς, διέταξα
κ' ἐκλείσθησαν αἱ πύλαι. Τίς καταστροφή!
Τίς ὀργὴ θεία ἐφ' ἡμᾶς ἐπέπεσε!
Τὴν νίκην ἤδη ἔδρεπεν ὁ Λάσκαρις,
καὶ ἐκ τῶν πύργων, ὅπου εἶχεν ἱδρυθῇ,
τῆς Βενετίας ἔπιπτε τὸ Γόμφαλον,
καὶ ἀπεσπῶντο τῶν τειχῶν αἱ κλίμακες,
ὅτε ἠκούσθη, ἀγγελί' ἀπαίσιος!

Digitized by Google

«ὁ Αὐτοκράτωρ φεύγει.» Φοβερᾶς στιγμῆς!
Ἠχεῖ ἡ φήμη ἐπὶ πάντα τὸν στρατὸν,
καθὼς ἡ σάλπιγξ τῆς ἐσχάτης κρίσεως.
Λειποψυχοῦσι καὶ οἱ ἀνδρειότεροι·
λύοντ' αἱ τάξεις· φυγὴ, τρόμος πανταχοῦ.
Προστάζει μάτην, ἀπειλεῖ ὁ Λάσκαρις,
προσβάλλει μόνος τῶν ἐχθρῶν τὰς φάλαγγας·
οὐδεὶς ἀκούει, καὶ οὐδεὶς ἀκολουθεῖ.
Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μ' ἐξαπέστειλε.
Σὲ ἱκετεύει, Βασιλεῦ, εἰς τὸν στρατὸν
νὰ ἐπιστρέψῃς, ὅσῳ σώζεται στρατός.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπόν.... τὰ πάντα καταῤῥέουσι λοιπόν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν κατὰ κράτος ἐτροπώθημεν, πρὸς τί
ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κινδύνους νὰ ῥιφθῇ;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἂν νὰ νικήσῃ ἀπηλπίσθη, παρ' ἐμοῦ
τί περιμένει;

ΛΕΩΝ

Πολεμῶν νὰ φονευθῇς.
Τὸ ξίφος ἂν ἐγείρῃς καὶ τὸ λάβαρον,
ἡ ὄψις ἴσως κ' ἡ φωνή σου, Βασιλεῦ,
εἰς νίκην τρέψουν τὴν ἐπαίσχυντον φυγήν.
Ἀλλ' ἂν καὶ πέσῃς, στεφηφόρος μαχητὴς,
ὁ θάνατός σου ἔσται πάλιν θρίαμβος.
Τὸ αἷμα βασιλέως, εὐκλεῶς χυθὲν,

Digitized by Google

γόνιμον σπέρμ' ἄρδευει ἀναστάσεως·
τὴν τιμὴν σώζει, τὴν τὸ μέλλον σώζουσαν.

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν βασιλέων ἡ ζωὴ οὐχὶ αὐτῶν,
ἀλλ' εἶναι τῶν λαῶν των κτῆμα. Δαψιλεῖς
αὐτῆς νὰ εἶναι δικαιοῦνται οὐδαμῶς.
Τῶν ἐθνικῶν ἐλπίδων εἶναι κιβωτὸς
ὁ βασιλεύς· σημαία τῆς ὑπάρξεως
τῆς ἐθνικῆς. Μὴ πέσῃ ἡ σημαία μας,
καὶ μὴ ἡ κιβωτός μας καταποντισθῇ.

(Εἰσορμᾷ ὁ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.**)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὦ Αὐτοκράτορ! Παντελὴς διάλυσις!
Οἱ Σταυροφόροι εἰσπηδῶσι νικηταί·
τὸ Γόμφαλόν του ἔπηξεν ὁ Δάνδολος
εἰς τὰς ἐπάλξεις ὑπὲρ τὸ Κοσμίδιον·
ἐπὶ τὰ τείχη ἀσπὶς λάμπει φραγκική,
κ' ἐπὶ τὴν πόλιν γλῶσσαι φέρονται φλογός.
Μικρὸν εἰσέτι, κ' εἶναι δοριάλωτος.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἀκούεις; Τί προτείνεις, Αὐτοκράτειρα;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ μείνῃς, θάῤῥος ἐμφυσῶν εἰς τὸν λαόν,
αὐτοὺς τοὺς λίθους ἀνιστῶν εἰς ἄμυναν.
Ἀλλ' ἐὰν ἄλλως ἐκτιμᾷς τὸ χρέος σου,
τὸ στέμμ' ἂν πρέπῃ νὰ τεθῇ ἐν ἀσφαλεῖ,
ἐγὼ θὰ μείνω εἰς τοῦ θρόνου τὴν φρουράν,
ἀγρύπνως καθ' ἁρπάγων προφυλάττουσα
καὶ κατὰ κλονουμένων πίστεων αὐτόν.

Digitized by Google

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Νὰ συσκεφθῶμεν πρέπει, Βεστιάριε.
Ἅγιε πάτερ, μεθ' ἡμῶν καὶ σὺ ἐλθέ.

(Ἐξέρχεται μετὰ τῶν δύω.)

ΔΟΥΚΑΣ

(ἐξερχόμενος, πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Καὶ σὺ κατόπιν. Ἡ στιγμὴ ἐπίσημος.
Νὰ πράξῃς ἔσο ἕτοιμος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εἶμ' ἕτοιμος. (Ἐξέρχεται.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (πρὸς τὸν Σγουρὸν)

Ὕπαγε, Λέων. Σταθερὸς ὁ Λάσκαρις
ἂς μένῃ, δπως καὶ ἡμεῖς θὰ μένωμεν.

(Ὁ Λέων ἐξέρχεται. Ἡ Εὐφροσύνη στρέφεται πρὸς τὴν Μαρίαν, ἥτις κρατεῖται ὑπὸ στρατιωτῶν)

Ἤδη πρός σε. Ἀψήφως ἂν ν' ἀναισχυντῇς,
καὶ νὰ προδίδῃς ὅτι θὰ σ' ἐπιτραπῇ
νομίζῃς, ἀπατᾶσαι. Ἀλλὰ χάλασον
τὴν ἐπηρμένην ἑωσφορικὴν ὀφρῦν,
τὴν σιγὴν λῦσον, ὑπὲρ λόγους προπετῆ.
Ἰδοὺ τὸ καταγγέλλον γράμμα· ἐπὶ σὲ
ὅτι ἐκτείνει τὴν σκιὰν τοῦ ξίφους του
ὁ Μομφεῤῥάτος γράφει, καὶ μᾶς ἀπειλεῖ
τῆς κεφαλῆς σου τρίχα ἐὰν θίξωμεν.
Τὴν τρίχα λέγει; Ὢ, τὴν κόμην τὴν χρυσῆν
θὰ λάβῃ πᾶσαν, μετ' αὐτῆς τῆς κεφαλῆς.
Ὅτ' οἱ ἐχθροὶ νικῶσι κορυβαντιᾷς.
Εἶν' ἡ χαρά σου πρόωρος. Πρὶν φθάσωσι
μέχρι τοῦ θρόνου ὃν φρουρῶ, εἰς αἵματα
θενὰ σφαλῶσι, πτῶμα θὰ πατήσωσι,
τὸ σπαῖρον πτῶμα τῆς προδότου φίλης των.

Digitized by Google

Πρὶν διατάξω τὴν δικαίαν σου ποινήν,
ὁμίλει εἴ τι ἔχεις ν' ἀπολογηθῇς.

ΜΑΡΙΑ

Ἀπολογοῦνται ἥττονες πρὸς μείζονας,
κ' εἰς ἀποστάτας ἐπιβάλλονται ποιναί.
Ἐγγίζ' ἡ ὥρα τῆς ποινῆς· κ' ἐμοῦ αὐτῆς
ἐγγίζουσ' οἱ σωτῆρες ἢ ἐκδικηταί.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅρια ἔχει κ' ἡ μακροθυμία μου.
Τὴν ἀλαζόνα, ἄρχοντες, ἠκούσατε.
Πᾶσά της λέξις ἀσεβείας ἔγκλημα.
Δεσμεύσατέ την· εἰς ἐξομολόγησιν
διὰ βασάνων λύσατε τὰ χείλη της,
καὶ τὴν ἀξίαν τιμωρίαν δότε τῃ. —
Τί σιωπῶντες ἵστασθε; Ὑπάγετε.

ΜΑΡΙΑ

Τοῦ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου εἰμὶ σύζυγος,
χρισθεῖσα τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκράτειρα,
τῶν Οὔγγρων Βασιλέων κόρη. Ἄρχοντες,
ὅστις τολμᾷ, τεινάτω χεῖρα ἐπ' ἐμέ!
Τὴν κεφαλήν μου δότω εἰς τὸν δήμιον.
Εἰμὶ αἰγμάλωτός σας. Τί διστάζετε;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ λήξῃ πρέπει ἡ ἀναίσχυντος σκηνή.
Λάβε αὐτὴν δεσμίαν, Πριμικήριε.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καιρὸς δὲν εἶναι οὗτος αὐστηρότητος,
ἀλλ' εἶν' ἐπιεικείας καὶ διαλλαγῆς.
Ἀφίωμεν ἀλλήλοις τὰ ὀφλήματα,
ἵν' ἀφεθῶσι καὶ ἡμῖν.

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

'Υποκριτά!
Τὴν προσταγήν μας τέλεσον, Σπαθάριε....

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Διάταξόν με εἰς τὰ στίφη τῶν ἐχθρῶν
νὰ ἐπιπέσω, νὰ ἐκπνεύσω πολεμῶν,
σοὶ ὑπακούω· εἶναι χρέος, κ' ἔργον μου.
'Αλλὰ δημίου μὴ ζητῇς καθήκοντα
νὰ ἐξασκήσω. Εἶμ' ἀνεπιτήδειος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

'Οποῖος εἰς πολέμους, σὲ ἠξεύρομεν.
Σὺ, Ναύαρχε;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

'Αρνεῖται ὁ Σπαθάριος,
εἰς ὃν ἀνήκει ἡ φροντὶς τῶν κατὰ γῆν,
ἐγὼ τί ἐπεμβαίνω;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ναί· συγχώρησον.
Θαλάσσιος πῶς εἶσαι ἥρως λησμονῶ.
Δειλοί! Σιγᾶτε, σπαίροντες ὡς τοὺς ἰχθῦς,
κ' ἐκόπη ὡς τὸ αἷμα καὶ ἡ πίστις σας
ἅμα τῶν ὅπλων σᾶς προσέβαλε κλαγγή.
Τὰς χαμερπεῖς σας ὑποκλίσεις στρέφετε
πρὸς ὃν φρονεῖτε ἥλιον ἀνίσχοντα.
Μὴ σπεύδετε. Εἰσέτι εἰς τὸ νεῦμά μου
αἱ κεφαλαί σας δύνανται νὰ πέσωσιν,
ὦ ἄρχοντές μου. Ταύτην ἀπαγάγετε·
δικάσατέ την, καὶ καταδικάσατε.
Τὸ διατάττω· καὶ οὐαὶ τῷ ἀπειθεῖ!
'Ο Αὐτοκράτωρ διατάττει δι' ἐμοῦ.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ (εἰσερχόμενος μετὰ σπουδῆς)

Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὦ Αὐγούστα...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λοιπόν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ
σταθμίσας, μετὰ πλεῖστα ταλαντεύματα,
ἵνα τὸ σκῆπτρον μὴ εἰς χεῖράς του θραυσθῇ,
ἵν' ἀποτρέψῃ ἀφ' ἡμῶν τὸν κεραυνὸν
καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ του, ἀπεφάσισε....

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί; Λέγε.

ΔΟΥΚΑΣ

Ξένας ἀποκρούων συμβουλάς,
ῥάσον καὶ σχῆμα ἐνεδύθη μοναχοῦ,
κ' ἐξῆλθε μόνος, καὶ λανθάνων, τῶν πυλῶν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Αὐτοκράτωρ!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔφυγε.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Πῶς! Ἔφυγε!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἡ Παναγία σῶσαι!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Σῶσον, Κύριε!

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ποῦ ἀντιλήπτωρ, βοηθὸς καὶ σκεπαστής;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ποῖον συμβάν!

Digitized by Google

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ὢ φρίκη!

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Τί γινόμεθα;

ΜΑΡΙΑ

Λοιπὸν, δὲν διατάττεις; Ἰδοὺ ἄφωνοι
αὐτοὶ ἐμπρός σου. Στήλη ἔγινες ἁλός;
Ὁ κεραυνὸς ἐσβέσθη εἰς τὰ χείλη σου;
Ποῦ σου ἡ ὕβρις; ποῦ ὁ λόγος ὁ θρασύς;
Ὕπαγε, κλίνον μέχρι γῆς τὴν κεφαλὴν,
ἀφ' ἧς τὸ στέμμα ἔπεσε τὸ ἁρπαγέν·
τὸ αἱματόχρουν ῥάκος ἀποδύθητι·
τέφραν καὶ σάκκον φέρε, καὶ γονυπετὴς
ἔλεος ζήτει παρ' ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ.
Ἴσως ψυχίον εὐσπλαγχνίας σοὶ ῥιφθῇ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Περίστειλον ἀκόμη, — μὴ βιάζεσαι —
τοῦ ἑωσφόρου τὴν ὑπερηφάνειαν.
Κενὸς νομίζεις πῶς ὁ θρόνος ἔμεινε,
κ' ἐπιπηδᾷς ἀμέσως; Μὴ βιάζεσαι.
Ἀκόμη ἔχω ἐπ' αὐτοῦ τὸν πόδα μου·
καὶ, κτῆμά μου τὸ σκῆπτρον, εἰς ὃν βούλομαι
θὰ παραδώσω, πρὶν μ' ἐκπέσῃ τῆς χειρός.
Ὁ Αὐτοκράτωρ πάρεστιν. — Ἀλέξιε
Δούκα, τὴν χεῖρα σοὶ τῆς Εὐδοκίας μου
προσφέρω, ἄρχον· καὶ τὸν θρόνον μετ' αὐτῆς.
Ἰδοὺ ὁ Βασιλεύς σας. Γόνυ κλίνατε!

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν ὑπερτίμων δώρων Αὐτοκράτειρα,
ἕκαστον μεῖζον τοῦ ἑτέρου θεωρῶ,

Digitized by Google

κ' εὐγνωμοσύνης εἰμὶ πλήρης δι' αὐτά.
'Αλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν πανδήμων συμφορῶν,
τοῦ ὑμεναίου δᾷδας πῶς ν' ἀνάψωμεν
εἰς τὰς λυσσώσας φλόγας τῆς πυρκαϊᾶς;
Πάντων πασχόντων μόνος νὰ εὐδαιμονῶ
οὐδ' εὐσεβὲς θὰ εἶναι οὐδὲ ὅσιον.
Ὡς πρὸς τὸν θρόνον, ζῇ αὐτοῦ ὁ κύριος,
ὁ οὐρανόθεν κεχρισμένος. Εἰς αὐτὸν
ὀφείλω σέβας, πίστιν καὶ ὑποταγήν.
'Εν ὅσῳ πνέει, δὲν τολμῶ νὰ ἐπιβῶ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ δίσταζε. Ὁ θρόνος ἔμεινε κενὸς
τοῦ 'Αλεξίου.

ΔΟΥΚΑΣ

Ζῇ ὁ 'Ισαάκιος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σὺ τοῦτο λέγεις;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (πρὸς τοὺς ἄρχοντας)

Πόση αὐταπάρνησις!

ΣΤΡΥΦΝΟΣ (πρὸς τὸν Σπαθάριον)

Τίς οἶδεν ὁ σκορπίος ποῦ ἐγκρύπτεται;

ΔΟΥΚΑΣ (τῇ Εὐφροσύνῃ)

Δεσπόζοντα τοῦ θρόνου τὸν 'Αλέξιον
ἐν πίστει ὑπηρέτουν. 'Εγκαταλειφθεὶς
ὁ θρόνος, κτῆμα τοῦ νομίμου ἄρχοντος
ἐστὶν ἐκ νέου. Τούτῳ πίστιν χρεωστῶ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶν' ἀπιστία, βέλτιστε, ἡ πίστις σου.
Νόμιμος ἄρχων εἶναι ὁ 'Αλέξιος.

(Θόρυβος καὶ κραυγαὶ λαοῦ ἔξωθεν.)

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐκεῖνοι οὕτω δὲν φρονοῦσιν. Ἄκουσον.

ΛΑΟΣ (ἔξωθεν)

Πολλὰ τὰ ἔτη. Εἰς πολλά, πολλά, πολλά!

ΑΛΛΟΙ

Ὁ Αὐτοκράτωρ πολλὰ ἔτη καὶ πολλά!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί δηλοῖ τοῦτο;

ΜΑΡΙΑ

Τίς ὁ εὐφημούμενος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (προηγούμενος, πρὸς τὸν Δούκαν ἰδιαιτέρως)

Ἐξετελέσθη. Σοὶ τὸν φέρω.

ΔΟΥΚΑΣ

Πρόφθασον
τὸν ἄλλον. Παῦσον τὰς ἐφόδους. Ἄνοιξον
τὰς πύλας. Σπεῦσον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πάντα προητοίμασα.

(Ὁ λαὸς εἰσάγει τὸν ΙΣΑΑΚ. Ἡ Μαρία τρέχει πρὸς αὐτὸν)

ΜΑΡΙΑ

Ὁ Αὐτοκράτωρ. Ὕψιστε! Εὐλογητὸν
τὸ ὄνομά σου.

ΙΣΑΑΚ

Ποῦ εἰμί; Ποῦ φέρομαι;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Εἰς τὰς Βλαχέρνας, παρὰ τὸ ἁγίασμα.

ΜΑΡΙΑ

Εἰς τὰς ἀγκάλας προσφιλοῦς συζύγου σου.

ΙΣΑΑΚ

Ὦ γλυκυτάτης εἰς τὰ ὦτά μου φωνῆς!

Digitized by Google

ὢ ἱεροῦ ἐδάφους, ὃ ἀσπάζομαι!
Ἔλθέ, Μαρία, ἐπὶ τὴν καρδίαν μου·
συζύγου δέξαι φίλημα — σχεδὸν πατρός.
Τὴν εὐτυχίαν ταύτην, φεῦ! ἀπέμαθον.
Μὲ θάλπ' ἡ θέρμη τῆς γλυκείας σου χειρός,
καὶ τοῦ ἡλίου ἡ ἀκτίς. Φῶς, εἶναι φῶς
τὸ περικεχυμένον. Τὸ αἰσθάνομαι·
χρυσοῦν προσψαύει τὰ σβεστά μου βλέφαρα.
Ὦ δῶρον οὐρανόθεν προπεμπόμενον,
γλυκὺ τοῦ πλάστου νεῦμα, χάρμα τῆς ψυχῆς!
τῇ διανοίγεις σὺ τὰς πύλας τὰς χρυσᾶς
εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ πανήγυριν.
Δὲν καταβαίνεις εἰς τὰ μαῦρα σπήλαια
τῶν ἐσαεὶ κλεισθέντων τούτων ὀφθαλμῶν,
ἀλλὰ, περίλαμπέ με. Ἂν ἐντός μου νὺξ
ὑπάρχῃ, ἔστω κἂν ἡμέρα πέριξ μου.
Καὶ ὅταν θὰ ἐκπνεύσω, τάφον δότε μοι
ὑπὸ φωτὸς ἀφθόνως αὐγαζόμενον.

ΛΑΟΣ

Πολλὰ τὰ ἔτη καὶ μακρά σου, Βασιλεῦ!
πολλά σου, Αὐτοκράτορ Ἀγγελώνυμε!

ΙΣΑΑΚ

Αἱ εὐφημίαι αὗται αἱ ξενήκουστοι
τί θέλουσι; πρὸς τίνα ἀποτείνονται;
Ἀλλαχοῦ, τέκνα, τὰς εὐχάς σας φέρετε.
Τὸ σκῆπτρον δότε εἰς ἀκμαίαν χεῖρα. Τί
ἐπὶ τοῦ θρόνου θέλει πτῶμ' ἀόμματον;
Εἰς δύο τάφων τὸ μεταίχμιον εἰμί.
Ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐξῆλθον, καὶ πρὸς ἕτερον
βαδίζω. Πρέπει ὁ ὀξυδερκέστερος

Digitized by Google

εἰς θυελλώδεις, ὡς οἱ σήμερον, καιροὺς
νὰ ἔχ' εἰς χεῖρας τὸ κοινὸν πηδάλιον.
Εἰς ἐμὲ δότε τόπον ἀναπαύσεως.

ΔΟΥΚΑΣ

Οἱ ἡγεμόνες ἄλλον ἀναπαύσεως
δὲν ἔχουν τόπον, πλὴν τοῦ τάφου, Βασιλεῦ.
Θυσία εἶναι καὶ ἀγὼν ὁ βίος των.
Τὸ ἐπιβεβλημένον μὴ ἀπόκρουε,
ἀλλὰ πειθάρχει τῷ Θεῷ. Φωνὴ λαοῦ
φωνὴ Κυρίου. Ἂν ἐσβέσθη σου τὸ φῶς,
ἐντός σου λάμπει παμφαὴς διάνοια,
ἥτις ἀκούει καὶ ὁρᾷ· καὶ ἄνωθεν
ὁ ζωοδότης φῶς σοι πέμπει χάριτος.
Πρός σε ὁ λαὸς κράζει. Σῶσον τὸν λαόν.

ΙΣΑΑΚ

Ὁ Δούκας εἶσαι· φωνὴ φίλη κ' ἐν δεινοῖς!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὦ προδοσίας τέρας ἀποφώλιον!
τὸ δηλητήριόν σου σύζων ἐξεμεῖς,
δολερὲ ὄφι, εἰς τὸ αἷμά μου τραφείς.
Ἀρὰ, ὁποία ἐπὶ τὸν πωλήσαντα
ἀντ' ἀργυρίου φαύλου τὸν Θεάνθρωπον,
ἐπὶ τὴν ἄνομόν σου κεφαλὴν ἀρά!
Ἀρὰ κ' εἰς τοῦτο τὸ τυφλὸν γερόντιον!
Δὲν τῷ ἀρκεῖ ὁ τάφος, θρόνον ἀπαιτεῖ,
ἵν' ἀποθέσῃ τὸ σαπρόν του σκέλεθρον.
Ἀρὰ καὶ εἰς τὸν ὄχλον τὸν θρασύδειλον,
τὸν τὸ συμφέρον ἔχοντ' ἀντὶ πίστεως,
τὸν ἐν βορβόρῳ ἕρποντα καὶ δάκνοντα!
Ἀρὰ μέχρις ἐσχάτης γενεᾶς, ἀρά!

Digitized by Google

ΙΣΑΑΚ

Ὁποία πλήττει τὸν ἀέρα φρίττοντα,
φρικώδης βλασφημία! Ἦτον γυναικὸς
φωνή! Κακοφωνία γνώριμος. Τίς ἦν;

ΜΑΡΙΑ

Δὲν εἶν' ἐκείνη, ἥτις τῆς βασάγου σου
προΐστατο, τὰς ὄψεις ὅταν σ' ἔσβεσαν;

ΙΣΑΑΚ

Ἡ Εὐφροσύνη! Φοβερὰ ἐνθύμησις!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ Εὐφροσύνη, τὴν αὐθάδη γλῶσσάν της
ἀδυνατοῦσα νὰ κρατήσ' εἰς χαλινὸν,
καὶ ταύτην βεβηλοῦσα τὴν πανήγυριν.
Παραφροσύνη εἶναι ἡ θρασύτης της·
πλὴν κινδυνώδεις οἱ παράφρονες εἰσί!
Ἐπίτρεψόν μοι, Βασιλεῦ, τὴν φρούρησιν
αὐτῆς, ἂν θέλῃς· καὶ φροντίζω.

ΙΣΑΑΚ

Λάβε την.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (τῷ Δούκᾳ)

Εἶν' εὐκλεὲς τὸ ἔργον, καὶ σοῦ ἄξιον·
νῦν δεσμοφύλαξ, μετ' ὀλίγον δήμιος.

ΔΟΥΚΑΣ (ἰδίως τῇ Εὐφροσύνῃ)

Σὲ σώζω, ἄφρον. Δὲν τὸ βλέπεις;

(πρὸς στρατιώτας)

Φύλακες,
χωρῆτε· φέρετέ την εἰς τὸν οἶκόν μου.
Ἐκεῖ ἂς μείνῃ καθειργμένη. Ἄπετε.

(Ἀπέρχονται στρατιῶται μετ' Εὐφροσύνης.)

Digitized by Google

ΙΣΑΑΚ

Τῶν βασιλέων ἡ ἀνάγκη στυγηρά!
Εἰς τὸν οὐδὸν τοῦ θρόνου δὲν ἐπάτησα,
καὶ τιμωρία εἶν' ἡ πρώτη πρᾶξίς μου.
Ὦ! Ν' ἀποτρέψω τοῦτο τὸ ποτήριον
τῶν γηραιῶν χειλέων δὲν μοὶ δίδοται;
Τυφλὸς καὶ ὁδηγίας χρῄζων, ὁδηγὸς
ἐγὼ τῶν ἄλλων ἔσομαι; καὶ ποῦ τὸ φῶς;
ποῦ τῶν βημάτων τῶν ὑποτρεμόντων μου
ἡ βακτηρία;

ΛΑΟΣ (ἔξωθεν)

Ζήτω ὁ Ἀλέξιος
εἰς πολλὰ ἔτη!

ΔΟΥΚΑΣ

Βασιλεῦ, ἰδοὺ αὐτή!

(Εἰσέρχεται πλῆθος εἰσάγον τὸν **ΑΛΕΞΙΟΝ** Ἄγγελον, περιστοιχιζόμενον ὑπὸ ἱπποτῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ **ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ**. Μετὰ τῶν εἰσελθόντων καὶ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ**.

ΔΟΥΚΑΣ (τῷ Κωνσταντίῳ ἰδίως)

Εὖγε, τὰ πάντα κατ' εὐχὴν ἐπέρανας.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ῥιπτόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός του)

Ὦ πάτερ, πάτερ! Τρισευδαίμονος στιγμῆς!

ΙΣΑΑΚ

Ἀλέξιε, σὺ εἶσαι! Μοῦ εἰσήκουσε
τὰς διαπύρους προσευχὰς ὁ Κύριος!
Πρὶν ἀποθάνω, τοῦ φωτὸς ἀπέναντι,
ἐλεύθερος, σ' ἐγκλείω εἰς τὸ στῆθός μου.
Αἰσθάνομαι τὸν βίον ἀναθάλλοντα·
νεάζον ῥέει τῆς καρδίας μου τὸ πῦρ.
Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου βλέπω, ἐπὶ σοῦ
τὸ γῆράς μου ἐρείδων, κ' ἐπὶ τῆς πιστῆς

Digitized by Google

φιλτάτης ὁδηγοῦ μου, τῆς Μαρίας μου,
τῆς ἀνοδίας πάλιν θ' ἀποπειραθῶ,
εἰς ἣν καλοῦμαι ὑπὸ τοῦ καθήκοντος.

ΜΑΡΙΑ

Ἡ χείρ του καὶ ἡ χείρ μου θὰ σὲ φέρωσιν
εἰς τὰς τραχείας ἀνοδίας τῆς ζωῆς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ὦ Αὐτοκράτορ, οἱ ἱππόται τοῦ Σταυροῦ
σὲ προσφωνοῦσι χαῖρε! Ἐνεδύθημεν
δικαιοσύνης ὅπλα, καὶ ὁ ἅγιος
πατὴρ ἐν Βατικάνῳ τὰ ηὐλόγησεν,
εἰς τρόμον τῆς κακίας νὰ τὰ φέρωμεν,
καὶ εἰς ἀδικημάτων ἐπανόρθωσιν.
Ὁ νέος οὗτος βασιλόπαις, στηριχθεὶς
εἰς τὰς πιστάς μας λόγχας, ἦλθε προκαλῶν
τοὺς παρανόμους ἅρπαγας τοῦ θρόνου σου.
Τὰ τείχη ταῦτα ἤδ' ὑπὸ τὴν πίεσιν
τῶν σιδηρῶν μας θυρεῶν ἐνέδιδον,
κ' ἡ πόλις ἦτον εὐρὺ πέλαγος φλογῶν,
ὅτε κληθέντες φιλικῶς, μανθάνομεν
πῶς ῥίψασπις ὁ ἅρπαξ ἐδραπέτευσεν.
Ἀνάβα εἰς τὸν θρόνον, ὃν σοὶ δίδουσι
τὸ θεῖον χρίσμα, ἡ βασιλική σου φρὴν,
καὶ ἡ ῥομφαία ἡ δικαιοδότις μας,
καὶ μὴ λησμόνει τί ὀφείλεις εἰς αὐτήν.
Ἐπὶ τὸν θρόνον παρὰ σοὶ, ἐκ δεξιῶν,
τὴν φίλην σύνευνόν σου ἀνάβίβασον,
νὰ σοὶ κερδίζῃ τὴν λατρείαν τῶν λαῶν·
κ' ἐξ εὐωνύμων τὸν υἱόν σου κάθισον,
νὰ σὲ στηρίζῃ διὰ τῆς ἀνδρίας του,

Digitized by Google

καὶ ὅπλων ἃ ὁ Πάππας καθηγίασε.
Τῆς μοναρχίας σὺ θὰ εἶσαι κεφαλὴ,
ἐκείνη, ἡ καρδία, καὶ αὐτὸς ἡ χείρ.

ΙΣΑΑΚ

Γενναῖοι ἄνδρες, τοῦ δικαίου πρόμαχοι,
εἰς τὴν φωνήν σας τὴν εἰλικρινῆ θαῤῥῶν,
κ' εἰς τὰς δύω φίλας βακτηρίας μου,
τὸν θρόνον ἀναβαίνω τρέμοντι ποδί.
Ἡ θεία χάρις ἔστω μοι εἰς φωτισμὸν,
κ' ἡ Θεοτόκος ἔστω ὁδηγήτρια.
Τῆς δ' ὑμετέρας μεγαθύμου ἀρωγῆς
οὐδέποτ' ἐπιλήσμων φωραθήσομαι.
Εὐγνωμοσύνη ἔσται πᾶς ὁ βίος μου,
ὑμῶν οἱ θησαυροί μου καὶ τὰ ὅπλα μου,
ὑμῶν οἱ στόλοι. Δι' αὐτῶν περάνατε
τὸ θεῖον ἔργον, κ' αἱ εὐχαί μου μεθ' ὑμῶν.

ΜΑΡΙΑ (τῷ Μομφεῤῥάτῳ)

Αὐξάν', ἱππότα, καὶ διπλασιάζεται
ἡ χάρις ὅταν χαριέντως γίνηται.
Τὸ στέμμα ὃ ἡ χείρ σου δίδ' ἡ εὐγενὴς
μᾶς εἶναι διὰ τοῦτο προσφιλέστερον.
Παρ' ἡμῶν δέξαι ἐνδεὲς ἀντίδωρον,
φιλίαν ὑπὸ χρόνου ἀναλλοίωτον.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τιμαλφεστέραν στέμματος καὶ θησαυρῶν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἀήττητοι ἱππόται, εἰς τὰς τάξεις σας
ἄσυλον εὗρον, κ' εἰς τοὺς νόμους σας τραφεὶς,
τιμῆς καὶ ὅπλων ἔλαβον διδάγματα.
Ὁ εἰς ἐκείνας ἀνδρωθεὶς βραχίων μου

Digitized by Google

ὑμῖν ἀνήκει. Ὑπὲρ σκῆπτρον μὲ τιμᾷ
τὸ ξίφος δ ἐν μάχαις μοὶ ἐδώκατε.
Ὑπὲρ ὑμῶν τὸ σύρω, καὶ σεμνύνομαι
κ᾽ ἐπὶ τοῦ θρόνου ὢν συστρατιώτης σας.
Ἐνταῦθ᾽ ἂν μὲ δεσμεύῃ τὸ καθῆκόν μου,
ὅταν εἰς χώρας θὰ νικᾶτε ἱερὰς,
μετὰ τῶν σημαιῶν σας ἡ σημαία μου,
καὶ μεθ᾽ ὑμῶν θὰ εἶναι ἡ καρδία μου·
τῆς δὲ ἰσχύος ἣν μοὶ δαψιλεύετε,
ἡ πρώτη χρῆσις, εἴτι τοὺς λαοὺς ἡμῶν
διΐστησι συμφέρον, εἴτις πρόληψις,
νὰ παύσῃ φίλους ἀπὸ φίλων διαιροῦν,
νὰ πέσῃ μεταξύ μας πᾶν προτείχισμα,
καὶ τοὺς λαοὺς εἰς μίαν πίστιν, κ᾽ αἴσθημα
ἓν νὰ συνδέσῃ ἀδιάλυτος δεσμός.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τὰς προσφοράς σας ἄσμενοι δεχόμεθα.

ΛΑΟΣ

Πολλὰ τὰ ἔτη, Αὐτοκράτορ Ἰσαάκ!
Πολλὰ τὰ ἔτη καὶ πολλὰ, Ἀλέξιε!

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Κύριος τῶν θρόνων καὶ δυνάμεων,
ὁ διανοίγων τοῦ νοὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς,
καταπεμψάτω τὸ οὐράνιόν του φῶς
ἐπὶ τοὺς ποδηγέτας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ,
καὶ εὐλογήτω τὴν κληρονομίαν του
εἰς σωτηρίαν καὶ ἁγιασμόν!

ΛΑΟΣ

Ἀμήν!

Digitized by Google

ΙΣΑΑΚ

Ἔλθετε πάντες μετ' ἐμοῦ. Εἰς τὸν ναὸν
κλίναντες γόνυ, τὴν εὐχαριστήριον
δοξολογίαν ᾄσωμεν· ἀντίληψιν
τοῦ φωτοδότου ἐπικαλεσώμεθα
ἐν μετανοίᾳ, κ' ἐν καρδίας συντριβῇ.

ΛΑΟΣ

Εἰς πολλὰ ἔτη, Αὐτοκράτορες, πολλά!

(Ἐξέρχεται ὁ Ἰσαάκ, στηριζόμενος ἐπὶ τῆς Μαρίας, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ πάντων.
Ὁ **ΑΛΕΞΙΟΣ** θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ **ΔΟΥΚΑ**, ἄρτι ἐξερχομένου.)

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μίαν στιγμήν· ἡ πίστις ἡ κρυφία σου
ἡ ἐν σκοτίᾳ ἔργα πράξασα φωτὸς,
τὸν ἁρπαγέντα θρόνον μᾶς ἀπέδωκε.
Τὰ πέδιλα ἃ φέρεις τὰ βατράχεια,
Βεστιαρίου σύμβολα, σοὶ μένουσιν,
ἀλλ' εἰσὶ δεῖγμα εὐτελὲς τῆς χάριτος
ἧς παρ' ἡμῖν τυγχάνεις. Τοῦ πατρὸς κ' ἐμοῦ
σὺ ὁ πιστὸς καὶ μόνος ἔσῃ σύμβουλος,
σὺ τοῦ μονάρχου τοῦ τυφλοῦ ὁ ὀφθαλμὸς,
ὁ ποδηγέτης σὺ τῆς ἀπειρίας μου.
Ἀλλ' ἀφ' οὗ δόξαν μ' ἔδωσας καὶ δύναμιν,
τῶν δώρων ἔτι δὸς τὸ φθονητότερον,
τὴν εὐτυχίαν. Ποῖον φέρει ὄνομα
σὺ τὸ ἠξεύρεις.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸ εἰκάζω.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ν' ἀναβῇ
ἐπὶ τὸν θρόνον μετ' ἐμοῦ ἐνέργησον

Digitized by Google

ἡ Εὐδοκία. Τότε μόνον θέλγητρα
ζωὴ καὶ θρόνος δι' ἐμὲ θὰ ἔχωσιν.

ΔΟΥΚΑΣ

Αἱ διατάξεις τῶν κανόνων αὐστηρῶς
κωλύουσι....

ΑΛΕΞΙΟΣ

Κανόνας καὶ κωλύματα
μὴ λέγε. Ἀντιστάσεις δὲν ἀνέχομαι.
Μὴ λέγε.

ΔΟΥΚΑΣ

Αὐτοκράτορ!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοῦτον τὸν βαθμὸν
καὶ τὸν πομπώδη τίτλον δὲν ἀνέλαβον,
εἰμὴ διότι ὁ βαθμὸς μὲ δικαιοῖ
νὰ θέλω καὶ νὰ πράττω. Ἠπατήθησαν
οἱ ῥασοφόροι, ἂν φρονῶσι παίγνιον
καὶ σκύβαλόν των ὅτι θενὰ μ' ἔχωσιν.
Εἰπέ τοις πῶς ἐτράφην εἰς στρατόπεδα·
ὄχι κανόνας, λόγχην πῶς χειρίζω· ναί,
καὶ ὡς ἡ λόγχη, θραύομαι, δὲν κάμπτομαι.
Ἐὰν μ' ἐπιπροσθῶσιν οἱ κανόνες των,
εἰσὶν, εἰπέ τοις, ἄλλοι εὐκαμπτότεροι,
οὓς νὰ ἐκλέξω δύναμαι, ἂν βιασθῶ,
μικρὸν φροντίζων, ἂν ὁ τούτους ἐξηγῶν
φορῇ τιάραν, ἢ ἂν καμηλαύχιον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἰδοὺ, ὦ Αὐτοκράτορ, ὁ Ἡγούμενος.
Σίγα ἐμπρός του, καὶ τὸν βολιδοσκοπῶ.

(Εἰσέρχεται ὁ ΑΓΑΠΙΟΣ)

Digitized by Google

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ σᾶς προσμέν' εἰς τὸν ναόν.
Ὁ Πατριάρχης ἔφθασε, καὶ ἄρχεται
ἡ τῆς δοξολογίας τελετή.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εὐθύς.

(Πρὸς τὸν Δούκαν)

Μὲ συνοδεύεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἕπομαι. Ὑπάγετε. (Ἐξέρχεται ὁ Ἀλέξιος.)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὀπίσω μένεις, ἄρχον, σὺ ὁ πάντοτε
ἐν εὐλαβείᾳ εἰς τὰς θείας ἑορτὰς
καταλαμβάνων πρῶτος τὸ στασίδιον;
Σὺ πρὸς τὰ θεῖα ἀμελής!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡγούμενε,
ἡγούμενε, τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα
ὀμίχλη κρύπτει εἰς τοὺς ἀμβλυώττοντας
ἡμᾶς. Τίς οἶδεν ἂν πρὸς τὰ γενόμενα
θὰ ἐπινεύσῃ εὐλογῶν ὁ οὐρανός,
ἢ ἂν θὰ πέμψῃ τῆς ὀργῆς του ἄγγελον
ἐν φλογερᾷ ῥομφαίᾳ;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Βεστιάριε,
σὺ ταῦτα λέγεις! Τοῦ λαοῦ τοὺς ἐκλεκτούς,
τοὺς κεχρισμένους ἀποκρούεις τοῦ Θεοῦ!
Κατὰ τῶν μόλις ἱδρυθέντων στρέφεσαι!

ΔΟΥΚΑΣ

Δίκαιον ἔχεις αὐστηρῶς ἐπιτιμῶν.

Digitized by Google

Τῆς συνειδήσεώς μου εἶσαι ὁδηγός.
Δεχθῶμεν ὅ,τι ἐπικέκλωσται. Κενὰ
μὴ σπεύδωμεν ζητοῦντες. Τὰ κενώτερα
χειρότερα. Ὡς κεῖνται μάλλον κείσθωσαν·
καὶ πειθαρχοῦντες, κλίνωμεν τὴν κεφαλήν.
Δίκαιον ἔχεις. Ἄκουσον, ἡγούμενε·
Ὁ Αὐτοκράτωρ ὁ ἀρτίως ἐξελθὼν —
ἀπόῤῥητον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μάθε το· —
ἐρᾷ τῆς Εὐδοκίας Κομνηνῆς, αὐτὴν
τοῦ θρόνου θέλων καὶ τῆς κοίτης μέτοχον.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τῆς Εὐδοκίας! Πλὴν δὲν εἶν' ἐξ ἀδελφῶν;

ΔΟΥΚΑΣ

Βεβαίως εἶναι.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τότε;

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; Ἐκπλήττεσαι;
Ἡγούμενε, τὴν πεῖραν ἔχεις πολιάν.
Πρὸ τῶν κανόνων κλίνει ὁ πολὺς λαός,
πρὸ τῶν ἀρχόντων οἱ κανόνες κλίνουσι.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Οἱ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἴσως. Σύμφημι.
Ἀλλὰ εἰσὶ καὶ ἄλλοι, ὑπεραίροντες
καὶ τὰς ὑψίστας κεφαλάς, ἀνένδοτοι,
ὧν οὐδὲ πύλαι ᾅδου κατισχύουσιν, —
οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὡς ὑέλινοι,
θρόνοι καὶ σκῆπτρα κατ' αὐτῶν συντρίβονται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλὰ τὸ εἶπας, πείσας με· ἀσύμφορον,

Digitized by Google

κατὰ τοῦ θρόνου τοῦ νομίμου πράττοντες,
τοὺς μόλις ἱδρυθέντας νὰ κλονίσωμεν.
Παρὰ τῶν βασιλέων ἐπιείκειαν
ἐὰν ζητῶμεν, νὰ τοῖς τὴν ἀρνώμεθα
δίκαιον εἶναι; Σέβας δὲν ὀφείλομεν
καὶ εἰς τὰ σφάλματά των, ἀνθ' ὧν σώζουσι
διὰ τῶν ἀρετῶν των; Κρίσις αὐστηρά,
δὲν εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ἐπανάστασις;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὡς ἡ ἐν τούτοις ἀνοχή, ἀσέβεια.
Ὑπὲρ τοὺς ἐπιγείους τούτους βασιλεῖς,
τὸν βασιλέα λάτρευε τῶν οὐρανῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐσεβῆ λέγεις· ἀλλ' αὐτῶν ἡ δύναμις.
Τὸ σκῆπτρον ἐπιβάλλει τὰς θελήσεις των·
καὶ ὁ μὴ κλίνων συνετῶς τὴν κεφαλήν,
τὴν διακινδυνεύει.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Μὲ πτοεῖ μικρὸν
τῶν βασιλέων δύναμις. Ὑπὲρ αὐτὴν
ὁ Κύριος ὑψοῦται τῶν δυνάμεων.
Ὡς ἄνθρωπος, τῶν πάντων εἰμὶ ἔσχατος·
ὡς ἱερεύς, πρωτεύω τοῦ πρωτεύοντος.
Ἡ ἀσθενής μου αὕτη χείρ, ὡς ἀνοιγῇ,
κεραυνοὺς ῥίπτει κορυφὰς συντρίβοντας.
Ἔχω τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡγούμενε,
τὸ δεσμεῖν ἔχεις, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπήκοντας
εἰς τὰ δεσμά σου. Τὴν ῥομφαίαν σου στομοῖ

TAYLOR INST · OXFORD
Digitized by Google

τὸ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σέβας τῶν πιστῶν.
Τὴν ἀκωκήν της ἀψηφοῦσ' οἱ ὀπαδοὶ
ἑτέρας ἐκκλησίας.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Ἀλέξιος....

ΔΟΥΚΑΣ

Αἴ, σεβαστέ μοι ἄνερ, λέγων τύραννος
ὅτι ὁ ἔρως εἶναι, ὅτι ἀλλοιοῖ
καὶ φρένας καὶ καρδίαν, ἀκατάληπτον
ὁμιλῶ γλῶσσαν εἰς τὴν σὴν ἀγνότητα.
Ἀλλ' ὅτ' εἰς ξένα ἤθη ὁ Ἀλέξιος,
εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Πάππα ὅτι ηὔξησεν,
ὅτι καὶ στέμμα τῷ ὀφείλει καὶ ζωὴν,
γνωστόν σοι εἶναι, κ' ἐννοεῖς πῶς ἂ ζητεῖ,
ἂν οἱ κανόνες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας
ἀκάμπτως τῷ ἀρνῶνται, ἄλλους δύναται
εὐκαμπτοτέρους νὰ ἐκλέξῃ.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἀπειλεῖς
λέγων αὐτά;

ΔΟΥΚΑΣ

Φοβοῦμαι καὶ ἀπεύχομαι.
Ὢ! Πίστευσόν μοι· τὰς ἡνίας χάλασον,
μὴ συντριβοῦν ταθεῖσαι, ἢ ἀφηνιῶν
ὁ ἵππος, ἀποτρέξῃ. Ὑποχώρησον.
Παρασκευάζει ἧτταν ἡ ἀντίστασις.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία οὔποτε ὑποχωρεῖ.
Νικᾷ καὶ ἡττωμένη.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Τοῦτο ἀπαντᾷς;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Λοιπὸν μᾶς φέρει πρότασιν, καὶ ἀπαιτεῖ
ἀπάντησιν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ναὶ, πάτερ.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ ἀπάντησις,
ἰδοὺ αὐτή. Ἀνοίγει τὰς ἀγκάλας της
ἡ Ἐκκλησία τῷ μετανοήσαντι·
φωτίζει καὶ στηρίζει τὸν διστάζοντα·
τὸν δ' ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ τραχυνόμενον
ὡς ψωραλέον ἀποκλείει πρόβατον.
Ἂν δέ τις ἀποστάτιν αἴρῃ κεφαλὴν,
τὴν καταβάλλει, εἰ καὶ στέμμα φέρουσαν,
ἡ φλογερὰ ῥομφαία, ἡ ἐξ οὐρανοῦ
τὸν μέγαν ἀποστάτην καταῤῥίψασα.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐφήμει πάτερ! Ὕπαγε ὀπίσω μου!

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Κατοικία τοῦ Δούκα Μουρζούφλου.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ΔΟΥΚΑΣ

Λοιπὸν, ὡς λέγεις, ὁ λαὸς ἐνθουσιᾷ
διὰ τοὺς βασιλεῖς του;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὸ ἠθέλησας.
Παρασκευάσας μετ' ἀγώνων τὸν ἀγρὸν,
τὴν νέαν βασιλείαν ἐνεφύτευσας.
Καλλιανθὴς προκύπτει. Τί παράδοξον;

ΔΟΥΚΑΣ

Μεμψιμοιρεῖς. Καὶ ποίαν νὰ φυτεύσωμεν
ἀντ' αὐτῆς ἄλλην εἶχες ὄρεξιν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὴν σήν.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐχαριστῶ. Ὁ τράγος εἰς τοῦ φρέατος
ἴσως ἀκόμη τὸν πυθμένα κάθηται,
ἀφ' οὗ τὰ κέρατά του εἰς τὴν πονηρὰν
συνοδοιπόρον ἔθηκεν εἰς κλίμακα.
Τὴν φρόνησίν του ἀπαιτεῖς νὰ μιμηθῶ;
Ἡ φραγκικὴ ἀκόμη καταιγὶς πεινᾷ,
καὶ θέλει θρόνου τρίμματα νὰ κορεσθῇ.
Ἀφ' οὗ παρέλθῃ θραύσασα τὰ φρύγανα,
τὴν δρῦν καλλιεργοῦμεν τὴν βασιλικήν.

Digitized by Google

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Νομίζω παίζεις παρατόλμως. Ἔδωκας
εἰς τοὺς Ἀγγέλους τοῦ λαοῦ τὴν εὔνοιαν,
τὰ δίκαιά των ἀνεκήρυξας λαμπρῶς,
κ' ἐλπίζεις νὰ τοὺς ῥίψῃς ἐνισχύσας τους;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐλπίζω, φίλτατέ μοι. Τοῖς ἐξύφανα
ἱστὸν ἀράχνης, τοῦ λαοῦ τὴν εὔνοιαν.
Καθὼς ὑφάνθη, οὕτω θὰ παραλυθῇ.
Χεὶρ θὰ τὴν σχίσῃ γυναικεία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ποία χείρ;

ΔΟΥΚΑΣ

Τῆς Εὐδοκίας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὴν ἐκέρδησας λοιπόν;

ΔΟΥΚΑΣ

Αἰχμάλωτον τὴν ἔχω, καὶ ἢ ἄλυσιν
ἢ θρόνον τῇ προσφέρω. Τί ἐστι γυνὴ
ἐὰν γνωρίζῃς, δὲν διστάζεις. Ἀλλ' ἰδοὺ
ἡ Εὐφροσύνη. Πνέει μένεα. Σὺ δὲ
εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· — καὶ τὴν ἄδειαν
ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξίου, ὅπως νυμφευθῇ
τὴν συγγενῆ του Εὐδοκίαν ζήτησον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πῶς θὰ δοθῇ πιστεύεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ζήτησον αὐτήν,
καὶ μὴ ἐρεύνα.

(Ἐξέρχεται ὁ Κωνστάντιος.)

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΔΟΥΚΑΣ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ αἰχμάλωτος τολμᾷ
πρὸ τοῦ κυρίου, ἢ τοῦ δεσμοφύλακος,
—ὅστις ἂν σ' εἶναι τίτλος προσφιλέστερος,—
νὰ παραστῇ;

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐφήμει, αὐτοκράτειρα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄ! Ἐνθυμεῖσαι τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν
τὴν ἱστορίαν! Θαυμαστὴ ἡ μνήμη σου!
Ἀλλ' οἱ συνήθεις τῶν ἀνθρώπων, καθὼς σὺ,
καὶ οἱ κοινοὶ κακοῦργοι,—ἐξαιρέσεως
ἀξίωσιν δὲν ἔχεις·—πλὴν τῶν πρὸ ποδῶν
ὀλίγα ἐνθυμοῦνται ἢ φροντίζουσιν.
Ὦ! ἴσως τότε, τὰ ἀρχαῖ' ἀναδιφῶν,
ἀναπολήσῃς ὅτι ἐκ τοῦ μηδενὸς,
ἐκ τοῦ βορβόρου ὅτι σὲ ἀνήγειρα,
ὅταν ἐφίλεις τῶν ποδῶν μου τὴν σποδόν·
ὅτι τὴν χεῖρα ἐπαιτῶν τῆς κόρης μου,
φιλίαν κατεψεύδου προσποιούμενος.
Τίς τῆς τιμῆς σου ἡ τιμή; Τριάκοντα
ἡ προδοσία σ' ἔφερεν ἀργύρια;

ΔΟΥΚΑΣ

Πικρὸν τὸν χόλον ἔχεις, καὶ εἰς ἄδικον
σὲ παραφέρει γλῶσσαν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Γλῶσσαν ἄδικον;
Ὦ! Τί δὲν εἶναι φλογὸς γλῶσσα! Κοπτερὰ

Digitized by Google

ὡς ἡ ῥομφαία τί δὲν εἶναι! Ὄφεων
χιλίων τί δὲν ἔχει δηλητήριον,
νὰ τὸ ἐκχύσῃ ὅλον εἰς τὴν ἄνομον
καρδίαν σου, τοῦ δόλου φαύλην φωλεάν;
Ἀλλ' ἂν νομίζῃς ἐν θριάμβῳ κακουργῶν,
τῆς προδοσίας νὰ χαρῇς τὰ λάφυρα,
μὴ μένε εἰς ἀπάτην. Τόσον ἔγκλειστος
δὲν εἶμαι, ὥστε ἡ ἐλέγχουσα φωνὴ
μέχρι τῶν ὤτων νὰ μὴ φθάσῃ τῶν κωφῶν
τοῦ αὐτοκράτορός σας. Ὅσῳ δὲ τυφλὸς
αὐτὸς ἂν εἶναι, δύναμαι τοὺς ὀφθαλμοὺς
νὰ τῷ ἀνοίξω εἰς τὰς κακουργίας σου.
Τὴν προδοθεῖσαν δὲν θὰ κλίνω κεφαλὴν
οὐδ' εἰς αὐτοῦ τοῦ τάφου τὴν ἀνάπαυσιν,
πρὶν τῷ διδάξῳ ποία εἶσαι ἔχιδνα,
πρὶν αἱ κρυπταί σου σκευωρίαι εἰς τὸ φῶς
ἐκδηλωθῶσι τοῦ ἡλίου φρίττοντος,
καὶ πρὶν μαθὼν σε ὁ καινὸς προστάτης σου,
ὡς ἰοβόλον σὲ συντρίψῃ ἔντομον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν διευθύνῃ ὁ θυμὸς τὴν γλῶσσάν σου,
μὴ καὶ τὴν κρίσιν παραδίδῃς εἰς αὐτόν.
Δόλιος εἶναι καὶ κακὸς ἡνίοχος.
Ἐμοῦ μὴ φείδου, ἀλλὰ φείδου σοῦ αὐτῆς.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τολμᾷς νὰ λέγῃς....

ΔΟΥΚΑΣ

Τὰ εἰς σὲ συμφέροντα.
Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔφυγε. Τὸν ὤθησα
ἐγὼ νὰ φύγῃ.

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀναιδῶς τ' ὁμολογεῖς!

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ τούτου πλέον. Ἔφερα τὸν Ἰσαὰκ
ἐγὼ ἐπὶ τὸν θρόνον· καὶ ἀπέκρουσα
ὡς καὶ τὴν χεῖρα τῆς καλῆς σου θυγατρὸς
ἣν ἐπεζήτουν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἂν τὰ λέγῃς προκαλῶν
ἂν ἐξυβρίζων ἀσθενεῖς, αἰσχύνη σοι!

ΔΟΥΚΑΣ

Οὐχί. Τὰ λέγω ἐκκαλῶν ἐκ τῆς ὀργῆς
ἐπὶ τὴν φρόνησίν σου, Αὐτοκράτειρα.
Ὅταν τῆς ἄρκτου χαλκοδίνης χείμαῤῥος
ἐπῆλθε λαῦρος, καταστρέφων, ἐκριζῶν,
εἰς τὴν γῆν σπείρων πτώματα κ' ἐρήμωσιν,
θεάτρου ἥρως, μόνος ἤθελες ἐγὼ
τὸ στῆθος ν' ἀντιτάξω, τὰ τῶν ἱπποτῶν
ν' ἀποσοβήσω στίφη, καταῤῥέοντα
τὸν θρόνον νὰ στηρίξω εἰς τοὺς ὤμους μου;
Σαμψὼν δὲν εἶμαι. Ἢ, νὰ δέσω ἤθελες
εἰς τοῦ ἀγρίου ἅρματός των τὸν τροχὸν
τὴν τύχην, τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν ὕπαρξιν
τοῦ Βασιλέως, σοῦ, ὦ Δέσποινα, κ' ἐμοῦ;
Θαλασσοπόρος, τέχνῃ ναυτιλλόμενος,
ὅταν ὀρθὸν τὸ πνεῦμα ἐπιφέρηται,
ἐμπείρως στρέφει πρὸς αὐτὸ τοὺς οἴακας,
κ' ἐνδίδων τὸ λαμβάνει ὑπερδέξιον.
Τὸ μέλλον σώζων, τὸ παρὸν παρήτησα.

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Κ' ἴσως ἐνταῦθα μὲ κρατεῖς αἰχμάλωτον.
ἵνα μὲ σώσῃς.

ΔΟΥΚΑΣ

Σὺ τὸ εἶπας. Ἀπὸ σοῦ.
Θέλει, ἐλπίζω, μέχρι τέλους σοὶ φανῇ
προκριτωτέρα ἡ φιλοξενία μου,
παρ' εἰς τὸν πύργον νὰ οἰκῇς τοῦ Ἀνεμᾶ,
ὃν ἡ φλογώδης γλῶσσά σου σ' ἡτοίμαζεν.
Εἱρκτὴ σ' ἠπείλει· σοὶ ἀνοίγω ἄσυλον,
εἰς ὃ ἀφόβως, καὶ ἀκατασκόπευτοι
δυνάμεθα τὸ μέλλον νὰ ὑφαίνωμεν.
Ὁπόταν θρόνον φέρ' ἡ συμμαχία σου,
τὰ πέδιλα πιστεύεις τὰ βατράχεια
ὅτι μ' ἑλκύουν, κ' αἱ ἁλύσεις αἱ χρυσαῖ;
Ἥσυχος μένε· δὲν μετέβαλα σκοπόν.
Ὃν εἶχον ἔχω, πλὴν μετὰ φρονήσεως.
Ἐγγύησίς σοι ἔσται τὸ συμφέρον μου.
Διστάζεις ἔτι;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὄχι. Τὸν πανίσχυρον
Θεὸν ἐπεκαλέσθης τῆς λατρείας σου.—
Καὶ ἡ ἐλπίς μας ποῦ λοιπὸν στηρίζεται;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐπέτυχον οἱ Φράγκοι· ἐνεθρόνισαν
τὸν ἐκλεκτόν των· οὐδ' ἀντέστημεν ἡμεῖς.
Ἐὰν ἐκ τούτου πρὸς αὐτὸν ἐρίσωσιν,
ἢ ἂν τοῦ ὄχλου ἡ παλίμβουλος φορὰ
τὸ ἄγαλμα συντρίψῃ ὃ ἀνήγειρεν,
ἔσται ἡμῶν τὸ παῖσμα; Εὐθυνόμεθα;

Digitized by Google

Καὶ ὅταν θὰ κοπάσῃ ὁ κατακλυσμὸς,
καὶ νέα θὰ προκύψῃ τάξις, διατί
εἰς τὸν τῷ θρόνῳ ἔγγιστα ἱστάμενον,
ἂν ὡς ἀντίφρων δὲν ὑπολαμβάνηται,
δὲν θὰ δοθῇ τὸ στέμμα; εἰς τὸν ἔχοντα
τὸ στέμμα τῆς νομίμου βασιλόπαιδος,
ὅστις, ἐγὼ ἂν εἶμαι, εἰς τοὺς πόδας σου
θὰ σπεύσω νὰ τὸ θέσω; ἂν δὲ προτιμᾷς
ἄλλον, θὰ μ' ἔχῃ πρόθυμον ἐπίκουρον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Θὰ σ' ἔχῃ πρῶτον καὶ ἀμείλικτον ἐχθρόν.
Τί σκέπτεσαι ἠξεύρω. Γνωριζόμεθα.
Τὸ σὸν συμφέρον ῥυμουλκεῖ τὴν τύχην μου.
Ἰδοὺ ἡ χείρ μου. Δέξαι την εἰλικρινῶς
ὡς σοὶ τὴν δίδω. Τὸν δεσμὸν ἀνανεῶ
ὑπ' οἰωνοὺς ἀλλοίους.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἐπικυροῖ
κ' ἡ Εὐδοκία;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶναι σκληροτράχηλος,
ἀλλὰ κ' ἐγὼ τὴν χεῖρα ἔχω σιδηρᾶν.
Δυσοίωνος τῇ ἦτον ὁ ὑμέναιος
ἐν πρώτῃ ἀποπείρᾳ, καὶ εἰς δεύτερον
δεσμὸν δὲν στέργει. Ἀλλὰ πρέπει. Θέλουσα
μὴ θέλουσα, θὰ στέρξῃ. Εἰς τὰς χεῖράς μου
ὄργανον εἶναι· ἡ δὲ χείρ μου ὄργανον
εὔχρηστον θέλει· θραύει δὲ τὰ δύσχρηστα.
Ἰδοὺ ἐκείνη. Εἶσαι δεσμοφύλαξ της
καὶ κύριός της. Σὲ ἀφίνω μετ' αὐτῆς.

Digitized by Google

Ἂν δὲν τὴν πείσῃς, τρόποι δὲν ἐλλείπουσιν,
ὅτε τοὺς τρόπους ἁγιάζῃ ὁ σκοπός. (Ἐξέρχεται.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅταν ζητοῦσα τὴν μητέρα ἔρχωμαι,
ν' ἀναχωρῇ τὴν βλέπω.

ΔΟΥΚΑΣ

Σὲ δυσαρεστεῖ
ὅτι εὑρίσκεις ὃν ὡς δεσμοφύλακα
ὑπολαμβάνεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τῆς ἐλευθερίας μου
μικρὰν ποιοῦμαι χρῆσιν. Εἰς τὴν φυλακὴν
ἢ τὸν γυναικωνίτην, ἡ διαφορὰ
μικρά. Ἡ τύχη ὅ,τι πέμπει δέχομαι.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ταῦτα, βασιλόπαι. Τὴν οἰκίαν μου
μὴ ἐκλαμβάνῃς φυλακήν, ἀλλ' ἄσυλον.
Ἐνταῦθα δίδεις, δὲν λαμβάνεις προσταγάς.
Ἡ θέσις σου δὲν εἶναι ὑπὸ μόδιον,
ἀλλ' ἐπὶ θρόνου, ἵνα λάμπῃς, καλλονῆς
ἀκτινοβόλου, καὶ χαρίτων ἥλιος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸν θρόνον ἄλλως, ἴσως δικαιότερον,
διέθεσε τῶν θρόνων ὁ διανομεύς.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν θρόνον τοῦ πατρός σου ἂν ἀνέτρεψαν
ὀργὴ τῆς τύχης καὶ φορὰ δυστυχιῶν,
νὰ τὸν ἐγείρῃς, ἔργον σόν.

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Δυνάμεως
στεροῦμ' ἐπίσης καὶ θελήσεως. Μικρὰ
ἡ δόξα ἔχει δι' ἐμὲ τὰ θέλγητρα.
Ἀρκεῖ γωνία ἐν τῷ βίῳ ἤρεμος,
καὶ παρ' ἐκείνην τάφος ἄγνωστος ἀρκεῖ,
ἵνα κορέσῃ τὴν φιλοδοξίαν μου.
Δὲν εἶναι ὑψιπέτις. Περιέκοψεν
ἡ δυστυχία τὰ καέντα της πτερά.

ΔΟΥΚΑΣ

Μή σου τὴν φρένα ταπεινῇς. Ἀνάβλεψον.
Ἰδὲ τοῦ Κωνσταντίνου ἔνδοξον ὡς πρὶν
τὸν μέγαν θρόνον ἀνοικοδομούμενον,
καὶ σὲ τὸ στέμμα φέρουσαν, γονυπετεῖς
νὰ προσκυνῶσι μυριάδες τρέμουσαι,
κ' εἰς τὴν ἐμφάνισίν σου πᾶσ' αἱ κεφαλαὶ
αἱ στεφηφόροι, μέχρι γῆς νὰ κύπτωσι.
Μὴ ἐκλαμβάνῃς ταῦτα φροῦδον ὄνειρον.
Τὰ ὕψη ταῦτα, ὅπου σκοτοδινιᾷ
ὁ ὄχλος ἀναβλέπων, εἶναι διὰ σέ!
Ἀνάβα θαῤῥαλέως· ἀλλὰ δέχθητι
τὴν χεῖρα ταύτην τὴν πιστὴν ὡς ὁδηγόν.
Ἐν τρικυμίαις εὔρωστος, εἰς τῶν παθῶν
τὴν πάλην ἠσκημένη, σοὶ προσφέρεται.
Εἶν' ἐλευθέρα. Διὰ σὲ ἠθέλησα
νὰ διαῤῥήξω τοὺς ἀρχαίους της δεσμούς.
Ἐπιεικῶς εἰπέ μοι πῶς τὴν δέχεσαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν ἀποκρούω μετὰ φρίκης. Ἄπειρος,

Digitized by Google

τὴν χεῖρά ποτ' ἐδέχθην ἣν μοὶ ἔτεινε
ψυχρὸν συμφέρον, κ' ἕως σήμερον θρηνῶ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν τὸ συμφέρον μόνον ἐλατήριον
ὑπολαμβάνῃς, ἀγνοεῖς τὴν δύναμιν
—τὴν ἀγνοεῖς σὺ μόνη— τῶν θελγήτρων σου.
Ὦ! πίστευσόν μοι· εἰς αὐτὴν τὴν πρότασιν
πῶς ἡ καρδία εἰσηγεῖται, κ' ἕπεται
ὁ νοῦς, τὸ θέσπισμά της συνεπικυρῶν.
Πλὴν τοῦ φωτὸς τῆς δόξης, τοῦ θαμβοῦντός με,
προσέτι μὲ θερμαίνει, — τοῦτο πίστευσον,
ναί, πίστευσόν το,—καὶ ἡ φλὸξ τοῦ ἔρωτος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἔρωτα λέγεις; Δὲν ἀρνοῦμ' ἐπαγωγὸν
πῶς λέγεις λέξιν. Κρούεις πάλλουσαν χορδήν.
Ὡς διὰ δρόσον διψοῦν τ' ἄνθη τὴν αὐγήν,
ὁμοίως αἱ καρδίαι εἰς τὸ ἔαρ των
διὰ τὴν δρόσον ταύτην τὴν οὐράνιον.
Ἀληθὲς εἶναι· ἴσως δὲ καὶ δι' ἐμέ.
Ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον εὐφημῶ τὸν ἔρωτα,
τοσούτω ἔχω ἥττονα διάθεσιν
τοῦ ἔρωτος νὰ λάβω τ' ἀποφόρια.

ΔΟΥΚΑΣ

Τί λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅτι ὅταν τὰ πρωτόλεια
τοῦ ἔρωτός σου ἤδ' εἰς ἄλλην ἔδωκας,
καὶ λίαν ἐπαξίως, τὸ ὑπόλοιπον,
τὴν ὑποστάθμην ἣν μοὶ δίδεις, ὄρεξιν
πολλὴν δὲν ἔχω νὰ δεχθῶ. Τὸν ἔρωτα

Digitized by Google

ὃς θὰ μ' ἑλκύσῃ ἀπαιτῶ ἀρτιθαλλῆ,
καθὼς τὸ πρῶτον ῥόδον τῆς ἀνοίξεως,
βαθὺν ὡς εἶναι ἀχανὴς ὁ Εὔξεινος,
ἀπέραντον ὡς εἶναι τὸ στερέωμα.

ΛΟΥΚΑΣ

Καὶ τίς σοὶ λέγει πῶς δὲν εἶναι ὁ ἐμὸς
τοιοῦτος; Ἂν εἰς ἄλλην ἡ καρδία μου
τὸ κατ' ἀρχὰς ἐδόθη, ἦτο πλάνη της,
ἣν ἀποπτύει, καὶ δι' ἣν ἐρυθριᾷ.
Σὺ μόνη ἄρχεις ἐπ' αὐτῆς· κ' αἰσθήματα
τρέφει ὁποίων ἀπαιτεῖς θερμότερα.
Εἰπέ μοι ὅτι εὐμενῶς τὴν δέχεσαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Διόλου. Ἀποκρούω δῶρον ἄδωρον,
καρδίαν κυματοῦσαν καὶ παλίμβουλον,
ἧς ἡ ἀπάτη τὴν ἀπάτην διορθοῖ,
καὶ ἥτις τὰς εἰκόνας τὰς σημερινὰς
ἐρυθριῶσα τὴν ἐπαύριον συνθλᾷ.

ΛΟΥΚΑΣ

Ὦ! μὴ νομίσῃς....

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πλὴν δὲ τούτου προσφορὰν
ποτὲ δὲν θέλω ἔρωτος παραδεχθῆ,
ἐκτὸς ὁπόταν ν' ἀποδώσω δυνηθῶ
κ' ἐγὼ τὰ ἴσα, ἔρωτα πυριφλεγῆ,
ἄνευ ὁρίων, ἄνευ χαλινοῦ. Αὐτὸν —
λυποῦμαι, πλὴν δὲν πταίω· — ἡ καρδία μου
δὲν σοὶ τὸν δίδει, οὔτε δέχεται τὸν σόν.

ΛΟΥΚΑΣ

Τὸ βλέπω, παίζεις, Εὐδοκία. Πρόσεξον·

Digitized by Google

ἀτόπως παίζεις, ἴσως καὶ κινδυνωδῶς.
Νὰ μὲ χλευάζῃς ἂν σοὶ ἐπιτρέπηται,
ἐμὲ, ὅστις εἰς χλεύην δὲν συνήθισα,
στάθμισ' ἐπίσης ἐὰν σ' εἶναι θεμιτὸν
νὰ ματαιώσῃς, πλὴν τῆς τύχης τῆς ἐμῆς,
τῆς πατρικῆς σου τύχης τὴν ἀνάστασιν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅταν ὁ εἴρων λόγος σὲ δυσαρεστῇ,
λοιπὸν σπουδαῖον ἄκουσον. Ὁ σύζυγος
πολυχαρίτου κ' ἐναρέτου γυναικὸς
εἰς ἄλλους ν' ἀποβλέπῃ γάμους κ' ἔρωτας
εἴτε συμφέρον, εἴτε πάθος τὸν κινεῖ,
εἶν' αἴσχιστον, καὶ φρίκην ὅλως μ' ἐμποιεῖ.
Τῆς τύχης δὲ τοῦ θρόνου, ἢ τῆς τύχης σου
κακῶς ἐσκέφθης νὰ μὲ λάβῃς ὄργανον.
Ἐὰν ἐλπίζῃς δι' ἐμοῦ πῶς θ' ἀναβῇς,
τ' ἀνέφικτα ἐλπίζεις. Τοῦτο ἤξευρε.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὦ Εὐδοκία, ἄφρων σου ἡ πρόκλησις,
ἀλλὰ βεβαίως καὶ οὐχὶ ἀναίτιος.
Ὅταν γυναῖκα βλέπω λίθον ἔχουσαν
ἀντὶ καρδίας, τὸν σκορπίον ὑπ' αὐτὸν
προσμένω.

(Βλέπων τὸν ΑΛΕΞΙΟΝ Ἄγγελον εἰσερχόμενον)

Ἰδοὺ, ἴσως οὗτος ἔρχεται.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς ζήτησίν σου ἦλθα, Βεστιάριε,
καὶ δὲν ἀρνοῦμαι πῶς συγχρόνως ἤλπιζον
νὰ εὕρω ὅ,τι εὗρον, τὴν φαιδρύνουσαν
τὴν φυλακήν της ταύτην εἰς ἀνάκτορον.

Digitized by Google

Οἱ Σταυροφόροι τὸ γενναῖον ἔργον των
εἰς πέρας ἀγαγόντες, πάλιν τρέπονται
τὴν εὐσεβῆ ὁδόν των, ἧς ὑπὲρ ἡμῶν
ἐκβάντες ἦλθον. Ὅπως τοὺς προπέμψωμεν
σὲ θέλω παραστάτην. Ἀσφαλέστερον
αἰσθάνομαι τὸν θρόνον, ὅταν παρ' αὐτὸν
ἐγρηγορῶσιν ἡ πιστὴ καρδία σου
χ' ἡ ἔμπειρός σου φρήν.

ΔΟΥΚΑΣ

Λοιπὸν ἀπέρχονται;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὁ τελευταῖος ὅμως κῦβος πρὶν ῥιφθῇ,
ὦ Εὐδοκία, ἐπεθύμουν παρὰ σοῦ
μίαν ν' ἀκούσω λέξιν ζωοπάροχον.
Ὁ θρόνος ὃν κατέχω εἶναι θρόνος σου,
καὶ δίκαιόν σου ἐπ' αὐτοῦ νὰ κάθησαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τοὺς θρόνους διαθέτει κατ' ἀρέσκειαν
τῶν βασιλέων ὁ μονάρχης. Δὲν φθονῶ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Σὺ νὰ φθονῇς; Γνωρίζω τὴν καρδίαν σου.
Αὐτὴν φθονοῦσιν ἄγγελοι. Σ' ἀπήντησα
παρὰ τὴν κλίνην τοῦ δεσμίου μου πατρὸς,
τὰ ἔρημά του δάκρυ' ἀπομάττουσαν.
Ἔσο καὶ πρός με ὅ,τι ἦσο πρὸς αὐτόν·
ἐπὶ τὸν θρόνον μετ' ἐμοῦ ἀνάβηθι,
χ' ἔσομαι μόνος ὁ εὐεργετούμενος.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὦ Αὐτοκράτορ, μάτην τὴν φιλόδοξον
χορδὴν ἐγγίζεις. Πρὸ μικροῦ τῇ ἔτεινα

Digitized by Google

παγίδα, ἵνα μάθω ἂν εὐάλωτος
εἰς δόξης εἶναι θέλγητρα. Ἀπέτυχον.
Τὴν δοκιμὴν ὑπέστη, μείνασ' ἀπαθής.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν δοκιμήν! Τοιοῦτο δίδεις πρόσχημα
εἰς τὰς προτάσεις τὰς ἀποτροπαίους σου!
Ἐξαγοράζει δόλος τὸ ἀνόμημα.
Δὲν ἐξετάζω τὶ τὸ ἀγενέστερον.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Οὐχί! Ὁ θρόνος εἰς ὃν, φίλη, σὲ καλῶ
δὲν ἔχει δόξαν νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν σήν.
Σὺ θέλεις τὸν κοσμήσει. Σὺ τὰς χάριτας
κ' εὐεργεσίας θὰ σκεδάζῃς ἀπ' αὐτοῦ,
κ' εἰς πᾶν σου νεῦμα καὶ εἰς πᾶν μειδίαμα
θὰ συγκομίζῃς τὴν ἀγαπην τῶν λαῶν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μοὶ ἀποδίδεις ἣν δὲν ἔχω δύναμιν.
Τῶν Βασιλέων μ' εἰσὶ ξέν' αἱ ἀρεταί.
Τὴν πεῖραν ἔχω τῆς ζωῆς ὀδυνηράν,
ὥστε νὰ θέλω πρωτοκαθεδρίας της.
Ἀνήσυχον μὴ ἔχε τὴν συνείδησιν.
Τῆς βασιλείας ἄκουσαν δὲν μὲ στερεῖς.
Ἐμὸν δὲν ἦτο κτῆμα ἡ χλαμὺς ποτέ·
πλὴν καὶ ἂν ἦτο, θενὰ τὴν ἀπέῤῥιπτον,
ὡς τὸν χιτῶνα τὸν μυθολογούμενον.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τὴν ὑπερόπτιν ἀδιαφορίαν σου
ἀπὸ τοῦ θρόνου μὴ μετάφερε ψυχρὰν
κ' εἰς τὸν κληθέντα ἐπ' αὐτοῦ νὰ καθεσθῇ.
Παρὰ τὸ στέμμα τὸ πιέζον με βαρὺ

Digitized by Google

σὺ ἄλλο πλέξον στέμμα τρυφερώτερον.
Ἐμφύσησόν μοι θάῤῥος. Πρὶν ἢ εὐτυχεῖς
τοὺς ἄλλους καταστήσω, εἰς τὰ χείλη μου
τῆς εὐτυχίας φέρε τὸ ποτήριον.

ΔΟΥΚΑΣ

Νεκρὰν καὶ ταύτην θέλεις εὕρει τὴν χορδὴν,
ὦ Βασιλεῦ. Ὡς εἶναι ὅλως ἀπαθεῖς
οἱ ἄγγελοι, ὁμοίως κ' ἡ ἀντίζηλος
καὶ ἀδελφή των εἶναι πάθους ἄμοιρος.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τῆς πρώτης ἡλικίας ἀναπόλησον
τὰς διαυγεῖς ἡμέρας τὰς ἐαρινὰς,
ὅταν τὴν χεῖρα εἰς τὴν χεῖρα, τῆς ζωῆς
τοὺς ἀνθοφύτους κήπους διετρέχομεν,
ἢ ὅτε ἡπλωμένους εἰς ἀκάτιον,
νὰ μᾶς κυλίῃ κελαδοῦν ἀφίνομεν
τὸ κῦμα τοῦ Βοσπόρου· κ' αἱ καρδίαι μας,
ὡς αἱ φωναί μας συνεπλέκοντο εἰς ἕν.
Παιδίον τότε, ἔλεγες πῶς μ' ἀγαπᾷς.
Ἂν ἤδη σὲ ἠρώτων, θ' ἀπεκρίνεσο
ὅπως καὶ τότε;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πῶς διστάζων ἐρωτᾷς;
Τῶν εὐτυχῶν μου ἀνεμνήσθην ἡμερῶν
ἐπανιδοῦσα σὲ, ὃν τότε σύντροφον
καὶ ἀδελφὸν ἐκάλουν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς ὃν σήμερον
δὲν θέλεις συναινέσει τρυφερώτερον
ἐπώνυμον νὰ δώσῃς;

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τρυφερώτερον;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Νὰ τὸν καλέσῃς σύζυγον;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀλέξιε,
νὰ παίξῃς θέλεις;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὄχι. Ὅταν πρὸ μικροῦ
μετὰ χρονίαν σ' ἐπανεῖδα στέρησιν,
χορδὴ ἐντός μου ἄγνωστος ἐσκίρτησε,
ἠχὼ ἀρχαίας μελῳδίας, κ' ἐννοῶ
ὅτι ἐκτός σου εὐτυχίαν δι' ἐμὲ
ἡ γῆ δὲν ἔχει, οὔτε ὁ παράδεισος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Βλάσφημα λέγεις ἂν δὲν παίζῃς. Λησμονεῖς
ἢ παραβλέπεις τὸν συγγενικὸν δεσμόν;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Προσθέτων ἄλλον, ἄλυτον τὸν καθιστῶ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν ἁμαρτίαν ἀψηφεῖς, περιφρονεῖς
τῆς Ἐκκλησίας τὰ σεπτὰ θεσπίσματα!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μήτηρ ἵλεως.
Καὶ συγχωρήσεις ἔχει πλὴν τῶν κεραυνῶν.
Θεν' ἁγιάσῃ εὐλογοῦσα τὸν δεσμὸν
ὃν φοβουμένη φαίνεσαι. Τὴν ἄδειαν
παρὰ τοῦ Πατριάρχου ἐζητήσαμεν.

(Τῷ Δούκᾳ)

Δὲν ἐζητήθη;

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Ὡς μοὶ εἶπας.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄπαγε
τῆς βλασφημίας!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Νόμιμόν μου σύζυγον
ἡ Ἐκκλησία θὰ σὲ στέψῃ.

(**ΑΓΑΠΙΟΣ** ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας, ἀκούσας τὰς τελευταίας λέξεις, προχωρεῖ ἓν βῆμα εἰς τὸ δωμάτιον.)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πώποτε!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τίς πρός με ταύτην τὴν διάψευσιν τολμᾷ;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ποῖος εἶσαι, ἅγιε;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τοῦ Πατριάρχου ὁ ἐπίτροπος.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Λοιπὸν
ὁ Πατριάρχης τί μοι λέγει; Ἔμαθε
τὸ μήνυμά μου καὶ τὴν ἱκεσίαν μου;
Τί ἀπαντᾷ;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πῶς εἶναι λύπης ἔμπλεως
ὅτι ὁ φύλαξ τοῦ ποιμνίου, τῶν πιστῶν
ὁ πρωτοστάτης, παρ' ὀλίγον ἕρμαιον
τοῦ πονηροῦ νὰ γίνῃ, ἀποπλανηθεὶς,
κ' εἰς ἁμαρτίαν ἐμπεσὼν ἀσύγγνωστον.

Digitized by Google

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἀσύγγνωστον μοὶ λέγεις, πάτερ ἅγιε;
Τοιαύτην γλῶσσαν ἔχ' ἡ Ἐκκλησία σας,
ἣν σεῖς μητέρα λέγετε τῶν οἰκτιρμῶν;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τὴν λέγομεν καὶ εἶναι. Ἀμνησίκακος
τὴν ἁμαρτίαν εὐμενῶς ἀφίησιν
εἰς τὸν μετανοοῦντα. Εἰς τὸν πειρασμὸν
ἂν ἀποτάσση, δίδει σοι τὴν ἄφεσιν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τὴν μητρικήν της πρόνοιαν εὐχαριστῶ.
Μοὶ δαψιλεύει ὅ,τι δὲν ἐζήτησα.
Τοῦ Πατριάρχου σέβομαι τὴν σύνεσιν.
Ἡ φρήν του χρόνους διακρίν' ἡ ἔμπειρος
καὶ περιστάσεις ἐκτιμᾷ. Ὅ,τι ζητῶ
ἐν πεποιθήσει ὅτι δὲν θεν' ἀρνηθῇ,
τῆς εὐτυχίας εἶναι τὸ ποτήριον,
τῆς ὁμονοίας ἡ ἐγγύησις, εἰς ἓν
πλέκουσα δύο κλάδους ἑτεροθαλλεῖς,
ἑνοῦσα οἴκους, καὶ τὸ κράτος σώζουσα·
μετὰ τῆς Εὐδοκίας εἶναι ὁ δεσμός.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Οὐδέποτε.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὴν γνώμην ἔχει δύσκαμπτον
ἡ Ἐκκλησία, Βασιλεῦ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡγούμενε,
τοῦτο ζητῶ. Ὡς στήλη ἵστασαι ἀλὸς,

Digitized by Google

καὶ σιωπᾷς. Τοὺς λόγους τούτους ἄπελθε,
καὶ πρὸς τὸν Πατριάρχην φέρε.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Περιττόν.
Ἂν σιωπῶ, ἡ θλῖψις μ' ἀπεστόμωσε.
Τοῦ ἀνθρωπίνου γένους βλέπω τὸν ἐχθρὸν
τὴν νέαν σου καρδίαν ἐνεδρεύοντα.
Φυλάττου. Ὑπὸ τ' ἄνθη πλέκει τῶν παθῶν
τῆς ἁμαρτίας τὴν δολίαν ἅλυσιν,
καὶ εἰς τὴν αἰωνίαν σύρει γέενναν,
ὅπου τρυγμὸς ὀδόντων, ὅπου δάκρυα
καὶ κοπετοὶ καὶ θρῆνοι καὶ πῦρ ἄσβεστον.
Τοῦ διαβόλου τὴν παγίδα σύντριψον,
κ' ἐξόρκισόν τον, φεύγων τὰς πλεκτάνας του.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Χρυσᾶ εἶν' ὅσα συμβουλεύεις· ἀλλ' ἐγὼ
ἀπάντησιν ἐζήτουν, ὄχι συμβουλάς.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τοῦ Πατριάρχου φέρω τὴν ἀπάντησιν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Καὶ εἶναι;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἤδη σοὶ τὴν εἶπα. Πώποτε!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μὴ σὲ λανθάνει ὅτ' εἰς Αὐτοκράτορα
τὸν λόγον φέρεις;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Βασιλεῦ, οὐχὶ ἐγώ,
ἡ Ἐκκλησία λέγει ταῦτα. Εἰς αὐτῆς
τοὺς θείους νόμους κλίνει πᾶς τὴν κεφαλήν.

Digitized by Google

Τῷ Καίσαρι τελοῦμεν τὰ τοῦ Καίσαρος,
ἂν ἀποδίδῃ τῷ Θεῷ τὰ τοῦ Θεοῦ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Θαυμάζω, πάτερ, τὴν θεολογίαν σου,
δι' ἣν εἰμὶ νὰ λύσω τοὺς ἱμάντας σου
ἀνάξιος. Ἓν ὅμως ἴσως λησμονεῖς,
ὅτι ὁ Καίσαρ κέκτηται τὴν δύναμιν
νὰ ἐπιβάλλῃ ἣν ζητεῖ εὐπείθειαν.
Εἰς σᾶς ἐδόθη ὁ Σταυρὸς, ἀλλ' εἰς ἐμὲ
τὸ ξίφος. Τοῦτο ὕπαγε νὰ τῷ εἰπῇς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὦ Αὐτοκράτορ, λέγεις ἐπικίνδυνα.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Μὴ τὴν θνητήν σου ὑπεραίρῃς δύναμιν.
Εἷς κύριος ὑπάρχει τῶν δυνάμεων.
Εἰς λέχους τῶν Βαράγκων ἂν ἐπαίρησαι,
τὴν Ἐκκλησίαν φάλαγγες ἀόρατοι
περιφρουροῦσιν οὐρανίων στρατιῶν·
ἂν ξίφη ἐπισείῃς, ἐπικρέμαται
εἰς τὰς ταπεινοτέρας κεφαλὰς, καθὼς
καὶ εἰς τὰς ἐστεμμένας, ἡ πυριφλεγὴς,
ἡ ἄφυκτος ῥομφαία.... ὁ ἀφορισμός.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὤ! Ἀπειλεῖτε, πόλεμον κηρύττετε!
Ἡ μήτρα ὅταν πρὸς τὸ στέμμα συγκρουσθῇ,
ποῖον τῶν δύω θὰ θραυσθῇ, τὸ ἀγνοῶ·
ἀλλ' ἓν ἠξεύρω, ὃ καλὸν νὰ μάθητε,
ὅτι οὐδόλως εἶμαι διαθέσεως
ἐντὸς τοῦ κράτους δύω κράτη ν' ἀνεχθῶ·
καὶ ἂν ὁ οὐρανός σας ἔχῃ κεραυνοὺς,

Digitized by Google

ὑπάρχουσ' ἴσως ἄλλοι αἰθριώτεροι.
Φορὰν ἐσχάτην ἐρωτῶ· θὰ μοὶ δοθῇ
ἡ ζητουμένη ἄδεια;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Σοὶ ἀπαντῶ
φορὰν ἐσχάτην· πώποτε! Καὶ σ' ἐρωτῶ,
τῷ πονηρῷ σου ἀποτάσσῃ λογισμῷ;
τῆς Ἐκκλησίας τὴν συγχώρησιν ζητεῖς;
Ἐστάλην λόγον ν' ἀπαιτήσω.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὕπαγε
εἰς ὃν σὲ στέλλει, καὶ εἰπέ τῳ, νήπιον
ἂν μ' ἐκλαμβάνῃ, μάστιγα φοβούμενον,
θὰ μάθῃ ὅτι ἀπατᾶται· θὰ πεισθῇ
ὅτ' εἰς ἀγῶνας ἀνετράφην ἱπποτῶν,
καὶ δὲν λαμβάνω, ἀλλὰ δίδω προσταγάς.
Ὕπαγε! Λόγον ἐὰν θέλῃς παρ' ἐμοῦ,
ἐλθὲ ὁπότε τοὺς ἱππότας θὰ δεχθῶ,
καὶ θὰ τὸν λάβῃς.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Διετάχθην....

ΑΛΕΞΙΟΣ (μετ' ὀργῆς)

Ὕπαγε. (Ὁ Ἀγάπιος ἐξέρχεται.)

ΔΟΥΚΑΣ

Τὴν φλόγα σβέσον τοῦ θυμοῦ σου, Βασιλεῦ!
Κίνδυνον φέρει, καὶ δὲν φέρει ὄφελος.
Τοῦ Πατριάρχου εἶν' ἀλύγιστος ἡ φρὴν,
ὡς οἱ κανόνες, ὧν εἶν' ἄγρυπνος φρουρός.
Τὸ οὔ του εἶναι οὔ· καὶ μᾶλλον δυναται
ὁ οὐρανὸς νὰ πέσῃ, πρὶν ἢ γίνῃ ναί.

Digitized by Google

ΑΛΕΞΙΟΣ

Θὰ τὸ ἰδῶμεν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄκουσον, Ἀλέξιε·
Ἐπεκαλέσθης τὴν ποτὲ φιλίαν μας.
Εἰς δεῖγμα ὅτι σώζεται ἀμείωτος,
σοὶ λέγω· Μή, διότι χλαμυδοφορεῖς,
τὸν χαλινὸν συντρίβῃς τῆς συνέσεως.
Τοῖς ἄρχουσι μὴ φρόνει πάντα θεμιτά.
Πολλάκις ὅσα δὲν ἀπαγορεύουσιν
αὐτοῖς οἱ ἄλλοι, αὐτοὶ πρέπ' εἰς ἑαυτούς.
Τὰ δικαιώματά των ἂν ἀνώτερα
εἰσὶ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ χρέη των εἰσί.
Τῆς Ἐκκλησίας μὴ προκάλει τὴν ἰσχύν.
Μὴ πρὸς αὐτὴν συγκρούου, μάλιστα δὲ μή,
ὅταν ἀτόπως καὶ ματαίως ἀπαιτῇς.
Ἐκείνη χάλυψ εἶναι, πᾶς δὲ βασιλεὺς
ἢ δοῦλος, σκεῦος εὔθραστον. Βασίλευε
ἐν πίστει καὶ φρονήσει· σέβου καὶ φοβοῦ
τοὺς θείους νόμους. Ταῦτα πρόφρων παραινῶ.
Καὶ σοὶ προσθέτω, ἄν ποτε τὴν ἄκαμπτον
ἤθελες κάμψει, ὃ ἀδύνατον, οὐδὲν
ἔσται σοι πλέον· τὴν ἐμὴν συναίνεσιν
οὐδέποτε θὰ ἔχῃς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Σὲ κατέπληξε
τοῦ ἱερέως, Εὐδοκία, ἡ ὀργή,
κ' αἱ ἀπειλαί του, τὰς προλήψεις θίγουσαι
εἰς ἃς ἐτράφης νηπιόθεν. Μὴ φοβοῦ.
Ἂν ὑποζύγιά του Αὐτοκράτορας

Digitized by Google

ὁ Πατριάρχης θέλῃ, ἄλλους ἂς ζητῇ.
Εἰς τὸν ζυγόν του πῶς θὰ κλίνω τράχηλον
ἐλπίζει μάτην· καὶ ὑπάρχ' ὑπεκφυγή.
Σοῦ ἔστ' ἡ χείρ μου—θάῤῥει,—καὶ τὸ στέμμα μου.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Κακῶς τὴν πρόθεσίν μου ἐξηγεῖς. Ἐγώ....

(ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ εἰσέρχεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ Ὕπαρχος εἶν' ἔξω, Λέων ὁ Σγουρός.
Νὰ εἰσαχθῇ προσμένει.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἴσαξον αὐτόν.

(ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ἐξέρχεται, ἵνα εἰσαγάγῃ τὸν Σγουρόν.)

ΔΟΥΚΑΣ (κατ' ἰδίαν)

Δὲν εἶν' ἐκεῖνος. Μήπως οὗτος; Βλέπομεν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἐξ ἀκοῆς γνωρίζω τὴν ἀνδρίαν του.
Ἡ δεξιὰ χεὶρ εἶναι τοῦ Λασκάρεως.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀλέξις, ὑπάγω. Μὴ ἀσύνετα
φρόνει καὶ πράττε. Σοὶ ἐγνώσθ' ἡ γνώμη μου.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἐντὸς ὀλίγου θεν' ἀκούσῃς παρ' ἐμοῦ.

(Ἡ Εὐδοκία ἐξέρχεται διὰ τῆς πλαγίας θύρας.)

(ΛΕΩΝ εἰσέρχεται εἰσαγόμενος ὑπὸ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ)

ΛΕΩΝ

Ὦ Αὐτοκράτορ, τὰς ἡνίας ἔρχομαι
νὰ καταθέσω τοῦ στρατοῦ εἰς χεῖράς σου.
Ὁ Λάσκαρις ἀπῆλθε, καὶ διέταξε....

Digitized by Google

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὁ Λάσκαρις ἀπῆλθε; Ποῦ;

ΛΕΩΝ

Εἰς Νικαίαν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Καὶ κατὰ τίνος ἐντολήν;

ΛΕΩΝ

Αὐθόρμητος.
Ἐχθύμως ἐπολέμει, κ' ἡ ἀνδρία του
ἐξῆπτε τὴν ἀνδρίαν. Ἄκρᾳ τῇ χειρὶ
τὴν δάφνην ἤδη τῶν θριάμβων ἤγγιζεν,
ὁπότε εἶδε λειποτάκτην, φεύγοντα,
τὸν Βασιλέα. Τοῦ στρατοῦ ἐκόπησαν
τὰ νεῦρα. Πίπτει ἐκ τῶν ἀδρανῶν χειρῶν
ἀνωφελὲς τὸ ξίφος· κλίνει ὁ λαὸς
ἔκλυτον γόνυ πρὸ τῶν ξένων ἱπποτῶν,
οἵτινες ὕβρει χρώμενοι, ὡς κτῆμά των
ἡμῶν τὸ στέμμα ἀφαιροῦσ' ἢ δίδουσι.
Τότε δακρύων, καὶ τὸ λάβαρον λαβών,
ὁ στρατηλάτης ἔκραξε. «Τετέλεσται!
Κατέρρευσε τὸ κράτος, καὶ τὸ γένος μας
ἀπὸ τῆς βίβλου διεγράφη τῆς ζωῆς!»
Εἶπε, κ' ἐπῆγεν ὅπου ἤλπισ' ἔσχατον
τοῦ ἔθνους ἔτι νὰ ἐγείρῃ φρούριον,
καὶ τὰ τοῦ θρόνου συναγείρων τρίμματα,
νὰ τὰ φυλάξῃ εἰς διαμαρτύρησιν,
κ' εἰς σπέρμα ἴσως εὔφορον ἐν μέλλοντι.

Digitized by Google

Ἐδῶ δ' ἀφῆκε τοῦ στρατοῦ τὰ λείψανα,
ἐὰν θελήσῃς εἰς ἐσχάτην νὰ ῥιφθῇς
ἀπόπειραν τῆς τύχης, ἢ ἀπελπισθεὶς
τῆς νίκης, τέλος νὰ ζητήσῃς ἔνδοξον.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Λυποῦμαι ὅτι ὁ γενναῖος Λάσκαρις
μικροψυχήσας, δυσπιστίαν πρὸς ἡμῶν
ἀπέδειξε τὴν τύχην, κ' ἐγκατέλιπε
τὴν θέσιν ἣν ἐτίμα. Σὲ, Λέων Σγουρὲ,
εἰς τὸν ὀρφανευθέντα σήμερον στρατὸν
ἀρχηγὸν τάττω. Μετ' ἐκεῖνον κράτιστος
σὺ πάντων εἶσαι. Ὁ στρατὸς σὲ ἀγαπᾷ
καὶ σ' ὑπακούει.

ΛΕΩΝ

Βασιλεῦ, εὐγνωμονῶ.
Θυσίας θέσις εἶναι, καὶ τὴν δέχομαι.
Κατ' ὄνομα ὑπάρχει μόνον ὁ στρατός.
Ἐλάφων δίκην, οἱ θαῤῥαλεώτεροι
ἐκλείπουσι τὰς τάξεις, φυγοπόλεμοι,
καὶ τὰς καρδίας ἡ δειλί' ἀποναρκοῖ.
Εἰς σὲ καὶ μόνον, Αὐτοκράτορ, δέδοται
νὰ ἐμφυσήσῃς ζωὴν νέαν εἰς αὐτούς.
Πρὸς τοὺς ἐπτοημένους μετ' ἐμοῦ ἐλθέ.
Εἰς τὴν βασιλικήν σου λάβε δεξιὰν
τοῦ στρατηγοῦ τὸ ξίφος, καὶ ὁδήγησον
αὐτοὺς καὶ πάλιν εἰς τῆς δόξης τὴν ὁδὸν,
καὶ νέον θάῤῥος θ' ἀναφλέξῃ τὰς ψυχάς.
Φανοῦ, νὰ γίνουν λέοντες αἱ ἔλαφοι,
καὶ ν' ἀπαλλάξουν τῶν πατέρων μας τὴν γῆν
τῶν ὑβριστῶν τοῦ θρόνου καὶ τοῦ γένους μας.

Digitized by Google

ΑΛΕΞΙΟΣ

Γενναῖα μοὶ προτείνεις, ἀλλὰ μάταια.
Οὓς πολεμίους θεωρεῖς, ἐπίκουροι
εἰσὶ, τῆς βασιλείας ἀναστηλωταί.

ΛΕΩΝ

Φοβοῦ τοὺς ἐπικούρους. Οἱ δυνάμενοι
ν' ἀναστηλῶσι θρόνους, νὰ τοὺς ῥίψωσι
δύναντ' ἐπίσης. Χεὶρ τὸ στέμμα δίδουσα
φέρει συγχρόνως καὶ ἁλύσεις μετ' αὐτοῦ.
Μὴ παρὰ ξένων τὸ κατέχῃς· ὄφειλον
αὐτὸ εἰς τοῦ λαοῦ σου τὴν πρὸς σὲ στοργήν.
Κατάβα εἰς τὴν μάχην, καὶ κατόπιν σου
θὰ σπεύσωσιν οἱ λόχοι τῶν Βαράγγων σου.
Σοὶ λέγω ὅ,τι καὶ εἰς τὸν προκάτοχον.
Προπύργιόν σου ἔσονται τὰ στήθη μας,
καὶ ἢ θὰ πέσῃ καὶ ὁ ἔσχατος ἡμῶν,
ἢ τοῦ βοῤῥᾶ τὰ στίφη θὰ διώξωμεν.
Ἐλεύθερος δὲν εἶναι θρόνος καὶ λαὸς,
ὅπου βαρεῖς οἱ ξένοι ἐπικάθηνται.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἥσυχος ἔσο. Σήμερον ἀπέρχονται.
Πρέσβεις των ἦλθον νὰ τὸ ἀναγγείλωσιν.
Ἄγωμεν ἤδη πρὸς αὐτοὺς προσμένοντας.
Σὺ δὲ διοίκει τὸν στρατὸν, καὶ σῶζόν τον.

ΛΕΩΝ

Τὸν λειποτάκτην συνασπίζων ὅμιλον,
ἐν ὅσῳ θρόνος, Βασιλεῦ, ὑφίσταται

Digitized by Google

καὶ ἀπειλεῖται, θὲ νὰ μένω παρ' αὐτῷ.
Πιστὸν θὰ μ' ἔχῃ καὶ ἀκράδαντον φρουρόν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μὲ συνοδεύεις, Βεστιάριε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (ἰδίως πρὸς τὸν Δούκαν)

Κ' ἐγώ;

ΔΟΥΚΑΣ (ἰδίως πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Τοὺς πιστοὺς φέρε· καὶ πρὸς τὸν Ἀγάπιον
εἰπὲ μὴ λείψῃ, καὶ προβλέπω θύελλαν. (Ἐξέρχονται.)

ΛΕΩΝ (μείνας τελευταῖος)

Ἀπέρχονται; Οἱ γῦπες θεν' ἀνοίξωσι
τοὺς ὄνυχάς των, νὰ ἐκφύγῃ ἀσφαλὲς
τὸ ἕρμαιον; Δυσπίστει, ὦ Ἀλέξιε!
ἢ, ἀντ' ἐκείνου, ἀγρυπνήσωμεν ἡμεῖς.

(Στρέφεται νὰ ἐξέλθῃ.)

ΕΥΔΟΚΙΑ (ἐπὶ τῆς φλιᾶς)

Ὦ Λέον, Λέον!

ΛΕΩΝ

Εὐδοκία!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Σῶσόν με!
Ν' ἀπέλθωσιν ἐκεῖνοι παρεμόνευον.
Σῶσόν με, σῶσον!

ΛΕΩΝ

Ἀλλ' ἐδῶ εἰς ἄσυλον
ὅτ' εἶσθ' ἐφρόνουν. Ὑπὸ στέγην συγγενοῦς
πῶς σᾶς ἐδόθη ἤκουσα καταφυγὴ
ἐν τῷ κινδύνῳ, ὑπὸ πρόσχημα εἱρκτῆς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὄχι! φεῦ, ὄχι! Προτιμῶ καταφυγὴν

Digitized by Google

θηρίων ἄντρα, προτιμῶ τοῦ Ἀνεμᾶ
τὸν φρικτὸν πύργον, ἢ αὐτὸν τὸν θάνατον,
παρὰ τὴν στέγην ταύτην τὴν ἀπαίσιον.
Αὐτὸς ὃν λέγεις συγγενῆ, ἂν δήμιος,
ἂν δεσμοφύλαξ ἦτον, θὰ ὑπέκυπτον
εἰς τὰ σκληρά του δόγματα ἀγόγγυστος.
Ἀκάνθας μόνον μέχρι τοῦδε δι' ἐμὲ
ὁ βίος εἶχε· δι' αὐτὸν ἀμεριμνῶ.
Ἀλλ' οὗτος, οὗτος, ὃν σωτῆρά μου φρονεῖς,
νὰ μοὶ ἁρπάσῃ θέλει ὄχι τὴν ζωὴν,
ἀλλὰ τὴν εὐτυχίαν· θέλει θῦμά του
εἰς τῶν σκοπῶν του τὸ θυσιαστήριον
τῶν φιλοδόξων νὰ μὲ σύρῃ, ὄργανον
μὲ θέλει, ὅπως εἰς τὸν θρόνον ἀναβῇ·
καὶ τὴν χρηστήν του σύζυγον ἀποβαλὼν,
νὰ μ' ἐπιβάλῃ τὰ δεσμά της ἀπαιτεῖ.

ΛΕΩΝ

Τί λέγεις!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Καὶ προστάζει τὴν αἰχμάλωτον,
ἣν ἐστεμμένην ὑπηρέτιν ἀπαιτεῖ.
Ἐῤῥίφθην μετ' ἐλπίδος ὅπου ἔπρεπε
καταφυγὴν νὰ εὕρω, εἰς τὴν μητρικὴν
ἀγκάλην. Οἴμοι! Ὡς κ' ἐκεῖ ὁ ὕπουλος
μ' ἐδίωξεν ἐκτείνας τὰς πλεκτάνας του.
Ψυχρῶς ἡ μήτηρ τὰ ψυχρὰ συμφέροντα
εἰς τῆς καρδίας τὴν φωνὴν ἀντέταξε.
Τὴν χεῖρά μου τῷ δίδει, παρὰ τῆς χειρὸς
αὐτοῦ τὸ στέμμα νὰ δεχθῇ προσμένουσα.

Digitized by Google

ΛΕΩΝ

Ὦ προδοσίας στυγερᾶς! Ὦ φύσεως
πανουργοτάτης! Βίαν καὶ ὑπόκρισιν
μετέρχεται, κακοῦργον πρᾶξιν μελετῶν,
καὶ δόλους κατοπτρίζων, ἐδελέασε
τὴν πυκνὴν φρένα καὶ αὐτῆς σου τῆς μητρός!
Ἀλλὰ σοὶ μένει σωτηρίας ἄγκυρα
ἀσφαλεστέρα. Προστασίαν ζήτησον
παρὰ τοῦ Ἀλεξίου. Ἂν τοῦ Ἰσαὰκ
υἱός, ἀλλ' εἶναι ὁ ποτὲ ἰσάδελφος
τῆς παιδικῆς σου ἡλικίας σύντροφος.
Ἡ δύναμίς του πᾶσαν ἄλλην δύναμιν
ἐπισκιάζει. Λάλησον, καὶ θὰ πνιγῇ
τὸ νῦν του μῖσος εἰς τὴν πρὶν ἀγάπην του.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ Λέον, σὲ σωτῆρα, Λέον, μόνον σὲ
ἐπικαλοῦμαι. Τὸν πυθμένα νὰ ἰδῇς
τῆς σκοτεινῆς μου τύχης σ' εἶν' ἀδύνατον.
Ὁ ναυαγός, πρόστρέχων εἰς τὴν ἄγκυραν
πρὸς σωτηρίαν, μετ' αὐτῆς βυθίζεται.
Μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἀλέξιος,
θηλάσας ξένα εἰς τὴν ξένην δόγματα,
καὶ ἡ τοῦ θρόνου, ὅς κλονεῖται ὑπ' αὐτόν,
ζητῶν διὰ χειρός μου τὴν παγίωσιν,
ἢ ὑπὸ πάθους ἀνοσίου τυφλωθείς,
ἀνυποστόλως μὲ ζητεῖ εἰς σύζυγον.

ΛΕΩΝ

Εἰς σύζυγόν του, Εὐδοκία; Ἀλλὰ σύ;...

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγώ; Ἂν ἄλλο λείψῃ καταφύγιον,
ὁ θάνατος μοὶ μένει.

ΛΕΩΝ

Θάῤῥει, ἔλπιζε,
ἀνδρίζου, Εὐδοκία. Ἤδη σώζει σε
καὶ προφυλάττει ἡ διπλῆ καταδρομή.
Ἅμα δ' ἀπέλθῃ ὁ ἀλλόφυλος στρατός,
καὶ ἀνακτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου,
ἔσται σοι οὗτος ὁ βραχίων στήριγμα
ἐν πᾶσι, κατὰ πάντων, προασπίζων σε,
διὰ πυρός σε φέρων καὶ δι' ὕδατος,
ἀψηφῶν λόγχας, ἡγεμόνας προκαλῶν,
ἂν δὲν ἀρνῆσαι εἰς αὐτὸν νὰ στηριχθῇς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ναὶ, τὸν ἀνδρεῖον, τὸν πιστὸν βραχίονα,
νὰ λάβω θέλω στήριγμα, καὶ ὁδηγὸν,
καὶ προστασίαν. Θὰ αἰσθάνωμ' ἐπ' αὐτοῦ
ἐρειδομένη, μᾶλλον ὑπερήφανος
παρ' ἂν τὸ σκῆπτρον φέρω, μᾶλλον ἀσφαλὴς
παρ' ἂν μ' ἐφρούρουν ὁπλοφόροι φάλαγγες.
Φέρε με πέραν τῶν ἀγρίων κορυφῶν,
ἃς οἱ πολλοὶ φθονοῦσιν, ἃς φωτίζουσι
τῶν κεραυνῶν αἱ λάμψεις, φέρε με μακρὰν
τῶν θρόνων, ὅπου εἰς βωμὸν συμφέροντος
παλλόμεναι καρδίαι θυσιάζονται.
Ναὶ εἰς τοὺς λόφους τοῦ φιλτάτου Ἄργους σου,
εἰς τοῦ Ἰνάχου φέρε με τὰς ἐκβολὰς,
νὰ ζῶ ἐν μέσῳ τοῦ ἀπράγμονος λαοῦ,
ἐλευθερίας καὶ εἰρήνης πνέουσα

Digitized by Google

τὴν ζωοδότιν αὔραν, καὶ τὸν ἀφανῆ
ἀλλ' εὐτυχῆ μου βίον ἐκεῖ κρύπτουσα.

ΛΕΩΝ

Ὁπότ' ἐρειδομένη εἰς τὴν χεῖρά μου,
εἰς τῶν Ἑλλήνων τὸν λαὸν ἐπιφανῆς,
ἐν εὐπρεπείᾳ ἔξοχος κ' ἐν καλλονῇ,
ἐκπεπληγμένοι θὰ σὲ προσκυνήσωσι,
ἀναμνησθέντες τῶν ἀρχαίων των Θεῶν.
Ἀλλ' οὐδ' εἰς τὰς κοιλάδας τὰς Ἀργολικὰς,
οὐδ' εἰς τὰς κατοικίας τὰς ἀγρότιδας
εἰρήνης μὴ ἐλπίζῃς καταφύγιον.
Οἱ Σταυροφόροι οὔτ' οἱ σιδηρόχειρες, —
— ἐλπὶς ματαία βόσκει τὸν Ἀλέξιον, —
ἂν καὶ τὸν θρόνον δὲν κατασυντρίψωσι,
τὸ βῆμ' ἀδιαφόρως δὲν θὰ στρέψωσιν
ἀπὸ τοῦ παραδείσου τῶν χωρῶν ἡμῶν.
Ὡς γῦπες ἀδδηφάγοι θὰ ἐπέλθωσι.
Θὰ φρίξ' ἡ γῆ μας εἰς τὸν μέγαν των κρωγμόν.
Τῶν καταφράκτων ἵππων των τὰ πέταλα
εἰς ἐρημίαν θὰ τὴν μεταβάλωσι,
καὶ σείοντες ἁλύσεις εἰς τὰς λόγχας των,
καὶ τ' ὄνομα θὰ σβύσουν τὸ ἑλληνικόν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Οὐχὶ εὐκόλως τόσον. Θ' ἀπαντήσωσιν,
ἐγὼ ἠξεύρω, τὸν ἀντιστησόμενον.

ΛΕΩΝ

Ναὶ, καθὼς λέγεις, θ' ἀπαντήσωσιν· ἀλλὰ
αἱμάτων λίμνη ἔσται τότε ἡ Ἑλλὰς,
καὶ πῦρ καὶ φόνος θὰ τὴν ἐπινέμηται.
Πόλεμος ἔσται πᾶς ὁ βίος δι' ἐμὲ,

Digitized by Google

καὶ πρὶν ἡ πέσῃ θῦμα ξένων ἡ πατρίς,
τὸ χρέος μου, νὰ πέσω προμαχῶν αὐτῆς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸ δ' ἐμὸν ἔσται παρὰ σοὶ νὰ πολεμῶ.
Ἐπὶ τοῦ ἵππου ἄγρυπνός σου ὀπαδὸς,
ἢ παραστάτις ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων,
εἰς χαλκοῦν κράνος κρύπτουσα τὴν κόμην μου,
καλύπτουσά σε διὰ τῆς ἀσπίδος μου,
τὴν λόγχην νὰ προτάττω πρὸ τοῦ στήθους σου,
ἢ, ἂν βαρεῖα, καὶ τὸ στῆθός μου αὐτό.
Οἱ ξένοι οὗτοι ἄγριοι κατακτηταὶ
θενὰ ἰδῶσι κἂν πῶς ἀποθνήσκουσιν
αἱ κόραι τῆς Ἑλλάδος, καὶ θὰ μάθωσιν,
ἂν δὲν φοβῶνται, ὅμως νὰ τὴν σέβωνται.

ΛΕΩΝ

Ὦ Εὐδοκία, φίλη τῆς καρδίας μου,
ποίαν ἐξάπτεις φλόγ' ἀνδρίας εἰς αὐτήν!
Ἂν τῆς πατρίδος προμαχῶν, πλησίον μου
σὲ βλέπω, ξίφος ἔχουσαν διὰ χειρὸς,
εἰς τοὺς στρατούς των θενὰ πίπτω, φοβερὸς,
ὡς τοῦ Σαμψὼν θὰ εἶναι ὁ βραχίων μου.
Καδμεία νίκη θενὰ εἶν' ἡ νίκη των.
Ἱερὸν θῦμα ἡ Ἑλλὰς ἐὰν σφαγῇ,
θενὰ τὴν ἐνθυμῆται εὐλαβῶς ἡ γῆ
καταστραφεῖσαν ἴσως, πλὴν ἀνίκητον.
Ὑπάγω ἤδη. Τὸ καθῆκον μὲ καλεῖ,
κ' αἱ ὑποσχέσεις πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα.
Ἀλλ' ἅμα οὗτοι σήμερον ἀπέλθωσιν,
αὔριον ἄλλο ἔσται τὸ καθῆκόν μου·
σὲ σώζω, καὶ, ἂν θέλῃς ἀπερχόμεθα.

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐλθὲ ταχέως. Μή με εἰς τοῦ λέοντος
ἀφῇς τὸ ἄντρον. Εἰς τῆς γῆς τὰ πέρατα,
ὅπου μὲ φέρῃς, ἕπομαι.

ΛΕΩΝ

Εἰς αὔριον.

(Τῇ φιλεῖ τὴν χεῖρα καὶ ἐξέρχεται. Ὁμοίως ἡ Εὐδοκία διὰ τῆς πλαγίας θύρας.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Πολυτελὴς Στοά.)

(Ἐπὶ θρόνου ἡ **ΜΑΡΙΑ** ἐστεμμένη. Ἐπὶ ἑτέρου θρόνου ὁ **ΑΛΕΞΙΟΣ.** Πέριξ **ΑΥΛΙΚΟΙ, ΛΑΟΣ**)

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοὺς ξένους ἡγεμόνας εἰσαγάγετε.

(Ἐξέρχεται ὁ Σπαθάριος μετὰ τριῶν ἄλλων)

ΔΟΥΚΑΣ (τῷ Κωνσταντίῳ ἠρέμα εἰσερχομένῳ)

Εἰδοποιήθη ὁ Ἀγάπιος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐντὸς
τοῦ προαυλίου μετὰ πλήθους εὐσεβῶν
ἀνυπομόνως περιμένει.

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς εἰσὶν
αἱ διαθέσεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐξημμέναι· ἄρισται
ὑπὲρ ἡμῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Πλησίον μένε. Προσοχή!

Digitized by Google

(**ΟΙ ΕΞΕΛΘΟΝΤΕΣ** ἐπανέρχονται εἰσάγοντες τὸν **ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΝ** μετὰ συνοδίας **ΙΠΠΟΤΩΝ**)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ (κλίνων ἐλαφρῶς)

Χαριεστάτη Αὐτοκράτειρα, καὶ σὺ
σκηπτοῦχε γόνε σκῆπτρον φέροντος πατρὸς,
ἀφ' οὗ ἐνταῦθα τὸ καθῆκον τῆς τιμῆς
καὶ τοῦ δικαίου ἐξυπηρετήσαμεν,
ἀναχωροῦμεν, τὴν ὁδὸν τρεπόμενοι,
ἣν μᾶς χαράττει ὁ ἀστὴρ τῆς πίστεως.
Ἤδη ἀπῆλθεν ὁ στρατός· ἀπόγαιως
ἤδη κοιλαίνει αὔρα τὰ ἱστία μας.
Ἐγὼ δ' ὀπίσω ἔμεινα, τὸν ἀσπασμὸν
νὰ φέρω τοῦ ἀπόπλου, ἐν ὀνόματι
τῶν ἡγεμόνων πάντων καὶ τῆς στρατιᾶς,
εὐήμερον τὸ κράτος νὰ σᾶς εὐχηθῶ,
καὶ ν' ἀπαιτήσω παρὰ τῆς φιλίας σας
ἃς βοηθείας ὑπεσχέθητε ἡμῖν.

ΜΑΡΙΑ

Σᾶς προσφωνῶ, ἱππότα, ἐν ὀνόματι
ἐμοῦ, καὶ τοῦ ἀπόντος Αὐτοκράτορος.
Εἰς τὴν ὁδὸν τῆς δόξης ἣν πορεύεσθε,
μεθ' ὑμῶν ἔσται ἡ εὐγνωμοσύνη μας,
καὶ αἱ εὐχαί μας αἱ θερμαὶ ὑπὲρ ὑμῶν.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Εἰς τὴν ἁγίαν χώραν θ' ἀγωνίζωνται
αἱ χεῖρες καὶ τὰ στήθη, Αὐτοκράτειρα·
ἀλλ' αἱ καρδίαι δέσμιαι θὰ μένωσι
παρὰ τὸν θρόνον, ὃν ὡς ἥλιος κοσμεῖς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μετ' ἐγκαρδίου θλίψεως σᾶς βλέπομεν

Digitized by Google

ἀπερχομένους, ἡγεμόνες. Σᾶς καλεῖ
τοῦ σταυρωθέντος καὶ ταφέντος ἡ φωνή.
Ἄγετε δάφνας ἱερὰς νὰ δρέψητε.
Τὸ θεῖον πνεῦμα ἔσται προπομπὸς ὑμῶν.
Ἀπέλθετε θαῤῥοῦντες εἰς τὸν λόγον μας·
κ' ἐν ᾧ ἀκόμη ἐκ τῶν καρχησίων σας
τὸν τοῦρλον τῆς Σοφίας θενὰ βλέπητε,
ὁ στόλος φέρων τὸν ἐπίκουρον στρατὸν
θεν' ἀποπλέῃ ἐκ τοῦ Βουκολέοντος.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Εὐγνωμονοῦμεν, Αὐτοκράτορ. Εὐτυχεῖς,
ἂν παραστάτας εἰς τὸ μέγα ἔργον μας
τοὺς εὐγενεῖς σου ἔχωμεν πολεμιστάς.
Ἡ χεὶρ ἣν μᾶς ὀρέγεις εἶναι δι' ἡμᾶς
χεὶρ οὐχὶ ξένη, ἀλλὰ χεὶρ ἀδελφική.
Αὐτὴ ἠνδρώθη παρ' ἡμῖν, καὶ παρ' ἡμῶν
ἠσκήθ' εἰς ὅπλα, καὶ τὸ σκῆπτρον ἔλαβε.
Σύσφιξον ἔτι στενωτέρως τὸν δεσμὸν
ὅστις συνάπτει μεθ' ἡμῶν τὴν τύχην σου.
Ἐκ τῶν ἡγεμονίδων ὅσ' ἐπ' ἀρετῇ
καὶ ἐπὶ κάλλει μᾶλλον φημιζόμεναι,
παρὰ τοῖς θρόνοις ἵστανται τῆς δύσεως,
ἔκλεξον μίαν, ἀνάβίβασον αὐτὴν
ἐπὶ τὸν θρόνον, ὁμονοίας ἔμβλημα,
συνάψουσαν τὴν Δύσιν καὶ Ἀνατολήν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡ πρότασίς σου μὲ τιμᾷ, ὦ ἡγεμών.
Ἀλλ' εἰς τὸν θρόνον καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ μου
τὴν θέσιν ἤδη φθᾶσα προκατέλαβεν
ἄλλη, ἐπίσης ὁμονοίας ἄγγελος,

Digitized by Google

ἀλλ' ὁμονοίας ἐγγενοῦς, συνδέουσα
εἰς οἶκον ἕνα δύω οἴκους ἐχθρικούς·
ἡ Εὐδοκία Κομνηνή.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἐμπρὸς αὐτοῦ
ὠχρὸν πᾶν ἄστρον ἄλλο ἀκτινοβολεῖ.
Καθεὶς, ἐὰν ἡ φήμη λέγῃ τ' ἀληθῆ,
τὴν ἐκλογήν σου θὰ ἐγκρίνῃ.

ΑΓΑΠΙΟΣ (ὅστις πρό τινος ἵστατο ἐπὶ τῆς φλιᾶς)

Πλὴν ἐμοῦ.

ΑΛΕΞΙΟΣ (μετ' ὀργῆς)

Σὺ ἐδῶ πάλιν; Μοναχὲ, τὴν ἄδειαν
τίς νὰ λαλήσῃς σ' ἔδωκεν ἐμπρὸς ἡμῶν;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ θεῖος λόγος, ὅστις δι' ἐμοῦ λαλεῖ,
οὐδὲν ἀδείας χρήζει, ὅταν νουθετῇ
κ' ἐπιτιμᾷ. Τὸν γάμον κατεδίκασα
ὃν ἀναγγέλλεις. Τὸν κηρύττω ἄκυρον.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πρὸς τίνα λέγεις ἀποθρασυνόμενος
λησμονεῖς, βλέπω.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα,
τὸν κύριον τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὑπήκοον
τῆς Ἐκκλησίας. Ταύτης πληρεξούσιος,
ἀπαγορεύω τὸν ἀνόσιον δεσμόν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τὰς προσταγάς σου δὲν λαμβάνω, μοναχέ.
Ζυγὸν ζητεῖτε νὰ μοὶ ἐπιβάλητε.
Τὸν ζυγὸν θραύω. Κεφαλὴν τῆς πίστεως,

Digitized by Google

— τὸν λόγον φέρε εἰς τὸν Πατριάρχην σου, —
ἀναγνωρίζω τὸν Παναγιώτατον
Πατέρα τὸν ἐν Ῥώμῃ. Παρ' αὐτοῦ ζητῶ
τὴν ἄδειαν τοῦ γάμου.

(Τοῖς ἱππόταις)

Μάρτυρας καλῶ
ὑμᾶς συστρατιῶται.

(Τῷ Ἀγαπίῳ)

Σὺ δὲ ἄπελθε,
τῷ Πατριάρχῃ εἰπὲ ταῦτα. Ὕπαγε.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἀγαλλομένῳ ἀπερχόμεθα ποδὶ,
νὰ φέρωμεν τὸ μέγα Εὐαγγέλιον.
Θέλει σκιρτήσει ὁ σταυρώνυμος στρατὸς,
καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν εὐλογητὴν
τῶν Ἀρχαγγέλων θὰ ὑμνῶσιν Ὡσαννά!
Εἰς πολλὰ ἔτη. Αὐτοκράτωρ. (Στρεφόμενος νὰ ἐξέλθῃ.)

ΟΙ μετ' αὐτοῦ ΙΠΠΟΤΑΙ

Εἰς πολλά!

ΔΥΩ ἢ ΤΡΕΙΣ ἐκ τῶν παρεστώτων (μετὰ δισταγμοῦ)

Εἰς πολλὰ ἔτη.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τίς τολμᾷ νὰ εὐφημῇ;
Αὐτὸς ὁ εἰς τὸν θρόνον καθεζόμενος
ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τῶν πιστῶν
ἀφωρισμένος.

ΜΑΡΙΑ

Φρίκη!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Φαῦλε μοναχέ!

Digitized by Google

Νὰ κόψω θέλεις τὴν αὐθάδη γλῶσσάν σου;
Συλλάβετέ τον.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τίς τολμᾷ;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Διστάζετε;
μοὶ ἀπειθεῖτε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον
οὐδεὶς ἐγγίζει.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἀλλὰ σέ, τὸν ἄνθρωπον
τοῦ διαβόλου ἂν ἐγγίζω θὰ ἴδῃς.
Δέσατε τοῦτον. (Οἱ στρατιῶται διστάζουσι.)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Εἶσθε τῆς ὑποταγῆς
ἀπηλλαγμένοι. (Πάντες ἀποσύρονται.)

ΑΛΕΞΙΟΣ
(ὁρμᾷ ξιφήρης ἀπὸ τοῦ θρόνου)

Ἆ! Κακοῦργοι!

ΜΑΡΙΑ (κατερχομένη τοῦ θρόνου)

Βασιλεῦ,
τί πράττεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (ξιφήρης)

Ἔξω τὸν ἀποσυνάγωγον,
τὸν Παππολάτρην!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (ξιφήρης)

Ἔξω τὸν ἀλλόπιστον.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (ξιφήρης)

Τὸν ἄπιστον κτυπᾶτε.

TAYLOR INST. OXFORD
Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡσυχάσατε!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (καὶ ἄλλοι)

Τὴν κεφαλήν του θέλομεν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ (καὶ ἄλλοι)

Τὴν κεφαλὴν
τοῦ ἐπιβούλου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Κτυπᾶτέ τον.

ΑΛΛΟΙ

Κτυπᾶτε.

ΜΑΡΙΑ

Ἀπωλέσθημεν!
Βοήθειαν!

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(ξιφήρης πλησιάζει μετ' ἄλλων ἱπποτῶν)

Τὰ ξίφη καὶ τὰ στήθη μας
εἰς προμαχῶνα ἔχεις, Αὐτοκράτειρα.
Πρίν τις σ' ἐγγίσῃ θὰ πατήσῃ ἐπ' αὐτῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὴν κεφαλήν του ἐπὶ πίνακι!

ΔΟΥΚΑΣ

Κἀνεὶς
μὴ προχωρήσῃ.

(Πρὸς τοὺς Σταυροφόρους)

Ἥσυχοι ἀπέλθετε,
ὦ ἡγεμόνες. Οὐδὲ θρὶξ θὰ ἐγγιχθῇ
τῆς Αὐτοκρατορίσσης.

(Πρὸς τὸν Ἀλέξιον)

Μετ' ἐμοῦ ἐλθὲ,

Digitized by Google

'Αλέξιε. Καλύπτει τῆς χειρὸς αὐτῆς
ἡ σκιὰ ἔτι.

(Πρὸς τοὺς στασιαστάς)

Σεῖς ἐκεῖ, ἀνοίξατε.
Δίοδον δότε. Εἶναι ὑπ' εὐθύνην μου.

(Τῷ 'Αλεξίῳ κατ' ἰδίαν)

Εἰς τὸν στρατὸν σὲ φέρω, ὅπου σώζεσαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δίοδον δότε. Ζήτ' ὁ Βεστιάριος!
Κάτ' ὁ προδότης!

ΑΛΛΟΙ

Κάτ' ὁ ἀρνησίθρησκος!

('Εξέρχεται Δούκας μετ' 'Αλεξίου.)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(διδων τὴν χεῖρα τῇ Μαρίᾳ καὶ ἐξάγων αὐτήν)

Δός μοι τὴν χεῖρα. Θάῤῥει, Αὐτοκράτειρα.

('Ιδιαιτέρως αὐτῇ)

Ἄγρυπνον ὄμμα ἐφ' ὑμῶν θὰ ἔχωμεν.

('Εξέρχονται. Παρακολουθεῖ ὁ λαὸς βοῶν.)

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

('Αγρία θέσις. Πύργος μεμονωμένος ἐντὸς δάσους.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

('Ο Κωνστάντιος ἐξέρχεται τῆς θύρας τοῦ ἀρχαίου πύργου, καὶ κλείει αὐτήν, ἐν ᾧ ὁ Δούκας πλησιάζει διὰ τοῦ δάσους.)

ΔΟΥΚΑΣ

Κωνστάντιε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Σὺ εἶσαι, ἄρχον;

ΔΟΥΚΑΣ (δεικνύων τὸν πύργον)

Εἶν' ἐκεῖ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὡς εἶχες διατάξει.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐξετέλεσας

τὰς ὁδηγίας;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Διὰ πύλης μυστικῆς
ἐκτὸς τοῦ τείχους τὸν ὡδήγησα, ζητῶν
ὁδοὺς κρυφίας. Περιβάλλουσαν ἡμᾶς
καὶ ἄγρυπνον τὴν στάσιν τῷ παρέστησα·
παντοίους φόβους ἐπισείων, τὸν στρατὸν
καταφυγὴν τῷ εἶπα ἐπικίνδυνον,
καὶ μέχρις οὗ κοπάσῃ ἡ κοινὴ ὀργή,
εἰς τοῦτο κατεκλείσθη τὸ ἐρείπιον.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ εἰς τὸν πύργον τοῦτον — ζῇ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ναί. — Σ' ἐννοῶ.
Τρὶς ἤδη εἰς τὸ ὕδωρ κ' εἰς τὸν οἶνόν του
καὶ εἰς τὸν ἄρτον φάρμακον ἀνέμιξα·
ἀλλ' εἴτε τύχη, εἴτε ἐκχειλίζουσα
νεότης, ἤ τις ὕποπτος προφύλαξις
τὸν ἔσωσε, ζῇ ἔτι.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν τὸ φάρμακον
ἀνίσχυρον ἐδείχθη, μὴ ἐλλείπουσιν
ἕτεροι τρόποι;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἕτεροι;

ΔΟΥΚΑΣ

(σύρων ἐγχειρίδιον)

Καθὼς αὐτός.
Ἄφωνος μένεις; Λάβε το. Νῦν ἢ ποτέ!
Ἡ ὥρα αὕτη εἶν' ἡ κρίσιμος· ἡμῶν
ὁ θρόνος, ἅμα οὗτος πέσῃ ὁ φραγμός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἀλλὰ εἰπέ μοι. Ἐξαφθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ
ὅταν ἡ στάσις τὸν περιεζώννυε
κ' ἐδίψα αἷμα, σὺ τὸν ἔσωσας. Πρὸς τί;

ΔΟΥΚΑΣ

Πρὸς τοῦτο, ὅτι ἄν τι τῷ συνέβαινε
τῶν πρέσβεων παρόντων, δὲν θὰ ἔδυεν
ὁ ἥλιος, πρὶν στόλος καὶ στρατὸς αὐτῶν
ἐπανακάμψῃ, φέρων πῦρ καὶ σίδηρον.

Digitized by Google

Ἤδη, σωθέντα, ὡς τὸν εἶδον, ὑπ' ἐμοῦ,
πρὸς Παλαιστίνην πλέουσι πλησίστιοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δίκαιον ἔχεις.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ σειρά μας ἔφθασε.

(Μετὰ σχήματος χειρὸς)

Μίαν, — ἠξεύρεις· καὶ ἀλλάζ' ἡ τύχη μας.
Λάβε· καὶ ἅμα ταῦτά μου τὰ πέδιλα
ἐρυθρὰ βάψω, ἔχεις τὰ βατράχεια.

(Ὁ Κωνστάντιος λαμβάνει τὸ ἐγχειρίδιον καὶ κεκυφὼς καὶ μετὰ βραδέων βημάτων εἰσέρχεται εἰς τὸν πύργον.)

ΔΟΥΚΑΣ (μόνος)

Εἰσῆλθεν. Ἤδη τὸ μοιραῖον θέσπισμα
τελεῖται. Ἤδη πλέκεται τὸ στέμμα μου
ὑγρὸν εἰς αἷμα. — Τί ἂν αἷμα; Ἐρυθρὰν
μήπως δι' ἄλλο τὴν χλαμύδα βάπτομεν,
παρ' ἵνα κρύπτῃ τὰς κηλίδας αἵματος;
Λοιπὸν ὁ ποῦς μου ψηλαφεῖ τὴν κλίμακα,
τὴν ἄνοδον δι' ἕνα μόνον ἔχουσαν,
κ' ὑπὲρ ἣν μόνος αἴρεται ὁ οὐρανός.
Κραυγαὶ θνησκόντων ὡς αὐτὴν δὲν φθάνουσιν.

(Πλησιάζει εἰς τὸν πύργον, καὶ θέτει τὸ οὖς εἰς τὴν θύραν.)

Οὐδὲν ἀκούω. Βαθυτάτη σιωπή.
Τί δηλοῖ; Ἔστη τοῦ παντὸς ἡ κίνησις;
Ὁ καιρὸς ἔστη; μόνη δ' ἀνυπόμονος
κτυπᾷ ἐντὸς τοῦ στήθους ἡ καρδία μου;
Τὸ εἶναι τοῦ μὴ εἶναι τόση διαιρεῖ
ἀπόστασις; Δὲν φθάνει κίνησις χειρὸς,
ὅπως τοῦ βίου σβύσῃ τὴν πομφόλυγα;

Digitized by Google

Μακραὶ ὡς ὧραι αἱ στιγμαὶ χωλαίνουσι,
καὶ οὐδὲν ἔτι!

(Βλέπων τὸν Κωνστάντιον ἐξερχόμενον ὠχρὸν)

Τέλος πάντων! — Ἔγινε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Οὐδέν. — Κοιμᾶται.

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ λοιπόν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τ' ἀδύνατα
μὴ ἀπαιτῇς. Ἀψόφως ἐπλησίασα.
Ἦν ἡ πνοή του ἥσυχος. Μειδίαμα
ἀνύποπτον ἐπέτα εἰς τὰ χείλη του.
Δὶς ὕψωσα τὴν χεῖρα, δὶς κατέπεσεν
αὐτὴ ἀφωπλισμένη! Ὦ! ἂν ἄγριος
ἠγείρετο! Ξιφήρης ἂν ἀνθίστατο!
Ἀλλ' ἐκοιμᾶτο. Τρίτον ἐπλησίασα·
ὁ χάλυψ ἤδη ἤγγιζε τὰ στήθη του,
ὅτε τὰ χείλη δι' ὀνείρου ἐλαφρῶς
ἐκίνησε, καὶ «πάτερ!» ἐψιθύρισε,
ὡς μάρτυρ' ἂν ἐκάλει κατ' ἐμοῦ αὐτόν.
Τότε τὸ βλέμμα τὸ σβεστὸν τοῦ γέροντος
ὅτι ἐστράφη μοὶ ἐφάνη ἐπ' ἐμέ,
σταλάζον δάκρυ αἱματῶδες. Ἔφριξα,
ἡ χείρ μου παρελύθη, κ' ἔφυγ' ἀποδράς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὦ γέννημα ἐλάφου, μικροκάρδιον
γραίδιον, πιστεῦον μορμολύκεια,
εἰς ἀνδρῶν ἔργα τί ζητεῖς μιγνύμενος;
Ὁπότε τύχαι παίζωνται βασιλειῶν,

Digitized by Google

ἐμπρὸς παιδίου κοιμωμένου δειλιᾷς!
Δὸς τοῦτο. Εἶσαι δι' αὐτὸ ἀνάξιος. ('Αρπάζει τὸ ξιφίδιον.)
'Εμὸν τὸ ἔργον. Μάθε τί ἐστιν ἀνήρ. (Εἰσέρχεται.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (μόνος)

Στυγερὸν ἔργον! Οὐδ' εὐαίσθητον πολὺ
τὸ δέρμα ἔχω, οὐδὲ νεῦρα τρυφερά,
καὶ τὸ ἠξεύρω, ὅστις θέλει ν' ἀναβῇ,
πατεῖ, μηδὲν φροντίζων, πᾶν τὸ πρὸ ποδῶν.
'Αλλ' οὐχὶ τοῦτο! Δόλους νὰ τεχνάζωμαι,
νὰ ἐξυφαίνω στάσεις εἰμὶ ἔμπειρος·
ἀλλὰ δημίου ἔργον.... Ὢ! ἀπαίσιον!
Ἂν νὰ κερδήσῃ θέλῃ θρόνον δι' αὐτοῦ,
ἃς τὸ μετέλθῃ μόνος!

Φωνὴ τοῦ ΑΛΕΞΙΟΥ (ἐκ τοῦ πύργου)

Πάτερ! πάτερ μου!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὢ! φρίκη, φρίκη! Ἡ φωνὴ τοῦ θύματος!
'Εκεῖ τελεῖται ἡ θυσία ἡ φρικτή!
Εἶν' εἰς τὸν Ἅδην, εἰς τοὺς δαίμονας δεκτή;
Μακρὰν τοῦ τόπου τούτου τοῦ ἐγκλήματος!

(Φεύγει.)

ΔΟΥΚΑΣ (ἐξέρχεται)

'Ιδού. Τοσοῦτον ἦτον δύσκολον, δειλέ;
Κωνστάντιε, ποῦ εἶσαι; 'Ανεχώρησε!
Μ' ἀφῆκε μόνον εἰς τὴν ἔρημον αὐτήν;
Κωνστάντιε! — Τί εἶναι; Τίς ἐφώναξεν;
Πῶς; ἡ φωνή μου ἦτον; Δὲν αἰσθάνομαι
ταραχὴν ὅμως. Εἶμαι, εἶμαι ἥσυχος.
Τί ἔρημος ἀγρία! Εἶμαι ἥσυχος.
Διατί ὄχι; Μήπως εἰς τὰς χεῖράς μου

Digitized by Google

κηλὶς ὑπάρχει; Ἰδού, εἶναι καθαραί.
Ἰδού, παρθένος στίλβει κ' ἡ λεπὶς αὐτή.
Εἰς τοῦ ἡλίου δὲν ἐρυθριᾷ τὸ φῶς.
Τίς θὰ τολμήσῃ νὰ εἰπῇ, τὸν ἔπνιξα;
Τίς ἤκουσε; Τίς εἶδεν; Ὁ κατήγορος,
ἄψυχον πτῶμα· ὁ ἀήρ, ὁ ἥλιος,
ἡ ἐρημία αὕτη, μάρτυρες βωβοί.
Τίς ἄλλος μάρτυς; Μήπως ἡ συνείδησις;
Τῶν μειρακίων φόβητρον! Λέξις κενή!
Τῶν ἱερέων πλᾶσμα! Ὅστις ἂν εἰπῇ
τὸν ἔπνιξα, ἐψεύσθη. Πῶς ἀπέθανε
τί μ' ἐρωτῶσι; Εἶμαι φύλαξ του ἐγώ;
Αἴ! Ποῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ποῦ τὸ ἤκουσα;
Ὁ Κάϊν, ἅ! ὁ Κάϊν. Εἶχε δίκαιον
ὁ Κάϊν. Τίνες εἶσθε ὅλοι πέριξ μου;
Τί ἀπειλεῖτε δακτυλοδεικτοῦντές με;
Τὰς χεῖρας τί κινεῖτε καὶ τὰς κεφαλάς;
Σὺ τί ἠγέρθης; Τοὺς νεκρούς σου ὀφθαλμοὺς
τί ἐπ' ἐμὲ στηρίζεις; Τί τὸν τράχηλον
σπασμωδικῶς δεικνύεις ῥέγχων; — Σ' ἔπνιξα!
Πῶς σᾶς τρομάζω ἴσως ἐνομίσατε;
Τὰ δένδρα εἶσθε, τὸ ἠξεύρω, τοῦ δρυμοῦ.
Οἱ κρότοι οὗτοι, οὓς ἀκούω, συριγμοὶ
δὲν εἶναι ἐκ τοῦ ᾅδου ἐξερχόμενοι,
καὶ Κάϊν, Κάϊν λέγοντες· ὁ ἄνεμος
εἶναι, σφοδρῶς βοΐζων εἰς τοὺς κλάδους σας.
Κωνστάντιε! — Ποῦ εἶσαι, δοῦλε; — Μόνος μου
τὰς ἐπαράτους ταύτας σκοτεινὰς σκιὰς
θὰ διαβῶ; — Φοβοῦμαι; Ὤ! αἰσχύνη μου!
Ἐμπρός! Εἰς ταῦτα τὰ ἐπιχειρήματα

Digitized by Google

ὅστις ὀπίσω στρέφεται, κρημνίζεται.
Τὸ ἔργον ἔτι μένει ἀτελές. Ἐμπρός!

(Διὰ ταχίων βημάτων ῥίπτεται ἔξω.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Κατοικία Δούκα ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀπαίσιον, ὦ μῆτερ, καὶ ἀπίστευτον!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ ὅμως οὕτως εἶναι, κ' ἐτιμώρησε
τοῦ λαοῦ στάσις τὴν ἀποστασίαν του
καὶ τὸν τυφλόν του ἔρωτα.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸν ἄθλιον!
Δὲν ἦτον ἔρως ὅστις τὸν ἐτύφλωσεν,
ἀλλ' ἔργον διαβόλου, καὶ ὑποβολὴ
τῆς ῥαδιούργου Ῥώμης.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ στρατήγημα
φιλοδοξίας. Σὺ τῷ παρεσκεύαζες
ἀκλόνητον τὸν θρόνον. Τοῦτο ἤθελε.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἂν ἠπατήθη, μόνος πταίει. Συμβουλαὶ
κ' εἰλικρινεῖς μου λόγοι δὲν τῷ ἔλειψαν.
Τῆς τύχης του ἐργάτης εἶν' ὁ ἴδιος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐνίοτε ἡ τύχη εἶν' ὀξυδερκής,
καὶ τῆς προνοίας ὑπηρέτις. Ἔλειψε —
τῆς στάσεως τὸ πνεῦμα τὸ ἀνέσπασε —
τοῦ ἁρπαγέντος θρόνου τὸ θεμέλιον,

Digitized by Google

καὶ οὔτ' ἐκεῖνος, ἀλλὰ φεῦ! οὐδ' ὁ πατὴρ
ὁ σὸς ν' ἀνέλθῃ δύνατ' ἔτι ἐπ' αὐτὸν,
ἀμφότεροι δραπέται, ἢ τῆς θέσεως
τῆς ἀνωτάτης, ἢ τῆς πίστεως, δι' οὓς
ὁ ὄχλος δὲν γνωρίζει ἐπιείκειαν.
Ὁ γέρων μένει, ἀλλ' εἰς τοῦτον μάλιστα
τὸ εἷς οὐδεὶς ἐκεῖνο ἐφαρμόζεται.
Τὸ στέμμα πάλιν, ἂν θελήσῃς, εἰς ἡμᾶς
ἐπανακάμπτει· ἀλλὰ πρέπει πρὸ αὐτοῦ
νὰ λάβῃς ἄλλο στέμμα. Ἂν δυσάρεστον
τὸ λέγῃς, εὗρε στέμμα ἄνευ ἀκανθῶν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πῶς δὲν ὑπάρχει, σὲ πιστεύω· δι' αὐτὸ
ἄλλοις τὴν δόξαν, ἄλλοις καὶ τὰ βάσανα
ἀφίνω τῶν στεμμάτων. Φέρει τραύματα
πολλὰ τὸ μέτωπόν μου, ὥστε ν' ἀνεχθῇ
μώλωπας νέους. Ἄφες με εἰς κάλυμμα
νὰ τὸ ἐγκρύψω μοναχῆς. Κυρτούμενον
πρὸ τῶν εἰκόνων, θέλει μείνει ἄσπιλον,
καὶ θέλει μείνει σεβαστόν· ὡς δὲ καμφθῇ
μέχρι τοῦ τάφου, θέλει μείνει ἥσυχον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Δεινὸς ὁ λόγος, θύγατερ, καὶ ἄδικος.
Ἀλλὰ τὸν ζῆλον ἂν λογίζῃς παρ' οὐδὲν
τοῦ αὐτοκλήτου φίλου τῆς εὐκλείας μας,
τὴν δύναμίν του λησμονεῖς. Αἰχμάλωτοι
δὲν ἐνθυμεῖσ' ἐνταῦθα ὅτι εἴμεθα;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸν ζῆλον λέγεις, μῆτερ! Μῆτερ, πρόσεχε.
Μὴ ἐπ' αὐτοῦ ἐρείδου· κρύπτει βάραθρον.

Digitized by Google

φιλοδοξίας, ἧς μᾶς θέλει ὄργανα.
Τὴν ἄλυσίν του φέρομεν· εἶν' ἀληθές.
Τὸν κίνδυνόν μου τοῦτον βλέπω φρίττουσα.
Ἀλλὰ νὰ θραύσῃ τὴν ἰσχύν του ἂν οὐδεὶς
ὑπάρχῃ, μῆτερ, θὰ τὴν θραύσω μόνη μου,
ἀνίσως ὄχι ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπ' ἐμοῦ.
Αὐτοῦ γνωρίζω ἰσχυρότερον, εἰς ὃν,
ἂν πρέπῃ, θὰ προσφύγω, — εἰς τὸν θάνατον.

(Εἰσέρχεται ὁ μέγας ΤΣΑΟΥΣΙΟΣ)

ΤΣΑΟΥΣΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰσαὰκ προσέρχεται.
Τὸν συνοδεύει καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα. (Ἀπέρχεται.)

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄ! Ἤθελον σωτῆρα! Ὁ σωτὴρ ἰδού!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Ἰσαάκ! κ' ἐκείνη! Ἀπὸ τῆς ἐχθρᾶς
ἀποτροπαίου ὄψεως μακρύνομαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μὴ φεύγῃς, μῆτερ. Τρέφεις μῖσος ἄδικον
πρὸς τοὺς οὐδέποτέ σε ἀδικήσαντας,
καί, — τὸ ἀρνεῖσαι οὕτως ἔχον; — μάλιστα
ἀδικηθέντας, ὅμως συγχωρήσαντας.
Ἡ τύχη μόνη τοὺς ἀνέφερεν, οὐχὶ
ἡ σκευωρία, ἡ δι' ὅπλων ἔγερσις.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Δικαίου τοῦ πατρός σου τοὺς ἐχθροὺς κ' ἐμοῦ,
ἐπαίνους αὐτοῖς πλέκε, μὴ πλὴν ζήτει μοι
ν' ἀκούω ταῦτα, ἢ νὰ μένω μετ' αὐτῶν.
Ἰδού, τὴν ὕβριν εἰς τὸ βλέμμα φέρουσα
ἔρχεται. Μεῖνε. Τὴν μισῶ. Ἀπέρχομαι. (Ἐξέρχεται.)

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πῶς τῆς μητρός μου μὲ λυπεῖ ἡ πρόληψις!
Εἰς ἀδικίαν τὴν παράγ' ἡ συμφορά.

(Εἰσέρχεται ΜΑΡΙΑ ἐκ τῆς χειρὸς ὁδηγοῦσα τὸν ΙΣΑΑΚ)

ΜΑΡΙΑ

Σὺ εἶσαι, Εὐδοκία;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Αὐτοκράτειρα!

ΙΣΑΑΚ

Ἡ Εὐδοκία! Ὦ φιλτάτη θύγατερ,
εἰπέ μοι, εἶναι, εἶν' ὁ Βεστιάριος,
εἶν' ἐδῶ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὄχι, Βασιλεῦ.

ΙΣΑΑΚ

Δὲν εἶν' ἐδῶ;
Ποῦ εἶναι; Τὸν υἱόν μου ποῦ τὸν ἔφερε;

ΜΑΡΙΑ

Ὁ Αὐτοκράτωρ εἶναι εἰς θανάσιμον
ἀνησυχίαν, τίς ἡ τύχη προσδοκῶν
νὰ μάθῃ τοῦ υἱοῦ του. Πῶς τὸν ἔσωσεν
ὁ Δούκας τῷ ἠγγέλθη. Ἦλθε παρ' αὐτοῦ
ν' ἀκούσῃ ποῦ ἐσώθη, ποῦ κατέφυγε.

ΙΣΑΑΚ

Ναί, φίλη κόρη· εἰς τὰ σκότη τῆς εἱρκτῆς
ἀγάπης σὺ κ' ἐλπίδος μ' ἦσο ἄγγελος.
Σήμερον ἴσως μὲ μισεῖς· ἀλλ' οἴκτειρον
πατέρα, ζῶντα ἐν στοργῇ τοῦ τέκνου του,
καὶ τὴν ζωήν του συγκεντροῦντα εἰς αὐτό.

Digitized by Google

Ἔσο ὡς πρώην εὔσπλαγχνος, καὶ δός μοι φῶς
παρηγορίας, καὶ εἰπέ μοι, ζῇ; ποῦ ζῇ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Δὲν τὸ γνωρίζω. Ἤκουσα ὡς ἤκουσας
πρὸς σωτηρίαν ὅτι τὸν παρέλαβεν.
Ἔκτοτ' ἐνταῦθα πλέον δὲν ἐπέστρεψε.
Ποῦ διηυθύνθη ἀγνοῶ· πρὸς τὸν στρατὸν,
ἠκούσθη. Ἐὰν τοῦτο, εἶναι ἀσφαλής.
Ἀνὴρ γενναῖος τοῦ στρατοῦ προΐσταται,
φρενὸς ἀκάμπτου, καὶ καρδίας εὐγενοῦς.

ΜΑΡΙΑ

Τὸν Σγουρὸν λέγεις. Τί περὶ αὐτοῦ φρονεῖς
ἠξεύρω, καὶ δικαίως ὅτι τὰ φρονεῖς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἰς χεῖράς του θὰ ἦναι ὁ Ἀλέξιος,
ὁ Αὐτοκράτωρ, ἄσυλος καὶ σεβαστὸς,
καθὼς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἂν ἐκάθητο.

ΙΣΑΑΚ

Ηὐλογημένη ἡ γλυκεῖα γλῶσσά σου!
Σταλάζουσα ἐλπίδας, ἀναζωπυρεῖ
τοῦ βίου μου τὸν λύχνον τὸν ἡμίσβεστον.
Λοιπὸν, φιλτάτη κόρη, τὸν γενόμενον
τῶν συμφορῶν σου αἴτιον ἀκούσιον
οὐδὲ μὲ καταρᾶσαι, οὐδὲ μὲ μισεῖς;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγὼ νὰ σὲ μισήσω Αὐτοκράτορ, ὃν
ὑπὲρ πατέρα ἐσεβάσθην πάντοτε,
ὃν δυστυχοῦντα ἔκλαυσα, ὃν ἰσχυρὸν
ἐπικαλοῦμαι ὡς σωτῆρα μόνον μου;
Ναὶ, σοὶ προσπίπτω, τῆς σεπτῆς σου δεξιᾶς

Digitized by Google

ἐπιλαμβανομένη. Ἔκτεινον αὐτὴν
καὶ τὴν σκιάν σου ῥίψον, δέομ', ἐπ' ἐμὲ
καὶ σῶσόν με, ναὶ σῶσον ἱκετεύουσαν.

ΙΣΑΑΚ

Πῶς; Νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τίνος, θύγατερ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ υἱοῦ σου πρῶτον.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ φοβοῦ
τὰς περαιτέρω νέας του παραφοράς.
Μακρὰν ἡμῶν αὐξήσας, τῶν δογμάτων μας
τῶν ἱερῶν τὸ γάλα δὲν ἐθήλασε.
Ἀλλ' ἔχε θάῤῥος εἰς ἐμέ. Εἷς λόγος μου
θὰ χαλινώσῃ τὸ παράφρον πάθος του,
καὶ εἰς τὴν μάνδραν θὰ τὸν φέρῃ τῶν πιστῶν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Χαίνει καὶ ἄλλη πρὸ ποδῶν μου ἄβυσσος,
τῆς πρώτης φρικτοτέρα, τῆς κολάσεως
μισητοτέρα· ὁ ἡμῖν τὸν οἶκόν του
ἀναπετάσας δῆθεν εἰς καταφυγὴν,
εἰς σύζυγόν του μὲ ζητεῖ δι' ἀπειλῶν.

ΜΑΡΙΑ

Ὁ Δούκας λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ναὶ ὁ Βεστιάριος.
Ὢ! σώσατέ με ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ,
ἢ θὰ μὲ σώσῃ ὁ αὐτόχειρ θάνατος.

ΙΣΑΑΚ

Ὁ λόγος σου μ' ἐκπλήττει· ἀλλ' ἡσύχασον.
Ὁ Δούκας ἔχει νόμον του τὸν λόγον μου.

Digitized by Google

Θὰ διατάξω, καὶ ἡ πύλη θ' ἀνοιγῇ
τῆς φυλακῆς σου· ἐν τιμῇ ἀμφότεραι
παρὰ τὸν θρόνον ἀσφαλεῖς θὰ μένετε.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μή, Αὐτοκράτορ, ἐμπιστεύου. Νόμος του
ἡ δύναμίς του εἶναι. Εἰς τῆς στάσεως
τὰ κύματ' ἁλιεύει. Πρόσεχε αὐτόν.

ΜΑΡΙΑ

Φιλτάτη, θάῤῥει. Παρ' αὐτοῦ μηδὲν φοβοῦ.
Οἱ Σταυροφόροι ναυλοχοῦσιν οὐ μακράν.
Ὡς ἐξεῤῥάγ' ἡ στάσις, τοῖς ἐμήνυσα.
Θὰ ἔλθωσι, καὶ ἴσως ἦλθαν. Μὴ φοβοῦ.

ΙΣΑΑΚ

Ὁ Δούκας θέλει παύσει, σοὶ ὑπόσχομαι,
νὰ σοὶ ζητῇ καρδίαν ἥτις δέδοται
εἰς ἄλλον ἴσως. — Ἂν εἰς ποῖον ἤξευρον,
καὶ δύναμαί τι ὑπὲρ εὐτυχίας σου,
εἰπέ, καὶ ἔσται μέριμνα πρωτίστη μου.

ΜΑΡΙΑ

Αὐτὴ δὲν λέγει· ἐγὼ ἄφες νὰ εἰπῶ.
Ἂν ἀπατῶμαι, νὰ μὲ ψεύσῃ δύναται.
Ὁ στρατιώτης ὃν ἐπῄνει πρὸ μικροῦ,
ὁ ἄκαμπτος τὴν φρένα, ὁ ἀτρόμητος....

ΙΣΑΑΚ

Ὁ Λέων;

Digitized by Google

ΜΑΡΙΑ

Οὗτος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Αὐτοκράτειρα. . . .

ΜΑΡΙΑ

Ψευδὲς
ἂν λέγω, ἔλεγξόν με.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἰς πνευματικὸν
τὰ βάθη ὡς ἀνοίγω τῆς καρδίας μου,
καὶ εἰς ὑμᾶς ὁμοίως θὰ τ' ἀνοίξω. Ναί,
εἰς τὸν γενναῖον πρόμαχον τοῦ θρόνου σας
αὐτῆς ἀνήκει πᾶς ἐνδόμυχος παλμός.
Θύελλα ἦτον ἡ ζωή μου διαρκής,
ἐφ' ἧς ἀκτίς μου μόνη ἦν ἡ μνήμη του,
χ' ἐλπίς μου μόνη ἡ ἑδραία πίστις του.

ΙΣΑΑΚ

Εἰς τὸν τυφλόν, ὦ κόρη, τὸν ἐν φυλακαῖς
παρηγορίας ἔφερες ποτήριον.
Δοθήτω ἤδη εἰς τὸν Αὐτοκράτορα
νὰ σ' ἀποδώση προσφιλὲς ἀντίδωρον.
Τὸν στρατιώτην, τὸν υἱὸν τῶν ἔργων του
ἀναβιβάζω μέχρι σοῦ. Τὸν καθιστῶ
στρατοπεδάρχην, καὶ Αὐθέντην τῶν χωρῶν
τῆς γενετῆς του.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Βασιλεῦ, εὐγνωμονῶ.
Ὁ τὴν καρδίαν ἔχων ὡς τοῦ Λέοντος,
ἵνα μὲ φθάση πρέπει νὰ συγκαταβῇ.
Δὲν ἦτον οὗτος ὁ χωρίζων μας φραγμός.

Digitized by Google

Ἡ μήτηρ μου. . . .

ΜΑΡΙΑ

Ἡ μήτηρ. . . Εἶναι δύσκαμπτος,
ἠξεύρω. Εἶσαι τῆς φιλοδοξίας της
ἡ τελευταία ἄγκυρα. Πλὴν οἱ βαθμοί,
εἰς οὓς προάγει τὸν Σγουρὸν ὁ Βασιλεύς,
χορέσαντές την ἴσως, θὰ τὴν κάμψωσιν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τοῦ νὰ τὴν πείσω δὲν μοὶ μένει, φεῦ! ἐλπίς.
Ἀλλ' ἀπειθοῦσα θενὰ τὴν ἐφόνευον.

ΜΑΡΙΑ

Ἀναλαμβάνω νὰ τὴν πείσω ὑπὲρ σοῦ.
Μὲ ἀποφεύγει, μὲ μισεῖ. Ὁπότε πρὶν
ὑπήκοός της ἤμην καὶ δεσμία της,
δὲν ἤμην λόγων φειδωλὴ προκλητικῶν.
Ἀλλ' ἤδη, ἐπὶ θρόνου ὅτε κάθημαι,
ἐμοὶ ἀνήκει χεῖρα συνδιαλλαγῆς
νὰ τῇ ἐκτείνω. Πρὸς αὐτὴν ἀπέρχομαι.
Θὰ τὴν πραΰνω. Ἔχ' ἐλπίδα.

ΕΥΔΟΚΙΑ (φιλοῦσα τὴν χεῖρά της)

Βασιλίς,
δύω μητέρας μοὶ χαρίζεις σήμερον.

(Ἡ Μαρία ἀπέρχεται διὰ τῆς ἐσωτερικῆς θύρας.)

ΙΣΑΑΚ

Τὴν νεαράν σου κεφαλήν, ὦ θύγατερ,
δι' εὐτυχίας εὔχομαι νὰ στέψωμεν.
Ὁ ἀδελφός μου ὅσας μοὶ ἐπέβαλε
βασάνους, τόσας εὐλογίας ἐπὶ σὲ
νὰ ἐπισύρω εἴθε! Ἀλλ' εὐχήθητι
τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Ὑψίστου κ' ἐπ' ἐμέ,

Digitized by Google

εἰς τὴν ἀγκάλην πάλιν τὴν ποθοῦσάν μου
ὁ ἐν κινδύνοις, ὁ φυγὰς ν' ἀποδοθῇ.
Ὦ! Ἡ χλαμὺς, ἣν ἄκων περιδέβλημαι,
τὸ φῶς οὗ ἐστερήθην, τὸ οὐράνιον,
καὶ τῆς ζωῆς ὁ λύχνος ὁ σβεννύμενος,
οὐδὲν μοὶ εἶναι πρὸς ἐκείνου τὴν στοργήν.
Δι' ὅλου μου τοῦ βίου τὸν ἐπόθησα·
αὐτὸν ἐκάλουν εἰς τὴν ἔρημον εἱρκτὴν,
αὐτὸν ἐζήτουν τὰ σβεστά μου βλέμματα
εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος τὸ ἐξώτατον.
Ἂν ἤδη μ' ἀφηρέθη, ἂς μ' ἀφαιρεθῇ
κ' ἡ αἴσθησις· θὰ μ' ἦναι μόνον βάσανος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀνησυχεῖς ματαίως. Ἅμα φθάσωσιν
οἱ Σταυροφόροι, πᾶς ἐκλείπει κίνδυνος.
Θὰ εὕρ' ἐν τούτοις καὶ ὁ Βεστιάριος
τὸν τρόπον νὰ τὸν σώσῃ. Πολυμήχανος
ὁ Δούκας εἶναι. Ἄλλως τε, ἰδοὺ αὐτός.

(Εἰσέρχεται ὁ ΔΟΥΚΑΣ κατηφὴς καὶ τεταραγμένος)

ΙΣΑΑΚ

Ὁ Δούκας! Σὺ, σὺ εἶσαι, Βεστιάριε;
σὺ εἶσαι; Τὸν υἱόν μου, τὸν Ἀλέξιον
τὸν ἔσωσας; Ποῦ εἶναι; Ποῦ;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὦ Βασιλεῦ,
ἐνταῦθα ἦλθες!

(Καθ' ἑαυτὸν)

Πεπρωμένον, ὁμιλεῖς!

(Πρὸς τὴν Εὐδοκίαν τραχέως)

Ἐδὼ τί θέλεις, Εὐδοκία; Ἄπελθε.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ Αὐτοκράτορ!

ΙΣΑΑΚ

Δός, ὦ Βεστιάριε,
εἰς τὴν ἀνεψιάν μου κ' εἰς τὴν νύμφην μου
ἐλευθερίαν. Εἶμ' ἐγὼ προστάτης των.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὡς διατάττεις, Βασιλεῦ. Σύ, ὕπαγε.
Θέλω φροντίσει. Πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα
νὰ ὁμιλήσω ἔχω. Ὕπαγε.

ΕΥΔΟΚΙΑ (ἀπερχομένη, καθ' ἑαυτὴν)

Φρικτὴν
τὴν ὄψιν ἔχει. Τί τεκταίνει φοβερόν; (Ἐξέρχεται.)

(Ὁ Δούκας κλείει τὰς δύω θύρας.)

ΙΣΑΑΚ

Λοιπὸν ποῦ εἶναι ὁ υἱός μου; Ποῦ; εἰπέ.
Τί ἔγινε; Ποῦ εἶναι ὁ Ἀλέξιος;

ΔΟΥΚΑΣ

Δὲν τὸ ἠξεύρεις, καὶ τί ἔγιν' ἐρωτᾷς;
Τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάτης ἔγινε.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ λέγε τοῦτο.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔγινε τῶν ἱερῶν
δογμάτων ἐξωμότης.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ τὴν πατρικὴν
διατρυπᾷς καρδίαν.

ΔΟΥΚΑΣ

Τῆς πατρίδος του

Digitized by Google

προδότης. Τοῦτο ἔγινε.

ΙΣΑΑΚ

Καὶ σὺ, καὶ σὺ
εἰς τὴν πληγήν μου στρέφεις τὴν φαρμακερὰν
κοπίδα τῆς μαχαίρας; Ὢ ἂν ἤξευρες
τί ὁ υἱὸς ἐκεῖνος εἶναι δι' ἐμέ!
Σεῖς τοῦ ἡλίου βλέπετε τὸ λάμπον φῶς,
σεῖς τὴν ὡραίαν φύσιν, τὴν ποικίλην γῆν,
ἐγὼ, ἐντός μου μόνον τὴν εἰκόνα του·
κ' ἐπλέχθη οὕτω μετὰ τῆς καρδίας μου,
ὥστ' ἀνασπῶν ἐκείνην, ἐκριζοῖς αὐτήν.
Ὁ μόνος εἶναι θησαυρὸς τοῦ γήρως μου.
Ὁ τάφος χαίνει πρὸ ποδῶν μου ἀνοικτός·
μὲ κρατεῖ μόνος εἰς τὰ χείλη του αὐτός.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία τὸν υἱόν σου ἀσεβῆ
ἐκήρυξε.

ΙΣΑΑΚ

Δὲν εἶναι ἀσεβής. Ἐμοῦ
καὶ μόνου εἶναι σφάλμα· τὸν ἐμάκρυνα
πρὶν εἰς τὸ μάννα ἐντραφῇ τῆς πίστεως.
Τὴν ἄγνοιάν του λέγουσιν ἀσέβειαν.
Θὰ τὸν διδάξω, κ' εὐλαβῶς κατηχηθεὶς,
θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν μάνδραν τῶν πιστῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία πρόβατον ἀπολωλὸς
τοῦ μητρικοῦ της κόλπου τὸν ἀπέῤῥιψε.

ΙΣΑΑΚ

Θενὰ τὸν συγχωρήσῃ.

Digitized by Google

ΛΟΥΚΑΣ

Μέλος σεσηπός....

ΙΣΑΑΚ

Θενὰ τὸν συγχωρήσῃ.

ΛΟΥΚΑΣ

Τὸν ἀπέκοψε
διὰ παντός.

ΙΣΑΑΚ

Ὦ! ὄχι. Δός μοι, δός μοι τον,
καὶ θὰ τὸν συγχωρήσῃ.

ΛΟΥΚΑΣ

Τὸν ἀφώρισεν.

ΙΣΑΑΚ

Ὦ! σίγα, σίγα!

ΛΟΥΚΑΣ

Ἄστεγος, ἀπόβλητος,
καὶ τρέμων ὡς ὁ Κάϊν, τὴν ὑφήλιον
νὰ περιτρέχῃ, κ' εἰς τὸν τάφον ἄλυτος
νὰ μένῃ μέχρι τῆς ἐσχάτης κρίσεως
τὸν κατηράσθη.

ΙΣΑΑΚ

Μόνον ἂς μ' ἀποδοθῇ,
καὶ θὰ κοιλάνω τῶν ναῶν τὰ μάρμαρα,
τὰ γόνατά μου κάμπτων εἰς μετάνοιαν,
κ' εἰς κρήνας μεταβάλλων τοὺς σβεστοὺς βολβοὺς
τῶν ὀφθαλμῶν μου, θὰ τὸν σώσω. Δός μοι τον.

ΛΟΥΚΑΣ

Αἱρετικῶς τὸ σχίσμα ἐνεθρόνισε·
Πατέρων ῥήσεις καὶ Συνόδων δόγματα
καταπατῶν, τὸν Πάππαν προσεκύνησε.

Digitized by Google

ΙΣΑΑΚ

Εἰπὲ, ποῦ εἶναι; Ποῦ τὸν προεφύλαξας;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ προφυλάττων τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως
τῆς ἁμαρτίας γίνεται συμμέτοχος.

ΙΣΑΑΚ

Δὲν ὑπομένω. Ποῦ τὸν ἔσωσας; Εἰπὲ,
εἰπέ μοι.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν σκορπίον, τὸν θανάσιμον
τὴν Ἐκκλησίαν τραυματίζοντα, πατεῖ
καὶ τὸν συντρίβει τοῦ Χριστιανοῦ ὁ πούς.
Οὐδεὶς τὸν σώζει.

ΙΣΑΑΚ

Ἀλλὰ σὺ τὸν ἔσωσας.
Σὲ ἱκετεύω, εἰς τοὺς πόδας σου ῥιφθείς.
Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὁ τῶν πάντων κύριος,
ἱκέτης σου προσπίπτω, ἀσθενὴς πατήρ.

(Γονυπετεῖ καὶ τὸν λαμβάνει ἐκ τῶν γονάτων)

Ποῦ εἶναι ὁ υἱός μου; Τί τὸν ἔκαμες;

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἐξωμότην. . . .

ΙΣΑΑΚ

Σίγα!

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἐφόνευσα,
τὴν Ἐκκλησίαν πρὶν φονεύσῃ.

ΙΣΑΑΚ

Ψεύδεσαι.
Δὲν εἶναι, ὄχι, ἀληθές.

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἔπνιξα,
ἂν προτιμᾷς.

ΙΣΑΑΚ

Τί; Ποῖον;

ΔΟΥΚΑΣ

Διὰ τῶν χειρῶν
τὸν ἔπνιξα αὐτῶν μου. «Πάτερ, πάτερ μου!»
ἀπέθανε φωνάζων.

ΙΣΑΑΚ

('Εγείρεται σπασμωδικῶς, καὶ θέλει νὰ τὸν ἁρπάσῃ ἐκ τοῦ λαιμοῦ, ἐντείνων πάσας τὰς δυνάμεις του.)

Τέρας!

ΔΟΥΚΑΣ

(Τὸν ἀπωθεῖ βιαίως, καὶ τὸν ῥίπτει μακράν του.)

Σκελετὲ,
ἀκόμη πνέεις; Ὕπαγε καὶ ζήτει τον.

ΙΣΑΑΚ (πίπτων)

Ἀρά! κατάρα! (Ἐκπνέει.)

ΔΟΥΚΑΣ

Λέξεις! Ἦχοι τὸν κωφὸν
προσβάλλοντες ἀέρα! ὅπλ' ἀνίσχυρα
τῆς ἀσθενείας! Δὲν φονεύετε. — Λοιπὸν,
ἀκινητεῖ! Μὴ εἶναι τοῦτο; (Πλησιάζει καὶ τὸν παρατηρεῖ.)
Ἡ πνοή;
Δὲν τὴν ἀκούω. Ἔπαυσεν! — Ἀπέθανε!

ΕΥΔΟΚΙΑΣ φωνὴ ἔσωθεν

Κατάρα! (Ἀκούεται δοῦπος ὡς σώματος πίπτοντος.)

ΔΟΥΚΑΣ

Τί εἶναι; Τίς ὡμίλησεν; Ἠχὼ
τεταραγμένης φαντασίας. Ὁ πολὺς

Digitized by Google

ὁ ἄφρων ὄχλος τὴν καλεῖ συνείδησιν.
Δὲν ὁμιλοῦσιν οἱ νεκροί. Ἀπέθανεν!
ἀπέθανε! Τὸ στέμμα κεφαλὴν ζητεῖ.
Λοιπὸν κ' αἱ λέξεις φαίνεται φονεύουσι!
Ναί, ὅταν εἶν' ὀξεῖαι ὡς τὰς λέξεις μου.
Τὸ δρᾶμα τοῦτο, τὸ ἐν οἴκῳ, ἔληξε.
Καιρὸς καὶ τὸ ἐν δήμῳ νὰ παραστηθῇ.
Εἰς πολλὰ ἔτη, Βασιλεῦ Ἀλέξιε!

('Ανοίγει τὰς δύω θύρας, καὶ κράζει μεγαλοφώνως διὰ τῆς ἐν τῷ βάθει)

Βοήθειαν! Ταχέως! Πάντες ἔλθετε!
Ὁ Αὐτοκράτωρ....

Πολλοὶ ἐκ τῶν **ΜΕΓΙΣΤΑΝΩΝ** (εἰσορμῶντες)

Τί συνέβη;

ΔΟΥΚΑΣ

Βλέπετε.
Ὁ Αὐτοκράτωρ.... σπεύσατε! ἀπέθανε!

ΜΑΡΙΑ

(Εἰσορμᾷ διὰ τῆς πλαγίας πύλης καὶ ῥίπτεται ἔμπρὸς τοῦ νεκροῦ)

Ὦ συμφορᾶς! Τί τοῦτο; Φρικτὸν ἄκουσμα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (εἰσελθοῦσα κατόπιν τῆς Μαρίας)

Περὶ τὴν Εὐδοκίαν, ἥτις ἔπεσε
λειποθυμοῦσα, εἴμεθα, ὅτ' ἔφερε
τὴν ἀγγελίαν ἡ φωνή σου εἰς ἡμᾶς.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καὶ πῶς ἐπῆλθεν ἡ μεγίστη συμφορά;

ΔΟΥΚΑΣ

Φεῦ! ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ συμφορὰ διπλῇ!
Τὸν θάνατον τοῦ νέου Αὐτοκράτορος —
— αὐτοκτονίαν, ἢ τί ἄλλο, ἀγνοῶ —
εἰς τὸν πατέρα ἦλθα μετὰ δισταγμῶν

Digitized by Google

ν᾿ ἀγγείλω. Πᾶσαν τέχνην ἐπενόησα,
στομῶν τοῦ βέλους τὴν ὀξεῖαν ἀκωκήν.
Ἀλλὰ διεῖδε μόλις τὴν ἀλήθειαν,
καὶ εἰς τὴν βίαν τῆς φιλοστοργίας του
τὸ σαθρὸν σκεῦος δὲν ἀντέσχεν. Ἄρατε
τὰς πύλας, ὅπως τελευταῖον ὁ λαὸς
τὸν Αὐτοκράτορά του προσιδῇ νεκρόν.
Τὸ ἱερόν του σῶμα μετὰ σεβασμοῦ
λαβόντες, φέρετέ το εἰς τῶν Βλαχερνῶν
τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου τὴν κηδείαν του
βασιλοπρεπεστάτην ἑτοιμάσατε.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(Ὑπηρέται καὶ στρατιῶται ἀνοίγουσι πᾶν τὸ μετασκήνιον, καὶ ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸ δωμάτιον συνεχόμενον μετ' εὐρυχωροτάτης ἐπισήμου αἰθούσης, καὶ διαιρούμενον ἀπ' αὐτῆς μόνον διὰ κιόνων. Ἡ αἴθουσα εἶναι πλήρης αὐλικῶν καὶ λαοῦ. Τὸ σῶμα τοῦ Αὐτοκράτορος ἀποκομίζεται ἐπὶ ἀνακλίντρου, παρακολουθούμενον καὶ ὑπὸ τῆς πενθούσης Μαρίας.)

ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

(Τῷ Πριμικηρίῳ, ἐν ᾧ ἐκτελοῦνται τὰ ἀνωτέρω)

Μιᾷ ἡμέρᾳ δύω Αὐτοκράτορες!
Τί λέγεις;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Λέγω ὅτι ἀσφαλέστερος
κατ' ἐμὲ εἶναι ὁ μὴ λέγων τίποτε.

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν ἐν τῇ αἰθούσῃ λαὸν)

Λαέ, ὁ Αὐτοκράτωρ ἐτελεύτησεν,
ὡς τοῦ υἱοῦ του ἤκουσε τὸν θάνατον.
Ἦτον χρηστὸς Μονάρχης. Αἰωνία του
ἡ μνήμη!

ΛΑΟΣ

Αἰωνία! Αἰωνία του!

Digitized by Google

ΔΟΥΚΑΣ

Σᾶς εἶχον συγκαλέσει διὰ τελετὴν
αἰσιωτέραν. Ἡ Αὐτοκρατόρισσα
τῆς θυγατρός της Εὐδοκίας εὐμενῶς
μοὶ ἔδωκε τὴν χεῖρα. Τοῦτο ἤθελε
νὰ σᾶς δηλώσῃ, καὶ σᾶς συνεκάλεσα....

(Ἰδίως πρὸς τὴν Εὐφροσύνην·)

Εἰπέ τοις ναί! Ἡ ὥρα εἶν' ἐπίσημος.
Τὸ στέμμα τώρα θενὰ λάβῃς ἢ ποτέ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (μετά τινα δισταγμὸν)

Ὅ,τι σᾶς εἶπεν εἶναι ἡ ἀλήθεια.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀλλ' ἀντ' εὐθύμων ὑμεναίου τελετῶν
εἰς διπλοῦ πένθους τέλεσιν συνήλθομεν,
κ' εἰς συναυλίαν ἐπισήμων κοπετῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δεινὸς βεβαίως ὁ ἐνσκήψας κεραυνός,
καὶ εἰς τοὺς τάφους δάκρυα ὀφείλομεν.
Ἀλλὰ πρὸ τούτων ἄλλο προὐργιαίτερον
καὶ κατεπεῖγον ἐπιβάλλει τοῦ λαοῦ
ἡ σωτηρία. Εἰς λιμέν' ἃς φέρωμεν
τὸ σκάφος, ἀπολέσαν τὰς ἀγκύρας του.
Κενὸς ὁ θρόνος, ἕρμαιον τῶν θυελλῶν,
οἰακοστρόφου δεῖται. Ἃς τὸν εὕρωμεν,
καὶ τότε γάμων, τότε κοπετῶν καιρός.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὀρθῶς, ὦ ἄρχον, παραινεῖς. Ἃς θέσωμεν
ἐν ἀσφαλεῖ τὸ κράτος, καὶ μετέπειτα
τοὺς πόθους καὶ τὰς θλίψεις τῆς καρδίας μας!

Digitized by Google

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Λοιπὸν ἀμέσως! Τίς ὁ ἱκανώτερος
σκοποῦντες, τὰς ἡνίας παραδώσωμεν
ἐκείνῳ.

ΔΟΥΚΑΣ

Οὕτως ἔστω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τίς ὁ ἰσχυρὸς,
ὁ δι' ἀνδρίας καὶ διὰ φρονήσεως
πρωτεύων εἰς τὰς μάχας καὶ εἰς τὰς βουλάς....

ΠΡΩΤΟΣΤΑΤΩΡ

Ὀνόμασόν τον, ἄρχον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ ἐγγύτερον
ἑστὼς τοῦ θρόνου; Τοῦτον ἂς ἐκλέξωμεν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὀνόμασόν τον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Μοὶ τὸ ἐπιτρέπετε;
Αὐτός; Ὁ Δούκας εἶναι ὁ Ἀλέξιος.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐγώ; Τί λέγεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Σοὶ τὸ λέγει δι' ἐμοῦ
ὁ λαὸς, ἄρχον· καὶ ἠξεύρεις πῶς φωνὴ
λαοῦ φωνὴ Κυρίου. Ἔτη σου πολλά!

(Πρὸς τὸν λαὸν, ἰδίως πρὸς τοὺς Βαράγγους)

Ὁ Αὐτοκράτωρ Δούκας ὁ Ἀλέξιος
εἰς ἔτη πολλὰ ζήτω!

Digitized by Google

ΒΑΡΑΓΓΟΙ (θορυβωδῶς)

Εἰς πολλά, πολλά!

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ (ἰδιαιτέρως τῷ Μ. Δομεστίκῳ)

Βέβαιος εἶσαι πῶς τὸν ἐξελέξαμεν;

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (τῷ Πριμικηρίῳ)

Ὠςφαίνεται. Ἐκεῖνοι οὕτω λέγουσιν. (Δεικνύων τοὺς Βαράγγους.)
Ἢ τοῦτο ἴσως δὲν ἀρκεῖ;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἐκ περισσοῦ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐὰν ὁ θρόνος ἦτον ῥόδινος στρωμνή,
θὰ τὸν ἀπεποιούμην. Ἀλλὰ σήμερον
ὡς εἶναι, κλίνη ἀκανθῶν, τὸν δέχομαι.
Πρὸς σωτηρίαν τοῦ λαοῦ ὀφείλομεν
θυσίαν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ (ἰδιαιτέρως τῷ Μ. Δομεστίκῳ)

Τοῦτο λέγω αὐταπάρνησιν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἤδη ἐλθέτω ἡ Αὐτοκρατόρισσα.
Τὴν Εὐδοκίαν κόμισον, Κωνστάντιε!

(Πρὸς τὴν Εὐφροσύνην)

Συνόδευσόν τον, ἂν ἐγκρίνῃς, Βασιλίς.

(Ἐξέρχονται Κωνστάντιος καὶ Εὐφροσύνη διὰ τῆς πλαγίας θύρας.)

ΒΑΡΑΓΓΟΙ ἔρχοντες

Εἰς πολλὰ ἔτη, Αὐτοκράτωρ!

ΛΑΟΣ

Εἰς πολλά!

(Εἰσέρχεται ταχέως ὁ ΛΕΩΝ)

ΛΕΩΝ

Οἱ εὐφημοῦντες τοῦ λαοῦ ἀλαλαγμοί,

Digitized by Google

κ' ἡ ταχυπέτις φήμη, μοὶ ἀνήγγειλαν
ὅτ' εἰς τὸν θρόνον, ὅστις δὶς ἐχήρευσεν,
ἀνεβιβάσθης. Τοῦ στρατοῦ ὑποταγὴν
σοὶ φέρω, Αὐτοκράτορ· φέρω δὲ ὁμοῦ
σπουδαιοτάτην ἀγγελίαν. Ὁ στρατὸς
τῶν Σταυροφόρων ἐπιστρέφει. Ἔπλευσαν
ὀπίσω. Πλήρη τὰ πεδία φαίνονται
τῆς κινουμένης λόγχης.

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; Ἐπέστρεψαν;
Τοὺς ὅρκους μόλις δόντες παραβαίνουσιν;
Ἦν ἡ φυγή των τέχνασμα; Ἦτον παγίς;
Καὶ δημοσίαν ἐκλαμβάνουσιν ὁδὸν,
ἢ κτῆμά των τὸ κράτος ἐκλαμβάνουσι;
Πῶς ἀπατῶνται ὕπαγε νὰ τοῖς εἰπῇς,
ὅτι ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον σήμερον
ὅστις δὲν φεύγει ἐπονείδιστον φυγὴν,
καὶ οὐδὲ πίπτει, ἂν δὲν πέσῃ μετ' αὐτοῦ.
Ἐμπρὸς Βαράγγοι, καὶ ὁ ἐγγενὴς στρατός!
Εἰς τοὺς ἀέρας ἄρατε τὸ λάβαρον!
Τὰ ὅπλα πάντες! Ἄρχοντες, μὴ μένετε.
Τοῖς πολλοῖς δότε ἀνδρικὸν παράδειγμα.
Ὁπλίσατε τὰς χεῖρας, καὶ εἰς τὸν στρατόν!
Θέλω ταχθῆ ἐμπρός σας, καὶ τὸ στῆθός μου
θέλει λαμβάνει τὰς πληγάς. Ἀπέλθετε.

ΒΑΡΑΓΓΟΙ καὶ στρατιῶται (ἕλκοντες τὰ ξίφη)

Τὰ ὅπλα! Εἰς τὰ ὅπλα! Ἔτη σου πολλά!

(Ἀπέρχονται, ἀκολουθούντων τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ.)

ΛΕΩΝ

Παντὸς, ὦ Αὐτοκράτορ, τοῦ στρατεύματος

Digitized by Google

σαὶ ἔσοντ' αἱ καρδίαι, κ' οἱ βραχίονες.
Ὁ ἡγεμὼν ὁ θέτων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ὑπὲρ τοῦ θρόνου, εἶναι θρόνου ἄξιος.
Θ' ἀναπτερώσῃ τὴν ἀνδρίαν τοῦ στρατοῦ
ἡ σὴ ἀνδρία, βασιλέως ἥρωος·
καὶ ἢ νικήσας, ἢ πεσὼν βασιλικῶς,
τὸ κράτος θενὰ σώσῃς, ἢ τὴν δόξαν του.
Μὴ δειλιάσῃς. Τοῦ στρατοῦ σου προμαχῶν,
θὰ ἔχῃς πάντα τὸν στρατόν σου πρόμαχον,
κ' ἐν ὅσῳ εἰς τὰς φλέβας ταύτας καὶ ῥανὶς
αἵματος ῥέει, ὑπὲρ σοῦ θενὰ χυθῇ.

ΔΟΥΚΑΣ

Θαῤῥούντως εἰς τὰς μάχας ἀποδύομαι,
ὅταν ἀσπίδα ἔχω τὴν ἀνδρίαν σου.

(Εἰσέρχεται **ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ** σύρουσα μᾶλλον ἢ εἰσάγουσα τὴν σχεδὸν λειπόθυμον **ΕΥΔΟΚΙΑΝ.** Ὀπίσω αὐτῶν ὁ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.**)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐλθὲ, προχώρει, ὦ φιλτάτη θύγατερ!
Ὁ Αὐτοκράτωρ. . . .

ΕΥΔΟΚΙΑ (δεικνύουσα σπασμωδικῶς τὸν Δοῦκαν)

Φρίκη! Φρίκη! Εἶν' ἐκεῖ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πνίγει, πνίγει! Ἔπεσε νεκρός.
Νὰ φύγω!

ΔΟΥΚΑΣ

Ποία ἰσχυρὰ συγκίνησις
Τὰ δυστυχῆ συμβάντα τὴν ἐτάραξαν.

Digitized by Google

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Αὐτοκράτωρ σοὶ προσφέρει, θύγατερ,
τὴν χεῖρα καὶ τὸν θρόνον.

ΛΕΩΝ

Δὲν τὰ δέχεται
ἡ Εὐδοκία.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ! ποτέ! ποτέ! ποτέ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σύνελθε, κόρη.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Λέων, Λέων!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σύνελθε.

ΔΟΥΚΑΣ (τῷ Λέοντι)

Πῶς ἐπεμβαίνεις, ἄρχον, εἰς τ' ἀλλότρια;

ΛΕΩΝ

Δὲν θὰ θελήσῃς, Αὐτοκράτορ, ἄκουσαν
νὰ τὴν καταναγκάσῃς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἂν τῶν ἱπποτῶν
παρέλαβες τὰ ἤθη πολεμῶν αὐτούς,
καὶ ὑπὲρ πάσης γυναικὸς συνηγορῇς,
τὰ ἤθη ταῦτα εἰσὶ ξένα εἰς ἡμᾶς.
Προσέτι ἀπατᾶσαι, ὅταν ἄκουσαν,
φρονῇς, τὴν ἀναγκάζω· καὶ θὰ τὸ ἴδῃς.

(Πλησιάζει μειδιῶν εἰς τὴν Εὐδοκίαν, καὶ μετὰ φαινομένης εὐγενείας λαμβάνων αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς, τὴν σύρει ἀληθῶς διὰ βίας κατὰ μέρος. Ἰδιαιτέρως πρὸς αὐτὴν)

Τὸ φοβερόν μου μυστικὸν κατέλαβες
ὠτακουστοῦσα, ἢ πῶς ἄλλως ἀγνοῶ.

Digitized by Google

Ἠξεύρεις οἷος εἶμαι καὶ τί δύναμαι.
Εἰς χεῖράς μου, ἠξεύρεις, εἶν' ἡ μήτηρ σου,
καί τις ἀκόμη. Σοῦ κ' ἐγὼ τὸ μυστικὸν
κατέλαβον. Θὰ γίνῃς Αὐτοκράτειρα.
Ἐὰν διστάσῃς ὅταν θὰ ἐρωτηθῇς,
ἢ ἄν τις μάθῃ ὅ,τι ἀνεκάλυψας,
σὺ τοὺς φονεύεις. Ἔμαθες τί δύναμαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ (ταπεινῇ τῇ φωνῇ)

Κακοῦργε!

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τοὺς ἄλλους)

Ἦτο στιγμιαία ταραχή,
τοῦ αἰφνιδίου πένθους ἦτο προϊόν.
Ἡ βασιλόπαις, εἰς τὸν θρόνον, δέχεται
ὑπερηφάνως, παρ' ἐμοὶ νὰ καθεσθῇ.
Δὲν εἶναι οὕτως Εὐδοκία;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Οὕτω;

ΕΥΔΟΚΙΑ (τρέμουσα, μόλις προφέρει)

Ναί.

ΛΕΩΝ

Πῶς, Εὐδοκία;

ΕΥΔΟΚΙΑ (μετὰ κραυγῆς)

Ὦ Θεὲ, Θεέ μου! Ναί!

(Λειποθυμεῖ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός της.)

ΔΟΥΚΑΣ

Νὰ ἡσυχάσῃ φέρετέ την. Ὁ σφοδρὸς
τῶν αἰσθημάτων σάλος τὴν κατέβαλε.
Θὰ ἐπανέλθῃ, ὡς μικρὸν ἀναπαυθῇ.

(Νεύει, καὶ ὁ Κωνστάντιος, βοηθῶν τὴν Εὐφροσύνην, ἐξάγει τὴν Εὐδοκίαν.)

Digitized by Google

ΛΕΩΝ

Ἀφρόνως, Δούκα, μένεις μόνος μετ' ἐμοῦ·
καὶ δὲν φοβεῖσαι εἰς τὰ μαῦρα σπλάγχνα σου
τὸ ξίφος μὴ βυθίσω τοῦτο; Μὴ φοβοῦ.
Εἶσαι θηρίον, ὅμως εἶσαι Βασιλεύς.
Ὑπὲρ τοῦ κράτους ὅταν πολεμῇς, εἰμὶ
ὅ,τ' ὑπεσχέθην, πρῶτος στρατιώτης σου.
Ἀλλ' ὅμως τοῦτο ἤξευρε· ὁ πόλεμος
ὡς παύσῃ, κ' ἐπιζήσω, τὴν ῥομφαίαν μου
ἣν ἤδη ἕλκων ὑπὲρ σοῦ αἰσχύνομαι,
εἰς τὸ κακοῦργον θὰ τὴν θραύσω στῆθός σου.

('Επιστρέφει ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ)

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Ἥσυχος εἶναι;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Βαθμηδὸν συνέρχεται.

('Ακούεται ἦχος σαλπίγγων.)

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Λέοντα)

Ἠχεῖ ἡ σάλπιγξ. Ὕπαγε· σ' ἀκολουθῶ·
καὶ μὴ φεισθῇς ἐν τούτοις τῆς ῥομφαίας σου.

(Ὁ Λέων μετὰ στιγμιαίαν ἄφωνον πάλην ῥίπτεται ἔξω.)

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Ὑπασπιστής του ἔσο· ἀκολούθει τον,
κ' ἐπίβλεπέ τον. Ἄγε, Βεστιάριε.
Τὰ πέδιλα σοὶ δίδω τὰ βατράχεια. ('Εξέρχεται.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (μόνος)

Ὡς ὑπεσχέθης ἐρυθρὰ τὰ ἔβαψες. ('Εξέρχεται.)

Digitized by Google

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

('Εν τῷ στρατοπέδῳ μεμονωμένον ἐρείπιον.)

('Ακούονται σάλπιγγες καὶ θόρυβοι.)

(Μετ' **ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ** καὶ **ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ**, ἄρχοντες, ὁ **ΧΩΝΙΑΤΗΣ**, **ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ**, **Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ**, **ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ**, **ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ** καὶ ἄλλοι)

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ (τῷ Δομεστίκῳ)

"Αρχον, καλὸν ἡ δόξα, ἀλλ' ἐπίπονον.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Καὶ ἀκινδύνως δὲν βλαστάν' ἡ δάφνη της.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

"Ω! ναί, συστέλλων τοὺς φλογώδεις κρίκους του
μᾶς περιβάλλει πανταχόθεν κίνδυνος.
Οἱ Σταυροφόροι πανταχοῦ κατέλαβον
τὰς θέσεις πέριξ. Δὲν ὑπάρχει ἐκφυγή.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Αἰχμάλωτός των, παλαιὸς οἰκέτης μου,
φυγὰς ἐκεῖθεν, μ' εἶπε πεντηκόντορος
κρυπτοπλοοῦσα ὅτι ἔφερεν αὐτοῖς
τὰς ἀγγελίας τῶν συμβάντων παρ' ἡμῖν.
Κατέπλευσαν ἀμέσως ἐν ἀλαλαγμοῖς,
ὡς ἐπὶ λείαν μᾶλλον ἢ εἰς πόλεμον.
Πρὶν δ' ἀποβῶσιν, ὅλ' οἱ ἡγεμόνες των
θέμενοι κλήρους ἐντὸς κράνους σιδηροῦ,
τὴν ἐπικράτειάν μας ἐκληρούχησαν.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

'Αστεῖον τοῦτο.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τ' ὀνομάζω ἀναιδές.
Καὶ ποῖος ἔσχε τὴν Κωνσταντινούπολιν;

Digitized by Google

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Βαλδουῖνος, τῶν Φλανδρίων ἡγεμών.
Τῷ Μομφεῤῥάτῳ θρόνος ἀνεγείρεται
εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἄλλοις ἀλλαχοῦ.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Ὦ! τὰ ἱμάτιά μας διανέμονται
ἐν ᾧ ἀκόμη μένουσ' εἰς τὸ δέρμα μας.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Θὰ διανεμηθῶσι καὶ τὸ δέρμα μας.
Ἐκεῖν' οἱ Φράγκοι ἔχουν χεῖρας σιδηρᾶς.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τίς ὁ σκοπὸς τοῦ νέου Αὐτοκράτορος,
εἰς κακουχίας τοῦ πολέμου, κ' εἰς σφαγὰς,
νὰ μᾶς ἐκθέτῃ; Ξιφουλκοὶ δὲν εἴμεθα.
Τὸ ἐννοῶ νὰ πέμψῃ τὸν Σπαθάριον.
Τὸ ἔργον κ' ἡ φροντίς του εἶν' ὁ πόλεμος.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Φροντίς μου μόνον, ὄχι ὅμως ἔργον μου.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Δὲν ἐννοεῖτε τὸν σκοπόν του; Εὔκολον.
Πρὸς τοὺς πεσόντας θρόνους, — δύω ἔπεσαν,—
οὕτως ἢ ἄλλως σχέσεις μᾶς συνάπτουσι.
Τῷ νῦν δεσπότῃ ὀχληροὶ πῶς εἴμεθα
δὲν σᾶς ἐκπλήττει. Ἀπαλλάττεται ἡμῶν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Δημίους του τοὺς ξένους ἐξελέξατο.
Δὲν λέγετε πῶς εἶναι χριστιανικὸν
τῆς ἁμαρτίας νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν;
Τὸ χρέος τοῦ πολέμου ἐτελέσαμεν·
τραπῶμεν ἤδη τῆς εἰρήνης τὴν ὁδόν.

Digitized by Google

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Μετὰ χαρᾶς, τραπῶμεν. Ὅμως κώλυμα
ὑπάρχ' εἰς τοῦτο. Αἱ ὁδοὶ κατέχονται.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Κακὴ κατάρα! Ἀσφαλὴς ὁ ἴδιος
εἰς τὰς ἐπάλξεις κάθηται τῶν Βλαχερνῶν,
καὶ εἰς τὸ κρεουργεῖον ἔπεμψεν ἡμᾶς.

(Ὁ θόρυβος αὐξάνει, εἰσορμᾷ ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ)

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Πῶς; ἐδῶ εἶσθε; Μένετε; δὲν φεύγετε;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Τεταραγμένος εἶσαι.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Πόθεν ἔρχεσαι;

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τί εἶναι;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τί συνέβη;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Δὲν ἠξεύρετε;
Ὁ Αὐτοκράτωρ....

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τί λοιπόν;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Ἐξέδραμε.
Πλήν, μόλις ἔξω τῶν πυλῶν, ἐνέπεσεν
εἰς ἐχθρικὴν ἐνέδραν. Περικυκλωθείς,
ἐθανατοῦτο ἢ συνελαμβάνετο
ἐὰν ὁ Λέων ὁ Σγουρός, ὡς θώρακα
τὸ σῶμά του προτάξας, δὲν τὸν ἔσωζε.

Digitized by Google

Μυρίους δίδων, καὶ μυρίους ἀψηφῶν
θανάτους, ἔξω ἔφερε τῆς συμπλοκῆς
τὸν Βασιλέα σῶον.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Καὶ τί ἔπειτα;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Ἔπειτα ὅλος ἐκινήθη ὁ στρατὸς,
μιμούμενός τον, κ' εἶν' ἡ μάχη γενική.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Κ' οἱ Φράγκοι;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Ὡς ἀκρίδες φύοντ' ἐκ τῆς γῆς.
Πανταχοῦ Φράγκοι. Εἶναι ἀναρίθμητοι.
Κ' ἐκ τοῦ λιμένος ὥρμησαν. Ὡς λέγεται,
τὴν σιδηρᾶν του ἅλυσιν διέῤῥηξαν,
καὶ εἰς τοὺς πύργους κλίμακας προσήνεγκαν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Κ' ἐδῶ πῶς ἦλθες;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Τοῦτο ἀσφαλέστερον
ἐγνώριζον τὸ μέρος, κ' ἦλθον νὰ ἰδῶ
ἂν δὲν παρέχῃ ἄσυλον εἰς τὸν στρατόν.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ὦ Πρωτοστράτορ, δὲν παρέχει.... οὐδ' εἰς σέ·
καὶ φρόνιμον νομίζω νὰ ζητήσωμεν
δι' ὁδοῦ ἄλλης ἄσυλον.... εἰς τὸν στρατόν.

(Ἐξακολουθεῖ ὁ θόρυβος. Εἰσορμᾷ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐνταῦθα εἶσθ', ἐνταῦθα!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Κωνστάντιος!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ποῦ λοιπὸν ἀπέμεινεν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ; Ἔφυγε.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Πῶς ἔφυγε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πανταχοῦ τρόμος καὶ φυγή. Δὲν βλέπετε;
ὅστις δὲν φύγῃ, πίπτ' ἢ συλλαμβάνεται.
Σωθήτω ὅστις δύναται.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Πῶς ἔφυγε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Μᾶς εἶχε σώσει ἐξ ἐνέδρας ὁ Σγουρός.
Πυκνοὶ οἱ λόχοι μᾶς περιεστοίχιζον,
καὶ εἰς τὸν βασιλέα ἀποβλέποντες,
ἀνδρίας ἐπληροῦντο. Ἤδ' ἡ συμπλοκὴ
ἄρχετ' ἐν τάξει. Ὁ Σγουρὸς, τὰς προσβολὰς
ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀποκρούων, εἵλκυεν
εἰς ἑαυτόν. Τὸν εἶδα δύω ξίφη του
νὰ ῥίψῃ τεθραυσμένα, καὶ τὸ τρίτον σπῶν
νὰ μάχηται ὡς λέων. Τοὺς προσβάλλοντας
τοῦ βασιλέως τὴν σημαίαν, ἀπωθῶν,
κεκυκλωμένον βλέπει αἴφνης ἑαυτόν.
Ἐπικουρίαν τότε κράζει καὶ ζητεῖ.
Τὸν ἠκολούθουν, καθ' ἃς εἶχον προσταγάς.
Ἀλλ' ὅτ' ἐστράφην, εἶδα, καὶ τὸν ἵππον του
κεντῶν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἔφευγε ταχύς.

Digitized by Google

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καὶ τὸν Σγουρὸν ἀφῆκε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἅμα ὁ στρατὸς
τὴν φυγὴν βλέπει, δειλιᾷ καὶ τρέπεται.
Ἔκτοτε πάντα φόνος καὶ καταστροφή.
Εἶδα ἐλθοῦσαν τὴν ἐσχάτην μου στιγμὴν,
κ' ἐσώθην μόλις, τὸν νεκρὸν προσποιηθείς.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Πρὸς τὴν Καλλιγαρίαν πύλην βλέπετε;
ἴδετε, τίς σημαία κυματεῖ ἐκεῖ;

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τετέλεσται! Τῶν Γάλλων τ' ὀριφλάμμιον!

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Ἰδοὺ ὁ λέων κατὰ τὸ Κοσμίδιον,
τῆς Βενετίας τὸ θηρίον!

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἴδατε!
Θεέ! ἡ πόλις πυρπολεῖται!

(Φαίνεται εἰς τὸ βάθος τοῦ θεάτρου ἡ Κωνσταντινούπολις ὀπίσω τῶν τειχῶν πυρπολουμένη.)

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Φύγωμεν!
Σωθῶμεν!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τί ζητεῖτε; Ποῦ νὰ φύγητε;
Πᾶσα ὁδὸς ἐπίσης φέρ' εἰς θάνατον
διὰ μαχαίρας καὶ πυρός.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τετέλεσται!
Τῶν πόλεων ἡ πόλις κάμινος φλογῶν!

Digitized by Google

Χθὲς βασιλὶς τοῦ κόσμου, σήμερον σποδὸς,
καὶ μετ' ὀλίγον δούλη, χλεύη τῶν λαῶν!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Πῶς θὰ σωθῶμεν; Τί θὰ γίνωμεν λοιπόν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὸ κατ' ἐμὲ, ὑπάγω τοὺς κατακτητὰς
νὰ προσκυνήσω. Εἰσὶ κύριοι ἡμῶν.
Κἂν δι' ἐκείνους ἂν προκινδυνεύσωμεν,
δὲν θέλουν δραπετεύσει.

ΟΛΟΙ

Ναί! Ὑπάγωμεν! (Ἐξέρχονται.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

(Τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΜΑΡΙΑ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀνίσως φέρουν θάνατον, ἂς ἔλθωσιν.
Ἐλευθερίας θὰ μοὶ εἶναι ἄγγελοι!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Φιλτάτη Εὐδοκία, τίς παραφορὰ
τὸ πνεῦμά σου κατέχει; Τὸ διάδημα,
τὸν κοινὸν φθόνον καὶ τὸ πάντων ὄνειρον,
τὸ ἀποβάλλεις μόνη ὡς δυστύχημα,
κ' ἐπικαλεῖσαι ἀντ' αὐτοῦ τὸν θάνατον!
Σοὶ μειδιᾷ ἡ τύχη καὶ τὴν ἀπωθεῖς,
τὸν ἥλιόν της σβύνουσα εἰς δάκρυα!

ΜΑΡΙΑ

Ἀλλὰ τῆς τύχης πάντοτε ὁ ἥλιος
τὴν εὐτυχίαν δὲν φωτίζει, ἀδελφή.
Αὐτὸς κ' ἡμᾶς διῄρει. Ἤδη νὺξ κοινὴ

TAYLOR INST. OXFORD
Digitized by Google

μᾶς προσεγγίζει. Ἐλευθέραν ἄφες την
πρὸς τὰς ἐμφύτους κλίσεις τῆς καρδίας της.
Τὸ βλέπεις, ἄλλως καὶ ἡ τύχ' ἡ ἀσταθὴς
συνωμοτοῦσα μετ' ἐκείνων φαίνεται.
Τὸ στέμμα λέγεις, καὶ ποῦ εἶναι ἀγνοεῖς
ἢ τί θὰ γίνῃ ὁ τὸ στέμμ' ἀναλαβών.

(Εἰσέρχεται ὁ ἡγούμενος ΑΓΑΠΙΟΣ)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἀπώλετο τὸ κράτος, Αὐτοκράτειραι!
Τὴν πόλιν πᾶσαν φλόγες ἐπινέμονται.
οἱ δορυφόροι τὴν πορθοῦσι τοῦ Βαάλ,
καὶ πανταχοῦ πλανῶσι φόνον κ' ἐμπρησμόν.
Τὰς ἐκκλησίας πλημμυροῦσιν αἵματος,
καὶ δι' ὀργίων βδελυρῶν τοῦ σατανᾶ
τὰ ἱερά μας βεβηλοῦσιν ἄδυτα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὢ φρίκη!

ΜΑΡΙΑ

Δὲν ἠξεύρει τὰ συμβαίνοντα
ὁ Μομφερράτος. Βοηθὸς θὰ ἔσπευδε.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἀλλὰ ποῦ μένει ὁ εἰς ὃν ἐλπίζομεν,
ὁ Αὐτοκράτωρ, (πρὸς τὴν Εὐδοκίαν)
ὁ σεπτός σου σύζυγος;

ΕΥΔΟΚΙΑ (ὑπερηφάνως)

Πάτερ, εἰς ταύτην τὴν ἐπίσημον στιγμὴν
σ' ἀπαγορεύω σύζυγόν μου νὰ εἰπῇς
τὸν ἄνδρα τοῦτον. Μ' εἶναι ξένος. Μάθε το.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία ὅμως τοῦτον τὸν δεσμὸν

Digitized by Google

χυροῖ καὶ ἁγιάζει; καὶ τὸν εὐλογεῖ,
ἀνόσιον μὴ ὄντα ὡς τὸν πρότερον.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἡ Ἐκκλησία μόνον, καθηγούμενε,
ν' ἀπαγορεύσῃ δύναται τ' ἀνόσια.
Ἡ δύναμίς τις τοῦτο ἔχει ὅριον.
Ἀλλ' ἄν τις τῶν ἐχόντων δύναμιν ζητῇ
νὰ μὲ βιάσῃ, ἔλαβον τὴν πρόνοιαν.

(Σύρουσα ἐγχειρίδιον ἐκ τοῦ κόλπου της)

Ἰδοὺ ὁ ἀπὸ πάσης βίας λυτρωτής.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἄπαγε, κόρη. Μὴ τοιοῦτο βλασφημῇς.
Ἡ Ἐκκλησία, μήτηρ, ὄχι μητρυιά,
χυροῖ, δὲν ἐπιβάλλει· θέλει τῶν πιστῶν
τὴν σωτηρίαν, ὄχι τὴν ἀπώλειαν.

(Ἐν λαμπρῷ ἤχῳ σαλπίγγων, καὶ ἀναπεπταμέναις σημαίαις εἰσέρχεται ὁ **ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ**, προπεμπόμενος καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ πλήθους **ΙΠΠΟΤΩΝ**, ἐν οἷς ὁ **ΛΕΩΝ**, δέσμιος)

ΕΥΔΟΚΙΑ

Θεέ! Ὁ Λέων!

ΜΑΡΙΑ

Εὐτυχεῖς! Ἐσώθημεν!

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἡ πόλις κατεκτήθη· εἶν' εἰς χεῖράς μας·
ἀλλ' ἡ λεηλασία, ἀχαλίνωτος,
μᾶς διαφεύγει, καὶ λυσσᾷ εἰς τὰς ὁδούς.
Νὰ σᾶς ἐξασφαλίσω ἦλθα, ἄνασσαι.

(Πρὸς τοὺς ὀπαδούς του)

Εἰς τὰς εἰσόδους φύλακας! Εἶν' ἱερὰ
ἡ κατοικία αὕτη ἡ βασιλική.

Digitized by Google

Ἂν τις ἐγγίσῃ εἰς αὐτὴν, οὐαὶ αὐτῷ!
Γνωστὸς σᾶς εἶμαι. Σᾶς ἀρκεῖ. Ὑπάγετε.

(Πρὸς τὰς Αὐτοκρατορίσσας καὶ τὸν Ἀγάπιον)

Τῶν ἡγεμόνων πληρεξούσιος σταλεὶς,
καὶ ἀντ' ἐκείνων δικαστὴς κ' ἐκτελεστὴς,
τὸν τελευταῖον θέλω Αὐτοκράτορα.
Ποῦ εἶναι; Ἂς προσέλθῃ. Μάτην κρύπτεται.

ΜΑΡΙΑ

Ποῦ εἶναι ὃς ζητεῖται δὲν ἠξεύρομεν.
Δὲν ἐπανῆλθεν, εἰς τὴν μάχην κατελθών.
Ἀλλ', ὦ ἱππότα, ὡς γενναίως ἔσωσας
ἡμᾶς, τὰς ἐκκλησίας σῶσον εὐσεβῶς,
ἃς βία κ' ὕβρις τῶν ἀνδρῶν σας βεβηλοῖ.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τῶν εἰσβαλόντων νὰ πραΰνω τὴν ὁρμὴν
ὁπόσον θέλω, Βασιλὶς, δὲν δύναμαι.
Πλὴν προλαβών σε, ἔδωκα διαταγάς.
Ἂν δὲν κωλύσω, ἴσως μετριάσω κἄν.

(Εἰσέρχονται οἱ ΑΡΧΟΝΤΕΣ, καὶ κλίνουσι μέχρι γῆς πρὸ τοῦ Μομφεῤῥάτου)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἱππότα τροπαιοῦχε, προσερχόμεθα
ὑποταγὴν καὶ πίστιν σοι προσάγοντες.
Ὁ Αὐτοκράτωρ ὃν ἐξελεξάμεθα
ἀνάνδρως δραπετεύσας μᾶς κατέλιπε.
Ἐπὶ τὸν τράχηλόν μας ἡ ῥομφαία σου.
Δῶρόν σου ἔσται ἡ ζωὴ, ἂν ζήσωμεν,
κ' ἡ ἀφοσίωσίς μας ἔστ' αἰώνιος. (Κλίνουσιν ὅλοι βαθέως.)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ὁποία ἦτον πρὸς τὸν δραπετεύσαντα.

Digitized by Google

'Αλλ' ἀρκεῖ τοῦτο, ὅτι ἐδραπέτευσεν.
'Ελεύθερ' εἶσθε. 'Εὰν ζῆτε ἀγνοῶ.

(Πρὸς τὴν Μαρίαν)

Πενθεῖς, Μαρία, καὶ τὸ πένθος σου τιμῶ.
'Αλλ' εἰς τὴν χήραν Αὐτοκράτειραν εἰπὲ
ἂν ζῇ ἡ κόρη τοῦ ἀρχαίου φίλου μου.
Τὸ κράτος τοῦτο, ἔρημον καὶ νικηθὲν,
ἐκληρουχήθη τοῖς ἱππόταις τῶν Δυσμῶν.
'Ο Βαλδουῖνος ἔσται τῆς 'Ανατολῆς
ὁ Αὐτοκράτωρ. Δι' ἐμὲ βασιλικὸς
εἰς τὴν Θεσσαλονίκην θρόνος ἵδρυται.
'Αλλ' ἵνα σπένδω εὐποιΐας τῷ λαῷ
κ' εὐδαιμονίαν, ὦ Μαρία, συναινεῖς
τὸν θρόνον νὰ κοσμήσῃς, καὶ τὴν χεῖρά μου
μετὰ τοῦ σκήπτρου ὃ σοὶ φέρω νὰ δεχθῇς;

ΜΑΡΙΑ

Τὰ δάκρυά μου πρόσμεινε νὰ ξηρανθοῦν,
πρὶν τὴν τιμῶσαν μελετήσω πρότασιν.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

'Ελπίζων θὰ προσμένω.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ περὶ ἐμοῦ
τί διατάττεις; Εἶμ' αἰχμάλωτος κ' ἐγώ.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Δὲν πολεμοῦμεν πρὸς γυναῖκας. Ὕπαγε
πρὸς τὸν πλανήτην Αὐτοκράτορα.

(Πρὸς τὴν Εὐδοκίαν)

Καὶ σὺ
τὸν σύζυγόν σου ἀκολούθησον.

Digitized by Google

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγὼ
τὸν σύζυγόν μου;

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ναί, τὸν Δούκαν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Σύζυγον
δὲν ἔχω.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Σ' ἐνυμφεύθη, ὡς ἐμάθομεν,
ὁ τελευταῖος Αὐτοκράτωρ.

(Πρὸς τὴν Εὐφροσύνην)

Ἀληθὲς
δὲν εἶναι;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (μετά τινα δισταγμὸν)

Εἶναι ἀληθές.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ! Ἀπαιτεῖς;
Τὸ θέλεις, μῆτερ; Τότε μάθετε λοιπόν.
Δὲν εἶναι, ὄχι, σύζυγός μου. Εἶναι δὲ
φονεὺς τῶν δύω βασιλέων.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Θύγατερ,
τί λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅ,τι αὐτηκόως ἔμαθον.
Εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦτον μὲ κατέκλεισε,
καὶ ἠκροάσθην ἄκουσα. Δαιμονιῶν
εἰς τὸν πατέρα ἔκραζεν ἐκπνέοντα
πῶς τὸν υἱόν του ἔπνιξεν αὐταῖς χερσί,

Digitized by Google

κ' εἰς τὴν πληγήν του ἔστρεψεν ὡς μάχαιραν
τὸν φρικτὸν λόγον, μέχρι οὗ.... ἀπέθανε.

ΜΑΡΙΑ

Ὦ τοῦ θηρίου! ὦ τοῦ κακουργήματος!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἠξεύρεις, μῆτερ, καὶ εἰπὲ τὰ χείλη μου
ποτὲ εἰς ψεῦδος ἂν ἠνοίχθησαν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ποτέ.

ΕΥΔΟΚΙΑ (δεικνύουσα τὸν Κωνστάντιον)

Ἰδοὺ ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς τῶν ἔργων του.
Ἐρώτησόν τον. Ἂν τολμᾷ, ἂς ἀρνηθῇ.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ (πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Τί λέγεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ψεῦδος πρὸς τὸν ἀποδόντα μοι
ζωὴν κ' ἐλευθερίαν δὲν θενὰ εἰπῶ.
Εἶν' ἀληθῆ, ὡς εἶπεν ἡ ἡγεμονίς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ὁ διπλοῦς φόνος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ διπλοῦς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ (πρός τινας τῶν ὀπαδῶν του)

Ἀκούσατε.
Τὸν Δούκαν τοῦτον, ὃν καλοῦσι Μούρζουφλον,
τὸν θέλω. Εὕρετέ τον. Ἅμα συλληφθῇ,
εἰς τοῦ Θεοδοσίου θὰ τὸν φέρετε
τὴν στήλην, κ' ἐκ τοῦ ὕψους κατακόρυφος
θὰ κρημνισθῇ. Προστάττω. Ἐκτελέσατε!

(Ἐξέρχονται οἱ λαβόντες τὴν προσταγήν.)

Digitized by Google

ΜΑΡΙΑ

Φρικτὴ ἀλλὰ δικαία ἡ ἀπόφασις.
Τὸ αἷμά μου ἐπάγη, ὅμως σιωπῶ.
Πλὴν, ἂν μοὶ ἐπιτρέπῃς μίαν, Βασιλεῦ,
παράκλησιν..... Ἐκεῖνος ὁ αἰχμάλωτος....

(δεικνύουσα τὸν Λέοντα.)

ΕΥΔΟΚΙΑ
(ῥιπτομένη εἰς τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας)

Ὦ! νὰ φιλήσω δός μοι, δὸς τὴν χεῖρά σου.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἐκεῖνος μόνος ὁ ἀνὴρ μᾶς ἔβλαψεν
ὅσον οὐδ' ὅλος ὁ ἐπίλοιπος στρατός.
Ὁ Λέων εἶσαι ὁ Σγουρός;

ΛΕΩΝ

Ναὶ, ὁ Σγουρός.

ΜΑΡΙΑ

Ἂν τὸν φονεύσῃς, κόπτεις δύω νήματα
ζωῆς, τὸ ἐδικόν του καὶ αὐτῆς ἐμοῦ.

(δεικνύουσα τὴν Εὐδοκίαν.)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἂς δώσῃ ὅρκον ὅτι ὅπλα καθ' ἡμῶν
δὲν θέλει φέρει, κ' εἶν' ἐλεύθερος.

ΛΕΩΝ

Αὐτὸν
τὸν ὅρκον δὲν τὸν δίδω. Ὅση μένει μοι
πνοὴ ἐντός μου, αἷμα εἰς τὰς φλέβας μου,
εἰς τῆς πατρίδος ἄμυναν θενὰ δοθῇ.
Ἢ τοῦ ζυγοῦ θὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα μου,
ἢ θενὰ πέσω μετ' αὐτῆς μαχόμενος.
Ἂν μὲ ἀφήσῃς ζῶντα, πᾶς ὁ βίος μου

Digitized by Google

πόλεμος ἔσται καθ' ὑμῶν διηνεκής.
Τοῦτο σοὶ λέγω.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Καὶ σοὶ ἀποκρίνομαι,
ὅτι καὶ ἄνευ ὅρκου εἶσ' ἐλεύθερος.
Εἰς τὰς ἀγκάλας ῥίφθητι τοῦ ἔρωτος,
ἢ κ' εἰς πολέμους, ἐὰν θέλῃς. Μεταξὺ
νίκης καὶ ἥττης διὰ τὴν Ἑλλάδα σου,
ἐλευθερίας καὶ δουλείας, μεταξὺ
σοῦ καὶ ἡμῶν, ἡ δίκη ἔσται τοῦ Θεοῦ.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τῶν προσώπων, ἴδ. Νικήταν Χωνιάτην (σελ. 465—770, ἐκδ. Bonne), Βιλλαρδουΐνον, Conq. de Constantinople (Κεφ. 55—94), Χρονογράφον, Δουκάγγιον.

Περὶ δὲ τῶν τίτλων Κωνστ. Πορφυρογέννητον (π. Βασιλ. τάξεως), Γεώργ. Κωδῖνον Κουροπαλάτην, (τῆς ιδ' ἑκατονταετηρίδος) π. Ὀφφικίων. Ἰδίως περὶ τῶν φορεμάτων αὐτῶν ἴδ. αὐτόθι, Κεφ. Γ' καὶ Δ' σελ. 13—28.

Περὶ ΙΣΑΑΚΙΟΥ λέγει ὁ Χωνιάτης (σ. 596, 3) «φλογερὸς ὢν τὴν ὄψιν, τὴν τρίχα πυρσός, τὴν ἡλικίαν μέσος, τὴν ἰσχὺν εὔρωστος, οὔπω τεσσαράκοντα ἔτη γεγενημένος ὁπηνίκα τῆς βασιλείας καθῄρητο» (τὴν πρώτην φοράν, ἐν ἔτει 1195.)

Περὶ ΔΟΥΚΑ ΜΟΥΡΖΟΥΦΛΟΥ λέγει ὁ αὐτὸς (750, 15): «ἦν γὰρ καὶ φύσει κοῖλος καὶ βαρὺς τὴν φωνὴν καὶ τὸν φάρυγγα βραγχιῶν.» Βεστιάριος Ν. Χ. 745, 8.

Ὁ ΑΛΕΞΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, ἦτον, κατὰ τὸν χρονογράφον «νιούτσικος», δεκαοκταετής. Μήτηρ δ' αὐτοῦ ἦν ἡ πρώτη γυνὴ τοῦ Ἰσαακίου, θυγάτηρ Φριδερίκου τοῦ Βαρβαρόσσου, αὐτοκράτορος τῆς Ἀλαμανίας ἢ Γερμανίας.

ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰσαακίου, «τὴν Ἀγγελωνυμίαν παρωσάμενος, Κομνηνὸς ἐπελέγετο.» Ν. Χ. 605, 8.

Περὶ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ἴδ. Ν. Χ. 606, 10 καὶ 641, 18.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ὁ θησαυροφύλαξ, ὀνομάζεται Κωνσταντῖνος ὑπὸ τοῦ Χωνιάτου (727, 17). Ἴδ. καὶ αὐτ. 745, 1.

ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΡΥΦΝΟΣ, ὁ Δοὺξ τοῦ στόλου, ἦν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τῆς Αὐτοκρατορίσσης Εὐφροσύνης, Ν. Χ. 716, 12. Ὁ Χωνιάτης τὸν λέγει Προκοίλιον (651, 11).

ΝΙΚΗΤΑΣ ΧΩΝΙΑΤΗΣ, ἦν προσέτι γενικὸς ἔφορος καὶ κριτὴς τοῦ Βήλου, καὶ πρωτοκαθήμενος τοῦ κοιτῶνος.

Ὁ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ φορεῖ ἐρυθρὰ πέδιλα ἢ ἐρυθρὰς τσάγγας, ἤτοι ὑποδήματα μέχρι τῶν γονάτων, στέμμα εἰς τὴν κεφαλήν, ποδήρη χιτῶνα ἐρυθρὸν (σάκκον) ἐζωσμένον, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τὴν λεγομένην ἀκακίαν, λωρίον ὡς τὸ ὠμοφόριον τῶν διακόνων. Κ. Κουροπ. Κεφ. ΣΤ' σελ. 50.

Ὁ ΠΡΩΤΟΒΕΣΤΙΑΡΙΟΣ, ἀμέσως μετὰ τὸν Καίσαρα ἑπόμενος, ὑπερεῖχε πάντων τῶν λοιπῶν αὐλικῶν. Ἰδίαν ὑπηρεσίαν εἶχε τὴν διατήρησιν τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐνδυμάτων καὶ θησαυρῶν, καὶ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα μόνος ν' ἀφαιρῇ ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνερωτήτως εἴτι ἤθελε παρατηρήσει εἰς αὐτὸν ἀνέρπον ὀχληρὸν ζωΰφιον. Κ. Κουροπ. Κεφ. ΣΤ' σελ. 49. 50. Ἐφόρει πέδιλα βατράχεια ἢ πράσινα, ὁμοίως δὲ καὶ πράσινον ἐπανωφόριον (ταμπάρον) ἢ χλαμύδα πορπουμένην εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον, καὶ ἀφιεῖσαν τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐλευθέραν (Νικ. Χων.,)

Digitized by Google

μετὰ πορφυρῶν μ α ρ γ ε λ λ ί ω ν. Ἐκράτει δὲ καὶ βακτηρίαν (δ ι κ α ν ί κ ι ο ν) μεταλλίνην, χυτὴν (χ ρ υ σ ο χ ο ϊ κ ὴ ν) χ ρ υ σ ο π ρ α σ ί ν η ν καὶ στιλπνὴν (ὑποῦελον). Κ. Κουροπ. Κεφ. Δ′ σελ. 13.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΔΟΥΞ ἦν ὁ ἀρχηγὸς τῶν θαλασσίων δυνάμεων. Κωδ. Κουρ. Κεφ. Ε′ σελ. 28. Ἐφόρει δὲ σ κ ι ά δ ι ο ν (κ α μ η λ α ύ κ ι ο ν Σουΐδ.) χ ρ υ σ ο κ ό κ κ ι ν ο ν, κομβόστικτον (κ λ α π ω τ ὸ ν) (capitonné?), ἄνευ χείλους (ἀ έ ρ ο ς)· ἔνδυμα δὲ (σ κ α ρ ά ν ι κ ο ν) χρυσοκόκκινον, ἤτοι διὰ χρυσῶν συρμάτων καθυφασμένον (σ υ ρ μ α τ έ ϊ ν ο ν), ἔχον ἔμπροσθεν γλυπτὸν εἰκονισμένον (ἰ ν ο κ ο π η τ ὸ ν) τὸν Αὐτοκράτορα ἱστάμενον, ὄπισθεν δ' ἐπὶ θρόνου καθήμενον. Μανδύαν δὲ (κ α β β ά δ ι ο ν) μεταξωτὸν (β λ ά τ ι ν ο ν), ἢ οἷον δήποτε· καὶ ἐκράτει βακτηρίαν ἔχουσαν ὄζους (κ ό μ π ο υ ς) χρυσοῦς ἀγκυστούς, καὶ τὰς ἄνω λαβὰς (; κ ο ν δ ύ λ ο υ ς) ὡσαύτως χρυσᾶς, πεπλεγμένας διὰ σχοινίου ἀργυροῦ (δ ι ὰ σ χ ο ι ν ο π λ ο κ ί ο υ ἀ ρ γ υ ρ ο ῦ). Κωδ. Κουρ. Κεφ. Δ′ σελ. 18.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ διεβίβαζε τὰ διατάγματα καὶ τὰς διακοινώσεις τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς τοὺς Τοπάρχας, καὶ τοὺς ξένους Ἡγεμόνας. Κωδ. Κουρπ. Κεφ. Ε′ σελ. 32.— Ἐφόρει δὲ ὅ,τι καὶ ὁ Μέγας Δοὺξ, ἀλλὰ δὲν εἶχε βακτηρίαν. Αὐτ. Κεφ. Δ′ σελ. 19.

Ὁ ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ, ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωματοφυλακῆς. Ἐπὶ Κωδίνου ἦν ἁπλοῦν ἀξίωμα ἄνευ ὑπηρεσίας. Κωδ. Κουρ. Κεφ. Ε′ σελ. 38. Ἐφόρει δὲ ὅ,τι καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ. Κεφ. Δ′ σελ. 23.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ, ὁ ἐξάρχων καὶ ἀνώτατος ἄρχων τοῦ Παλατίου, ὁ Αὐλάρχης. Ὑπηρέτει τῷ Αὐτοκράτορι καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης· εἶχε δὲ συγχρόνως καὶ τὴν ἀνωτάτην ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἐξουσίαν. Κωδ. Κ. Κεφ. Ζ′ σελ. 55. Κ. ΙΣΤ′ σελ. 83. Ἐφόρει δὲ σκιάδιον κομβόστικτον (κ λ α π ω τ ὸ ν) χρυσοκόκκινον μετὰ χείλους ἢ γύρου (ἀ έ ρ ο ς) ὁμοίου, καὶ μετὰ ὁμοιοχρόων ταινιῶν. Προσέτι ἔνδυμα (σ κ α ρ ά ν ι κ ο ν) τοῦ αὐτοῦ χρώματος, ἔχον ἐμπρὸς καὶ ἄνω σειρὰν μαργαριτῶν, ἐπὶ τοῦ στήθους εἰκόνα τοῦ βασιλέως ὀρθίου, καὶ εἰς ἑκάτερον τῶν πλευρῶν ἀνὰ ἕνα ἄγγελον, ἑκάτερα περιλαμβανόμενα ἐπίσης ὑπὸ μαργαριτῶν. Ἐπενδύτην δὲ (κ α β β ά δ ι ο ν) δίχρουν (δ ι β ο λ έ ο ν), μετὰ παρυφῆς (μ α ρ γ ε λ λ ί ω ν) ἐκ χρυσοῦ σύρματος. Ἐκράτει δὲ βακτηρίαν (δ ι κ α ν ί κ ι ο ν) ἔχον ὄζους (κόμβους) γλυπτοὺς (ἰ ν ο κ ο π ε τ ί ο υ ς;) ἐναλλὰξ, ἕνα λεῖον χρυσοῦν, καὶ ἕνα τετυλιγμένον δι' ἀργυροῦ σειριτίου καὶ πλέγματος (σ χ ο ι ν ο π λ ο κ ί ο υ). Κωδ. Κουρ. Κεφ. Δ′ σελ. 17.

Ὁ ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΤΩΝΟΣ ἦν ἀξιωματικὸς κοιμώμενος παρὰ τὸν αὐτοκρατορικὸν κοιτῶνα, καὶ δεχόμενος διὰ νυκτὸς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ Ἐφόρει δὲ σκιάδιον σ υ ρ μ α τ έ ϊ ν ο ν, ἐπενδύτην (καββάδιον) μεταξωτὸν (β λ ά τ ι ν ο ν) ἢ ἀδιάφορον· τὸ δὲ ἔνδυμα (σκαράνικον) μεταξωτὸν, β ε ρ υ κ ο κ κ ό χ ρ ο υ ν (μ έ σ ο ν κ ο κ κ ί ν ο υ κ α ὶ λ ε υ κ ο ῦ), σ υ ρ μ α τ έ ϊ ν ο ν. Ἐπ' αὐτοῦ δ' ἐπιγέγραπται ὄπισθεν μὲν ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπὶ θρόνου, ἔμπροσθεν δὲ ὄρθιος, ἐξ ὕλης στιλπνῆς (ὑ π ὸ ὑ ε λ ί ο υ). Ἐκράτει δὲ βακτηρίαν ξυλίνην, ἔχουσαν τὸν πρῶτον κόνδυλον χρυσοῦν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπικεκαλυμμένους ὑπὸ ἀργυροῦ σύρματος (χ ρ ύ σ α σ π ρ ο ν κ ε κ λ ω σ μ έ ν ο ν). Κωδ. Κουρ. Κεφ. Δ′ σελ. 20.

Digitized by Google

'Ο ΜΕΓΑΣ ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ ἐνεχείριζε τῷ Αὐτοκράτορι τὸ σκῆπτρον, καὶ λαμβάνων αὐτὸ ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν χειρῶν, ἐκράτει αὐτὸ ἐπὶ τιμῇ· ἦτο δ' ἐν ἐκστρατείαις ἀρχηγὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ λόχου, εἶχεν ἰδίαν ἕνεκα τούτου σημαίαν, καὶ εἶχεν ὑφ' ἑαυτὸν τοὺς μεγάλους Τσαουσίους, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν διευθυντὴν τῶν αὐτοκρατορικῶν παρατάξεων (τὸν ἄρχοντα τοῦ ἀλλαγίου). Κ. Κ. Κεφ. Ε' σελ. 33. 39. 'Εφόρει δὲ ὅ,τι καὶ ὁ Παρακοιμώμενος τοῦ Κοιτῶνος· ἡ δὲ βακτηρία αὐτοῦ ἦτον ξύλον κεχρυσωμένον ὡς ἡ τοῦ Βασιλέως.

'Ο ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ, ἔφερεν ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ μεγάλου Δομεστίκου τὴν σπάθην τοῦ Βασιλέως. 'Ιππεύοντος καὶ ἀφιππεύοντος τοῦ Βασιλέως ἔσυρε τὸν ἵππον. Ἦν ἀρχηγὸς τῶν ἀτάκτων τῶν ἀπερχομένων εἰς λεηλασίαν καὶ καταδρομήν. Κ. Κ. Κεφ. Ε' 29 καὶ 32. 'Εφόρει δὲ σκιάδιον, ἔνδυμα καὶ ἐπενδύτην οἷα ὁ μέγας Δοὺξ, καὶ ἐκράτει βακτηρίαν ἔχουσαν τὸν ἕνα ὄζον ἢ κόμπον χρυσοῦν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀργυροῦς· τὰς δὲ ἄνω λαβὰς (κονδύλους) χρυσᾶς.

'Ο ΜΕΓΑΣ ΤΣΑΟΥΣΙΟΣ ὑπέκειτο τῷ πριμικηρίῳ, προϊστάμενος τῶν Αὐτοκρατορικῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἦν αὐτοκρατορικὸς διαγγελεὺς (πρωτοκούρσωρ. Φώτ.) Εἶχε δὲ καὶ οὗτος ἐνδύματα ὡς τὰ τοῦ Παρακοιμωμένου τοῦ Κοιτῶνος. 'Απὸ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς ζώνης ἔφερεν εἶδος ἀκοντίου ἢ λόγχης (σειρομάστην) τὴν καλουμένην σαλίβαν. Κ. Κ. Κεφ. Ε' 39 καὶ Δ' 21.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

'Εν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Βλαχερνῶν διέτριβον οἱ Αὐτοκράτορες ἐπὶ 'Ισαακίου. Ν. Χ. 464. Ἴδ. καὶ Willehard. Conq. de Conts. § 86, Σελ. 58. Ἔκδ. Paulin-Paris, ἐν Παρισ. 1838.

Στίχ.

7. Δρουγκάριος, ὁ χιλίαρχος. Κ. Πορφ. 10, 11 (ἔκδ. Bonne). Σχολ. 76, Δ, 6 Κωδ. Κουροπ. Κεφ. Β' σελ. 10. Κεφ. Ε, σελ. 43, καὶ κεφ. ΙΣΤ' σελ. 84.— Λέων, τακτ. Κωνστ. 4.

17. 'Αετόῤῥυγχον, 'Ακρωτήριον, παρ' ᾧ, κατὰ Διονύσιον, ὁ 'Αμύνου κόλπος, καὶ ὁ λίαν βαθὺς καὶ εὐλίμενος κόλπος Μουκάπορις, ὃν καὶ ὁ Γύλλιος χαρακτηρίζει ὡς μέγαν. Κατὰ Σχαρλ. Βυζάντιον (Β, σελ. 206 καὶ 213) παρὰ τὸ Χουγκιὰρ σκελεσί.

22. Χρυσόπολις. Οἱ Σταυροφόροι διηυθύνθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς Ἅγ. Στέφανον, ἐκεῖθεν εἰς τὰς νήσους, καὶ τέλος εἰς Χρυσόπολιν, ὅπου Εὔδος ὁ Σαμπλίτης μετ' ὀλίγον ἐδίωξε τοὺς ἐκεῖ φρουροῦντας, Ν. Χ. 717. Κατά τινας δ' ἱστορικοὺς οἱ διωχθέντες ἦσαν οὐχὶ ὑπὸ τὸν Σπαθάριον, ὡς ἐνταῦθα λέγεται, ἀλλ' ὑπὸ τὸν Δοῦκα τοῦ Στόλου Στρυφνόν.

29. Τὰ ἱστία καὶ τοὺς ἥλους. Ν. Χ. 716, 13.

47. Πολλὰ τὰ ἔτη, προσφώνησις πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. Κωνσταν. Πορφυρογέννητος.

Digitized by Google

49. Πρωτοκυνηγός. Κωδ. Κορουπολ. Κ. Ε', σελ. 39.
51. Σκυλόμαγγοι, οἱ φύλακες καὶ ὁδηγοὶ τῶν θηρευτικῶν κυνῶν.
52. Κόμης, Κωδιν. Αὐτ. Κεφ. Ε' σελ. 29.
53. Ἄλογα στρώσια καὶ συρτά. Αὐτ.
55. Ἀρχιερακάριος ἢ Πρωτοϊερακάριος, ὁ ἔχων τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θηρευτικῶν ἱεράκων. Αὐτ. Κεφ. Ε' σελ. 40.
82. Σκουτάριον. Πιθανὴ παραγωγὴ τοῦ νεωτέρου ὀνόματος τῆς Χρυσοπόλεως, ἀρχομένου ἔκτοτε νὰ ἐπικρατῇ. Ν. Χ. 280, 22 καὶ 717, 23.
90. Πύργοι σιδηρόκτιστοι. Οἱ Σταυροφόροι ἦσαν κατὰ τὸν Χωνιάτην (718) ὡς «ψυχάρπαγες ἄγγελοι», ὡς «χαλκήλατοι ἀνδριάντες.»
112. Καισαρίκιον (σαρίκι) Κωνστ. Πορφυρογ. σελ. 219.
137. Τὸν Αὐτοκράτορα, Ἀλέξιον Κομνηνόν, ὅστις ἐν ἔτει 1193, τυφλώσας καὶ ἐκθρονίσας τὸν ἀδελφόν του Ἰσαάκιον, κατεκράτησε τὸν θρόνον.
158. Ὁ ναύαρχος, ἢ δοὺξ τοῦ στόλου, Μιχαὴλ Στρυφνός, ἦν γαμβρὸς τῆς Αὐτοκρατορίσσης Εὐφροσύνης, νυμφευθεὶς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. Ν. Χ. 716, 12. Ὁ δὲ Παλαιολόγος (Ἀλέξιος) καὶ ὁ Λάσκαρις (Θεόδωρος) ἦσαν γαμβροὶ αὐτῆς ἐπὶ θυγατράσιν, ὁ μὲν ἀποβαλὼν τὴν σύζυγόν του καὶ νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα ἐκείνης Εἰρήνην, χήραν τοῦ Κοντοστεφάνου· ὁ δὲ, λαβὼν εἰς γάμον τὴν ἄλλην θυγατέρα αὐτῆς Ἄνναν, χήραν Κομνηνοῦ Ἰσαακίου. Ν. Χ. 604, 18.
163. Εὐδοκία ἢ Εὐδοξία, τρίτη θυγάτηρ τῆς Εὐφροσύνης. Ὁ Μούρζουφλος ἠγάπα αὐτήν. Ν. Χ. 755, 18.
188. Νὰ χωρίσω. Ὁ Μούρζουφλος διεζεύχθη δὶς ἀλλεπαλλήλως. Ν. Χ. 755, 20.
213. Κῆρυξ τὸ πλῆθος προσεκάλει. Villehard.
313. Δὲν ἦν γαμβρός μου. Ν. Χ. 641, 4 κτλ.
318. Εἶν' ἄγαμος. Τὴν Εὐδοκίαν, ὅταν ὁ πατήρ της κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ τυράννου Ἀνδρονίκου, ἐξέδωσεν ὁ θεῖός της Ἰσαάκιος εἰς τὸν Τριβαλλὸν βασιλέα Στέφανον, ὅστις δεινῶς περιϋβρίσας αὐτήν, τὴν ἀπεδίωξεν· ὥστε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ δράματος τούτου ἦν ἄγαμος. Ν. Χ. 704.
363. Ἡ δ' Ἄννα. Ν. Χ. 623, 16.
417. Τὸ δυσώνυμον ἐπωνύμιον. «Ἐκλήθη Μούρζουφλος ἐκ τοῦ συνεσπάσθαι τὰς ὀφρῦς, καὶ οἷον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπικρέμασθαι.» Ν. Χ. σ. 742.
418. Συγγενής. Ὁ Μούρζουφλος ἦτον Δούκας, ἐξάδελφος τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἦν δὲ καὶ ἡ Εὐφροσύνη Δούκαινα. Ν. Χ. σ. 600.
430. Ὁ ἄτιμος. Ν. Χ. σ. 704.
499. Πρεσβεία φθάνουσα. Ἀληθῶς ἡ πρεσβεία ἐστάλη παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς τοὺς Σταυροφόρους. Ὁ ἀγορεύσας πρέσβυς ἦν ὁ ἐκ Πάρμης Νικόλαος Ῥούσης· ἀπήντησε δὲ Κόνων ὁ Βεθύνης (Conon de Béthune). Villehard.

Digitized by Google

512. Χαμάρετος (Λέων), ὁ ἀνδρεῖος ἀρχηγὸς τῶν Λακεδαιμόνων, ὅστις γενναίως ἀντέστη ἐν Σπάρτῃ κατὰ τῶν Φράγκων. Ν. Χ. 841, καὶ ἄλλοι.
515. Χωνιάτης (Μιχαήλ), ὁ ἡρωϊκὸς ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν, ἀδελφὸς τοῦ ἱστορικοῦ.
525. Λογοθέτην, τὸν Νικήταν Χωνιάτην.
567. Ἡ Αὐτοκράτειρα μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ν. Χ. 607, 10.
611. Ὁ νόμιμος ἡγεμών. Ἀλέξιος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσαακίου, διαφυγὼν μετὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ πατρός του πρὸς τὸν θεῖόν του Φίλιππον τῆς Σουαβίας, Αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, ὅθεν ἐπορεύθη εἰς Ζάραν (Ἰάδαρα Ν. Χ. 705, 23), πρὸς τοὺς ταύτην κυριεύσαντας σταυροφόρους τῆς δ' σταυροφορίας, οὓς καὶ ἔπεισε, καταγαγόντες αὐτὸν, νὰ ἐνθρονίσωσι πάλιν τὸν πατέρα του.
643. Τοῦ μονάρχου του, τοῦ τυραννικοῦ Ἀνδρονίκου, ὃν ἐνθρονισθέντα ὑπὸ στάσεως, οἰκτρῶς ἐφόνευσεν ὁ Ἰσαάκιος. Ν. Χ. 455, 15.—458,16.
648. Ὁ αὐτὴν ἀποδυθεὶς, ὁ Ἰσαάκιος.
661. Ἡ θυγάτηρ τοῦ ἄνακτος τῶν Οὔγγρων. Ἡ Μαρία (κατὰ Βιλλαρδουΐνον Μαργαρίτα) ἦν θυγάτηρ Βέλα τοῦ Βασιλέως τῶν Οὔγγρων. Ταύτην ἐνυμφεύθη εἰς δεύτερον γάμον ὁ Ἰσαάκιος, δεκαετῆ οὖσαν. Μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν, ἐνυμφεύθη αὐτὴν ὁ Βονιφάτιος Μομφερράτος. Ν. Χ. 792, 3.
687. Τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν. Ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει τὸ ἁγίασμα καὶ τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας. Ἴδ. καὶ Κωδιν. Κουρ. Κεφ. ΚΒ'. Σελ. 107.
706. Δεσμωτήριον τοῦ Ἀνεμᾶ. Ν. Χ, 455, 15. Ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν σώζεται ἔτι βαθὺ, σκοτεινὸν καὶ κάθυγρον ὑπόγειον, πιθανῶς αὐτὴ ἡ φυλακὴ, ἐν τῷ πύργῳ τῷ λεγομένῳ τοῦ Ἀνεμᾶ, κατά τινα πολεμιστὴν ἐκ Τούρκων καταγόμενον.
714. Ἐν Διπλοκιονίῳ, τῷ τουρκιστὶ λεγομένῳ Βεσικτάς. Ν. Χ. 595, 16.
717. Καὶ τὸ μειράκιόν του, Ν. Χ. 711, 6—712, 8.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

201. Τὴν κάθειρξίν μου. Κατ' ἀρχὰς ὁ τυφλωθεὶς Ἰσαάκιος κατῴκει ἐν σχετικῇ ἀνέσει εἰς τὸ Διπλοκιόνιον (Βεσικτάς). Ν. Χ. 595. 16. Μετὰ δὲ τὴν φυγὴν τοῦ παιδὸς φαίνεται ὅτι καθείρχθη αὐστηρότερον. Villehard § 86.
272. Ἀδελφήν. Ὁ Ἰσαὰκ ἐπετρόπευε τὴν Εὐδοκίαν ἐπὶ τῆς καταδρομῆς τοῦ πατρός της. Ν. Χ. 704, 1.
375. Πύλη Χρυσῆ, ἡ τῆς Ἀδριανουπόλεως, δι' ἧς εἰσήλαυνον οἱ αὐτοκράτορες, ἢ ὅτε ἔμελλον νὰ στεφῶσιν, ἢ ἐκ νίκης ἐπα-

Digitized by Google

νερχόμενοι. Νικηφ. Πατρ. Κωνσταντινοπόλεως ἐν Συνόψει, σ. 163.—Ν. Χ. 501, 10.
379. Βαράγγιοι, (οἱ ξένοι, ἰδίως Γερμανοὶ, Ἄγγλοι ἢ Δανοὶ Πελεκυφόροι). Ν. Χ. 745,3.
588. Τὸ χρυσοῦν κέρας, ὁ λιμὴν μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Περαίας.
659. Δὲν βεβηλοῦσι τὴν Περαίαν; Ἡ Περαία (τὸ Σταυροδρόμιον) κατῳκεῖτο ὑπὸ Λατίνων Γενουησίων.
675. Τῶν Ὁδηγῶν. Κωδῖνος, π. κτισμ. 80. Ν. Χ. 151, 1.
684. Ἐξόρκισον. Ν. Χ. 738, 14.
685. Ν' ἀκρωτηριασθῶσι. Ν. Χ. 689, 19.
694. Κέλευσον. Κ. Πορφυρογ. 523, 10.
698. Οἱ ἐχθροὶ προσβάλλουσι. Ν. Χ.
777. Παρ' αὐτῷ θὰ μάχωμαι. Ν. Χ. 722, 15. «Ὁπλίτης γίνεται μόλις.»
781. Εἰς τοῦ Τρικλίνου. Κωδιν. Κουροπαλ. Π. Ὀφφικ. Κεφ. Ζ'. σελ. 64, καὶ ἄλλοι.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

191. Εἰς παράβυστον τοῦ δάσους. Ν. Χ. 593,5.
219. Ἡ Παναγία σῶσον. «Εἰσῆλθεν αἴσχιστος καὶ ἐφύβριστος.» Ν. Χ, 723,11. — Villehard, σ. 72.
314. Γόμφαλον, ἡ σημαία τῆς Βενετίας.
351. Κοσμίδιον. Ν. Χ, 719,13. Τὸ νῦν Ἵππι.
352. Γλῶσσα πυρός. Ν. Χ. 722,7.
440. Ἐξῆλθε τῶν πυλῶν. Ν. Χ, 723, 23.
492. Σοὶ τὸν φέρω. Ν. Χ. 729, 19.
634. Ὑμῶν τὰ ὅπλα, ὑμῶν οἱ στόλοι. Ν. Χ. 715, 17.
660. Εἰς μίαν πίστιν. Αὐτ. 19.—Χρον.
680. Πέδιλα βατράχεια. Ταῦτα ἔφερε μόνος ὁ Βεστιάριος. Ν. Χ. 672, 9. — 745, 8. — Κωδιν. Κουροπαλ. π. Ὀφφ. Κεφ. Β'. σελ. 8.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

501. Ὁ Λάσκαρις ἀπῆλθε. Ν. Χ. 757, 2.
739. Ἤδη ἀπῆλθεν ὁ στρατός. Εἰς Ἡράκλειαν, κατὰ Χρονογράφον.
765. Βουκολέοντος. Villehard, 98.
806. Τὸν παναγιώτατον. Ν. Χ. 715, 3. 19.
840. Μετ' ἐμοῦ ἐλθέ. Ν. Χ. 745, 18.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

12. Τρὶς ἤδη. Villehard. — Δίς. Ν. Χ. 746, 20.
100. Τὸν ἔπνιξα. Ν. Χ. 746, 22.

Digitized by Google

267. Τοῖς ἐμήνυσα.—Χρον. «Μετάκλητος τίθεται Βονιφάτιος Μαρκέσιος.» Ν. Χ. 744, 17.
293. Αὐθέντης. Σγουρός «ὅς Κόρινθον διεῖπε καὶ Ναύπλιον.» Ν. Χ. 841.
355. Τῆς πατρίδος του προδότης. Ν. Χ. 804, 17.
412. Ἐκπνέει. Ν. Χ. 744, 14.
615. Τῷ Μομφεῤῥάτῳ. Ν. Χ. 792, 9.
659. Τὴν σιδηρᾶν ἅλυσιν. Ν. Χ. 718, 21.
6?3. Τὴν Καλλιγαρίαν πύλην (τὸ Ἐγρίκαπι).
695. Ὀριφλάμμη, ἡ ἀρχαία Γαλλικὴ σημαία, μεταξωτὴ, ἐρυθρὰ, τετράγωνος, κάτωθεν ἔχουσα τρεῖς ὀξείας ἄκρας, καὶ εἰς τὰς δύω πλευρὰς πρασίνους κροσσούς. Τὸ δόρυ ἢ ξύλον αὐτῆς ἦτον ἐπικεκαλυμμένον ὑπὸ χαλκοῦ ἐπιχρύσου.
696. Ὁ Λέων (ὁ πτερωτὸς), τὸ ἔμβλημα τῆς Βενετίας.
698. Ἡ πόλις πυρπολεῖται. Villehard, 97.—Ν. Χ. 731, 20.
73?. Καὶ δι' ὀργίων. Ν. Χ. 757, 18 κλ.
797. Τὸν θρόνον νὰ κοσμήσῃς. Ν. Χ. 792, 2. Villehard.
831. Εἰς τοῦ Θεοδοσίου τὴν στήλην, ὕψος ἔχουσαν 147 ποδῶν. Ἡ σωζομένη κεκαυμένη στήλη. Ν. Χ. 804, 23.
848. Ἡ τῆς πατρίδος ἄμυνα. Ν. Χ. 805, 5.
855. Εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἔρωτος. Ν. Χ. 805, 3.
859. Ἡ δίκη τοῦ Θεοῦ· κατὰ τὸ τότε ἐπικρατοῦν δίκαιον παρὰ τοῖς Φράγκοις ἱππόταις, ἡ διὰ τοῦ ξίφους κρίσις περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου (la justice de Dieu.)

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

ΔΡΑΜΑ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ

Digitized by Google

Digitized by Google

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗΝ

Geh du rechtwärts, lass mich
linkwärts gehn.
SCHILLER.

Ἀφ' οὗ, φίλε ἐκδότα, μεθ' ὅλας τὰς παρατηρήσεις μου ὅτι τὰ προοίμια δὲν ἀναγινώσκονται σήμερον οὐδ' εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἀναγινώσκονται τὰ συγγράμματα, ἐπιμένεις καὶ θέλεις προοίμιον, ἰδού σοι, καὶ πρόχειρον, ἔμπρὸς τῆς θύρας αὐτοῦ σου τοῦ βιβλιοπωλείου ληφθὲν, ἄτεχνον καὶ ἀντιβαῖνον εἰς πάντας τοὺς κανόνας, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνεπιτήδειον· σοὶ τὸ συνιστῶ, διότι φέρει τὸν χαρακτῆρα μυθιστορικῆς περιπετείας, ἧς ἄνευ οὐδ' αὐτὴ ἡ φιλοσοφία εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν λαμβάνει διαβατήριον εἰς τὴν πεφωτισμένην πολιτείαν τῶν ἀναγνωστῶν.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Πεισθεὶς νὰ σοὶ παραχωρήσω πρὸς τροφὴν τῶν πιεστηρίων σου τὰ τῇδε κακεῖσε τῆς βιβλιοθήκης μου ἐῤῥιμμένα τεμάχια, τὰ ἤδη ἀπαρτίζοντα τὸν παρόντα τόμον, ἠρχόμην μετὰ καθαροῦ αὐτῶν ἀντιγράφου πρὸς τὸ κατάστημά σου, καὶ ἰδοὺ ἔμπρὸς τῆς ἀναβάθρας αὐτοῦ μὲ συναντᾷ ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ περιέργου γένους τῶν κατοικιδίων ἐκείνων ζώων τῶν μεγάλων πρωτευουσῶν, παρασίτων ἐκφυμάτων εἰς τῆς κοινωνίας τὴν ἐπιφάνειαν, ζώντων διὰ μόνης τῆς ἰκμάδος ἣν ἀπ' αὐτῆς ῥοφῶσι, καὶ ὡς τὸ χαλκοῦν τεῦχος ἐχόντων μόνην ψυχὴν, μόνην αὐδὴν τὴν ἀντήχησιν· οὐχ ἧττον ὅμως εἰσὶ καὶ τῶν βατράχων λαλίστεροι, καὶ τῶν μυιῶν προπετέστεροι, καὶ ἀπὸ ὄρθρου μέχρι βαθείας νυκτὸς εἰδήσεις καὶ νέα εἰς τὰς τριόδους θηρεύοντες, γνωρίζουσι

Τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,

καὶ, τὸ δεινότερον, τὰ ἐπαναλαμβάνουσιν ἀκαμάτως. Ἀλλὰ μὴ νομίσῃς, φίλε ἀναγνῶστα (ἂν ἀναγνώστης ὑπάρχῃ), ὅτι μνησι-

Digitized by Google

κακῶν θέλω ν' ἀρνηθῶ εἰς τὰς κρίσεις των πᾶσαν ἀξίαν· ἐξ ἐναντίας, ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἴδῃ, αὗται εἰσὶ πολλάκις πολύτιμοι, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον δὲν εἶν' ἐδικαί των.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ φίλος, ὅστις ἅμα μὲ εἶδε προβαίνοντα πρὸς τὸ τυπογραφεῖον, ὡς ἐπὶ ἄγραν ἑτοίμην ἐφώρμησεν ἐπ' ἐμὲ, καὶ μετὰ μυρίων πλαττόμενος χαριεντισμῶν, μὲ προσεφώνησεν, ἐπιμένων νὰ μάθῃ παρ' ἐμοῦ νέα, καὶ οὕτω συνέστησαν μεταξὺ ἡμῶν αἱ ἀκόλουθοι δραματικαὶ σκηναί.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ὦ! ἄφετε κατὰ μέρος τῆς ἐχεμυθίας τὴν αὐστηρότητα. Εἴπέτε μοι τί εἰδήσεις; τί νέα;

ΕΓΩ

Κύριέ μου! ἓν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἡ ἀπόκρισις ἀξία τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, ἀλλὰ δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀσόφους τοῦ *νέου κόσμου*, οἵτινες τρεφόμεθα διὰ τῶν *νέων τοῦ κόσμου*. Χά! χά! χά!

ΕΓΩ (κατ' ἰδίαν)

Ὢ τῆς ἀνοησίας!

ΕΚΕΙΝΟΣ (μετὰ σκιρτήματος χαρᾶς)

Νέα ἐρωτῶ· καὶ ἰδοὺ φέρεις ὑπὸ μάλην τῶν νέων τὸ ἄριστον. Σύγγραμμα φέρεις εἰς τύπωσιν; Ποῖος ἀστὴρ θ' ἀνατείλῃ εἰς τὸν φιλολογικόν μας ὁρίζοντα;

ΕΓΩ

Ἀστὴρ, ὅστις ἴσως, ὡς οἱ περισσότεροι τῶν ἀστέρων, θέλει λάμπει ἐπὶ κοιμωμένων.

Digitized by Google

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἀλλὰ τί πραγματεύεται; Εἶναι νέα γραμματική, νομοθεσίας μετάφρασις, ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, ἢ λεξικὸν πρόχειρον;

ΕΓΩ (ἐρυθριῶν καὶ ῥίπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν)

Δὲν εἶναι τούτων οὐδέν. Εἶναι μόνον ποιήσεις.

ΕΚΕΙΝΟΣ (διαστρέφων τὸ πρόσωπον)

Ποιήσεις; Καλὰ, πολὺ καλὰ, ποιήσεις! ὤ! ὤ! Ἀλλὰ, Κύριέ μου, μοὶ συγχωρεῖτε τὴν τόλμην... Ὅταν τὸ ἔθνος ἔχῃ τοσούτων σπουδαίων γνώσεων τὴν μεγίστην ἀνάγκην, ὅταν λιμόττῃ δι' ἄρτον παιδείας, πῶς ἀντὶ στερεᾶς τινος καὶ ζωτικῆς τροφῆς, ἀπατῶν τὴν πεῖνάν του, τῷ ῥίπτετε τόμον ματαίων ποιήσεων; Διατί δὲν ἀσκεῖτε τὸν κάλαμόν σας εἰς ἔργα ἐπωφελῆ; Διατί ἀντὶ νὰ γράψητε διὰ τὴν ἐμβριθῆ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τάξιν, ἥτις, ἀσχολουμένη περὶ τὴν σπουδὴν, ἔσται ποτὲ τῆς πατρίδος ἡ ἐλπὶς καὶ τὸ στήριγμα, δαπανᾶτε καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν εὐφυΐαν σας....

ΕΓΩ (κλίνω τὴν κεφαλὴν εὐχαριστῶν.)

ΕΚΕΙΝΟΣ (ἐξακολουθῶν)

... πρὸς διάχυσιν ἀνθρώπων ἐλαφρῶν καὶ ἀργῶν; Δὲν ἔχομεν ὡς ἄλλοι ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων, ὥστε νὰ ὑποφέρωμεν καὶ τὰ περιττά. Ὑποθέτω πρὸς χάριν σου ὅτι τὸ βιβλίον σου ἔσται εὐτυχέστερον ὅλων τῶν προηγηθέντων αὐτοῦ Διηγημάτων, Μυθιστορημάτων, Συλλογῶν, Λυρῶν, Διαφόρων Ποιήσεων καὶ ἄλλων οὐχ ἧττον ἀσήμων βιβλιαρίων, ὅσα πρό τινων ἐτῶν δεκατίζουσι τοὺς συνδρομητὰς τῆς πρωτευούσης· ὑποθέτω, διότι τὸ θέλεις, ὅτι θέλει ἀναγνωσθῇ ὁλόκληρον, καὶ δὶς, ἂν ἐπιθυμῇς. Ποῖον ἔσται τὸ ἀποτέλεσμα; ν' ἀνάψῃ τινὰς νέους ἐγκεφάλους, νὰ στρεβλώσῃ τινὰς πρωτοπείρους καρδίας. Γράφοντες σήμερον ποιημάτια εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ὁμοιάζομεν τὸν ἀπρόβλεπτον οἰκοδεσπότην, τὸν στερούμενον ἐξόδων ἵνα στεγάσῃ τὴν οἰκίαν του, καὶ δαπανῶντα οὐχ ἧττον ἵνα καλλωπίσῃ αὐτὴν διὰ ζωγραφιῶν;

Digitized by Google

ΕΓΩ

Συναισθάνομαι τὸ βάρος τῶν λόγων σας, καὶ μὲ ἀπεστόμωσε τῆς λογικῆς σας ἡ δύναμις. Μὴ ἐπιχειρῶν δὲ ν' ἀντικρούσω τὰς προσβολάς σας, παραδέχομαι τὴν καταδίκην μου καθ' ὅλας τὰς συνεπείας της. Διατί ἔγραψα ποιήσεις, διατί αὐτὰς μᾶλλον ἢ ἄλλας, διατί κακὰς μᾶλλον ἢ καλὰς, καὶ ἐν γένει διατί ἔγραψα παντάπασι, μ' ἐρωτᾷς ματαίως· δὲν τὸ ἠξεύρω διόλου. Διατί ὀνειρεύομαι ὅταν κοιμῶμαι, διατί παρομιλῶ ὅταν ὀνειρεύωμαι, ἤθελον εἶσθ' ἐρωτήματα τῆς αὐτῆς φύσεως. Ἀλλὰ μὴ νομίσης ὅτι διὰ τούτου καταδικάζω μετὰ σοῦ ἐν γένει τὴν ποίησιν. Ὄχι, τὴν γλυκεῖαν θυγατέρα τῶν οὐρανῶν, τὸ ἐντρύφημα τῶν εὐαισθήτων ψυχῶν, τῆς ἀρετῆς τὸ ἐναρμόνιον κελάδημα, ὄχι, τὴν σειρῆνα ἥτις μᾶς ἀποσπᾷ ἀπὸ τοῦ ἐπιγείου βορβόρου πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς καλλονῆς καὶ τῆς ἐντελείας, ἀπὸ τῶν δυσμόρφων ἀντιτύπων πρὸς τὸν αἰώνιον τύπον, δὲν θέλω τὴν συκοφαντήσει, διότι εἶναι ἄνθος ἀκάνθας μὲν ἔχον, καὶ πολλάκις σχίζον τὴν καρδίαν ἐφ' ἧς ἐπιτίθεται, ἀλλὰ διαχέον εὐωδίας ἀφράστους· διότι εἶναι παρθένος ἁγνὴ μειδιῶσα πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων, διότι εἶναι ᾆσμα κατευνάζον τοὺς πόνους μας καὶ τὰς ψυχάς μας πραΰνον.

ΕΚΕΙΝΟΣ (κατ' ἰδίαν)

Ὡς εἶπεν, ὀνειρεύεται καὶ παρομιλεῖ.

ΕΓΩ

Μὴ νομίσης προσέτι ὅτι, συνωμοτῶν μετὰ σοῦ, θέλω ὀστρακίσει τὴν ποίησιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, διότι ἡ κοινωνία ἡμῶν εἶναι ἀρτιγέννητος, διότι ἔχομεν ἀνάγκας πολλῶν καὶ ἀφεύκτων. Ἡ ἡμετέρα κοινωνία εἶναι, ἂν θέλης, νήπιον· διὰ τοῦτο ἔχει ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀνάγκην ᾀσμάτων νὰ τὴν εἰρηνεύωσι. Καθὼς ἡ φύσις ψάλλουσα χαιρετᾷ διὰ τῆς μελῳδίας τῶν ἐξυπνώντων πτηνῶν, διὰ τῶν θρησκευτικῶν ᾀσμάτων τῶν εὐσεβῶν τὴν αὐγὴν ἑκάστης ἡμέρας, ὁμοίως καὶ ἑκάστης κοινωνίας τὸ ἐξημέρωμα πανηγυρίζεται δι' ᾠδῶν, καὶ ἡ πρώτη ἐποχὴ τῆς φιλολογίας ἑκάστου ἔθνους ἄρχεται ἀπὸ τῆς ποιήσεως. Ὁ ἄπλαστος εἰσέτι υἱὸς τῆς φύσεως, ἀντανακλῶν εἰς τὴν παρθένον ψυχήν του τὴν

Digitized by Google

μεγάλην ἁρμονίαν ἧς ἐνώπιον παρίσταται, καὶ τὰς παραγώγους αὐτῆς ἁρμονίας αἵτινες πανταχόθεν τὸν περιστοιχίζουσι, συναισθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐναρμονίων ἐκχύσεων, καὶ τέρπεται εἰς ᾠδάς, καὶ γράφει ποιήσεις. Ἡ νηπιακὴ αὐτοῦ διάνοια δυσανασχετεῖ πρὸς τὰς σχολαστικὰς ἀναπτύξεις, καὶ τὰς ἀποῤῥίπτει ὡς τροφὰς ἑτερογενεῖς, ἐν ᾧ μετὰ χαρᾶς δέχεται τὰς πικροτέρας ἀληθείας ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ποιητοῦ, ἂν τὸ ποτήριον στέφηται δι' ἀνθέων ποιήσεως, καὶ

Succhi amari ingannato ei beve,
E dall' inganno suo vita riceve.

Καὶ ἡ ἱστορία δὲ ἀῤῥωγὸς τῶν θεωριῶν μου, μᾶς δεικνύει τοὺς μὲν Ῥῆγαν, Χριστόπουλον καὶ Ῥίζον ἀσπαζομένους τὴν πρώτην ἀκτῖνα τῆς ἀγγελλομένης ἐλευθερίας μας, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς Σούτζους μελῳδικὰ ψάλλοντας ᾄσματα ἅμα ἡ αὐτονομία ἡμῶν ᾠκοδομήθη ἐπὶ τροπαίων.

Καὶ θέλεις καὶ ἄλλο ἀκόμη; Διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἐξερχόμενον πάλης, ποιητικῆς μὲν τῷ ὄντι εἰς τὴν ἰδέαν της καὶ εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν, ἀλλ' ὅλης περὶ ὑλικὰ στρεφομένης συμφέροντα εἰς τὰς μεταγενεστέρας συνεπείας καὶ ἐφαρμογάς της, στραφὲν πρὸς τὴν γῆν παρ' ἧς ζητεῖ μεθ' ἱδρώτων τὸν ἐπιούσιον ἄρτον του, εἶν' ἔργον εὐχῆς νὰ καταβῇ οὐρανόθεν ἡ ποίησις ὅπως ἄρῃ τὴν κεκμηκυῖαν αὐτοῦ διάνοιαν, ἀναζωπυρήσῃ τὰς ἐκλειπούσας ζωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τῷ ἀνακαλέσῃ τὸ αἴσθημα τοῦ γενναίου καὶ τοῦ καλοῦ, ὑφ' οὗ τὴν σημαίαν ἐμάχετο, καὶ ἀναπτερώσῃ τὸν νοῦν του πρὸς οὐρανὸν, ὅθεν κατέρχεται ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐλευθερία.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἐνθυμεῖσαι τὸν Ἀστρονόμον; Εἰς τὸν οὐρανὸν ἐμετεωροσκόπει ὁ βέλτιστος, καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν γῆν πρὸ ποδῶν του. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἔπεσεν εἰς τὸ φρέαρ.

ΕΓΩ

Τοῦτο εἶναι παράδειγμα, ἀλλ' οὐχὶ λόγος. Μὴ φαντασθῇς ὅτι δι' ὅσων εἶπα συνηγόρησα διόλου ὑπὲρ ἐμοῦ. Κἀνὲν τούτων δὲν μὲ δικαιολογεῖ, οὐχὶ ὅτι ἔγραψα· διότι τοῦτο εἶναι εἰς ἕκαστον ἀδιάφορον, ἀλλ' ὅτι θέλω νὰ ἐκδώσω τὰ γραφέντα διὰ τοῦ τύ-

Digitized by Google

που. Ἐπιτρέψατε ὅμως, ἐπειδὴ ηὐτύχησα νὰ σᾶς ἔχω σήμερον δικαστήν, νὰ προσκαλέσω ἐνώπιον τοῦ βήματός σας καὶ τοὺς ὑπὲρ ἐμοῦ μάρτυρας, δι' οὓς οὔτε προσκλητηρίου ἔχομεν χρείαν, διότι εἶναι πρόχειροι· εἶναι ὁ πλησίον ἡμῶν οὗτος ἐκδότης, ὅστις θέλει σᾶς ὁμολογήσει ὅτι ἐνδοὺς εἰς τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ τῷ παραδίδω τὰ παρόντα φύλλα, ἵνα ῥίψῃ αὐτὰ διὰ τοῦ τύπου εἰς τὴν αἰωνίαν λήθην, καὶ ὅτι τὰ ἐθεώρησα πάντοτε ὡς πομφόλυγας φαντασίας παιζούσης, πομφολύγων διάρκειαν ἔχοντα.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἀλλ' ἐπειδὴ δικαστὴν μὲ κηρύττεις, ὀφείλω νὰ σοὶ παρατηρήσω ὅτι εἰς τὴν δίκην εἶναι πρὸ πάντων τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος ἄφευκτον. Ἂν δὲν εἶσαι ἀνυπόμονος νὰ παραδοθῇς εἰς τὸν ἄνεμον τῆς δημοσιότητος, ἐμπιστεύθητι μέχρις αὔριον εἰς ἐμὲ τὸ χειρόγραφόν σου, καὶ τότε μόνον ἡ ἐτυμηγορία μου ἔσται κατὰ συνείδησιν.

ΕΓΩ

Ἀνυπόμονος! ἄπαγε! λάβε το, καὶ ἂν τὸ καύσῃς, ἔσο πεπεισμένος ὅτι δὲν κατέστρεψες, ὡς ὁ Ἡρώστρατος, τὸ ἕβδομον θαῦμα τοῦ κόσμου.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Τὴν ἐπαύριον. Ἡ αὐτὴ θέσις.

ΕΓΩ

Κύριέ μου, σᾶς περιμένω πρὸ μιᾶς ὥρας.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Κύριέ μου, ἔχετε συγγραφέως ἀνυπομονησίαν, ἐγὼ ὅμως ἕως αὐτῆς τῆς στιγμῆς, ἐκοιμώμην ἀναγνώστου νήδυμον ὕπνον.

ΕΓΩ

Καὶ λοιπὸν τί φρονεῖτε περὶ τοῦ χειρογράφου; Ὁλοκαύτωμα; ὁλοκαύτωμα;

Digitized by Google

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ὁ Θεὸς φυλάξαι! Οἱ τυπογράφοι εἶναι βιομήχανοι ἐπωφελεῖς εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἔχομεν χρέος νὰ τοὺς συνδράμωμεν. Καὶ ἐγὼ ἐσχάτως ἐξέδωκα ἀλφαβητάριον διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἔπειτα εἰς τὴν νηπιώδη αὐτὴν τῆς κοινωνίας μας ἡλικίαν, ὅ,τι γράφεται, ὅ,τι ἐκδίδεται δὲν μένει ἀνωφελές, διότι ἡ ἀτέλεια τῶν μὲν κεντᾷ τῶν δὲ τὴν φιλοτιμίαν, καὶ τὰ λάθη τῶν πρώτων ἀποφεύγονται ὑπὸ τῶν δευτέρων.

ΕΓΩ

Ἐν ἄλλαις λέξεσι καθαρωτέραις, καταδικάζεις ἀνιλεῶς τὸ βιβλίον μου. Ὅμως, φίλε μου, εἰς τὴν ἐλευθέραν κ' εὐνομουμένην Ἑλλάδα, δικαίωμα ἑκάστου, καὶ τοῦ ἐσχάτου πολίτου εἶναι, πρὶν ἢ ὑπομείνῃ τὴν καταδίκην του, νὰ τὴν ἀκούσῃ αἰτιολογουμένην ὑπὸ τῶν δικαστῶν του. Θ' ἀνατρέψῃς τὸ πολίτευμα ἡμῶν καὶ θ' ἀρνηθῇς τὸ κοινότατον τοῦτο τῶν δικαιωμάτων εἰς ἐμέ, ὅστις ἐμπνεόμενος ὑπὸ μίσους πρὸς ἀδίκους καταψηφίσεις, ἔπλασα τὸν μῦθον ὃν ἐπιγράφω **ΑΙ ΦΥΛΑΚΑΙ**;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Δὲν θέλω τοῦτο. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια ἔχει ἀκάνθας.

ΕΓΩ

Διὰ τῆς ὀξυτέρας μ' ἐκέντησας ἤδη, ἀποδοκιμάσας τὸ ἔργον μου. Σοὶ ζητῶ ἤδη μόνον τοὺς λόγους τῆς καταγνώσεώς σου. Μ' ἐπότισας τὸ πικρὸν φάρμακον, καὶ θέλει μὲ βλάψει ἂν μοὶ διδάξῃς τὰ ἐξ ὧν σύγκειται; Τί εὑρίσκεις ἐπιλήψιμον εἰς ὅσα ἀνέγνως;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Τί; Ἐπειδὴ ἀλήθειαν μοὶ ζητεῖς, ὅλα. Ἐν γένει μὲν τὴν φράσιν· τοῦ καθαροῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπέχει μεγάλως, καὶ ἀπαντῶνται πολλαχοῦ σχηματισμοὶ καὶ ῥημάτων καὶ ὀνομάτων χυδαϊκοί. Ἠξεύρεις δὲ ὅτι λέγει ὁ Ἀριστοτέλης· «Λέξεως δὲ ἀρετή, σαφῆ

Digitized by Google

»καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι[1].» Μετὰ ταῦτα τὴν στιχουργίαν. Οἱ στίχοι τέμνονται πολλάκις ὡς διὰ ψαλίδος, ἀνελπίστως, ἀτέχνως καὶ ἀῤῥύθμως. Ἔπειτα, ἂν μεταβῶμεν εἰς τὰ καθέκαστα, θέλω σοὶ παρατηρήσει ὡς πρὸς τὸ δρᾶμα[2] ὅτι παρεμόρφωσας τὰ συμβάντα, ὅτι διέστρεψας τοὺς χαρακτῆρας.

ΕΓΩ

Ἰδοὺ καιρὸς νὰ ἐπικαλεσθῶ κ' ἐγὼ τὸν Ἀριστοτέλην, ὅστις μᾶς διδάσκει ὅτι διαφέρουσιν ὁ ἱστορικὸς καὶ ὁ ποιητὴς, *διότι ὁ μὲν τὰ γενόμενα λέγει, ὁ δὲ οἷα ἂν γένοιτο.* Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὸν Ἀριστοτέλην· ἔχω ἄλλον πειστικώτερον λόγον. Ἡ ἐποχὴ τοῦ δράματος δὲν εἶναι τόσον ἀρχαία ὥστε νὰ μὴ σώζωνταί τινες ἐκ τῶν σχόντων συνάφειάν τινα συγγενείας ἢ ἄλλην μετὰ τῶν προσώπων αὐτοῦ. Πρὸς χάριν τούτων παρητήθην μέρους τῆς ἀκριβείας, καὶ ἠθέλησα νὰ ἐκτείνω ἐπὶ τοῦ δράματος λεπτόν τι μυθῶδες κάλυμμα· ὥστε νὰ δύναταί τις ἂν θέλῃ ἄλλην νὰ ἐκλάβῃ τὴν ἡρωΐδα αὐτοῦ, παρὰ τὴν ὁμώνυμον ἐκείνην καὶ ἱστορικήν[3].

[1] Ἀριστ. Ποιητικ. Κεφ. κβ'.

[2] Τὴν Φροσύνην. Τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶχον ἀπόφασιν ν' ἀφαιρέσω τῆς παρούσης ἐκδόσεως. Τὸ συμπεριέλαβον δὲ, ἐνδοὺς εἰς ἐπιμόνους προτροπὰς φίλων, ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον συντηρητικῶν, ἀφ' οὗ μετέβαλα ὅσα ἐδυνήθην, οὐχὶ ὅμως ὅσα ἤθελον, διότι ἔπρεπε νὰ τὸ μεταβάλω ὁλόκληρον.

[3] ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ. Ὅ,τι προέβλεπον καὶ συνέβη. Μετὰ τὴν πρώτην ἔκδοσιν τῆς Φροσύνης, ὅτε τὸ ἡμέτερον Θέατρον ἦν ἔτι εἰς τὴν προϊστορικὴν οὕτως εἰπεῖν αὐτοῦ κατάστασιν, ἧς δὲν ἠξεύρομεν ἂν εἰσέτι ἀπηλλάγη, τινὲς ἐθελονταὶ ἀνέλαβον νὰ διδάξωσιν αὐτὸ ἀπὸ σκηνῆς, καὶ ἐγυμνάζοντο πρὸς τοῦτο. Εἰργαζόμην μίαν ἑσπέραν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅτε ἄγνωστος Κύριος ἐζήτησε νὰ μὲ ἴδῃ. Προσελθὼν δὲ, μοὶ εἶπε μετὰ πολλῶν δισταγμῶν ὅτι ἔχει νὰ μοὶ ἀποτείνῃ τινὰ παράκλησιν. Παρακληθεὶς δὲ νὰ εἴπῃ τί θέλει, ἀπήντησεν ὅτι ἡ χάρις ἣν ζητεῖ παρ' ἐμοῦ εἶναι... νὰ μὴ ἐπιτρέψω νὰ διδαχθῇ ἀπὸ σκηνῆς ἡ Φροσύνη. Τοῦτο μὲ ἐξέπληξεν ἱκανῶς, καὶ τῷ εἶπα ὅτι εἰμὶ προθυμώτατος, καθ' ὅσον δύναμαι νὰ εὐχαριστήσω τὴν ἐπιθυμίαν του, ἀλλ' ὅτι περίεργος θὰ ἤμην νὰ ἠξεύρω διατί ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην· «Διότι, μοὶ ἀπεκρίθη, ἐγὼ εἰμὶ ὁ υἱὸς τῆς Φροσύνης.» — «Ὤ! ὡς πρὸς τοῦτο, τῷ εἶπα, μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλ' ἀντιβαίνετε εἰς τὴν δραματικήν μου ἀλήθειαν. Ἡ ἐδική μου Φροσύνη υἱὸν δὲν εἶχεν οὐδ' ἐδύνατο νὰ ἔχῃ, ἀποθανοῦσα κόρη ἁγνή.» Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐπέμενε διϊσχυριζόμενος ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ὑπερέχει τῆς δραματικῆς. Μάτην προσέτι τῷ προσέθηκα ὅτι τὴν Φροσύνην μου πε-

Digitized by Google

ΕΚΕΙΝΟΣ

Εἰς τοῦτο δὲν ἔχω τί ν' ἀντιτάξω. Εἶναι σπάνιον οἱ ποιηταὶ νὰ θυσιάζωσιν εἰς οἱανδήποτε θεωρίαν τὴν φιλαυτίαν των. Ἀλλὰ τὸν Μουκτάρην, τὸν αἱμοβόρον, τὸν τυραννικὸν, νὰ παραστήσῃς ὡς ἐνθουσιῶντα φοιτητὴν Γερμανικῆς Ἀκαδημίας!

ΕΓΩ

Καὶ τί ξένον; Πίστευσον ὅτι πολλοὶ γεννῶνται Ναπολέοντες καὶ ἀποθνήσκουσι Καλλιόστροι[1]. Ἡ φλογερὰ τοῦ νέου ψυχὴ εἶναι ὡς ὁ σπινθὴρ τοῦ πυρός· ὅπως τὸν διευθύνῃς ἢ ἀναπτύσσεται εἰς ὡραῖον ἐκπυρσοκρότημα, ἢ ἀνάπτει πυρκαϊάν. Ῥίψον νέον εὐφυᾶ, γοργὸν, περιπαθῆ εἰς τὸ μέσον τοῦ κόσμου, οὗ εἰσέτι δὲν ἔλαβε πεῖραν, καὶ ἡ φύσις, ἥτις πάντοτε τείνει πρὸς τὸ βέλτιστον, θέλει ὑψώσει τὸν νοῦν αὐτοῦ πρὸς τὰς θεωρητικὰς ὡραιότητας, θέλει διευθύνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πρὸς τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ καλοῦ τὴν λατρείαν. Ἀλλ' ἄφες αὐτὸν συγχρόνως ἀπαίδευτον καὶ ἀνοδήγητον εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν παθῶν του, εἰς τοῦ κόσμου τὸν στρόβιλον, ἄφες τον ν' ἀντιπαλαίσῃ στῆθος πρὸς στῆθος πρὸς τὴν τύχην καὶ νὰ καταβληθῇ, καὶ θέλεις ἴδῆ· ἡ δραστηριότης του ἔσται ἀγριότης, ἰδιοτροπία ἡ πρὸς τὰ ὑψηλὰ τάσις του, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός του, θηριωδία. Τοιοῦτος καὶ ὁ Μουκτάρης μου. Ὅτε ἡ τύχη τῷ προσεμειδία καὶ τὰ πάντα ἔβλεπεν ὑπὸ χαρίεντα χρώματα, ἤνοιγε τὴν φλογώδη ψυχήν του εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸν ἔρωτα τῶν καλῶν. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐγεύθη τῆς πικρίας τοῦ βίου, καὶ ἠσθάνθη τῆς ἀνάγκης τὴν σιδηρᾶν χεῖρα, τότε ἐπανέστησαν τὰ νέα του αἰσθήματα κατὰ τῶν παλαιῶν ἰδεῶν του, τότε ἡ φλὸξ τῆς καρδίας του, μὴ συνεχομένη ὑπὸ ἀρχῶν στερεῶν καὶ ὑπὸ παιδείας, ἐχύθη ἐκτὸς αὐτοῦ καίουσα καὶ καταστρέφουσα περὶ ἑαυτὴν, καὶ

ριέγραψα οὕτως ὥστε νὰ μὴ φέρῃ μῶμον εἰς τοὺς οἰκείους της· ὅτι ἄλλως τε δύναται νὰ ὑπάρξῃ συμβιβασμὸς, καὶ ἀφ' οὗ αἱ δύω Φροσύναι μας δὲν συμφωνοῦσι, νὰ κρατήσῃ καθεὶς τὴν ἐδικήν του. Βλέπων ὅτι ὁ εὐσεβὴς υἱὸς μετὰ συγκινητικῆς λύπης ἐπέμενε, παρεκάλεσα τοὺς ἐθελοντὰς ν' ἀποστῶσι τῆς παραστάσεως, καὶ, βοηθούσης καὶ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ διὰ τὰς ἑλληνικὰς παραστάσεις, τὸ κατώρθωσα τότε.

[1] Διαβόητος τῆς Ἰταλίας λῃστής.

Digitized by Google

τὸν ἀνέδειξε Μουκτάρην, ὁποῖον τὸν ἐγνωρίσαμεν ἔκτοτε. Τὸ ἓν δὲν ἐμποδίζει τὸ ἄλλο.

ΕΚΕΙΝΟΣ.

Εἶσαι Ῥομαντικός.

ΕΓΩ

Πῶς λέγετε;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Εἶσαι Ῥομαντικός. Ἀπόδειξις, ὅσα μοὶ εἶπας. Ἀπόδειξις ἄλλη τὸ ἀπέραντον μῆκος τῶν δραμάτων σου[1]. Βλέπω κάλλιστα ὅτι εἶσαι ἀσεβὴς πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ Ἀριστοτέλους, πρὸς τοὺς μεγάλους διδασκάλους τῆς δραματικῆς, Κορνήλιον, Ῥακίναν, Βολταῖρον, πρὸς τοῦ Ὁρατίου καὶ τοῦ Βουαλὼ τοὺς χρησμοὺς, πρὸς τοῦ Βαττευξίου τὰ σοφὰ παραγγέλματα, πρὸς τοῦ Λαάρπου τὰς εὐφυεῖς κρίσεις. Ἡ τραγῳδία σου ἀποτελεῖ, διὰ τοῦ πήχεως μετρουμένη, τοὐλάχιςον τρεῖς Γαλλικὰς ἢ Ἰταλικὰς τραγῳδίας, καὶ εἶναι *τῶν μυρίων σταδίων τὸ ζῶον* τοῦ Ἀριστοτέλους[2]. Ἔπειτα τί ἔγραψας; κωμῳδίαν, ἢ τραγῳδίαν; Ἂν τὸ δεύτερον, τί θέλουσιν εἰς αὐτὴν οἱ ἀστεϊσμοὶ καὶ τὰ σκώμματα; Ἢ ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τραγικοῦ ὑφάσματος τὸ *ἁμάρτημα* καὶ *ἀνώδυνον αἶσχος* τοῦ γελοίου[3] δὲν εἶναι ὅ,τι ῥάκος εὐτελὲς ἐπὶ μανδύου μεγαλοπρεποῦς; Ἀνάγνωθι, σὲ συμβουλεύω, πρὶν παραχωρήσῃς ποιήματα εἰς δημοσίαν κρίσιν, ἀνάγνωθι τοὺς μεγάλους διδασκάλους, ὧν σ' ὑπέβαλα πρὸ ὀλίγου τὸν λαμπρὸν κατάλογον. Ἐκεῖ θέλεις ἰδῆ ὁποία σεμνὴ ἐμβρίθεια βασιλεύει ἐφ' ὅλου τοῦ δράματος. Τὰ πρόσωπα ὁμιλοῦσιν ἀπὸ Κοθόρνου, ὅλη ἡ σύνθεσις πνέει ἀφῃρημένην μεγαλειότητα, καὶ αἱ τροφοὶ αὐταὶ καὶ οἱ ὑπηρέται εἰσὶν ἥρωες, ὧν ποτὲ ὁ γέλως δὲν διαστέλλει τὰ χείλη. Ὡς ἡ στιχουργικὴ γλῶσσα εἶναι ἀνωτέρα τῆς κοινῶς λαλουμένης, ὡς ἡ σκηνὴ ἑωρεῖται ὑπεράνω τῆς κονίστρας, ὁμοίως καὶ ἀναλόγως ὅλον τὸ δρᾶμα πρέπει νὰ ἦναι ἐξωγκωμένον καὶ μετεωριζόμενον ὑπεράνω τῶν κοινῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν αὐτῷ νὰ ὑπερέχωσι τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, καὶ αἱ ἰδέαι τῶν κοινῶν ἰδεῶν, καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν κοινῶν αἰσθημάτων· ἐν γένει

[1] Ἡ Φροσύνη συνετμήθη εἰς τὴν ἔκδοσιν ταύτην.
[2] Ποιητ. ζ'.
[3] Αὐτόθ. ε'.

ὡς ὅλης τῆς τέχνης τ' ἀπομιμήματα, ἡ τραγῳδία πρέπει νὰ πλησιάζῃ μᾶλλον εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἐντελείας ἢ εἰς τ' ἀντικείμενα ἃ μιμεῖται, καὶ νὰ μὴ μετέχῃ κατ' οὐδὲν χυδαιότητος. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον θεωρῶ ὡς μέγα ἐλάττωμα ὅτι εἰς τραγῳδίαν ἔλαβες ἥρωα ἁπλοῦν τινα ἐπαρχίας διοικητὴν, καὶ οὐχὶ τῆς ἱστορίας περιβόητον βασιλέα ἢ ἡγεμόνα, λησμονῶν τί διδάσκει ὁ Ἀριστοτέλης[1], ὅτι «οἱ ἡγεμόνες τῶν ἀρχαίων μόνοι ἦσαν ἥρωες.»

ΕΓΩ (κατ' ἰδίαν)

Τῶν ἀρχαίων.

ΕΚΕΙΝΟΣ (ἐξακολουθῶν)

Καὶ ἵνα παραλείψω τὰ ἄλλα ὅλα, οὔτε κἂν τὰς τρεῖς ἑνότητας δὲν ἐφρόντισας νὰ τηρήσῃς; Ἐπεχειρίσθης νὰ γράψῃς τραγῳδίαν, καὶ οὔτε τοὺς πρώτους κανόνας τῆς δραματικῆς δὲν γνωρίζεις; Τί θὰ εἴπῃς δι' ὅν τινα ἐπαγγέλλεται τὸν γραμματικὸν χωρὶς νὰ διακρίνῃ τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα; Ἀδιακρίτως καὶ συνεχῶς μεταβάλλεις τοῦ δράματος τὴν σκηνὴν, πότε εἰς τῆς Ἐμινὲς, πότε εἰς τῆς Χαϊνίτζας τὸν θάλαμον, πότε εἰς τῆς Φροσύνης τὸν κῆπον καὶ πότε εἰς τὴν φυλακήν. Τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἢ δὲν ἀνέγνως ποτέ σου κἀνένα κανόνα τῆς δραματικῆς, ἢ εἶσαι Ῥομαντικὸς, ὅπερ ταὐτό.

ΕΓΩ

Ὅσα λέγεις μοὶ φαίνονται τοσούτῳ σοφώτερα καθ' ὅσον εἰσὶ δυσνοητότερα. Μὲ ἀπεκάλεσας ῥομαντικὸν, καὶ οὔτε κἂν γνωρίζω τῆς λέξεως ταύτης τὴν σημασίαν. Μοὶ ἀναφέρεις τὸν Ἀριστοτέλην, ὃν ἀνέγνων μὲν ὡς ἑλληνικὸν μάθημα, ἀλλὰ εἰς οὗ, λυπούμενος σοὶ τὸ ὁμολογῶ, δὲν ἐπρόσεξα τοὺς κανόνας, καὶ τὸν Βολταῖρον καὶ τοὺς λοιποὺς οἵτινες μὲ ἔτερψαν, χωρὶς ποτὲ νὰ φαντασθῶ ὅτι πρέπει ἢ πῶς πρέπει νὰ τοὺς ἀκολουθήσω ἵνα μὴ εἶμαι ῥομαντικός. Τὸν Βαττεύξιον καὶ Λαάρπον δὲν ἀνέγνων ποτέ.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Καὶ ἀγνοεῖς ὅτι δύω ἀντίπαλα στρατόπεδα, τὸ τῶν κλασικῶν καὶ ῥομαντικῶν, ἀντιπαρακαθήμενα ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, διαιροῦσι

[1] Ποιητ. ιθ'.

σήμερον τὸν ποιητικὸν κόσμον; Ἀγνοεῖς ὅτι οἱ πρῶτοι ἀπόστολοι τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ τὸν μέγαν Ἀριστοτέλην καὶ τῆς ἀρχαιότητος τ' ἀριστουργήματα ὡς ὑπογραμμοὺς καὶ συνθήματα ἔχοντες, ἁμιλλῶνται νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη ἐκείνων, καὶ ἀποσκορακίζουσιν ὡς ἀπροσδιόνυσον πᾶν τι οὗ δὲν εὑρίσκουσι τὸν τύπον εἰς τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα καὶ αἰώνια ὑποδείγματα; Οἱ δὲ ῥομαντικοί, ἀποστάται θρασεῖς, ἀπαρνηταὶ πάσης πίστεως εἰς κανόνας καὶ εἰς ἀφορισμούς, ἀφηνιάζοντες πρὸς πάντα χαλινὸν κατ' ἀρέσκειαν φαντασίας ἰδιοτρόπου, οὔτε τῶν ἑνοτήτων τηροῦντες τὰ ὅρια, οὔτε τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ δραματικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε τὰ παραδεδεγμένα σεβόμενοι, οὔτε ἀκολουθοῦντες τὰ παραδείγματα, νοθεύουσι τὴν τέχνην καὶ διαστρέφουσιν αὐτῆς τὰς ἀρχὰς καὶ τῶν ἀναγνωστῶν τὴν φιλοκαλίαν;

ΕΓΩ

Ὅλα ταῦτα τὰ ἠγνόουν, ὡς λέγεις, καὶ σοὶ ὁμολογῶ χάριτας ὅτι μοὶ τὰ ἐδίδαξας. Ἀλλ' ἂν καλῶς σ' ἐνόησα, εἰπέ μοι, δὲν ἤθελον ἄρά γε εἶσθαι δι' ἡμᾶς τῶν παλαιῶν τὰ πρωτότυπα καὶ οἱ κανόνες τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅ,τι τὸ φόρεμα τοῦ γέροντος πατρός, ἐνδύον τὸν νέον υἱόν του; Τὸ κατ' ἐμέ, φρονῶ ὅτι πᾶσα ἐποχὴ ἔχει τὸν ἴδιον αὐτῆς νοῦν, οὗ ἡ φιλολογία εἶναι ἡ ἔκφρασις. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀναπτυχθὲν ἐν ἑαυτῷ, καὶ σωρεῦσαν πολλῶν παραδόσεις αἰώνων καὶ ἡρωϊκὰς ἀναμνήσεις, ἀνέπτυξε κατ' ἀρχὰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν, καὶ ἀπέκτησε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, ὡς οἱ Γερμανοὶ δι' ὁμοίους λόγους ἀπέκτησαν τὸ ᾆσμα τῶν Νειβελλούγκων. Τὰ δράματα μετὰ ταῦτα, ἀπόρροιαι τῆς Ὁμηρικῆς πηγῆς, ἢ ὡς ὠνόμαζεν αὐτὰ ὁ Αἰσχύλος, *λείψανα τῶν μεγάλων δείπνων τῆς Ὁμηρικῆς εὐφυΐας*, ἦσαν καὶ αὐτὰ ἐποποιΐαι διαλογικῶς διατεθειμέναι, ἐν αἷς οἱ ποιηταὶ παρένειρον καὶ χορούς. Ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦν τῷ ὄντι ἡ ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι διηγηματικὴ λαμπρᾶς τινὸς πράξεως ἔκθεσις, ὑπὸ ῥαψῳδῶν ἐφ' ἁμαξῶν περιφερομένων. Ἡ ἑλληνικὴ ἀγχίνοια προσέθετο καὶ δεύτερον, καὶ μόνον μετὰ ταῦτα τρίτον, καὶ πλείονα διαλεγόμενα πρόσωπα, καὶ ἐπὶ πᾶσι ἢ ἴσως πρὸ πάντων, τὸν χορόν, καὶ οὕτω συνέστη ἡ παλαιὰ τραγῳδία, φυλάττουσα τὸν ἐπικὸν χαρακτῆρα καταφανῆ εἰς ὅλην τὴν οἰκονομίαν καὶ τοῦ μύθου τὴν ἔκθεσιν, καὶ ἰδίως εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς ἐκείνας διηγή-

Digitized by Google

σεις δι' ὧν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προλογίζουσι τὰ πρώτιστα πρόσωπα. Πρόσθες εἰς τοῦτο ὅτι ἡ πρᾶξις εἰς τὰ ἑλληνικὰ θέατρα ἦν διηνεκής, ὅτι αἱ σκηναὶ ἦσαν ἀναλλοίωτοι, καὶ ὁ χορὸς ἀποτελῶν συνεχὲς τοῦ ὅλου δράματος μέρος, συνέδεε τὰ διάφορα αὐτοῦ τμήματα κατὰ τρόπον ὥστε διόλου δὲν διεκόπτοντο, οὐδὲ ἡ εἰς πράξεις ἢ μέρη διαίρεσις ἦν δυνατὴ εἰς τ' ἀρχαῖα θέατρα, καὶ θέλεις ὁμολογήσει ὅτι ὑπὸ σιδηρᾶς ἀνάγκης ἐβιάζοντο οἱ προπάτορες ἡμῶν νὰ τηρῶσι τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἑνότητα. Τὴν μόνην ἣν ἐδύνατο νὰ παραβῇ ὁ Εὐριπίδης, τὴν μόνην ἀξιοσέβαστον κατ' ἐμέ, διότι συντείνει εἰς τὴν εὐκρίνειαν καὶ αὐξάνει τὸ διαφέρον, τὴν ἑνότητα τῆς ὑποθέσεως, τὴν παρέβη, ὡς γνωρίζεις, εἰς τὴν Ἑκάβην. Ἀλλ' ἔκτοτε πολλὰ μετεβλήθησαν. Μετὰ τῆς ἀρχαίας κοινωνίας, μετὰ τῶν ἀρχαίων ἠθῶν, ἔπρεπε νὰ ἐκλείψῃ καὶ ἡ ἐπικὴ ἐκείνη ἁπλότης τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἣν ἀναγνωρίζομεν καὶ εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὴν γλυπτικὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἑπόμενον ἦτο νὰ διαδεχθῇ αὐτὴν ἡ δραματικὴ ζωηρότης τῶν νεωτέρων ἐθνῶν, ὧν δραματικὴ ἦτο καὶ ἡ ἐμφάνισις ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου, ὡς καὶ ἡ μεταγενεστέρα ζωή των. Τὸ δρᾶμα ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Εὐρώπην, χωρὶς ν' ἀντλήσῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν δραματουργίαν[1], οὐχὶ πλέον ἐπικὸν ὡς ἄλλοτε, ἀλλ' ὅλως δραματικόν.

Ὁ δημόσιος τῶν ἀρχαίων βίος ὑπεχώρησεν εἰς τῶν νεωτέρων τὸν ἰδιωτικόν, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ τὰ ἱπποτικὰ ἤθη ἀνύψωσαν τὴν γυναῖκα ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ ἡ ποίησις κατῆλθεν ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας ἵνα ζητήσῃ ἐμπνεύσεις ἐντὸς αὐτῆς. Ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ νομοθεσία, μία τῶν ὄψεων τῶν κατοπτριζουσῶν τὴν ἐποχὴν ἐφ' ἧς ἐπικρατοῦσιν, ἦσαν, ὡς γνωστόν, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις περιληπτικαί, τὸ *σύνολον* ἀφορῶσαι, καὶ συγχέουσαι τὸ ἄτομον ἐντὸς *τοῦ πλήθους*. Ὁμοίως καὶ ἡ φιλολογία, ἄλλη ἔκφρασις τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὀφείλει ἐξ ἀνάγκης νὰ φέρῃ τὸν ὅμοιον τύπον, δι' ὃ καὶ ἡ ἀρχαία ποίησις εἶναι μᾶλλον *ἐπικὴ* καὶ *γνωμικὴ*, ἢ δραματική.

Ἀλλ' ὁ νοῦς τῶν νέων αἰώνων εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενος πρὸς τὸν τῶν παλαιῶν. Ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ νομοθεσία σήμερον ἐρευνῶσι τὰ *καθ' ἕκαστα*, καὶ σκοπὸν προτίθενται τὰ συμφέροντα τῶν ἀτόμων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φιλολογία ἡμῶν

[1] Τὰ μυστήρια τοῦ Μεσαιῶνος κτλ.

Digitized by Google

ἀνάγκη νὰ διαφέρῃ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, καὶ ἡ ποίησις νὰ εἶναι ἐξόχως *ἠθοποιητικὴ* καὶ διαγραφικὴ *χαρακτήρων* καὶ *ἀτομικῶν παθῶν* καὶ *αἰσθημάτων*. Διὰ τοῦτο ἐνανθρωπισθεῖσα, οὕτως εἰπεῖν, ἐφ' ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν ὑπαρκτὴν ἀφορῶσα φύσιν, καὶ εἰς ἄμφω τὸν ἄνθρωπον, προσλαμβάνει εἰς τὰς παραστάσεις της τὸ ἱλαρὸν πλησίον τοῦ ἐμβριθοῦς, ὡς ἡ φύσις εἰς τὰς σκιαγραφίας της συγκιρνᾷ τὸ φῶς μετὰ τῆς σκιᾶς, συνδέει τὸ ποταπὸν μετὰ τοῦ ὑψηλοῦ, διότι ἄλλως ἄνευ βαθμῶν καὶ ὅρου συγκρίσεως, τὸ φῶς δὲν θὰ ἦτο φῶς, οὐδὲ τὸ ὑψηλὸν ὑψηλὸν, οὐδὲ ἡ φύσις φύσις.

Ὑποδειχθείσης τῆς πρώτης ταύτης θεμελιώδους διαφορᾶς μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας ποιήσεως, ὑπολαμβάνω σχεδὸν περιττὸν νὰ σοὶ ἀναφέρω καὶ τὰς λοιπὰς, ἀναγκαίας οὔσας αὐτῆς συνεπείας, ὡς πρὸς τὰς θρυλλουμένας π. χ. ὑμετέρας ἑνότητας. Φθὰς σοὶ εἶπον, ὅτι ἡ ἑνότης τῆς ὑποθέσεως μοὶ φαίνεται λογικῶς ἀναγκαία, ὡς εἰς ἑκάστην τοποθεσίαν εἶναι ἀναγκαῖος εἷς καὶ μόνος ὁρίζων, περικλείων ἐν ἑαυτῷ ὅλα αὐτῆς τὰ συμπτώματα. Αἱ δύο ἕτεραι, ἡ τοῦ τόπου καὶ χρόνου, συντελοῦσιν ἴσως κατά τι εἰς τοῦ δράματος τὴν ὁμοιαλήθειαν καὶ τὴν σκηνικὴν ἀπάτην· ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ τὰς παραδεχθῶμεν καθ' ὅλας τὰς συνεπείας των, ὡς οἱ παλαιοὶ τὰς ἐνόουν, περιοριζομένου τοῦ μὲν τόπου εἰς δέκα πήχεων τετραγωνικῶν διάστημα, τοῦ δὲ χρόνου εἰς μιᾶς ὥρας πρᾶξιν, ἤτοι ὄντος τοῦ δράματος συνεχοῦς· καὶ τότε ποία πρᾶξις μεγαλοπρεπὴς, ποία χαρακτήρων διαγραφὴ, τίς μῦθος ὁλοσχερὴς καὶ ποικίλος; Ἀλλ' οἱ νεώτεροι γνωρίζουσιν ὅτι καὶ τῆς ἡδονῆς ἡ συνέχεια ἀπαυδεῖ, καὶ διῄρεσαν τὸ δρᾶμα εἰς μέρη τινὰ πολυπληθέστερα ἢ ὀλιγοπληθέστερα ἀναλόγως τῆς ὑποθέσεως, ἵνα μεταξὺ τούτων ἀναπαύηται ἡ τεταμένη προσοχὴ καὶ ἡ φαντασία τοῦ θεατοῦ. Ἅμα παραδεχθῶμεν τὴν εἰς πράξεις ταύτην διαίρεσιν καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν ἀναπαύσεις, αἱ δύω σου ἑνότητες μένουσι πάσης ὑπερασπίσεως ἀνεπίδεκτοι. Καὶ τῷ ὄντι, ἂν τίποτε δὲν σ' ἐμποδίζῃ, ἐπανελθὼν πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τοῦ πρὸς τοὺς Ἀγγελοκήπους περιπάτου σου, καθήμενος εἰς τὴν στενήν σου καθέδραν ἐφ' ἧς ποῦ καὶ ποῦ σταλάζει καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ ἐπικρεμαμμένου λύχνου, παραγκωνιζόμενος ὑπὸ τῶν γειτόνων σου ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, ὧν ὁ μὲν ἀναγινώσκει μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ ἔσχατον φύλλον τῆς ἐφημερίδος, ὁ δὲ πληροῖ τοὺς ῥώθωνάς του διὰ τῆς κόνεως τῆς

Digitized by Google

νικοτιανῆς, ἔχων ἐπιπροσθοῦντα τὸν πτεροφόρον πέτασσον κυρίας τινὸς τοῦ συρμοῦ, καὶ βλέπων ἀνυπομόνως εἰς τ' ὡρολόγιόν σου τὴν ἐννάτην πλησιάζουσαν τῆς ἑσπέρας, ἂν τίποτε δὲν σ' ἐμποδίζῃ ἅμα ἀνασυρθῇ τὸ παραπέτασμα νὰ μεταβῇς διὰ μιᾶς ἐμπρὸς τῶν πυλῶν τῆς Βαβυλῶνος εἰς ὡραίαν ἡλίου ἀνατολὴν πρὸ δισχιλίων ἐτῶν, καὶ καταπεσόντος τοῦ παραπετάσματος νὰ εὑρεθῇς καὶ αὖθις ἐν μέσῳ τοῦ φιλοθεάμονος κοινοῦ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἵνα ὁδοιπορήσῃς ἐκ δευτέρου, καὶ ἐκ τρίτου, καὶ ὁσάκις τὸ παραπέτασμα θέλει, πάλιν εἰς Ἀσσυρίαν, τί σ' ἐμποδίζει, σ' ἐρωτῶ, νὰ φαντασθῇς σαυτὸν μεταβαίνοντα ὁμοίως ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Μέγαρα, καὶ ἀπὸ Μεγάρων εἰς Θήβας; ἀπὸ τῆς ἑσπέρας εἰς τὴν πρωΐαν καὶ ἀπὸ τῆς πρωΐας εἰς τὴν ἑσπέραν; Δὲν βλέπω κατὰ τί οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν δύω τούτων ἑνοτήτων εἰσὶν ἐπιεικέστεροι τῶν ἐναντίων των ὡς πρὸς τοὺς θεατάς, καὶ πῶς βιάζουσι τὴν φαντασίαν των ὀλιγώτερον, βλέπω ὅμως ὅτι ἐπιτίθενται αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς δεσμὰ παιδαριώδη, δι' ὧν ἀναχαιτίζεται πᾶν βῆμά των θαῤῥαλέον καὶ ἀνδρικόν. Ταῦτα δὲ λέγων, ἀποκρούω, ἐννοεῖται, τὴν ἄσκοπον καὶ ἄτεχνον κατάχρησιν.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἐπομένως κηρύττεσαι αὐτόχρημα Ῥομαντικός.

ΕΓΩ

Δὲν γνωρίζω τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τῶν κλασικῶν καὶ τῶν ῥομαντικῶν. Ἀλλ' ἂν οἱ μὲν τάττωνται ὑπὸ τὴν σημαίαν τῶν παραδόσεων, ἐννοῶ ὅτι οἱ ἄλλοι ἔχουσι σύνθημα τὴν διαμαρτύρησιν. Οἱ κανόνες, αἱ παραδόσεις, εἰσὶν αἱ γραπταὶ τῆς ὑπάρξεως συνθῆκαι ἰδέας τινὸς ἥτις συνετάχθη καὶ ἐπολιτογραφήθη εἴς τινα τόπον καὶ χρόνον, τὸ ὁρατὸν αὐτῆς μέρος, καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν αὐτῆς ἐκτενεστέραν διάρκειαν, καὶ μένουσιν ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀνίσχυροι καὶ ἄκυροι ἅμα νέα ἰδέα ἐκθρονίσῃ τὴν παλαιὰν ἣν παρίστων. Ἡ νέα ἰδέα ἐπιφέρει νέους κανόνας. Ὁ κλασικὸς λοιπόν, ὡς τὸν ἐννοῶ, εἶναι ὁ ἀποβλέπων ἀμέσως εἰς τοὺς καθεστῶτας νόμους καὶ κατ' αὐτοὺς πολιτευόμενος, μόνον διότι φέρουσι τὸ κῦρος τοῦ παραδείγμα-

Digitized by Google

τος, ρομαντικὸς δὲ ὁ ἀποβλέπων εἰς τὴν ἰδέαν αὐτὴν, ἐρευνῶν τὴν ἀληθῆ αὐτῆς σύγχρονον φάσιν, καὶ ἀνατιθέμενος εἰς ἑαυτὸν καὶ μόνον νὰ ἐξάξῃ πάσας αὐτῆς τὰς συνεπείας κατὰ πᾶσαν τῆς εὐφυΐας του τὴν ἀτομικότητα, καὶ περιοριζόμενος ὑπὸ μόνων τῶν φυσικῶν ὁρίων τῆς φιλοκαλίας. Ὁ κλασικὸς εἶναι ὑπήκοος πιστὸς καὶ φιλόνομος, ὁ δὲ ρομαντικὸς νομοθέτης καὶ μεταρρυθμιστής. Ὅταν ὁ νέος οὗτος Εὐριπίδης ἢ Βολταῖρος πολιτογραφηθῇ ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης εἰς τῆς φιλολογίας τὴν κοινωνίαν, τότε ὁ νέος Ἀριστοτέλης ἢ Λαάρπος θέλει ἔλθει ἵνα ἐγγράψῃ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς τέχνης του τὰ χαρακτηριστικὰ εἰς τὸ ληξιαρχικόν του βιβλίον. Οἱ κανόνες δὲν ὁδηγοῦσιν οὐδὲ ρυμουλκοῦσι τὴν εὐφυΐαν, ἀλλὰ τὴν παρακολουθοῦσι μακρόθεν, διαγράφοντες τὴν τροχιὰν αὐτῆς, ὡς ὁ διαβήτης δὲν σύρει τὸν κομήτην κατόπιν του, ἀλλὰ καταμετρᾷ τὴν οὐρανίαν ὁδόν του.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Παρατηρῶ ὅτι δὲν σέβεσαι μεγάλως τοὺς κριτικούς.

ΕΓΩ

Οὔτ' ἐκεῖνοι μεγάλως δὲν θέλουσι μὲ σεβασθῇ.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἓν ἀκόμη μοὶ μένει νὰ σ' ἐρωτήσω. Εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν ἐννοεῖς διὰ στίχων γεγραμμένην τὴν διήγησιν τοῦ Μελετίου; Τίνος εἴδους στίχοι εἰσὶν ἐκεῖνοι;[1]

ΕΓΩ

Φίλε, ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, καὶ καιρὸς εἶναι νὰ φθάσῃ τέλος τοῦ δράματός μας ἡ καταστροφή, διότι κατὰ τὸν προσφιλῆ σου Ἀριστοτέλην οὐδὲν δρᾶμα πρέπει νὰ καταντᾷ *παμμέγεθες*[2], ἀλλὰ «*ἔχειν μὲν μῆκος, τοῦτο δὲ εὐμνημόνευτον*

[1] Ὑπῆρχεν εἰς τὴν πρᾶξιν ἐκείνην διήγησις διὰ νέων ἑξαμέτρων, ἥτις ἀφῃρέθη εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν.
[2] Ποιητ. ζ'.

Digitized by Google

»*εἶναι.*» Διὰ τοῦτο εἰς ἀπάντησιν τῆς τελευταίας σου ἐρωτήσεως, ἐπίτρεψόν μοι νὰ σὲ παραπέμψω μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ χειρογράφου τούτου εἰς τὸ πεζὸν τεμάχιον τὸ ἐπιγραφόμενον·

«Περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς προσῳδίας, καὶ ἀντιπαράθεσις »αὐτῆς πρὸς τὴν νέαν.»[1]

Καὶ ἤδη ταῦτα μὲν ὡς ἔχουσι παραδίδω εἰς τὰ πιεστήρια, ἐνδίδων, κύριε, εἰς τὰς συμβουλάς σας. Ἀλλὰ

«Χαίρετ'· ἐγὼ δ' ὔμμιν ἐς ὕστερον ἅδιον ᾀσῶ.»

[1] Τὸ τεμάχιον τοῦτο ἐκδίδοται εἰς προοίμιον τοῦ Δ' τόμου, τοῦ περιέχοντος τὰς μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων δραμάτων.

Digitized by Google

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΛΗΣ, Σατράπης Ἰωαννίνων, μέσης ἡλικίας.

ΕΜΙΝΕ, σύζυγος αὐτοῦ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ, υἱὸς τοῦ Ἀλῆ, ἐκ πρώτης γυναικός.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ, ἀδελφὴ τοῦ Ἀλῆ, παρακμαζούσης νεότητος· κατακόσμου ἐνδυμασίας.

ΦΡΟΣΥΝΗ, νέα Ἑλληνίς, τῆς γυναικωνίτιδος τῆς Ἐμινές.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ, ἐκ τῶν πέριξ τοῦ Γαρδικίου, πατὴρ τῆς Φροσύνης.

ΔΕΒΩΡΑ, γραία ἐκ Γεωργίας, τροφὸς τῆς Φροσύνης.

ΙΩΑΝΝΗΣ, Ἕλλην, Γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ.

ΧΑΣΑΝΗΣ, μαῦρος.

ΟΣΜΑΝΗΣ, ἕτερος.

Μαῦροι καὶ δοῦλοι, βωβὰ πρόσωπα.

Ἡ σκηνὴ εἰς Ἰωάννινα, εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ἀλῆ.

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κατοικία τῆς Χαϊνίτσας, ἑνοῦσα Ἀσιατικὴν μετ' Εὐρωπαϊκῆς πολυτελείας. Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγει ἡ σκηνή, διατελοῦσι συνδιαλεγόμεναι

ΧΑΪΝΙΤΣΑ καὶ **ΕΜΙΝΕ**

ΕΜΙΝΕ

Ὅπως ἂν ἔχῃ, ἀδελφή, προσθέτης ἢ ἀφίνῃς,
νομίζω τοὺς χριστιανοὺς ἀδίκως πῶς τοὺς κρίνεις.
Ὁμοίως καὶ προτέρημα καὶ σφάλμα των μ' ἐφάνης
μὲ ὄμμα ὅτι θεωρεῖς προλήψεως καὶ πλάνης.
Ἐὰν εἰς τὰς καρδίας των γεννᾶται ἡ κακία,
πῶς διαφέρει πίστευσον καρδία καὶ καρδία.
Διότι σφάλλουσί τινες, καταδικάζεις ὅλους;
Μήπως τὸ ῥόδον τῶν ἀγρῶν δὲν θάλλ' εἰςτὰς τριβόλους;
Καὶ πονηρῶν ἑκατοντὰς ἀνίσως σὲ θυμόνῃ,
δι' ἕν' ἀγάπης ἄξιον τοὺς ἑκατὸν λησμόνει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τῶν ἀλλοπίστων ἡ φυλή, τῶν δούλων ἡ ἀγέλη,
πλασθεῖσα διὰ νὰ φιλῇ τὰ ἴχνη μας, τί θέλει;
Ἀγάπην; Περιφρόνησιν ἂς περιμένουν μόνην.
Ὤ! ἄφες, ἂς κυλίωνται μακρὰν μας εἰς τὴν σκόνιν.
Αἴ! καὶ ἂν σῖτος, νύμφη μου, αὐξάνῃ μεταξύ των,
ἠξεύρεις τὰ ζιζάνια πῶς καίουσι τὸν σῖτον.
Εἰς ἄνθος μὴ πιστεύεσαι ὅταν εἰς τέλμ' αὐξάνῃ·
ἀπὸ τὸν βόρβορον χυμοὺς φαρμακεροὺς βυζάνει.

Digitized by Google

Ἂν μ' ἐπαινῇς τὴν τόλμην των, τὴν γενναιότητά των,
μυρίων εἶναι δι' αὐτὴν ὑπεύθυνοι θανάτων·
ἂν πολυμήχανον λαὸν τοὺς λέγῃς, ἂν ὀξύνουν,
μὴ λησμονῇς πῶς καθ' ἡμῶν τὰ βέλη των ὀξύνουν.
Ἐχθροὺς δὲν ἔχ' ἡ πίστις μας ὡς τούτους θανασίμους.
Ὑβρίζουν τὸν Προφήτην μας μὲ προσευχὰς βλασφήμους.
Ἢ μὴ δὲν τείνει· αὐθαδῶς ὁ μυστικὸς ἀγών των
εἰς τὴν λαμπρὰν σελήνην μας νὰ στήσουν τὸν σταυρόν των;
Ναί, κατ' αὐτοῦ σου τοῦ λαοῦ τοῦ ἀξιομισήτου
μὴ λησμονῇς πῶς ἄσπονδος ὁ νόμος τοῦ Προφήτου,
καταδικάζων αὐστηρῶς τὸν φιλικόν μας ζῆλον,
τὸ αἷμ' ἀπὸ τὰ ξίφη μας ζητεῖ τῶν ἀλλοφύλων.
Εἶν' ὅλοι ἀδιάλλακτοι ἐχθροί μας· κ' ἡ Φροσύνη;...
ὡς κόρην τὴν ἀνέθρεψας· σὲ ἀπατᾷ κ' ἐκείνη.

ΕΜΙΝΕ

Ὁμολογῶ γλυκύτερα πῶς θέλω νὰ τοὺς κρίνω.
Ὅπου μοὶ μέν' ἡ ἐκλογή, πρὸς τὴν συγγνώμην κλίνω.
Ἀλλὰ καὶ μῖσος ἄσπονδον ἂν κατ' αὐτῶν μ' ἐκίνει,
θενὰ τὸ ἐξιλέωνεν ἡ φίλη μου Φροσύνη.
Ὅταν ὁ νοῦς της φαίνηται εἰς θλίψεις βυθισμένος,
τὰ κάλλη της συνηγοροῦν δι' ὅλον της τὸ γένος.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (εἰρωνικῶς)

Τὰ κάλλη της; Ὢ! σέβομαι τ' ἀμίμητά της κάλλη.
Εἶν' εὐειδής, τ' ὁμολογῶ· τ' ὁμολογοῦν καὶ ἄλλοι.
Ὢ! εἶναι πλάσμα!

ΕΜΙΝΕ

Δὲν φρονεῖς;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναί, ναί· εἰς τοῦτο ἦτον
κ' ὁ ἀδελφός μου σύμφωνος. Τὸ πλῆθος τῶν χαρίτων

Digitized by Google

τῆς φίλης σου τὸν ἐκθαμβοῖ, καθὼς μὲ ἐβεβαίουν.
Τὰ βλέμματά της ἔλεγεν ὡς ἄνθρακες πῶς καίουν.
Μάλιστα, λέγουν, ὤμοσε καὶ Μέκαν καὶ Μεδίνην
ὅτι νὰ εἶχεν ἤθελε γυναῖκα ὡς ἐκείνην.

EMINE

Ἠξεύρεις· ἀστειεύεται.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἀναμφιβόλως· εἶδες
τὸν ἀδελφόν μου πρὸ πολλοῦ;

EMINE

Δημόσιοι φροντίδες
τὸν ἀσχολοῦν νυχθημερὸν, κ' ἡ αἴθουσά του μένει
εἰς ὅλους, κ' εἰς ἐμὲ αὐτὴν πολλάκις κεκλεισμένη.
Ἀδελφὴ, τοῦτο μὲ λυπεῖ. Τέσσαρα ἔτη τώρα
μακράν μου τῷ ἐφαίνετο αἰὼν ἑκάστη ὥρα·
χωρὶς ἐμοῦ, ὡς μ' ἔλεγε, νὰ ζήσῃ δὲν ἠμπόρει
καὶ σήμερον τὴν θύραν του μοὶ κλείουν δορυφόροι!
Ἡ ἐγκατάλειψις αὐτὴ τὸν βίον μου μαραίνει.
Τὴν ὑπομένω πλὴν, ἀφ' οὗ ὁ ἔρως του μοὶ μένει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Περίεργον! Δημόσιοι φροντίδες! Δὲν σὲ βλέπει;
Ὢ! Τότε ψεύδη προφανῆ νὰ διαδίδουν πρέπει.

EMINE

Ψεύδη; Τί ψεύδη;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μάρτυρες αὐτόπται μοὶ τὸ εἶπον,
εἰς τῆς Φροσύνης ὁ Πασᾶς πῶς ἔρχεται τὸν κῆπον,
καὶ μακρὰς ὥρας εἰς αὐτὸν πῶς μένει τὸ ἑσπέρας·
κ' ἐκείν' εἰσόδους παρ' αὐτῷ πῶς ἔχει ἐλευθέρας.

Digitized by Google

ΕΜΙΝΕ

Τί λέγεις; Τί αἰνίττονται οἱ λόγοι σου; Ὦ! φρίττω!
Πλὴν τοῦτο εἶν' ἀδύνατον! Πλὴν ψεῦδος τὸ κηρύττω!
Ἠξεύρεις οἷος πρὸς ἐμὲ ἦν ἔτι ἐπ' ἐσχάτων,
πῶς μ' ἔλαβε τὴν ταπεινὴν ἀντὶ τῶν λαμπροτάτων,
πῶς μ' ὕψωσ' ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀγάπην μοι ὀμνύων,
καὶ εἰς χρυσοῦν μ' ἐστόλισε παράδεισον τὸν βίον.
Δὲν ἀγνοεῖς κ' ἐγὼ χαράν, ζωὴν κ' εὐδαιμονίαν
εἰς λέξιν καὶ εἰς αἴσθησιν πῶς συνεκέντρουν μίαν,
καὶ ἦτον αὕτη τοῦ Πασᾶ ἡ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη.
Εἰπέ μοι ἂν τὸ φρόνημα τὸ πρίν του μετετράπη,
ἂν ἀπεσπάσθη ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὲ ἀπεστράφη,
πρὸς ἄλλην τῶν βλεμμάτων του τὸ φῶς ἐὰν ἐστράφη·
εἰπέ μοι τῆς καρδίας του τὸν θησαυρὸν ἂν χάνω,
καὶ εἶμ' ἑτοίμη, ἀδελφή, ἑτοίμη ν' ἀποθάνω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὦ! μὴ τοιαῦτα λέγῃς· μὴ ἀπελπισίαν τόσην.
Πολλάκις τὰ φαινόμενα, ἠξεύρεις, ἀπατῶσιν.
Ἴσως ματαίως μεριμνᾷς. Ἀλλὰ εἰς τῆς Φροσύνης
τὴν ὕπαρξιν μεταβολὴν καὶ σὺ δὲν διακρίνεις;
Δὲν εἶδες σύγχυσίν τινα ἐνδόμυχον πῶς κρύπτει,
βλέμματ' ἀνήσυχα, ὑγρά, πρὸς οὐρανὸν πῶς ῥίπτει;
Παρατηρῶ ἀπό τινος πῶς φεύγει τοὺς ἀνθρώπους,
ὅτι ἐρήμους προτιμᾷ, μεμονωμένους τόπους.
Τί ἔχει; Πῶς παρήλλαξε;—καὶ ἀλλαγὴν μεγάλην!
Νὰ πάσχῃ ἄρα; Ν' ἀγαπᾷ; Δὲν τὸ πιστεύω πάλιν.

ΕΜΙΝΕ

Δὲν τὸ πιστεύεις, ἀδελφή; Ὦ! πῶς δὲν τὸ πιστεύεις;
Τὴν ἀσθενῆ καρδίαν μου ἰδοῦσα συγκατέβης.

Digitized by Google

Μὴ μάτην μὲ παρηγορῇς. Τὰ θέλγητρά της εἶδες.
Δακρύων της προδότριαι τὰ ἔβρεχον ῥανίδες.
Τίς, ὅστις εἶδε τὰ λαμπρὰ, τ' ἀγγελικά της κάλλη,
ἂν εἰς αὐτὰ δεσμεύωνται καρδίαι θ' ἀμφιβάλλῃ;
Καὶ πότε θέλει ἔρωτα προσφέρει ὁ Σατράπης,
χωρὶς νὰ λάβῃ ἀμοιβὴν ἀγάπην ἀντ' ἀγάπης;
Δι' ἄλλην μὲ παρῄτησεν! Ὢ ἀδελφὴ, (Κλαίει)
δὲν κλαίω,
δὲν κλαίω! Πρὸς τὴν τύχην μου ἀνδρεῖ' ἀντιπαλαίω.
Ὤ!

(Κλίνει τὸ πρόσωπον εἰς τὸ προσκεφάλαιον καὶ κλαίει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (πάντοτε εἰρωνικῶς)

Μὴ λυπῆσαι· φρόνιμος φανοῦ, παρηγορήσου.
Εἰς τὸ παραμικρότερον πῶς θλίβετ' ἡ ψυχή σου!
Ἂν ὁ Πασᾶς σὲ ἄφησεν, εἰς τοῦτο μήπως πταίεις;
Ἰδὲ νὰ τὸν ἐκδικηθῇς, καὶ μὴ ματαίως κλαίῃς.
Ἢ μὴ, πονηροτέρα μου, δακρύουσα ηὕρεις
πῶς ἠμπορεῖς ταχύτερον ἐκδικητὰς νὰ εὕρῃς;

ΕΜΙΝΕ

Ἂν ὁ Πασᾶς μὲ ἄφησεν; Ἰδὲ τὰ δάκρυά μου,
καὶ ἔχε οἶκτον πρὸς ἐμέ. Σὲ θέλγουν τὰ δεινά μου.
Τὴν δυστυχῆ καρδίαν μου αἱ χεῖρές σου ἂς σχίζουν,
πλὴν ἄφες τὰ χλευάσματα δι' ἄλλας ποῦ τ' ἀξίζουν.
Θανατηφόρον μ' ἤνοιξες πληγήν. Ἔχε ὑγείαν.
Ἀναχωρῶ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἀναχωρεῖς; Χωρὶς μνησικακίαν
ἐλπίζω. Εἶν' ἀδύνατος ψυχρότης μεταξύ μας.
Μὴ δίδῃς πίστιν, ἀδελφὴ, εἰς ἀδεσπότους φήμας.

TAYLOR INST. OXFORD
Digitized by Google

Σ' ἐλύπησα. Δὲν ἤξευρον κ' ἐγὼ νὰ σιωπήσω!
Λησμόνησον τοὺς λόγους μου αὐτούς.

ΕΜΙΝΕ

Θὰ προσπαθήσω. (Φεύγει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μόνη)

Τῷ ὄντι; ὕπαγε καὶ σὺ καθὼς ἐπῆγαν τόσοι.
Τὸν ὄφιν θάλπε τὸν πικρὸν ὁποῦ θὰ σὲ κεντρώσῃ.
Ὀλίγα δάκρυ', ἀδελφή, καὶ στεναγμοὶ ὀλίγοι
δὲν πολυβλάπτουν, πίστευσε, καὶ ἡ καρδί' ἀνοίγει.
Καὶ σὺ, θριάμβευε καὶ σὺ, Φροσύνη μου ὡραία.
Καὶ διὰ σὲ ἡ πρόνοια ἐλήφθ' ἡ ἀναγκαία.
Σεῖς εἰς τὰ πάθη πρόσκομμα κ' εἰς τὰ συμφέροντά μου!
Ἐμπρὸς εἰς τὰς ὀρέξεις μου τί εἶσθε; Κόκκος ἄμμου!
Ὦ ἄθλια νευρόσπαστα ὁποῦ κινῶ μὲ τρίχας!
Εἰς τὴν παλάμην μου κρατῶ τὰς εὐτελεῖς σας τύχας.
Ἐντός μου φλόγα ἰσχυρὰν αἰσθάνομαι ν' ἀνάπτῃ.
Ἀνίσως τὰς δυνάμεις μου ὁ χρόνος ὑποσκάπτῃ,
πρὶν σκάψῃ κἂν τὸν τάφον μου θὰ δείξ' ὅτ' εἶχον ζήσει.
Οὐαὶ εἰς τὸν τολμήσοντα τὸν δρόμον νὰ μοὶ κλείσῃ.
Εἰς τὴν φλογώδη μου ψυχὴν ἡ ἔκτασις δὲν φθάνει.
Συντρίβω καὶ διέρχομαι.

(Πρὸς τὸν ΧΑΣΑΝΗΝ, εἰσερχόμενον)

Τί εἴδησις, Χασάνη;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Σουλτάνα μου;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί νέα;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὦ! σελήνη εἶν' ἀπόψε.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Χονδρόχειλε, τὴν γλῶσσάν σου, σὲ συμβουλεύω, κόψε.
Εἰς τοῦ Μουκτάρη ἦσουν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Εἰπέ μοι, πῶς σ' ἐφάνη;
Τί λέγει;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Προσκυνήματα.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὁμίλησε, Χασάνη.
Ἠξεύρω τὶ χρειάζεσαι·

(Τῷ ῥίπτει χρήματα)

Μαῦρε, ἰδοὺ, καὶ λάλει.

ΧΑΣΑΝΗΣ (λαμβάνων τὰ χρήματα)

Χρυσῆν βροχὴν μᾶς ἔφερε μικρὰ ἀνεμοζάλη.
—Λοιπὸν, καθὼς διέταξας, μὲ προσοχὴν πηγαίνω,
ἀδιακρίτων ὀφθαλμοὶ νὰ μακρυνθοῦν προσμένω,
καὶ ἀφ' οὗ ὕβρεις καὶ θυμοὺς πρὸ ὀφθαλμῶν ἐπῆρα,
ἐκτύπησα, καὶ ἔβηξα, καὶ ἤνοιξεν ἡ θύρα.
Τὸν ηὗρα. Εἰς συλλογισμοὺς βαθεῖς ἐπεριπάτει,
καὶ κἄτι εἰς τὰς χεῖράς του περιπατῶν ἐκράτει.
Ἦτον; δὲν ἦτον;... Ὡς εἰκὼν μ' ἐφάνη. Τὸ ἐφίλει
καὶ λόγους τῷ ἀπέτεινεν, ἢ μόνος του ὡμίλει.
Σουλτάνα μου, νὰ ἔβλεπες τὴν ὡραιότητά του!
Τί χάρις εἰς τὸ σῶμά του κ' εἰς τὸ ἀνάστημά του!
Πῶς ἔλαμπεν ἐπάνω του ἀνδρία καὶ φαιδρότης,
καὶ ἔρωτα πῶς ἔπνεεν ὁ νέος στρατιώτης!

Digitized by Google

Τίς ἔλεγα νὰ τὸν ἴδῃ μὲ ἀδιαφορίαν;
Τίς ἄλλος τῆς κυρίας μου ἀξίζει τὴν καρδίαν;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μαῦρε, ὁ γλωσσοδέτης σου ἐλύθηκε;
(Τῷ δίδει χρήματα)
Παρέχει.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθὼς μὲ βλέπει κ' ἔρχομαι, ταράττεται καὶ στέκει.
Τὸν προσκυνῶ ὑποκλινῶς. — «Τί θέλεις χελιδόνι;»
μοὶ λέγει, καὶ μ' ἐφαίνετο ὀλίγον πῶς θυμώνει,
καὶ ἡ ὀφρύς του ἔκρυπτε τὰ βλέφαρα. — «Πασᾶ μου,
προσκυνισμούς της νὰ σ' εἰπῶ μὲ ἔστειλ' ἡ κυρά μου.» —
«Ἄ! ἡ κυρά σου;»-«Μάλιστα.»-«Εὐχαριστῶ»·-καὶ νά 'τος
μ' ἐγύρισε τὴν ῥάχιν του, καὶ μ' ἔφυγε τρεχάτος.
«Αὐθέντα!»-Καλά, πήγαινε.»-«Πλὴν ἡ κυρὰ μὲ στέλλει.»-
«Ποία κυρά; Τί φλυαρεῖς!» — «Ἡ Χαϊνίτσα. Θέλει
μίαν στιγμὴν νὰ σὲ ἴδῃ.» — «Πολὺ καλά, πηγαίνω.»
Καὶ ἔφυγε, καὶ μ' ἄφησεν ἀκόμη νὰ προσμένω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ δὲν τῷ εἶπες τίποτε;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καὶ μήπως ἠμποροῦσα;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Αὐτὰ εἶν' ὅσα μ' ἔλεγες καὶ ὅσα ἐθαῤῥοῦσα;
Ἂν ἄλλην ἀξιότητα, ταλαίπωρε, δὲν ἔχῃς,
ὡσὰν τὴν μαύρην μου σκιὰν κατόπιν μου τί τρέχεις;
Εἶπε λοιπὸν πῶς ἔρχεται;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὸ εἶπε.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τόσον μόνον;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τόσον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὁμίλησον, εἰπὲ, ὦ κάθαρμα δαιμόνων!

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί νὰ εἰπῶ; Δὲν ἔγινε καθὼς προμελετᾶτε,
τὸν κόσμον ὑποθέτετε πῶς πρέπει νὰ χαλᾶτε.
Τὴν ἔξαψίν σου πράϋνον, καὶ συλλογίσου πλέον.
Ὅταν αὐτὸς δὲν ἤκουεν, ἐγὼ ἢ τίς ὁ πταίων;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἂν πταίῃς λέγεις; Καὶ τολμᾷς νὰ φαίνεσαι ἐμπρός μου;
Ἐάν ποτε ἐγνώρισες τί εἶναι ὁ θυμός μου,
στιγμὴν μὴ στέκῃς, πήγαινε, πέταξε, τρέξε, κρύψου·
εἰς τῆς θαλάσσης τὸν βυθὸν διὰ νὰ φύγῃς ῥίψου.

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἰδιαιτέρως)

Μάταιοι λόγοι! Τοὺς θυμοὺς ἐκείνους τοὺς ἠξεύρω.
Ἐδῶ νὰ μὲ παρακαλῇς ὡς αὔριον θὰ σ' εὕρω.
Εἶμαι σκιά σου ὅσῳ ζῇς, καὶ ἔπειτα, δοξάζω,
μαζῆ σου εἰς τὸν λέβητα τὸν ἴδιον θὰ βράζω. (Φεύγει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μόνη)

Πῶς; Μόνον τόσον; Τί δηλοῖ ὁ τρόπος του; Φοβεῖσαι,
Μουκτάρη, καὶ προσφέρεσαι ψυχρῶς, καὶ προσποιεῖσαι,
ἢ μήπως ἆρα μάταια δὲν φλυαρεῖ τὸ πλῆθος,
κ' ὁ μῦθος τῶν ἐρώτων σου δὲν εἶναι ἁπλοῦς μῦθος;
Ἐμὲ, Μουκτάρη, ἀπατᾷς, ἢ ἀπατᾷς τοὺς ἄλλους;
Σὺ, δοῦλος ἀλυσσόδετος τοῦ δουλικοῦ της κάλλους,
θεν' ἀποῤῥίψῃς τὰ καλὰ ὁποῦ σοὶ φέρω προῖκα!
Ἂν μὲ περιεφρόνησε, τότε, θυμέ μου, νίκα!

Digitized by Google

Τότε πετᾶτε, πνεύματα τῆς ἐκδικήσεώς μου,
ἀνάψατ' εἰς πυρκαϊὰν τὴν θέρμην τῆς φλογός μου!
Κάθε των ὥραν εὐτυχῆ νὰ μοὶ πληρώσουν τότε
μὲ δάκρυα, μὲ στεναγμοὺς, μὲ πόνους οἱ προδόται!
Σὺ, εἰς τὰ μαῦρα βάραθρα τῆς λίμνης βυθισμένη....
Ἰδοὺ πλὴν ἔρχεται· κ' ἐγὼ δὲν εἶμ' ἑτοιμασμένη.

(Φεύγει δι' ἄλλης θύρας.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐδῶ εἶν' ὅλα ἔρημα, καὶ μήτε δοῦλος, μήτε....

ΟΣΜΑΝΗΣ (ἐρχόμενος)

Ἔρχεται τώρα ἡ κυρὰ εὐθύς· τὴν συγχωρεῖτε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Καλά. (Ὁ Ὀσμάνης ἀναχωρεῖ.)
Τῆς παρουσίας σου οὐδόλως ἔχω χρείαν.
Εἰκὼν γλυκεῖα κατοικεῖ εἰς ταύτην τὴν καρδίαν,
καὶ θανασίμως μ' ἐνοχλεῖ πᾶν ὅ,τι τὴν ταράττει.
Τῆς παρελθούσης μου ζωῆς ὦ ἄγονος ἀπάτη!
Ἡ φλέγουσα νεότης μου ἐδίψα εὐτυχίαν,
καὶ εἰς τὴν δόξαν ἤλπισα καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν
τὴν ποθητὴν εἰκόνα της νὰ εὕρω· ἀλλ' εἰς μάτην!
Κενὸν, καὶ νύκτ' ἀπήντησα παντοῦ σκοτεινοτάτην!
Τότε τῆς πρώτης μου ζωῆς, τὸν ζόφον διαλύον,
μ' ἐφώτισεν ἓν βλέμμα της, λαμπρότερον ἡλίων,
καὶ τότε ἀνεβίωσεν ἐκ νέου ἡ καρδία,
καὶ οἱ παλμοί της μ' ἔμαθον τί εἶν' ἡ εὐτυχία.
Ἆ! ἔρχεται! ἆ! ἔρχεται! Κακὴ στιγμή! Τὸ πνεῦμα
μακράν της εἰς τῶν σκέψεων πῶς ἔφυγε τὸ ῥεῦμα!

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἔρχεται. Λαμπρῶς ἐνδεδυμένη.)

Τόσον σπανίως φαίνεσαι, Μουχτάρη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

'Ακουσίως
τὸν κόσμον φεύγω, καὶ αὐτὸς μὲ φεύγει παρομοίως.
Μὲ ἀπησχόλουν μέριμναι κοιναί, εἰς ἃς ὑπήκων
καὶ ἄκων πᾶν κοινωνικὸν ἠμέλησα καθῆκον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καθῆκον! Ὢ! ἡ ἄχαρις, ἡ παγετώδης λέξις!
Τὴν γλῶσσαν πῶς μετέβαλας, πῶς ἤλλαξας τὰς ἕξεις!
Ποῦ εἶναι ὁ ποτὲ θερμός, φιλόφρων νεανίας,
ὁ δι' ἑνός του βλέμματος δεσμεύων τὰς καρδίας,
καὶ ὅστις ἀδιάφορος πρὸς τὸν γλυκύν των φόρον,
γελῶν μοὶ τὰς προσέφερες ὡς ἀπαρχὴν καὶ δῶρον.
Ὢ! λέγε, ἡ καρδία σου ἐτράπ' ἢ ἐμαράνθη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τώρα βλαστάνει μάλιστα τοῦ παραδείσου ἄνθη.
Δὲν μετετράπη παντελῶς, καὶ θερμοτέρα πάλλει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τότε τοὺς τρόπους σου λοιπὸν τί τόσον μεταβάλλει;
Θερμὴν τὴν λέγεις, καὶ ψυχρὰ ἡ ἐπιφάνειά της.
Ἐντός της τὰ αἰσθήματα πρὸς τί κρυπτὰ φυλάττεις;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ναί, τὰ φυλάττω, ὡς φρουρεῖ τὸν θησαυρὸν ὁ δράκων,
ἀπὸ βεβήλων βλέμματα καὶ γλώσσας χαιρεκάκων.
Αὐτὰ γλυκεῖά μου τρυφὴ καὶ βάλσαμον τῶν πόνων,
καὶ θέλω, θέλω δι' ἐμὲ νὰ τὰ φυλάττω μόνον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ κρύπτεσαι καὶ ἀπ' ἐμοῦ; Εἰπέ το ἐλευθέρως,
εἰπέ το· τὸν ἀδάμαστον ἐδάμασεν ὁ ἔρως;

Digitized by Google

Εἰπέ το, καὶ τὸ πάθος σου ἂν εἶναι ἄξιόν σου,
θὰ μ' ἔχῃς ἐπαινέτην του, καὶ πρῶτον σύμμαχόν σου.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἂν εἶναι; Εἶναι ἄξιον ν' ἀνταλλαγῇ μὲ θρόνον,
καὶ νὰ κινήσῃ μεταξὺ καὶ τῶν ἀγγέλων φθόνον.
Μ' ἐξευγενίζει, μὲ τιμᾷ, καὶ ἐπ' αὐτῷ καυχῶμαι.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί λέγεις; Εἰς τὴν ἔννοιαν ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι,
σὲ δικαιῶ πρὸς τοὺς λοιποὺς νὰ δείκνυσαι κρυψίνους.
Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν καρδίαν σου ἂν ἀπατᾷς ἐκείνους,
δὲν ἔχεις λόγους εἰς ἐμὲ νὰ τὴν ἀποκαλύψῃς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Γνωρίζεις τί ἐστιν αὐλὴ καὶ αὐλικαὶ προλήψεις.
Ἐδῶ ὑπήκ' εἰς διωγμοὺς καὶ εἰς περιφρονήσεις
ὅ,τι ἐγκρίν' ἡ ἀρετὴ καὶ ἁγιάζ' ἡ φύσις.
Ἐνταῦθα καταγγέλλεται πᾶς κτύπος τῆς καρδίας,
ὁ εἰς αὐτὴν πειθόμενος καλεῖτ' ἐγκληματίας.
Ἐγώ, νὰ ψεύσω προσπαθῶν τὰς ὑπονοίας ὅλων,
πολλάκις εἰς τεχνάσματα κατέφυγα καὶ δόλον,
καὶ εἰς πολλὰς ἐπίπλαστον προσέφερον λατρείαν,
ὅπως τηρήσω ἄγνωστον τὴν ἀληθῆ, τὴν μίαν.
Ἀφ' οὗ εἰς τῆς καρδίας μου ἀνέγνως σὺ τὰ βάθη,
ἀφ' οὗ μ' ἐγκρίνεις, πρόσεξον μὴ ἄλλος τις τὸ μάθῃ·
διότ', ἠξεύρεις; Πρόσκομμα ἐάν τις παρεμβάλῃ,
μὰ τὸν Προφήτην, φοβερὰ θὰ ἐγερθῇ ἡ πάλη,
καὶ οὐδεὶς θέλει μὲ ἰδῇ νὰ ὀπισθοδρομήσω
πρὶν μ' ἄλλους συγκαταστραφῶ, ἢ πρὶν ὑπερισχύσω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μουχτάρη, ἡ καρδία μου, ὤ! σ' ἐννοεῖ σκιρτῶσα,
καὶ μοὶ ἐμπνέει θαυμασμὸν ἡ ἀνδρική σου γλῶσσα.

Digitized by Google

Αἱ φῆμαι τῶν ἐρώτων σου λοιπὸν ἐπίπλαστ' ἦσαν,
καὶ πρόσχημα τὴν προσοχὴν τῶν αὐλικῶν πλανῆσαν!
Ἐν ᾧ πλὴν εἶχες τὴν λοιπὴν αὐλὴν ἠπατημένην,
πῶς ἔχεις ἐλησμόνησας γυναῖκα ἐρωμένην,
καὶ δι' αὐτὸ ζηλότυπον; Πρὸς τί δὲ φόβοι τόσοι;
Ἀπέναντί σου κεφαλὴν τίς θέλει ἀνορθώσει;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Οὐδεὶς τοσοῦτον τολμηρός. Ἀλλ' ὁ Πασᾶς....

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μουκτάρη,
καὶ σὲ ὁ λέων σὲ φοβεῖ; Ὦ! ἄκουσον, καὶ θάῤῥει.
Ἓν αἴσθημα εἰς τὰς ψυχὰς φωλεύει ἀμφοτέρων·
ἂς γίνῃ διαρκέστερος δεσμὸς των ἓν συμφέρον.
Μὴ μεριμνᾷς· ἐφρόντισα ν' ἀπομακρύνω πρῶτα
ἐπικινδύνους ὀφθαλμούς, καὶ περιέργων ὦτα. (Κάθηνται.)
Μουκτάρη, βύθισον βαθὺ τὸ βλέμμα εἰς τὸ μέλλον.
Τὸ κράτος ἡμῶν φέρεται ὀξὺ κατὰ σκοπέλων.
Παρέλυσεν ἡ δύναμις ἡ πρίν του, ἡ ἀγρία,
ἐσβέσθ' ἡ λεοντώδης του αἱμοτραφὴς ἀνδρία·
ἐγήρασεν ὁ κολοσσός, καὶ παίζουσιν ἀψήφως
οἱ ξένοι καὶ οἱ δοῦλοί του μὲ τὸ νωθρόν του ξίφος.
Ἐπὶ ποδῶν στηρίζεται ὁ θρόνος ὑποσάθρων,
καὶ τρύζει ἐξαρθρούμενος, καὶ σείετ' ἐκ τῶν βάθρων.
Ἴσως ἰδῶμεν ἐν βραχεῖ, ἐπὶ συμβάντος πρώτου,
ἀφ' οὗ τὴν γῆν ἐξέπληξε, νὰ πέσῃ μετὰ κρότου.
Τίς τότ' ἐκ τῶν τριμμάτων του, δι' ὧν τὴν γῆν θὰ σπείρῃ,
θρόνον διάδοχον αὐτοῦ τίς τότε θ' ἀνεγείρῃ;
Τίς τόλμην, καὶ τίς δύναμιν θὰ ἔχῃ χαρακτῆρος;
Τίς ἔσται ὁ μεγαλουργὸς ἐκεῖνος; τίς ὁ ἥρως;

Digitized by Google

Δὲν εἶναι τῶν σατραπιῶν οἱ χαῦνοι τυραννίσκοι·
οὐδ' εἰς τὸν θρόνον, οὐδ' ἐγγὺς τοῦ θρόνου τὸν εὑρίσκει
ζητοῦν αὐτὸν ἀνήσυχον τὸ βλέμμα τοῦ νοός μου.
Ἦν, πλὴν δὲν εἶναι οἷος ἦν τὸ πρὶν ὁ ἀδελφός μου.
Παρῆλθεν ὁ ἀγωνιστὴς τῶν πρώτων του ἀγώνων.
Ὁ θρόνος τώρα τὸν κρατεῖ, καὶ δὲν κρατεῖ τὸν θρόνον.
Πρὸς ἐγχειρήσεις τολμηρὰς ἀνίσχυρον τὸ γῆρας.
Νεαρὰς θέλουσιν αὐταὶ τὰς φρένας καὶ τὰς χεῖρας,
σώματος ῥώμην ἀνδρικὴν, ἀκμὴν νοὸς εὐρώστου,
ἄνδρα ὡς ἦτον ὁ Ἀλῆς, ὡς εἶναι ὁ υἱός του.
Σὺ, ὁ ἀκαταμάχητος, ἀνδρεῖος στρατιώτης,
εἰς ὃν ἐμπρέπ' ἡ καλλονὴ κ' ἡ θάλλουσα νεότης,
πρὸς ὃν πετῶσιν αἱ ψυχαὶ κ' οἱ πύρινοί των πόθοι,
λάβε τοὺς οἴακας· εἰς σὲ νὰ κυβερνᾷς ἐδόθη.
Σὲ νὰ λατρεύῃ χρεωστεῖ πᾶς ὅστις ἂν σὲ βλέπῃ·
σὺ φέρεις εἰς τὸ μέτωπον ἐγχάρακτον τὸ πρέπει.
Συνηνωμέν' εἰς δύναμιν κ' εἰς τρυφερὰν ἀγάπην,
ἂς ἀντικαταστήσωμεν τὸν γέροντα Σατράπην,
καὶ ἂς ὑπηρετήσωμεν τὰς φλογεράς μας κλίσεις
καὶ τὰ κοινὰ συμφέροντα τοῦ θρόνου μας ἐπίσης.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὦ γύναι! Ποῖα τέρατα συνέλαβες κ' ἐκφράζεις!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τοὺς δισταγμούς σου ἐννοῶ· ἠξεύρω τί τρομάζεις.
Ὁ λέων ὁ γεγηρακὼς, ἐν ὅσῳ ἀναπνέει,
κωλύων σοὶ ἐπιπροσθεῖ, καὶ φόβον σοὶ ἐμπνέει.
Ἀλλ' ἄκουσον· ἀνάλογα τὰ μέσα πρὸς τὰ τέλη
ἀνάγκη νὰ ἐκλέγωνται. Μεγάλα ὅστις θέλει,
διὰ μεγάλων τὰ ζητεῖ. Ἂν θέλῃς ν' ἀνακύψῃς
εἰς εὐδοξίαν, τὰς κοινὰς ἀπόπτυσον προλήψεις.

Digitized by Google

Αἱ σχέσεις αἵματος, ἐμπρὸς μεγάλων συμφερόντων,
εὐπίστων μόρμολύκεια, καὶ μῦθ' εἰσὶ γερόντων.
Ἐγὼ γνωρίζω φρούριον ἐπὶ βουνοῦ ἐρήμου.
Εἰσὶν οἱ τοῖχοί του παχεῖς, καὶ οἱ φρουροὶ πιστοί μου.
Ἐκεῖ ἂν ζήσῃ ὁ Πασᾶς, καθ' ἃ τὸ πᾶν μὲ πείθει,
μετὰ τοῦ χρόνου βαθμηδὸν θενὰ ἐπέλθ' ἡ λήθη,
κ' ἴσως θερμότερ' οἱ φρουροὶ βραχύνωσι τὸν χρόνον,
ἀσάλευτον ἱδρύοντες τὸν νέον ἡμῶν θρόνον.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται)

Τί λέγεις; Ποῖον σύμπλεγμα κακουργιῶν ὑφαίνεις;
Ἐθήλασας, ταλαίπωρε, τὸ γάλα τῆς λυκαίνης;
Ἡ γλῶσσα ἡ ἀνόσιος τὸ πνεῦμά μου ἐκπλήττει.
Ἡ κόλασις περίτρομος σ' ἀκούει καὶ σὲ φρίττει.
Γυνή, τῆς πλάσεως χαρά, τῶν καρδιῶν μαγνήτης,
ὁλόκληρος ὑπομονή, πραότης καὶ γλυκύτης,
πλασθεῖσα τὰς ἀγρίας μας νὰ κατευνάζῃς κλίσεις,
σκορπίων εἶναι κ' ἐχιδνῶν ἡ πονηρά σου φύσις,
καὶ ἡ πνοή σου τὴν ζωὴν μαραίνει καὶ μολύνει!
Ὢ! ὄχι, φῶς τοῦ βίου μου, πανέραστε Φροσύνη,
ἂν δι' αὐτὴν διέβαλα τὸ γένος σου, συγγνώμην,
συγγνώμην!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἀνυπόφορον!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τὴν ἀσεβῆ σου γνώμην
μὴ θέλουσ' ἀπεκάλυψας. Τὰ φρίττοντά μου χείλη
τοὺς ἀνοσίους σου σκοποὺς δὲν θέλουν καταγγείλει.
Ἂν πλὴν τολμήσῃς νὰ προβῇς εἰς πράξεις, ἄκουσέ με·
ὁ τιμωρός σου καὶ κριτὴς εἶμ' ἄγρυπνος, καὶ τρέμε!
Ναί, τρέμε! (Ἐξέρχεται.)

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὦ τὸν φίλτατον! ἐγὼ νὰ τρέμω; Ἄφρον!
καὶ διὰ σὲ καὶ δι' αὐτὴν σὺ ἔσκαψας τὴν τάφρον.
Τὴν ἀγαπᾷς, καὶ μ' ἀπειλεῖς! Ὦ λύσσα καὶ ὢ φρίκη!
ὢ ἔχιδναι ἀνήμεροι καὶ τῶν ὀρέων λύκοι!
Ὅσα θηρία εἰς σφαγὴν κ' εἰς αἷμα ἐντρυφᾶτε,
ἐντός μου τὴν ἀγρίαν σας μανίαν ἐμφυσᾶτε.
Ἐπικαλοῦ την, φίλτατε, τὰ κάλλη της ἐξύμνει.
Ἐὰν κ' ἐγώ τι δύναμαι... θὰ σοὶ διδάξ' ἡ λίμνη.

(Ῥίπτεται ἔξω.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Κατοικία τοῦ Ἀλῆ.

Ὁ **ΙΩΑΝΝΗΣ** ἵσταται πλησίον τραπέζης κεκαλυμμένης ὑπ' ἐγγράφων.
Ὁ **ΑΛΗΣ** ἐξέρχεται ἐκ πλαγίας θύρας.

ΑΛΗΣ

Αἴ, Ἰωάννη, λέγε μας· τί ἔχομεν, τί νέα;
Ἀνάγνωσε τὰ γράμματα τὰ μᾶλλον ἀναγκαῖα.

ΙΩΑΝΝΗΣ (κρατῶν ἐπιστολὴν)

Εἰδήσεις! Οἱ ἁμαρτωλοὶ μᾶς λέγουν τῶν Ἀγράφων,
ὁ Κατσαντώνης ἔπεσεν.

ΑΛΗΣ

Ἔπεσε, λέγεις; Τάφον,
τάφον εἰς ὅλους, τύχη μου, ὅσοι μ' ἐμὲ τὰ βάλουν.
Ὁ Κατσαντώνης ἔπεσεν! Εὐχὰς παντοῦ νὰ ψάλουν.
Ὤ! τώρα εἶμαι ἥσυχος.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πλὴν εἶναι πληγωμένος,
καὶ τί προστάζεις ἐρωτοῦν νὰ γίνῃ ἑπομένως.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Πῶς; μ' ἐρωτοῦν; Ἀνάγνωσον. Πῶς γράφουν; Ποῦ εὑρέθη;
Ὦ! τὸν κρατῶ. Ποίας χαρᾶς μὲ κυριεύει μέθη!
Δὲν θὰ κοιμῶμαι τοῦ λοιποῦ εἰς φόβους καὶ φροντίδα!

ΙΩΑΝΝΗΣ (ἀναγινώσκων)

«Πασᾶ μας κραταιότατε....

ΑΛΗΣ

Καλά, τοὺς τίτλους πήδα.

ΙΩΑΝΝΗΣ (στρέφει τὸ φύλλον καὶ ἀναγινώσκει)

Ἐφέραμ' ἄνω κάτω ὅλα τ' Ἄγραφα,
τὸν Κατσαντώνην ὅμως δὲν εὑρίσκαμεν.
Τὰ δάση τὸν ζητοῦσαν, τὰ 'ψηλὰ βουνά,
καὶ οἱ ἁρματωλοί σου καὶ οἱ κλέπται του.
'Σὰν σίφωνας κατέβη, κ' ἦλθε, κ' ἔφυγε,
κ' αἱ σπάθαι μας βογγοῦσαν εἰς τὰς θήκας των.
Ἐκεῖ, νὰ καὶ τὴν νύκτα στρίγλα ἔρχεται.
—Κοιμᾶσθε, στρατιῶται; Καλὰ κάμνετε,
κ' ὁ Κατσαντώνης τώρα κάμνει 'σὰν ἐσᾶς.
Παράδες δώσετέ με, κίτρινα φλωρ3ιά,
κ' ἐγὼ νὰ σᾶς πηγαίνω νὰ τὸν εὕρετε.
Πάρετ' ἐκεῖ τὸν δρόμον, τὸ βουνὸ βουνό,
καὶ πρὶν ἡ ξημερώση θὰ τὸν εὕρετε.
Κ' ἐπήραμεν τὸν δρόμον, τὸ βουνὸ βουνό,
κ' ἐτρέξαμ' εἰς τοὺς βράχους κ' εἰς τὰ ἔλατα,
καὶ εἶχε ξημερώσει 'ποῦ τὸν ηὕραμεν.
Τὸ χῶμα εἶχε στρῶμα καὶ προσκέφαλον,
καὶ σύντροφον τὴν σπάθην κ' ἓν ἀδέλφι του.
—Προσκύνα, Κατσαντώνη, τὸν Ἀλῆ Πασᾶν.
—Πασᾶς 'δικός μου εἶναι ἡ μαχαίρα μου,
καὶ δὲν προσκυνῶ ἄλλον ἀπὸ τὸν Χριστόν.

Digitized by Google

Τὸν ἀδελφόν του τότε βάζει 'πίσω του.
—Τίς θέλει νὰ ὁρίσῃ, λέγει, παρεδῶ;
καὶ δύο βόλια ῥίχνει, δύο πλήγωσε.
Μὲ τὸ σπαθὶ 'σὰν λύκος χύνεται 'ς ἐμᾶς,
παντοῦ πληγαῖς μοιράζει, παντοῦ θάνατον.
Ἐννέα θανατώνει πρὶν ἢ πληγωθῇ.
Πλὴν ἕνα πικρὸν βόλι, βόλι ἄπονον
τὸν ἔῤῥιψε.... »

ΑΛΗΣ (διακόπτων)

Τὸν ἔῤῥιψεν! Ὦ! φθάνει, αὐτὸ φθάνει.
Τί νὰ τὸν κάμω; Ὁ νεκρὸς, ὡς λέγουν, δὲν δαγκάνει.
Αἶ ἥρω μου ὑπέρπλουτε μὲ τόσα λαμπρὰ δῶρα,
αἶ χείμαῤῥε ποῦ ἔσειες τὰς ῥίζας μου, αἶ, τώρα;...
Νὰ μὲ τοὺς φέρουν γράψε τοις χωρὶς ν' ἀργοπορήσουν.
Καθὼς ἰδοῦν τὴν προσταγὴν, ἀμέσως νὰ κινήσουν.
Πρὸς γενικὸν παράδειγμα ἀπόφασιν ἐπῆρα
νὰ θραύσ' εἰς πλήρη ἀγορὰν τὰ μέλη των ἡ σφύρα.

ΙΩΑΝΝΗΣ (δειλῶς)

Ἦτον ἀνδρεῖος....

ΑΛΗΣ

Πῶς! Τολμᾷς, θαῤῥῶ, παρατηρήσεις;
Μὲ σφύραν θενὰ συντριφθοῦν τὰ μέλη των.

ΙΩΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

Ὦ φύσις!

(Λαμβάνει ἄλλο ἔγγραφον εἰς τὰς χεῖρας)

Πέτρος Μανδόσης. Ἄφεσιν ἐλπίζει τοῦ υἱοῦ του.
Τρεῖς χιλιάδας δίστυλα προσφέρει ἀντὶ τούτου.

ΑΛΗΣ

Τὸν ἔχω· δὲν μὲ φεύγει!—Αἴ; τί δίδει ὁ Μανδόσης;

Digitized by Google

ΙΩΑΝΝΗΣ·

Τρεῖς χιλιάδας δίστυλα, ἂν τὸν υἱόν του δώσῃς.

ΑΛΗΣ

Τρεῖς χιλιάδας δίστυλα; Αὐτὸς ποῦ δίδει τόσα
θὰ ἔχ' εἰκοσαπλάσια. Νὰ μάθω πρέπει πόσα.
Προστάζω· Εἰς τὴν φυλακὴν τὸν Πέτρον τὸν Μανδόσην!
Σὺ φρόντισον τὰ πλούτη του καλὰ νὰ μετρηθῶσιν.
Ἂν κρύψῃ, εἰς τὰ βάσανα.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πασᾶ μου, δὲν συμφέρει.
Πεπαιδευμένου ὄνομα καὶ ἐναρέτου φέρει.
Εἶν' ἔμφρων, καὶ μ' ἐπιῤῥοήν.

ΑΛΗΣ

Σ' ἐρώτησα; Μοὶ μέλλει;
Ἂν ἔχῃ, ἂς φημίζηται φιλόσοφος, ἂν θέλῃ.

ΙΩΑΝΝΗΣ (λαμβάνων ἄλλο ἔγγραφον)

Μηνοῦν ἀπὸ τὸν Ὄλυμπον τὰ χαιρετίσματά των.
Οἱ ἀρχηγοὶ εὑρίσκονται εἰς ἔλλειψιν χρημάτων,
καὶ δὲν ἠξεύρουν ποῦ καὶ πῶς προμήθειαν νὰ εὕρουν.

ΑΛΗΣ

Καὶ τί ἠξεύρουν; Γράψε τους, ἀνίσως δὲν ἠξεύρουν,
τὴν κεφαλήν των ἠμποροῦν νὰ μάθουν νὰ μοὶ φέρουν.
Καὶ τί ἠξεύρουν; Χρήματα θαῤῥοῦν θὰ τοῖς προσφέρουν;
Ἡ Λάρισσα, ἡ Ζαγορὰ, τῆς Θεσσαλίας ὅλης
τόσα χωρία πλούσια καὶ τόσαι λαμπραὶ πόλεις,
οὔτε αὐταὶ δὲν τοῖς ἀρκοῦν; Ἂς καύσουν καὶ ἂς θύσουν.
Θενὰ τοῖς δώσω μάθημα καὶ πῶς νὰ διοικήσουν;
Ἐκεῖ ζοῦν τόσοι ἄπιστοι. Ἂς θύσουν καὶ ἂς καύσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Θεν' ἀκουσθῶσι γογγυσμοί.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Οἱ λόγοι σου ἂς παύσουν.

Ἔχεις καὶ ἄλλο τίποτε;

ΙΩΑΝΝΗΣ (λαμβάνων ἄλλο ἔγγραφον, μετὰ δισταγμοῦ)

Αὐτό....

ΑΛΗΣ

Τί περιέχει;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εἶναι αὐτό....

ΑΛΗΣ

Ἀνάγνως το.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Δός· τί τρέχει;

(Λαμβάνει τὸ ἔγγραφον καὶ βλέπει τὴν ὑπογραφὴν)

Πῶς; Ἰωάννης; Εἶσαι σύ; Τί ἔχεις νὰ ζητήσῃς;

(Βλέπει πάλιν τὸ ἔγγραφον)

Νὰ νυμφευθῇς; Πολὺ καλά... ἂν δὲν μετανοήσῃς.
Ναί, μάλιστα νὰ νυμφευθῇς, καὶ νὰ σὲ στεφανώσω.
Εἰπέ μοι ποία εἶν' αὐτή, κ' ἐγὼ νὰ σοὶ τὴν δώσω.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εἶναι, πασᾶ μου, ἡ σεμνὴ καὶ εὔμορφη ἐκείνη,
ἡ ὀπαδὸς τῆς Ἐμινὲς καὶ φίλη της Φροσύνη.

ΑΛΗΣ

Φροσύνη; Πῶς προστάζετε; Φροσύνη; Νὰ σὲ δείξω
ἀμέσως πῶς νὰ νυμφευθῇς. Ἔξω νὰ μὴ σὲ πνίξω!
Ἔξω, σὲ λέγω. (Ὁ Ἰωάννης φεύγει.)

Digitized by Google

Καὶ αὐτὸς Φροσύνην τώρα θέλει.
Κᾄπως γλυκὺ τὸν φαίνεται καὶ εἰς αὐτὸν τὸ μέλι,
πλὴν δὲν ἐκαλομέτρησεν ἀνίσως καὶ τὸ φθάνει.

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἔρχεται)

ΑΛΗΣ

Ἀ! Ὁ Χασάνης ἔρχεται! Πλησίασε, Χασάνη.
Τί θέλεις; Τί θὰ μὲ εἰπῇς; Τί πάλιν γαργαλίζει
τὴν γλῶσσάν σου; Ἀνήσυχον τὴν βλέπω νὰ γυρίζῃ.
Εἰπέ το, μαῦρε· λέγε το.

ΧΑΣΑΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

Θαῤῥῶ πῶς προφητεύω.

(Πρὸς τὸν Ἀλῆν)

Ἤμην εἰς τὴν γυναῖκά σου.

ΑΛΗΣ (γελῶν)

Ἠξεύρεις πῶς ζηλεύω;
Πῶς! Τὰς γυναῖκας ἀγαπᾷς καὶ σὺ ὡς ὁ πασᾶς σου.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὴν ἐδικήν σου ὁπωσοῦν, θαῤῥῶ, θερμότερά σου.

ΑΛΗΣ

Καὶ πῶς ἠξεύρεις ἂν ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ, καὶ πόσον;

ΧΑΣΑΝΗΣ (δεικνύων τοὺς ὀφθαλμούς του)

Θαῤῥεῖς, τὰ ἔχω στολισμόν;

ΑΛΗΣ

Οὐδὲ στολίζουν τόσον.
Ἤσουν λοιπόν; Τί ἔκαμες ἐκεῖ; εἰπέ μοι πρῶτα.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὴν εἶδα.

ΑΛΗΣ

Ναί; Τὸ χαίρομαι.

Digitized by Google

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναὶ βέβαια. Ἐρώτα
ἡ Ἐμινὲ τί ἔκαμνε.

ΑΛΗΣ

Τί ἔκαμνε, Χασάνη;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τίποτε· ̓λειποθύμησε, κ' ἤθελε ν' ἀποθάνῃ.

ΑΛΗΣ

Ἤθελε; Πῶς αὐτό;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθὼς σ' ἀρέσει ἡ Φροσύνη.

ΑΛΗΣ

Ὦ! φοβερὰ τῶν γυναικῶν ἡ πολυπραγμοσύνη!
Γυνὴ νὰ μείνῃ ἥσυχος ἀδύνατον θὰ ἦτον.
Ταῖς εἶν' ἡ περιέργεια τροφή των καὶ ζωή των.
Καὶ σὺ τί λέγεις, μαῦρέ μου;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί λέγω; Ἴσως κἄτι
ὁποῦ θὰ σ' ἔχῃ σύμφωνον. Ἀνίσως σὲ ταράττῃ
μὲ στεναγμοὺς, μὲ δάκρυα καὶ μὲ λειποθυμίας
ἀπὸ τυφλὰς παραφορὰς καὶ ἀπὸ ὑποψίας,
τότε μὴ τόσους δισταγμούς· τῶν οἰκιῶν τὸν στύλον,
τὸν μέγιστον εἰρηνευτὴν διχονοιῶν, τὸ ξύλον!
Ἂν ὅμως εἶναι ἄλλο τι, καὶ ἂν δικαίως κλαίῃ,
ἂν εἰς τὸν λύχνον τοῦ Πασᾶ ἔλαιον ξένον καίῃ,
ὤ! ἄλλη σκέψις βέβαια. Ὁμίλησ', ἐξηγήσου,
κ' ἐκείνην μόνον ἔκλεξε ποῦ θέλ' ἡ ὄρεξίς σου.
Τίς τάχα θεν' ἀντισταθῇ εὐθὺς ποῦ τὸ θελήσῃς;
Δὲν ἔχουν ὅλοι νόμους των τὰς ἐδικάς σου κλίσεις;

Digitized by Google

Δὲν σοὶ ἀρέσκ' ἡ Ἐμινέ; Ἂς ἔχ' ὑγείαν! Ἄλλη.
Ἀπὸ φωνὰς τῶν γυναικῶν δὲν θὰ μᾶς ἔλθῃ ζάλη.
Ἄλλο εἰς τὸν αὐθέντην μου κακὸν νὰ μὴ γνωρίσω.

ΑΛΗΣ

Μὴ μὲ πειράζῃς, Σατανᾶ, καὶ ὕπαγε ὀπίσω,
ὡς λέγει ὁ ἡγούμενος. Δὲν μ' ἤρεσαν ποτέ μου
ἠξεύρεις, ἤθη Τουρκικά· Παιδίον τοῦ πολέμου,
δὲν ὑποφέρω μαλθακά· μ' ἀρέσκει ἡ λιτότης,
καὶ στρατιώτης γεννηθεὶς, θὰ ζήσω στρατιώτης.
Εἰς τὴν γυναικωνίτιν μου δὲν κλείεται ἡ θύρα.
Μίαν γυναῖκα ἤθελον, τὴν Ἐμινὲν ἐπῆρα.
Εἶναι καλὴ καὶ ἄκακος· πῶς μ' ἀγαπᾷ ἠξεύρω·
πλὴν εὐτυχίαν μὲ αὐτὴν δὲν ἠμπορῶ νὰ εὕρω.
Ὁ τρόπος της ὁ ὁμαλὸς, τὸ ἥσυχόν της πνεῦμα,
κ' ἡ δουλικὴ ὑπόκλισις εἰς ἕκαστόν μου νεῦμα,
ὡς καὶ ὁ ἔρως της, αὐτὸς ὁ μόνιμός της ἔρως,
μὲ θλίβει, δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ πνεύσω ἐλευθέρως.
Εἰς τῆς Φροσύνης τὴν μορφὴν τί λέγεις; τί γλυκύτης!
Τὸ βλέμμα της εἶναι καὶ φλὸξ συγχρόνως καὶ μαγνήτης.
Ὅταν κινῇ τὸ σῶμά της, εἶν' ὅλη ἁρμονία·
τὸ βῆμά της εἶναι χορὸς, ἡ λέξις της μαγεία.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ποτέ μου δὲν σ' ἐνόμιζον μὲ τόσην εὐγλωττίαν,
Πασᾶ μου. Τὴν περιγραφὴν εὑρίσκω θαυμασίαν.
Πλὴν πρέπει, καθὼς σ' ἔλεγον, πρὸς ἀλλαγὴν ἀέρος
νὰ μετοικήσ' ἡ Ἐμινὲ εἰς ἄλλο κἀνὲν μέρος.
Ἂν πρὸς τοιαύτην δούλευσιν μὲ χρειασθῇς ποτέ σου,
εἰπέ μοι το, καὶ ἱεραί μοὶ εἶν' αἱ προσταγαί σου.
Μὲ βρόχον καὶ μὲ μάχαιραν ἠξεύρεις πῶς πολλάκις
ἐπιτυχῶς σ' ἐδούλευσαν αἱ χεῖρές μου, ὁσάκις...

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Καλά· ἠξεύρω· πήγαινε. Ἂν θέλω σὲ προστάζω.
Χασάνη, ὅμως σιωπήν.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἐγὼ πῶς δὲν φωνάζω
γνωρίζεις.

ΑΛΗΣ

Ἔχασα πολλὴν εἰς ἐργασίας ὥραν.
Ὀλίγον ἂς ἀκούσωμεν τί γίνετ' εἰς τὴν χώραν,
τί ψάλλουν ἀπ' ὀπίσω μου, καὶ τί φρονοῦν οἱ φίλοι.

(Τῷ δίδει χρήματα)

Λάβε αὐτὰ, καὶ κλείδωσε τ' ἀκλείδωτά σου χείλη. (Ἀναχωρεῖ.)

ΧΑΣΑΝΗΣ (μόνος)

Καλὰ, Πασᾶ μου! κάλλιστα! θαυμάσια, Πασᾶ μου!
Δὲν φεύγεις, τύχ', εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τὰ δίκτυά μου.
Ἀπὸ τὴν κόμην σὲ κρατῶ. Πασᾶς ἐρωτευμένος,
ὤ! θησαυρὸς ἀκένωτος διὰ τὸ μαῦρον γένος! (Ἀναχωρεῖ.)

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κῆπος σύμφυτος. Ἑσπέρα. Ἡ σελήνη ἀνατέλλει. Ἡ ΦΡΟΣΥΝΗ προκύπτει ἐκ τῆς θύρας τῆς οἰκίας.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὢ! τί δρόσος! τί γαλήνη! τί ἀγγελικὴ ἑσπέρα.
Τί ὡραῖ' ἀπὸ τὰ δένδρα ἀνατέλλει ἡ σελήνη!
Τῶν ἀνθέων εὐωδίας ἔπιεν ἡ ἀτμοσφαῖρα,
καὶ εἰς τὴν ψυχήν μου ὅλον τὸ θυμίαμά της χύνει.
Μ' εὐχαρίστησιν ὢ πόσην τὴν ζωὴν ἀπολαμβάνω!
ὤ! ποτὲ, ποτὲ δὲν θέλω, ὤ! δὲν θέλω ν' ἀποθάνω!
ἢ τὴν γῆν μου τὴν ὡραίαν ἂν ποτὲ ν' ἀφήσω πρέπῃ,
ἄστρα μου χρυσᾶ, ὤ, δότε ν' ἀναβῶ εἰς σᾶς ἐπάνω,
καὶ ποθοῦσα ἡ ψυχή μου ἀπὸ σᾶς τὴν γῆν νὰ βλέπῃ.
Λαμπρὰ σελήνη, πῶς σὲ ζηλεύω!
Ἐκεῖ ποῦ τρέχεις, ἐκεῖ ν' ἀνέβω,
ἐκεῖ ν' ἀνέβω 'ς τὰ ὑψηλὰ,
νὰ ἔρχετ' ἔξω νὰ μὲ κυττάζῃ,
καὶ εἰς τὸ φῶς μου ν' ἀναστενάζῃ,
ὅταν τὸ φῶς μου χαμογελᾷ.
Σιωπή! Ἐκεῖνος εἶναι! Δὲν ἐσείσθησαν οἱ κλῶνες;
Ἀπατῶμαι. Εἰς τὰ φύλλα πτερυγίζουν ἀηδόνες.
Ὢ τρισευδαίμονα πτηνὰ, ὢ σεῖς ποῦ ἐλευθέρως
πετᾶτ' εἰς κάθε μέρος!
Κ' ἐγὼ διατί πτέρυγας ὁμοίως νὰ μὴν ἔχω
κατόπιν σας νὰ τρέχω;

Digitized by Google

Ὦ πάτερ, πάτερ, ὁδηγὲ τῶν παιδικῶν μου χρόνων,
μίαν στιγμὴν νὰ σὲ ἰδῶ ἂν ἐδυνάμην μόνον!
Ὤ! πόσον ἤθελε χαρεῖ ἡ πατρικὴ ψυχή σου,
ἂν ἤξευρες πῶς εὐτυχεῖ ἡ κόρ' ἡ προσφιλής σου,
πῶς μ' ἔρωτα ἁγνότερον τῶν ἐπὶ γῆς ἐρώτων,
μὲ σέβας πῶς τὴν ἀγαπᾷ ὁ πρῶτος ἐκ τῶν πρώτων! ('Ακούει κρότον.)
Ἆ! τώρα, τώρα ἔρχεται. Πτηνὰ δὲν εἶναι τώρα.
Δὲν μ' ἀπατᾷ ἡ ἀκοή! — Ἆ! εἶναι ἡ Δεβώρα!

ΔΕΒΩΡΑ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν ἦλθε;

ΔΕΒΩΡΑ

Ποῖος;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐρωτᾷς; Ποῖον προσμένω, φίλη;
Ποῖον ζητεῖ τὸ βλέμμα μου; ποῖον καλοῦν τὰ χείλη;
Ποῖον φαντάζομαι παντοῦ καὶ ἀπαντῶ ἐμπρός μου;
Ποῖον καὶ μόνον ὅσον ζῶ ποθῶ ἐπὶ τοῦ κόσμου;

ΔΕΒΩΡΑ

Αἴ! βλέπω, πάλιν ἤρχισας τὰ παλαιὰ νὰ ψάλλῃς.
Ἀπὸ τὸν νοῦν σου, κόρη μου, ὤ! πότε θὰ τὰ βγάλῃς;
Αὐτὰ εἶν' ὅλα, ἤξευρε, παγὶς τοῦ διαβόλου.
Ἀπόφυγε τὰ δίκτυα τοῦ πονηροῦ του δόλου.
Εἰς τ' ἄνθη ὡς αἱ μέλισσαι οἱ νέοι ὅλοι πίπτουν,
χωρὶς νὰ συλλογίζωνται πῶς τ' ἄνθη κέντρα κρύπτουν.
Ἴσως ἀνόητα λαλῶ; Καὶ μόνη σου στοχάσου.
Τί περιμένεις, κόρη μου, ἀπὸ τὸν ἔρωτά σου;
Πῶς ἀγαπᾷς ἀλλόθρησκον, ἀλλοίμονον! δὲν φθάνει·
ἂν κἂν σ' ἐπρόσφερεν αὐτὸς τῆς νύμφης τὸ στεφάνι!

Digitized by Google

Πλὴν δὲν ἐλπίζεις οὐδ' αὐτό. Ἢ τίς ποτὲ πιστεύει
πῶς ὡς ἡμᾶς ὁ ἔνδοξος Μουχτάρης θὰ κατέβη;
Ὅταν τὴν κόρην νυμφευθῇ τινὸς Πασᾶ, θὰ πρέπῃ
ἐκείνη μὲ περίγελων καὶ οἶκτον νὰ σὲ βλέπῃ;
Ἂν ὅμως δὲν ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰ θέλγητρά σου,
ὤ! τότε, τότε τὸν Ἀλῆν, τὴν λύσσαν του φαντάσου!
Φροσύνη μου, σὲ ἀγαπῶ καὶ σοὶ τὰ λέγω τώρα.
Ποῦ ἄλλη νὰ σοὶ τὰ εἰπῇ ὡς ἡ πιστὴ Δεβώρα;
Ναὶ, ὅταν εἰς τὸν τάφον μου τὰ κόλλυβα μοιράζῃς,
ναὶ, τότε θὰ μ' ἐνθυμηθῇς, καὶ θεν' ἀναστενάζῃς.
Χωρὶς ἀνάγκης μὴ θαῤῥῇς μ' αὐτὰ πῶς σὲ τρομάζω.
Διότι βλέπω ἄφευκτον τὸν κίνδυνον, φωνάζω.
Ἀπόφυγέ τον, κόρη μου, ἐν ὅσῳ εἶναι ὥρα,
καὶ τὸ κακὸν μὴ προσκαλῇς.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶσαι σκληρὰ, Δεβώρα.
Ὢ! νὰ νομίζω ἄφες με πῶς εἶμ' εὐτυχεστάτη.
Ἂν εἶν' αὐτὸ ἀπάτη μου, εἶναι γλυκεῖ' ἀπάτη.
Νὰ ζῶ μακράν του, χρέους μου ἂν εἶν' ἀπαραβάτου,
θάνατον δός μοι, θάνατον, πλὴν θάνατον κοντά του.

ΔΕΒΩΡΑ

Φροσύνη! Παναγία μου! Αὐτὸ σὲ θανατώνει!
Τί παραχώρησις Θεοῦ! Καὶ ἄδικα θυμώνει.
Ἀλλόπιστον!... Πλὴν ἔρχεται ἡ Ἐμινὲ, Φροσύνη.
Νὰ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς, καὶ ἵλεως νὰ γίνῃ! (Ἀναχωρεῖ.)

ΕΜΙΝΕ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΕΜΙΝΕ

Σὺ εἶσαι; Δὲν ἐνόμιζον ἐδῶ νὰ σ' ἀπαντήσω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν χάριν εἰς τὴν τύχην μου λοιπὸν θενὰ γνωρίσω,

Digitized by Google

ἢ εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν. Μοὶ ἦσο ἀναγκαία.
Πραΰνει τὴν καρδίαν μου ἡ μητρικὴ σου θέα.
Δεινὰ προανακρούσματα αἰσθάνομαι θυέλλης.
Γαλήνην σὺ ἀπόδος μοι. Σὺ δύνασαι, ἂν θέλῃς.

ΕΜΙΝΕ

Τῷ ὄντι λέγεις; Πλὴν πρὸς τί τεχνάσματα καὶ φράσεις
τὸ ἀληθές σου αἴσθημα διὰ νὰ συσκιάσῃς;
Ὁποῖαι σκέψεις ἀσχολοῦν τὸ πνεῦμά σου ἠξεύρω.
Μὲ συγχωρεῖς· δὲν ἤλπιζον... δὲν ἦλθα σὲ νὰ εὕρω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁποῖοι λόγοι, Ἐμινὲ, ὁποῖος ξένος τρόπος!
Ἠξεύρω, ἀστεΐζεσαι. Πλὴν πόσον ἀπανθρώπως!

ΕΜΙΝΕ (μετ' ὀργῆς ἣν ζητεῖ νὰ καταστείλῃ)

Μοὶ μένει δι' ἀστεϊσμοὺς διάθεσις ὀλίγη.
Ὁ νοῦς μου ἐσυννέφωσε, καὶ πλέον δὲν ἀνοίγει.
Μὴ προσποιεῖσαι πῶς αὐτὰ ποῦ λέγω σ' ἐξιππάζουν.
Ἔχεις μεγάλην καλλονήν· οἱ ἄνδρες σὲ θαυμάζουν.
Οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ πῦρ ἀνήσυχον ἀστράπτουν.
Τοὺς ἀνοσίους ἔρωτας γνωρίζεις πῶς ἀνάπτουν.
Ἐσπούδασας εἰς τὸ βαθὺ βιβλίον τῆς ἀπάτης.
Τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ πρόσωπον ἠξεύρεις πῶς νὰ πλάττῃς.
Σ' ἐδίδαξεν ὁ πονηρὸς διδάσκαλος καθρέπτης
πῶς νὰ κινῇς τὰ ὅπλα σου καὶ τὰς ψυχὰς νὰ κλέπτῃς.
Περιλαμβάν' ἡ δολερὰ φαρέτρα σου καὶ στέλλει
πλαστῶν δακρύων, τεχνητῶν μειδιαμάτων βέλη.
Ἐμὲ τί θέλεις; Δι' αὐτῶν τοὺς ἐραστὰς κερδίζεις.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν ἀστεΐζεσαι. Πικρὰς τὰς λέξεις ἀκοντίζεις.
Ὦ! ἐξηγήσου, ἄσπλαγχνε, τὸ αἴνιγμά σου λύσε.
Εἰπὲ τί πταίω, ἢ αὐτὴν κἂν τὴν καρδίαν σχίσε.

Digitized by Google

Τί θέλουν λέξεις δηκτικαὶ εἰς τὰ γλυκά σου χείλη;
Μὴ μὲ ἀφήνεις εἰς αὐτὴν τὴν βάσανον. Ὁμίλει·
κ' ἐδῶ ἂν δὲν ἐπιθυμῇς ἐμπρός νὰ ξεψυχήσω,
τοὺς λόγους τοὺς φαρμακεροὺς, ὤ! λάβε τούς ὀπίσω.

(Θέλει νὰ ῥιφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἐμινὲς, ἥτις τὴν ἀποφεύγει.)

EMINE

Μὴ ἐπιδείξεις περιττάς. Διάθεσιν δὲν ἔχω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὲ ἀποβάλλεις, κατ' ἐμοῦ ὠργίσθης, καὶ ἀντέχω!
Σὺ ἥτις εἰς φιλόστοργον μ' ἀνέθρεψας ἀγκάλην,
πῶς μ' ἀποκρούεις ἀπ' αὐτῆς; καὶ ποῦ θὰ εὕρω ἄλλην;
Ἐμπρός σου ὡς ὑπεύθυνος ἐρυθριῶ καὶ κλαίω,
πλὴν τί σ' ὀργίζει ἀγνοῶ, καὶ ἀγνοῶ τί πταίω.

EMINE (ἐν ἐξάψει)

Φροσύν', ἡ τύχη στρέφεται, κ' οἱ ἄνθρωποι μαζῆ της·
τοὺς ἑλιγμούς της δὲν μετρᾷ ἢ στάθμ' ἢ διαβήτης.
Ἀνεπαυόμην εἰς πνοὴν ἡδονικῶν ζεφύρων,
ἐμπρός μου ἀνεπτύσσετο παράδεισος ὀνείρων,
καὶ, εἰς τὸ βάθος μαγικοῦ καὶ ἀνθηροῦ λειμῶνος,
εἰς ἀτμοσφαῖραν στίλβουσαν παρίστατο ὁ θρόνος.
Ὁ πούς μου εἰς τὴν ἔνδοξον βαθμίδα του ἐπάτει,
ὅταν τὸ βλέμμα ὕψωσα, καὶ ἦσαν ὅλ' ἀπάτη.
Τὸν ἴδιον ῥοῦν ἔλαβεν ἡ τύχη σου Φροσύνη.
Ἀνάπτει τ' ἄστρον σου, ἐν ᾧ τὸ ἐδικόν μου σβύνει.
Ἀπόπλευσον, τὸν ἄνεμον καὶ σὺ νὰ δοκιμάσῃς.
Μὴ ναυαγήσῃς ὡς ἐγὼ ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης.
Μὲ γνῶσιν τὸ πηδάλιον νὰ διοικῇς στοχάσου.
Εὐθὺς ὡς σύννεφα ἰδῇς, νὰ κλείσῃς τ' ἄρμενά σου.
Τὸ βλέπεις ποῦ προσήραξεν ἐμὲ ἡ τρικυμία.
Συντετριμμέν' ἡ σκάφη μου ἂς σ' εἶναι ὁδηγία.

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θεέ μου! δὲν σ' ἐνόησα. Τί λέγεις; Τί ἰδέαι;
Τί λέξεις εἰς τὸ στόμα σου ἀσύῤῥαπτοι καὶ νέαι;

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἐρχόμενος, πρὸς τὴν Φροσύνην)

Ὁ Πασᾶς στέλλει κ' ἐρωτᾷ ἂν δυνατὸν δὲν σ' ἦτον
μίαν στιγμὴν νὰ τὸν δεχθῇς· πλὴν μόνη, χωρὶς τρίτων.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ ἔλθῃ θέλει ὁ Πασᾶς;

ΕΜΙΝΕ

Πῶς; ὁ Πασᾶς τὸν στέλλει;
Μόνην σὲ θέλει ὁ Πασᾶς; Τί θέλει; τί σὲ θέλει;
Τί εἶναι; — Ἀποκρίσου τον· εἰπὲ νὰ μὴν ἀργήσῃ.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τολμῶ ἀπόκρισιν....

ΦΡΟΣΥΝΗ

Καλῶς εἰπέ τῳ νὰ ὁρίσῃ.

(Ὁ Χασάνης ἀναχωρεῖ. Ἡ Ἐμινὲ ῥίπτει φοβερὸν βλέμμα πρὸς τὴν Φροσύνην, καὶ θέλει ν' ἀναχωρήσῃ.)

ΦΡΟΣΥΝΗ (πρὸς τὴν Ἐμινὲν)

Μὴ φεύγῃς· μόνον παρεκεῖ περίμεινον νὰ φύγῃ.
Οἱ λόγοι μας ὑπόσχομαι πῶς θενὰ εἶν' ὀλίγοι.
Ὁ τρόπος σου μ' ἐφόνευσε. Μὲ λέξεις σαφεστέρας
νὰ ὁμιλήσῃς χρεωστεῖς.

ΕΜΙΝΕ (πνέουσα θυμὸν)

Θὰ ὁμιλήσω, τέρας.
Θὰ μείνω, ναί, ἀναίσχυντε, καὶ θὰ σὲ καταισχύνω.
Θὰ πρέπῃ νὰ μ' ἀποκριθῇς. Θὰ μείνω, ναί, θὰ μείνω.

(Ἀποσύρεται εἰς ἄλλο μέρος τοῦ κήπου ἐκτὸς τῆς σκηνῆς.)

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί έννοεῖ; Ὦ! τί στροφὴν ἡ τύχη μου λαμβάνει!
Καὶ τὸν Πασᾶν πῶς νὰ ἰδῶ εἰς τὴν στιγμὴν ποῦ φθάνει;
Κατάρ' ἀκατανόητος ἐπάνω μου βαρύνει.
Καὶ ὁ Μουκτάρης, καὶ αὐτὸς ἀκόμη μὲ ἀφήνει!

ΑΛΗΣ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΑΛΗΣ

Πῶς; Μόν' εἰς τὸν ἑσπερινὸν περιπατεῖς ἀέρα;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πασᾶ μου, ἡ μαγευτικὴ μὲ εἵλκυσεν ἑσπέρα.
Τῆς φύσεως τὰ θέλγητρα λατρεύω, καὶ γαλήνην
καὶ ἡσυχίαν ἔρχομαι νὰ εὕρω εἰς ἐκείνην.

ΑΛΗΣ

Ἐπιθυμῶ νὰ εὐτυχῇς καὶ νὰ εὐχαριστῆσαι.
Ὑπὸ τὴν προστασίαν μου ἰδιαιτέρως εἶσαι.
Ἀφ' ὅτου σ' ἔφερεν ἐδῶ ἡ Ἐμινὲ, Φροσύνη,
σὺ ἔχεις τὴν ἀγάπην μου, τὴν χεῖρά μου ἐκείνη.
Τὰ κάλλη καὶ τὴν χάριν σου δὲν εἶχε ποτὲ ἄλλη,
καὶ κάθ' ἡμέραν ποῦ περνᾷ κερδίζεις νέα κάλλη.
Τὰ θέλγητρά των τέρπουσι τὸν βίον μου, φιλτάτη.
Ὅταν τοῦ θρόνου μέριμνα τὸ πνεῦμά μου ταράττῃ,
ἢ ἀπὸ μάχας ἔρχομαι ὁ γέρων στρατιώτης,
μὲ ἀναπαύ' ἡ μαγικὴ τοῦ ἤθους σου φαιδρότης.
Ἐπιθυμῶ νὰ εὐτυχῇς. Τί θέλεις πρότεινέ μοι,
καὶ τῆς φιλοδοξίας σου τὰ ὅρια εἰπέ μοι.
Δὲν θέλω νὰ παρακαλῇς· ἀλλὰ νὰ διατάττῃς.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πασᾶ μου, ἦσο πάντοτε γενναῖός μου προστάτης.
Ὡς εἰς λιμένα εἰς αὐτὸν τὸν οἶκον ἀπεστάλην·
ἡ Ἐμινὲ μ' ἠνέῳξε φιλόστοργον ἀγκάλην.

Digitized by Google

Ἐδῶ πῶς εἶμαι λησμονῶ καὶ ὀρφανὴ καὶ ξένη.
Ἐπιθυμία εἰς ἐμὲ τίς ἄλλη πλέον μένει;
Ἡ μόνη ἄλλη μου εὐχὴ εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἦτον
ἀξία τῶν τοσούτων σου ν' ἀναδειχθῶ χαρίτων.

ΑΛΗΣ

Αὐτὰ ποῦ λέγεις, θαυμαστὰ, ἀλλ' εἶναι μόνον λέξεις.
Σοὶ δίδω χάρτην ἄγραφον· σ' ἀφήνω νὰ ἐκλέξῃς.
Ἀνίσως θέλῃς θησαυροὺς, οἱ θησαυροὶ τοῦ Κροίσου
εἰς τὴν αὐλήν μου πλημμυροῦν, κ' εἶν' ὅλοι ἐδικοί σου.
Τὴν δύναμίν μου ἂν ζητῇς, τὴν ἔχεις, βεβαιώσου.
Διάταττε, κ' αἱ κεφαλαὶ θὰ πίπτωσιν ἐμπρός σου.
Καὶ ἄλλ' ἂν θέλῃς λέγε μοι, καὶ ἄλλα σοὶ χαρίζω.
Τοιοῦτος εἶμαι, ἄπληστος, καὶ ὅρον δὲν γνωρίζω
εἰς ὅλας τὰς θελήσεις μου κ' εἰς ὅλα μου τὰ πάθη.
Δὲν θέλω νὰ μαραίνησαι εἰς ἀδοξίας βάθη.
Ἀξίας τῆς εὐνοίας μου ἂν κάμῃς ἀπαιτήσεις,
ὁποίαν δόξαν φαντασθῇς, θενὰ τὴν ἀποκτήσῃς.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀφ' οὗ λοιπὸν εἰς ζήτημα διὰ νὰ μ' ἐνθαῤῥύνῃς
τὸ ἦθός σου τὸ αὐστηρὸν πρὸς χάριν μου πραΰνεις,
Πασᾶ μου, εἰς τοὺς πόδας σου συγχώρησον νὰ πέσω,
καὶ τολμηρὰν παράκλησιν νὰ σὲ παρακαλέσω.
Οἱ Κατσαντῶναι φθάνουσιν. Ἡ φήμη διεδόθη
ὅτι φρικτὴ διαταγὴ περὶ αὐτῶν ἐδόθη.
Πασᾶ μου, οἱ αἰχμάλωτοι ἐπίτρεψον νὰ ζήσουν,
καὶ γίνου μέγας συγχωρῶν, καθὼς νικήσας ἦσουν.
Πρὸ τῶν ποδῶν σου δέσμιον θὰ φέρουν τὸν ἐχθρόν σου·
τὴν νίκην διπλασίασον, νικῶν καὶ τὸν θυμόν σου.
Εἰς ἀδυνάτων αἵματα μὴ βάφῃς, μὴ τὰς χεῖρας,
καὶ εἰς τὴν ἐπιείκειαν εἰς τὸ ἑξῆς τὰς θύρας

Digitized by Google

τοῦ σαραγίου ἄνοιξον. Χωλὸν φρονῶ τὸν θρόνον,
ἂν εἰς ἀγάπην δὲν πατῇ, ἀλλ' εἰς τὸν φόβον μόνον.
Κερδίζεις τὴν ὑποταγὴν ἀμέσως ὁποῦ νεύεις·
καὶ τὰς καρδίας κέρδιζε, καὶ τότε βασιλεύεις.
Ὦ! βάλε εἰς τὴν θήκην σου τὴν σπάθην τῆς ὀργῆς σου,
καὶ στείρευσον τὰ δάκρυα ποῦ χύνουν οἱ λαοί σου.
Τῶν πολιτῶν της φυλακὴ κατήντησεν ἡ πόλις!
Εἶν' ἔργα ἴσως δούλων σου, καὶ τὰ γνωρίζεις μόλις.
Κατάβα εἰς τὰ βάραθρα ὅπου στενάζουν τόσοι,
διάταξον τὰ σιδηρᾶ δεσμά των νὰ λυθῶσι,
κ' ἓν βλέμμα σου τῆς φυλακῆς σκορπίζον τὴν σκοτίαν,
ἂς τοῖς χαρίσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν.
Πόσαι μητέρες δυστυχεῖς καὶ θυγατέρες πόσαι
θρηνοῦν ἑσπέρας καὶ πρωΐ! Ὦ! ἓν σου νεῦμα δόσε,
ἂς μειδιάσουν εὐμενῶς τὰ σοβαρά σου χείλη,
κ' εἰς τὰς καρδίας των χαρὰ κ' ἐλπὶς θεν' ἀνατείλῃ.
Ναὶ τότε θὰ ζωννύωσι τὸν πατρικόν σου θρόνον
αἱ υἱϊκαὶ καὶ ἄδολοι εὐχαὶ τῶν εὐδαιμόνων.
Ὦ! ἄφες ἡ ἀδύνατος φωνή μου νὰ σὲ πείσῃ
πῶς ἡγεμὼν δὲν δύναται ποτὲ νὰ εὐτυχήσῃ,
παρ' ὅταν κάμνῃ εὐτυχεῖς. Ἰδοὺ τὸ ζήτημά μου.
Ἂν ἀγαπᾷς τὴν δόξαν σου, κατάνευσον, Πασᾶ μου.

ΑΛΗΣ

Ἂν ἀγαπῶ τὴν δόξαν μου; ὤ! τίς τὸ ἀμφιβάλλει;
πλὴν θερμοτέρως ἀγαπῶ τὰ μαγικά σου κάλλη.
Νὰ μεταβάλῃς μὴ ζητῇς τὴν τύχην τῶν ἀπίστων.
Ἂς κλαίουν εἰς τὰ βάραθρα τῆς μαύρης φυλακῆς των.
Ἀνάγκ' εἶν' οἱ παρήκοοι νὰ διδαχθοῦν, Φροσύνη,
ὅτι Πασᾶς των εἶμ' ἐγώ, καὶ δοῦλοί μου ἐκεῖνοι.

Digitized by Google

Ἂς μάθουν οἱ ἀλλόθρησκοι ὁποῦ γελοῦν, μὲ ποῖον
παίζουν. Χρειάζονται τροφὴν τὰ ξίφη τῶν δημίων.
Τῶν ἀλλοπίστων δι' αὐτὸ εἶν' ὁ λαὸς πλασμένος.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Κ' ἐγὼ ἀνήκω εἰς αὐτῶν τὸ μισημένον γένος.

ΑΛΗΣ

Μ' αὐτὸ ποῦ λέγεις, μ' ἀδικεῖς, Φροσύνη, καὶ δὲν πρέπει.
Ἀφ' οὗ τῆς προστασίας μας σ' ἐκάλυψεν ἡ σκέπη,
ἀφ' οὗ σὲ ἀνελάβομεν, σὺ ἐδική μας εἶσαι.
Τῆς πρώτης ἡλικίας σου τὰς ἐνθυμήσεις σβύσε.
Διὰ παντὸς λησμόνησον πρὶν ἢ σ' ἰδῶ τί ἦσουν,
καὶ ἄφησον αἱ χεῖρές μου ἐμπρὸς νὰ σ' ὁδηγήσουν.
Γενοῦ μοι ὅ,τι ἄλλοτε ἡ Ἐμινὲ μοὶ ἦτον.
Διὰ τῆς ζωηρότητος τῶν νέων σου χαρίτων
ἐμψύχωνε τὰς φρένας μου ὁποῦ ὁ θρόνος θλίβει.
Ἀνίσως τοὺς ἱδρῶτάς μου θαῤῥεῖς πῶς ἀνταμείβει
ἡ κολακεία ποῦ τὴν γῆν πρὸ τῶν ποδῶν μου γλύφει,
κ' ἡ δύναμις, ὁποῦ κινεῖ στρατεύματα καὶ ξίφη,
κ' ὁ πλοῦτος, ὅστις γαργαλεῖ τοῦ ὄχλου τὰς παλάμας,
καὶ ἡ τυφλὴ ὑπακοὴ εἰς τὰ θελήματά μας,
δὲν μᾶς γνωρίζεις, καὶ αὐτὰ εἶναι κοιναὶ ἀπάται.
Ὑπὸ τοῦ θρόνου τὴν σκιὰν ἐπιβουλὴ κοιμᾶται·
πέριξ μου ψεύδη, καὶ ψυχρὰ συμφέροντα, καὶ δόλοι.
Ὅλοι φιλοῦν τοὺς πόδας μου, καὶ τοὺς δαγκάνουν ὅλοι.
Μοὶ λέγεις ὅτι ὁ λαὸς ἐμπρός μου κύπτει τρέμων.
Εἶμ' ἰσχυρός. Βοήθησον, καὶ θενὰ εἶμ' εὐδαίμων.
Θ' ἀνθήσῃ ὡς εἰς ἄνοιξιν ἐκ νέου ἡ ζωή μου.
Κἀνένα νὰ ὑποπτευθοῦν ἂν ἔχουν οἱ σκοποί μου,
θὰ τὸν μακρύνω. Τίποτε δὲν ἔχεις νὰ φοβῆσαι.
Σὺ φίλη μου μοναδικὴ καὶ δέσποινά των εἶσαι.

Digitized by Google

Πορεύθητι· ὡς βασιλὶς πολυτελῶς στολίσου·
τῆς Κασεμίρης πλούσια ὑφάσματα ἐνδύσου,
καὶ ἀδαμάντων φόρεσον στολὰς ἀκτινοβόλους.
Τῆς Ἐμινὲς τοὺς θησαυροὺς σοὶ τοὺς χαρίζω ὅλους.
Μὴ ἐρευνᾷς οἱ φθονεροὶ τί λέγουν ἀπ' ὀπίσω.
Ἐγὼ αὐθάδη στόματα ἠξεύρω πῶς νὰ κλείσω.
Μὲ βλέμμα ἐπικρίσεως κἀνεὶς δὲν σὲ κυττάζει.
Ὁ φόβος κλείει στόματα, κ' ἡ δύναμις σκεπάζει.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί ἤκουσα! Ἐνόησα τοὺς λόγους σου;

ΑΛΗΣ

Πιστεύω.
Ἢ μήπως δὲν ἐξήγησα σαφῶς πῶς σὲ λατρεύω;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὢ δυστυχής! ὦ πάτερ μου, ὦ πάτερ μου, ποῦ εἶσαι;

ΑΛΗΣ

Τί ἔπαθες; τὸ αἴνιγμα τῆς ταραχῆς σου λύσε.

(Ἡ Φροσύνη θέλει νὰ φύγῃ.)

Πῶς; Φεύγεις! Πῶς; Δὲν χαίρεσαι; Σὲ βλέπω καὶ θαυμάζω.
Ἐπίστρεψε. (Μετ' ὀργῆς)
Ἐπίστρεψε ἀμέσως· τὸ προστάζω.
Ὁμίλησε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

(Ἐπιστρέφει ἀξιοπρεπῶς καὶ μετὰ στερεοῦ βήματος.)

Ἐνόμιζον, ἡ ἄπειρος τοῦ κόσμου
πῶς μ' ἤρκ' ἡ ὑπεράσπισις τῆς ἀθωότητός μου·
ἤ, ἂν δὲν ἤρκει καὶ αὐτή, πῶς ἰσχυρὰ προστάτις,
ἡ Ἐμινὲ μ' ἐκάλυπτεν ὑπὸ τὴν πτέρυγά της·
καὶ τέλος ἤλπιζον, ἐμὲ κ' ἐὰν μ' ἐπεριφρόνεις,
τὸ σέβας τὸ πρὸς σὲ αὐτὸν πῶς δὲν θὰ ἐλησμόνεις.

Digitized by Google

Ἀνύποπτος διέπλεόν ἀκύμαντον τὸν βίον,
καὶ ὄνειρα τὸ μέλλον μου χρυσᾶ προσεμειδίων.
Ὦ ἀνελπίστου κεραυνοῦ! ὢ μαύρων συμφορῶν μου!
Νὰ φύγω, τὸ ἐρυθριῶν νὰ κρύψω μέτωπόν μου!

ΑΛΗΣ

Τί λέγεις; Τί παραλαλεῖς; Πῶς φεύγεις ἀπ' ἐμπρός μου;
Φοβήσου μήπως ἐκραγῇ ὁ ἄγριος θυμός μου.

(Ἡ Φροσύνη φεύγει.)

Χά! χά! Περίεργος αὐτὴ μὲ τὰς παχείας λέξεις!
Ἐνόμισες, φιλτάτη μου, πῶς θὰ μὲ περιπαίξῃς,
ἢ μήπως καὶ φαντάζεσαι καλόγραια νὰ γίνῃς;
Περίμενέ το. Μὲ αὐτὸν τὸν στοχασμὸν νὰ μείνῃς.

(Ἀναχωρεῖ, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφει ἡ)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἆ! ἔφυγε! Κ' ἡ Ἐμινὲ, ἡ Ἐμινὲ ποῦ μένει;
Ὦ πάτερ! Σὲ ἡ κόρη σου καλεῖ ὑβριζομένη.
Καταφυγὴν εἰς τὴν φρικτὴν αὐτὴν δοκιμασίαν
δὲν ἔχω τὴν ἀγκάλην σου, ὦ πάτερ, τὴν γλυκεῖαν!
Μουκτάρη! Ἦλθεν ἡ φρικτὴ τοῦ χωρισμοῦ μας ὥρα!

(Ἐπανέρχεται ἡ Ἐμινέ.)

ΕΜΙΝΕ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΕΜΙΝΕ

Ἔμεινες μόνη; Συγχωρεῖς νὰ πλησιάσω τώρα;
Τὸ βλέμμα σου συνηθισθὲν εἰς φῶτα καὶ εἰς ὕψη,
θὰ κατανεύσῃ ὡς ἐμὲ τὴν ταπεινὴν νὰ κύψῃ;
Ἐκένωσας τῶν πονηρῶν θελγήτρων σου τὸ μέλι;
τῶν φλογερῶν σου ὀφθαλμῶν ἐτόξευσας τὰ βέλη;
Μὴ προσποιεῖσαι πρὸς ἐμὲ καὶ μὴ στενοχωρεῖσαι.
Τοιοῦτοι εἶν' οἱ ἄνθρωποι, καὶ σὺ ὡς ὅλοι εἶσαι.

Digitized by Google

Ὕπαγε ἥσυχος ἐμπρός· δὲν πταίεις σὺ, Φροσύνη.
Ἐὰν κἀνείς μας ἔπταισεν, ἤμην ἐγὼ ἐκείνη,
ἐγὼ, ἥτις ἀνέλαβον εἰς τὰ θερμά μου στήθη
τὸν ὄφιν τὸν φαρμακερὸν, κ' ὁ ὄφις ἀνεστήθη.
Ἐγώ. Πλὴν ἔπταισα κ' ἐγώ; Ἢ πῶς νὰ δυσπιστήσω
ἀπὸ τῆς ὡραιότητος τὸ κάλυμμα ὀπίσω,
ἐκεῖ ὁποῦ μειδίαμα μ' ἀντίκρυζε χαρίτων
πῶς κεκρυμμένη ἔχιδνα καὶ προδοσία ἦτον;
Ἔτρεφες τίγριδος ψυχὴν εἰς ἀλαβάστρου στήθη.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἰδοὺ λοιπὸν, τὸ αἴνιγμα τῶν λόγων σου ἐλύθη.
Ἐγνώριζες, ὦ Ἐμινὲ, τὴν θέσιν τῶν σκοπέλων
ὅπου καταβυθίζεται τὸ δυστυχές μου μέλλον,
τὴν ὕπαρξίν μου ἤξευρες τί κίνδυνος ἠπείλει,
καὶ ἐσιώπας, Ἐμινέ! Ὦ μῆτέρ μου, ὦ φίλη,
προστάτευσόν με, σῶσόν με. Ἐὰν μ' ἐγκαταλείψῃς,
δὲν ἔχω καταφύγιον. Θὰ μὲ φονεύσ' ἡ θλίψις.

(Ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας της.)

Ὦ Ἐμινέ μου, δυστυχὴς, καὶ θῦμα οἰκτρὸν εἶσαι,
ὅμως λυποῦ καὶ δι' ἐμὲ, ἂν διὰ σὲ λυπῆσαι.
Τί πάσχεις βλέπω κ' ἐννοῶ, καὶ κλαίω ἐγκαρδίως·
πλὴν ῥίψον βλέμμα κ' εἰς ἐμὲ, καὶ κλαῦσον παρομοίως.

ΕΜΙΝΕ

Τὰ δάκρυά μου ἄφες τα νὰ τρέχουν καθὼς τρέχουν.
Εἶν' ἱερὰ τὰ δάκρυα, ἂν δυστυχοῦντας βρέχουν.
Μὴ μοὶ φθονῇς τὴν δρόσον των καὶ τὴν γλυκύτητά των.
Οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύοντες δὲν βλέπουν τὰ δεινά των.

(Μετὰ πάθους, σχεδὸν ἐκτὸς ἑαυτῆς)

Ἄκουσον. Εἶμαι δυστυχὴς ἐγώ. Μοὶ κατατρώγει
τὸ στῆθός μου πυρκαϊὰ φλογός. Αὐτοὶ οἱ λόγοι

Digitized by Google

σιώπα μὴ διαδοθοῦν, καὶ εἶναι καταισχύνη.
Εἰς ἄλλους εἶν' ἀπόλαυσις οἱ ἐδικοί μου θρῆνοι.

(Μετὰ φωνῆς ταπεινωτέρας, ὡς ἐκμυστηρευομένη)

Μὲ βλέπεις; κόρη μου; Εἰμὶ τοῦ πρώτου, τοῦ μεγίστου,
τοῦ ἀνικήτου ἡ γυνὴ, γυνὴ τῆς ἐκλογῆς του.
Ἐκεῖνον ἔχω εἴδωλον, ἐκεῖνον καύχημά μου,
μ' εἶν' ἡ ἀγάπη του ζωὴ, τὸ βλέμμα του χαρά μου.
Ἀκόμη ἔχω, ἄκουσον, καὶ μίαν κόρην ἔχω·
μ' ἱδρῶτα μητρικῆς στοργῆς καὶ δάκρυα τὴν βρέχω·
εἰς τῆς θερμῆς καρδίας μου τὴν ἔθρεψα τὸ αἷμα,
κ' ἐπίστευσ' ἀπερίσκεπτος τὸ μαγικόν της βλέμμα.
Εἶναι μεγάλοι, εὔμορφοι, ἀθῷ' οἱ ὀφθαλμοί της,
καὶ εἰς τὰ χείλη της γελᾷ φαιδρότης καὶ γλυκύτης.
Πιστεύεις τώρα εἰς αὐτὴν πῶς εὗρον τὴν ἰδίαν
ἀπανθρωπίαν τέρατος καὶ τίγριδος καρδίαν;
Ἠξεύρεις πῶς ἐπλήρωσε τὰς τόσας μου φροντίδας;
Ἠξεύρεις; Μ' ἔστησεν αἰσχρὰς ἐπιβουλῆς παγίδας.
Μοὶ ἥρπασε τὴν μόνην μου, τὴν ὅλην εὐτυχίαν.
Ἄκουσον! φρίξον! Τοῦ Πασᾶ μ' ἐπῆρε τὴν καρδίαν.

(Πίπτει εἰς τὸ κάθισμα, καὶ καλύπτει τὸ πρόσωπόν της.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὦ γλυκυτάτη Ἐμινὲ, ὦ φίλη μου φιλτάτη,
τί τερατώδης στοχασμὸς τὸ πνεῦμά σου ταράττει!
Εἰμὶ ἀθώα. Ὁ Θεὸς μὲ βλέπει ἀπ' ἐπάνω.
Ἐπίμενε νὰ μὲ μισῇς, ἂν θέλῃς ν' ἀποθάνω.
Δοκιμασίας φοβερᾶς ἦτον στιγμὴ ἐκείνη.

ΕΜΙΝΕ

Ἦτον γραπτόν μου, κ' ἔγινεν ὡς ἔμελλε νὰ γίνῃ.
Μ' ἐφόνευσας· κἂν πάσχισον νὰ εἶσ' εὐτυχεστέρα.
Ἔχε ὑγείαν· οὔριον σ' ἐπεύχομαι ἀέρα.

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μή! Στάσου, στάσου, Ἐμινέ. Μὴ φεύγῃς. Δὲν θὰ φύγῃς
ἐν ὅσῳ εἰς τὰς λέξεις σου θυμὸν ἀκόμη πνίγεις.
Τί ὅρκον θέλεις νὰ πεισθῇς; Ἀθῶα εἶμαι. Τρόμος
μὲ κυριεύ' εἰς τοῦ Πασᾶ τὸ ὄνομα.

ΕΜΙΝΕ

Καὶ ὅμως
δὲν ἔτρεμες πλησίον του. Ποῦ φρόνημα τοιοῦτον,
πρὸ τῶν ποδῶν σου νὰ ἰδῇς τὸν ἔρωτα, τὸν πλοῦτον,
τὴν δόξαν καὶ τὴν δύναμιν, καὶ νὰ στραφῇς ὀπίσω;
Ὤ! ἄφες με. Ὤ! ἄφες με, κ' εὐτύχει.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ σ' ἀφήσω;
Σκληρά! Τὸ θέλεις; Ἄκουσον, ἀλλ' ἄκουσόν το μόνη.
Οὐδὲν ἡ δόξα δι' ἐμὲ, τὰ πλούτη καὶ οἱ θρόνοι·
οὐδὲν τῆς γῆς οἱ θησαυροὶ καὶ τὰ καλὰ τοῦ κόσμου.
Ἀλλοῦ εἶν' ἡ καρδία μου, ἀλλοῦ ὁ θησαυρός μου.
Αὐτὸς δὲ εἶναι... Μάθε το σὺ, μῆτέρ μου, σὺ, φίλη·
εἶν' ὁ Μουχτάρης. Τρέμοντα τ' ὁμολογοῦν τὰ χείλη.
Ναὶ, τὸν Μουχτάρην ἀγαπῶ, καὶ μ' ἀγαπᾷ ἐπίσης.
Ἀκόμη δὲν θενὰ πεισθῇς;

ΕΜΙΝΕ

Ὤ! θέλω νὰ μὲ πείσῃς.
Τὸν ἀγαπᾷς! Καὶ ὁ Πασᾶς; Τὸν ἀγαπᾷς, Φροσύνη;
Τὸν ἀγαπᾷς! Ἐπέστρεψεν ἡ πρώτη μου γαλήνη.
Καὶ ὁ Πασᾶς; Συγχώρησον τὴν ἐμπαθῆ μου ζάλην.
Ἐλθὲ, ὦ! τὰς ἀγκάλας μου, ἐλθὲ, σ' ἀνοίγω πάλιν.

Digitized by Google

Σ' ἀδίκησα, Φροσύνη μου..'Εγνώριζον ἐντός σου
πῶς δὲν ὑπάρχει στοχασμὸς οὐδεὶς ἀνάξιός σου.
'Ελθὲ, καὶ στῆθος μητρικὸν τὸ στῆθός σου προσμένει.
Καὶ ὁ Πασᾶς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν γλῶσσάν μου ἡ φρίκη μοὶ τὴν δένει.
Ναὶ, ὁ Πασᾶς δὲν σ' ἀγαπᾷ.

ΕΜΙΝΕ

Δὲν μ' ἀγαπᾷ, Φροσύνη;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν σ' ἀγαπᾷ. Ἂν ἤξευρες τί προσφοράς...

ΕΜΙΝΕ

Ἂς μείνῃ,
ἃς μείνῃ τὸ ἐπίλοιπον, ἃς μείνῃ εἰς τὰ σκότη.
Πλὴν ἔσο, ἔσο ἄγρυπνος, Φροσύνη μου, διότι
πατεῖς εἰς φλόγας. Τὸν Πασᾶν παρώργισας. Φοβήσου.
Φοβήσου πλὴν κ' ὑπὲρ αὐτὸν τὰ πάθη τῆς ψυχῆς σου.
Σὲ ἀγαπᾷ καὶ μὲ μισεῖ. 'Ανέτειλας καὶ δύω.
Τῶν ἀκαθέκτων του ὁρμῶν ναυάγια κ' αἱ δύω,
ἡ μὲν τοῦ μίσους του, ἡ δὲ τοῦ ἔρωτός του θῦμα,
εἰς τὸ αὐτὸ συρόμεθα τῆς ἀπωλείας κῦμα.
Ὦ! ποίαν ἄλλοτε ζωὴν ἐζήσαμεν γλυκεῖαν!
Μ' ἦτον παράδεισος ἡ γῆ· καὶ τώρα... Ἔχ' ὑγείαν.

('Απέρχεται.)

ΦΡΟΣΥΝΗ (μόνη)

Καὶ τώρα... σ' εἶναι κόλασις! Ἡ πρώην τρισευδαίμων
στενάζεις τώρα, κ' εἶμ' ἐγὼ τῆς τύχης σου ὁ δαίμων.
'Εγώ; Τῆς μοίρας ὄργανον καὶ παίγνιον, τί πταίω;
Δὲν πταίω, ναί· πλὴν τήκομαι, πλὴν ὡς κακοῦργος κλαίω.

Digitized by Google

Μουχτάρη! Ὦ! μετὰ μικρὸν θὰ ἔλθῃ, καὶ θὰ μάθῃ
εἰς ποῖα, ποῖα συμφορῶν κατεποντίσθη βάθη.
Ὦ! νὰ μὴν ἔλθῃ!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (προκύπτων ἐκ τῶν δένδρων)

Φρόσω μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ (σπεύδουσα πρὸς αὐτὸν)

Μουχτάρη!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὠχρὰ εἶσαι!
Τί σὲ ταράττει; Ἔκλαυσας. Τί ἔχεις καὶ λυπεῖσαι;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶσαι μακράν μου, κ' ἐρωτᾷς τί ἔχω; Τί μοὶ λείπει
ἠξεύρω; Δυσεξήγητος σοὶ φαίνεται ἡ λύπη;
Ἐν μέσῳ τῶν σπουδαίων σου ἀσχολιῶν ἠμπόρει
τὴν μνήμην σου ἡ ταπεινὴ ν' ἀπασχολήσῃ κόρη;
Ναὶ, ἐθλιβόμην, ἔπασχον, παρεπονούμην μόνη,
ἐν ᾧ ὁ ὑπερήφανος Μουχτάρης μ' ἐλησμόνει.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐγὼ, ὡραία Φρόσω μου, θενὰ σὲ λησμονήσω;
Ναὶ, ὅταν εἰς τὸν τάφον μου τὴν μνήμην μου θ' ἀφήσω.
Ὦ! ἄφες, ἄφες ὅσῳ ζῶ, καὶ ὅσον ν' ἀποθάνω,
μὲ πόσον πάθος σ' ἀγαπῶ νὰ σ' ἐπαναλαμβάνω.
Ὦ! νὰ σὲ βλέπω ἄφες με, καὶ νὰ σὲ βλέπω πάλιν,
καὶ νὰ σὲ βλέπω πάντοτε. Χαρὰν δὲν ἔχω ἄλλην.
Ναὶ, ἀσχολοῦμαι· πλὴν κ' ἐκεῖ δὲν εἶμαι μοναχός μου,
Ἡ ἐρασμία σου εἰκὼν δὲν λείπει ἀπ' ἐμπρός μου.
Φωτίζει τὴν καρδίαν μου αὐτὴ, τὸν νοῦν ἐμπνέει,
καὶ παύ' ἡ χήρα νὰ πενθῇ καὶ ὁ πτωχὸς νὰ κλαίῃ.
Καιρὸς θὰ ἔλθῃ ν' ἀναβῇς μαζῆ μου εἰς τὸν θρόνον.
Τότε θὰ ἄρχ' εἰς τοὺς λαοὺς δικαιοσύνη μόνον.

Digitized by Google

Ὡς νέος τότε ἄγγελος παντοῦ θὰ προσκυνῆσαι,
καὶ προσφυγή, καὶ πρόνοια τῶν δυστυχῶν θὰ εἶσαι.
Θὰ μᾶς συνδέῃ ἐνταυτῷ ἀγάπη ἀμοιβαία,
καὶ ἡ ἀγάπη τῶν λαῶν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὦ χείμαιρα ὡραία!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Χείμαιρα, λέγεις, χείμαιρα; Ὤ! ἂν ὡς λέγεις ἔχῃ,
τότε ἀφήνομεν τὴν γῆν νὰ τρέχῃ ὅπως τρέχει,
τὰ βλέμματ' ἀποστρέφομεν ἀπὸ τῆς κοινωνίας
καὶ ζῶμεν δι' ἡμᾶς αὐτοὺς τὸν βίον τῆς καρδίας,
εἰς τὴν χρυσῆν τοῦ ἔρωτος μεθύομεν φιάλην,
ἐπὶ τῆς γῆς ἀχώριστοι, καὶ εἰς τὸν τάφον πάλιν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποῦ εἶναι; ὤ! ἂς μοὶ δοθῇ τῶν τάφων ἡ γαλήνη!
Μουχτάρη, φύγε, ἄφες με.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τί ἔπαθες, Φροσύνη;
Ὁ ἥλιός μου κρύπτεται εἰς σύννεφα ὀπίσω;
Πῶς; σ' ἐνοχλῶ; δὲν μ' ἀγαπᾷς; καὶ θέλεις νὰ σ' ἀφήσω;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ αὔξανε τὴν βάσανον ἣν εἰς τὰ στήθη κλείω.
Τὰς κυπαρίσσους, ὤ! ἰδὲ τὰς ἀδελφὰς τὰς δύω,
πῶς πλέκονται οἱ κλάδοι των, πῶς κλίν' ἡ κορυφή των.
Θὰ τὰς χωρίσῃ κεραυνὸς ἐνσκήψας μεταξύ των.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τί σοὶ συνέβη, Φρόσω μου; Πῶς οὕτω μετεβλήθης;
Τί θέλουν εἰς τὸ στόμα σου οἱ λόγ' οἱ ἀσυνήθεις;
Ἄφες τὰ δένδρα κεραυνὸς, ἄφες τὴν γῆν νὰ σχίσῃ·
ἡμᾶς οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ, οὐδεὶς νὰ μᾶς χωρίσῃ.

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ τοῦτο λέγῃς. Μὴ εἰπῇς οὐδείς.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τῶν ἀδυνάτων.
Δὲν εἶμ' ἐγὼ ὁ ἰσχυρὸς, ὁ πάντας διατάττων;
Ὁ πάντων κύριος ἐδῶ ἐμὸς πατὴρ δὲν εἶναι;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πατήρ σου; Χύνε δάκρυα, ἂν μὲ λυπῆσαι, χύνε.
Ὤ! μόνον ἂν διέβλεπες τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Μὴ μ' ὁμιλῇς δι' ἄβυσσον ὅταν λαλῶ μαζῆ σου.
Ἀβύσσους καὶ προσκόμματα ὁ ἔρως μου δὲν βλέπει,
καὶ πᾶσαν ἄβυσσον πηδᾷ, πᾶν πρόσκομμ' ἀνατρέπει.
Ἂς τρέμῃ ὅστις δήποτε τὴν ἐμμανῆ μου λύσσαν!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὤ! σίγα! Τὰ προσκόμματα ἂν ἤξευρες τί ἦσαν!
Θὰ μᾶς χωρίσουν.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἀλλὰ τίς; Ὁ λόγος σου μ' ἐξάπτει.
Εἰπὲ, τί ἔτρεξεν; Ἰδὲ, τὸ βλέμμα μου ἀστράπτει.
Τὴν φωλεὰν τοῦ λέοντος τίς ἦλθε νὰ συλήσῃ;
Ἂς ἔλθῃ. Τῷ ὑπόσχομαι πῶς θενὰ μὲ γνωρίσῃ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὤ! παῦσον, παῦσον βλασφημῶν, Μουκτάρη· δὲν γνωρίζεις
τίς εἶν' αὐτὸς ποῦ μ' ἀγαπᾷ, αὐτὸς ὃν φοβερίζεις.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται βιαίως)

Ποῦ σ' ἀγαπᾷ, Φροσύνη μου!

(Τὴν ἀτενίζει ὀλίγας στιγμάς· περιπατεῖ ἄνω καὶ κάτω· ἔπειτα ἐπιστρέφει καὶ ἵσταται ἐμπρός της μ' ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας καὶ σοβαρός.)

Ποῦ σ' ἀγαπᾷ, Φροσύνη!

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποῦ ἀπειλεῖ, καὶ φοβερὰν ἀγάπην μοὶ προτείνει.
Μουχτάρη, πόσον ἄγρια μὲ βλέπεις! Τὸ ἀξίζω,
Μουχτάρη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὄχι, Φρόσω μου, δὲν πταίεις· τὸ γνωρίζω.
Ἀλλὰ τίς εἶναι λέγε μοι· εἰπέ το, νὰ πετάξω
καὶ τὸν αὐθάδη μὲ αὐτὰς τὰς χεῖράς μου νὰ σφάξω
ὅστις τολμᾷ καὶ σ' ἀγαπᾷ. Ἀλλὰ ὁδήγησέ με.
Διψῶ διὰ τὸ αἷμά του ὡς τίγρις.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τρέμε, τρέμε.
Τρέμε, Μουχτάρη, νὰ ἴδῃς τὸ φῶς αὐτὸ ποῦ θέλεις.
Ὡς κεραυνὸς θὰ ἐκραγῇ ἐκ φλογερᾶς νεφέλης.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἀγρίως)

Σοὶ λέγω, Φρόσω, λάλησε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ θέλεις;... Ἄ! χλωμαίνεις,
Μουχτάρη!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Λάλησε, εἰπέ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ θέλεις; Ἐπιμένεις;
Αὐτὸς λοιπὸν ὁποῦ ζητεῖς ὡς τίγρις νὰ ξεσχίσῃς,
τὸ πρώτιστον ἐμπόδιον ποῦ θέλεις νὰ κρημνίσῃς,....

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Αὐτός;...

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶν' ὁ πατήρ σου.

Digitized by Google

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πῶς; Φροσύνη!

(Τὴν λαμβάνει ἐκ τῶν δύο χειρῶν, ὑπὸ βιαίων κινούμενος αἰσθημάτων. Τὴν ἀφήνει αἰφνιδίως, καὶ ῥίπτεται εἰς κάθισμα.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐδῶ τώρα
ἀποτροπαίου ἔρωτος μ' ἐπρόσφερε τὰ δῶρα.
Μοὶ ἔλεγε τὴν Ἐμινὲν πῶς θ' ἀντικαταστήσω,
καὶ ἀπειλαὶ συνώδευον τὰ δῶρα ἐξοπίσω.
Ἄφες νὰ φύγω, νὰ κρυφθῶ, τὸ φῶς νὰ μὴ μὲ βλέπῃ,
νὰ φέρω ῥάσσον ἱερὸν, ἢ σάβανον, ἂν πρέπῃ.
Ὁ ᾅδης μᾶς ἠκόντισε τοῦ χωρισμοῦ τὰ βέλη.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται)

Ὁ ᾅδης δὲν θὰ δυνηθῇ, καὶ ὁ Θεὸς δὲν θέλει. (Ῥίπτεται ἔξω.)

ΦΡΟΣΥΝΗ (μετὰ μικρὰν σιωπὴν ἀπελπισίας)

Ὢ πόνων! ὢ μεταβολῶν τῆς τύχης ἀπευκταίων!
Ὡς σκάφος μὲ συνέτριψε κατὰ σκοπέλων πλέον.
Γαλήνη ἔσται δι' ἐμὲ τοῦ τάφου ἡ γαλήνη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη!

ΦΡΟΣΥΝΗ (ἀνασκιρτῶσα)

Ἆ!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ (τρέχει καὶ ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας του)

Ὦ πάτερ μου!

TAYLOR INST. OXFORD
Digitized by Google

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη!

(Μένουσιν ἐπί τινας στιγμὰς ἐνηγκαλισμένοι.)

Σὲ βλέπω πάλιν, κόρη μου, Φροσύνη ποθητή μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὢ! ἦλθες! εἰς τὸν οὐρανὸν ἠκούσθη ἡ φωνή μου!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὑψήλωσες, εὐμόρφωνες. Εὐδαίμων ἀποθνήσκω,
διότι εἰς τοῦ τάφου μου τὸ χεῖλος σ' ἀνευρίσκω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ πάτερ, πάτερ· μὴ καὶ σὺ τὸν τάφον ἀναπόλει.
Σὲ βλέπω, μὲ παρηγορεῖς· φαιδρότης εἶμαι ὅλη.
Πῶς τόσους χρόνους ἔλειψας; ποῦ ἦσουν ἕως ὥρας;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Διῆλθα τῆς πατρίδος μας τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας.
Ὡς μάντις εἰς τὴν ἔρημον ἐπέρασα ἀγγέλλων
ἀνάστασιν εἰς τοὺς νεκροὺς, κ' εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλον.
Τῶν ἀδελφῶν μας τὰ δεινὰ ἐσπούδασα, καὶ εἶδα
ὁποία ῥάβδος σιδηρᾶ μαστίζει τὴν πατρίδα.
Εἶδα σφαγὰς τῶν πολιτῶν, καὶ οἴκων ἐρημώσεις,
καὶ γυναικῶν μας ἁρπαγὰς, καὶ τέκνων ἀτιμώσεις.
Δὲν εἶδα εἰς τὸ ἔδαφος τῶν παλαιῶν γιγάντων
εἰμὴ λαὸν ἡμιθανῆ, καὶ τρίμματ' ἀνδριάντων·
δὲν ἤκουσα εἰς τῶν Μουσῶν τὰς πρώην κατοικίας
εἰμὴ θυμάτων στεναγμοὺς, τυράννων βλασφημίας.
Ἀπόστολος ὀρθοτομῶν τὴν ἐντολὴν τοῦ Ῥήγα,
σταυροφορίαν ἱερὰν διαλαλῶν ἐπῆγα·
καὶ ὅπου ἂν ἐπάτησα, τὸν φλογερόν μου σπόρον
ματαίως δὲν τὸν ἔρριψα ἐπὶ πετρῶν ἀφόρων.

Digitized by Google

Παντοῦ ψυχαὶ ἑλληνικαὶ μὲ ἤκουον κ' ἐσκίρτων,
καὶ ξίφη οἱ Ἁρμόδιοι ἐτύλιττον εἰς μύρτον.
Δι' ὑπονόμων ἡ Ἑλλὰς κρυφίως ὑπεσκάφη.
Ἀρχίζουν τῶν προγόνων μας νὰ σείωνται οἱ τάφοι,
καὶ ἀνεπαίσθητος σεισμὸς ἐκρήξεις προαγγέλλει.
Ἡ ὥρα τῆς λυτρώσεως ἀρχίζει ν' ἀνατέλλῃ.
Θενὰ ἰδῶ, ἢ θὰ ἰδῇς κἂν σύ, γλυκεῖα κόρη,
ἑλληνικὰ στρατεύματα καλύπτοντα τὰ ὄρη,
καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας μας ἑλληνικὴν σημαίαν.
Εἰπέ μοι, τί θὰ αἰσθανθῇς εἰς τὴν τοιαύτην θέαν;
Εἶσ' Ἑλληνίς. Δὲν ἀγαπᾷς τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὦ πάτερ μου, τὰ πάθη των ἀκούω μετὰ θρήνων,
καὶ μελετῶ μὲ φίλους των ἐμοῦ ἰσχυρωτέρους
νὰ τοὺς ἰδῶ κ' εὐδαίμονας ποτὲ καὶ ἐλευθέρους.
Εἰπέ μοι πῶς συνέτριψαν τ' ἀφόρητα δεσμά των,
πῶς τὰς κοιλάδας πλημμυροῦν μὲ τὰ στρατεύματά των,
πῶς ὑπὸ λόχων καὶ πυρῶν σκεπάζονται τὰ ὄρη,
καὶ ἡ ἀδύνατος ἐγὼ καὶ φοβισμένη κόρη
νὰ ἔμβω εἰς τὰς τάξεις των κρατοῦσα τὴν σημαίαν,
καὶ νὰ φορέσω θώρακα καὶ περικεφαλαίαν!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ (γελῶν)

Πῶς; Σύ, Φροσύνη μου;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Γελᾷς;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου γλυκεῖα,
καλή μου κόρη, εὖγέ σου. Εἶσ' Ἑλληνὶς γνησία.
Εἰς τῆς πατρίδος τὴν φωνήν, ὡς ὤφειλον, ὑπήκων,
σ' ἀφῆκα εἰς τὴν φωλεάν, ὦ θύγατερ, τῶν λύκων.

Digitized by Google

Γενναία κόρη, ἔσωσας ἐν μέσῳ ἀλλοθρήσκων
τὴν πίστιν τῶν γονέων σου; Εἰπέ μοι, ἀποθνήσκων,
ἂν νὰ ἐλπίσω δύναμαι πῶς ἔσωσας ἐπίσης
ἁγνὰς εἰς τὴν καρδίαν σου ἑλληνικὰς τὰς κλίσεις;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πάτερ, πιστὰς καθοδηγοὺς τῆς ἀσθενοῦς καρδίας
θρησκευτικῶς ἐτήρησα τὰς σὰς παραγγελίας.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ναί, ἤλπιζον, ναὶ ἤξευρον τοιαύτην πῶς θὰ σ' εὕρω.
Εἶπας· δὲν ἔχω δισταγμόν· ἡσύχασα. Ἠξεύρω
εἰς δόλον πῶς δὲν κάμπτεται τῆς κόρης μου ἡ γλῶσσα.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί δόλον λέγεις;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐννοῶ πῶς εἶναι ψεύδη ὅσα
κακῶς διασαλπίζονται. Ἂς λέγουν κακολόγοι.
Μὲ πείθουσ' ὑπὲρ πράγματα οἱ ἐδικοί σου λόγοι.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγουν; Τί σ' ἐτάραξε;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀρκεῖ ὅτ' εἶναι μῦθος.
Περὶ Μουκτάρη ὁμιλεῖ καὶ περὶ σοῦ τὸ πλῆθος.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν κλίσιν του γνωρίζουσι;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Πλὴν λέγουσιν ἐπίσης
ὅτι ἐκείν' ἡ κλίσις του εἶν' ἀμοιβαία κλίσις.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ναί, πάτερ, ναί, ἡ κλίσις μας ναί, εἶναι ἀμοιβαία,
καὶ εἶμαι ὅσον δι' ἐμὲ καὶ δι' αὐτὸν βεβαία.

Digitized by Google

Ἀφ' ὅτου μ' ἐσφενδόνισε μακράν σου ἐχθρὰ μοῖρα,
ἐκεῖνον εὗρον πάντοτε καὶ φίλον καὶ σωτῆρα.
Ἀφ' ὅτου τὸν ἐγνώρισα καὶ μέγαν, καὶ γενναῖον...

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὦ! παῦσον! ὤ! δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία πλέον!
Καὶ διατί ὁ τάφος μου ἀκόμη δὲν ἀνοίγει,
ἢ τῶν δακρύων διατί ἡ βρύσις δὲν μὲ πνίγει;
Τὸ τέκνον ὁποῦ μ' ἔμενεν ἐχάθη, φεῦ! κ' ἐκεῖνο!
Ὦ δυστυχής! Νὰ λυτρωθῶ ὡς πότε θὰ προσμείνω;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πάτερ!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐπέπρωτο λοιπὸν, Θεὲ, νὰ ἐπιζήσω
ὅπως τῆς λύπης τὴν πικρὰν φιάλην ἐξαντλήσω!
Ἰδοὺ, σταγὼν δὲν ἔμεινε. Τί περιμένει πλέον
τὸ πτῶμα τοῦτο ἐπὶ γῆς εἰσέτι ἀναπνέον;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ βλέπω, σοὶ διέβαλον, ὦ πάτερ, τὸν Μουκτάρην.
Ὦ! ἂν ἰδῇς τὸ ἦθός του, τὴν εὐγενῆ του χάριν,
καὶ τίς ἡ ἀγαθότης του, καὶ πόση ἡ γλυκύτης,
εὐδαίμονα θὰ μὲ εἰπῇς ἀντὶ νὰ μ' ἐπιπλήττῃς.
Ὑπὸ τοῦ πλήθους νὰ ἰδῇς πῶς ἀγαπᾶται πρέπει.
Εἶναι πατὴρ τῶν δυστυχῶν καὶ τῶν πασχόντων σκέπη.
Τὴν ἀῤῥωγήν του τίς ποτὲ ἐπεκαλέσθ' εἰς μάτην;
Δὲν ἔχουσ' οἱ χριστιανοὶ θερμότερον προστάτην.
Τοὺς ἀγαπᾷ, καὶ σέβεται τὸν ἱερὸν σταυρόν μας,
αἱ μυστικαί του προσευχαὶ δοξάζουν τὸν Θεόν μας,

Digitized by Google

ὑπέρμαχος κηρύττεται τῶν σεβαστῶν ναῶν του,
τῶν λειτουργῶν του ἄσυλον καὶ φίλος τῶν λαῶν του.
Μὲ πόσον ἐνθουσιασμὸν τὸ πλῆθος τὸν θαυμάζει
ὁσάκις ὑπερήφανος τὸν ἵππον του δαμάζει,
καὶ χρυσοκέντητος περνᾷ ὡς ἄγγελος ἐμπρός των!
Ἓν βλέμμα του ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καθενός των.
Ὅλ' αἱ καρδίαι πρὸς αὐτὸν πετῶσιν αὐτομάτως,
κ' εἰς τὰς ψυχὰς ἱδρύεται τὸ ἄσειστόν του κράτος.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὦ κόρη, κόρη δύστηνε, τετυφλωμένη κόρη!
Μὴ παύῃς· τὸν πατέρα σου φονεύουσα προχώρει.
Τὸ ἔργον τῶν τυράννων μας συμπλήρωσόν βαρβάρως,
καὶ λύτρωσόν με τῆς ζωῆς, διότι μ' εἶναι βάρος.
Μάθε, αὐτοὶ ποῦ ἀγαπᾷς, φρικτότεροι δαιμόνων,
πῦρ φέροντες εἰς χεῖράς των, ἐρήμωσιν καὶ φόνον,
πῶς ἦλθον ὅπου ἤρχισας τὸν ἄχαρίν σου βίον,
κ' ἐπὶ τὰ ἴχνη των σωροὺς ἀφῆκαν ἐρειπίων,
αἱμάτων λίμνας. Εἰς αὐτὰς μετὰ μυρίων ἄλλων,
ἐκείμην πνέων δυσχερῶς, νεκρὸς ἐκείμην μᾶλλον,
ὅταν,—φρικτοῦ θεάματος!—πληγῶν τὸ σῶμα πλήρη,
εἶδα φονεὺς τὴν δύστηνον μητέρα σου νὰ σύρῃ.
Σ' ἐκράτ' εἰς τὴν ἀγκάλην της μικρὸν παιδίον κλαῖον,
κ' ἐῤῥόφας ἀντὶ γάλατος τὸ αἷμά της τὸ ῥέον.
Ἐν ᾧ δ' ἠπείλει ἐμμανῶς ἡ ἀσελγής των λύσσα,
ἡ ἡρωὶς τοὺς ἔφυγεν αὐτοχειριασθεῖσα,
καὶ ἔπεσε· καὶ πίπτουσα, τὸ βλέμμα της τὸ δύον
ἐστήριξεν ἐπάνω μου. «Ὦ! σῶσον τὸ παιδίον,
ἀνέκραξε, καὶ παίδευσον αὐτὸ παραλαμβάνων,
εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, κ' εἰς μῖσος τῶν τυράννων.»

Digitized by Google

Ἐξέπνευσε, καὶ σ' ἔσφιγγεν εἰς τὴν ψυχρὰν ἀγκάλην.
Σὲ ἥρπασα καὶ ἔφυγον· εἰς αἷμα πλὴν ἐσφάλην
καὶ ἔπεσα. Μ' ἐξέλαβον νεκρὸν, κ' ἐκ τῶν χειρῶν μου
μ' ἥρπασαν σὲ, τὸν ἔσχατον, τὸν μόνον θησαυρόν μου.
Κατ' ἴχνος σ' ἠκολούθησα ἐκ τῆς στιγμῆς ἐκείνης,
καὶ κλεπτιμαίως βλέπων σε, Χριστιανὴ νὰ μείνῃς
κατώρθωσα. Τὴν δ' Ἐμινὲν προστάτιν σου ὡς εἶδα,
ἀλλοῦ ἐτράπην, κ' ἤκουσα καλοῦσαν τὴν πατρίδα.
Χρόνους πολλοὺς σὲ ἄφησα· πικροὶ μακράν σου ἦσαν.
Σ' εὑρίσκω πάλιν, κόρη μου, πλὴν φεῦ!... δελεασθεῖσαν,
καὶ πλέκουσαν εἰς τοὺς κακοὺς τυράννους μας στεφάνους.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν εἶναι ὅλοι τύραννοι.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Σοὶ λέγω τοὺς τυράννους.
Γεννῶνται μόνον δράκοντες εἰς φωλεὰς δρακόντων.
Φύγε, ὦ κόρη, φρίττουσα τὸ δηλητήριόν των.
Ἐλθὲ, ἂς κατοικήσωμεν γωνίαν γῆς ἐρήμην,
νὰ ζῇς εἰς τὰς ἀγκάλας μου κ' εἰς τῆς μητρὸς τὴν μνήμην.

ΦΡΟΣΥΝΗ (ῥιπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας του)

Ὦ πάτερ, πάτερ!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀπ' αὐτῶν τῶν πονηρῶν φυλάττου.
Μακρύνθητι ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῆς τῆς ἐπαράτου.
Ἂς δραπετεύσωμεν. Ἀλλὰ ἡ ὥρα μὲ φωνάζει.
Ἡ φυλακὴ ἡ δοῦσά μοι τὴν εἴσοδον, ἀλλάζει.
Πᾶσα στιγμή μου κίνδυνος. Ἀπέρχομαι, φιλτάτη.
Ἀλλ' ὅμως θέλω ἄγρυπνος ἐδῶ παραφυλάττει,

Digitized by Google

καὶ ἅμα εὕρω τῆς φυγῆς ἀκίνδυνον τὴν ὥραν,
εἰς ἄγνωστον, ἀπέχουσαν θὰ σ' ἀπαγάγω χώραν,
ὅπου, μακρὰν τῶν πειρασμῶν νὰ εὕρῃς ἡσυχίαν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θὰ εὕρω εἰς τὸν τάφον μου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη; ἔχ' ὑγείαν.

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κατοικία τοῦ 'Αλῆ, ὡς εἰς τὸ τέλος τοῦ α' μέρους.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (μόνος)

Ἐζήτησε νὰ μὲ ἰδῇ! Νὰ μὲ ἰδῇ; Τί θέλει;
ὀλίγα τῷ ἐφάνησαν τὰ ἰοβόλα βέλη;
Σὺ ὁ ὑβρίζων κύριος πολυπληθῶν ποιμνίων,
ἐφθόνησας καὶ τοῦ πτωχοῦ ν' ἁρπάσῃς τὸ ἀρνίον!
Ἐν ᾧ τρυφᾷς εἰς πέλαγος καὶ τέρψεων καὶ πλούτων,
ἐγὼ κἀνένα θησαυρὸν δὲν εἶχον εἰμὴ τοῦτον.
Ναί, ξέν' ἡ κοινωνία σας ἡ δύσμορφος μοὶ ἦτον.
Χαμέρπειαι μιγνύμεναι μετὰ δολιοτήτων,
τὸ ἔγκλημ' ἀταπείνωτον τὴν κεφαλὴν ἐγεῖρον,
ἡ ἀθωότης κλαίουσα, ἡ ἀσπλαγχνία εἴρων,
ὁ ἀσθενὴς ἀγωνιῶν, ὁ ἰσχυρὸς πιέζων,
ὁ εἷς εἰς τοὺς δακτύλους του μυρίων τύχην παίζων,
τοιαῦτ' αἱ βδελυραὶ σκηναὶ τοῦ εἰδεχθοῦς σας κόσμου.
Τὰς μισητὰς εἰκόνας των ἀπέσεισ' ἀπ' ἔμπρός μου,
καὶ φεύγων ὅπου ἔρημος, ὅπου ἀγρία φύσις,
παρεδιδόμην δυσφορῶν εἰς ὀνειροπολήσεις.
Ἀφ' ὅτου πλὴν ὡς ἄγγελος μ' ἀπήντησεν ἐκείνη,
κατέβ' εἰς τὴν καρδίαν μου οὐράνιος γαλήνη,
ἐξιλεώθην πρὸς τὴν γῆν ὅπου αὐτὴ ἐπάτει,
κ' ἡ κλαίουσα καρδία μου, ἡ ἀνησυχωτάτη
ἡσύχασε, κ' εἰς ὄνειρα τερπνὰ ἀπεκοιμήθη.
Εἰς τὴν ἀγάπην μου τὸ πᾶν συνέχεεν ἡ λήθη.

Digitized by Google

Τί ἤθελες; Καὶ διατί ὑπὸ τραχὺν τὸν πόδα
ἐπάτησας τὰ τρυφερὰ τοῦ ἔαρός μου ῥόδα;
Ὦ! εἰς τοὺς μαύρους σου σκοποὺς ἀνίσως ἐπιμένῃς,
ἢ φόνευσόν με, εἰδεμή, ἀμέριμνος μὴ μένῃς.

(Περιπατεῖ τεταραγμένος. Βλέπων δὲ τὸν Ἀλῆν ἐρχόμενον, σύρεται ὀπίσω.)

ΑΛΗΣ συνομιλῶν μετὰ **ΧΑΣΑΝΗ** καὶ **ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ**

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί, τὸν ἐκράτησαν ἐν ᾧ ἦν ἕτοιμος νὰ ἔβγῃ.
Τὸν ἔχουν ὑπὸ φύλαξιν καλὴν, καὶ δὲν τοῖς φεύγει.
Μαῦρα φορεῖ. Δὲν ἤξευρον τί θέλει. Ἐκαρτέρουν
διαταγὰς περὶ αὐτοῦ. Τί θέλεις;

ΑΛΗΣ

Νὰ τὸν φέρουν.

(Νεύει πρὸς τὸν Μαῦρον νὰ ἐξέλθῃ. Ἔπειτα βλέπει σοβαρῶς ἔμπρός του. Ὁ Μουκτάρης πλησιάζει συνεσταλμένως.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πασᾶ μου,... ἦλθα εὐπειθὴς, καὶ προσταγὰς προσμένω.

ΑΛΗΣ

(Μετὰ μικρὰν σιωπὴν ῥίπτει ἐπ' αὐτὸν βλέμματα σοβαρά. Ὁ Μουκτάρης ὑποχωρεῖ μετὰ σεβασμοῦ.)

Ἠξεύρεις; Δὲν μ' εὐχαριστεῖς.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐγώ;

ΑΛΗΣ (ψυχρῶς)

Ναί.

(Ὁ Μουκτάρης θέλει ν' ἀποκριθῇ, ἀλλὰ συνέχεται, καὶ σιωπᾷ.)

ΑΛΗΣ

Ψυχραμένον
τὸ βλέμμα σου μοὶ φαίνεται ὀλίγον μᾶς κυττάζει.

Digitized by Google

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Ἄφες τὴν ψυχὴν ἡ γλῶσσα νὰ ἐκφράζῃ.
Τοσοῦτοι ἕρπουν πέριξ μου ἐπίσημοι, μεγάλοι,
οἱ συγγενεῖς σου πάντοτε κοντά μου εἶν' οἱ ἄλλοι,
ὑπὸ τῶν ὑπηκόων μου πολιορκεῖτ' ὁ θρόνος,
καὶ πῶς τὴν παρουσίαν μου σὺ ἀποφεύγεις μόνος;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πολλοὶ περὶ τὸν θρόνον σου τῷ ὄντι ἀντωθοῦνται,
καὶ θέσεις εἰς τὴν πρώτην του βαθμίδ' ἀντιποιοῦνται.
Τὸν ἀριθμόν των περιττὸν ἐνόμισα ν' αὐξήσω,
ἀφ' οὗ δὲν ἔχω τίποτε, Πασᾶ μου, νὰ ζητήσω.
Τοὺς ἄλλους δελεάζουσι τοῦ κέρδους αἱ σαγῆναι.

ΑΛΗΣ

Ὁ λόγος εἶν' ὑπεκφυγή, ἀπόκρισις δὲν εἶναι.
Δυσαρεστεῖσαι, φαίνεται, εἰς ὅσα διατάττω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ποτέ μου δὲν ἠπείθησα. Ὡς διατάττεις πράττω.

ΑΛΗΣ

Ποτέ σου δὲν ἠπείθησας, ἀλλὰ δυσαρεστεῖσαι.
Εἰπέ μοι το, μὴ κρύπτεσαι· πολέμιός σου εἶσαι.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὦ πάτερ, ὄχι· εὐπειθὴς καὶ γνήσιος υἱός σου.
Ὑπήκοον πιστότερον δὲν ἔχεις, βεβαιώσου.

Digitized by Google

Τὴν υἱϊκὴν ἀγάπην μου πῶς ἐκτιμᾷς ἐλπίζω,
πλὴν ἐνταυτῷ τὸν δρόμον σου μὴ θέλῃς νὰ βαδίζω.
Ὡς σέβομαι τὰς πράξεις σου καὶ τὰ θεσπίσματά σου,
ὁμοίως τὰς ἰδέας μου, ὦ πάτερ μου, σεβάσου.

ΑΛΗΣ

Ν' ἀκούσω ἤθελον κ' ἐγὼ αὐτάς σου τὰς ἰδέας.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὦ! ἐξηγήσεις διατί νὰ μοὶ ζητῇς ματαίας;
Θὰ μείνω ἀκατάληπτος ἀνίσως ὁμιλήσω.
Δὲν ἀπαιτῶ ἀδύνατα, δὲν θέλω νὰ σὲ πείσω.
Ζητῶ νὰ ζήσω ὡς φρονῶ, καὶ δίχως νὰ προσκρούσω.

ΑΛΗΣ

Καὶ ὅμως λέγε· πῶς φρονεῖς ἐπιθυμῶ ν' ἀκούσω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Λοιπὸν ζητεῖς μ' ἐπιμονὴν τὴν σιωπὴν νὰ λύσω;
Μὴ θέλεις τότε, πρὸς Πασᾶν μὴ θέλῃς νὰ λαλήσω,
ἀλλ' ἐνθυμήσου πῶς υἱὸς λαλεῖ πρὸς τὸν πατέρα.
Εἰς τὴν φωνήν μου ἂς σχισθῇ ἡ μαύρη ἀτμοσφαῖρα
τῶν χαμερπῶν κολάκων σου πού σὲ περικυκλώνει.
Ἡ εἰλικρίνει' ἄπλαστος ἂς ὁμιλήσῃ μόνη.
Ἂς ἀνοιχθῇ ἐλεύθερον τὸ στῆθος πρὸς τὸ στῆθος.
Μὴ τοὺς ἀκούεις· σ' ἀπατᾷ τῶν δούλων σου τὸ πλῆθος.

ΑΛΗΣ

Καὶ λησμονεῖς πῶς εὐλαβῶς ὀφείλεις νὰ προφέρῃς
τοὺς ὅσους δι' εὐνοίας μου τιμῶ;

Digitized by Google

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Θὰ ὑποφέρῃς
τῶν λόγων μου τὸν χείμαῤῥον, καὶ μόνος πταίεις, μόνος·
διότι παριστάμενος ἐμπρὸς τοῦ ἡγεμόνος,
τοῦ κραταιοῦ, τοῦ ἄγοντος μ' ἓν νεῦμά του τὰ πλήθη,
ἴσως ἐσίγων. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ σιωπὴ ἐλύθη,
μὲ γαργαλίζει κἂν ἐλπὶς ὡς τέλους νὰ λαλήσω·
ἴσως ἐν μέρει νοηθῶ καὶ ἴσως ὠφελήσω.
Ὦ πάτερ, μὴ τὰς συμβουλὰς ἀκούῃς ἐπιβούλων·
μὴ βλέπῃς μὲ τὰ ὄμματα τῶν χαμερπῶν σου δούλων,
μὴ κρύπτου ἀπὸ τοῦ λαοῦ εἰς πρόφραγμα κολάκων.
Αὐτοὶ ποῦ σκύπτουν μέχρι γῆς σοὶ περισκάπτουν λάκκον.
Αὐτοὶ τὴν δόξαν σου φθονοῦν, τὴν λάμψιν σου σκοτίζουν.
Τὰ λάφυρα τοῦ θρόνου σου τοὺς θρόνους των στολίζουν.
Φοβούμενοι μήπως ἰδῇς τὰ κακουργήματά των,
σὲ τριγυρίζουν μὲ πυκνοὺς καπνοὺς θυμιαμάτων·
σὲ θεωροῦν ὡς κτῆμά των, καὶ σὲ φρουροῦν μὲ φθόνον
πρὸς ὅλους ἀπροσπέλαστον, καὶ μεταξύ των μόνον.
Ἰδὲ εἰς τί περιωπὴν σ' ἀνήγειραν ἀγρίαν.
Κοντά σου ποίαν πάλλουσαν αἰσθάνεσαι καρδίαν;
Μεμονωμένος ἵστασαι ὡς γίγας κολοσσαῖος·
ἀπὸ μακρὰν σὲ προσκυνοῦν λαοὶ ἐδαφιαίως·
οἱ μὲν σὲ ἀποστρέφονται, οἱ ἄλλοι σ' εὐλαβοῦνται·
καὶ καθὼς λέοντ' ἀσθενῆ τὰ πλήθη σὲ φοβοῦνται.
Πάτερ, μὴ δίδεσ' εἰς αὐτοὺς ὁποῦ σὲ φενακίζουν·
ῥίψον τοὺς τοίχους ὅσοι σὲ καὶ τὸν λαὸν χωρίζουν·
εἰς τῶν λαῶν σου τὰς πληγὰς τὸν δάκτυλόν σου βάλε·
ἡ χείρ σου ἂς τὰς συνουλῇ, καὶ ὄχι χεῖρες ἄλλαι.
Μὴ τοὺς πιστεύῃς· ψεύδονται ἐμπρός σου οἱ προδόται,
τὸν ὄλεθρόν σου μελετοῦν οἱ ἄνομοι, ὁπότε

Digitized by Google

σοὶ λέγουν ὅτ' εἶσαι Θεὸς καὶ δοῦλοί σου ἐκεῖνοι,
ὅτ' ἡ ζωή μας κτῆμά σου, καὶ οἱ λαοί σου κτήνη.
Κἀνεὶς δὲν εἶναι κτῆμά σου· οἱ ἄνθρωπ' εἶναι ἴσοι,
καὶ τοῦ Θεοῦ ἀπαρνητὴς εἶν' ὅστις τυραννήσῃ.
Κἀνεὶς δὲν εἶναι κτῆμά σου. Ἰδὲ, οἱ ὁπλοφόροι
ὅσοι ἀψήφως κεφαλὴν ἐγείρουσ' εἰς τὰ ὄρη...
Ἐκλήθης νὰ τοὺς ὁδηγῇς πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.
Τοὺς τυραννεῖς· ἀντέκρουσαν τὴν βίαν μὲ τὴν βίαν.
Δὸς, ἄλλην δὸς διεύθυνσιν εἰς τὰ φρονήματά σου·
τῶν πολιτῶν τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν τιμὴν σεβάσου.
Καθεὶς ἂς ἔχῃ ἄδειαν τὰς πράξεις σου νὰ κρίνῃ.
Εἰς ἐλευθέρων κεφαλὰς ἂς μὴ ἐπιβαρύνῃ
βαμμέν' εἰς αἷμ' ἀνένοχον ἡ ἀψηφός σου πτέρνα.
Καθὼς τοὺς ἄλλους κυβερνᾷς, καὶ σεαυτὸν κυβέρνα,
καὶ τότε, τότε θὰ ἰδῇς πλησίον σου νὰ σπεύσω,
καὶ μὲ χαρὰν τὸν θρόνον σου νὰ θέλω νὰ δουλεύσω.
Οἱ λόγοι μου δὲν σ' ἔπεισαν, οὐδ' ἦσαν ἵνα πείσουν·
ὁμολογεῖς πλὴν πῶς ἀρκοῦν διὰ νὰ ἐξηγήσουν
πῶς, ὅταν ὅλοι πρόθυμοι περικυκλοῦν τὸν θρόνον,
ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ αὐτῶν μακρύνομ' ἐγὼ μόνον.

ΑΛΗΣ

Αὗται εἶν' αἱ ἰδέαι σου καὶ τὰ μαθήματά σου;
Αὐτὰ τὰς νύκτας μελετᾷς εἰς τὰ τετράδιά σου;
Ὢ ἡ μεγάλη σας αὐτὴ, θερμή σας φαντασία!
Περιφρονεῖτε ὡς μηδὲν τῆς γῆς τὰ μεγαλεῖα·
πῶς τὴν σοφίαν μόνοι σας εὑρήκατε θαῤῥεῖτε·
εἶναι προλήψεις ὅλ' ἡ γῆ, καὶ σεῖς ὀρθῶς φρονεῖτε.
Σεῖς θὰ κρημνίσητε ναοὺς καὶ βασιλέων θρόνους,
τῆς ἀρχικῆς ἰσότητος θὰ φέρητε τοὺς χρόνους,

Digitized by Google

τὴν γῆν θὰ ὀργανίσητε εἰς ἰδικάς σας βάσεις,
σκορπίζοντες πυρκαϊὰς, σεισμοὺς κ' ἐπαναστάσεις!
Ὢ! τὰ γνωρίζω ὅλ' αὐτὰ πολὺ καλήτερά σας.
Παιδαριώδης οἴησις πληροῖ τὰς κεφαλάς σας
καὶ κόσμους σᾶς τερατουργεῖ· λαμπροὺς ἡ ἀφροσύνη·
ὁ πρῶτος ὅμως ἄνεμος τὰ σχέδιά σας σβύνει.
Σεῖς θ' ἀνατρέψητε τὴν γῆν; — Ναὶ, σεῖς ποῦ τὸ βιβλίον
δὲν παρῃτήσατε προχθὲς ἀκόμ' εἰς τὸ σχολεῖον!
Δὲν ὠφελεῖ φιλόσοφος τὰς χεῖρας ὅταν δένῃ.
Προσμένει ὡς τὸν τάφον του ὅστις ἀργὸς προσμένει.
Υἱέ μου, καθὼς ἤρχισα πρέπει καὶ σὺ ν' ἀρχίσῃς.
Τὰς ὥρας δὲν ἠσώτευον εἰς ὀνειροπολήσεις.
Ἐνέργεια, ἐνέργεια, ζωὴ, ἀνησυχία!
ἀλλέως ὀνειρεύεσαι εἰς μάτην μεγαλεῖα.
Βρέφος, σχεδὸν εἰς σπάργανα ἀκόμη, ἐκοιμώμην,
ὁπότε ἀψηφήσαντες τῶν νεύρων μου τὴν ῥώμην,
ἐχθροὶ μὲ περιέζωσαν ὡς ὄφεις λυσσασμένοι.
Ἀλλὰ ἠγέρθην, κ' ἔπεσαν ἐμπρός μου σπαραγμένοι.
Κανεὶς δὲν ἐφαντάζετο τὸ εὐκλεές μου μέλλον.
Ἐμπρός μου ὄρη ἔβλεπον, συμπλέγματα σκοπέλων·
ἂν ἤμην ἄλλος, ἔπρεπε νὰ ὀπισθοδρομήσω.
Ἓν πήδημα καθὼς πηδῶ, — καὶ ἔμειναν ὀπίσω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Εὐτόλμως τὰ ἐπήδησας· ἀλλ' ὅταν τὰ ἐπήδας
τοὺς στεναγμοὺς δὲν ἤκουσας, τὰ δάκρυα δὲν εἶδας,
οὐδ' ὅσον αἷμα ἔβρεχε τὰς σιδηρᾶς σου πτέρνας.
Ἀραὶ δὲν σ' ἐθορύβησαν ἐκεῖ ὁποῦ ἐπέρνας;

ΑΛΗΣ

Υἱέ μου, μὴ ἐνόμισας πῶς νὰ προβῇς ἠμπόρεις
μὲ φρένας νέου μαθητοῦ καὶ μὲ καρδίαν κόρης;

Digitized by Google

Ἡ τύχη θέλει πόλεμον, ὁ βίος εἶναι πάλη,
καὶ ἀπαιτεῖται δύναμις θελήσεως μεγάλη.
Ναὶ, ἴσοι εἶν' οἱ ἄνθρωποι καὶ φίλαρχοι ἐπίσης,
πλὴν γίνεσαι ἀνώτερος ἀφ' ὅποιον κρημνίσῃς.
Τὸν θρόνον ὁποῦ κυβερνᾷς ἂν σ' ἔδωκεν ἡ νίκη,
ὁ θρόνος εἶναι κτῆμά σου, δικαίως σοὶ ἀνήκει,
καὶ κτῆμα τὸ ὑπήκοον, καὶ δοῦλ' εἶν' οἱ λαοί σου.
Διάταττέ τους. Νόμος των ἂς εἶναι ἡ φωνή σου.
Αἱ τρέμουσαί των κεφαλαὶ ὅπου φανῇς ἂς κύπτουν.
Ἂν ὑψωθοῦν, σ' ἐκλόνισαν. Ἂν ὑψωθοῦν, ἂς πίπτουν.
Μὲ θησαυροὺς ποῦ ἥρπασαν καὶ μ' αἷμ' ἂς σὲ πλουτίσουν.
Τὰ ἴδια θὰ ἔπασχες ὑπήκοος ἂν ἦσουν.
Τοιαύτη ἡ κυβέρνησις, τοιαῦται αἱ ἀρχαί της,
τοιαῦτ' αἱ ἀξιώσεις της.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ματαίως τὰς ἐκθέτεις.

ΑΛΗΣ

Ἤμην πολὺ νεώτερος ἀφ' ὅ,τι εἶσαι τώρα,
ὅτ' ἤρχισα κ' ἐγὼ ζητῶν παρὰ τῆς τύχης δῶρα.
Πρὶν καλομάθ' ἡ Ἤπειρος πῶς εἶχε μὲ γεννήσει,
νὰ κύψῃ τὴν ἠνάγκασα καὶ νὰ μὲ προσκυνήσῃ.
Εἶναι καιρός σου· ἄρχισον· φανοῦ πῶς εἶσ' υἱός μου,
καὶ ἄξιος τῆς θέσεως καὶ τοῦ ὀνόματός μου.
Ναὶ, ἔμβα εἰς τὸ στάδιον καθὼς ἐγὼ ἐμβῆκα·
ὡς πολεμῶν ἐνίκησα, πολέμησον καὶ νίκα.
Τὴν φρένα ἔχε ἀνδρικὴν, τὴν καρτερίαν ζῶσου,
καὶ εἰς τὰ πρῶτα βήματα ἐγὼ εἶμ' ὁδηγός σου.

(Τὸν λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς)

Δός μοι τὴν χεῖρα. Φρόνησον καὶ πράξον ὡς συμφέρει,
καὶ οὗτος ὁ δακτύλιος τὴν τύχην θὰ σοὶ φέρῃ.

Digitized by Google

(Τῷ περᾷ πολυτελὲς δακτύλιον εἰς τὸν δάκτυλον. Ὁ Μουκτάρης ἐγγίζει τὴν χεῖρά του δι' ἄκρων τῶν χειλέων.)

Ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἔφθασαν, υἱὲ, ἀπεσταλμένοι.
Δεσμὸν φιλίας μεθ' ἡμῶν ὁ ἀρχηγός της δένει.
Τὸν χαλινόν του, φαίνεται, ἀνήσυχος δαγκάνει,
ἀγανακτῶν δεσπόται του πῶς εἶναι οἱ Σουλτάνοι.
Ὁ ἵππος ὁ Ἀφρικανὸς τὴν χαίτην του τινάζει,
καὶ τὸν βαρὺν ἱππέα του νὰ ῥίψῃ δοκιμάζει.
Πλὴν, ὁ καλὸς σατράπης μας ζητεῖ, ἂν ἠμπορέσῃ
τὴν σκάφην του εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου μου νὰ δέσῃ.
Γνωρίζει τὴν πολιτικὴν ὁ φίλος, καὶ ἠξεύρει
πῶς εὗρε δύναμιν τριπλῆν ἂν ἕνα φίλον εὕρῃ.
Ναὶ, τὰς ἀγκάλας πρὸς ἡμᾶς συμμαχικῶς ἐκτείνει.
Πλὴν ἁπλῆ τύχη μὴ θαῤῥῇς πῶς μοὶ τὸν διευθύνει.
Αὐτὸ πρὸ χρόνων προσφιλὲς τὸ εἶχον σχέδιόν μου,
καὶ ἤδη δρέπω τὸν καρπόν. Τὸν ἄγαμον υἱόν μου
διὰ τὴν θυγατέρα του μ' ἐζήτησε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πασᾶ μου,
ἐμέ;

ΑΛΗΣ

Ναὶ, εἶναι διὰ σὲ ἡ πρότασις τοῦ γάμου.
Ἐμπρός σου στάδιον λαμπρὸν, ἀνέλπιστον ἀνοίγει.
Ἡ τύχη σ' ὑπομειδιᾷ. Δράττου αὐτῆς πρὶν φύγῃ.
Δὲν πρέπει τὸ συμφέρον σου ἐγὼ νὰ σοὶ διδάξω.
Νὰ σὲ προτρέψω περιττὸν καὶ νὰ σοὶ διατάξω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἡ αἰφνηδία πρότασις μὲ θλίβει καὶ μ' ἐκπλήττει.
Αὐτὸν τὸν ἄγνωστον δεσμὸν μὴ, παρ' ἐμοῦ μὴ ζήτει.
Μὴ μὲ προστάζῃς· εἰδεμὴ θενὰ σὲ παρακούσω.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Πῶς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἄφες με τοὺς πόδας σου μὲ δάκρυα νὰ λούσω,
ναί, ἄφες ὡς ὁ ἔσχατος τῶν δούλων σου νὰ πέσω
ἐμπρός σου, ὡς ὁ ἔνοχος νὰ σὲ παρακαλέσω.
Μὴ διατάττῃς. Θύματα, καθὼς ἐπιθυμήσῃς,
σφάζεις, ὦ πάτερ μου, πολλά. Θανάτωσέ μ' ἐπίσης.
Εἰς στιγμιαίαν βάσανον ὑπόκεινται ἐκεῖνοι.
Μὴ θέλῃς νὰ μὲ τυραννῇ ἀπέραντος ὀδύνη.

ΑΛΗΣ

Τί λέγεις; Πῶς; Ἀντίστασιν μὴ ν' ἀπαντήσω μέλλω;
Δὲν θέλεις; Πλὴν δὲν ἐρωτᾷς ἀνίσως ἐγὼ θέλω;
Μουκτάρη, θὰ μ' ἀντισταθῇς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Μ' ὅλην τὴν δύναμίν μου.
Μὴ μ' ἀφαιρῇς τὴν ἥσυχον, ἀπράγμονα ζωήν μου·
μὴ μοὶ ἁρπάζῃς...

(Μετὰ θερμότητος)

Ὦ! ποτέ! Ὁ κόσμος ἂν χαλάσῃ,
ἂν ὁ Προφήτης καταβῇ, δὲν θέλει μ' ἀναγκάσει.

ΑΛΗΣ

Καὶ ἂν ἐγὼ ἐπρόσταζον;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὦ πάτερ, μὴ προστάζῃς.
Μή, πάτερ, εἰς παρακοὴν μὴ μάτην μ' ἀναγκάζῃς.
Μὴ πάτερ!

ΑΛΗΣ

Τὸν δακτύλιον αὐτὸν ὑπάγων μόνος,
θὰ δώσῃς εἰς τοὺς πρεσβευτὰς τοῦ ξένου ἡγεμόνος.

Digitized by Google

Θενὰ τὸν φέρ' ἡ νύμφη σου. Μ' ἐνόησας, υἱέ μου;
Τὸ θέλω. Ὕπαγε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

'Εγώ;... 'Εγὼ ποτέ!... ποτέ μου.

(Περιπατεῖ λίαν ἐξημμένος.)

ΑΛΗΣ

Ποτέ σου, λέγεις; Ὁ Πασᾶς λοιπὸν σοὶ τὸ προστάζει.
Ὕπαγε.... μήπως ὀργισθῶ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τὸ αἷμά μου χαχλάζει,
καὶ μετὰ βίας δύναμαι τὴν γλῶσσαν νὰ καθέξω.
Εἶσαι πατήρ....

ΑΛΗΣ

Ὡμίλησα, καὶ μένεις ἔτι; Ἔξω!
Ἐπρόσταξα.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

'Ακίνδυνος δὲν εἶμαι, βεβαιώσου.
Πῶς εἶμαι, ὅταν μαίνωμαι, μὴ λησμονῇς, υἱός σου.

(Ῥίπτεται ἔξω ἐν μεγίστῃ ἐξάψει.)

ΑΛΗΣ

Σκηνὴ τῷ ὄντι θαυμαστή. Αἴ! ὅταν ἀπειθήσῃς,
'Αλῆν, 'Αλῆν μὴ μὲ εἰπῇς ἂν δὲν μετανοήσῃς.

(Ὑπάγει πρὸς τὴν τράπεζαν καὶ θεωρεῖ τινα ἔγγραφα. Εἰσέρχεται ὁ)

ΧΑΣΑΝΗΣ

Αὐθέντα μου, ὁ ἱερεὺς ἀπ' ἔξω περιμένει.

(Ὁ 'Αλῆς νεύει καὶ ὁ Χασάνης ἐξέρχεται. 'Εν ᾧ δ' ὁ 'Αλῆς ἀκινήτως ἀναγινώσκει, ἐμβαίνει ὁ **ΜΕΛΕΤΙΟΣ** καὶ ἵσταται μακράν. Ὁ 'Αλῆς ὡς κατὰ τύχην ὑψοῖ πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματα)

ΑΛΗΣ

Σὺ εἶσαι ποῦ συνέλαβον τὴν νύκτα νὰ ἐβγαίνῃ;

Digitized by Google

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ναί, εἶμ' ἐγώ.

ΑΛΗΣ

Τί ἔκρυπτες τὰ διαβήματά σου;
Οἱ θησαυροί μου εἵλκυσαν τὴν ἁγιότητά σου,
ἢ σχέδιον ἀπόκρυφον ἐρώτων παρανόμων
εἰς τοῦ γυναικωνίτου μου σ' ὡδήγησε τὸν δρόμον;
Καλόγηρος μοὶ φαίνεσαι. Τοὺς ῥασσοφορεμένους
σᾶς, εἰς τοῦ κόσμου τὰ καλὰ σᾶς ἐθαῤῥοῦσα ξένους.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Δὲν μ' εἵλκυσαν οἱ θησαυροί, καρποὶ τῆς ἀδικίας,
οὐδ' ὁ γυναικωνίτης σου, ἁρπάγματα τῆς βίας.
Ὑπάρχει ἄλλος ἰσχυρὸς τῆς τύχης μου μαγνήτης,
δι' ὃν τὴν τύρβην τῶν αὐλῶν ζητεῖ ὁ ἐρημίτης.
Πλὴν τώρα μὲ συνέλαβες, καὶ σχεδιάζεις ἴσως
πῶς νὰ κορέσῃς σήμερον τὸ παλαιόν σου μῖσος.

ΑΛΗΣ (τὸν παρατηρεῖ)

Καλόγηρε, καὶ ἀλλαχοῦ σ' ἀπήντησα, νομίζω.
Πότε σὲ εἶδα λησμονῶ, καὶ πόθεν σὲ γνωρίζω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Μὲ εἶδες, ἂν τὴν ἐποχὴν ν' ἀκούσῃς δὲν φοβῆσαι.
Τὴν κώμην ποῦ ὠνόμαζον Γαρδίκι ἐνθυμεῖσαι;

ΑΛΗΣ

Γαρδίκι;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐλησμόνησας;

ΑΛΗΣ

Τί θέλεις μὲ τὴν κώμην;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Μόνος ἐγὼ χριστιανὸς ἐν μέσῳ εὑρισκόμην

Digitized by Google

τῶν ἰσχυρῶν προμάχων της, τῶν ἔπειτα θυμάτων,
οὓς μόνον κατετρόπωσας προδοὺς αὐτοὺς καὶ σφάττων.
Τότ' ἦσο νέος, ἔφλεγε τὸ πνεῦμα θέρμης πλῆρες·
πυρκαϊὰς ὑπέσχοντο οἱ πρῶτοί του σπινθῆρες.
Ἀκάθεκτα εἰς τῆς γοργῆς καρδίας σου τὰ βάθη
καὶ πρώϊμ' ἀνεπτύσσοντο κ' ἐμάχοντο τὰ πάθη.
Τότ' εἰς τὸν πρῶτόν της βρασμὸν ἐκάχλαζ' ἡ νεότης.
Κινδύνους, δόξαν ἤθελες ὁ νέος στρατιώτης.
Ἐκεῖ ποῦ ἄλλοι ἔτρεμον, σὺ μόνος ἐμειδίας·
ὡς γέρων ἦσουν συνετὸς, ὡς νέος τολμητίας.
Ἐχθρός μας, ὅμως εἴδωλον τοῦ θαυμασμοῦ μας ἦσουν.
Πλὴν ἔκτοτ' ἠδυνήθησαν τινὲς νὰ σ' ἐννοήσουν.
Εἰς τῆς πυκνῆς ὀφρύος σου τὰ σκιοφόρα τόξα
διὰ κηλίδων αἵματος ἐγράφετο ἡ δόξα.
Ἐκεῖ αἱ ῥίζ' ἐφαίνοντο τοῦ δένδρου τῆς ψυχῆς σου,
ἐκεῖ ἡ μαύρη τύχη μας, κ' οἱ ἄγριοι σκοποί σου.
Ὁπόταν εἰς τοῦ ἵππου σου ἀκάματος τὴν ῥάχιν,
παρὼν, μαχόμενος παντοῦ, διηύθυνες τὴν μάχην,
κ' ἐνόμιζες τὸ τρόπαιον νὰ στήσῃς νικηφόρος,
ἐμπρός σου τότε εἷς ἱππεὺς ἐφάνη μαυροφόρος.

ΑΛΗΣ

Τὸν ἐνθυμοῦμαι, μάλιστα· ὡς στρόβιλος ἀνέμου
θερίζων εἰς τὴν συμπλοκὴν ἐχύθη τοῦ πολέμου.
Ὅπου ἐπέρνα, ἔφερεν ὁ μαυροφόρος θρῆνον,
ὁ ᾅδης ὡς ἂν ἔστελλε τὰ ὅπλα του κ' ἐκεῖνον.
Ὡς τέλους ἀντικρύσθημεν, κ' ἐσύραμεν τὰ ξίφη,
ἀλλὰ μᾶς διεχώρισαν τῶν πολεμούντων στίφη.
Ἔκτοτε μοῖρα, φαίνεται, τῷ ἔλαχε θανάτου·
ἀλλέως θὰ ἠκούετο ἀκόμη τ' ὄνομά του.

Digitized by Google

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Οὐχί. Ὅταν ἡ πόλις του ἐσύρθ' εἰς τὸ σφαγεῖον,
μόνος αὐτὸς διέφυγε τὴν σφαῖραν τῶν δημίων.
Ἂν δὲν ἀκούῃς τ' ὄνομα, ἀκούεις τὴν φωνήν του.

ΑΛΗΣ

Πῶς; πῶς;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐμπρός σου ἵσταται, καὶ βλέπεις τὴν μορφήν του.
Ὁ μαυροφόρος εἶμ' ἐγώ.

ΑΛΗΣ

Αὐτὸς ποῦ μ' ἐπολέμει;
Ὁ Γαρδικιώτης; — Ζήτημα ἔχεις κἀνέν; Εἰπέ μοι.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Πασᾶ μου, ἔχω ζήτημα, καὶ δίκαιον, ἐλπίζω.
Ἀπόδος μοι τὴν κόρην μου.

ΑΛΗΣ

Τί κόρην; Δὲν γνωρίζω,
οὐδ' ἤκουσα τὴν κόρην σου ποτέ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὅτ' εἶν' ἐκείνη
ἂν δὲν γνωρίζῃς, πλὴν γνωστὴ θὰ σ' εἶναι ἡ Φροσύνη.

ΑΛΗΣ

Εἶν' ἡ Φροσύνη κόρη σου; Συγχαίρω· νὰ σοὶ ζήσῃ.
Ἡ φύσις πλουσιώτερα ποτὲ δὲν θὰ προικίσῃ,
οὐδὲ εἰς ἄλλην ἔδωκε χαρίτων τόσα πλήθη.
Αὐτὴ διὰ διάδημα καὶ θρόνον ἐγεννήθη.
Καὶ ποῦ περιεφέρεσο ὡς τώρα;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Εἰς τὰ μέρη
ὅπου τῆς τύχης ἡ ὀργὴ μὲ εἶχε περιφέρει.

Digitized by Google

Διῆλθα τὰ ἐρείπια τοῦ πατρικοῦ ἐδάφους,
κ' ἐκάθησα εἰς τοὺς γυμνοὺς τῶν ἀδελφῶν μου τάφους,
καὶ εἶδα ὅσα βάσανα οἱ ζῶντες ὑποφέρουν.

ΑΛΗΣ

Τί ἤκουσας; περὶ ἐμοῦ τί κρίσιν ἐπιφέρουν;
Μὲ ἀγαποῦν; ἢ κλαίεται τὸ πλῆθος ποῦ μὲ τρέμει;
ἢ μὲ φοβοῦνται; Ἄκουσον· ἀλήθειαν εἰπέ μοι.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀλήθειαν θὰ ἤκουες καὶ ψεῦδος ἂν μ' ἐζήτεις.
Ὁ στρατιώτης ἄλλοτε καὶ ἤδη ἐρημίτης
εἰς οὐδετέραν τῶν σχολῶν ἐσπούδασεν ἀπάτην.
Πῶς οἱ λαοὶ σὲ κρίνουσι τί μ' ἐρωτᾷς εἰς μάτην;
Ἐρώτα τὴν συνείδησιν τῶν ἔργων σου· ἐκείνη
ὅ,τι σ' εἰπῇ, εἶν' ἀψευδὴς φωνὴ ὁποῦ σὲ κρίνει.
Ἕρμαια δίδεις τοὺς λαοὺς εἰς ἁρπαγὴν καὶ φόνον,
εἰς πτώματα ἐστήριξας τὸν φοβερόν σου θρόνον,
ἡ χώρα σου εἰς ἔρημον θανάτου μετεβλήθη
καὶ εἰς δακρύων θάλασσαν· στενάζουσι κ' οἱ λίθοι.
Μὴ χείλη δούλων ἐρωτᾷς· ἐρώτα τὰς καρδίας.
Ἐκεῖ θ' ἀκούσῃς καταρῶν καὶ θρήνων συναυλίας.
Τὴν τυραννίαν ἔσπειρας κ' ἐθέρισας τὸ μῖσος.
Ὅσοι σὲ τρέμουν, μὴ φρονεῖς πῶς σὲ λατρεύουν ἴσως;
Ὡς φλογερὸν μετέωρον σὲ βλέπει ὁ λαός σου,
καὶ ἀναπέμπει προσευχὰς ὑπὲρ τῆς δύσεώς σου.
Ἐλευθερίαν μελετᾷ, καὶ ὡς νὰ ἔλθ' ἡ ὥρα,
κλαίει, σιγᾷ. — Διέταξας, ὡμίλησα. Σὺ τώρα
ἀπόδος μοι τὴν κόρην μου.

ΑΛΗΣ

Τὴν κόρην; Νὰ σκεφθῶμεν.
Πλὴν λέγε· δὲν βαρύνομαι.

Digitized by Google

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Τί μάτην νὰ λαλῶμεν;
Διάταξον νὰ μοὶ δοθῇ, καὶ θέλεις ἀποδείξει
πῶς πᾶν ἀνθρώπου αἴσθημα δὲν ἔχεις ἀποπνίξει.
Ἓν στόμα κἂν θεν' ἀνοιχθῇ νὰ σ' εὐλογῇ.

ΑΛΗΣ

Ἐκείνη
μᾶς ἀγαπᾷ. Εἶν' εὐτυχής. Καλήτερον νὰ μείνῃ.
Καθὼς αὐτὴ μᾶς ἀγαπᾷ κ' ἡμεῖς τὴν ἀγαπῶμεν,
καὶ θενὰ χάσωμεν πολὺ ἐὰν τὴν στερηθῶμεν.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὦ! δός την. Μὲ κατέβαλον οἱ πόνοι καὶ τὸ γῆρας.
Εἰς τοῦ παιδίου μου ποθῶ ν' ἀναπαυθῶ τὰς χεῖρας,
καὶ ἡ γλυκεῖά της φωνὴ νὰ μὲ ἀποκοιμίζῃ.
Ὦ! Δός μοι την, καὶ ὁ Θεὸς ζωὴν νὰ σοὶ χαρίζῃ.

ΑΛΗΣ

Ὦ! ἡ εὐχή σου! Πλὴν κ' ἐμὲ ἰδέ με· θεν' ἀρχίσουν
ὁμοίως εἰς τὴν κεφαλὴν αἱ τρίχες μου ν' ἀσπρίσουν.
Τότε κ' ἐγὼ εἰς τ' ᾄσματα θ' ἀρέσκωμαι. Νὰ μείνῃ
εἶναι καλήτερον. Κ' ἡμεῖς τὸ θέλομεν, κ' ἐκείνη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Παραίτει τοὺς ἀστεϊσμοὺς, Πασᾶ μου. Θὰ πηγαίνω.
Διάταξον νὰ μοὶ δοθῇ χωρὶς νὰ περιμένω.

ΑΛΗΣ

Καλόν σου κατευόδιον, ὦ πάτερ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐνθυμήσου
πῶς εἶναι κόρη μου, Πασᾶ.

ΑΛΗΣ

Ναί, ναί. Ὥρα καλή σου.

Digitized by Google

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Λοιπὸν ματαίως δέομαι. Θὰ μοὶ τὴν ἀφαιρέσῃς!
Τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου θὰ πίῃς, νὰ κορέσῃς
τὸ μῖσός σου τὸ ἄσβεστον, καὶ τὴν ψυχήν σου τήκει
ὁ φόβος μὴ ἀναστηθῇ μαζῆ μου τὸ Γαρδίκι;
Πλήρης, φρονεῖς, ὁ ἀριθμὸς δὲν ἦτον τῶν θυμάτων;

ΑΛΗΣ

Καλόγηρε, τὰ συμπληροῖς οὕτω λαλῶν καὶ πράττων.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Νὰ μὲ φονεύσῃς; Τῆς εἱρκτῆς τὴν θύραν θὰ μ' ἀνοίξῃς.
Ἀλλὰ τοῦ συνειδότος σου τὴν ἔχιδναν θὰ πνίξῃς;
Τώρα τὸ πᾶν σὲ προσκυνεῖ καὶ θριαμβεύεις τώρα.
Πασᾶ, θὰ ἔλθῃ φοβερὰ τῆς κρίσεως ἡ ὥρα.
Τότε φρικτὰ, καὶ πλέοντα εἰς τὸ πυκτόν των αἷμα
τὰ σφάγιά σου περὶ σὲ θὰ ἐγερθοῦν, τὸ βλέμμα
εἰς οὐρανὸν στηρίζοντα, ὁπόθεν μετὰ φρίκης
θ' ἀκούῃς νὰ σὲ προσκαλῇ τὴν σάλπιγγα τῆς δίκης.
Ἐν ὅσῳ ἔχεις τὸν καιρὸν πράξ' ἓν καλὸν καὶ σώσου.
Ἀπόδος τὴν Φροσύνην μου.

ΑΛΗΣ

Αὐτ' ἦτον ἄγγελός σου.
Σὲ σώζει. Φύγε. Ὕπαγε.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κ' ἡ κόρη μου;

ΑΛΗΣ

Δὲν φεύγεις;
Μὴ μ' ἐρεθίζῃς. Δεύτερον πρὶν τὸ εἰπῶ, νὰ ἔβγῃς.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Τὴν κόρην μου εἰς τὸν Θεὸν ἀφήνω τῶν πασχόντων,
τὸν σώζοντα τὸ πρόβατον ἐξ ἄντρου τῶν λεόντων. (Φεύγει.)

Digitized by Google

ΑΛΗΣ (μόνος)

Τί λέξεις! Τί αὐθάδεια! Ἐμπρός μου νὰ τολμήσῃ...
Καὶ τί ἂν γέρων ἄσημος ματαίως φλυαρήσῃ;
Ἀλλὰ μ' ἐθύμωσεν αὐτός. Γαρδίκι! αἶ Γαρδίκι!
Μ' ἀφήρεσε τὸν ὕπνον μου ἡ κατὰ σοῦ μου νίκη.
Τί ἤθελεν ὁ ἄνθρωπος; Μ' ἐπρόσταζε! Τί γλῶσσα!
Κ' ἐγὼ πῶς τὸν ὑπέφερον νὰ ὁμιλήσῃ τόσα;
Νὰ μὲ τρομάξ' ὑπέθετεν ἐκεῖνος ὁ αὐθάδης.
Δὲν ἦτον ἄραγε σκιὰ ποῦ μ' ἔστειλεν ὁ ᾅδης;
Πῶς σᾶς φοβοῦμαι, δυστυχεῖς, ἀκόμη μὴ θαῤῥεῖτε;
Σᾶς εἶδα εἰς τὸ αἷμά σας νεκροὶ νὰ κυλισθῆτε.
Τὰ πτώματά σας, ἄθλιοι ἐσπάραξαν οἱ λύκοι.
Αἴ! δὲν θὰ τρώγῃ πάντοτε τὸν νοῦν μου τὸ Γαρδίκι.

(Ὑπάγει πρὸς τὴν τράπεζαν, καὶ θεωρεῖ τινα ἔγγραφα, ἔχων τὸν νοῦν ἀλλαχοῦ προσηλωμένον. Εἰσέρχεται μὲ δειλὰ βήματα ἡ)

ΕΜΙΝΕ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Ἆ! ἡ Ἐμινέ!

ΕΜΙΝΕ

Θαυμάζω πῶς, Πασᾶ μου,
φυλάττεις εἰς τὴν μνήμην σου ἀκόμη τ' ὄνομά μου.

ΑΛΗΣ

Πολὺ παράδοξον. Θαῤῥῶ πῶς εἶχον διατάξει
νὰ μὴ φανῇ ἀπρόσκλητος κανεὶς νὰ μὲ ταράξῃ.
Ὀσμάνη!

(Εἰσέρχεται ὁ ΟΣΜΑΝΗΣ)

Κραταιότατε Πασᾶ.

ΑΛΗΣ

Ἡ θέλησίς μου

ἐδῶ κἀνεὶς νὰ μὴ φανῇ χωρὶς τῆς προσταγῆς μου
γνωστὴ εἰς ὅλους ἔγινε;

ΟΣΜΑΝΗΣ

Κατὰ τὴν προσταγήν σου.

ΑΛΗΣ (πρὸς τὴν Ἐμινὲν)

Καὶ ἀπὸ πότε μ' ἀψηφοῦν προστάζοντα;

(Πρὸς τὸν Ὀσμάνην)

Μακρύνσου.

(Ὁ Ὀσμάνης ἀναχωρεῖ.)

ΕΜΙΝΕ

Παρήκουσα, εἶν' ἀληθὲς, καὶ σοὶ ζητῶ συγγνώμην.
Μὴ πρὸς τὴν πρᾶξιν ἀφορᾷς, καὶ στάθμισον τὴν γνώμην.
Ν' ἀνθέξω μ' ἦν ἀδύνατον. Ἢ δύ' ἢ ἀνατέλλει,
τὸ γλυκὺ φῶς του εἰς ἐμὲ ὁ ἥλιος δὲν στέλλει
ὅταν μακράν σου τήκωμαι. Πῶς ζῶ, πῶς ἀναπνέω,
φεῦ! μόνα μοὶ τὸ λέγουσι τὰ δάκρυα ποῦ κλαίω.
Θὰ ἔχυνον πικρότερα ἀνίσως ἤμην χήρα;
Καρδί' ἀφρόνως εὔπιστος, κ' ἡ ἄσπονδός μου μοῖρα
τὴν τύχην μου ἐξήρτησαν ἀπὸ τὰ βλέμματά σου.
Ὦ! ἄφες με κατόπιν σου νὰ τρέχ' ὡς ἡ σκιά σου.
Προκρίνω τὴν ἀθλίαν μου ζωὴν νὰ μ' ἀφαιρέσῃς,
παρά...

ΑΛΗΣ

Σὲ εἶπα, Ἐμινὲ, πῶς ἔχω ὑποθέσεις.
Καιρὸν δὲν ἔχω σήμερον. Πῶς μ' ἐνοχλεῖς στοχάσου.
Ἄφες τὰς κολακείας σου καὶ τὰ παράπονά σου
ἄλλοτε. Τώρα ὕπαγε καὶ ἄφες με. Θὰ γράψω.

ΕΜΙΝΕ

Ὑπάγω, ναὶ, εἰς δάκρυα τὴν θλίψιν μου νὰ θάψω.

Digitized by Google

Ἂς τρέχουν. Ἡ πικρία των τὸν πόνον μου ἂς τρέφῃ·
ἂς μοὶ δολώνῃ τὴν ζωὴν καὶ ἂς τὴν καταστρέφῃ.
Ποῦ εἶν' ἡ πρώτη σου στοργή, ἡ πρώτη σου γλυκύτης;
Παροῦσαν μ' ἐκολάκευες καὶ φεύγουσαν μ' ἐζήτεις.
Μὴ ἀποστρέφου ἀπ' ἐμοῦ καὶ τὰς ὀφρῦς συστέλλῃς.
Νὰ δείξῃς πῶς μ' ἐμίσησες, πῶς μὲ μισεῖς, μὴ θέλῃς.
Ῥίψε μ' ἓν βλέμμα πρᾶον.

ΑΛΗΣ
(ἀνυπομόνως)
Ὦ!

ΕΜΙΝΕ
Προτοῦ, ὤ! ἐνθυμήσου
πῶς πρὸς ἐμὲ ἠνοίγετο φλογώδης ἡ ψυχή σου!
Τὰς νίκας σου, τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου ἐλησμόνεις,
κ' ἐμοῦ ἐπόθεις θαυμασμόν, κ' ἐπαίνους ἐμοῦ μόνης.
Ἡ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη σου ἀνίσως ἐψυχράνθη
διότι ἐμαράνθησαν τοῦ ἔαρός μου τ' ἄνθη,
καὶ τῆς στοργῆς σου τῆς ποτὲ ἂν δὲν ἀπολαμβάνω,
εἰπέ το, καὶ πλησίον σου κἂν ἄφες ν' ἀποθάνω.

ΑΛΗΣ
Δὲν ἐννοεῖς πῶς μ' ἐνοχλεῖς μὲ περιττολογίας;
Μόλις νὰ εἶναι ἀνεκταὶ εἰς ἄλλας ἡλικίας.
Ἀρχίζει, βλέπεις, πρὸς τὴν γῆν τὸ σῶμά μας νὰ κλίνῃ.

ΕΜΙΝΕ
Γνωρίζω νεωτέρα μου πῶς εἶναι ἡ Φροσύνη.

ΑΛΗΣ
Αἴ! πῶς; Αὐτὸ εἶναι πολὺ, αὐθάδεια μεγάλη!
Σὲ βεβαιῶ πῶς, Ἐμινὲ, ἀνίσως ἦσουν ἄλλη...
Ἄκουσον. Πάσχεις. Σ' ὠφελεῖ τῆς ἐξοχῆς ἡ φύσις.
Καλὸν τὰ Ἰωάννινα ἐπὶ καιρὸν ν' ἀφήσῃς.

Digitized by Google

Κατάλληλον θενὰ ἰδῶ νὰ σ' εὕρω ἀγροικίαν.
Ὕπαγε τώρα· ἢ ἐγὼ ὑπάγω. Ἔχ' ὑγείαν. ('Αναχωρεῖ.)

ΕΜΙΝΕ (μένει ἐπὶ στιγμὰς ἄφωνος, καὶ ὡς ἔτι ἀκούουσα)

Τί εἶπεν; Ἦτον ὄνειρον, τῆς δυστυχίας πλάσμα;
Ποῖον φρικῶδες σχίζεται πρὸ τῶν ποδῶν μου χάσμα!
Ζῶ ἔτι, ζῶ, καὶ πέριξ μου εἰσὶ γνωστά μου ὄντα;
Ὡμίλει τώρα ὁ Πασᾶς, ἢ κεραυνὸς ἐβρόντα;
Τὸν ἤκουσα; Ἐνόησα τί εἶπεν; Ἡ ἀθλία
ἐνόησα! Δὲν μ' ἀπατᾷ φρικώδης ὀπτασία.
Ἀποβληθεῖσα! Μισητή! Αἱ φρένες δὲν ἀντέχουν!...

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἔρχεται)

Σ' εὑρίσκω μόνην, ἀδελφή, καὶ δάκρυα σὲ βρέχουν!
Ἡ ὄψις τοῦ προσώπου σου ὡς τῶν νεκρῶν! Θεέ μου!
Ἠξεύρω· τώρα ὁ Πασᾶς ἐξῆλθεν. Ἐμινέ μου,
ἠξεύρω καὶ τί εἴπατε, καὶ ὅλα τὰ ἠξεύρω.
Προεῖδα ὅ,τι ἔγινε, καὶ ἔτρεξα νὰ σ' εὕρω.
Νὰ σ' ἐμποδίσω ἤθελον, νὰ σὲ προετοιμάσω,
ἀλλ' εἶχες φύγει. Διατί ἐγκαίρως νὰ μὴ φθάσω!
Μὴ κλαίῃς, φίλη Ἐμινέ.

ΕΜΙΝΕ (σπογγίζουσα τὰ δάκρυά της)

Δὲν κλαίω, ἀδελφή μου.
Ὅμως τοιαύτη διατί νὰ εἶναι ἡ ψυχή μου;
Ὡς καταιγὶς τὰ ὕδατα ἡ θλῖψις τὴν ταράττει,
ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὰ ἴχνη της ὡς εἰς χαλκὸν χαράττει.
Ὦ! εἶμαι, εἶμαι δυστυχής!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναί, νύμφη, σὲ λυποῦμαι.
Τοῦ ἀδελφοῦ μου τὴν πρὸς σὲ λατρείαν ἐνθυμοῦμαι.

Digitized by Google

Καθήμενος πλησίον σου, τὰ πάντα ἐλησμόνει.
Σὺ ἦσο μόνη του φροντὶς, καὶ σὺ χαρά του μόνη.
Ἐν μέσῳ τόσης δόξης του καὶ τόσων λαμπροτήτων,
πᾶς στοχασμός του διὰ σὲ καὶ πᾶν του βλέμμα ἦτον.
Καθὼς σ' ἐλάτρευε θαῤῥῶ πῶς ἀγαποῦν ὀλίγοι.

ΕΜΙΝΕ

Ὦ! βαθυτέραν τὴν πληγὴν ὁ λόγος σου μ' ἀνοίγει.
Ὅταν ἡ τύχ' ἡ ἀπηνὴς μὲ καταῤῥίπτ' εἰς σκότη,
μοὶ εἶναι ἄλγος πρόσθετον ἡ λάμψις μου ἡ πρώτη.
Ὦ! ἄφες τὴν παραίνεσιν καὶ τὴν παρηγορίαν.
Δὲν θεραπεύει. Τῆς πληγῆς αὐξάνει τὴν πικρίαν.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τῷ ὄντι τὸ ἐπρόφεραν τ' ἀπάνθρωπά του χείλη;
εὐσπλάγχνως προσποιούμενος κᾂν πῶς δὲν σοὶ ὡμίλει;
Τί σ' εἶπε; τί;

ΕΜΙΝΕ

Φεῦ! ἀγνοῶ. Δὲν ἦτον ἡ ψυχρότης
τοῦ βλέμματός του ἱκανὴ τοῦ ἤθους του προδότις;
Ὄχι! δὲν ἦτον. Εὐκρινῶς ἀκόμη μ' ἐξηγήθη.
Μοὶ εἶπεν... ὤ! μὴ ἀπορῇς. Μ' ἐξέσχισε τὰ στήθη
ἀδιαφόρως, μ' ἥσυχα τὰ βλέμματα. Ὦ φίλη,
μὴ ἀπορῇς. Εἰς ἐξοχὴν μοὶ εἶπε θὰ μὲ στείλῃ.
Εἶναι ὀρθόν. Πῶς ἀγαπῶ τὴν ἐξοχὴν ἠξεύρει.
Ἐκεῖ καὶ ἡ ὑγεία μου βελτίωσιν θὰ εὕρῃ. (Γελᾷ μετ' ἀπελπισίας.)
Καιρὸς νὰ χύσῃ ἔλαιον, ὅτι ὁ λύχνος σβύνει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Δι' ἐδικήν σου βάσανον ἐπλάσθη ἡ Φροσύνη.

Digitized by Google

Εἴθε ἡ χεὶρ ἡ εὔσπλαγχνος ὁποῦ τὴν εἶχε σώσει
ποτὲ εἰς τὴν φροντίδα σου νὰ μὴ τὴν εἶχε δώσει.
Ὡς μήτηρ τὴν ἀνέθρεψας, καὶ ἦτον προσφιλής σου.
Ἰδοὺ ἡ εὐχαρίστησις καὶ ἡ ἀνταμοιβή σου.
Τὸ στόμα ποῦ ἠσπάζεσο παρθενικὸν καὶ θάλλον
γυμνάζεται καὶ μειδιᾷ διὰ φιλήματ' ἄλλων.
Οἱ ὀφθαλμοί της εἰς τὴν γῆν ὡς πρότερον δὲν κύπτουν,
ὅταν μετ' ἄλλων ὀφθαλμῶν ἐρωτικῶς συμπίπτουν.
Ἀναμφιβόλως, ὀφθαλμοὶ ὡραῖοι καὶ μεγάλοι!
Τὸ αἴθριόν της μέτωπον, τὰ καθαρά της κάλλη,
τὴν παριστῶσιν ἀληθῆ τῆς ἀρετῆς εἰκόνα.
Πολλάκις πλὴν ἐξαίρεσις ὑπάρχ' εἰς τὸν κανόνα,
καὶ εἶν' ἐξαίρεσις αὐτή.

ΕΜΙΝΕ

Ἐκείνη τί μοὶ πταίει;
Τί πταίει ἂν τὸ βλέμμα της τὰ ξένα στήθη καίῃ;
ἂν αἱ καρδίαι πρὸς αὐτὴν πετῶσιν αὐτομάτως,
ἂν εἶναι ἀπροσμάχητον τοῦ κάλλους της τὸ κράτος;
Ἡ τύχη μόνη μ' ἔπταισεν.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἀπόβαλέ την, φίλη,
καὶ ὁ Προφήτης εὐτυχεῖς ἡμέρας θὰ σοὶ στείλῃ.
Ὀργίζεται ὑπὲρ αὐτῆς πῶς εἶσαι τῆς ἀπίστου,
καὶ εἶν' αἱ δυστυχίαι σου συνέπειαι ὀργῆς του.
Νὰ ἐξετάζῃς περιττὸν ἂν πταί' ἢ ἂν δὲν πταίῃ.
Ὥραν καλὴν δὲν θὰ ἰδῇς ἐν ὅσῳ ἀναπνέει.
Διὰ νὰ ζῇς, νὰ σ' ἀγαπᾷ ὡς πρὶν ὁ ἀδελφός μου,
τὸ βλέπεις, πρέπει νὰ χαθῇ ἐκείνη ἐκ τοῦ κόσμου.

ΕΜΙΝΕ

Ἢ ἐγὼ πρέπει νὰ χαθῶ, διὰ νὰ ζῇ ἐκείνη.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται.

ΕΜΙΝΕ

Φροσύνη! Ἆ Φροσύνη! (Ἐξέρχεται.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μόνη)

Καλά! Νὰ ζήσῃς, νύμφη μου! Κατὰ τὸ σχέδιόν μου!
Ν' ἀσπαίρῃς σὲ κατέφερα ὑπὸ τὸν χαλινόν μου.
Ἀκόμη θενὰ μὲ ἰδῇς, καὶ θὰ εἰπῇς, ἐλπίζω,
κατὰ τὸν νοῦν τοὐλάχιστον πῶς ὅλους σᾶς ἀξίζω.
Ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται· μικρὸν ἀκόμη βῆμα (Γελᾷ.)
καὶ ἔπειτα τὰ κάλλη της θὰ λάμπουν εἰς τὸ μνῆμα.
Ἢ, καὶ τὸ μνῆμα περιττόν.

ΑΛΗΣ

(εἰσέρχεται)

Ἆ! ἀδελφή!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Ἔχω χαρὸν, μοὶ φαίνεται, νὰ σὲ ἰδῶ κοντά μου.
Τί γίνεσαι;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Δὲν ἤθελον νὰ σὲ συχνοσυγχύζω.
Πόσον σοὶ εἶναι ὁ καιρὸς πολύτιμος γνωρίζω.
Πλὴν τώρα, ὅλα κατ' εὐχήν. Σὲ τρέμουν οἱ ἐχθροί σου.
Ὅπου τὸ ξίφος σου φανῇ, ἡ νίκ' εἶν' ἐδική σου·
ὅπου δ' ἐκεῖνο νὰ συρθῇ δὲν κατορθοῦτ' εὐκόλως,
ἐκεῖ φρονίμως συμπληροῖ τὴν δύναμιν ὁ δόλος.
Οἱ ἀετοὶ ποῦ φωλεὰν τ' ἀνδρεῖον εἶχον Σοῦλι,
μὲ κρεμαστὰς τὰς πτέρυγας σὲ προσκυνοῦσι δοῦλοι.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ (ἰδιαρέσκως)

Ἂν, ἀδελφή μου, ἤθελεν ἡ φύσις νὰ χαρίσῃ
εἰς ὅλους ὅμοιον τὸν νοῦν, θὰ ἦσαν ὅλοι ἴσοι,
θὰ ἦσαν ὅλοι ἥρωες καὶ ὅλοι ἡγεμόνες.
Πλὴν, ἀδελφὴ, τ' ἀνάπαλιν διδάσκουσ' οἱ αἰῶνες.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναὶ, σὺ σαφῶς ἐδίδαξας πόσον ὁ εἷς σημαίνει,
ὅτ' εἰς τὸ πλῆθος ἡ ἰσχὺς δὲν εἶναι δεδεμένη,
ἀλλ' εἰς τὸ πνεῦμα. Ταπεινὸς, τῆς τύχης σου ἐργάτης,
ἀνεῤῥιχήθης μόνος σου, κ' εἰς θρόνον διατάττεις.
Δὲν ἀπορῶ πῶς ἔσεισας τὸν θρόνον τοῦ Σουλτάνου.
Εἶναι σαπρὸν τὸ στέλεχος τοῦ γέροντος πλατάνου·
πῶς ὅμως τοὺς Ἁρματωλοὺς, τοὺς λέοντας τοῦ ὄρους
εἰς εὐπειθεῖς σου ἔκαμψας τοῦ θρόνου δορυφόρους,
ἐκ τοῦ χαλύβδου τῶν ψυχῶν αὐτῶν τῶν ἐλευθέρων
ἁλύσεις πῶς ἐχάλκευσας τῶν ὄχλων τῶν ἑτέρων,
εἰς τοῦτο μένει, ἀδελφὲ, βωβὸς ὁ θαυμασμός μου.
Σοὶ χρεωστοῦν τὸ μάθημα οἱ δυνατοὶ τοῦ κόσμου.

ΑΛΗΣ

Σὺ, ὅταν παίζῃς τοὺς πεσσοὺς, ἐλπίζεις νὰ κερδήσῃς
ἐὰν τῶν ψήφων ἀγνοῇς ἀξίαν καὶ κινήσεις;
Ψῆφ' εἶναι εἰς τὰς χεῖράς μας οἱ ἄνθρωποι. — Τοὺς ξένους
ἐκ τῆς Αἰγύπτου πρὸς ἡμᾶς ἐνταῦθα στελλομένους,
τοὺς εἶδες.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναὶ, κ' ἐθαύμασα. Πῶς ἔρχονται; τί θέλουν;
Ὁποῖον νέον θρίαμβον τῆς τύχης σ' ἀναγγέλλουν;

ΑΛΗΣ

Εἶδες ποτέ σου, ἀδελφὴ, τὸν ῥύακα τοῦ ὄρους;
Μικρὸς τὸ πρῶτον, εἰς χαμπὰς πλανᾶται διαφόρους,

Digitized by Google

ὑπὸ τὸ χόρτον σύρεται, ἀψόφως κελλαρίζει·
πλὴν ὅσῳ μᾶλλον προχωρεῖ, ὀγκοῦται καὶ ἀφρίζει·
τοὺς καταῤῥάκτας, τοῦ βουνοῦ τὰ ὕδατα μαζώνει,
καὶ ὡς ἀνδρεῖος ποταμὸς τὰ δάση ἐκριζώνει.
Οὕτω κ' ἡμεῖς. Ἡ Αἴγυπτος ἡμῶν τὴν συμμαχίαν
ἐπιζητεῖ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μέγα! λαμπρόν! Τοιαύτην εὐτυχίαν
ἀνέλπιστον ἐνόμιζον. Ἀνίσως ἐπιτύχῃ,
δὲν βλέπω ποῦ θενὰ σταθῇ ἡ ἔνδοξός σου τύχη.
Λοιπὸν ἐδέχθης;

ΑΛΗΣ

Ὁ Πασᾶς ἐγγύησιν καὶ χάριν
διὰ τὴν κόρην του ζητεῖ νὰ δώσω τὸν Μουκτάρην.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ ὁ Μουκτάρης ἔμαθε τὴν τύχην του; Ἠξεύρει
πῶς χρεωστεῖ...

ΑΛΗΣ

Τί νὰ σ' εἰπῶ; Ποῦ δύναται νὰ εὕρῃ
τοσαῦτα πλούτη καὶ τιμάς, τοσαῦτα μεγαλεῖα;
Τὸν νοῦν του πλὴν ἐστρέβλωσαν τὰ φλύαρα βιβλία.
Ἰδεολόγος μ' ἔγινε.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τὰ συνετά σου τέλη
δὲν ἐννοεῖ; Δὲν πείθεται; Ἀρνεῖται;

ΑΛΗΣ

Ναί, δὲν θέλει·
νεανικὴ, παράλογος ἡ ἰδιοτροπία.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἆ! δὲν ἠθέλησε λοιπόν;

Digitized by Google

(Κατ' ἰδίαν, ἀλλ' ὥστε ν' ἀκούηται ὑπὸ τοῦ 'Αλῆ)

'Εὰν ἡ ὑποψία...
'Ανίσως ὅσα ὁ λαὸς κρυφίως ψιθυρίζει...
Πλὴν τίς ἠξεύρει;... 'Ο λαὸς πῶς πάλιν νὰ γνωρίζῃ;...

ΑΛΗΣ

Τί ψιθυρίζει ὁ λαός; 'Οποίας φέρει κρίσεις;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὦ! τίποτε.

ΑΛΗΣ

Πῶς! Μυστικὰ δὲν θέλεις νὰ τηρήσῃς
καὶ πρὸς ἐμέ. Τί; ὁ λαὸς τί λέγει;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Φλυαρίας.
'Απίστευτα γεννήματα τερατουργοῦ ἀργίας.
Εἰς τὸν Μουκτάρην ν' ἀρνηθῶ πῶς θέλεις τόσην γνῶσιν;
Ἂν ἄλλως εἶναι ἀληθές, εἰς μάτην θ' ἀποδῶσιν
αἱ προσταγαί σου· ἄλυτος ἂς μείν' ἡ σιωπή μου.
Νὰ τὸν βιάσῃς δύναμιν δὲν ἔχεις.

ΑΛΗΣ

'Αδελφή μου,
εἶν' ἐδική μου ἡ φροντίς. Σὺ ὅμως ἀποκρίσου,
ὁποίας ὑποψίας των μ' ἐπρόδωκ' ἡ φωνή σου;
Τὸ θέλω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄφες, ἄλλοτε. Τὴν φλόγα σου φοβοῦμαι.
Τί ἤθελον κ' ἐλάλησα κ' ἐγώ; Πῶς δὲν κρατοῦμαι!

ΑΛΗΣ

Λέγε. 'Ηξεύρεις ἂν ποτὲ συνήθειά μου ἦτον
νὰ μ' ἀπειθοῦν. Προστάζω δίς, πλὴν τιμωρῶ τὸ τρίτον.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μοὶ ἐπιφέρεις βίαν. Κᾂν πῶς θενὰ συγχωρήσῃς
εἰπέ μοι.

ΑΛΗΣ

Λέγε, ἀδελφή· προσμένω νὰ λαλήσῃς.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μόνον ἡ γλῶσσα ὁμιλεῖ, ἀλλ' ὄχι κ' ἡ ψυχή μου.
Εἶν' ἄλλων παρατήρησις.

ΑΛΗΣ (λίαν ἀνυπομόνως)

Καὶ λέγουν, ἀδελφή μου;..

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πῶς ὁ Μουχτάρης ἀγαπᾷ τὴν...

ΑΛΗΣ

Ποίαν; Θὰ λαλήσῃς;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καθὼς τὸ πῦρ δὲν κρύπτεται, δὲν κρύπτεται ἡ κλίσις.
Πῶς ὁ ὀξύς σου ὀφθαλμὸς δὲν εἶχε διακρίνει
κυρία τῆς καρδίας του πῶς εἶναι... ἡ Φροσύνη;

ΑΛΗΣ

Πῶς; τί; τί λέγεις;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Κατ' ἀρχὰς ἀπίστευτον μ' ἐφάνη,
ἀλλ' ἤδ' εἰς βεβαιότητα ἡ πιθανότης φθάνει.

ΑΛΗΣ

Ἆ Χαϊνίτσα στάθμισον τὶ λέγεις. Συλλογίσου
ὅτι τὰ λέγεις πρὸς ἐμέ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Δὲν ἦτον προσταγή σου;
Ἢ πταίω ἂν διέφυγαν τὴν ὀξυδέρκειάν σου,
διότι σὲ φοβούμενοι ἐκρύπτοντο μακράν σου;

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Φοβοῦνται; Κ' εἰς τὰ πέρατα δὲν κρύπτονται τοῦ κόσμου;
Ὡς χείμαῤῥος θὰ ἐκραγῇ ὁ φλογερὸς θυμός μου·
θὰ κάμω δῆγμα σκορπιοῦ τὸ κάθε φίλημά των·
ὁ τάρταρος θεν' ἀνοιχθῇ ὑπὸ τὰ βήματά των.
Μ' ἠπάτησαν· μ' ἐχλεύαζον! Νὰ μ' ἀπατᾷ ἐκείνη!
Καὶ σὺ ψευδοφιλόσοφε!... Παμπόνηρε Φροσύνη!

(Λαμβάνει τὴν Χαϊνίτσαν βιαίως ἐκ τῆς χειρὸς)

Σὺ πλάττεις ταῦτα. Ψεύδεσαι. Ἠξεύρεις; Ὠργισμένος
εἶμαι ὡς τίγρις τῶν βουνῶν, ὡς λέων τετρωμένος.
Ἀκούεις; Λέγω, μ' ἀπατᾷς.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἀποσύρουσα τὴν χεῖρα ὡς μετ' ἀγανακτήσεως)

Ἐγὼ θὰ σ' ἀπατήσω!
Ἔχω βεβαίως ἐραστὴν ἢ θρόνον νὰ κερδίσω.
Ὦ! ἄφες με.

ΑΛΗΣ

Μὲ ἀπατᾷς.... Μουκτάρη! Ὁ προδότης!
Καὶ σὺ μὲ παίζεις δολερά, καὶ σὺ ψευδαθωότης!
Πῶς παίζεις ἐπικίνδυνα ἐγὼ θὰ σοὶ τὸ δείξω.
Μ' αὐτὰς τὰς χεῖράς μου, μ' αὐτὰς θὰ ἔλθω νὰ σὲ πνίξω.

(Ἀπέρχεται ἐν ἐξάψει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μόνη)

Καὶ ὁ βοῤῥᾶς! Οἱ ἄνεμοι παλαίουν ἐναντίοι.
Θολοῦται ὁ ὁρίζων σας, καὶ ἡ ἐλπίς σας δύει.
Τὴν θύελλαν ἐφύσησα ἐγώ, καὶ ἦλθ' ἡ ὥρα.
Τί λέγεις, χρυσῆ λέμβος μου; Σωζόμεθα καὶ τώρα;

(Ἀπέρχεται γελῶσα.)

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κατοικία τῆς Φροσύνης.

Ὅταν ἀνοίγεται τὸ παραπέτασμα, ἡ **ΦΡΟΣΥΝΗ** μόνη, κρούουσα τὴν κιθάραν τραγῳδεῖ

«Κλαῦσε, κλαῦσε, φίλη ἐρασμία.
Ὅρκος μέγας τὰς ψυχάς μας δένει·
πλὴν μακράν σου ἡ ἐλευθερία
εἰς χοροὺς ἀγρίους μὲ πηγαίνει.
Ἡ πατρὶς μὲ κράζ' ἡ σεβασμία.
Φρικτὴ ὥρα χωρισμοῦ προσμένει.»

Τὸ ᾆσμά μου, ὤ! μ' ἐκφοβεῖ ἀντὶ νὰ μὲ πραΰνῃ,
καὶ τόν' οἱ ἐξερχόμενοι δὲν εἶναι, ἀλλὰ θρῆνοι.
Ἦν τοῦ πατρός μου προσφιλές. Πῶς μ' ἦλθεν εἰς τὴν μνήμην;
Ὤ! ἔτι τὸ ἀμέριμνον παιδίον ἐὰν ἤμην,
ὁπόταν πᾶσάν μου χαρὰν ἡ τύχη δὲν μ' ἐφθόνει,
ὅταν μ' ἐξύπνουν ᾄσματα, καὶ μ' ἔθελγον οἱ τόνοι!

(Ἐξακολουθεῖ ᾄδουσα)

«Καὶ τί εἶμ' ἐγὼ ἀφ' οὗ μ' ἀφήσῃς;
Ὅ,τ' ἡ γῆ χωρὶς στολῆς ἀνθέων,
ὅ,τ' εἰς νέφη σκοτισθεῖσα δύσις,
ἢ ὁ ῥύαξ ὁ εἰς πέτρας κλαίων.
Ἅμα φύγῃς, ἀποθνήσκω πλέον.
Κἂν ἓν δάκρυ δι' ἐμὲ θὰ χύσῃς;»

Digitized by Google

«Ἔχ' ὑγείαν, φεύγω, σὲ ἀφήνω.
Εἰς ζοφῶδες προσκαλοῦμαι μέρος,
ὅπου παύουν δάκρυα καὶ ἔρως.
Τὸ πικρὸν τῆς λήθης κῦμα πίνω.
Πολεμῶν θὰ πέσω ἐλευθέρως,
πλὴν πιστὸς ὡς τέλους θὰ σοὶ μείνω.»

(Βαθμηδὸν ἡ μουσικὴ παύει. Στρεφομένη, βλέπει τὸν Μουκτάρην προσερχόμενον βραδέως)

Πῶς! Σὺ, Μουκτάρη, μ' ἤκουες;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἀγγέλων μελῳδία!
Τοιαύτη ἦτον τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἡ ἁρμονία.
Ἀλλ' οἴμοι! Καθὼς ἔπαυσε τὸ ᾆσμά σου, ὁμοίως
θὰ παύσουν συμπλεκόμεναι κ' ἐκεῖν' ἐναρμονίως.
Θὰ παύσουν, ναί.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί ἐννοεῖς; Ἡ ὄψις σου ἀλλάζει.
Ποῖον καρδίας σπαραγμὸν τὸ βλέμμα σου ἐκφράζει!
Θεέ μου! Τρέμεις! Τί αὐτὴ ἡ ταραχὴ σημαίνει;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται βιαίως)

Δὲν εἶναι τίποτε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἰπὲ, τί νέον σοὶ συμβαίνει;

(Ὁ Μουκτάρης περιπατεῖ ἀγρίως. Ἡ Φροσύνη προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν μὲ δύο ἀβέβαια βήματα, καὶ ἐπιστρέφει πάλιν.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὢ! ἦτον, ἦτον, φοβερὰ ἡ βάσανός μου ἦτον!
Στιγμὴ κολάσεων μεστὴ, καὶ τοῦ θανάτου γείτων!
Πατήρ! Ὦ σπλάγχνα τίγριδος, ἀμείλικτος καρδία!
Ἄγρια μόνα τῶν δασῶν δὲν εἶναι τὰ θηρία.

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγεις;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἡ βαθειά των πολιτική! Μὲ θέλει
ἡ Αἴγυπτος· ἀλλ' ἂν ἐγὼ τὴν θέλω δὲν τοῖς μέλει.
Τῆς Ἀφρικῆς κροκόδειλοι, ἔλθετε καὶ ῥοφᾶτε
τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου ὁποῦ κατατρυπᾶτε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁμίλησον, ὁμίλησον. Ἐγὼ δὲν σ' ἐμποδίζω.
Τίς εἶσαι σὺ, Μουκτάρη μου, καὶ τίς ἐγὼ, γνωρίζω.
Εἰς ποίαν συμφορῶν στιγμὴν σ' ἀπήντησα ἐμπρός μου!
Ὁ πρῶτος πῶς δὲν μ' ἔκαυσε σπινθὴρ τοῦ ἔρωτός μου!
Ὦ! ἡ φωνή σου, πάτερ μου, ἦτον φωνὴ ἀγγέλων.
Ἐμφρόνως μοὶ ἐδείκνυες τὸ σκοτεινόν μου μέλλον.
Ἐξώρας ὅμως ἔφθασας, ὁπόταν ἡ καρδία
πρὸς παραινέσεις τοῦ νοὸς κωφεύουσ' ἀφηνία.
Ὠνόμασας τὴν Αἴγυπτον; τὴν Αἴγυπτον, Μουκτάρη;
Ἠξεύρω· στέλλει ὁ ἐκεῖ Σατράπης νὰ σ' ἐπάρῃ.
Τῆς εὐτυχοῦς του θυγατρὸς τὸν γάμον σοὶ προτείνει.
Δὲν τὸ ἐνόησα καλῶς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (βιαίως)

Ναὶ, δυστυχῆ Φροσύνη.
Ναὶ, τοῦτο εἶναι.

ΦΡΟΣΥΝΗ (μετὰ φαινομένης ἡσυχίας, ἀλλ' ἐσωτερικοῦ ἰσχυροῦ πολέμου)

Πάτερ μου, ὦ! μὴ μ' ἐγκαταλείπῃς,
καὶ στήριξόν με εἰς αὐτὴν τὴν ἄβυσσον τῆς λύπης.
Τὰ σφάλματα δὲν πλύνονται εἰς ποταμοὺς δακρύων;...
Μουκτάρη, εἰς τὴν τύχην σου θὰ πράξῃς ἐναντίον,
ἢ τοῦ πατρός σου μελετᾷς τὸν λόγον ν' ἀθετήσῃς;
Γνωστὴ σοὶ εἶν' ἡ ἔξαψις τῆς μανικῆς του λύσσης.

Digitized by Google

Θέλει τυφλὴν ὑπακοὴν, δὲν θέλει ἀντιστάσεις.
Θὰ συντριβῇς ἀντίστασιν ἀνίσως δοκιμάσῃς.
Ὕπαγε ὅπου σοβαρὰ σὲ περιμένουν χρέη,
ὅπου εὐκλείας στάδιον, ὅπου σκοποὶ σπουδαῖοι.
Εἰς τὸν Πασᾶν ὑπάκουσον· δὲν σ' ἔπλασεν ἡ φύσις
ἀργὸς διὰ τὸν ἔρωτα καὶ δι' ἐμὲ νὰ ζήσῃς.
Ἄφες τὴν ἄγνωστον ἐμὲ, τὴν ἄσημον παρθένον.
Θὰ σὲ ἀκούω μεταξὺ τῶν διακρινομένων,
μία, ἡ πρώτη τῶν πολλῶν θὰ εἶμαι θαυμαστῶν σου,
τὸν τόπον τῆς καρδίας μου θὰ λάβῃ ἡ εἰκών σου,
κ' ἐνθυμουμένη τὰς στιγμὰς ἃς μόνας εἶχον ζήσει, (Κλαίει.)
θὰ ἱκετεύω τὸν Θεὸν διὰ νὰ μ' ἐλεήσῃ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐδῶ, καρδίαι σιδηραῖ· ἴδετε κ' εὐφρανθῆτε.
Ῥέουσ', ἴδετε, διὰ σᾶς ἐκεῖν' οἱ μαργαρῖται.
Ἀπάνθρωποι, θηλάσαντες τὸ γάλα τῶν θηρίων,
ἀνάξι' εἶσθε τῆς σπονδῆς αὐτῶν της τῶν δακρύων.
Ἐὰν νὰ μ' ἐπιβάλητε τοὺς νόμους σας θαῤῥῆτε,
εἰς πάλην μὴ κατέρχεσθε, καὶ ματαιοπονεῖτε.
Σχέδια πλάττετε σοφὰ πρὸς τὰ συμφέροντά σας,
καὶ ὕλην οἰκοδομικὴν μ' ἐξέλαβεν ὁ πλάσας.
Ἀφῆτέ με, ἂν θέλητε τὴν στερεότητά των·
εἰ δὲ, τὰ ῥίπτω κατὰ γῆς, κ' εἰς τὰ συντρίμματά των
πατῶ μὲ περιφρόνησιν τὴν σκόνιν τῶν ποδῶν μου.
Ἀκόμη δὲν ἐγεύθητε τὸν φλογερὸν θυμόν μου.
(Ἐν μεγάλῃ ἐξάψει περιπατεῖ, ὁμιλῶν ἀτάκτως.)
Ὑπακοήν! Ὑπακοήν! Τὴν διατάττ' ἡ φύσις.
Μὴ πρῶτος, μὴ τοὺς νόμους της, μὴ πρῶτος ἀθετήσῃς.
Τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου εἶν' αἷμά σου στοχάσου,
καὶ πυρπολεῖ τὰς φλέβας μου καθὼς τὰς ἐδικάς σου.

TAYLOR INST. OXFORD
Digitized by Google

Ἀπὸ τοῦ δρόμου ποῦ πατεῖς ἀκόμη στέκομ' ἔξω,
πλὴν τρέμε ὡς μ' ἐδίδαξας ἂν ἔμβω νὰ τὸν τρέξω.
Πιστὸς τῶν σκληροτήτων σου ἀντιγραφεὺς θὰ γίνω.
Εἰς λόγους τῆς καρδίας μου τὰς φλόγας δὲν θὰ σβύνω.
Εἰς ὄφεις θὰ μεταβληθῇ ἡ μελανή μου κόμη.
Εἰς φόνον δὲν ἐβάφησαν αἱ χεῖρές μου ἀκόμη,
ἀλλὰ θενὰ τρομάξετε τὴν πρώτην δοκιμήν μου.
Ὅστις καλεῖται ἄνθρωπος ἂς φεύγῃ τὴν πληγήν μου.
Θενὰ ῥιφθῶ ἐπάνω των ὡς λέων διψασμένος,
καὶ ὀλετὴρ θ' ἀναδειχθῶ εἰς τῶν θνητῶν τὸ γένος.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ τὰς ἀγρίας ἀπειλὰς, Μουχτάρη μου· πραΰνσου·
δὲν φύονται αἱ ἄκανθαι αὐταὶ εἰς τὴν ψυχήν σου.
Ταχὺ τοῦ βίου δι' ἐμὲ ἡ βίβλος θενὰ κλείσῃ.
Αἰσθάνομαι πῶς προσεχῶς τὸ σκεῦος θὰ ῥαγίσῃ,
καὶ ἡ ἐκπνέουσα ψυχὴ τὸν οὐρανὸν κυττάζει.
Σὺ δ' ἀκολούθησον, καθὼς τὸ χρέος σοὶ προστάζει.
Τῆς ἀρετῆς μ' ὑπομονὴν τὸν σπόρον ἐὰν θρέψῃς,
εἰς βίον ἄλλον τοὺς γλυκεῖς καρπούς της θενὰ δρέψῃς.
Θὰ μᾶς συνάπτῃ τότ' ἐκεῖ τὸ θρήσκευμα ἐκείνης.
Τότ' ἔσομ' αἰωνίως σὴ, καὶ τότ' ἐμὸς θὰ μείνῃς·
ἀνίσχυρα θὰ εἶν' ἐκεῖ τὸ μῖσος καὶ ὁ δόλος,
καὶ ἀσφαλεῖς τῶν οὐρανῶν θὰ μᾶς τηρῇ ὁ θόλος.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ὡς ἀφυπνιζόμενος)

Τί μουσικὴ, τίς ἄγγελος ὡμίλει παραδείσου;
Ἠχὼ τοῦ Παντοκράτορος δὲν ἦτον ἡ φωνή σου;
Ναὶ, ναὶ, ἐκεῖ ποῦ ἄφθονος ἐπάνω τοῦ αἰθέρος
ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Θεοῦ θερμὸς ἐκχεῖται ἔρως,
ὁποῦ ὁ πάγκοινος κριτὴς εἰς πλάστιγγας δικαίας
σταθμίζει τὰς καρδίας μας καὶ ὄχι τὰς ἰδέας,

Digitized by Google

ἐκεῖ θὰ ζήσω μετὰ σοῦ ἡμέρας αἰωνίας,
ἐκεῖ θὰ δρέπωμεν ὁμοῦ καρποὺς εὐδαιμονίας.
Οἱ ὀφθαλμοί μου βλέμματα ἐκστάσεως θὰ στρέφουν
πρὸς τὰς ἀκτῖνας τὰς λαμπρὰς ὁποῦ θενὰ σὲ στέφουν,
κ' ἐνῷ δοξάζω τὸν Θεὸν, εἰς τὰς ἀγκάλας χαίρων
θὰ σὲ κρατῶ ἀπέναντι τῶν καθαρῶν ἀστέρων.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὦ μέλλον τρισμακάριστον! Ὦ! πότε θ' ἀνατείλῃ
λαμπρὸς τῶν τάφων ὁ ἀστήρ;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὦ τῆς ψυχῆς μου φίλη,
θεν' ἀνατείλῃ ὁ ἀστὴρ ὅστις ποτὲ δὲν δύει,
καὶ πρὸς Θεὸν θ' ἀπέλθωμεν ἀχώριστοι νυμφίοι.

(Λαμβάνει ἀπὸ τοῦ δακτύλου του τὸ δακτυλίδιον ὅ τῷ ἔδωκε ὁ 'Αλῆς, καὶ τὸ περᾷ εἰς τὸν δάκτυλον τῆς Φροσύνης)

Αὐτὸ διὰ τὴν νύμφην μου προώρισται, ὦ κόρη.
Σὺ, νύμφη τῆς καρδίας μου, τὸ ἔμβλημά της φόρει.
Μία ζωὴ, μία ψυχὴ γινόμεθα οἱ δύω.
Ὀμνύεις ὡς τοῦ τάφου σου νὰ τὸ φορῇς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὀμνύω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (περιχαρής)

Ἔλθετε τώρ' Ἀφρικανὰ θηρία αἱμοβόρα.
Ὁ οὐρανὸς μᾶς ἔδεσε· χωρίσατέ μας τώρα.
Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Θεοῦ ὁ ὅρκος μας ἐγράφη,
καὶ ὁ δεσμὸς ἐρρίζωσεν εἰς ἱερὰ ἐδάφη.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τίς ἔρχεται, Μουκτάρη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τίς;

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐχάθημεν! Νὰ τρέξω!
Εἶν' ὁ πατήρ σου· ὕπαγε, μὴ μένῃς. Σπεῦσον ἔξω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐγὼ νὰ φύγω; διατί;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὦ! ἂν σὲ ἀπαντήσῃ,
εἰς ἔγκλημα θενὰ προβῇ. Τὸ αἷμά σου θὰ χύσῃ.
Γνωρίζεις τὴν μανίαν του. Κ' ἐμὲ θὰ μὲ φονεύσῃ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Νομίζεις; Συμφερώτερον τῷ εἶναι νὰ μὴ σπεύσῃ.

(Μένει ἐπί τινας στιγμὰς ἀμφίβολος, μέχρις οὗ πλησιάζει ὁ Ἀλῆς. Ἔπειτα ῥίπτεται ἔξω διὰ πλαγίας θύρας.)

ΑΛΗΣ εἰσέρχεται, συνοδευόμενος ὑπὸ **ΜΑΥΡΩΝ** καὶ **ΔΟΥΛΩΝ**

ΑΛΗΣ (ἀγρίως πρὸς τὴν Φροσύνην)

Τίς ἔφευγε καθ' ἣν στιγμὴν ἠρχόμην; — Ἀποκρίσου.
Δὲν ἦσουν μόνη. Λέγε μοι· τίς ἔμενε μαζῇ σου;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Λέγε· ἦτον τίς; Τί σ' ἤθελεν; Ὁμίλει.
Εἰς ψεῦδος ὅμως πρόσεχε μὴ σ' ἀνοιχθοῦν τὰ χείλη.
Σὲ διατάττω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄδειαν ζητῶ νὰ σιωπήσω.

ΑΛΗΣ

Προσμένεις ἵν' ἀποκριθῇς νὰ σὲ μετερωτήσω;
Μὴ μὲ βιάζῃς κάλλιον τὸ ὕφος μου ν' ἀλλάξω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶμ' ἐλευθέρα σιωπὴν, Πασᾶ μου, νὰ φυλάξω.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Εἴσ' ἐλευθέρα; Ὦ! ἐγώ, ἐγὼ νὰ σοὶ τὸ δείξω.

(Τὴν σύρει ἐκ τῆς χειρὸς)

Δολία, εἰς τὰ βάσανα τὸ στόμα σου θ' ἀνοίξω.

(Βλέπει τὸ δακτύλιον, καὶ μένει ὡς ἐμβρόντητος)

Αἴ! τί; Μὴ ὀνειρεύομαι;

(Τὴν λαμβάνει ἐκ τοῦ ὤμου καὶ τὴν σείει)

Ὦ πονηρά! ὤ! τρέμε!

Τὸ δακτυλίδιον αὐτὸ ποῦ ἔλαβες; εἰπέ με.
Ἀφανισμὸς καὶ ὄλεθρος! ἐκείνου εἶναι δῶρον!
Ὦ λύσσα, λύσσ' ἀκράτητος θηρίων αἱμοβόρων!
Πῶς, ποῦ τὸ ἔλαβες; Μ' αὐτὰς τὰς χεῖρας θεν' ἀνοίξω
τὴν ἄνομον καρδίαν σου. Νὰ σφάξω καὶ νὰ πνίξω!
Δολίως τὸ ἀφῄρεσας, τὸ ἥρπασας μὲ βίαν;
τὸ ἔκλεψας μὲ βδελυρὰν ἀπάτην γυναικείαν;
Εἰπέ. Βασανιστήρια φρικτὰ σοὶ προμηνύω.
Ἀρά, καὶ καταχθόνιοι κολάσεις κ' εἰς τοὺς δύω.

ΦΡΟΣΥΝΗ (ὑπερηφάνως)

Κολάσεις; Ἄλλη κόλασις, Πασᾶ μου, δὲν μ' ἐκπλήττει
ἐκτὸς τῆς συνειδήσεως, ὁπόταν μ' ἐπιπλήττῃ.
Ἐξάπτεις μάτην κατ' ἐμοῦ τὰς φλόγας τοῦ θυμοῦ σου.
Αὐτὸ τὸ δακτυλίδιον, ναί, εἶναι τοῦ υἱοῦ σου.
Τὸ ἔλαβον μὲ ἱερὰς ἀγάπης ὑποσχέσεις,
κ' ἐλπίζεις μάτην ὅσῳ ζῶ νὰ μοὶ τὸ ἀφαιρέσῃς.
Ὁ ὅρκος ὅστις τὰς ψυχὰς τῶν δύω μας δεσμεύει,
ὡς θυμιάματος καπνὸς εἰς τὸν Θεὸν ἀνέβη.

ΑΛΗΣ (ὁρμῶν πρὸς αὐτὴν)

Δός το εὐθύς.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς;

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Δός μοι το.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποτὲ ὡς ν' ἀποθάνω.

Ὤμοσα.

ΑΛΗΣ

Τί χρειάζεσαι λοιπὸν καταλαμβάνω.

(Σύρει τὸ ἐγχειρίδιον)

Τὸ δακτυλίδιον!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποτέ.

ΑΛΗΣ (τὴν σύρει ἐκ τῆς χειρός, καὶ ὑψοῖ ἐπ' αὐτὴν τὸ ἐγχειρίδιον)

Δός το εὐθὺς, σοὶ εἶπα.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Βοήθεια!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (εἰσορμᾷ ξιφήρης. Σύρει τὴν Φροσύνην, καὶ τίθεται ἐν τῇ θέσει της)

Εἰς τοῦτό μου τὸ στῆθος πρῶτον κτύπα,
ἀπάνθρωπε.

ΑΛΗΣ

Πῶς; Σὺ ἐδῶ; Πῶς τοῦτο; Τί σημαίνει;
Ὦ! Ἴσως θὰ μ' ἀντισταθῇ ἡ χείρ σου ὡπλισμένη;

(Ὁρμᾷ κατὰ τῆς Φροσύνης. Ὁ Μουκτάρης ἐμβαίνει ἐμπρός της.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἠξεύρω μόνον νὰ εἰπῶ πῶς δὲν θὰ τὴν ἐγγίσῃς,
πρὶν εἰς τὸ κρύον πτῶμά μου τὸν πόδα σοῦ πατήσῃς.
Φόνευσον πρῶτον τὸν υἱόν, κ' ἐκείνην ἐπομένως.

(Ὁ Πασᾶς κινεῖται κατὰ τῆς Φροσύνης.)

Ὀπίσω, λέγω. Μὴ τολμᾷς. Κ' ἐγὼ εἶμ' ὡπλισμένος.

(Ὑψοῖ τὸ ξίφος του, ἀλλ' ἀμέσως τὸ καταβιβάζει. Ὁ Ἀλῆς ἁρπάζει τὴν Φροσύνην ἐκ τῆς χειρός.)

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Ὦ! νὰ ἰδῶ ἂν ἠμπορῇς νὰ μετρηθῇς μαζῇ μου.
Κτύπα, κ' ἐμπόδισε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Θεέ! Προφῆτα! Οὐρανοί μου!
Πασᾶ, εὐθὺς ποῦ κινηθῇς,—οὐχὶ, δὲν σ' ἐμποδίζω,—
ἀλλ' εἰς τὸ στῆθός μου εὐθὺς τὸ ξίφος μου βυθίζω.

ΑΛΗΣ (δάκνων τὸν θυμόν του)

Ὦ! μαίνομαι!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τοῦ ἄρχοντος τὸ πρόσχημ' ἀποδύου.
Τὸν πέλεκυν ἀναφανδὸν κἂν λάβε τοῦ δημίου.
Ὦ πάτερ, ὅτ' εἶν' ἄνθρωποι ἐμπρός σου ἐνθυμήσου.
Ἂν ἠμποροῦν νὰ φαντασθοῦν τί κρύπτει ἡ ψυχή σοὺ,
ὤ! δός τους καὶ τὸν θρόνον σου, καὶ ὅ,τι σοὶ ζητήσουν,
καὶ ζήτησον ἱκετικῶς νὰ μὴ τ' ὁμολογήσουν.
Πολλά σου μέρη, ὦ Πασᾶ, γνωρίζ' ἡ οἰκουμένη.
Ἔχεις συμφέρον κἂν αὐτὸ ἀγνώριστον νὰ μένῃ.

ΑΛΗΣ (μεῖνας μέχρι τοῦδε εἰς σιωπὴν ἀγρίαν, πρὸς τοὺς δούλους)

Σεῖς, σύρατέ την ἀπ' ἐκεῖ. Εἰς ὑπογείων βάθη
ἂς περιμείνῃ—ἄγετε!—τὴν τύχην της νὰ μάθῃ.

ΦΡΟΣΥΝΗ (μέχρι τοῦδε εἰς ψυχικὴν πάλην διατελοῦσα, πίπτει λιπόθυμος)

Θεέ μου!

(Οἱ δοῦλοι ἔρχονται νὰ τὴν συλλάβωσιν. Ὁ Μουχτάρης τὴν ἔχει εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ ὑψοῖ τὸ ξίφος.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ποῖος προχωρεῖ; Τίς θέλει νὰ γνωρίσῃ
ἡ μάχαιρά μου κεφαλὰς ἂν ἠμπορῇ νὰ σχίσῃ;

(Οἱ δοῦλοι μακρύνονται. Ἐξακολουθεῖ ἡσύχως πρὸς τὸν Ἀλῆν)

Digitized by Google

Ἰδέ την, πάτερ μου, ἐδῶ. Ἰδὲ κ' εὐχαριστήσου.
Τὰ δάκρυα, τὰ βάσανα, δὲν εἶν' ἡ ἡδονή σου;
Βλέπεις αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ φῶτ' ἀποσβεσθέντα,
τὰ ῥόδα τῶν χειλέων της ὠχρὰ καὶ μαρανθέντα;
Εὐχαριστήσου· γέλασον. Ἰδοὺ κατόρθωμά σου.
Πῶς εἶσαι τόσον σκυθρωπός; Δὲν ἦτον θέλημά σου;
Ἢ, μὴ φοβεῖσαι ὁ Θεὸς ὁποῦ μᾶς ἀτενίζει
τὰ ἔργα μας μὴ ἤρχισεν ἐπάνω νὰ ζυγίζῃ;
Μὴ τρέμῃς. Θὰ προσεύχηται καὶ ὑπὲρ σοῦ ἐκείνη
πρὸς τὸν πανεύσπλαγχνον κριτήν.—Φροσύνη μου! Φροσύνη!

ΦΡΟΣΥΝΗ (ἀνοίγουσα τοὺς ὀφθαλμούς)

Ποῦ εἶμαι; ζῶ;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ζῇς, κ' εἰς αὐτὴν κρατεῖσαι τὴν ἀγκάλην.

ΑΛΗΣ (πρὸς τοὺς δούλους)

Τί τὴν κρατεῖτε; Προσταγὴν προσμένετε καὶ ἄλλην;
Σᾶς εἶπα νὰ τὴν σύρητε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ὁρμῶν ἐπάνω των)

Τίς πρῶτος θὰ τολμήσῃ;
Ὅστις ἐμίσησε ζωὴν καὶ κόσμον, ἂς ὁρίσῃ.

ΑΛΗΣ

Τίς πρῶτος; Ὤ! ἐγώ. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημά μου.
Παράδος μοι τὸ ξίφος σου· τὸ θέλω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Αἶ, Πασᾶ μου,
δεσμὸς οὐράνιος υἱοὺς συνδέει καὶ πατέρας,
πλὴν ὡς ἓν πέρας ὁ πατὴρ, τὸ σέβας ὡς ἓν πέρας,
καὶ μετ' αὐτὸ, ἴσως πατὴρ υἱοῦ τὸ στῆθος σχίζει,
ἴσως,... ἂν πρέπῃ,... καὶ υἱὸς πατέρα δὲν γνωρίζει.
Αὐτὸ μέν' εἰς τὰς χεῖράς μου.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Σκηνὴ τόσον αὐθάδης
πολὺ διήρκεσεν.

(Πρὸς τὴν Φροσύνην)

Εἰς σὲ, παράνομε, ὁ ᾅδης
θὰ τὴν πληρώσῃ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄφες το, Μουχτάρη. Τί σημαίνει;
Ἡ χείρ σου ὅπλα φέρουσα, Μουχτάρη, τί προσμένει;
Τὸ ξίφος ἄφες, κ' ἔλπιζε. Ἡ χεὶρ ἀνθρώπου φθάνει
τὰς ἀθανάτους τῶν ψυχῶν ἐλπίδας νὰ μαράνῃ;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὄχι, μὰ τὸν Προφήτην μας, ποτὲ δὲν θὰ τολμήσουν,
καὶ ἂν ἡ γῆ διαῤῥαγῇ νὰ μᾶς ἀποχωρίσουν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μουχτάρη, οὐδὲ δύνανται. Μὴ βίαν ἀντὶ βίας.
Ἂς μᾶς συλλάβουν θύματα, οὐχὶ ἐγκληματίας.
Μὴ ἀπειθῇς. Καὶ ἂν ἐδῶ μακράν σου ἀποθάνω,
πιστὴ θὰ εἶμαι νύμφη σου ἀχώριστος ἐπάνω.

(Πρὸς τοὺς δούλους)

Ὑπάγω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας)

Μεῖνε!

(Ῥίπτει τὸ ξίφος εἰς τοῦ Ἀλῆ τοὺς πόδας)

Λάβε το· αὐτὸ σοὶ χρησιμεύει.
Φροσύνη μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ μνήμη σου θενὰ μὲ συνοδεύῃ.

ΑΛΗΣ (πρὸς τοὺς δούλους)

Ἀπέλθετε.

Digitized by Google

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Προσμείνατε. Φροσύνη!... Ἆ! πηγαίνει!

(Οἱ δοῦλοι καὶ Μαῦροι ἐξέρχονται μετὰ τῆς Φροσύνης. Ὁ Μουκτάρης μένει ὡς ἀπολελιθωμένος.)

ΑΛΗΣ

Καὶ ὁ υἱός μου εἶν' αὐτός;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐμπρός μου ποῖος μένει;
Πασᾶ, κἂν τώρα ἥσυχον ἠμπόρεις νὰ μ' ἀφήσῃς.
Δὲν σοὶ κατέλιπ' ἐπ' ἐμὲ δικαίωμα ἡ φύσις.
Ἐπάτησας μ' ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδη πόδα
τοῦ ἔαρός μου, τῆς θερμῆς καρδίας μου τὰ ῥόδα.
Φύγε με. Ἂν σὲ συγχωρῇ ὁ ἵλεως ἐκεῖνος,
ἐγώ, ἐγὼ εἶμ' ἄνθρωπος, κ' αἰσθάνομαι ἀνθρωπίνως.
Δὲν σ' ἔφθανε τῶν περὶ σὲ τὸ φόβητρον νὰ γίνῃς,
δὲν σ' ἔφθανεν ὡς ποταμοὺς τὰ αἵματα νὰ χύνῃς,
δὲν σ' ἔφθανεν ὅτι αὐτοὺς τῆς γῆς τοὺς παραδείσους
εἰς τάρταρον μετέβαλας κλαυθμῶν, ἀρᾶς καὶ μίσους·
δὲν ἦτον πλῆρες κατὰ σὲ τὸ ἀριστούργημά σου,
καὶ ἀτελῶς ἐγνώριζεν ὁ ᾅδης τ' ὄνομά σου.
Ἀκόμη δύο εὐτυχεῖς ὑπῆρχον· τοὺς ἐφθόνεις.
Νὰ δυστυχήσουν ἔπρεπεν. Ἰδού, τὸ κατορθώνεις.
Τὸ κατορθώνεις, πλὴν καλὰ τὰς φυλακάς σου φράττε,
δεκαπλασίους φύλακας εἰς τὴν φρουράν των τάττε.
Σοὶ τὸ προλέγω· θὰ ἴδῃς. Τὰ κλεῖθρά των θὰ θραύσω,
θὰ θανατώσω τοὺς φρουρούς, τὴν πόλιν σου θὰ καύσω,
καὶ ἢ σωθεῖσαν μεταξὺ φλογῶν θὰ τὴν ἁρπάξω,
ἤ, ἂν αὐτὸ δὲν δυνηθῶ, κ' ἐμὲ αὐτὸν θὰ σφάξω.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Ὤ! θὰ τὰ κάμῃς ὅλ' αὐτά; Διὰ νὰ μὴ τὰ κάμῃς,
καὶ τὰς ἐπικινδύνους σου νὰ κόψωμεν δυνάμεις,
θὰ εἶσαι ὑπὸ φύλαξιν, καὶ κάθε κίνημά σου
θενὰ φρουρῆται ἀσφαλῶς. Σοὶ λέγω πλὴν, στοχάσου,
πῶς τὴν ζωὴν τῆς φίλης σου θὰ ῥιψοκινδυνεύσῃς
νὰ ὑπακούσῃς ἐντελῶς ἂν δὲν συγκατανεύσῃς.
Ἐλπίζω κἂν ὡς πρὸς αὐτὸ νὰ δείξῃς προθυμίαν·
ἢ ὄχι;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Νὰ ὑποχωρῶ ἠξεύρω εἰς τὴν βίαν.
Ὑπάγω, καὶ τὴν φυλακὴν προθύμως ὑποφέρω.
Ἂν ἄοπλος, τὰ ὅπλα μου εἰς τὴν ψυχήν μου φέρω.
Ἐκεῖθεν φίλος θάνατος τὴν χεῖρά του θ' ἁπλώσῃ,
καὶ ἀπὸ τὰς ἀλύσεις σας θενὰ μ' ἐλευθερώσῃ.

ΑΛΗΣ

Αὐταὶ εἶν' αἱ ἐλπίδες μου, αὐτὸς εἶν' ὁ υἱός μου;
αὐτὸς εἶν' ὁ διάδοχος τοῦ φανταστοῦ μου κόσμου;
Καὶ δὲν αἰσχύνομαι πατὴρ νὰ εἶμαι παιδαρίου
ἀσπαίροντος εἰς γυναικὸς ἀλύσεις αἰσχροβίου;
Ἐὰν ἐπαίτην σ' ἔβλεπον μὲ ῥάκη καὶ μὲ στάκτην,
ἂν ἀπὸ μάχας σ' ἔφερον ἐμπρός μου λειποτάκτην,
παραχαράκτην ἢ λῃστὴν ἂν εἶχον σ' ἀπαντήσει,
τὴν εὔνοιάν μου ἤθελον ἀκόμη σοὶ χαρίσει·
δὲν θὰ ἠρνούμην, συγχωρῶν, νὰ σὲ ἀναγνωρίσω.
Ἀλλὰ τοιοῦτον νὰ σ' ἰδῶ μοὶ ἔμελλε νὰ ζήσω!
Φύγε τοῦ χαρακτῆρός μου, τοῦ θρόνου μου αἰσχύνη·
φύγ' ἀπ' ἐμπρός μου. Δοῦλόν της νὰ σ' ἔχῃ ἡ Φροσύνη,
ἥτις τὰ ὤνια δεσμὰ προσφέρει εἰς χιλίους,
καὶ μόνον ὅσους ἀπατᾷ διατηρεῖ δεσμίους!

Digitized by Google

Τῷ ὄντι, εἶν' ἀμίμητον.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τῆς ἀδικίας θῦμα,
τὴν θανατώνεις·... πλὴν, Πασᾶ, τὴν ἀρετήν της τίμα.
Ἡ ἀρετὴ κ' εἰς τὰ δεσμὰ, κ' ἐν μέσῳ τῶν βασάνων,
φόρον τιμῆς καὶ παρ' αὐτῶν λαμβάνει τῶν τυράννων.

ΑΛΗΣ (γελῶν)

Τῶν ἀρετῶν της ἀρνητὴς δὲν εἶμαι, ὡς τὸ πλάττεις.
Γνωρίζει τὸ δ η μ ό σ ι ο ν τὰ προτερήματά της.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἀγρίως)

Πασᾶ... (Ἡσύχως)
Ὑπάγω νὰ κλεισθῶ εἰς τὴν εἱρκτὴν ποῦ θέλεις·
πλὴν μὴ λησμόνει, — καὶ πικρὸν νὰ μὲ εἰπῇς δὲν μέλλεις·
ναὶ, μὴ λησμόνει πῶς αὐτὴ ποῦ θέλεις ν' ἀτιμάσῃς,
αὐτὴ, αἰσχρῶς σ' ἐδίωξε, καὶ δι' αἰσχρὰς προτάσεις. (Φεύγει.)

ΑΛΗΣ (ἐκτὸς ἑαυτοῦ)

Ὦ λύσσα! Τί ἐπρόφεραν τὰ χείλη τ' ἄνομά σου!
Ἡ μιαρὰ μ' ἐχλεύασεν! Ὦ λύσσα! Στάσου! στάσου!

(Ῥίπτεται ἔξω κατόπιν τοῦ Μουκτάρη.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Κατοικία τῆς Χαϊνίτσας.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ, ΧΑΣΑΝΗΣ

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἀράπη, ψεύδεσαι. Καὶ πῶς νὰ σὲ πιστεύσω;... Τώρα,
ὤ! τώρα ἐθριάμβευσα! Θηρία αἱμοβόρα,
ζηλοτυπίας ἔκτρωμα μὲ βλέμματ' ἀναμμένα,
ἀμφιβολίαι, βάσανα, καὶ πάθη κεκρυμμένα,
σᾶς ἔπνιξα· κατέπεσε τὸ πρόφραγμα. Θὰ σβύσουν
αἱ φλόγες των, οὐδ' ἠμποροῦν χωρὶς τροφῆς νὰ ζήσουν.

Digitized by Google

Ἠξεύρω ἄψυχα ὀστᾶ πῶς δὲν φλογίζουν στήθη,
καὶ οἱ ἐκ μνήμης ἔρωτες γερόντων εἶναι μύθοι.
Καὶ ὁ Πασᾶς ἐθύμωσεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἐθύμωσε; Πιστεύω.
Αὐτοὺς ποῦ τὸν ἐθύμωσαν διόλου δὲν ζηλεύω.
Χλωμὰ τὰ χείλη του, πυρὰ τὰ βλέφαρά του ἦσαν.
Βαρυασθμαῖνον ἤκουον τὸ στῆθός του ὡς φύσαν.
Ὡς φύλλον ἔτρεμον, ἐν ᾧ ἐμαίνετο ἀγρίως.
Καλὰ ποῦ μ' ἔστειλεν, εἰ δὲ, τὸ ἔκοπτον κρυφίως.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ ὁ Μουχτάρης;

ΧΑΣΑΝΗΣ

... Ἐπειδὴ ἡ πεῖρα μᾶς μανθάνει
πῶς τῶν μεγάλων ὁ θυμὸς εἰς τοὺς μικροὺς ξεσπάνει,
μ' ἐφαίνετο πῶς καίεται τριγύρω μου ἡ πόλις,
καὶ ἠμπορῶ ἀναπνοὴν νὰ πάρω τώρα μόλις.
Καὶ λέγεις ἂν ἐθύμωσε;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί ἔκαμν' ὁ Μουχτάρης
ἐρώτησα. Κάμνω ἐγὼ ἀναπνοὴν νὰ πάρῃς.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὢ! ὄχι, ὄχι, περιττόν. — Τί ἔκαμνεν; Αἶ, ὅ,τι
ὅσοι χορταίνουν μὲ φωνάς· ὀλίγον δηλονότι,
ἐκτύπησε κ' ἐβρόντησε· τὸν ἄφησαν κ' ἐκτύπα,
καὶ ἔγινεν εἰς τὸ νερὸν μεγάλη τόση τρύπα.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Διόλου μὲ ἀνέφερεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὄχι.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καλὰ στοχάσου.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἴσως κρυφά. Δὲν ἤκουσα ἐγὼ τὸ ὄνομά σου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Δὲν εἶπεν ὅλων τῶν κακῶν ἐγὼ πῶς εἶμ' αἰτία,
ἡ ἔχθρα του ἢ κατ' ἐμοῦ πῶς ἔσετ' αἰωνία,
καὶ πῶς προκρίν' ὑπὲρ ἐμὲ τὴν ὄψιν τοῦ θανάτου;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Κυρία μου, πῶς ἔχασε θαῤῥεῖς τὰ λογικά του;
Καὶ τρεῖς γυναῖκας φέρε με, κ' ἐκτρώματα ἂς εἶναι,
ἀκόμ' ἀπὸ τὸν θάνατον καλήτερ' εἶν' ἐκεῖναι.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Εἶσαι ἀνόητος. — Ἀλλά, δὲν ἔλεγεν ἀκόμη
ὅτι ὑπάρχουν ἐκφυγῆς καὶ σωτηρίας δρόμοι,
ἢ δρόμοι ἐκδικήσεως; κ' ἐγὼ πῶς εἶμαι μόνη
σωτήρ του; πῶς τοὐλάχιστον ἡ ἔχθρα μᾶς ἑνώνει;
Δὲν ἤκουσας τοιοῦτόν τι;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί, κἄτι εἶπεν· ὅμως . . .

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πῶς ἤδη τῷ ἀνοίγεται πλατύτερος ὁ δρόμος;
ἡ κεφαλή μου γόνιμος πῶς εἶναι, καὶ πῶς βλέπει
ὅτι σοφόν του ὁδηγὸν νὰ μ' ὀνομάσῃ πρέπει;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί, μάλιστα· τὸ ἔλεγε.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί ἔλεγε; Τί λέξεις;
Πλὴν πρόσεχε, μὴ μ' ἀπατᾷς, καὶ ψεύδη μὴ μὲ πλέξῃς!

Digitized by Google

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί ἔλεγε;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί ἔλεγε; τί ἔλεγεν; Ὁμίλει.
Ὡς πότε θὰ μὲ τυραννοῦν τὰ παχυλά σου χείλη;
Θαῤῥεῖς δὲν ἔχω μέθοδον ἐγὼ νὰ σοὶ τ' ἀνοίξω;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί ἔλεγε; Νὰ στοχασθῶ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (τὸν ἁρπάζει ἐκ τοῦ λαιμοῦ)

Τί εἶπε; Θὰ σὲ πνίξω.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Δὲν εἶν' ἀνάγκη. Ὄχι δά... Τί εἶπε; Πῶς ὁ δρόμος
εἶναι πλατὺς... πλὴν ἄπαστρος...

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί εἶπεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὄχι ὅμως·
αὐτὸ δὲν εἶπεν... Ἄλλο... πῶς... πῶς σ' ἀγαπᾷ, κυρά μου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πῶς εἶπε; Δὲν μὲ ἀπατοῦν τὰ αἰσθητήριά μου;
Τὸ εἶπεν; Ἤκουσα καλά; Μ' ἐχλεύασας. Φοβήσου,
διότ' εἰς τρίχα κρέμαται ἡ μαύρη κεφαλή σου.
Τὸ εἶπεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὄχι καθ' αὐτὸ, παρόμοιον πλὴν ἄλλο,
καὶ πῶς ἐφρόνει καὶ αὐτὸ κρυφὰ, δὲν ἀμφιβάλλω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Κρημνίσου, μαῦρον ἔκτρωμα. Μὲ περιπαίζεις... Τρέμε.
Καὶ σὺ μ' αὐτοὺς συνώμοσας. Ἐλθὲ καὶ κτύπησέ με.

Digitized by Google

Αὐτὸ δὲν σ' ἐσυμβούλευσαν; Δὲν σ' ἔχουν χαρισμένην
μετὰ τῶν ἄλλων δώρων των καὶ μάχαιραν κρυμμένην;
Εἰπέ· ἠξεύρω ποῦ καὶ πῶς σοὶ εἶπον νὰ κτυπήσῃς.
Ἠξεύρω πῶς σ' ἐμέτρησαν τί ἔχεις νὰ κερδήσῃς.
Εἰπέ τους προσκυνήματα, κ' ἐπῆραν κακὰ μέτρα.
Τὸ στῆθός μου εἶναι, εἰπὲ, εἰς τὰς πληγάς των πέτρα.
Πήγαινε.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ποῦ στρυφογυρνᾷ, Σουλτάνα μου, ὁ νοῦς σου;
Τί σαῦρα πάλιν κρύπτεται εἰς τοὺς συλλογισμούς σου;
Ἐκεῖνοι ποῦ εἰς αἴσθημα κ' εἰς ἔρωτ' ἀναλύουν,
δὲν συνειθίζουν δι' ἡμᾶς βαλάντιον νὰ λύουν.
Περὶ Μουκτάρη νὰ σ' εἰπῶ ἀλήθειαν προκρίνεις;
Δὲν εἶχ' αἰσθήσεις, λέξεις, νοῦν εἰμὴ περὶ Φροσύνης.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἐῤῥίφθησαν εἰς φυλακὴν, καὶ εἰς τὴν φυλακήν των
ἐρώτων ὄνειρ' ἀπαντοῦν ὡς πάντοτε ἀπήντων,
εὐδαίμονες! Τί μ' ὠφελεῖ; εἶναι αὐτῶν ἡ νίκη.
Ἐμοῦ εἰσὶ τὰ βάσανα, ἐμοῦ ἡ καταδίκη.
Θεν' ἀναφθοῦν καὶ διὰ σᾶς αἱ φλόγες τῆς γεέννης.
Μουκτάρη, θὰ σοὶ φαίνεται μακάριος ὁ πένης,
ὁ ἀποθνήσκων φθονητὸς καὶ ὁ νεκρὸς εὐδαίμων.
Οἱ στεναγμοί σου θ' ἀντηχοῦν ἐν μέσῳ τῶν ἀνέμων·
πυρώδεις τὴν καρδίαν σου θὰ διορύττουν σαῦραι.
Θὰ κλαίῃς καὶ ὁ τάρταρος θενὰ καγχάζῃ. — Μαῦρε,
νὰ σὲ ἰδῶ. Ἠξεύρεις σὺ τοὺς δρόμους καὶ τοὺς τόπους·
οἱ δαίμονες σ' ἐδίδαξαν τοὺς πονηρούς των τρόπους·
εἰς χεῖράς σου τὸ φάρμακον, ἡ μάχαιρα, ὁ βρόχος
εἶν' ὅπλ' ἀκαταμάχητα. Τὰ ἐννοεῖς ἐξόχως.

Digitized by Google

Χασάνη, ἐφιάλτης μου μοὶ εἶναι ἡ Φροσύνη,
καὶ τὸν ἀέρα μ' ἀφαιρεῖ, τὸ φῶς μου μοὶ μολύνει.
Ἐνόησας; (Τῷ δίδει χρήματα.)

ΧΑΣΑΝΗΣ

Θαυμάσια. Πλὴν τὸ ἐσκέφθης — κρίμα! —
ἐξώρας, καὶ ἡ ἄγρα σου εἶν' ἤδη ἄλλου θῦμα.
Πῶς τώρα εἰς τοὺς ἀγαθοὺς σκοπούς σου νὰ συντρέξω;
Τὴν ἔχουν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ τῆς λαβῆς μου ἔξω·
καὶ ὅπου μαῦρα πρόσωπα φρουροῦν τῆς κράσεώς μου,
ἐκεῖ ὅλ' αἱ προσπάθειαι δὲν ὠφελοῦν τοῦ κόσμου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὁ ᾅδης ἢ ὁ οὐρανὸς, ἢ ὅστις ἂν τὴν κρύψῃ,
τὸ θέλω· τὸ φαρμακερὸν ζιζάνιον νὰ λείψῃ.
Ἂν δὲν ἀνοίγωσιν εἰς σὲ τῆς φυλακῆς τὰς θύρας,
εἰς τοῦ δημίου νὰ δοθῇ εἶν' εὔκολον τὰς χεῖρας.
Ἓν νεῦμα φθάνει τοῦ Πασᾶ.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Πλὴν, δυστυχῶς, δὲν φθάνει.
Ἐδῶ κἀνεὶς, Σουλτάνα μου, τὰ λογικά του χάνει.
Ὁσάκις σ' ἤρχετ' ὄρεξις, ἡσύχως, χωρὶς κρότων,
τόσους ἐξαπεστέλλομεν καὶ τόσους, ἐκ τῶν πρώτων·
κ' ἐδῶ θενὰ προσκρούσωμεν! Πλὴν βλέπεις, ἡ Φροσύνη
εἶν' ὀπαδὸς τῆς Ἐμινὲς καὶ κτῆμά της. Ἐκείνη
εἶναι καὶ τοῦ θανάτου της καὶ τῆς ζωῆς κυρία,
οὐδ' ἄλλ' ἰσχύει ἐπ' αὐτῆς ἀπόφασις καμμία,
οὐδὲ ἀκόμη τοῦ Πασᾶ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναὶ, ἀληθές. Νὰ θάψω
πᾶσαν ἐλπίδα μου λοιπόν; — Ἑτοίμασον νὰ γράψω.

Digitized by Google

Ἡ Ἐμινέ!... Τῷ ὄντι, ναὶ, ἀκλόνητος ὁ στύλος!
Εἶναι ἐχθρότερος ἐχθροῦ ὁ ἀσθενής μας φίλος.
Ἡ Ἐμινέ; Ἄς χαίρωνται. Αἴ! μὴ φοβῆσαι, μαῦρε.
Γεννοῦν πολλάκις θύελλαν τοῦ ἔρωτος αἱ αὖραι. (Γράφει.)

ΧΑΣΑΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

Εἰς τὸν ἀνήσυχον ἀσκὸν τί νὰ συμβαίνῃ πάλιν;
Τί σχέδια ὑπόσχεται, καὶ τίν' ἀνεμοζάλην;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (γράφουσα)

Εἶπες τὸ δακτυλίδιον;... Οἱ πρέσβεις τῆς Αἰγύπτου....
Εἰς φυλακὴν θὰ μοὶ κρυφθῇς... Καὶ εἰς τὸν ᾅδην κρύπτου...

ΧΑΣΑΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

Φοβοῦμαι μὴ τὰ ἔχασεν ὀλίγον ἡ κυρά μου.
Αὐτὰ εἶναι τοῦ ἔρωτος.

('Ακούονται βήματα. Ἡ Χαϊνίτσα σπεύδει νὰ τελειώσῃ, ἀφίνει τὸ χαρτίον καὶ ἐγείρεται. Εἰσέρχεται ἐν μεγίστῃ ἐξάψει ὁ **ΑΛΗΣ**)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄ! εἶσ' ἐδῶ, Πασᾶ μου;

ΑΛΗΣ

Τίς ὁμιλεῖ; Τί θέλετε; Σὺ εἶσαι, ἀδελφή μου;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πασᾶ μου, ναί.

ΑΛΗΣ

Τί θέλετε; Τί ἔχετε μαζῆ μου;
Τίς εἶμ' ἐλησμονήσατε;

(Σιωπή.)

Ἀπόκρισιν προσμένω.
Θαῤῥεῖτε, παρεφρόνησα;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἂν σ' ἐνοχλῶ, πηγαίνω.

Digitized by Google

Ἀλλ' ὅλος τρέμεις, ἀδελφέ· αἱ κόραι σου ἀστράπτουν·
θανάσιμοι ὠχρότητες τὸ μέτωπόν σου βάπτουν.

(Τὸν λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς)

Τὰ σπλάγχνα μου τ' ἀδελφικὰ ἐγνώρισας, ἐλπίζω.
Εἰπὲ, ἀνοίξου εἰς αὐτά.

ΑΛΗΣ (τὴν ἀπωθεῖ)

Γυνὴ, ὤ! σὲ γνωρίζω!
Ἀπάτ' εἶναι ὁ γέλως σου, τὰ δάκρυά σου ψεύδη·
ὑπὸ ἀγγέλου ἔνδυμα δαίμων κρυπτὸς καθεύδει.
Φλέγεις, χαιρέκακε, καὶ σὺ ψυχρὰ εἶσ' ἡ ἰδία.
Τὸ ἀληθές σου ὄνομα καλεῖται π ρ ο δ ο σ ί α.

(Μετὰ μικρὰν σιωπὴν, ὡς ἐκτὸς ἑαυτοῦ γελᾷ.)

Ἀκόμη κρέμαντ' αἱ οὐραὶ αἱ τρεῖς ἀράδ' ἀράδα·
φοβοῦντ' ἀκόμ' οἱ ἄπιστοι αὐτὴν τὴν γενειάδα.
Ἀκόμη βλέπετε πῶς ζῶ. Ὢ! κἂν νὰ μὲ τρομάξουν·
τὰ βλέφαρά των αἵματος ῥανίδας κἂν νὰ στάξουν.
Τί βλέπετε; Τὰ ἔκθαμβα τί θέλουν βλέμματά σας;
Ἐγὼ εἶμαι ποῦ τρέμετε· ἐγὼ εἶμ' ὁ Πασᾶς σας.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Εἶσ' ὁ Πασᾶς ὁ κραταιός· καὶ τίς δὲν τὸ γνωρίζει;

ΑΛΗΣ

Φωνὴ δὲν εἶναι γυναικὸς αὐτὴ ποῦ κωδωνίζει;
Ἄ! τὴν γνωρίζω· εἶν' αὐτὴ ἡ ἀργυρᾶ ἐκείνη,
ὁποῦ μᾶς ἕλκ' εἰς βάραθρα ἐν ᾧ μᾶς καθηδύνει·
αὐτὴ ποῦ εἰς τὴν κλίνην μας ἀκόμη τὴν ἐσχάτην
μ' ἀργυρωνήτους στεναγμοὺς μυρολογεῖ ἀπάτην.
Μ' ἐξέπληξεν ἡ ἀρετὴ τῶν αὐστηρῶν ἠθῶν της.
Ὢ! χλεύην της ἐνόμισε νὰ μ' ἔχῃ, παίγνιόν της.
Μὰ τὸν Προφήτην μου, κ' ἐγὼ ἠξεύρω πλὴν νὰ παίξω.
Παίζω παιγνίδια πολλά. Ἀφῆτε νὰ ἐκλέξω.

Digitized by Google

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Καὶ σὺ ἐδῶ; Τί ἔκαμες;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὸ χρέος μου, Πασᾶ μου.

ΑΛΗΣ

Ὡς εἶπα, ἐξετέλεσας λοιπὸν τὸ θέλημά μου;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθὼς μοὶ εἶπας.

ΑΛΗΣ

Διατί τὸν κόσμον τυραννοῦμεν;
Τὰς πεδιάδας διατί αἱμάτων πλημμυροῦμεν;
Διατί σύρομεν κλαυθμοὺς κατόπιν μας καὶ θρήνους,
καὶ μὲ ἱμάντας τοὺς λαοὺς μαστίζομεν πυρίνους;
Καὶ τίς αὐθάδης θὰ εἰπῇ· «Πασᾶ, ἀδίκως πράττεις;»
Ἀδίκως, πῶς ἐπλήρωσα ἀπάτην δι᾽ ἀπάτης,
ὅτι ἀδίκους ἀδικῶ, ὅτι φονεῖς φονεύω,
ὅτ᾽ εἰς τὴν δίκην τοῦ Θεοῦ ὡς ὅπλον χρησιμεύω;
Εἶμαι μὲ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ᾅδου ὡπλισμένος.
Ὑπὸ τοὺς πόδας μου πατῶ τῶν ἐχιδνῶν τὸ γένος.
Ἔχιδναι, ὅλοι ἔχιδναι. Πλὴν αἷμα διψῶ, αἷμα.
Ματαίως δὲν μ᾽ ἐπλήγωσας τοῦ βασιλίσκου βλέμμα.
Ναὶ αἷμα, εἰς τὴν λίμνην μας νὰ ἐκταθῇ πορφύρα,
εἰς τὰς κοιλάδας νὰ χυθῇ ἀχνίζουσα πλημμύρα.

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Ὅταν ἐπῆγε νὰ κλεισθῇ τί εἶπε;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὸν Μουχτάρην
ἐφώναζε, κ᾽ ἐζήτησεν ὡς τελευταίαν χάριν
τὸ νὰ τὴν θανατώσωμεν ἀκόμη ἐλευθέραν.
Ἔλεγεν ὅτι εἰς ζωὴν θὰ ζῶσι καλητέραν

Digitized by Google

ὁμοῦ, ἐδῶ πῶς σ' ἀψηφεῖ, καὶ τὴν στιγμὴν προσμένει
νὰ εὑρεθῇ μὲ τὸ λοιπὸν Γαρδίκι ἡνωμένη.

ΑΛΗΣ

Ναί;

(Σιωπᾷ ἀγρίως. Ἡ Χαϊνίτσα τὸν παρατηρεῖ, ἁρπάζει τὸ χαρτίον ὃ ἔγραψε, καὶ τὸ τῷ παρουσιάζει)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὑποφέρεις, ἀδελφέ, τὴν γλῶσσαν τὴν προπέτιν;
Τὴν ὕβριν μὴ ἀνέχεσαι, ἀλλὰ τιμώρησέ την.
Ὑπὸ πλαστὴν σεμνότητα χριστιανῆς ἁγίας
αὐτὴ γνωρίζει κ' ἐξασκεῖ τὰς τέχνας τῆς μαγείας.
Ἠξεύρω ὅτι φάρμακα ποτίζει τὸν Μουκτάρην.
Μ' αὐτὰ τὸν ἐσαγήνευσε. Μὴ ἔχει ἄλλην χάριν;
Ἀνάγνωθι, κ' ὑπόγραψον.

(Ἐνῷ ὁ Ἀλῆς ἀναγινώσκει, ἐξακολουθεῖ)

Εἰς στάσιν τὸν υἱόν σου
νὰ διεγείρῃ, πρόσκομμα νὰ γίνῃ τῶν σκοπῶν σου,
νὰ σ' ἀψηφῇ! καὶ πλὴν αὐτῶν, — αὐθάδεια μεγάλη, —
ἀγνώμων δούλη, νὰ τολμᾷ προτάσεις ν' ἀποβάλῃ...

ΑΛΗΣ (ἀναγνούς)

Συγχώρησόν με. Ἄδικος ὑπῆρξα, ἀδελφή μου.
Εἰς τὴν καρδίαν σου ἠχὼ εὑρῆκεν ἡ ψυχή μου.
Σὺ μ' ἐννοεῖς· μ' ὑπερτερεῖς. Ἀξίζεις σὺ τὸν θρόνον.
Δὲν θέλεις αἵματ', ἀδελφή; δὲν μοὶ προτείνεις φόνον;
Νὰ ὑπογράψω· καὶ μ' αὐτὸ ἂν δὲν σ' εὐχαριστήσω,
ὑπάγω μὲ τὰς χεῖράς μου τὸ στῆθός της νὰ σχίσω.
Νὰ ἐννοήσουν ὁ αὐτὸς πῶς εἶμ' ἀκόμη λέων,
ὅστις ματαίως ἤλπισαν πῶς ἐκοιμήθη πλέον·
νὰ μάθουν, ἅμα τὸ φρικτὸν χαράξω ὄνομά μου,
ὅτι ἐξολοθρεύονται ὑπὸ γραμμῆς καλάμου.

Digitized by Google

(Ὑπογράφει ταχέως. Λαμβάνει ἔπειτα τὸ ἔγγραφον καὶ τὸ παρατηρεῖ ἐπί τινας στιγμάς)

Ἰδού, ἐῤῥίφθη ὁ λαχνὸς καὶ ἡ κλωστὴ ἐκόπη.
Πολλοὺς ἐμπρός σου ἔστειλα· ταξείδευσον κατόπι.
Ἄστρον σ' ἐνόμισα λαμπρόν· ἐφαίνεσ' ὡς ἐκεῖνο·
ἀλλ' ἦσουν πῦρ καὶ ἔφλεγες, καὶ δι' αὐτὸ σὲ σβύνω.

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Λάβε το, κ' ἐπαγρύπνησον εἰς τὴν ἐκτέλεσίν του.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Πασᾶ μου, ὅμως...

ΑΛΗΣ

Τί λοιπόν; Τί ὅμως; Συμβουλήν του
δὲν θέλω τώρα. Πήγαινε.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Πλὴν ἔμεινεν ἀκόμη
ἐμπόδιον...

ΑΛΗΣ

Μᾶς ἔλειψεν ἡ ἐδική σου γνώμη;
Ἐμπόδια, ὅταν ἐγὼ ὡμίλησα; Δοξάζω
ὅταν προστάζω μάταια ἐγὼ πῶς δὲν προστάζω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πλὴν, ἀδελφέ μου, ἐννοεῖ τὴν τύχην τῆς Φροσύνης
ὅτι ὁρίζ' ἡ Ἐμινέ. Ἡ θέλησις ἐκείνης
εἶν' ἄφευκτος. Χρειάζεται ἡ προσυπογραφή της.
Καθὼς ἠξεύρεις, κτῆμά της εἶν' ὁ γυναικωνίτης.

ΑΛΗΣ

Τί Ἐμινὲ κ' ὑπογραφήν; Τὸ θέλω. Ἐννοεῖτε;
Ὅταν τὸ θ έ λ ω εἶπα, σεῖς ὡς πότε φλυαρεῖτε;
Ἰδού. Εἰπὲ τὴν Ἐμινὲν τ ὸ θ έ λ ω, — καὶ πῶς μέλλω
νὰ τῇ διδάξω τὶ ἐστὶ τὸ ἐδικόν μου θ έ λ ω. (Ἀπέρχεται.)

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Αὐτὸ ἀκόμη ἔλειπεν. Ὦ μαῦρε, ὦ Χασάνη,
τὸ τέρμα τῶν ἀγώνων μου πρὶν τὸ ἐλπίσω φθάνει,
καὶ δι' αὐτοὺς ἐκτύπησε τῆς κρίσεως ἡ ὥρα.
Οἱ ὄφεις ποῦ ἐγέννησε τὴν περιζώνουν τώρα.
Ματαίως ἀγωνίζεται διὰ νὰ διαφύγῃ.
Κάθε πνοή της θάνατος, καὶ κάθε κλόνος πνίγει.
Σεῖς νὰ εὐδαιμονήσητε, κ' ἐγὼ νὰ δυστυχήσω.
Ἂν πάσχω, κἂν εἰς ὄλεθρον μαζῇ θὰ σᾶς ἑλκύσω.
Ἐδῶ, Μουχτάρη, τὴν κρατῶ τὴν ποθητήν σου Φρόσων.
Ἂν σὲ ποτίσω δάκρυα, γλυκεῖαν πίνω δρόσον:

ΧΑΣΑΝΗΣ

Εἶναι, κυρά μου, ἀληθὴς χαρά μου ἡ χαρά σου.
Ἂν κᾄπως συνετέλεσα εἰς τὸ κατόρθωμά σου,
δὲν σοὶ ζητῶ ἀνταμοιβάς, καὶ μοὶ ἀρκεῖ ἡ δόξα
ὁμοῦ πῶς ἐταννύσαμεν οἱ δύο μας τὰ τόξα.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Σ' ἐνόησα, οὐδ' ἀπαιτῶ ματαίως νὰ δουλεύῃς.
Δὲν καταδέχομ' ἐπὶ γῆς κανένα νὰ ζηλεύῃς.
Τοὺς θησαυρούς μου, πλούσια τοῦ ζήλου σου βραβεῖα,
δὲν ὠνειρεύθη κᾂν ποτὲ οὐδ' ἡ φιλαργυρία.
Καὶ τὸν ὁρίζοντά του ἂν τὸ πνεῦμά σου ἀνοίγῃ,
καὶ ὁ χρυσὸς σοὶ φαίνηται ἀνταμοιβὴ ὀλίγη,
ζήτησον τολμηρότερον· τὴν ἐκλογὴν σ' ἀφήνω.

ΧΑΣΑΝΗΣ (φιλῶν τὴν χεῖρά της).

Κυρά μου, δοῦλός σας πιστὸς αἰώνια θὰ μείνω.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Νυκτικὸς θάλαμος τῆς Ἐμινές.

ΕΜΙΝΕ (μόνη. Ἡ ἀγρυπνία ἐκφράζεται εἰς τὴν ὄψιν της)

Ἡ νὺξ προβαίνει. Ἀγρυπνῶ. Τὰ βλέφαρά μου καίουν.
Ὁ ὕπνος ἀποστρέφεται τοὺς ὀφθαλμοὺς ποῦ κλαίουν.
Τοὺς κλείω μόλις, βάσανον ὀνείρων μὲ ταράττει.
Εἰς τὴν ἀγκάλην του φαιδρὰν μὲ πόθον τὴν ἐκράτει,
κ' ἐγὼ τὴν ἔπνιξα. Γλυκὺ μοὶ ἔῤῥιψεν ἓν βλέμμα,
καὶ ἔκλαιε· κ' ἐστάλαζον τὰ δάκρυά της αἷμα!—
Ὢ τὰς βασάνους τῆς νυκτὸς, τοὺς πόνους τῆς ἡμέρας!
Τῶν μητρικῶν φροντίδων μου ἰδοὺ τὸ γλυκὺ γέρας!

ΧΑΣΑΝΗΣ (εἰσερχόμενος)

Σουλτάνα μου, συγχώρησον. Ἀκόμη δὲν χαράζει,
ἀλλὰ μὲ στέλλει ὁ Πασᾶς.

ΕΜΙΝΕ

Πῶς; ὁ Πασᾶς προστάζει;
Καὶ πρὸς ἐμὲ σὲ στέλλει; Μὴ μ' ἐξέλαβες ἀντ' ἄλλης;
Τί θέλει;

ΧΑΣΑΝΗΣ (παρουσιάζων τὸ ἔγγραφον)

Εἰς τὸ ἔγγραφον ὑπογραφὴν νὰ βάλῃς.

ΕΜΙΝΕ

Καὶ τ' εἶναι τοῦτο;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἡ τῆς σῆς Φροσύνης καταδίκη.
Παρὰ σοῦ θέλ' ὑπογραφὴν, διότι σοὶ ἀνήκει.

Digitized by Google

ΕΜΙΝΕ (ἰδοῦσα τὸ ἔγγραφον)

Πῶς; Τῆς Φροσύνης; Τί δηλοῖ; Ἀδύνατον! Ἀγάπη
τόσον θερμὴ, τί ἔγινεν; Εἰς μῖσος μετετράπη;
Εἶν' ἡ Φροσύνη ἔνοχος ἡ ἐναρετωτάτη,
καὶ ὁ Πασᾶς τὴν τιμωρεῖ! Σοὶ λέγω, εἶν' ἀπάτη.
Τί νὰ μ' εἰπῇς σ' ἐπρόσταξεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἂν πράξῃς ὡς ὁρίζει,
πῶς τὴν ἀρχαίαν εὔνοιαν ἐκ νέου σοὶ χαρίζει.
Προσμένει τῆς φρονήσεως τὸν λόγον πῶς θ' ἀκούσῃς.
Ὅμως νὰ τρέμῃς σοὶ μηνᾷ ἂν δὲν τὸν ὑπακούσῃς.

(Τῇ ἀφίνει τὸ ἔγγραφον καὶ ἀναχωρεῖ.)

ΕΜΙΝΕ (μόνη)

Νὰ τρέμω! Μ' ἀπειλεῖ λοιπὸν, καὶ βίαν μ' ἐπιφέρει!
ἢ πάλιν τῆς εὐνοίας του τὸ δῶρον μοὶ προσφέρει!
Πῶς! Θὰ μ' ἀνοίξῃ καθὼς πρὶν τὴν προσφιλῆ ἀγκάλην!
Ὁ ἥλιος τοῦ βίου μου θεν' ἀνατείλῃ πάλιν!
Θὰ παύσωσι τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν οἱ θρῆνοι!
Μοὶ ἐπιβάλλουν θέλησιν. Φιλτάτη μου Φροσύνη,

(Λαμβάνει τὸ ἔγγραφον καὶ ὑπάγει νὰ τὸ ὑπογράψῃ)

τῆς τύχης ὄργανον τυφλὸν, ἐνδίδω ἀκουσίως.

(Λαμβάνει τὸν κάλαμον, βλέπει τὸ ἔγγραφον, τρομάζει, καὶ τὸ ῥίπτει)

Ἐνδίδω! Ἡ καρδία μου ἐψεύσθη ἀνοσίως.
Ἐκείνη μ' εἶπον, ἢ ἐγώ. Εἰς τέρψεις θὰ μεθύω
ὅταν τὸ αἷμα τὸ θερμὸν τῆς φίλης μου θὰ πίω,
καὶ ὅταν τῆς καρδίας μου ἀνήμερος σκορπίος
θὰ γίνῃ ἡ συνείδησις, καὶ κόλασις ὁ βίος;
Ἐλπὶς ματαία, σβέσθητι. Τὰς χεῖράς μου δὲν βάφω
εἰς τὸ ἀθῶον αἷμά της, καὶ . . . (Ῥίπτει τὸν κάλαμον)
δὲν τὸ ὑπογράφω.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (εἰσερχομένη)

Αἴ! σὲ συγχαίρω, ἀδελφή. Παρῆλθον τὰ δεινά σου.
Ἐτράπ' ἡ γνώμη τοῦ Πασᾶ.

ΕΜΙΝΕ

Ἆ Χαϊνίτσα, στάσου.
Χαρὰν εὐαγγελίζεσαι εἰς αἷμα ποτισθεῖσαν!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πληγαὶ εἰς τὴν καρδίαν μου τὰ βάσανά σου ἦσαν.
Ὡς τοῦ Πασᾶ ἐγνώρισα ἡ εὔνοια ἡ πρώτη
πῶς σ' ἀπεδόθη, ἔσπευσα. Ἂς εἶν' ἀκόμη σκότη.
Ἐπάλαισα, κ' ἐπέτυχον. Πλὴν δός μοι ἐν τῷ ἅμα,
ναὶ δός μοι, — τὸ ὑπέγραψας τὸ κατεπεῖγον γράμμα;
Ποῦ εἶναι; Τὸ ὑπέγραψας;

ΕΜΙΝΕ

Ἄ! ὄχι, ἀδελφή μου.
Ἡ χεὶρ δὲν ἔχει δύναμιν. Ἀρνεῖται ἡ ψυχή μου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Λοιπὸν πρὸς τί μ' ἐξέθετες; Ματαίως τί ἐθρήνεις;
Ἀφ' οὗ τῆς πρώτης του στοργῆς τὸ μῖσός του προκρίνεις,
ὡς θέλεις πρᾶξον.

ΕΜΙΝΕ

Ἀδελφή, μὴ μὲ βιάζῃς, φθάνει.
Τῆς εἱμαρμένης τοὺς θεσμοὺς κἀνεὶς δὲν προλαμβάνει.
Πῶς νὰ ψηφίσω μοὶ ζητοῦν; Ὁ δικαστὴς δὲν πρέπει
πρὶν ἢ ῥιφθῇ ἡ ψῆφός του, ποῦ ῥίπτεται νὰ βλέπῃ;
Ἀθώας ὑπογράφουσα ζητοῦν νὰ σκάψω τάφον;
Δὲν θὰ μὲ κάψῃ πύρινος ὁ κάλαμός μου γράφων;
Ὁ πόνος ὁ ἀκοίμητος ὁ τὴν καρδίαν τήκων
θὰ τὴν φονεύσῃ· πλὴν πιστὴ θὰ μείν' εἰς τὸ καθῆκον.
Μὲ βασανίζ' ἡ λύπη μου, πλὴν δὲν μὲ ἀτιμάζει.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Νὰ τὸ πιστεύσω, Ἐμινὲ, πῶς τοῦτο σὲ τρομάζει;
Ὑπακοὴ τὸ χρέος σου· δὲν ἀποδίδεις φόνον
εἰς τὴν κτυπῶσαν μάχαιραν, ἀλλ' εἰς τὴν χεῖρα μόνον,
ἥτις τὴν μάχαιραν κρατεῖ. Μὴ δισταγμούς. Νὰ σπεύσῃς
νὰ ὑπογράψῃς ἀδελφὴ, καὶ νὰ τὸν εἰρηνεύσῃς.
Ὦ! ποῖος εἰς τὸ βλέμμα του θυμὸς ἠκτινοβόλει!
Θενὰ στραφῶσι κατὰ σοῦ οἱ κεραυνοί του ὅλοι,
ἂν ἀπειθῇς.

ΕΜΙΝΕ

Ματαία σου ἡ μέριμνα ἡ τόση.
Ἀνίσως πέπρωταί τινα, ἐμὲ ἂς κεραυνώσῃ.
Τὸ δένδρον τὸ καλλίφυλλον ἂς μείνῃ τῶν κοιλάδων,
καὶ ἂς συντρίψῃ πέλεκυς τὸν ἔρημόν μου κλάδον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μ' ὀργίζεις, φίλη, μὲ λυπεῖς. Μ' ἓν κίνημα καλάμου
ἐκλείπουσιν αἱ θλίψεις σου ὡς ἴχνος ἐπὶ ἄμμου,
πλὴν προτιμᾷς κ' ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εἰς τὸν τάφον ἴσως
νὰ μείνῃ ἀδιάλλακτον τὸ μεταξύ σας μῖσος.

ΕΜΙΝΕ

Μὴ λέγῃς τοῦτο. Θὰ ῥιφθῶ πρηνὴς πρὸ τῶν ποδῶν του,
εἰς ποταμοὺς δακρύων μου θὰ σβύσω τὸν θυμόν του,
εἰς στεναγμοὺς ἐκλείπουσα τὸν τάφον μου θὰ σκάψω,
κ' ἓν νεῦμα θὰ τῷ ἐπαιτῶ, πλὴν — δὲν θὰ ὑπογράψω.
Γλυκεῖα κόρη, κ' ἔνοχον ἐὰν σὲ ἐθεώρουν,
τὴν ἄλυσιν τὴν διὰ σὲ ἀσμένως θὰ ἐφόρουν.
Ἡ τύχη σου εἰς χεῖράς μου ἂν εἶναι, μὴ φοβῆσαι.

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πῶς, φίλη, παραφέρεσαι· ἀστάθμητος πῶς εἶσαι!
Ὅτι τὴν σωτηρίαν της ὑπηρετεῖς νομίζεις,
καὶ κατὰ σοῦ καὶ κατ' αὐτῆς ἐὰν τὸν ἐρεθίζῃς;
Τοῦ πείσματός του θύματα θὰ πέσητε κ' αἱ δύω.
Δι' ἀμφοτέρας σώζουσαν ὁδὸν σ' ὑποδεικνύω.
Φρόντισον πρῶτον ὑπὲρ σοῦ νὰ τὸν καταπραΰνῃς,
καὶ τότε μεσιτεύομεν ὁμοῦ ὑπὲρ ἐκείνης.
Ἠξεύρεις ὅτι χάριτας δὲν τῷ ζητῶ ματαίως.
Θενὰ προσπέσω εἰς αὐτὸν, καὶ θὰ φανῇ γενναῖος.
Εἰς τὴν φωνὴν τῆς συμβουλῆς ἀκρόασιν ἂν δώσῃς,
θενὰ κερδήσῃς τὸν Πασᾶν, κ' ἐκείνην θενὰ σώσῃς.

ΕΜΙΝΕ

Νομίζεις τοῦτο; Γίνεται; Τῷ ὄντι, τὸ πιστεύεις;
Εἶν' ἡ καρδία μου ἁπλῆ· ὡς θέλεις τὴν μαγεύεις.
Μ' ἠνέῳξας διέξοδον. Φῶς μοὶ δεικνύεις νέον.
Ἀλλὰ μὴ εἶναι, ὤ! εἰπὲ, ὁ κεραυνὸς ὁ καίων;
Νὰ ὑπογράψω. Εἶναι πλὴν ἡ δύναμίς σου τόση;
Εἶν' ἱκανὸς ὁ λόγος σου νὰ πείσῃ καὶ νὰ σώσῃ;
Ἀλλ' ἂν αἱ ἱκεσίαι μας ματαιωθῶσι πᾶσαι;
Ἠξεύρω· δὲν μὲ ἀπατᾷς. Ἂν ὅμως ἀπατᾶσαι;...

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὢ τὰ αἰώνιά σου Ἄν! Σ' ἀφήνω, ἀφ' οὗ πίστιν, —
τὸ βλέπω, — εἰς τοὺς λόγους μου παρέχεις ἐλαχίστην.
Ὡς θέλεις ἀποφάσισον. Οἱ φλογεροί σου πόθοι
ἦσαν ἐγγὺς νὰ πληρωθοῦν. Τὴν τύχην σου ἀπώθει.
Δός μοι τὸ γράμμα· ὁ Πασᾶς προσμένει. Τί θὰ γίνῃ
ὅταν τὸ λάβῃ, ἀγνοῶ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἂς κρίνῃ·
σ' ἔδωκα ὅσας συμβουλὰς ἠμπόρουν νὰ σοὶ δώσω,
καὶ σὲ κ' ἐκείνην ἐνταυτῷ ἠθέλησα νὰ σώσω,

Digitized by Google

ἀλλ' ἐδυσπίστησας. Πλὴν δός· προσμένει.

ΕΜΙΝΕ

Μὴ θυμώνῃς.

Ἂν ἦσο εἰς τὴν θέσιν μου ὁμοίως θὰ ἐπόνεις.
Τὴν δυστυχῆ, τὴν ἀγαπῶ... Ἀλλά, δὲν ἀμφιβάλλω.
Τοὺς φόβους μου τοὺς ἐννοεῖς. Ἰδού, τοὺς ἀποβάλλω.
Θὰ ὑπογράψω.

(Ἡ Χαΐνίτσα προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ τὴν χαράν της. Ἡ Ἐμινὲ ἀρχίζει νὰ ὑπογράφῃ, ἀλλὰ διακόπτεται)

Ὦ Θεέ! Ἡ δύναμις μ' ἀφήνει.
Ἡ χείρ μου τρέμει. Δὲν ῥοφῶ τὸ αἷμά σου, Φροσύνη;
Τὴν ἄδολον καρδίαν σου δὲν σχίζω παρανόμως;
Τοῦτο δὲν λέγ' ἡ ταραχὴ καὶ τῆς χειρὸς ὁ τρόμος;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἀνυπομόνως)

Αἴ, νύμφη μου, ὑπέγραψες;

ΕΜΙΝΕ

Ἆ! ὄχι, ἀδελφή μου!

Ἡ χείρ μου ἐπανίσταται, ἀρνεῖται ἡ ψυχή μου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μὴν ὑπογράφῃς. Ἄφες με νὰ φύγω. Τί νὰ μένω
νὰ θλίβωμαι ἀνωφελῶς; Πρὸς τὸν Πασᾶν πηγαίνω.

ΕΜΙΝΕ

Μὴ παροργίζου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ λοιπόν;

ΕΜΙΝΕ

Καὶ ὑπογράφω πλέον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μετὰ πλείστης χαρᾶς)

Φέρε.

Digitized by Google

ΕΜΙΝΕ (ὑπογράψασα, τῇ δίδει τὸν χάρτην)

Σοὶ ἐμπιστεύομαι ἓν ὅπλον ἀπευκταῖον.
Σταλάζει αἷμα. Πρόσεξον. Ἂν μ' ἀπατᾷς, οὐαί μοι!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ πότε εἶδες πῶς ἐγὼ σ' ἠπάτησα; εἰπέ μοι.
Θέλημα ἦτον τοῦ Πασᾶ. Νὰ μὴ τῷ ὑπακούσῃς;
Σ' εὐχαριστῶ. Θὰ τὸ χαρῇ. Περίμεινε ν' ἀκούσῃς.

(Φεύγει, γελῶσα μεγαλοφώνως)

ΕΜΙΝΕ (τρέχουσα κατόπιν της)

Στάσου! Ἆ! φεύγει! — Τί χαρὰ ἀγρία! Ποῖος γέλως
αἱμοσταγής! Ἠκόντιζεν ὁ ὀφθαλμός της βέλος.
Ἡ ἄφρων, εὔπιστος ἐγώ! Μ' ἠπάτησεν ἡ ψεύστις.
Φονεύουν τὴν Φροσύνην μου, καὶ εἶμ' ἐγὼ φονεύς της!
Φονεύς! φονεύς!

ΔΕΒΩΡΑ (εἰσορμῶσα)

Σουλτάνα μου!

ΕΜΙΝΕ

Τίς εἶναι; τί ζητεῖτε;

ΔΕΒΩΡΑ

Σουλτάνα μου, ἡ κόρη σου εἰς φυλακὴν κρατεῖται.
Σῶσον, ὤ! σῶσόν την.

ΕΜΙΝΕ

Ἰδὲ τὰς χεῖρας ταύτας. Εἶδας
αὐτὰς ὁποῦ σταλάζουσι τὰς μελανὰς ῥανίδας;
Αὗται εἰσὶ — τί φρικιᾷς; — τῆς κόρης μου τὸ αἷμα.

ΔΕΒΩΡΑ

Σῶσόν την. Μόνη δύνασαι.

ΕΜΙΝΕ

Ἀπόστρεψον τὸ βλέμμα.

Digitized by Google

Ταρτάρου βλέπεις ἐριννύν. Αἱ δᾷδες τῶν δαιμόνων
ἀνῆψαν πῦρ ζηλότυπον ἐντός μου μιαιφόνον.
Ἐπροφασίσθ' ἡ πονηρὰ καρδία μου ἀπάτην.
Ὑπέγραψα.

ΔΕΒΩΡΑ

Βοήθησον. Εἶναι καιρός.

ΕΜΙΝΕ

Εἰς μάτην!
Ῥίψον κατάραν ἐπ' ἐμέ· μὴ μὲ καλῇς σωτῆρα.
Φονεύς της εἶμαι. Μόνη μου τὴν μάχαιραν ἐπῆρα.
Φονεύς! Φονεύς! (Δράμει ἔξω, ἐκτὸς ἑαυτῆς.)

ΔΕΒΩΡΑ

Ὦ Ἐμινέ! Ὦ συμφορά! ὢ λύπη!
Ποῦ θὰ προστρέξω κ' ἡ ἐλπὶς αὐτὴ ἂν μᾶς ἐλλείπῃ;

(Τὴν ἀκολουθεῖ.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Ἡ φυλακή.)

(Λύχνος ἀμυδρός. Ἡ Φροσύνη ἀναπηδᾷ ἐξ ἀχυρίνης κλίνης)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τίς εἶναι; Ἦλθον; Μὲ ζητοῦν; Δὲν ἦτον θαῤῥῶ κρότος;
Ὄχ', ἡ ψυχή μου ἀγρυπνεῖ εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος.
Ἀκόμη ζῶ. Πλὴν προχωρεῖ τὸ τέρας τοῦ θανάτου.
Ἐπάνω μου τὰ δάκτυλα ἐκτείνει τ' ἄσαρκά του,
καὶ μοὶ φωνάζει· «Ἔφθασε καὶ διὰ σὲ τὸ πέρας.»
Τὰ ὄρνεα τὸ σῶμά μου θὰ τρώγουν τὸ ἑσπέρας,
καὶ μάτην θὰ μὲ χαιρετᾷ ὁ δύων ἥλιός μου.
Τὸ πᾶν θὰ παύσῃ· θὰ σβεσθῇ πᾶν αἴσθημα ἐντός μου.
Ὦ! ὄχι. Θενὰ μεταβῶ εἰς σφαῖραν οὐρανίαν.
Μουχτάρη, τὴν εἰκόνα σου ἐκεῖ τὴν ἐρασμίαν

Digitized by Google

θὰ φέρω εἰς τὸ στῆθός μου ἀφόβως κ' αἰωνίως.
Ἐκεῖ θὰ εἶναι κτῆμά σου ὁ ἄυλός μου βίος,
καὶ τοῦ Θεοῦ ἐπάνω μας θὰ πίπτ' ἡ εὐλογία.

(Γράφει λέξεις τινὰς εἰς πτυχίον)

Τί ἡσυχία εἶν' ἐδῶ! Τῶν τάφων ἡσυχία!
Ὦ! πῶς θὰ κείτωμαι στενὰ, καὶ γῆ θὰ μὲ σκεπάζῃ!

(Ὑπάγει πρὸς τὸ παράθυρον)

Τί οὐρανὸς διάστερος! Ἀκόμη δὲν χαράζει.
Ὦ σεῖς, ποῦ μὲ ἠκούσατε πολλάκις νὰ στενάζω,
ἀστέρες, ὁποῦ μ' ἔκστασιν, καὶ μ' ἔρωτα κυττάζω,
ὡς εἰς τὸ μέλλον καὶ ὡς πρὶν τὸν δρόμον σας πατεῖτε.
Τὸν τελευταῖόν ἀσπασμὸν τῆς φίλης σας δεχθῆτε.
Ὅταν ἡ λάμψις τῆς αὐγῆς τὸ φῶς σας θὰ χλωμαίνῃ,
τότε τῆς καταδίκης μου ἡ ὥρα θὰ σημαίνῃ·
καὶ ὅταν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐκ νέου θ' ἀναβῆτε,
τότε θὰ εἶμαι εἰς τῆς γῆς τὴν μνήμην ἐσβεσμένη.
Καὶ σὺ ποῦ τὸν οὐράνιον καθωραΐζεις θόλον,
καὶ διαλάμπεις μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν σου ὅλων,
αὐγερινὲ, ἀπόστολος γενοῦ τῶν στεναγμῶν μου,
ἀσπάσθητι ἐκ μέρους μου τὸν τρισαγάπητόν μου!
Ἂς πέμπῃ διὰ τῶν αὐτῶν κ' ἐκεῖνος ἀποστόλων
ἕνα γλυκύν του ἀσπασμὸν εἰς τάφον τὸν πικρόν μου!
Ἀλλὰ πρὸς τί τ' ἀπαίσια προβλέπω φοβουμένη;
Ἡ Ἐμινέ μου σώτειρα, προστάτις δὲν μοὶ μένει;
Ἂς ἔχω θάῤῥος. Ὁ Θεὸς συμπάθειαν θὰ ἔχῃ.
Πλὴν τώρ' ἀνοίγουν, ἔρχονται. Τί μὲ ζητοῦν; Τί τρέχει;

(Ἡ θύρα ἀνοίγεται. Εἰσέρχεται **ΧΑΣΑΝΗΣ**, ἔχων ἔγγραφον ἀνοικτὸν εἰς τὰς χεῖρας. **ΜΑΥΡΟΙ**, παρακολουθοῦντες αὐτὸν, παρατάττονται παρὰ τὴν εἴσοδον. Ἡ Φροσύνη τοὺς βλέπει ὑπερηφάνως. Ἀφ' οὗ εἰσῆλθον ὅλοι)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί θέλετε; Τί ἀπειλεῖ τὸ ἄγριόν σας ὕφος;

Digitized by Google

Προσέλθετε. Τίς ἀπὸ σᾶς κρυπτὸν φυλάττει ξίφος;
Φονεύσατέ με. Ὁ Θεὸς σᾶς βλέπει ἐδῶ μόνος.
Ἡ τυραννία προτιμᾷ νὰ εἶναι δολοφόνος.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Μᾶς εἶν' ἡ ὑποψία σου αὐτὴ ἀδικωτάτη.
Φέρομεν ὅ,τ' ἡ Ἐμινὲ καὶ ὁ Πασᾶς προστάττει.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ Ἐμινέ! ἡ Ἐμινέ! Ἂν εἶναι θέσπισμά της,
λοιπὸν ἐσώθην! Ἀγρυπνεῖς ἡ φίλη μου προστάτις!

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Εἰπέ.

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἀναγινώσκει)

«Διὰ θεσπίσματος ἡμῶν ἰδιοχείρου,
ἀπεφασίσαμεν ἡμεῖς, Σατράπης τῆς Ἠπείρου,
ἡ ὀπαδὸς τῆς Ἐμινές, Φροσύνη καλουμένη,
δι' ἀνοσιουργήματα πολλὰ ἐγκαλουμένη,...»

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δι' ἀνοσιουργήματα κατηγοροῦμαι; Ποῖα;
Τίς χρεία τῆς προφάσεως; Καὶ δὲν τῷ φθάν' ἡ βία;
Τί μάτην καταψεύδεται πρὸς τὴν δικαιοσύνην;
Τὴν τυραννίαν ἔχουσι συγκάθεδρον· μ' ἐκείνην
αἰῶνας τρεῖς πιέζουσι τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων.
Ἂς χύσῃ καὶ τὸ αἷμά μου ὁ τόσον αἷμα χύνων.
Ἐκεῖνος ὅστις ὅπλον του κρατεῖ τὴν ἀνομίαν,
ἐδῶ τί περιβάλλεται τοῦ νόμου τὸν μανδύαν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Εἶμ' ὑπηρέτης. Προσταγὴν νὰ ἀναγνώσω ἔχω.
Τὰ περαιτέρω, τ' ἀγνοῶ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀνάγνωθι. Προσέχω.

Digitized by Google

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν)

«... πρὸς τιμωρίαν ἱκανὴν καὶ ἄλλους νὰ διδάξῃ,
ἐντὸς τῆς λίμνης νὰ πνιγῇ, ὡς ἡ αὐγὴ χαράξῃ.
Ἐδόθ' εἰς Ἰωάννινα, καὶ ὑφ' ἡμῶν ἐγράφη.
Ἀλῆς, Σατράπης. — Ἐμινέ.»

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς; Τίς τὸ ὑπογράφει;

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἐπαναλαμβάνων τὴν ἀνάγνωσιν)

«Ἀλῆς, Σατράπης.—Ἐμινέ.»

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ ἤκουσα. Ὦ! Στάσου!
Θεέ, ἂς γίνῃ, ὢ Θεέ, κατὰ τὸ θέλημά σου!

(Πίπτει σχεδὸν ἀναίσθητος. Οἱ Μαῦροι ἀπέρχονται. Μικρὰ παῦσις.)

ΕΜΙΝΕ (εἰσέρχεται, ἵσταται μακρόθεν, καὶ λέγει βραδέως)

Φροσύνη!

(Ἡ Φροσύνη στρέφεται καὶ τὴν ἀτενίζει, ὡς νὰ μὴ ἐννοῇ. Ἔπειτα ἐξιππάζεται.)

ΕΜΙΝΕ

Φίλη, εἶμ' ἐγώ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἆ! Ἦλθες, Ἐμινέ μου;
Σ' εὐχαριστῶ. Δὲν ἤλπιζον νὰ σὲ ἰδῶ ποτέ μου.
Ἰδού, ἰδοὺ ἡ ἄδολος φιλία τί σημαίνει.
Ὅλοι μὲ φεύγουν· σταθερὰ ἡ Ἐμινὲ μοὶ μένει.

ΕΜΙΝΕ

Φροσύνη μου, νὰ σπεύσωμεν· ὁ κίνδυνος ἐπείγει.
Νὰ βοηθήσω ἔρχομαι, κ' ἡ ὥρα εἶν' ὀλίγη.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ ἤξευρον, οὐδὲ στιγμὴν δὲν εἶχον ἀμφιβάλει,
ὅτι δὲν ἦν ἡ σχέσις μας ὡς πᾶσα σχέσις ἄλλη,

Digitized by Google

δὲν ἦτον εἷς ἐκ τῶν δεσμῶν αὐτῶν τῶν ἐφημέρων,
οὓς τὸ συμφέρον ἔδεσε καὶ λύει τὸ συμφέρον.
Γενναία φίλη, πάντοτε τὴν ἀρετὴν τιμῶσα,
τὸ πταῖσμα κατεδίκασας, τὸν πταίστην ἀγαπῶσα.

EMINE

Φροσύνη μου, τί ἐννοεῖς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐντός σου πῶς παλαίει
ἀγάπη πρὸς τὴν ἔνοχον, καὶ σέβας πρὸς τὰ χρέη.
Ποινὴν ἧς μ' ἐξελάμβανες ἀξίαν μ' ἐπιβάλλεις,
καὶ ὅμως δὲν μὲ ἀπωθεῖς τῆς μητρικῆς ἀγκάλης.
Ὁπόταν ἤκουσας νὰ ζῶ πῶς εἶμαι ἀναξία,
μὲ κατεδίκασεν ὁ νοῦς, ἀλλ' ὄχι κ' ἡ καρδία.

EMINE (τὴν ἐναγκαλίζεται)

Φροσύνη, ἄγγελε φωτὸς, δὲν βλέπεις εἰς τὰ σκότη.
Πρὸς τὴν βαθεῖαν πτῶσίν μου τὸ πνεῦμά σου τυφλώττει.
Ἐγὼ σ' ἐφόνευσα, ἐγὼ, ἁγνὴν ἠξεύρουσά σε.
Ἀξίζω καὶ νὰ μὲ μισῇς καὶ νὰ μὲ καταρᾶσαι.
Νὰ μὲ μισήσῃς; Δύνασαι νὰ μὲ μισῇς, Φροσύνη;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅλ' ἡ ζωή μου συνεχὴς ὑπῆρξ' εὐγνωμοσύνη,
καὶ ἡ καρδία μου πρὸς σὲ ἀγάπης εἶν' ἑστία,
ὁπόταν εἰς τὸν θάνατον ἀνοίγω τὰ ἱστία.

EMINE

Ἠρνήθην, πλὴν μ' ἠπάτησαν· μ' ἐνέπλεξαν εἰς δόλον,
ἐβίασαν τὴν χεῖρά μου μὲ τέχνας διαβόλων.
Τὴν νύκτα ἔχεις σύμμαχον. Μὲ τοῦτον τὸν μανδύαν
(Θέλει νὰ τῇ δώσῃ τὸν μανδύαν της)
θενὰ σ' ἐκλάβουν ἀντ' ἐμοῦ· πλὴν σπεῦσον, ἔχ' ὑγείαν!

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ (τὴν ἀτενίζει ὡς ἐνδομύχως ἐγγιχθεῖσα, μέχρις οὗ οἱ ὀφθαλμοί της πληροῦνται δακρύων)

Ὢ! τοῦτο δὲν τὸ ἤξιζον.

EMINE

Τί λέγεις;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί θαῤῥεῖτε
ἀνόμημα πῶς ἔπραξα, καὶ μὲ περιφρονεῖτε;
Νὰ μείνῃς σὺ καὶ νὰ σωθῶ! Καιρίως μὲ πληγώνεις.
Τοιαῦτα θὰ μ' ἐπρότεινας ἂν δὲν μὲ κατεφρόνεις;
Εἰπέ μοι, τὸ ἐδέχεσο, σὺ ἀντ' ἐμοῦ ἂν ἦσο;

EMINE

Τοὺς ἐδικούς μου ὀφθαλμοὺς θὰ κλείσω ποῦ θὰ κλείσω.
Εἰς σὲ τὸ μέλλον εὐτυχὲς ἡ χεὶρ κοσμεῖ τῆς μοίρας,
ἐμὲ δὲ πόνοι μ' ἔφθειραν, καὶ πρόωρον τὸ γῆρας,
καὶ θεωρῶ τὸν θάνατον εὐεργεσίαν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ζῆσε,
ζῆσε. Παράδειγμ' ἀρετῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶσαι.
Πρὶν ἢ σημάν' ἡ ὥρα σου μὴ τὴν ζωὴν ἀφήσῃς.
Μεγάλα ἔχει θέλγητρα· ὡραία εἶν' ἡ φύσις.
Ὁ κόσμος ὁ θεόπλαστος ὅταν φωτὸς πληροῦται,
ἐκστατικὸν τὸ πνεῦμά μου πρὸς τὸν Θεὸν ὑψοῦται.
Ἀλλ' εἰς τὸν τάφον... Ἡ αὐγὴ ὡς πρὶν θεν' ἀνατέλλῃ,
θὰ κελαδῶσι τὰ πτηνὰ τ' ἁρμονικά των μέλη,
πρὸς οὐρανὸν τῶν εὐτυχῶν ὁ ὕμνος θ' ἀναβαίνῃ,
κ' ἐγὼ... εἰς τάφον σκοτεινὸν θὰ κεῖμαι τεθαμμένη!
Μὴ ἀποθνήσκῃς, φίλη μου.

EMINE

Δραπέτευσον καὶ σῶσου.
Πρὸς τοῦτο ἦλθα. Μὴν ἀργῇς, καὶ εἶναι ὄλεθρός σου.

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν μεγαλοψυχίαν σου θαυμάζω, Ἐμινέ μου,
πλὴν παῦσον, παῦσον. Εἰς αὐτὸ δὲν θὰ πεισθῶ ποτέ μου.
Ὁμολογῶ πῶς τὴν ζωὴν ἠγάπων κ' ἐπεθύμουν·
ἐν ὅσῳ ἦν ἀμόλυντος κ' ἐγὼ εὐδαίμων ἤμουν.
Πλὴν δὲν θὰ ζήσω ῥίπτουσα σὲ θῦμα εἰς δημίους.
Θανάτους θέλεις ἀνθ' ἑνὸς νὰ ὑποστῶ μυρίους;
Θεν' ἀποθάνω, Ἐμινὲ, καὶ τὴν ζωὴν θ' ἀφήσω,
πρὶν ἢ σβεσθῇ εἰς δάκρυα, καὶ πρὶν ἢ τὴν μισήσω.

ΕΜΙΝΕ

Ἰδοὺ ἡ ἀμετάτρεπτος λοιπὸν ἀπόφασίς σου;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ναί.

ΕΜΙΝΕ

Τότε ἄφες με λοιπὸν νὰ συνταφῶ μαζῇ σου,
τῶν καρδιῶν μας τὸν δεσμὸν ὁ τάφος νὰ μὴ λύσῃ,
καὶ νὰ συναποθάνωμεν ὡς εἴχομεν συζήσει.

ΦΡΟΣΥΝΗ (ῥιπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας της)

Ὦ Ἐμινέ μου!

('Οπισθοδρομεῖ)

Ὕπαγε! Εἶναι καιρὸς νὰ κλίνω
καὶ πρὸς Θεὸν τὴν φεύγουσαν ψυχήν μου ν' ἀποτείνω.
Ἄφες με μόνην. Ἀλλὰ πρὶν, εἰς σφράγισιν φιλίας,
τὰς τελευταίας πλήρωσον ἐμὰς παραγγελίας.
Ἂν τὸ ὑπόσχεσ', ἐλαφρὰ τῆς γῆς θ' ἀναχωρήσω,
καὶ ἥσυχος θεν' ἀναβῶ.

ΕΜΙΝΕ

Ἆ! Πρέπει νὰ σ' ἀφήσω!
Τοῦ μαρτυρίου κοινωνὸν νὰ μὲ δεχθῇς ἀρνεῖσαι,
κ' ἐλπίζεις ὅτι θενὰ ζῶ, ὅταν νεκρὰ θὰ κεῖσαι!

Digitized by Google

Εἰς κύματα θὰ κυλισθοῦν τ' ἀγγελικά σου κάλλη,
καὶ ἡ χρυσῆ σου κεφαλὴ ὁποῦ ὡς ἄνθος θάλλει. ...

(Τὴν ἐναγκαλίζεται καὶ κλαίει.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄφες τὰ δάκρυα· καιρὸς δὲν εἶναι τῶν δακρύων.
Ἐμφύσησόν μοι ἀρετὴν καὶ αἴσθημα ἀνδρεῖον,
ὅπως διέλθω τὴν φλιὰν τῆς αἰωνίας πύλης.
Εἰς τὴν τροφόν μου φρόντισον τὴν δυστυχῆ νὰ στείλῃς
τοὺς πολυτίμους λίθους μου καὶ τὰ ἐνδύματά μου.
Ἄς θυμιάζῃ ὅσῳ ζῇ τὰ εἰκονίσματά μου.
Καὶ τὸν πατέρα μου ἀλλοῦ ἂν δὲν πλανᾷ ἡ μοῖρα,
ἄς τῷ εἰπῶσι πῶς φιλῶ τὴν σεβαστήν του χεῖρα,
ὅτι χωρὶς ἐγκλήματος ἀποχωρῶ τοῦ βίου,
καὶ τὴν ἐσχάτην του εὐχὴν ζητῶ ἀντ' ἐφοδίου.
Ἂν ἐλεήμων ποτὲ χεὶρ τὰ λείψανά μου θάψῃ,
εἰς γῆν ἁγίαν ἤθελον τὸν τάφον μου νὰ σκάψῃ.
Εἰς μέρος ὅπου νάρκισσοι καὶ ῥοδοδάφναι θάλλουν,
εἰς ὑπωρείας χλοεροῦ λοφίσκου ἄς μὲ βάλουν.
Ἄς στεφανώσουν μὲ πυκνὰς τὸ μνῆμά μου πτελέας·
κάθε χειμῶνα εἰς αὐτὰς ἄς κλαίῃ ὁ βορέας,
πᾶν νέον ἔαρ ἀηδὼν τὰ φύλλα των ἄς σείῃ,
καὶ εἰς ἐμὲ τὸν μάϊον μὲ ᾄσματ' ἄς μηνύῃ.
Ὁ ὁδοιπόρος ὑπ' αὐτὰς ἀνάπαυσιν εὑρίσκων,
ἄς κάθηται βαρύθυμος εἰς τὸν τερπνὸν λοφίσκον,
καὶ βλέπων τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τάφου, ἄς δακρύῃ.

EMINE

Δὲν ἔχεις πόθον πλὴν αὐτοῦ ἄλλον τινά; Εἰπέ τον.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄλλον;

Digitized by Google

(Τὴν ἀτενίζει δι' ὀφθαλμῶν πληρουμένων δακρύων. 'Ρίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας της)

"Ω! ἀπὸ μέρους μου ἀποχαιρέτησέ τον,
καὶ...

EMINE

Τὸν Μουκτάρην;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ εἰπὲ, ἡ λύπη μου ἡ μόνη
ὅταν τῆς γῆς ἀπέρχομαι, εἶν' ὅτι μ' ἐλησμόνει.
Ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ σπινθὴρ τοῦ βίου μου θὰ σβύσῃ,
καὶ οὐδὲ κἂν ἠθέλησε νὰ μ' ἀποχαιρετήσῃ!

EMINE

Σὲ λησμονεῖ! Ἂν δέσμιος στενῶς δὲν ἐφρουρεῖτο,
θὰ σ' εἶχε σώσει, ἢ νεκρὸς πολὺ πρὸ σοῦ θὰ ἦτο.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Κρατεῖται! Τοῦτο ἐξηγεῖ. Τὰ δάκρυά του ῥέουν,
χ' εἰς ἕνα θρῆνον τὰς ψυχὰς τὰς ἀδελφὰς συνδέουν.
Τὸν ἀσπασμόν μου φέρε τῳ τὸν τελευταῖον. Λήθην
δὲν τῷ ζητῶ· ὑπομονήν. Εἰς οὐρανὸν ἐκλήθην
προτέρα του, χ' ἐπείγομαι ἀμόλυντος νὰ φθάσω
τὸν νυμφικόν μας θάλαμον νὰ προπαρασκευάσω.
Ἆ! πρόσμεινε....

(Διὰ χρωστῆρος προσθέτει λέξεις τινὰς εἰς τὸ χαρτίον ὃ ἔγραφε, καὶ ἐγχειρίζει αὐτὸ εἰς τὴν 'Εμινέν. Συγχρόνως τῇ δίδει τὸ δακτύλιον ὃ εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Μουκτάρη)

Παράδος τῳ αὐτὰ, καὶ ἔχ' ὑγείαν.
Δὲν ἔχω πλέον θέλησιν ἐπὶ τῆς γῆς καμμίαν.

('Η 'Εμινὲ τὴν ἀτενίζει ἐπί τινας στιγμὰς μετὰ βαθείας θλίψεως, ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ τὴν φιλεῖ. Ἔπειτα δὲ τὴν ἀφήνει βιαίως, καὶ ἀποστρέφουσα τὴν κεφαλὴν, ἐξορμᾷ καὶ ἐξέρχεται.)

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ (μόνη)

Οὐδὲν μοὶ μένει ἐπὶ γῆς, καὶ πλάστα, πρὸς Σὲ στρέφω
τὴν ἔρημον καρδίαν μου, ἣν ἐν πικρίαις τρέφω.
Ἡ λάμψις ἡ ἀπατηλὴ τῆς γῆς τὴν εἶχ' ἑλκύσει·
εἰς τὴν πηγὴν τῆς λάμψεως ἐπίτρεψον ν' ἀντλήσῃ.
Θεὲ, Σὲ ὅστις τὸν λῃστὴν ἐδέχθης προσπεσόντα,
ὅστις ἱλέως συγχωρεῖς τὸν ἥμαρτον εἰπόντα,
Σὲ, πλάστα, εἰς τὸν ἔσχατον δοξάζω στεναγμόν μου.
Κλῖνον καὶ πρός μ' ἐπιεικῶς τὸ οὖς κ' ἐπάκουσόν μου.
Ἡ χάρις ἡ πανύστατος δὲν μ' εἶναι δεδομένη
ν' ἀνακουφίσω τὴν ψυχὴν, ἐξομολογουμένη
εἰς ἐκκλησίας λειτουργόν. Εἰς ὥραν τὴν ἐσχάτην
τὸ πνεῦμα παραδίδωμι εἰς Σὲ, Θεὸν προστάτην.

(Κλίνει τὸ γόνυ, καὶ προσεύχεται σιωπηλῶς. Ὁ **ΜΕΛΕΤΙΟΣ** εἰσελθὼν τὴν θεωρεῖ μακρόθεν. Εἰς τὸ πρῶτόν του βῆμα ἀνασκιρτᾷ καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν ἀγκάλην του.)

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κύριος εἴη μετὰ σοῦ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θεὲ, νὰ μ' ἐλεήσῃς
ηὐδόκησας. Ὦ πάτερ μου, ἐλθὲ νὰ ὁδηγήσῃς
εἰς τὴν φρικτὴν κατάβασιν τὸ ἔσχατόν μου βῆμα.
Θὰ μὲ φονεύσουν, πάτερ μου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Τῆς τυραννίας θῦμα,
κόρη φιλτάτη, οἱ σφαγεῖς σὲ σφάζουν τῆς Ἑλλάδος.
Ὡς Ἑλληνὶς χριστιανὴ τὸ πνεῦμά σου παράδος.
Ἐλθὲ εἰς τὴν καρδίαν μου ἥτις θρηνεῖ καὶ πάλλει.
Ἐσχάτη σοὶ ἀνοίγεται ἡ πατρικὴ ἀγκάλη.
Θ' ἀκολουθήσω ἐν βραχεῖ τὴν φεύγουσαν ψυχήν σου.
Ἀλλ' εἶσ' ἑτοίμη νὰ φανῇς ἐμπρὸς εἰς τὸν κριτήν σου;

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐκεῖνος εἶναι κύριος, καὶ ἅμα διατάξῃ,
ἡ δούλη τῶν νευμάτων του ψυχὴ θενὰ πετάξῃ.
Πλὴν πῶς θὰ μ' ἀνεκούφιζεν ἐὰν τῆς ἁμαρτίας
τὸ βάρος ἐναπέθετον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας!
Ἡ ἀναξία θὰ φανῶ ἐμπρὸς εἰς τὸν σωτῆρα,
καὶ τῶν γηίνων ἄφεσιν πταισμάτων δὲν ἐπῆρα.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἡ θεία αὕτη ἀῤῥωγὴ σοὶ εἶναι ἀναγκαία;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγεται ἡ πύλη ἡ ὡραία
ὁποῖον ἐπουράνιον φῶς ἱλαρὸν αὐγάζει!
Εἰς ψαλμῳδίας καὶ καπνοὺς ὁ ῥύστης πλησιάζει,
ἀγάπην καὶ συγχώρησιν ὁ ἱερεὺς ἀγγέλλει,
κ' εἰς τὰς ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν ἐλπὶς ἐξανατέλλει.
Δάκρυα χύνει ὁ λαὸς, κ' εἰς σχῆμα μετανοίας
τὸ γόνυ κάμπτων, χάριτος πληροῦται οὐρανίας.
Ἡ ἁμαρτία λύεται, ὁ θάνατος νικᾶται·
τὸ ἄῤῥητον μυστήριον τῆς κοινωνίας δρᾶται.
Εἰς ὅσα μέρ' ἡ σταύρωσις τοῦ πλάστου προσκυνεῖται,
μεταλαμβάνων τὸν Θεὸν ὁ θνήσκων, εὐλογεῖται·
κ' ἐγὼ τῆς χάριτος αὐτῆς στεροῦμαι τῆς μεγίστης!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἡ πίστις κάμνει θαύματα. Ἡ ἐδική σου πίστις
ἀνέβη ὡς θυμίαμα εἰς οὐρανόν. Μὲ θάῤῥος
ἀπόθες εἰς τὸ στῆθός μου τὸ τῆς ψυχῆς σου βάρος.
Μάθε ἀπό τινος καιροῦ πῶς εἶμαι λειτουργός του.

TAYLOR INST. OXFORD
Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὢ τὸν ἀνέκφραστον βαθμὸν τῆς ἀγαθότητός του!
Τὴν τρέμουσαν καρδίαν μου ἑτοίμ' εἰμὶ ν' ἀνοίξω,
καὶ τὰς μυχιαιτέρας της πτυχὰς νὰ καταδείξω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Εἰς ὄνομα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καρδιογνώστου,
ὑπόσχεσαι ἀλήθειαν ν' ἀποκριθῇς ἐμπρός του;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅταν ἡ ἄδυτος αὐγὴ ἐγγίζῃ ν' ἀνατείλῃ,
εἰς τὴν στιγμὴν ποῦ κλείονται δὲν ψεύδονται τὰ χείλη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Εἰς ὄνομα τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ τὸ πᾶν εἰδότος,
εἰπὲ, τί φέρεις γήϊνον ἐπὶ τοῦ συνειδότος;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἠγάπησα τὸν ἄριστον, κ' ἐκείνου ἡ λατρεία
ἐξώγκου τὴν καρδίαν μου ἐν ὑπερηφανείᾳ.
Εἰ κ' ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν Θεὸν βαθέως ηὐγνωμόνει,
ἀλλὰ τὸ πλάσμα βλέπουσα, τὸν πλάστην ἐλησμόνει.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Μετανοεῖς εἰλικρινῶς τὴν πλάνην ποῦ γνωρίζεις;
Πρὸς τὸν ποιμένα, πρόβατον ἀπολωλὸς γυρίζεις;
Ἠρνήθης τὰ ἐπίγεια;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀπέβαλα τὴν ὕλην,
καὶ ἡ ψυχή μου αἴρεται πρὸς τοῦ φωτὸς τὴν πύλην.
Ἀλλ' ὅταν αὕτη ἀνοιχθῇ, ἐν μέσῳ τῶν ἀκτίνων
ἐλπίζω αὖθις παρ' ἐμὲ πῶς θὰ ἰδῶ ἐκεῖνον.
Ἂν τὰς καρδίας ὁ Θεὸς πρὸ πάντων ἐξετάζῃ,
τοῦ παραδείσου στέφανον θενὰ τῷ ἑτοιμάζῃ.

Digitized by Google

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀκόμη τὴν ἐπίγειον δὲν ἀπεδύθης μέθην;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀλήθειαν ὡμίλησα, καθὼς τὴν ὑπεσχέθην.
Οὐχὶ ἐπίγειον. Ἡ γῆ μοὶ εἶναι πλέον ξένη.
Ἤδ' ἡ ψυχὴ ὑπόπτερος πλανᾶτ' αἰωρουμένη,
καὶ ἂν ἀκόμη μέλλουσαν ἐλπίζω εὐτυχίαν,
στηρίζω τὴν ἐλπίδα μου εἰς θείαν εὐλογίαν.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Καλόν. Ἂν ἔχω λέγε μοι καὶ ἄλλο τι ν' ἀκούσω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁσάκις ἴσως τὸ κακὸν ἠμπόρουν ν' ἀποκρούσω,
ὁσάκις πράξεων καλῶν περίστασιν νὰ εὕρω,
ὁ ζῆλος ἂν δὲν μ' ἔλειψε νυστάζων, δὲν ἠξεύρω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Δὲν ἔχεις ἄλλο νὰ εἰπῇς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Οὐδὲν ἐν γνώσει ἄλλο.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀλλ' ἐπ' ἐγκλήματι αὐτοὶ σὲ τιμωροῦν μεγάλῳ.
Ὁποῖόν σου τὸ ἔγκλημα; Σ' ἐπερωτᾷ ὁ κρίνων.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ κρίνων μεταξὺ ἐμοῦ ἐδίκασε κ' ἐκείνων.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀδίκως ἀπετόλμησαν διαβολὴν ἐκεῖνοι;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ δίκαιον καὶ ἄδικον ὁ οὐρανὸς ἂς κρίνῃ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κηρύττεσαι ἁμαρτωλή; Συγγνώμην ἐκ καρδίας
καὶ ἄφεσιν δι' ὅλας σου ζητεῖς τὰς ἁμαρτίας;

Digitized by Google

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πλὴν τοῦ Θεοῦ ἀνεύθυνον κἀνένα δὲν γνωρίζω.
Ὁμολογῶ πῶς ἔσφαλα, καὶ ἄφεσιν ἐλπίζω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ (θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της, προσεύχεται κρυφίως. Μετὰ ταῦτα)

Φροσύνη μου, εἰς τ' ὄνομα τοῦ τρισαγιωτάτου
σοὶ ἀναγγέλλ' ἡ γλῶσσά μου τὴν ἀγαθότητά του.
Τὰ σφάλματά σου συγχωρεῖ, καὶ πρᾴως σὲ δικάζει.
Διὰ τῆς οὐρανίας του εὐχῆς σὲ ἁγιάζει.
Θὰ σὲ δεχθῇ ὁ οὐρανὸς, ὡς διαβῇς τὸ μνῆμα.
Ἀνάβ' ἁγνὴ περιστερὰ καὶ τῶν τυράννων θῦμα.
Περίμενέ με, καὶ μακρὰν τοῦ κόσμου τῶν τυράννων,
πρὸς σὲ θὰ ἔλθω, ἀποθεὶς τὸν φόρτον τῶν βασάνων.
Ἐμπρὸς τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ τὴν κεφαλήν σου κλίνον,
καὶ ὑπὲρ τῆς λυτρώσεως προσεύχου τῶν Ἑλλήνων.

(Τὴν εὐλογεῖ διὰ τῆς χειρὸς, ἣν τῇ δίδει νὰ φιλήσῃ, καὶ ἐνταυτῷ περιπαθῶς τὴν ἐναγκαλίζεται.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἔθραυσε τώρα ἡ ψυχὴ τ' ἀνθρώπινα δεσμά της.
Οἱ ὀφθαλμοί μου ἔῤῥιψαν τὸ δέμα τῆς ἀπάτης.
Βλέπω... Εἰς θρόνον κάθηται ἡλίων ὁ Θεός μου,
καὶ εἰς τὰς χεῖράς του κρατεῖ τὴν ἅλυσιν τοῦ κόσμου.
Εἰς κάλπην στάζει ἀργυρᾶν τὸ αἷμα τῶν σφαγίων.
Τὸ βλέπει. — Ἰδοὺ σείεται ὁ μέγας του βραχίων.
Ἰδοὺ, ἀκούω νὰ βροντᾷ, ὁ οὐρανὸς ἀστράπτει
σπινθὴρ οὐράνιος πετᾷ,
καὶ καίει ὅ,τι ἀπαντᾷ, καὶ τὰς ψυχὰς ἀνάπτει.
Ὁ βράχος χείμαῤῥον φλογῶν εἰς τὰς κοιλάδας χύνει.
Περὶ τῶν ὅλων ὁ ἀγών.
Σταυρὸς ὑψοῦται, ὁδηγῶν καὶ κρύπτετ' ἡ σελήνη.

Digitized by Google

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου, πῶς ἐξηγῶ τὸν ἐνθουσιασμόν σου;
Δὲν εἶδα ὡραιότερον ποτὲ τὸ πρόσωπόν σου.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐμπρός, τῶν βράχων ἀετοί, δελφῖνες τοῦ Αἰγαίου!
Ἡ δόξα αἵματ' ἀπαιτεῖ,
ἀλλ' εἶν' ἡ δάφνη φθονητὴ εἰς μέτωπον γενναίου.
Θαλάσσης θραύονται ἀφροὶ εἰς ναῦς ἀνθρωποφάγους.
Κινοῦνται κύκνοι ἐλαφροὶ
χ' ἡ πτέρυξ των ἀποτεφροῖ τὰ ὄρη τοῦ πελάγους.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ποῖον χρησμὸν θεόπνευστον προφέρει ἡ φωνή σου;
Τίς, κόρη μου, σ' ἠνέῳξε τὰ βάθη τῆς ἀβύσσου;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ ἀριθμὸς μὴ σᾶς φοβῇ. Χρισθῆτε θεῖον μῦρον.
Εἰς ᾅδην τις ἂν καταβῇ,
εἶναι λαμπρά του ἀμοιβὴ ὁ φοίνιξ τῶν μαρτύρων.
Τῆς τυραννίας ἡ κηλὶς εἰς αἵματ' ἀπεπλύθη.
Διὰ τῆς θείας του βουλῆς
ἡ ἀναστᾶσα βασιλὶς χλαμύδα ἐνεδύθη.

(Ἡ θύρα ἀνοίγεται. Εἰσέρχεται ὁ **ΧΑΣΑΝΗΣ** μετ' ἄλλων **ΜΑΥΡΩΝ**. Ἡ Φροσύνη συνερχομένη κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ της, τοὺς βλέπει ὑπερηφάνως.)

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὁ ἥλιος εἰς τῶν βουνῶν τὰς κορυφὰς ἐφάνη,
καὶ κατὰ τὸ διάταγμα ἠξεύρεις ὅτι φθάνει....

ΦΡΟΣΥΝΗ

Σ' ἀκολουθῶ.

(Πρὸς τὸν πατέρα της)

Ὦ! δός μοι, δὸς τὴν σεβαστήν σου χεῖρα.
Τὴν εὐλογίαν παρὰ σοῦ τὴν πατρικὴν ἐπῆρα·

Digitized by Google

ἀκόμη πρόσθες εἰς αὐτὴν τὴν πατρικὴν εὐχήν σου,
καὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου μου τὸ θέατρον μακρύνσου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου!

(Τὴν ἐναγκαλίζεται, προσπαθῶν ματαίως νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του)

Εἰς τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐνδυναμώσου.
Ἐγὼ θὰ σ' εἶμαι ὁδηγός,... κ' ἐν τάχει ὀπαδός σου.

(Ἡ Φροσύνη καταφιλεῖ τὴν χεῖρά του. Οἱ Μαῦροι τὴν περικυκλοῦσιν. Ἔξωθεν θορυβώδης μουσικὴ μετὰ τυμπάνων, ἥτις μακρυνομένη, ἀφ' οὗ ἐξῆλθον, καταντᾷ βαθμηδὸν εἰς ἥσυχον μουσικὴν νεκρώσιμον.)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Δωμάτιον τοῦ Ἀλῆ, ὡς εἰς τὸ τέλος τοῦ Α' μέρους. Διὰ τῶν παραθύρων εἰσδύουσιν αἱ πρῶται ἀκτῖνες τῆς ἀνατολῆς. Ἐπὶ τῆς τραπέζης λύχνος πλησιάζων νὰ σβεσθῇ. Εἰς τὴν τράπεζαν κάθηται ὁ **ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ**, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους εἰς τὸ πτυχίον καὶ τὸ δακτυλίδιον ὃ τῷ ἔπεμψεν ἡ Φροσύνη. Φαίνεται ἀγρυπνήσας καὶ πάσχων)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (μόνος)

Ὁ λύχνος μου ψυχομαχεῖ, καὶ νέαν τροφὴν θέλει.
Τόσον ἀργά! Ὁ ἥλιος ἀρχίζει ν' ἀνατέλλῃ.
Ὦ σὺ λαμπρέ μου ἥλιε, ὦ σὺ ὡραῖον φῶς μου!
ἄραγε σ' ἐχαιρέτησεν ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κόσμου;
Ποῦ εἶσαι; Εἰς τὰ βάραθρα τὰ μαῦρ' ἀναστενάζεις,
ἢ ἴσως πνεῦμα καθαρὸν τὸν φίλον σου κυττάζεις;
Ἐδῶ ποῦ μὲ παρήτησας παντέρημον ἰδέ με,
τὰ δάκρυά μου ξήρανε, καὶ παρηγόρησέ με.
Ὦ λύσσα! ὦ ἀκοίμητον εἰς τὴν ψυχήν μου μῖσος!
Κρατοῦμαι δέσμιος, ἐν ᾧ σὲ θανατώνουν ἴσως.
Ἐπάνω θεν' ἀπαντηθοῦν τὰ πνεύματά μας λέγεις·
ἐπάνω, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς οὐρανίας στέγης

Digitized by Google

θενὰ συνευτυχήσωμεν ὁπόταν ἀποθάνω;
Ἐπάνω!... Τίς ἐγγύησις πῶς εἶναι ἓν ἐπάνω;
Ἀλλ' ἐὰν λάμπω ὅσῳ ζῶ καθὼς τὸ φῶς ἐκεῖνο,
ἂν ὡς ἐκεῖνο τήκωμαι καὶ ὡς ἐκεῖνο σβύνω;
Ζωογονεῖ περὶ αὐτὸ ὁ κύκλος ὁ λαμπρός του.
Ἀλλὰ, πνοὴ ἐφύσησε. Τί ἔγινε τὸ φῶς του;
Εἰς εὔρυθμον συνάφειαν ἡ ὕλ' ἡρμολογήθη·
ὡς ὁ ῥυθμὸς συνταραχθῇ, ἡ ὕλη διελύθη.
Ἡ ζῶσα εἰς τὴν γενεὰν ὑποχωρεῖ τὴν νέαν.

(Οἱ ὀφθαλμοί του πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ βιβλιαρίου. Ἀτενίζει αὐτὸ, καὶ ἔπειτα ἀναγινώσκει βραδέως)

«Ὁ ἐμφυτεύσας εἰς ἡμᾶς θεότητος ἰδέαν,
μᾶς ἠγγυήθη δι' αὐτῆς αὐτὸς ἀθανασίαν.»
Ὦ ἄγγελε, ἀπόλαυσιν μ' ὑπόσχεσ' αἰωνίαν.
Ἡ οὐρανία σου ψυχὴ, ναὶ, ναὶ, δὲν ἐγεννήθη
διὰ νὰ σβύσῃ ὡς τὸ πῦρ εἰς τὰ νεκρά σου στήθη.
Εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτὸς τῶν θείων σου βλεμμάτων
ἔβλεπον λάμψιν ἄσβεστον ἡλίων ἀθανάτων.
Μετ' οὐ πολὺ θὰ μὲ ἰδῇς, θὰ σὲ ἀκολουθήσω,
καὶ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ πλησίον σου θὰ ζήσω.

(Βλέπει τὸ χαρτίον)

Ὅλη ἀγάπη πρὸς ἐμὲ ὑπῆρξεν ἡ ζωή σου,
καὶ πρὸς ἐμὲ οἱ ἔσχατοι πετῶσι στοχασμοί σου.

(Φιλεῖ τὸ δακτυλίδιον καὶ τὸ περᾷ εἰς τὸν δάκτυλόν του. Ἔπειτα μένει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀκινήτως ἐστηριγμένους εἰς τὸ χαρτίον. Εἰσέρχεται ὁ **ΑΛΗΣ**, καὶ τὸν θεωρεῖ ἐπί τινας στιγμὰς σιωπηλῶς)

ΑΛΗΣ

Μουκτάρη, εἶσαι ἔξυπνος, καὶ οὔτε ἐκοιμήθης.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὄχι.

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

'Ηγρύπνησας πολύ, τὴν κλίνην σου ἠρνήθης.
'Ο ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ κλίν' ἡ κεφαλή σου,
καὶ αἷμα οἱ φλεγόμενοι σταλάζουν ὀφθαλμοί σου.
'Απόφευγε τὴν δύναμιν πασχούσης φαντασίας,
καὶ τὰς ὁράσεις τῆς νυκτὸς φοβήσου τῆς ἀγρίας.
Εἰς ὕπνου κατευνάζοντος παράδος τὴν ἀγκάλην,
καὶ τὸν θυμὸν, καὶ ὅλην σου τὴν μέριμναν τὴν ἄλλην.
Μὴ θέλῃς νὰ αἰσχύνωμαι πῶς κλαίει ὁ υἱός μου
δι' ἓν χυδαῖον γύναιον, τὸ ἔσχατον τοῦ κόσμου.
Γυναικωνίτης σ' ἔλειψεν; Εἶσαι υἱὸς σατράπου.
Εἰπέ· πληροῦτ' ἐν ἀκαρεῖ. Τὰ δάκρυα ἐντράπου.

('Ο Μουκτάρης τῷ ἀκοντίζει βλέμμα οἴκτου καὶ περιφρονήσεως. Ἔπειτα προσηλοῖ πάλιν τὸ βλέμμα εἰς τὸ χαρτίον.)

'Εμπρός σου μὴ μὲ στηλωτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσέχῃς,
ὡς τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν τῆς τύχης σου νὰ ἔχῃς.

(Περιμένει ἀπόκρισιν. 'Ο Μουκτάρης μένει εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν.)

Καλὰ τὸ κάμνεις· τὸν πιστὸν νὰ παίζῃς ἐραστήν της.
Ἴσως προσμένεις νὰ ἰδῇς ἐμπρός σου τὴν ψυχήν της.
Τί ἄπορον ἂν σ' ἔπεισαν καὶ ἱερέων μῦθοι,
ὁ ἔρως ὁ αἰώνιος ἀφ' οὗ σὲ καταπείθει.

('Ο Μουκτάρης ἀκίνητος. 'Ο 'Αλῆς περιμένει στιγμάς τινάς. Ἔπειτα στρέφεται δυσανασχετῶν καὶ μακρύνεται.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (εἰσερχομένη μετὰ σπουδῆς, πρὸς τὸν 'Αλῆν)

Ζωὴν νὰ ἔχῃς, ἀδελφέ. 'Η τύχ' ἡ φιλική σου
εἰς ὅλας τὰς ὀρέξεις σου κηρύττετ' εὐμενής σου.
'Η 'Εμινὲ ὑπέγραψεν.

ΑΛΗΣ

'Υπέγραψε!

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ τώρα
ἴσως τῆς ἐκτελέσεως παρῆλθε καὶ ἡ ὥρα.

ΑΛΗΣ

Εὐθὺς, τῆς ἐκτελέσεως! Πῶς δὲν ἠρώτας πρῶτον;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὡς εἶπας ἠκολούθησα. Ἠπείθουν ἂν ἠρώτων.

ΑΛΗΣ (δεικνύων τὸν Μουχτάρην)

Ἰδέ τον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὁ ἀνεψιός!

ΑΛΗΣ

Τὸν βλέπεις; Δὲν κοιμᾶται,
οὐδ' εἶναι ἔξυπνος. Ἀλλοῦ τὸ πνεῦμά του πλανᾶται,
καὶ φαντασμάτων μεταξὺ συστρέφεται ἀγρίων·

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἡ πεισματώδης σιωπὴ εἶναι κακὸν σημεῖον.

(Πλησιάζει τὸν Μουχτάρην)

Μουχτάρη, δεῖξε ἀνδρικὴ πῶς εἶναι ἡ ψυχή σου.
Ἐξημερώσου.

(Ὁ Μουχτάρης τὴν ἀτενίζει ὡς νὰ μὴ τὴν ἐγνώριζε. Συνελθὼν ἔπειτα, ῥίπτει βλέμμα πρὸς οὐρανὸν μετὰ πικροῦ μειδιάματος, καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρώτην ἀκινησίαν. Ἡ Χαϊνίτσα τὸν παρατηρεῖ καὶ ταράττεται)

Λησμονεῖς ἡμᾶς τοὺς συγγενεῖς σου,
τὸν ἑαυτόν σου λησμονεῖς. Ἡ θλίψις σου σὲ φθείρει.
Ἐκτὸς τοῦ αὔλακος φοβοῦ τὸ πνεῦμά σου μὴ σύρῃ.
Αἱ λύπ' αἱ ἀχαλίνωτοι τὸ λογικὸν ἀμβλύνουν.
Αἱ κλίσεις σου αἱ ἀγενεῖς τὸν νοῦν σου ἐταπείνουν.
Ἔρωτος δῶρα ἔκλεξον καὶ λάβ' εὐγενεστέρως.
Μὴ ἔστω σοῦ ἀνάξιος καὶ ποταπὸς ὁ ἔρως.

Digitized by Google

Μὴ σιωπᾷς. Οἱ φίλοι σου δὲν εἶναι ἄγνωστοί σου.
Εἰπὲ, καὶ νὰ ἐκδικηθῇς ἂν θέλῃς, ἐκδικήσου.

ΑΛΗΣ (πρὸς τὸν ΧΑΣΑΝΗΝ, εἰσερχόμενον)

Τί εἶναι, Μαῦρε;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἀφήνουσα τὸν Μουκτάρην, περιέργως πρὸς τὸν Χασάνην)

Ἔγινε, τί ἔγινεν; ὁμίλει.
Ἐξετελέσθη, ὁ Πασᾶς ὡς εἶχε παραγγείλει;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Νὰ ἔχῃ χρόνους ὁ Πασᾶς· καὶ ὅσοι τὸν πικράνουν,
ὁποῖον τέλος ἔλαβεν ἐκείνη, νὰ λαμβάνουν.

(Ὁ Μουκτάρης τὸν ἀτενίζει ὡς ἠλίθιος.)

ΑΛΗΣ

Πῶς δὲν περιεμένατε νὰ σᾶς προστάξω πάλιν;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἡ προσταγή σου ἱερά. Οὐδεὶς προσμένει ἄλλην.

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Καὶ λέγεις,—ἐτελείωσεν; Εἶν' ἀληθές;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθ' ὅλα.
Τὸ σῶμά της κατέπιαν τὰ κύματ' ἀφροβόλα.
Ἀνέδυ πάλιν, κ' ἔπλεε μ' ἀγῶνα, κ' ἦν πλησίον
νὰ διαφύγῃ. Πλὴν αὐτὸς ὁ στιβαρὸς βραχίων
τὴν ἔσπρωξε, ποῦ . . .

(Ὁ Μουκτάρης ὁρμᾷ ἐμμανὴς καὶ τὸν ἁρπάζει ἐκ τοῦ λαιμοῦ. Ὅλοι ὀπισθοδρομοῦσι)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἔκτρωμα, ἐγὼ νὰ σοὶ τὸ δείξω.

(Τὸν ἀπωθεῖ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεώς του)

Ὕπαγε, τέρας. Ἄξιον δὲν εἶσαι νὰ σὲ πνίξω.
Σὺ, ἔχων μαῦρον πρόσωπον ἀσχήμου διαβόλου,
ἂν ἔχῃς μαύρην τὴν ψυχὴν δὲν ἀπορῶ διόλου.

Digitized by Google

Κηρύττεις διὰ τῆς μορφῆς πῶς εἶσαι μαῦρον κτῆνος.
Ὁ ᾅδης ποῦ σ' ἐξέμεσε, σὲ φρίττει.—Ἀλλ' ἐκεῖνος,

(Δεικνύων τὸν Ἀλῆν)

ἐκεῖνος, ὤ! ἴδέτε τον. Τὸν βλέπετε; Ἰδού τος.
Ζηλεύεται ἡ δόξα του, ἡ φήμη καὶ ὁ πλοῦτος·
εἶναι πάσᾶς, ἀνώτερος τῆς ἐδικῆς σας σφαίρας.
Ἀλλὰ, τὸν βλέπετε; αὐτὸς τοῦ ᾅδου εἶναι τέρας.
Ἀθῶον αἷμα, καθαρὸν αἱ χεῖρές του μυρίζουν·
πανώλην φέρουν,—φύγετε!—εἰς ὅ,τι ἂν ἐγγίζουν.
Αὐτὸς τὴν ἐθανάτωσεν. Αὐτός. Δὲν μ' ἐννοεῖτε.
Ναὶ, πράξατε ἀνόμημα ὁποῖον ἠμπορεῖτε,
ἀδελφοκτόνοι γίνετε, φονεῖς καὶ τεκνοκτόνοι,
τὰς πράξεις σας ἡ πρᾶξίς του τὰς ὑπερβαίνει μόνη.
Θὰ εἶσθε σεῖς εἰς τὴν Ἐδὲμ, κ' ἐκεῖνος εἰς τὰ σκότη.
Τὴν ἔπνιξε. Πλὴν διατί ἠξεύρετε; Διότι
ἐκείν' ἡ ἀκηλίδωτος, ἡ ἄμωμος ἐκείνη,
εἶχε τῆς καταισχύνης της τὸν θάνατον προκρίνει.
Αὐτὸς ὅστις ἐγκλήματα πῶς τιμωρεῖ κηρύττει,
ἐφόνευσε τὴν ἀρετὴν, καὶ ἔγκλημα ἐζήτει.
Παρὰ τοῦ κόσμου θαυμασμοῦ λαμβάνεις φόρον ἴσως,
πλὴν κ' ἐγὼ τρέφω πρὸς αὐτὸν εἰλικρινὲς τὸ μῖσος.

(Προχωρεῖ πρὸς τὴν Χαϊνίτσαν, καὶ λαμβάνει αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς)

Καὶ σὺ ποῦ βλέπεις ἥσυχος ἐδῶ καὶ θριαμβεύεις,
δὲν τρέχεις εἰς τὰ βάραθρα τοῦ ᾅδου νὰ κατέβῃς;
Ναὶ, ἔχιδνα φαρμακερὰ, ποῦ ἔμαθες νὰ πνίγῃς,
εἰς ἄλλον κόσμον δὲν ζητεῖς τὸ βλέμμα μου νὰ φύγῃς;

(Πρὸς τὸν Ἀλῆν)

Ἠξεύρεις ποία εἶν' αὐτὴ ποῦ ἵσταται ἐμπρός σου,
αὐτὴ ἡ πολυμήχανος μυστικοσύμβουλός σου;

Digitized by Google

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μεγαλοφώνως)

Εἶν' ἐμμανής. Τὸ πνεῦμά του κινεῖ παραφροσύνη.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ὑψῶν ἔτι μᾶλλον τὴν φωνὴν)

Νὰ σὲ φονεύσῃ ἤθελε, καὶ εἶχε μοὶ προτείνει
τὸν θρόνον καὶ τὴν χεῖρά της· καὶ ὡς ἠρνήθην φρίττων,
παραίτιος ὁ ἔρως μου ἐνόμισε πῶς ἦτον,
κ' ἡ ἄνομος τὴν δυστυχῆ ἰδοῦσ' ἀντίζηλόν της,
αὐτὴν εἰς θῦμα ὥρισε, καὶ σὲ εἰς δήμιόν της.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πιστεύεις τοῦ μανιακοῦ τοὺς λόγους, ἀδελφέ μου;

ΑΛΗΣ

Ὦ! τί σκοποὶ τεράστιοι! Λέγεις ὀρθῶς, υἱέ μου.
Νὰ τὸ προσμένω ἔπρεπεν. Ἀξίως ἐβραβεύθην
διότι εἰς τὴν δολερὰν αὐτὴν ἐνεπιστεύθην.
Ὦ! Γνωριζόμεθ', ἀδελφή. Δὲν μ' ἔβλαψε διόλου
πῶς νέον δεῖγμα ἔλαβα τοῦ μισητοῦ σου δόλου.
Θέλω φροντίσει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἀδελφέ...

ΑΛΗΣ

Νὰ σιωπᾷς προστάζω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἂν σ' ἔπεισεν ὁ λόγος μου ὀλίγον ἐξετάζω.
Σεῖς ἕρπετε εἰς τὸν πηλὸν κ' εἰς τὰ συμφέροντά σας,
καὶ σύρετ' εἰς τὸν βόρβορον τῆς γῆς τὰ σώματά σας.
Στέγην ἐγὼ ἐπὶ τῆς γῆς νὰ μείνω δὲν εὑρίσκω,
καὶ ὡς μαζῆ της ἔζησα, μαζῆ της ἀποθνήσκω.

(Ἁρπάζει ἀπὸ τῆς ζώνης ἑνὸς τῶν Μαύρων ἐγχειρίδιον, καὶ θέλει νὰ κτυπηθῇ. Ὁ Ἀλῆς τὸν ἀφοπλίζει.)

Digitized by Google

ΑΛΗΣ

Μουχτάρη! Παρεφρόνησας, υἱέ; Σὲ βεβαιόνω·
πῶς ἀκριβὰ τὴν πρᾶξίν μου τὴν ἄδικον πληρόνω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Οὐδ' ἐπ' αὐτῆς μου τῆς ζωῆς δὲν ἔχω ἐξουσίαν;

ΑΛΗΣ

Ὦ! πράϋνον τὴν μαύρην σου, ταλαίπωρε, μανίαν.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Εἶμαι λοιπὸν αἰχμάλωτος; Ὦ! τότε πρόσεχέ με.
Καὶ δι' ἐμὲ, καὶ διὰ σὲ, καὶ διὰ πάντας τρέμε,
διότι τὰς ἁλύσεις μου ἀμέσως ὡς συντρίψω,
τὸ σῶμά μου ἐπὶ σωροῦ πτωμάτων θενὰ ῥίψω.

ΑΛΗΣ

Καὶ τοῦτο εἶναι δυνατὸν, ἂν ἄφευκτον τὸ κρίνῃς.
Εἰς στενωτάτην φύλαξιν, ὡς εἶπες, θενὰ μείνῃς,
καὶ ὅσῳ νὰ ἰατρευθῇς.

(Ὁ Μουχτάρης ἐπιστρέφει εἰς τὴν θέσιν του ἄγριος.)

ΔΕΒΩΡΑ (εἰσορμῶσα περίτρομος, καὶ ἐκτὸς ἑαυτῆς)

Τί συμφορὰ, Πασᾶ μου!
Τί νὰ ἰδῶ μοὶ ἔμελλεν εἰς τὰ γηράματά μου!

ΑΛΗΣ (τεταραγμένος)

Ἄφες, κυρά. Ἠξεύρομεν.

ΔΕΒΩΡΑ

Πασᾶ μου ἡ Φροσύνη...

ΑΛΗΣ (ὁμοίως)

Ἠξεύρω τώρα. Ἔγινε, κυρά· δὲν θ' ἀπογίνῃ.

ΔΕΒΩΡΑ

Πλὴν ἔμαθεν ἡ Ἐμινὲ τὸ φοβερόν της τέλος,
κ' ἐτρώθη ἡ καρδία της ἀπὸ θανάτου βέλος.

Digitized by Google

Ἐκεραυνώθη· ἔλειψαν ἀμέσως οἱ σφυγμοί της.
Μὲ τὴν ψυχὴν τῆς φίλης της ἀνέβη κ' ἡ ψυχή της.

ΑΛΗΣ (μετὰ φοβεροῦ βλέμματος πρὸς τὴν Χαϊνίτσαν)

Κ' ἡ Ἐμινέ!

(Ἡ Χαϊνίτσα, μείνασα μέχρι τοῦδε ὡς ἀπολελιθωμένη, ῥίπτεται ἔξω.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγειρόμενος)

Κ' ἡ Ἐμινέ. — Μὴ εἴχετε νομίσει
πῶς τοὺς ἀγγέλους ὁ Θεὸς πλησίον σας θ' ἀφήσῃ;
Σεῖς, φίλαι, εἰς τῶν οὐρανῶν τὸν θόλον τώρα ζῆτε.
Προσμένετε. Μετ' οὐ πολὺ κ' ἐμὲ θενὰ δεχθῆτε.
Σᾶς θὰ δικάσῃ καὶ αὐτοὺς τῶν καρδιῶν ὁ γνώστης.

ΑΛΗΣ

Κ' ἡ Ἐμινέ! Ἐφόνευσα κ' ἐκείνην!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐρχόμενος πλησίον του, καὶ βλέπων αὐτὸν κατὰ πρόσωπον)

Δήμιός της.

Digitized by Google

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ

ΕΙΣ ΜΕΡΟΣ ΕΝ

Digitized by Google

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ Καλαβρύτης, Ἀθηναῖος.
ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ, φίλος του.
ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ, φίλος τοῦ Ὑπουλίδου.
ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ, ἐπαρχιώτης.
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ, βωβὸν πρόσωπον.

Ἡ πρᾶξις εἰς Ἀθήνας.

Digitized by Google

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑΣ

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ δωμάτιον τοῦ Καλαῤῥύτου, ἔχον θύραν εἰς τὸ βάθος, καὶ ἄλλην πλαγίαν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (εἰσέρχεται, κρατῶν ἐπιστολὴν)

Αἴ! Κὺρ Ἀνδρέα! Χάθηκες; Δὲν εἶν' ἐδῶ·
καὶ ὁ εὐμορφονιός μου φθάνει. Χὰ χὰ χά!
Ἄ! Κὺρ Ἀγροικογιάννη!

(Ἀναγινώσκει)

«Σᾶς εὐχαριστῶ,
Κὺρ Ὑπουλίδη φίλτατε, ὅτι ζητεῖς
νὰ μὲ νοικοκερεύσῃς. Αὔριον κινῶ,
καθὼς μὲ γράφεις, καὶ τετράδη τὸ πρωΐ»
(τετράδην, δηλονότι σήμερον), «καλῶς
νὰ μὲ δεχθῆτε».—Ὤ! Καλῶς σᾶς ηὕραμεν!—
«Ἂν εἶν' ἡ νύμφη καθὼς λὲς 'ς τὸ γράμμα σου,
καλὴ τιμὴν νὰ φέρῃ εἰς τοῦ λόγου μου,
ἂν τρόπους ἔχῃ εὐγενεῖς κ' ἀρχοντικούς,
ἂν εἶναι νέα, καὶ ἂν εἶναι εὔμορφη,
μὲ ταῖς χαραῖς σας, τὴν φορῶ τὸ στέφανο,
καὶ δεύτερός σου γίνομαι ἐξάδελφος,
καλέ μου Ὑπουλίδη».—Κἄποιος σ' ἔγνεψε!
Τὸν βλέπεις ἀξιώσεις; Νέαν κ' εὔμορφην
τοῦ λόγου του τὴν θέλει. Γέρε Σιληνέ!
Τῆς ὑπανδρείας ἄγγελον ἀνεψιὰν

Digitized by Google

ξεχνᾷ πῶς ἔχει, καὶ γυναῖκα εὔμορφην
καὶ νέαν θέλει, νὰ μεγαλοπιάνεται,
νὰ ἔχῃ τρόπους εὐγενεῖς. Ὦ! Ἔννοια σου!
Ἐδάγκασες τ' ἀγκίστρι. Ἐδῶ σ' ἤθελα.

(ΑΝΔΡΕΑΣ, διὰ τῆς πλαγίας θύρας εἰσερχόμενος, καὶ μέγα κλειδίον κρατῶν, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὸν Ὑπουλίδην, διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν τοῦ βάθους.)

ΑΝΔΡΕΑΣ

Αἴ! ἔξώρας εἶναι. Ὥρα νὰ πηγαίνωμεν.
Μὴ λησμονήσω νὰ κλειδώσω.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄφες με
νὰ ἔβγω πρῶτον, καὶ κλειδώνεις ἔπειτα.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πῶς, Ὑπουλίδη, εἶσ' ἐδῶ; Δὲν τό 'λεγες,
εὐλογημένε; Παρ' ὀλίγον σ' ἔκλεια,
καὶ τότε καλὸν βράδυ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κὺρ Ἀνδρέα μου,
καὶ διὰ ποῦ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Αἴ! ποῦ;
Γυναῖκα ἔχω; παιδιὰ ἔχω καὶ σκυλιά;
Σκοτώνω, καθὼς λέγουν, τὸν κακὸν καιρόν.
Ὀλίγους γύρους φέρω εἰς τὴν μουσικὴν,
'ς τὰ καφφενεῖα, λιγουλάκι δόμινον,
κάμμίαν πρέφαν, πότε τοῦτον ἀπαντῶ,
πότε τὸν ἄλλον, πίνομεν, τὰ λέγομεν,
καὶ μὲ τῆς ὥρας νέα, μὲ πολιτικά,
μὲ συζητήσεις, ὁ καιρὸς κατρακυλᾷ,
καὶ τὴν δραχμὴν τὸ βράδυ, καὶ 'ς τὸ θέατρον.

Digitized by Google

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πολὺ ὡραῖα· ὄχι καὶ καλήτερα.
Πλὴν, Κὺρ Ἀνδρέα, διὰ τὴν φιλίαν μας,
συγκατανεύεις νὰ μοὶ κάμῃς ἓν καλὸν,
καὶ τῆς ἡμερουσίας διατάξεως
αὐτῆς σου μόνον σήμερον νὰ παρεκβῇς;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Μετὰ χαρᾶς. Τί θέλεις; Εἶμαι πρόθυμος.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Νὰ μοὶ δανείσῃς πρῶτον, — μόνον σήμερον, —
ἓν ἐκ τῶν δύω τούτων δωματίων σου.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὦ! καὶ τὰ δύω ἂν τὰ θέλῃς. Ἔπειτα;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἔπειτα, — πάλιν μόνον διὰ σήμερον, —
ἀφεὶς τὸ καφφενεῖον, εἰς τὸν οἶκόν σου
μ' ἐμὲ νὰ μείνῃς, καὶ τὴν χαριτόβρυτον
(καθὼς ἐφημερίς τις θενὰ ἔλεγε)
τὴν κόρην σου νὰ δώσῃς εἰς τὸν εὐγενῆ
κ' ἐράσμιόν μου φίλον, εἰς τὸν Κύριον
Ἀγροικογιάννην, ὅστις πληροφορηθεὶς
τὰς χάριτάς της, τοὺς ἐξόχους τρόπους της,
τηλόθεν φθάνει, ἐπὶ πώλου ὄνου, ἐκ τῆς γῆς
τῆς τῶν Παραβυστίων, νὰ τὴν νυμφευθῇ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τί, Ὑπουλίδη, ἔπαθες; Παραλαλεῖς;
Τί ἄῤῥητα μὲ λέγεις, τί ἀθέμιτα;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ποσῶς, ποσῶς. Τὴν χάριν θὰ μοὶ ἀρνηθῇς;

Digitized by Google

ΑΝΔΡΕΑΣ

Νωρίς, ὡς βλέπω, τὴν ἐσφίξαμε. Πρωὶ
ἀνάψαμε τοὺς λύχνους. Ποίαν κόρην μου
νὰ δώσω θέλεις, Ὑπουλίδη;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Δι' αὐτὸ
μὴ μεριμνᾷς. Φροντίς μου εἶναι. Μόνον σὺ
μὴ μοὶ ἀρνῆσαι σύμπραξιν, παρακαλῶ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἡ κεφαλή σου, — τὴν ἠξεύρω, φίλτατε, —
εἶν' ἐξ ἐκείνων, ὁποῦ τὸν κατήφορον
ὡς πάρουν, δέκα χαλινοὶ δὲν τὰς κρατοῦν.
Ν' ἀφήσω νὰ μᾶς κάμῃς ἐδικήν σου μιάν,
χωρὶς οὐδὲ τί τρέχει νὰ γνωρίζωμεν,
μὲ συγχωρεῖς, αὐθέντα, πλὴν δὲν γίνεται.
Ἂν μ' ἐξηγήσῃς τί σκοπεύεις, βλέπομεν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἂν διηγήσεις δὲν βαρύνεσαι μακράς,
ἄκουσον τότε περὶ τίνος πρόκειται.
Ὁ Κὺρ Ἀγροικογιάννης εἶναι κάτοικος,
κατοικοκτηματίας, ὡς ὁ ἴδιος
καυχᾶται λέγων, εἰς τὴν Ποντικότρουπαν
τοῦ τῶν Παραβυστίων δήμου. Πέρυσι,
εἰς Σύραν ὅταν ἤμην, τὸν ἐγνώρισα.
Διὰ καλήν του μοῖραν! Προϊόντα του
ἐπῆγε νὰ πωλήσῃ, καὶ χωρὶς ἐμοῦ
εἰπὲ πῶς θὰ ἐπώλει καὶ τὸ φέσι του.
Τοῦ ἐμπορίου οὐδὲ γρὺ δὲν ἤξευρε.
Μερικοὶ φίλοι τὸ ἐπῆραν μυρωδιά,
καὶ τὸν ἐπῆραν εἰς τὸ χέρι. Ἔπειτα

Digitized by Google

τί νὰ τὸν κάμῃς, ὁποῦ καὶ φιλόδοξος
ὁ κύριος σὲ ἦτον. Εἰς τὸ θέατρον,
τοὺς περιπάτους, ἔβλεπε τοὺς χορδωτοὺς
γραφεῖς κ' ὑπαλληλίσκους, τοὺς καμαρωτοὺς
κομψευομένους νεανίσκους, κάμνοντας
τὰ πετεινάρια πρὸς τὰς νέας, κ' ἤθελε
κ' αὐτὸς νὰ βάλῃ τὴν οὐράν του. Ἡ χρηστὴ
ἁπλοϊκότης τῶν Ἑλληνικῶν ἠθῶν
δὲν τὸν ἀρκεῖ· σὲ θέλει καὶ πιθηκισμούς,
ξενοτροπίαις. Ἦρε λυγιστὸ ῥαβδί,
ζουγραίνει τὰ μαλλιά του, λάδι' ἀλοίφεται,
καὶ σειέται καὶ κουνιέται· καὶ μ' ἐφαίνετο
ὅτι φουσκόνων, ἤθελεν ὁ βάτραχος
νὰ μιμηθῇ τοὺς βόας τοῦ καλοῦ συρμοῦ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Κ' αἱ ὑποθέσεις ἐν τοσούτῳ;...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἐννοεῖς.
Κατὰ διαβόλου. Αἴ! τὸν ἐλυπήθηκα
ἀπὸ καρδίας τὸν ἀθῷον ἄνθρωπον,
τινὰς τῆς πείρας συμβουλὰς τῷ ἔδωκα,
κ' ἐκέρδησεν ἐκεῖνα 'ποῦ δὲν ἤλπιζε.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πλειότερα βεβαίως ἀφ' ὅ,τ' ἤξιζε.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Εἰς τὸ κεφάλι τὸν ἐκτύπησ' ἡ χαρὰ
καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη. Ἔξω ἑαυτοῦ,
μ' ἐπρόσφερε, τί λέγεις; — Τὴν ἀνεψιὰν
ἣν ἔχει, μ' εἶπε πῶς μοὶ δίδει νύμφην μου.

Digitized by Google

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὤ! ὤ! Τὸ πρᾶγμα ἀποβαίνει σοβαρόν.
Ὤ! τὴν ἀνεψιάν του; Καλορρίζικα!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἀφ' ὅ,τι ὑποθέτεις σοβαρώτερον.
Ἡ πρότασις δὲν ἦτον διὰ πέταγμα,
ὡς μ' εἶπον γνώριμοί του. Ἦτον προὶξ γερή,
καὶ νέα ὄχι ἀναξία τῆς προικός.
Εἶν' ὀρφανή, κ' ὁ θεῖος εἶν' ἐπίτροπος.
Ἔχει δενδρά, χωράφια, ἔχει ζωντανά...
Αἴ! Τί νὰ λέγω τὰ πολλά; Τῷ ἔδωκα
τὸν λόγον νὰ ὑπάγω καὶ νὰ τὴν ἰδῶ, —
καὶ νὰ μ' ἰδῇ πρὸ πάντων· ἐννοεῖται δά· —
κ' ἂν ἦτον ἀμοιβαία ἡ ἀρέσκεια,
αἴ! τότε, εἶπον, ὁ Θεὸς εὐλογητός!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Καὶ δὲν ἐπῆγες;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς; Ἐπῆγα, μάλιστα.
Μετὰ τρεῖς μῆνας. Αἴ! Τί νέα, φίλτατε!
Τοῦ Παρθενῶνος ἄγαλμα, μ' Ἑλληνικὰς
ἀκτῖνας εἰς τὸ βλέμμα· δαίμων πονηρὸς
τὴν εὐφυΐαν, ἔχων τὴν γλυκύτητα
ἀγγέλου, βρέφους ἔχων τὴν ἀφέλειαν.
Τίς εἶν' ἡ χάρις Ἑλληνίδος, φυσικὴ
ὁσάκις λάμπῃ καὶ ἀνεπιτήδευτος,
πρὸ πάντων ἄνευ ξένων τρόπων μιμητῶν,
ἠξεύρεις. Ταύτην ἔχει. Ὡς ἀόρατον
μυροβολεῖ τὸ ἄνθος εἰς τὴν ἔρημον,
καὶ ἐκεῖν' εἰς ἐπαρχίαν ἄγνωστος ἀνθεῖ.

Digitized by Google

ΑΝΔΡΕΑΣ

Χμ! χμ! Τὸ πρᾶγμα φαίνετ' ἐπικίνδυνον.
Ὁ Ὑπουλίδης ποιητής!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μὴ τὸ γελᾷς,
καὶ πίστευσε πῶς πνέει ὅλη ποίησιν
ἡ Ἀσπασία. Περιττὸν νὰ σὲ εἰπῶ
ἂν μ' ἤρεσε.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τῷ ὄντι, περιττότατον.
Μὴ κοπιάζῃς μάταια, κ' ἐνόησα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πλὴν νὰ προσθέσω δὲν εἶν' ἴσως περιττόν,
ὅτι τοῦ τόσου θαυμασμοῦ ἀνταμοιβὴν,
τῆς Ἀσπασίας εἶχον τὴν συμπάθειαν,
κ' ἐντὸς ὀλίγου ἠγαπώμεθα, καθὼς
ἂν ἐκ παιδίων ἄλλο δὲν ἐκάμνομεν.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἕως ἐδῶ τὸ πρᾶγμα βαίνει ἄριστα.
ὥστε δὲν βλέπω...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄριστα ἕως ἐδώ.
Ἀλλ' ἄκουσον καὶ τ' ἄλλα. Τὸν καιρὸν αὐτὸν
ἐλεγκτὴς ἦλθεν εἰς τὴν Ποντικότρουπαν
εἰς Γραμματεὺς Ἐφόρου Οἰκονομικοῦ.
Ἦν νεανίας, ἐκ τοῦ γένους τῶν στενὸν
φορούντων ἐπενδύτην, ὑποδήματα
στιλπνὰ, καὶ πρώην κίτρινα χειρόκτια·
ἐχόντων πτερνιστῆρας, εἰς τὰς πτέρνας των
συστρεφομένων, ἁπλουμένων αὐθαδῶς

Digitized by Google

εἰς τὸν σοφᾶν, πτυέντων εἰς τὸ πάτωμα,
καὶ ὁμιλούντων μόνον περὶ ὑπουργῶν
μεθ' ὧν εἶχον συμφάγει, περὶ πρέσβεων
πρὸς οὓς ἐπῆγον, καὶ μεθ' ὧν συμπαίζουν βίστ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὡς νὰ τὸν βλέπω. Λέγε. Ἔπειτα λοιπόν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Δὲν ἐχρειάσθη περισσότερον· καὶ τρεῖς
ἡμέραι δὲν παρῆλθον, ὅταν ὁ καλὸς
αὐτὸς Ἀγροικογιάννης μοῦτρα μ' ἔκαμνε·
καὶ τρεῖς ἀκόμη, ὅταν μ' εἶπ' ὀρθὰ κοφτὰ
πῶς τὴν ἀνεψιάν του εἰς τὸν εὐγενῆ
θὰ δώσῃ Γραμματέα τοῦ πανευγενοῦς
Ἐφόρου. Εἶπα ἐπιπλήξεις, ἀπειλάς·
ἡ Ἀσπασία ἔκλαυσεν. Ἀνωφελῶς!
Ὁ ξιππασμένος ἓν ἀπήντα πάντοτε·
τοὺς Πανευγενεστάτους! Ματαιοπονῶν,
ν' ἀναχωρήσω εἶδα ὅτι ἔπρεπε·
πλὴν νὰ τῷ τὴν πληρώσω ἀπεφάσισα.
Ἀπῆλθα, ἔχων θησαυρὸν πολύτιμον,
τὰς ὑποσχέσεις αἰωνίας πίστεως
τῆς Ἀσπασίας. Δὲν σᾶς εἶπα τίποτε,
ὡς νὰ παρασκευάσω τὴν ἐκδίκησιν,
καί, — τίς ἠξεύρει; — Ἴσως τι καλήτερον.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὦ τὸ θηρίον! Ὢ τὸν στενοκέφαλον!
Αὐτὰ σὲ κάμνει; Σὸς ψυχῇ καὶ σώματι.
Πῶς νὰ σὲ βοηθήσω ἠμπορῶ, εἰπέ,
καὶ εἶμαι ὅλως σύμμαχός σου.

Digitized by Google

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Σιωπή.
Δὲν ἀναβαίνει κάποιος; Ἴσως αὐτός.
Μὴ ἀμφιβάλλων εἰς τὴν καλωσύνην σου,
καὶ τὴν βεβαίαν ἄδειάν σου προλαβών,
τῷ ἔγραψα ἐνταῦθα νὰ κατευθυνθῇ,
εἰς τοῦ δευτέρου θείου μου. Θὰ εἶσαι σύ.
Ἀλλ' ἔλα, μὴ μᾶς εὕρῃ, καὶ τὰ λέγομεν.

(Ἐξέρχονται διὰ τῆς πλαγίας θύρας. Μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσέρχεται ὁ **ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ**, Ἑλληνικὴν φορῶν ἐνδυμασίαν, καὶ σύρων τοὺς πόδας του, ὡς ἂν ἔχαιρέτα τινὰ καθ' ὃν ὑποθέτει εὐρωπαϊκὸν τρόπον.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κυρὰ Μαδάμα, ταπεινός... Πλὴν πῶς; Ἐδῶ
κανεὶς δὲν εἶναι. Ὅμως μ' εἶπαν πῶς αὐτὴ
ἡ κατοικία εἶναι τοῦ πανευγενοῦς
Κυρίου Καλαῤῥύτου, τοῦ Ἀνδρέου. Πῶς
μ' ἐκτύπα ἡ καρδία ὅταν ἄνοιγα
τὴν θύραν! Ἐθαῤῥοῦσα πῶς θὰ κάθηται
ὀπίσω. — Τί Ἀθῆναι! Τί πρωτεύουσα!
Σκόνη, ὀλίγη σκόνη, ναί· πλὴν τί λαμπρὰ
παλάτια! Τί κόσμος! Τί ὀχήματα!
Τί καπελῖνα! Καὶ ἡ Ἀρχοντοῦλά μου
εἶναι Κυρία· καπελῖνο θὰ φορῇ.
Ὅταν θὰ ἔλθῃ πῶς θὰ παρουσιασθῶ;
Πῶς θὰ τὴν ὁμιλήσω; Τί θὰ τὴν εἰπῶ;
(Σύρει τὸν πόδα δεξιῶς.)
«Κυρία»... Ὄχι! Πρέπει νὰ εἰπῶ·
(Τὸν σύρει ἀριστερῶς.)
«Κυρὰ
Μαδάμα». Ναί· Μαδάμαις λέγονται αὐταῖς

Digitized by Google

ὁποῦ φοροῦν καπέλα. Ἂς εἰποῦμε, νά,
πῶς εἶν' ἐδῶ.

(Θέτει τὸ φέσι του ὀρθὸν εἰς τὴν ἄκραν τῆς τραπέζης, καὶ ἀποτείνεται πρὸς αὐτὸ)

«Μαδάμα»,... χχ!:.. Τί ἔπειτα! —
«Αἱ παμφαγεῖς ἀκτῖνες τῶν... τῶν χαριτο»....
πῶς τοῦ Ταμίου ἔλεγεν ὁ Γραμματεύς;
«τῶν χαριτολαμπῶν σας τούτων ὀφθαλμῶν
μ' ἐσκότισαν. Μαδάμα, συγχωρήσατε
νὰ φέρω εἰς τὴν ἄκραν τῶν χειλέων μου
τὴν λεπτὴν ἄκραν τῶν ῥοδοδακτύλων σας.....
δακτύλων».

(Κύπτει καὶ λαμβάνει τὴν ἄκραν τοῦ θυσσάνου τοῦ φεσίου του, καὶ τὴν φέρει εἰς τὰ χείλη του. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰσέρχεται ἐκ τῆς πλαγίας θύρας ὁ **ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ**.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἦλθες, Κὺρ Ἀγροικογιάννη μου;
Καλῶς μᾶς ἦλθες. — Καὶ τί ἔκαμνες ἐκεῖ;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μετὰ πολλῆς ταραχῆς)

Ἄ! φίλε Ὑπουλίδη! Ζέστη! σκόνη!

(Τινάζει τὸ φέσι του)

Πούφ!
Νὰ τὸ τινάξω ἔβγαλα τὸ φέσι μου.
Πούφ. Πούφ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς εἶσαι; Πάντοτε ῥαφανηδόν;
Καλά, γερός; Τρώς; πίνεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πάντα, φίλτατε,
'σὰν πάντα.

Digitized by Google

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ τί κάμνει; Ὑπανδρεύθηκεν
ἡ Ἀσπασία; Μ' ἐνθυμεῖται; Δὲν μὲ λές;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄχι, ἀκόμη δὲν... δὲν ὑπανδρεύθηκε.
Γλήγορα ὅμως...

(Καθ' ἑαυτὸν)

(Ἀσπασία, Κύριε;
Ἆ! ὄγεσκε· δὲν εἶναι διὰ τὰ δόντια σας
ἡ Ἀσπασία, Κύριε ξε... χάλτσωτε.
Κ' ἂν σκάσῃς, τοῦ Ἐφόρου θὰ στεφανωθῇ
τὸν Γραμματέα, τὸν πανευγενέστατον.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (καθ' ἑαυτὸν)

(Ἐκόμπιασεν ὁ φίλος.)

(Πρὸς τὸν Ἀγροικογιάννην)

Τὰς Ἀθήνας μας
πῶς τὰς εὑρίσκεις δὲν μὲ εἶπες.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δέκατον
τοῦ κόσμου θαῦμα. Τί παλάτια εἶν' ἐδῶ!
Δὲν εἶναι τέτοια, οὔτ' εἶν' ἴσια μὲ αὐτὰ
τὸ Ἐπαρχεῖον καὶ τὸ Ἐφορεῖόν μας.
Καὶ ἅμαξαι, καὶ πλῆθος, καὶ βοή! Ἐδῶ
ἔχει ὁ κόσμος πάντοτε πανήγυρι!
Τὰ καφφενεῖα ὅπου πᾷς κ' ὅπου στραφῇς,
καὶ μέσα κόσμος, ποῦ βελόνι δὲν χωρεῖ.
Χαρὰ 'ς τὴν πόλιν ὅπου 'λείπουν ἡ δουλειαῖς
κ' εἰς καφφενεῖα ζοῦν οἱ ἄνθρωποι! Ἐδῶ
'ς τοὺς δρόμους τρέχουν τὰ ἑκατομμύρια.
Καθὼς ἠρχόμην, εἶδα ἕναν κύριον·

Digitized by Google

μεγάλος ἦτον ἄνθρωπος. Εἶχε πτερὰ
εἰς τὸ κεφάλι, εἶχε τρίκωχο χρυσὸ
καπέλο, καὶ τὸ στῆθος ἀργυρὸ,
καὶ σάλι καὶ ὀμπρέλλα εἰς τὸ χέρι του.
Ἐμπρός του ἦτον μιὰ κυρὰ μισόκοπη.
Πλησίασα μὲ τρόπο διὰ νὰ τὸν ἰδῶ,
νὰ τὴν ῥωτήσω τάχατε. Χαιρέτησα,
καὶ εἶπα· «Κερὰ μάννα, μήπως ξεύρεις ποῦ
ὁ Κὺρ Ἀνδρέας Καλαβρύτης κάθεται;»

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Χά! χά! Λαμπρόν! Κ' ἐκείνη;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Χαμογέλασε
κ' ἐπέρασε. Γιὰ πέ με. Μὴν ἐθύμωσε;
«Κερὰ Μαδάμα» νὰ εἰπῶ μὴν ἔπρεπε,
καὶ ὄχι «Κερὰ μάννα;»

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἀναμφίβολα.
Γυναῖκα ἴσως θενὰ ἦτον πρέσβεως,
κ' ὀπίσω της ἐκεῖνος ὑπηρέτης της.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς; Ὑπηρέτης; Πῶς; Ἐκεῖνος, μὲ αὐτά...

(Δεικνύει τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στῆθος.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Βεβαίως ὑπηρέτης.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κ' ἦτον πρέσβεως!..
Κ' ἐτόλμησα γυναῖκα πρέσβεως... Ἀλλοί!
Φωτιὰ ποῦ θὰ μὲ κάψη!.. Ὑπουλίδη μου,

Digitized by Google

γιὰ πέ με· εἶναι καὶ ἡ Ἀρχοντοῦλά μου
ἀπὸ ἐκείναις...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί; Γυναῖκα πρέσδεως;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὤ! ὄχι δά! Κ' ἐκείνη λέγω ἂν φορῇ
καπέλο καὶ καρέτα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ καρέτα; Πῶς;
Τί ἐννοεῖς;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐκεῖνο, μπροῦσκο. Πῶς τὸ λέν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κορσέτα, θέλεις νὰ εἰπῇς. Ἀκοῦς ἐκεῖ;
Κυρία τοῦ μεγάλου κόσμου, καθ' αὑτὸ
come si deve.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἔχει τρόπους εὔμορφους;
Ἠξεύρει κομπλιμέντα, φράγκικον χορὸν
καὶ ῥεβερέντσαις;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Παριζίνα καθ' αὑτό.
Ἡ χάρις της τρελλαίνει καὶ οἱ τρόποι της.
Πῶς; Ἂν χορεύῃ λέγει; Καλοῤῥίζικε,
καὶ κάμνει πρωῒ βράδυ ἄλλο τίποτε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄχ, φίλε Ὑπουλίδη, πῶς σ' εὐγνωμονῶ!
Ὅταν τὸν κόσμον — ἐννοεῖς — ἐγνώρισα,
καὶ ἤμουν εἰς τὴν Σύραν, καὶ σημαντικοὺς
συνανεστράφην καὶ μεγάλους, — ἐννοεῖς —

Digitized by Google

ἀπὸ ταῖς ἐδικαῖς μας πῶς νὰ πάρω μιάν;
Τί ἔμαθαν, τί 'ξεύρουν ἡ καλότυχαις;
Τὸ μαγειριό, τὴν ῥώκα, τὰ γρυνιάρικα
παιδιά τους, τὸ κελλάρι· ἄλλο τίποτε.
Καὶ ἂν κάνεις σὲ ἔλθῃ καλοπίχειρος,
καλοαναθρεμμένος, ποῦ ν' ἀστειευθοῦν,
ποῦ εὐφυΐαις νὰ εἰποῦν; Τὰ μάτια τους
μηδὲ σηκώνουν. Μὲ τὸ χέρι χαιρετοῦν.
Μὴ 'ξέρουν κἂν νὰ σύρουν τὸ ποδάρι τους;
Κ' ὅταν τὸ στόμ' ἀνοίξουν, ὅλο χωριατιά·
ὅλο ῥωμαΐκα· μήτε ξέρουν ποῦ καὶ ποῦ
νὰ τὰ στολίζουν μὲ μιὰ λέξ' ἰταλική.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καλὰ τὸ λέγεις. Ποῦ τὴν 'Αρχοντοῦλά μας
ν' ἀκούσῃς! Εἶναι, λεξικὸ ὁλόσωμο.
Τὸν νοῦν σου θενὰ χάσῃς. Μισὰ φράγκικα
τὰ λέγει πάντα καὶ μισὰ Ἑλληνικά.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ τὴν κιθάρα 'ξεύρει; Παίζει;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κ' ἐρωτᾷς;

Κᾀμμία βγαίνει ἐμπροστά της;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Φίλε!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς Σύραν ὅταν ἤμουν, μία εὔμορφη
βαστοῦσε τὴν κιθάρα. Τὴν τριγύριζεν
ἀπὸ τὴν Χίον ἕνας νέος, κ' ἔ κ λ ω θ ε

Digitized by Google

μ' αὐτὴν, καθὼς οἱ Χιώταις λέγουν, κ' ἔπαιζε
τὸ φλάουτο μαζῆ της.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἴ, καλά. Λοιπόν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καλὸν δὲν ἦτον μὲ τὴν Ἀρχοντοῦλάν μου
κ' ἐγὼ νὰ παίζω τίποτε, ὅταν αὐτὴ
βαρεῖ κιθάραν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς; Ἀναγκαιότατον,
ὄχι καλόν. Ἠξεύρεις λοιπὸν φλάουτον;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄχι. Ἠξεύρω... Πλὴν θὰ πῇς ἀρχοντικὸν
αὐτὸ δὲν εἶναι.—Τί μὲ λέγεις; Ἠμπορῶ
μὲ καραμοῦντζαν νὰ τὴν συνοδεύω;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ὢ!
μὲ καραμοῦντζαν, βέβαια! Ἐξαίρετον!
Καὶ πέντε καραμούντζαις, ἂν σ' εὐχαριστῇ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Λοιπὸν τὴν καραμοῦντζαν. Τοὺ τοὺ τού. Κάμμιὰ
κερὰ μεγάλη δὲν θὰ ἔχῃ πρόσωπον
μαζῆ της νὰ τὰ βγάλῃ. Θέλω νὰ φθονοῦν
τὴν Ἀρχοντοῦλαν ὅλαις ἡ ἀρχόντισσαις.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Θενὰ φροντίσῃς χωρὶς ἄλλο παρευθὺς
ἁμάξι νὰ τὴν πάρῃς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἔχω. Περιττόν.
Εἶν' ἔξη μῆνες εἰς τὴν Ποντικότρουπαν

Digitized by Google

φτιάσαμεν ἕνα οἱ κολλίγοι μου κ' ἐγὼ
βωδάμαξον ὡραῖον.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ὦ! Βωδάμαξον;
Δὲν κάμνει δὰ, δὲν κάμνει. Πρέπει ἄλογα
νὰ ἔχῃ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εὖγε! Ζεύγω τὸ μουλάρι μου.
Κουτσὸ ὀλίγον εἶναι, κἄτι 'λιγοστόν.
Δὲν κάμνει κόπον. Μιὰ χαρὰ περιπατεῖ.
Πλὴν δὲν μὲ λέγεις, ποῦ ἡ 'Αρχοντοῦλα, ποῦ
ὁ Κὺρ 'Ανδρέας εἶναι; Πῶς δὲν φαίνονται;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Δίκαιον ἔχεις, καὶ ὑπάγω νὰ εἰπῶ
τὸν Κὺρ 'Ανδρέαν τὸν καλόν σας ἐρχομόν.
('Αναχωρεῖ διὰ τῆς πλαγίας θύρας.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

'Αγροικογιάννη φίλε μου, αἴ τὸ λοιπὸν
τῆς πρωτευούσης νύμφην ὑπανδρεύεσαι.
Ἡ τύχη σου ἀνοίγει. Ὑψηλὰ πετᾷς.
Ἂν τρυπωμένος εἰς τὴν Ποντικότρουπαν
τόσον καιρὸν δὲν εἶχες μείνει, ἕως ποῦ
θὰ ἔφθανες τίς 'ξεύρει; Δὲν θὰ εἶσαι ποιὰ
'Αγροικογιάννης· θενὰ εἶσαι σύζυγος
τῆς εὐγενοῦς Μαδάμας 'Αρχοντούλας. Ὦ!
τὸ σπῆτί σου θὰ βράζῃ ἀπὸ πρόσωπα
μεγάλα, κ' ὑπαλλήλους. Πρῶτα ὁ Θεὸς,
κ' αἱ ὑψηλαί της σχέσεις, κ' ἡ ἐπιῤῥοὴ
τοῦ Γραμματέως τοῦ 'Εφόρου, τοῦ γαμβροῦ
ποῦ κάμνω, ἴσως νὰ μὲ φέρωσι κ' ἐμὲ

Digitized by Google

εἰς γῆν ὑπαλληλίας, ὅπου ἄφθονο
ῥέει τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα τῶν μισθῶν,
καὶ τῶν...

ΑΝΔΡΕΑΣ (εἰσερχόμενος ξηροβήχει καὶ λέγει μετὰ τόνου ὑπερηφάνου)
Δὲν εἶσθε σεῖς, θαῤῥῶ, ὁ Κύριος
Ἀγροικογιάννης ἐκ τῆς Ποντικότρουπας;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν εὐτυχίαν ὁ ὁποῖος... εἶμ' ἐγὼ...
ἡ εὐτυχία τὸν ὁποῖόν,... ἡ τιμὴ...
ἡ... ἡ μεγάλη εὐχαρίστησις... ἐγὼ
ὁποῦ νὰ πάρω τὴν μαδάμαν ἔρχομαι
κυρίαν Ἀρχοντοῦλαν.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πολὺ εὔκολον
νὰ τὸ εἰπῆτε τοῦτο εἶναι, Κύριε
Ἀγροικογιάννη. Πλὴν...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς, Κύριε; Καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὅλον τοῦτο. Πλὴν
δὲν ἦτον πρᾶγμα, ὡς μὲ εἰδοποίησαν,
τελειωμένον;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Κύριε, μὴ τρέχωμεν,
μὴ τρέχωμεν. Ἀγάλια. Ἔχομεν καιρόν.
Νὰ φεισθῶ θέλω τῆς φιλοτιμίας σας.
Ἀλλ' ἐννοεῖτε, φίλτατε, καὶ μόνος σας,
πῶς ἀπὸ τὸ χωρίον Ποντικότρουπαν,
τῆς πρωτευούσης μίαν πρώτην εὐγενῆ...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὤ, κύριέ μου, μὲ ἀποσβολόνετε.

Digitized by Google

Αὐτὸ τὸ θάῤῥος δὲν θὰ τὸ ἐλάμβανα,
ὁ Ὑπουλίδης ἂν δὲν μ' ἐβεβαίωνε...

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὁ Ὑπουλίδης ἀληθὲς πῶς μ' ἔδωκε
καλὰς πληροφορίας διὰ λόγου σας,
τὴν τιμιότητά σας πῶς μ' ἐπαίνεσε,
τὰ ἤθη σας, τὰς σχέσεις τὰς ἐμπορικὰς,
καὶ τὰ λοιπὰ, πρὸ πάντων, τὸ καὶ πρώτιστον,
τὰ πλούσιά σας κτήματα, τὸ ἔχειν σας.
Αὐτὰ μὲν ὅλα εἰς τὴν στάθμην ἔῤῥιψα
τῆς πατρικῆς προνοίας, καὶ μ' ἐφάνησαν
πρόσβαρα κἄπως. Ἐγὼ ἔκλινα πρὸς σᾶς.
Αἱ νέαι ὅμως ἄλλον πῆχυν ἔχουσιν.
Ἡ Ἀρχοντοῦλα εἰς μικρὸν λογίζεται
τὴν τιμιότητά σας. Λέγει ἄτιμος
ὅποιος εἶναι, τὸν κρεμοῦν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐνίοτε.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τὴν ἱκανότητά σας; Ὅσον δι' αὐτὴν
δὲν δίδει ἄσπρον τσακισμένον. Περιττὴ
διόλου εἶναι· μάλιστα ἐμπόδιον.
Τὰ πλούτη σας, δὲν λέγω· εἶναι κἄτι. Πλὴν
ποῖος δὲν ἔχει πλούτ' εἰς τὴν πρωτεύουσαν;
Παίζομεν βώλους μὲ ἑκατομμύρια.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ καλά· ἄλλο τί ζητεῖ;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πῶς τί ζητεῖ;
Ἀπὸ μεγάλην πόλιν νὰ κατάγεσαι,

Digitized by Google

ναὶ ἀπὸ πόλιν, καὶ τὴν Ποντικότρουπαν
πατρίδα νὰ μὴν ἔχῃς. Ἔπειτα ζητεῖ...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πλὴν τοῦτο, Κὺρ Ἀνδρέα, διορθώνεται;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἔλαβε μέτρα ἡ φιλοστοργία μου,
κ' ἡ δυσκολία ἐπρολήφθη. Ἔκρυψα
ἀπὸ τὴν Ἀρχοντοῦλαν τὴν ἀλήθειαν·
μεγαλοκτηματίαν σᾶς παρέστησα
εἰς τῶν Παραβυστίων τὴν περιοχὴν,
πλὴν τῆς μεγάλης πρωτευούσης πάροικον,
περιελθόντα τὴν Εὐρώπην, ζήσαντα
τρεῖς ὅλους μῆνας εἰς Τεργέστην, κ' ἔχοντα
ὅλους τοὺς τρόπους τοῦ λεπτοῦ πολιτισμοῦ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὦ, κύριέ μου, πόσον σᾶς εὐγνωμονῶ!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἡ κόρη μου ἀκόμη ἔχει δισταγμούς.
Εἰς σᾶς ἀνήκει νὰ τοὺς διαλύσητε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ πῶς; Μὲ ποῖον τρόπον; Εἶμαι πρόθυμος.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὅταν θὰ ἔλθῃ τώρα καὶ θὰ τὴν ἰδῇς,
νὰ μὴ μ' ἐβγάλῃς ψεύστην. Κύτταξε καλὰ
νὰ σὲ νομίσῃ Εὐρωπαῖον γνήσιον.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (τρομάζων)

Ἆ! Εὐρωπαῖον!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Βέβαια. Οἱ λόγοι σου...

Digitized by Google

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οἱ λόγοι μου!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Οἱ τρόποι...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἆ! Οἱ τρόποι μου..;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὅλα νὰ εἶναι πρέπει εὐγενέστατα,
πομμάδα νὰ μυρίζουν, καὶ πρωτεύουσαν
κ' Εὐρώπην.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πρέπει, μάλιστα, τὸ ἐννοῶ.
Ὢ συμφορά μου! Πῶς θὰ γίνουν ὅλ' αὐτά;
Πῶς θὰ τὸ βγάλω 'ς τὸ κεφάλι;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἔπειτα
τὴν Ἀρχοντοῦλαν ὅταν θενὰ νυμφευθῇς,
πρέπει νὰ μάθῃς πῶς θὰ ἔχῃς πρὸς αὐτὴν
νὰ φέρησαι. Γαμβρέ μου, πρὸς τὴν κόρην μου,
τὴν ἀκριβήν μου, σέβας θενὰ φέρετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὤ! Διὰ τοῦτο εἶσθε ὑπερβέβαιος.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὁσάκις πρὸς ἐκείνην ἀποτείνεσθε,
θὰ τὴν καλῆτε...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὤ! Ἠξεύρω, μάλιστα.
«Κυρὰ Μαδάμα».

Digitized by Google

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τὸ μαδάμα περιττόν.
Ἀρκεῖ «Κυρία» καὶ «ἡ εὐγενεία σας».

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν, ὡς ν' ἀποστηθίζῃ)

(Λοιπὸν «Κυρία καὶ ἡ εὐγενεία σας»).

ΑΝΔΡΕΑΣ

Καὶ τὸ ἑσπέρας ὅταν βγαίνητε πεζοὶ,
ὅτι ἐμπρός σας τὸ φανάρι θὰ κρατῇ
μὴ φαντασθῆτε. Σεῖς θὰ προπορεύεσθε,
καὶ θὰ κρατῆτε κρεμαστὸ τὸ σάλι της,
θὰ τὴν ὑπηρετῆτε, θὰ τῇ δίδετε
τὸ χέρι. Ἐννοεῖτε; (Κάμνει τὸ σχῆμα.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὤ! πολὺ καλά.
Τὸ εἶδα εἰς τὴν Σύραν. Βάζει στρογγυλὸ
τὸ χέρι, κ' ἐγὼ τότε τὸ 'δικό μου—ναὶ,
ἠξεύρω—περνῶ μέσα.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἤτοι ἀκριβῶς
τὸ ἐναντίον.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν πειράζει. Εὔκολον.
Τὸ ἴδιο εἶναι. (Κάμνει τὸ σχῆμα.)

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὅτι τὸ βαλάντιον
εἰς χεῖράς της θὰ ἔχῃ, εἶναι περιττὸν
νὰ τὸ εἰπῶμεν. Πῶς 'ξοδεύει τὸν καιρὸν,
καὶ ποῦ τὰ χρήματά σας, δὲν θὰ ἔχετε
νὰ μεριμνᾶτε. Ὑψηλῆς περιωπῆς
κυρίαι, εἶναι κεφαλαὶ τοῦ οἴκου των,

Digitized by Google

καὶ ὑποπόδιά των εἶν' οἱ ἄνδρες των.
Ξῦλον, καὶ εἴ τι ὅμοιον, θὰ εἶν' ἐκτὸς
τοῦ λεξικοῦ σας. Τὰ παλαιογυναῖκα δὲ,
παλαιαγελάδα, στρίγλα, ἢ μουρμουρητὰ,
ποτὲ δὲν θεν' ἀνέβουν εἰς τὰ χείλη σας.
Ἂν τὴν φωνὴν ὑψώνῃ, κάτω σεῖς τ' αὐτιὰ,
καὶ σιωπή.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πλὴν κἄπως... δὲν ἠξεύρω πῶς
νὰ τὸ εἰπῶ, ὀλίγον ὅλ' αὐτὰ... καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὅλον τοῦτο.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τί
λέγεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κἄπως εἶν' αὐτὰ παράξενα.
Ἐμεῖς ἀλλέως εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας
τὸ συνηθοῦμεν.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πῶς τὸ συνηθίζετε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὁ ἄνδρας ἔχει τὸ κεφαλοτράπεζο,
καὶ ἡ γυναῖκα χαμηλόνει τὴν φωνή.
Ἐκεῖνος εἶν' ὁ στύλος τῆς κληματαριᾶς,
κ' αὐτὴ τὸ κλῆμα ποῦ 'ς τὸν στύλον κρέμαται.
Αὐτὸς προστάζει, καὶ ἐκεῖν' οἰκονομεῖ.
Ἡ θέλησίς του εἶναι νόμος. Πείθεται
αὐτὴ 'ς ἐκεῖνον, καὶ 'ς αὐτὴν τὸ σπητικὸν,
καὶ 'σὰν ρωλόγι 'πάγ' ἡ οἰκογένεια.

Digitized by Google

ΑΝΔΡΕΑΣ

Γαμβρὲ 'Αγροικογιάννη, καλὲ τ' εἶν' αὐτά;
Μήπως θαῤῥεῖς θὰ πάρῃς μιὰν χωριάτισσαν;
Αὐταῖς εἶναι ἰδέαις Ποντικότρουπας·
εἰς τὸν μεγάλον κόσμον φέρουν ἐντροπήν.
Φυλάξου μήπως τὰς ἀκούσ' ἡ κόρη μου,
κ' ὅλ' οἱ σκοποί μας ἄνεμος! Τρεῖς γραμματεῖς
καὶ πέντε δικηγόροι τὴν ἐζήτησαν.
Χάνουν τὸν νοῦν των ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι
ὅπου τὴν βλέπουν, καὶ τῶν συναναστροφῶν
καὶ περιπάτων εἶναι ἡ βασίλισσα.
Δὲν ἐννοεῖτε πῶς θενὰ τὴν κάμετε
μαγείρισσάν σας οὔτε παραμάναν σας.
Ὅταν εἰς κόσμον ὑψηλὸν ἐμβαίνετε, —
καὶ τὴν τιμὴν βεβαίως συναισθάνεσθε, —
ξύσατε πρῶτα τὴν σκουριὰν τοῦ δήμου σας,
καὶ ἔπειτα ἐμβῆτε. Φεῦ, ἐὰν κἀνεὶς,
ἡ 'Αρχοντοῦλα μάλιστ' ἂν ὑποπτευθῇ
εἰς τὸν χαιρετισμόν σας, εἰς τοὺς λόγους σας
τὸν Ποντικοτρουπιώτην! Ὅτι ἤλθετε
νὰ τὴν εἰπῶ ὑπάγω. Ὅμως, προσοχή!
Εὐγενεῖς τρόπους, εἰδεμή, ἐχάθημεν.

('Αναχωρεῖ.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

'Αλλοῖ! 'Αγροικογιάννη, ποία σοῦ 'πεσε
εἰς τὸ κεφάλι κεραμίδα, δυστυχῆ!
Τώρα θὰ ἔλθῃ, θὰ προσμένῃ νὰ σ' ἰδῇ
μὲ τὴν βελάδα, — (Νὰ μὴ βάλω φράγκικα!) —
μὲ χάριν νὰ γυρίζῃς 'ς ταῖς πατούναις σου,
μὲ ζουγρωμένα τὰ μαλλιά, μὲ λυγιστὴ

Digitized by Google

τὴ μέση, μὲ χειρόκτια ἄπιαστα, σφικτά·
κ' ἐγὼ χωμένος εἰς τὴν Ποντικότρουπαν
αὐτὰ ποῦ νὰ τὰ 'ξεύρω; 'Απ' τὸ στόμα σου
πῶς θενὰ τρέχουν θὰ προσμένῃ 'σὰν νερὸ
τὰ κομπλιμέντα καὶ τὰ λογοπαίγνια,
καὶ σὺ νὰ 'πῇς μιὰν λέξι, γίνεσαι 'στακός.
'Αντιγραφίσκε τοῦ τελώνου, Συριανὲ,
τὸ λυγιστό σου ποῦ μ' ἐπούλησες ῥαβδὶ,
ποῦ εἶσαι τώρα νὰ μὲ δώσῃς συμβουλαῖς,
καὶ νὰ μὲ μάθῃς θάῤῥος καὶ φερσίματα!
Ὦ! τί θὰ γίνω; Πῶς νὰ κάμω; Δεξιὰ
θὰ χαιρετήσω τώρα ἢ ἀριστερά;
Θὰ φέρ' ὀπίσω τὸ ποδάρι, ἢ ἐμπρός;
«Κ υ ρ ὰ Μ α δ ά μ α» βέβαια θὰ τὴν εἰπῶ.
Ὄχι! «Κ υ ρ ί α κ α ὶ ἡ ε ὐ γ ε ν ε ί α σ α ς.»
Ὢχ! ὤχ! καϋμὸς ποῦ μοῦλθε!

(Εἰσέρχεται **ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ.**)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὑπουλίδη μου,
φίλε μου, τρέξε, ἀδελφὲ, βοήθησε.
Θὰ ἔλθῃ τώρα. Ὡς ἐμβῆκα 'ς τὸν χορὸν,
νὰ ἔβγω δίδαξέ με ἀσπροπρόσωπος.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί σᾶς συνέβη, φίλτατέ μοι κύριε
'Αγροικογιάννη ἐκ τῆς Ποντικότρουπας
Παραβυστίων; Αἱ ποδιαί σας ἄναψαν.
Κἄπως σᾶς βλέπω εἰς μεγάλην ταραχήν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὁ Κὺρ 'Ανδρέας, φίλε Ὑπουλίδη μου,
ὁ Κὺρ 'Ανδρέας ἦλθε καὶ μ' ὡμίλησε.

Digitized by Google

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἴ! καὶ λοιπόν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κ' ἐπῆγε τώρα νὰ εἰπῇ
τὸ φθάσιμόν μου εἰς τὴν θυγατέρα του,
καὶ νὰ τὴν φέρῃ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ λοιπόν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αἴ! καὶ λοιπὸν,
αἴ, καὶ λοιπὸν, εἰς μίαν ἔρχεται στιγμὴν
κ' ἐγὼ βρεμμένη γάτα θενὰ στέκωμαι,
ὡς γλάρος θενὰ χάσκω, πῶς νὰ κουνηθῶ
δὲν θὰ γνωρίζω, δὲν θὰ 'ξεύρω τί νὰ πῶ,
κ' ἡ 'Αρχοντοῦλα θενὰ ξεκαρδίζεται.
Ψυχή μου Ὑπουλίδη, ἔλα, σῶσέ με.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ψυχή σου Ὑπουλίδης τώρα ἔγινα
καὶ ὅταν ἤμουν εἰς τὴν Ποντικότρουπαν...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰξεύρω ὅτι εἶσαι ἀμνησίκακος.
Τὰ περασμένα ξεχασμένα. Βγάλε με
τώρ' ἀπὸ τοῦτο τὸ κακόν. Συμβούλευσε
πῶς νὰ λαλήσω πρέπει, καὶ νὰ κάμω τί.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Νὰ ὥρα νὰ σὲ κάμω καὶ τὸν δάσκαλον.
Καὶ τί μὲ δίδεις; Πῶς θὰ μὲ πληρώσῃς;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὤ!
ὅ,τι προστάζεις. Θέλεις τὸ κορδόνι μου;

TAYLOR INST · OXFORD ·
Digitized by Google

Εἶν' ἀπὸ χάνδραις. Ἢ τὸ λυγιστὸ ῥαβδί;
Ἀπὸ γραφέα τὸ ἠγόρασ' ἀκριβά.
Ἂν τὴν ζωήν μου θέλῃς, πάρε την κ' αὐτήν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί νὰ τὸ κάμω τὸ κορδόνι σου, καλέ,
καὶ τὴν ζωήν σου τί νὰ κάμω; Δόσε με
τὴν ἐδικήν μου τὴν ζωὴν, ἀγαπητέ,
τὴν Ἀσπασίαν, εἰδεμὴ νὶξ, τίποτε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν Ἀσπασίαν... Ἔλα τώρα δὰ καὶ σύ!
Νὰ χωρατεύῃς θέλεις. Ἠξεύρεις πῶς αὐτὴν
ὁ Κύριος θὰ λάβῃ Γραμματεύς... καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὅλον τοῦτο.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄ!

Δὲν μὲ τὴν δίδεις; Ὁρισμός σας, Κύριε
Ἀγροικογιάννη. Μὲ χαραῖς σας. Κάμετε
ὡς θέλετε, αὐθέντα, — ὅπως θέλετε.
Ἔχετε τόσην χάριν, τόσην λεβεντιά,

(Κατ' ἰδίαν)

(Πιθάρι τῆς ἁγίας Λαύρας!)—εὐγενὴς
εἶσθε τοσοῦτον, τρόπους ἐσπουδάσατε
τόσον ὡραίους εἰς τὴν Ποντικότρουπαν,
ὥστε δὲν εἶναι ἀναγκαῖον... Κάμετε
κ' εἰπῆτε ὅ,τι κ' ὅπως ἂν ἠξεύρετε,
κ' ἡ Ἀρχοντοῦλα, ὡς ἠξεύρει καὶ αὐτὴ
θὰ κάμῃ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄχι, Ὑπουλίδη, μάτια μου,
μὴ μὲ ἀφήσῃς τώρα εἰς τὸν κίνδυνον,

Digitized by Google

καὶ βλέπομεν κατόπι. Κρίμα! Διατί
ἡ τύχη Γραμματέα δὲν σ' ἐγέννησε!
Εἶσ' ἄξιος νὰ ἦσουν γραμματεύς. Ἀλλὰ
τὴν Ἀσπασίαν κρίνεις πάλιν δίκαιον
νὰ θυσιάσω; Σὺ δὲν εἶσαι τίποτε,
τίποτε! Εἶσαι ὅ,τι λέγουσι, — καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σου μ' ὅλον τοῦτο, — εἷς
ἐκ τοῦ σκυλολογίου. Ὦ! κατόρθωσε
ἓν δίπλωμα, ἂς εἶναι δασοφύλακος
ἢ καὶ κλητῆρος, πλὴν νὰ εἶσαι κἄτι τί,
καὶ νὰ σοὶ θυσιάσω — ἄλλο ἠμπορῶ; —
τὸν Γραμματέα τοῦ Ἐφόρου. Τώρα πλὴν
ἀπὸ τὴν λάσπην βγάλε με, ὤ! βγάλε με!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἂς εἶναι πλέον. Ψυχὴν ἔχω τρυφερὰν,
καὶ σὺ πανταπραγμένε μ' ἐδιαβόλεψες,
μ' ἐγύρισες τὸν νοῦν μου. Λέγε μοι λοιπὸν,
τί θέλεις τώρα;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὦ! τὸ πρῶτον! Μάθε με
πῶς θὰ τὴν χαιρετίσω ὅταν τὴν ἰδῶ.
Πῶς θενὰ κάμω;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἴ! Ἂς δοκιμάσωμεν.
Χορεύεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀκοῦς λέγει; Τὸν Βουλγάρικον.

Digitized by Google

(Τραγῳδῶν καὶ χορεύων τινὰ βήματα)

Τάτα τάτα, τάτα τάτα,
τάτα τάτα, τάτα τάτα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Θαυμάσιον, ὡραῖον! Ἀλλ' ἠξεύρετε
ἄλλο χανέν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς ὄχι; τὸν Καρσιλαμᾶν.

(Ὁμοίως)

Τσίντζιρι τσίντζιρι,
τσίντζιρι τσίντζιρι.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καλήτερον ἀκόμη· ἔμως οὐδ' αὐτὸ
μᾶς ὠφελεῖ. Ἠξεύρεις Πόλκαν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄγεσκε.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καδρίλλιαν ἢ μαζοῦρκαν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οὔτε τ' ὄνομα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κακόν! Ἂς εἶναι. Ἂς ἰδῶμεν ἄλλως πῶς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἴσια στάσου.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἴσια μὴ δὲν στέκομαι;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἐπάνω τὸ κεφάλι· κλεῖσ' τὰ πόδια σου·

Digitized by Google

ταῖς μύταις ἔξω· παραέξω· ἔξω δά!
Ἔξω τὸ στῆθος· μέσα τὴν κοιλίαν σου.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αἴ! αἴ!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί τρέχει;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κράτει με· δὲν ἠμπορῶ.
Θὰ πέσω.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καλὲ στάσου ἥσυχος, καλά.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εὔκολον σ' εἶναι νὰ τὸ λέγῃς. Κονδυλῶ
'σὰν μεθυσμένος.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἶ καϋμένε! Πρόσεχε.

(Τὸν λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς)

Κυρτὸν τὸ στῆθος. Ἴσια· μέσα τὴν κοιλιάν.
Ταῖς μύταις ἔξω, καὶ τὰ πόδια κολλητά.
Καλά. Καὶ τώρα, τρία βήματα ἐμπρός.
Σταθερὸν βῆμα. Μὴ κλονῆσαι, ἄνθρωπε.
Ἓν, δύω, τρία. Κάτω μὲ τὴν κεφαλήν.

(Τὸν βιάζει διὰ τῆς χειρὸς νὰ κάμνῃ ὅσα τῷ λέγει)

Πάλιν. Ἓν, δύω, τρία, καὶ χαιρέτησε.
ἓν, δύω, τρία· μπούμ.

(Τῷ σπρώχνει διὰ τῆς χειρὸς κάτω τὴν κεφαλὴν)

Ἓν, δύω, τρία· μπούμ.

(Τὸν ἀφήνει.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ἐξακολουθῶν)

Ἓν, δύω, τρία· μπούμ. Ἓν, δύω, τρία· μπούμ.

Digitized by Google

Ἓν, δύω...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἐπῆρε ὁ τυφλὸς κατήφορον.
Αἴ, Κὺρ Ἀγροικογιάννη, ἔχετε σκοπὸν
νὰ ἐξακολουθῆτε ὡς τὸ δειλινόν;
Μὴ στενοχωρηθῆτε, σᾶς παρακαλῶ,
ἂν σᾶς διασκεδάζῃ. Κάμετε καθὼς
ἐὰν δὲν ἦμουν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τοῦτο, 'πὲ, τὸ ἔμαθα.
Ἓν, δύω... Ναὶ, τὸ 'ξεύρω. Εἶναι εὔκολον.
Ἓν ἄλλο τώρα, φίλε Ὑπουλίδη μου.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί ἄλλο; Ποῖον;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅταν ἡ λεγάμενη
θὰ ἔλθῃ, 'ξεύρω. Πρῶτα πρῶτα χαιρετῶ.
Ἓν, δύω... Καλά. Ὅμως... τί θὰ τὴν εἰπῶ;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Θὰ τὴν εἰπῇς· «Κυρία...»

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὤ! τὸ 'ξεύρω δὰ
αὐτό. «Κυρία καὶ ἡ εὐγενεία σας».

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς τοῦτο; Ὄχι. Φθάνει τὸ «Κυρία μου».
Λέγεις λοιπόν· «Κυρία»,—ἢ «Κυρία μου,
ἡ λαμπρὰ φήμη τῶν λαμπρῶν σας ἀρετῶν,
τῶν εὐγενῶν σας τρόπων, τῶν χαρίτων σας,
διασαλπιζομένη εἰς τὰ πέρατα
τῆς γῆς, ἀφίχθη ἕως τὴν καλύβην μου»...

Digitized by Google

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀλλ' Ὑπουλίδη...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Λέγεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν στοχάζεσαι,
καλήτερον νὰ λείψῃ ἡ καλύβη, μὴ
'πάγῃ ὁ νοῦς της εἰς τὴν Ποντικότρουπαν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (μεθ' ὑπερβολικῶν σχημάτων)

Ναί. Καλὰ λέγεις. «Ἔφθασε, λοιπὸν εἰπὲ,
εἰς τὸ ἀρχοντικόν μου. Ὡς ἡ ἔλαφος
εἰς τὰς ἀκτῖνας ἔτρεξα νὰ θερμανθῶ
τῶν ὀφθαλμῶν σας· πλὴν τοὺς ἐπλησίασα,
κ' εὐθὺς, καθὼς οἱ παῖδες εἰς τὴν κάμινον,
ἀνάπτω, καὶ κορώνω, καὶ φλογίζομαι...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Φλογίζομαι...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ εἶναι ἡ καρδία μου
ἡ καιομένη βάττος, ἢ τοῦ φαναριοῦ
τὸ ἄσβεστον φυτίλι. Ἐπιτρέψατε,
εὐγενεστάτη, τοῦτο τὸ φανάρι μου
νὰ σᾶς φωτίσῃ εἰς τὰ σκότη τὰ τερπνὰ
τοῦ Ὑμεναίου, ὅπου λάμπων ἥλιος
σεῖς θὰ ἐμβῆτε, καὶ μαζῆ σας ἀμυδρὰ
ἐγὼ σελήνη, εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον,
ὅταν τὰ δύω κέρατά της τὰ χρυσᾶ
φαίνωνται μόλις...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄ! Τὰ δύω της χρυσᾶ...;

Digitized by Google

Χέμ! Δὲν ἠξεύρω. Τοῦτο τὸ προοίμιον...
εἶναι ὡραῖον, καὶ ποιητικώτατον...
Πλὴν μ' ἐπιτρέπεις μίαν παρατήρησιν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τὴν ποίαν; Λέγε ἐλευθέρως.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἔλαφοι,
ἥλιοι, φανάρια, καὶ τὰ ἄλλα τὰ χρυσᾶ,
καλὰ εἶν' ὅλα, ἄξια καὶ θαυμαστά,
ὅμως, τοῦ κάκου! Δὲν θὰ τὰ ἐνθυμηθῶ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἴ! πῶς νὰ γίνῃ;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κἄτι συντομώτερον...
Δὲν εἶναι τρόπος;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κἄτι συντομώτερον;
Δίκαιον ἔχεις. Οὐχ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ.
Προτιμᾷς ἴσως τ' ὁμοιοκατάληκτον.
Ἂν προσηλοῦνται δεκαπεντασύλλαβοι
εἰς τὸ μνημονικόν σου μᾶλλον, αἴ! εἰπέ·
«Θεὰ εἶσαι Ἀφροδίτη. Ἄφες με νὰ γίνω Ἄρης.
Εὔσπλαγχνη καρδιὰ ἂν ἔχῃς, πάρε με. Ἂν δὲν μὲ πάρῃς,
ὁ πτωχὸς θὰ γίνω βῴδι, καὶ θὰ γίνῃς μακελλάρης».

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄκουσε, φίλε Ὑπουλίδη μου,—καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σου μ' ὅλον τοῦτο·—πλὴν
οὐδὲ αὐτὰ ἐλπίζω νὰ ἐνθυμηθῶ.
Ἤθελα μόνον νὰ εἰπῶ· «Κυρία μου,

Digitized by Google

σὲ θέλω. Θέλεις καὶ ἡ εὐγενεία σου;»
Νὰ τὸ εἰπῶ πῶς πρέπει πλιὸ εὐγενικά;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

«Κυρία μου, εἰπέ την, ὁ παράδεισος
θὰ μ' ἀνοιγῇ, ἂν γίνω σύζυγος ὑμῶν.
Ἀλλὰ τοῦ παραδείσου σεῖς, κυρία μου,
εἶσθε κλειδοῦχος, καὶ τὴν θύραν τὴν χρυσῆν
σεῖς περιμένω νὰ μ' ἀνοίξητε».

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τατά,
τατὰ τατά. Δὲν θέλω τίποτ' ἀπ' αὐτά.
«Σὲ θέλω· θέλεις καὶ ἡ εὐγενεία σου;»
Αὐτὸ καὶ μόνον, κἄπως εὐγενέστερα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Εἰπέ την τότε· «Ὄλβιος, Κυρία μου,
ὅστις...»

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τί ὅστις καὶ τί ξώστης; Νά· «Ἐγὼ
καὶ ὄχι ἄλλος, θενὰ τὴν εἰπῶ, ἐγὼ
σὲ θέλω. Σὺ μὲ θέλεις;» Εὐγενέστερα
δὲν εἶναι τρόπος τὸ λοιπὸν νὰ τὸ εἰπῶ;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κἀνένας τρόπος, φίλτατέ μου. Βάναυσον
θὰ μείνῃ καθὼς εἶναι καὶ χονδροειδές.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Λοιπὸν τί πρέπει; Εἶν' ἀνάγκη τὸν Θεὸν
τὸν Ἄρη χωρὶς ἄλλο;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Χωρὶς ἄλλο τὸν Θεὸν
τὸν Ἄρη.

Digitized by Google

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ἂν ἔξαφνα φανῇ! Καιρὸς
χρειάζεται μελέτης. Θὰ τὰ χάσω, φίλτατε,
ἂν φθάσῃ πρὶν τὸ μάθω.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μάθε το λοιπόν.

(Τῷ ἐπαναλαμβάνει τοὺς στίχους, οὓς ὁ Ἀγροικογιάννης παρακολουθεῖ ταπεινῇ τῇ φωνῇ)

«Θεὰ εἶσαι Ἀφροδίτη. Ἄφες με νὰ γίνω Ἄρης.
Εὔσπλαγχνη καρδιὰ ἂν ἔχῃς, πάρε με. Ἂν δὲν μὲ πάρῃς,
ὁ πτωχὸς θὰ γίνω βώδι, καὶ θὰ γίνῃς μακελλάρης».
Πρὸς χάριν σου ὑπάγω, καί, ἂν ἔρχεται,
μὲ ὁμιλίαις τὴν κρατῶ. Σὺ κύτταξε,
μελέτησέ το, νὰ τὸ ἔχῃς πρόχειρον.

(Ἐξέρχεται.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

(Ὁμιλεῖ κρυφίως, ὡς νὰ μελετᾷ· τινὰς λέξεις προφέρει ἐνίοτε μεγαλοφώνως καὶ τινὰς συνοδεύει διὰ τῶν ἀναγκαίων σχημάτων)

«Πάρε με... βώδι... μακελλάρης». Ναί, καλά,
καλά. Τὸ στῆθος μέσα. Ἔξω τὴν κοιλιά.
Μαζῇ τὰ πόδια. Τὸ κεφάλι ὑψηλά.
Ἕν, δύω, τρία, κάτω· μ π ο ύ μ. Χαιρέτησε.
«Πάρε με... βώδι... Ἄρης...» Ἂν δὲν εἶναι πλὴν
ὡραία, ἀν δὲν κρίνῃ ἀμερόληπτα
ὁ Ὑπουλίδης, ἂν δὲν ᾿ξεύρῃ εὐμορφιὰ
τί εἶναι· ἂν ἱδρώνω κ᾿ ἀγωνίζομαι,
κ᾿ εἶναι κᾀνένα ἔκτρωμα! Ὢ! ὄχι δά.
Ἄρης... ἕν, δύω...

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ, (εἰσέρχεται ζωηρῶς)

Εἴθε ὁ Monsieur

Digitized by Google

'Αγροικογιάννης, n'est-ce pas, que j'ai l'honneur...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ναΐσκε, Αὐθέντα. Δὲν γνωρίζω ἡ τιμή...

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (ῥιπτόμενος εἰς τὸν λαιμόν του καὶ προφέρων τὰ r ὡς γ graissayant)

Monsieur 'Αγροικογιάννης, εἶμαι enchanté!
Ἄνθρωπος εἶσθε, φίλε μου, περίφημος!
Ma paôle, εἶσθε impayable, ἀγαπητέ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

(Αὐτὸς τί ἄλλο εἶδος εἶναι ταραχῆς;)

(Πρὸς τὸν Πηδηκτούλην)

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔχω τὴν τιμὴν
νὰ σᾶς γνωρίζω.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Πῶς νὰ μὲ γνωρίζετε;
Ὤ! Je le pense bien, morbleu! Τραλαλαλά!

(Χορεύει.)

'Εγὼ, mon cher, ποιὸς εἶμαι δὲν μὲ 'ξεύρετε;
Εἶμαι ὁ Πέτρος Πηδηκτούλης. Touche-là.

(Τῷ λαμβάνει τὴν χεῖρα καὶ τὴν κινεῖ βιαίως)

Δὲν μὲ γνωρίζεις; 'Εγὼ ἔρχομαι, mon brave,
ἀπὸ Γαλλίαν, ὅπου ἔκαμα σπουδάς,
fait mes études! Τράλαλα, τραλάλαλα. (Χορεύει.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

'Ωχού, ξεβιδωμένος ἀνεμόμυλος!

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ἄ! ἡ Γαλλία! Chère France! 'Ηξεύρετε
σεῖς τὴν Γαλλίαν, φίλτατε 'Αγροικοjean;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν εἶναι ἡ Γαλλία εἰς τὴ Φράντσα;

Digitized by Google

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ναί.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ποῦ λέμε 'ς τὸ Παρίσι;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Très-bien, comme vous dites.
Εἰς τὸ Παρίσι, car la France est dans Paris.
Εἰς τὸ Παρίσι ἦσθαν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄχι. Πέρυσι
ἐπῆγα εἰς τὴν Σύραν.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Κρίμα! C'est dommage!
Ἐκεῖ νὰ διῆτε élégance, ἐκεῖ grand ton,
palais royal, μεγάλον κόσμον, demi-monde,
boulevards, κ' ὅπου ἂν γυρίσῃς τί cocottes!
Τὸν Μάριον ν' ἀκούσῃς. Ὤ! δὲν ἤκουσες
τὸ ut diesis τοῦ Μαρίου; ut de tête;
πῶς ἀναβαίνει uuut! Τί ἄγγελος
ἡ Φανὴ Ἔσλερ εἰς τὸ μέγα solo της!
Πῶς πιάνει τὸ ποδάρι, καὶ γυρνᾷ, γυρνᾷ,
τὴν πιρουέτταν!

(Τὴν μιμεῖται.)

Κ' ἡ Rachel! que c'est sublime!

(Μετὰ θεατρικῆς ἐμφάσεως)

«Sapper ses fondements encor mal assurés!»
Ἐκεῖνο πῶς τὸ λέγει τὸ «mal assurés!»
Θαυμαστὸν εἶναι τὸ «encor mal assurés.»

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (καθ' ἑαυτὸν)

Τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶναι κουρουνόμυαλον.

Digitized by Google

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

'Εφέτος πάλιν τὸ grand prix ἐκέρδησε
ἡ Zephyrine τοῦ Λόρδου Σεϋμούρ. Ποτὲ
τὴν εἴδετε; Τί πλάσμα!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ποῦ νὰ τὴν ἰδῶ;
Κάμμία εὐμορφοῦλα γαλανή; Αἴ! αἴ!

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Τί εὐμορφοῦλα λέγει; C'est une merveille!
"Αλλην φοράδα ἡ Εὐρώπη 'σὰν αὐτὴν
δὲν ἔχει. — Τί Παρίσι! Τί παράδεισος!
Il n'est au monde d'autre ville que Paris.
Κ' εἰς τὸ bois νὰ διῆτε καὶ εἰς τὸ Longchamp!
'Εδῶ κοντέσσα, τέσσαρ' ἄλογα pur sang,
ἐκεῖ δουκέσσα en livrée mirobolante!
Καὶ οἱ crévés, 'ς τὸ μάτι τὸ lorgnon, μαλλιὰ
frisés, καὶ νύχια μυτερὰ, καὶ gants Jouvin:
Bon jour, grand traître! Eh! comment vont les amours?
Pas mal, merci. Les vôtres? Au revoir à Mabile.
Τί ζωὴ εἶναι! τί ζωή! Vive Paris!
Δὲν ἔχω δίκαιο, mon ami 'Αγροικοjean?
Τί λέγετε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μὴ 'ξεύρω τί νὰ πῶ; — Καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὅλον τοῦτο, — πλὴν
δὲν ἐννοῶ κουκούτσι.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Νὰ μὴ 'πάγετε
ποτὲ εἰς τὸ Παρίσι! Βλέπετε αὐτὰ
τὰ ὑποδήματά μου; Τὰ ἐπλήρωσα

Digitized by Google

σαράντα φράγκα, ναί, σαράντα, φίλτατε
Monsieur 'Αγροικογιάννη. Ὅμως πόσον chic!
Τί lustre, ἰδέτε. Σκύψατε. Αἴ; Brévetés
τοῦ Jockey club! —'Ιδέτε τὴν βελάδα μου.
Parfait! Πῶς στρώνει ἀπ' ἐδῶ! καὶ ἀπ' ἐκεῖ
πῶς χύνει καὶ φουσκώνει! fait de main d'artiste!
Rue de la paix. 'Ηξεύρεις τὸν περίφημον
ταλλιόρον. Τὸ gilet μου, βλέπεις, élastique,
καὶ τὸ corset μου τέχνης ἀριστούργημα!
Αὐτὸ μὲ δίδει τέτοιαν μέσην καὶ tournure.
Ἄνθρωπος, κρίμα, τόσον distingué ὡς σεῖς,
νὰ μὴ ἰδῆτε τὸ Παρίσι! C'est égal!
Πάντοτε εἶσθε ἄνθρωπος περίφημος,
l'enfant gâté τῆς τύχης. Δὲν νυμφεύεσθε
τὴν Mademoiselle Καλαβρύτη, ἤκουσα;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὸν Καλαβρύτην; Μὰ τί λές; Τὴν κόρην του.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ναί, τὴν ὡραίαν 'Αρχοντοῦλαν; C'est un ange!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν 'Αρχοντοῦλαν· ναῖσκε, Κύριε. — Καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὅλον τοῦτο.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (τὸν σφίγγει εἰς τὸ στῆθός του)

Ὦ!
Νὰ σᾶς φελιτσιτάρω, que je vous embrasse!
'Αφῆτε νὰ σᾶς σφίξω εἰς τὸ στῆθός μου,
πῶς τὴν 'Ελένην παίρνετε τοῦ Μενελάς,
τὸ ἄνθος τῶν χαρίτων, la belle des belles!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἶναι τῷ ὄντι, ὡς τὴν λέγουν, εὔμορφη;

Digitized by Google

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Adorable εἶναι, mon ami. Μέση cambrée,
λαιμὸς de cygne, gorge σὰν ἀλάβαστρος,
mignon ποδάρι, χέρι tendre et potelet,
καὶ μάτια ποῦ τρελλαίνουν, jambe faîte au tour,
et cœtera. Εἶν' ὅλη θαῦμα, ma paôle.
Δι' αὐτὴν ἔχω ἕνα faible prononcé.
Admirateur της, cavalier servente της
εἶμαι.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἆ! Εἶσθε συγγενής της;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ὄχι δὰ
κ' ἐσεῖς. Τὴν κούρτην πῶς τὴν κάμνω ἐννοῶ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὀλίγον ἀγανακτῶν)

Σεῖς ἐννοεῖτε, πλὴν ἐγὼ δὲν ἐννοῶ,
τί εἶν' ἐκεῖνο ποῦ τὴν κάμνετε.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

C'est drôle,
ma foi! Δὲν ἐννοεῖτε; Ὅπου τὴν ἰδῶ,
ὅπου τὴν εὕρω, παίρνω τὸ κατόπι της,
κοντά της ὥραις κάθημαι, κρυφομιλῶ,
τῇ λέγω κομπλιμέντα, mille et un riens,
συχνὰ τὸ χέρι τῇ φιλῶ, et cœtera
καὶ τὰ λοιπά· καὶ τοῦτο κούρτη λέγεται.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κούρτη καὶ μούρτη, κ' ὅπως καὶ ἂν λέγεται,
δὲν μὲ ἀρέσει. Σᾶς τὸ λέγω φανερὰ
καὶ ξάστερα. Κομμένον τὸ γελέκιον.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Δὲν σᾶς ἀρέσει; Καὶ ἀφ' οὗ τὴν πάρετε,
ἀφ' οὗ κατασταθῆτε son heureux époux
καὶ κύριός της, τότε τράλαλα λαλὰ, (Χορεύει.)
τότε θὰ ἔλθουν les beaux temps, χαρὰ Θεοῦ!
Ὅταν θὰ εἶναι εἰς τὸ σπῆτί της, chez elle,
ἐγὼ θὰ μένω νὰ τὴν κάμνω συντροφιὰν,
καὶ εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὰς soirées, ἐγὼ
θενὰ τὴν ἔχω à mon bras, θὰ κάθημαι
πλησίον της νὰ κάμνω conversation.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καλὸν καὶ τοῦτο! Καὶ ἐγὼ ὁ ἄνδρας της;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Fi donc! Ὁ ἄνδρας! C'est bourgeois. Ἐσεῖς, mon cher,
ἂν πλησιάζω, θὰ μακρύνεσθε, νὰ μὴν
ἰδῆτε· ὅ,τι λέγω, σεῖς θὰ φεύγετε,
διὰ νὰ μὴν ἀκοῦτε, καὶ ainsi du reste.
Αὐτὰ οἱ τρόποι ἀπαιτοῦν οἱ εὐγενεῖς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Νὰ σᾶς 'πῶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν; Αὐτοὶ
οἱ τρόποι δὲν μ' ἀρέσουν παντελῶς· καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὅλον τοῦτο.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (τὸν θεωρεῖ διὰ τοῦ διόπτρου)

Ἄ!
δὲν σᾶς ἀρέσουν οἱ τοιοῦτοι τρόποι; Peste!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Διόλου, νὰ, διόλου. Τὴν γυναῖκά μου
γυναῖκά μου τὴν θέλω. Τὴν 'πανδρεύομαι
διὰ ἐμένα, ὄχι διὰ τὸν γείτονα.

Digitized by Google

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (ὁμοίως)

Ἄ! Διὰ σᾶς καὶ ὄχι διὰ ἄλλον; Diable!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ναί, διὰ ἐμένα, διὰ τὴν εὐγενείαν μου.
Θὰ κάθεται μαζῇ μου, θ' ἀστειεύεται
μαζῇ μου, καὶ μαζῇ μου θὰ συνομιλῇ,
κ' ἐμένα μόνον θὰ γνωρίζῃ, θ' ἀγαπᾷ·
μόνον ἐμένα, μόνον καὶ μονώτατον.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (ὁμοίως)

Ἄ! Ἐσᾶς μόνον θ' ἀγαπᾷ! Mille tonnerres!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καθὼς σᾶς λέγω. Δὲν θὰ συγχωρῶ — καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὅλον τοῦτο, — ναί,
δὲν θεν' ἀφήνω ἄλλοι νὰ τὴν τριγυρνοῦν,
οἱ ἐργολάβοι τῆς τιμῆς τῶν γυναικῶν·
κ' ἂν κᾴνεὶς κάμῃ μοῦτρα νὰ κοπιάσῃ, μιὰ
θενὰ τὸν στείλω νὰ μετρήσῃ, ὑψηλὰ
παράθυρα ἂν ἔχω. Ναῖσκε, κύριε,
μὲ παρὰ μίαν τεσσαράκοντα μισθόν,
καὶ μὲ κλωτσιαῖς ἀκόμη ἐπιμίσθιον.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ἄ! mille bombes! Εἰς αὐτὸν τὸ παίρνετε
λοιπὸν τὸν τόνον; Sacrebleu! Ὁρίσατε,
Monsieur Ἀγροικογιάννη. (Τῷ ῥίπτει τὸ χειρόκτιόν του.)
Διὰ σᾶς, mon beau.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εὐχαριστῶ. Εἶν' ἕνα. Τί μὲ ὠφελεῖ;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Νὰ σ' ὠφελήσῃ; Τὸ 'δικόν σου ῥίψε με,
parbleu, ἂν εἶσαι ἀληθὴς homme d'honneur.

Digitized by Google

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὸ ἐδικόν μου; Πλὴν δὲν ἔχω.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

C'est égal.

Θὰ ἔβγῃς 'ς τὸ δουέλλο, nom de nom d'un Dieu!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς τὸ δουέλλο; Πῶς; Ἐκεῖνο ὁποῦ λὲν
μονομαχίαν;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ναί, μονομαχίαν. Diable!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ διατί μονομαχίαν, κύριε;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Πῶς, διατί μονομαχίαν; C'est plaisant!
Ἐκείνην ποῦ μ' ἀρέσει ἐσεῖς θέλετε
νὰ πάρετε· καὶ τότε εἶναι de bon ton
οἱ καλογεννημένοι νὰ μονομαχοῦν.
Εἰς τὸ Παρίσι τοῦτο γίνεται. Ἐγὼ
σᾶς ῥίχνω τὸ χειρόφτι, καὶ μὲ ῥίχνετε
τὸ ἐδικόν σας. Χαιρετᾶτε, χαιρετῶ,
καὶ τότε καὶ οἱ δύω ξεσπαθόνομεν.
En garde ἀμέσως. Fendez-vous. Un, deux. Parez.
Un, deux. Parez en quarte. Dégagez. Un, deux.
Parez en tierce. Touche, touche, touche-là.
Διὰ τὰ σπαθιὰ πηγαίνω. Touche. Touche encore.

(Συνοδεύει ὅλα ταῦτα διὰ τῶν ἀναλόγων σχημάτων, ἐγγίζων αὐτὸν ἑκάστοτε διὰ τοῦ γρόνθου. Ἐξέρχεται δρομαίως.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

Αἲ τὸν ξεμυαλλισμένον, τὸν ἀνόητον,
τὸ σφιντιρλόνι τοῦ διαβόλου, τὸν τρελλόν!

Digitized by Google

Τί ἁμαρτίαις πάλιν εἶχα! Τὰ σπαθιὰ
'πάγει νὰ φέρῃ. Δοῦλός σας ὑποκλινής.
Ἐγὼ δὲν ἔχω τί νὰ κάμω μὲ σπαθιά,
δὲν ἔχω τί νὰ κάμω. Ὦ! τί ἄγγελος
ἡ Ἀρχοντοῦλα θενὰ εἶναι βέβαια,
γιὰ νὰ γυρίζῃ τὰ κεφάλια τῶν ἀνδρῶν,
καὶ νὰ τοὺς κάμνῃ ὡς καὶ νὰ σκοτόνωνται!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ἐπιστρέφων).

Ἀγροικογιάννη, φίλε, τί ἐπάθετε;
Τί ταραχὴν ἀκούω; Τώρα ἤρχετο
ἡ Ἀρχοντοῦλα· ὅμως τὴν ἐμπόδισα,
νὰ διῶ τί τρέχει.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄχι! Μή! Ἐμπόδισε.
Ἐδῶ θὰ γίνῃ φονικόν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς; φονικόν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αὐτὸς ὁ ξεπαρμένος, κουρουνόμυαλος,
οὒν, ντὲ, ἀγγάρτ, δὲν 'ξεύρω, κοροφέξαλα,
μὲ ἔφερ' ἄνω κάτω, κ' ἔτρεξε σπαθιὰ
νὰ φέρῃ τώρα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ποῖος εἶναι; Διατί
σπαθιά;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μὴ γὰρ ἠξεύρω τί 'ς τ' ἀνάθεμα
ἄνθρωπος εἶναι; Πὲς πῶς ἐφτερνίσθηκε
ἡ μάννα τοῦ διαβόλου, καὶ τὸν ἔκαμεν.
Ἀπ' τὸ Παρίσι ἔρχεται, ἀπ' τὴ φωλιὰ

Digitized by Google

τοῦ Σατανᾶ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Θὰ εἶναι — τώρα ἐννοῶ —
ὁ Πηδηκτούλης. Καὶ τί θέλει ἀπὸ σᾶς;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Νὰ χτυπηθοῦμε, νὰ μονομαχήσουμε.
Οὖν, ντὲ, νὰ τοῦτο θέλει. Λέγει πῶς κ' αὐτὸν
ἀρέσ' ἡ 'Αρχοντοῦλα, καὶ νὰ κόψωμεν
διὰ τοῦτο πρέπει, λέγει, τὰ λαρύγγια μας.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

'Ο Πηδηκτούλης εἶν' ἀλήθεμα ζωηρός·
εἶν' ἀναμμένη κεφαλή. Πῶς τοῦ πονεῖ
τὸ δόντι, τὸ πιστεύω. Ποῖος νὰ ἰδῇ
τὴν 'Αρχοντοῦλαν, καὶ νὰ μὴ ξετρελλαθῇ;
Ὅμως θηρίο εἶν' ἐκείνη. Μούτσουνα
τὸν κάμνει, ὁποῦ εἶναι φρίκη.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πλὴν αὐτὸς
μονομαχία θέλει. Πῶς θὰ κάμωμεν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἂν εἶναι μὲ πιστόλι, πολὺ εὔκολον.
Γεμίζετε τὰ ὅπλα, στέκεσθε μακρὰν
ὁ εἷς τοῦ ἄλλου πέντε βήματα σωστά.
Μακρύτερα δὲν πρέπει. Δὲν εἶν' εὐγενές.
Σᾶς χαιρετᾷ ἐκεῖνος, χαιρετᾶτε σεῖς.
«Τραβᾶτε πρῶτος, Κύριε» τὸν λέγετε.
«Σεῖς εὐαρεστηθῆτε νὰ τραβήξετε»,
σᾶς ἀπαντᾷ. Τραβᾶτε. Ἂν δὲν ἔπεσε,
τραβᾷ ἐκεῖνος. Ἂν ἐλάβετε πληγὴν
θανατηφόρον, ἔρχεται, τὸ χέρι σας

Digitized by Google

σᾶς σφίγγει, καὶ φιλεῖσθε, κ' ὅλα πᾶν καλά.
Ἂν δὲ δὲν σᾶς πληγώσῃ, ξαναρχίζετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀνάγκη δὲν τὸν ἔχω, ἄκου νὰ σὲ πῶ,
τὸν Πηδηκτούλη, οὔτε τὰ πιστόλια του.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἂν προτιμᾶτε τὰ σπαθιά, πολὺ καλά·
ἢ ἂν ταῖς σούβλαις, στέκεσθε οἱ δύω σας
ἀντίκρ' ἀντίκρυ. Πλάγια τὸ σῶμά σας·
'ς τὸ μάτ' ἡ σοῦβλα· ἴσι' ἀντίκρυ· μὴ ἀλλοῦ.
Κτυπᾷ ἐκεῖνος δεξιά, ἀριστερά,
κτυπᾷ εἰς κύκλον· σεῖς τὸν ἀποκρούετε·
πλὴν μὲ τὸν γρόνθον, μὴ μὲ τὸν βραχίονα·
τὸν γρόνθον· ἐνθυμῆσθε. Ἀντικρούετε,
καὶ πάφ! καὶ τὸν τρυπᾶτε· ἢ ἂν ὄχι, πάφ!
καὶ σᾶς τρυπᾷ ἐκεῖνος μὲ τὴν σοῦβλάν του,
κ' εὐχαριστεῖται ἡ τιμή σας.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Περιττόν.
Εἶν' εὐχαριστημένη ἡ τιμή μου. Πλὴν
αὐτὸν τὸν Πηδηκτούλην νὰ ξεφορτωθῶ
μεγάλην ἔχω ὄρεξιν. Εὐγενικὴ
εἶν' ἡ μονομαχία ἴσως, πλὴν ἐμὲ
διόλου δὲν μ' ἀρέσει, ὤ! παντάπασι.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μία ψυχὴ νὰ μάθῃ ὅτι δι' αὐτὴν
εἰς τὴν μονομαχίαν σ' ἐπροσκάλεσαν
καὶ δὲν ἐδέχθης, πῶς θὰ κρίνῃ περὶ σοῦ
καὶ τῆς ἀνατροφῆς σου, ἄλλοι ἂς εἰποῦν.
Οἱ ἄνθρωποι, ἠξεύρεις, τῶν καλῶν ἠθῶν

Digitized by Google

δι' ἓν οὐδὲν φονεύουν καὶ φονεύονται.
Ὁ ἀστυνόμος ἐὰν εὕρῃ καθ' ὁδὸν
γρονθιζομένους δύω, εἰς τὰς φυλακὰς
τοὺς στέλλει, ὅπως μάθουν πῶς νὰ φέρωνται,
κ' ὅλοι βαναύσους καὶ ἀγροίκους τοὺς καλοῦν.
Ἂν ὅμως δύω κύριοι συντρίβωσι
δι' ἀγχεβόλων τὰ κενὰ κρανία των,
ἢ μὲ τὰ ξίφη διαμπὰξ σουβλίζωνται,
χειροκροτοῦσιν ὅλοι καὶ θαυμάζουσι
τὸ ἦθός των, τοὺς τρόπους τοὺς ἱπποτικούς.
Ἀνίσως πάλιν, φίλτατε, δὲν θέλετε...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν εἶναι πῶς δὲν θέλω.—Ὅμως δυνατὸν
δὲν εἶναι μ' ἄλλον τρόπον;... Δὲν νομίζετε;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μὲ ἄλλον τρόπον; Ἄλλον τρόπον; Ἀλλὰ πῶς;
Μὴ γὰρ κ' ἐγὼ ἠξεύρω; Ὅμως βλέπομεν,
ἀφ' οὗ φοβεῖσαι.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄχι πῶς φοβοῦμαι δά.
Τίς εἶπε πῶς φοβοῦμαι; Ὄχι· παντελῶς,
διόλου δὲν φοβοῦμαι. Ὅμως δυνατὸν
δὲν εἶναι μ' ἄλλον τρόπον, φίλτατε, εἰπὲ,
μὲ ἄλλον τρόπον, Ὑπουλίδη φίλτατε;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Λοιπὸν ἂς εἶναι, καὶ ἂς δοκιμάσωμεν
ἂν ἄλλως ἠμπορῶμεν νὰ πραΰνωμεν
τοῦ Πηδηκτούλη τὴν ὀργήν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ναί, φίλε μου,

Digitized by Google

ναί, Ὑπουλίδη, κάμε, κάμε, νὰ χαρῇς
τὸ ὄνομά σου, κάμε ὅ,τι σοφισθῇς
καὶ νὰ πηγαίνῃ στεῖλέ τον 'ς τὸν ἄνεμον,
ὁποῦ 'ς τὸ κούφιο τὸ κεφάλι του φυσᾷ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ νὰ τὰ 'ποῦμεν, Κὺρ 'Αγροικογιάννη μου.
Τὴν 'Ασπασίαν;...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς τὸν γάμον πάρε τον,
σὲ λέγει καὶ τοῦ χρόνου! Τώρα, φίλτατε,
εἰς τέτοιαις ὥραις δι' 'Ασπασίαις ὁμιλοῦν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς τέτοιαις ὥραις; Κάθε ὥρα καὶ στιγμή.
Ἤ μὲ τὴν δίδεις, καὶ σὲ φέρνω 'σὰν τ' ἀρνὶ
ἐδῶ τὸν Πηδηκτούλη, ἤ, ἂν ἀρνηθῇς,
μονομαχία, κ' ἐξεμπέρδευσέ τα σύ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὸ ἴδιο τὸ τραγούδι! Ὑπουλίδη μου,
ἄκουσε τώρα. Εἶσαι ἄνθρωπος χρυσός.
Τῆς 'Ασπασίας, 'ξεύρω, θέλεις τὸ καλόν.
Ηὗρ' ἕνα Γραμματέα, βλέπεις, φίλε μου,
τὸν Γραμματέα τοῦ 'Εφόρου! Ν' ἀρνηθῇ
τέτοια μεγάλη τύχη θέλει ὁ Θεός;
Ἄφησ' ἐκείνην. Νὰ 'χῃς πάντοτε καλόν,
τὸν Πηδηκτούλην κύτταξε νὰ τὸν ἰδῇς,
καὶ νὰ τὸν καταφέρῃς. Σῶσέ μ' ἀπ' αὐτόν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί νὰ σὲ κάμω; Πάλιν νά, μ' ἐνίκησες.
Τί ἔχει; μάγια; Ἔχει μέλ' ἡ γλῶσσά σου;
Τὸν Πηδηκτούλη θὰ τὸν εὕρω, νὰ ἰδῶ,

Digitized by Google

νὰ προσπαθήσω. Ἔχει Φράγκικο μυαλό·
μ' ἀργάτην δὲν γυρίζει, ὅταν μάλιστα
διὰ τὴν τιμήν του νὰ σκοτώσῃ πρόκειται,
καὶ διὰ τὴν Ἀρχοντοῦλαν. Τὸν κατέφερα;
τότε μ' ἐκείνην ἔρχομαι, τὰ σιάζουμε,
σᾶς εὐλογοῦμε, κ' ὅλα 'πάγουν μιὰ χαρά.
Ἀλλ' ἂν ἐκεῖνος, πέρα βρέχει, δὲν πεισθῇ,
τότε προφθάνω παρευθὺς μὲ τὰ σπαθιά.
Πλὴν ἐνθυμήσου· πλάγια τὸ σῶμά σου,
καὶ μὲ τὸν γρόνθον, μὴ μὲ τὸν βραχίονα·
τὸν γρόνθον.

(Ἐξέρχεται.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

Γρόνθον! Γρόνθον 'ς τὸ κεφάλι σου!
Νὰ κτυπηθῶ δὲν θέλω. Μ' ἐκατάλαβες;
Πλὴν πῶς θὰ γένῃ! Ἂν εἰς τὴν πρωτεύουσαν,
εἰς τὸ Παρίσι ἂν κτυπιοῦνται, πῶς ἐγὼ
νὰ μὴ τὸ κάμω; Κ' ἂν τ' ἀκούσῃ ἔπειτα
ἡ Ἀρχοντοῦλα, καὶ τῆς Ποντικότρουπας,
μ' εἰπῇ ποντίκι; Δυστυχία μου! Λοιπὸν
μονομαχίαν! Εἶναι ἄφευκτον! Οὖν, ν τ έ,
ἀ γ γ ά ρ τ!.. τὸν γρόνθον...—Ὦ! Ἀκούω· ἔρχονται!
Ἐκεῖνος εἶναι ἢ ἐκείνη; Πῶς θὰ 'πῶ;
Πῶς, πῶς μὲ εἶπαν; Πῶς θὰ κάμω; Ἔχασα
τὰ λογικά μου. Τρέμω 'σὰν τὸ φύλλο. Πῶς
θ' ἀρχίσω; Εἶν' ἐκείνη.

Εἰσέρχονται ΑΝΔΡΕΑΣ, ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ, καὶ ΓΥΝΗ ἧς τὸ πρόσωπον καλύπτει ἡ πρασίνη σκέπη τοῦ πετάσου της.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Λοιπόν, Κύριε

Digitized by Google

Ἀγροικογιάννη, ἔφερα τὴν κόρην μου
νὰ παρουσιασθῆτε εἰς αὐτήν. Ἰδού.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

(Καρδιά, Ἀγροικογιάννη!) Ο ὖ ν, ν τ ἑ...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (κρυφίως εἰς αὐτὸν)

Ὄχι δά·
ἕν, δύω, τρία.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

(Ἄ! Ἕν, δύω, τρία· μπούμ.) (Χαιρετᾷ.)
Ἐγὼ.. κχ κχ, (Βήχει.) Κυρία,.. κχ,.. Κυρία μου,
ἐγὼ... εἶμαι Ἀφροδίτη, καὶ ἐσὺ εἶσαι ὁ Ἄρης.

(Κατ' ἰδίαν)

(Αὐτὸ ταιριάζει; Κᾄπως δὲν μὲ φαίνεται.)

(Μεγαλοφώνως)

Θὰ σὲ πάρω... κ' ἂν δὲν θέλῃς· κ' ἂν θελήσῃς νὰ μὲ πάρῃς,
θὰ μὲ κάμῃς 'σὰν τὸ βῴδι ὁποῦ σφάζ' ὁ μακελλάρης.
Οὔφ! (Σπογγίζει τὸν ἱδρῶτα τοῦ μετώπου του.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ (κλίνει καὶ ὁμιλεῖ κρυφίως πρὸς τὸν Ἀνδρέαν.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κρυφίως πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

(Δὲν μὲ λέγεις; Κᾄπως τὸ ποδάρι της
μὲ φαίνεται μεγάλο.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (κρυφίως πρὸς αὐτὸν)

(Πῶς; Ἀρχοντικό.
Μικρὸ δὲν ἔχουν ἢ μεγάλαις τίποτε.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Δὲν ἔμαθες, ἡ προῖκα... Δὲν τὸ ἐρωτῶ.
Τὸ ἔφερεν ὁ λόγος.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως)

(Ἔνοια σου. Καλή.
Ἓξ χιλιάδες δραχμαῖς, ὅλαις μετρηταῖς,

Digitized by Google

καὶ ἐπὶ χεῖρας, εἰς φλωρὶ βενέτικο.
Δὲν εἶν' αἱ δραχμαῖς ὅμως, εἶν' ἡ ἀρχοντιά.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Ἡ ἀρχοντιὰ βεβαίως, ναί, ἡ ἀρχοντιά.)

ΑΝΔΡΕΑΣ

Σᾶς εἶν' εὐγνώμων, Κύριε, ἡ κόρη μου
δι' ὅσα τόσον εὐγενῶς ἐκφράζετε
θερμὰ αἰσθήματά σας, καὶ πιστεύσατε
πολὺ πῶς δὲν ἀπέχει νὰ συμμερισθῇ
τοὺς πόθους σας, πεισθεῖσα εἰς τὰς συμβουλὰς
τὰς πατρικάς μου.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ἡ εὐγενεία της,
ἡ πανευγενεστάτη πῶς ἀργοπορεῖ
τὸ ἔκλαμπρόν της νὰ μᾶς δείξῃ πρόσωπον;
Αὐτὴν τὴν μπόλια ποῦ κρεμνᾷ, καὶ κρύβεται
καθὼς ὁ ἥλιος 'πίσ' ἀπὸ τὰ σύννεφα,
ἂς τὴν σηκώσῃ, τὴν παρακαλῶ, — καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν της μ' ὅλον τοῦτο.

('Ιδίως πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

(Πῶς
τὸ χέρι της δὲν εἶναι τόσον τρυφερόν;)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ἰδίως πρὸς αὐτὸν)

(Μετρίως. Πλὴν τί χέρι, καὶ τί κόψιμον!
Μὲ πόσην χάριν τὸ κινεῖ ἀρχοντικήν!
Νὰ τὸ γνωρίσῃς μὲ καιρὸν καλήτερα,
θὰ τρελλαθῇς.)

ΑΝΔΡΕΑΣ (πλησιάζων πρὸς τὸν 'Αγροικογιάννην)

Φοβεῖται ἡ φιλτάτη μου
νὰ νυμφευθῆτε μὴ θελήσητε αὐτὴν

Digitized by Google

οὐχὶ διὰ τοὺς τρόπους ἢ τὸ πνεῦμά της,
ἀλλὰ διὰ τὸ κάλλος· καὶ τὸ κάλυμμα
δὲν θ' ἀνεγείρῃ, λέγει, πρὶν εἰς δοκιμὴν
τὸ αἴσθημά σας ὑποβάλῃ, δείγματα
ἀφοσιώσεώς σας πρὶν τῇ δώσητε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ποῖον δεῖγμα θέλει; Ἂς μὲ τὸ εἰπῇ,
ἂς ὁμιλήσῃ, κ' εἶμ' εἰς ὅλα ἕτοιμος.
Παρακαλέσατέ την, Κὺρ 'Ανδρέα μου,
καὶ μίαν λέξιν νὰ μ' εἰπῇ τοὐλάχιστον.

ΑΝΔΡΕΑΣ (συνδιαλέγεται μετὰ τῆς 'Αρχοντούλας.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (πρὸς τὸν Ὑπουλίδην, ἰδίως)

(Δὲν εἶν' ὀλίγον ὑψηλὴ μὲ φαίνεται;)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως πρὸς αὐτὸν)

('Αρχόντισσα καθ' ὅλα. Τὸ ἀνάστημα
ἀρχοντικὸν κ' ἐκεῖνο. Καταδέχεται
ἀρχόντισσα νὰ εἶναι κοντοπίθαρο;
Τοιοῦτον λόγον ἄλλοτε μὴ τὸν εἰπῇς.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Κ' ἐκεῖνος δὲν μὲ λέγεις ὁ θεότρελλος
μὲ τὴν μονομαχίαν; ...)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως)

('Ακατάπειστος.
Μονομαχίαν καὶ καλά. Πλὴν θὰ ἰδῶ,
θὰ προσπαθήσω.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Φίλε Ὑπουλί...)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ (μὲ λεπτὴν φωνὴν)

Monsieur,
ἀφ' οὗ, μὲ λέγουν, ἔχω votre permission,

Digitized by Google

θενὰ σᾶς κάμω μίαν proposition.
Condition τὴν λέγω, sine quâ non.
N'espérez pas νὰ δώσω mon consentement,
ἢ νὰ σηκώσω τοῦτο τὸ voile παρὰ
ἂν τὴν ἀπαίτησίν μου ἀκορδάρετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ἰδίως πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

(Πῶς λαλεῖ ἔτσι;)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως πρὸς αὐτὸν)

(Σὲ τὸ εἶπα· λεξικὸν
ἡ γλῶσσά της πῶς εἶναι Γαλλελληνικόν.
Λέγει πῶς ἂν δὲν κάμῃς ὅ,τι σὲ ζητεῖ,
δὲν θὰ σὲ πάρῃ.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ τί θέλεις, δόμνα μου,
τί νὰ ζητήσῃς ἠμπορεῖς, κοκκώνα μου,
καὶ νὰ μὴ γίνῃ; Πρόσταξέ με, κ' ἔγινε.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τὰ προτερήματά σας, et vos grands mérites
εἰς τοῦ κυρίου Ὑπουλίδου χρεωστῶ
l'amitié, ἀνίσως τὰ ἐγνώρισα.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ Ὑπουλίδου, ἰδίως πρὸς αὐτὸν)

(Τί καλωσύνη!)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Εἶναι notre bon ami
ὁ Ὑπουλίδης. Τώρα θέλω συγγενὴς
νὰ γίνῃ. Πρέπει· et cela dépend de vous.
Ἂν τοῦτο γίνῃ, je vous donnerai la main.
Ἂν ἄλλως, ὄχι, καὶ τὰ ἐχαλάσαμεν!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐγὼ εἰς τοῦτο τί νὰ κάμω ἠμπορῶ;

Digitized by Google

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τὴν Ἀσπασίαν ἔχετε ἀνεψιάν.
Ὁ Ὑπουλίδης ἀγαπᾷ τὴν jeune fille.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

(Τὴν 'πάθαμε. 'Σ τὴν πήττα ἐπατήσαμε.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Παρακαλῶ. Que dis-je? Μάλιστ' ἀπαιτῶ
εἰς ἕνωσίν των νὰ συγκατανεύσητε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀναμφιβόλως, ὅπως διατάττετε,
ἀρχόντισσά μου. Πλὴν ἡ Ἀσπασία μου
τὸν Κύριον θὰ πάρῃ... οἰκονομικὸν...
τῆς Ἐφορείας Γραμματέα, — εὐγενῆ
ὑπάλληλον.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τῷ ὄντι παίρνει τὸν Monsieur
ὑπάλληλον; Λυποῦμαι. Πλὴν très-bien, adieu,
κ' ἐγὼ πηγαίνω à jamais. Ἀφ' οὗ αὐτὴν
ὁ Ὑπουλίδης δὲν θὰ πάρῃ, tout est dit,
καὶ ἀπὸ τώρα δὲν μεταβλεπόμεθα.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὄχι, κυρά μου. Ὁρισμός σας. Μάλιστα.
Ἀλλὰ τὴν Ἀσπασίαν, μὴ νομίζετε,
ἐκεῖνος δὲν τὴν θέλει.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Δὲν τὴν θέλει; Vrai?

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν ἔχει κλίσιν.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Πῶς; δὲν ἔχει; Pas possible!

Digitized by Google

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ποσῶς, διόλου κλίσιν. Τὴν συχαίνεται.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

C'est différent, ἀνίσως τὴν συχαίνεται.
Τὸ πρᾶγμ' ἀλλάζει. Μὴ τὸν ἀναγκάζετε.
Ἂς μὴ τὴν πάρῃ. Τότε οὔτε σεῖς non plus
ἐμένα.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς, κυρά μου;

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Δὲν τὸ εἴπαμεν;
Ἡ Ἀσπασία ἢ θὰ πάρῃ τὸν Monsieur
Hypoulidès, ἢ ἄλλως καὶ τὴν χεῖρά μου
δὲν θὰ σᾶς δώσω. Ὅταν τὴν συχαίνεται,
δὲν θὰ τὴν πάρῃ βέβαια, cela s'entend·
κ' ἐσεῖς ζητεῖτε σύζυγον ἀλλοῦ. Cherchez.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

(Ἀλλοῦ; Ποῦ ἄλλη θὰ βρεθῇ ἀρχόντισσα
νὰ μὲ θελήσῃ;)

(Μεγαλοφώνως)

Ὄχι πῶς συχαίνεται...

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Ἀλλὰ δὲν ἔχει κλίσιν. Ὄχι; C'est tout un.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἔτσι τὸ εἶπα. Καὶ πολὺ τὴν ἀγαπᾷ.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Πῶς δὲν τὴν θέλει, τώρα δὲν ἐλέγετε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν λαχταρεῖ, τὴν θέλει, τὴν τρελλαίνεται.
Μὲ τὴν εὐχήν μου, ὅταν σεῖς τὸ θέλετε.

Digitized by Google

Ἂς εἶναι, ἂς τὴν πάρῃ. Θενὰ χάσωμεν
τὸν Γραμματέα — ἡ καρδιά μου σχίζεται, —
Ἐφόρου Γραμματέα! Πλὴν ἂς εἶναι, νά,
καὶ ἡ θυσία διὰ χάριν σας αὐτή.
Ἂς τῷ τὴν δώσω. Ὅμως προῖκα, 'ξεύρετε,
λυποῦμαι, νὰ τὴν δώσω μ' εἶν' ἀδύνατον.
Τὰ εἰσοδήματά μου εἰς τὴν Ποντικό...
εἰς... εἰς ἐκεῖνο... τὸ Τριέστι... 'Ξεύρετε...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μὴ διὰ τοῦτο μεριμνᾷς. Πλουσία προὶξ
τῆς Ἀσπασίας εἶναι, πλὴν τοῦ κάλλους της,
αἱ ἀρεταί της. Ἄλλην προῖκα δὲν ζητῶ.
Ὡς ν' ἀποθάνῃς, τῆς περιουσίας της
ἐπίτροπος θὰ εἶσαι διαχειριστής.
Τῆς Ἀρχοντούλας ἐγὼ μάλιστα εἰς σὲ
τὴν προῖκα ἐγγυῶμαι.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν θὰ δείξετε,
ἀγαπητή μου, τώρα τὸ ὡραῖόν σας,
τὸ φωταυγές σας πρόσωπον, ποῦ κρύπτεται
ὑπὸ τὸ γιασουμάκι, ὡς τὴν ἄνοιξιν
τὸ ὑασουμάκι κρύπτεται 'ς τὰ φύλλα του,
ἢ ὡς ὁ ἥλιος... ἥλιος εἰς τὰ σύννεφα;

(Πρὸς τὸν Ὑπουλίδην ἰδίως)

(Ἄ! Ὑπουλίδη!)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (πρὸς αὐτὸν ὁμοίως)

(Θάῤῥος. Μὴ καλλήτερα.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τὸ contrat πρῶτον, λέγω· τὸ Συμβόλαιον,
καὶ τὴν ὑπογραφήν σας θέλω τὴν χρυσῆν. —

Digitized by Google

A la bonne heure ! Ἀμέσως, καὶ σὺν τῇ φωνῇ,
ὁ Συμβολαιογράφος νά τος. Le voici.

(Ὁ Ὑπουλίδης ἀνοίξας τὴν θύραν εἰσήγαγε τὸν **ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΝ.**)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ὁ Συμβολαιογράφος! Ὦ! κοπιάσετε,
ὁρίστε, κύριέ μου. Ἔχετ' ἕτοιμον,
συντεταγμένον τὸ Συμβόλαιον; Καλόν.
Ἂς τὸ ἰδῶμεν. Δώσατέ το.

(Τὰ λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Συμβολαιογράφου καὶ τὸ περιτρέχει, ἀναγινώσκων μέρη αὐτοῦ)

«Σήμερον,
τὴν τόσην δεῖνος ἔτους»..—ναί· καὶ τὰ λοιπά—
«ἐμφανισθέντες»...—Παρακάτω. Ἃ! ἐδῶ—
«ὁ Κάππα Ὑπουλίδης, ἄσχετός μοι», καὶ λοιπά...
«τῶν Ἀθηνῶν δημότης.... Καὶ ὁ Κύριος
Ἀγροικογιάννης ἀπὸ Ποντικό..»—καλά,
καὶ τὰ λοιπά·—«γνωςός μοι...» (Ναί, πολὺ γνωςός·
δὲν εἶναι μία ὥρα ποῦ ἐπέζευσεν
εἰς τὰς Ἀθήνας), «ὡμολόγησεν αὐτὸς...»
(Ἡ σύνταξις χωλαίνει· εἶν' ἀπόλυτος.
Δὲν βλάπτει· ὕφος συμβολαιογραφικόν·)
«πῶς τὴν ἀνεψιάν του Ἀσπασίαν, σύζυγον
εἰς τὸν ῥηθέντα Ὑπουλίδην δίδωσιν,
ἄνευ προικός. Ἀνίσως δὲ καὶ ὁ ῥηθεὶς
Ἀγροικογιάννης, ὁ ἀπὸ..»—καὶ τὰ λοιπὰ—
«δὲν μείνῃ εἰς αὐτήν του τὴν ὑπόσχεσιν,
θενὰ πληρώσῃ δίστηλα δισχίλια
ἐν ὑποθήκῃ τῶν γαιῶν του εἰς..»—καλά.
«Ἐγένετο»...—Ἂς εἶναι. Ὑπογράφω. (Ὑπογράφει.)

Digitized by Google

(Πρὸς τὸν Ἀγροικογιάννην)

Σεῖς
ἐκεῖ... παρέχει θενὰ ὑπογράψετε.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Φίλε μου, τώρα ὑπογράψετε, mon cher.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

(Φίλε μου, εἶπεν. Ὡς ἐμβῆκα 'ς τὸν χορὸν,
θενὰ χορεύσω.)

(Ὑπογράφει καὶ δίδει τὸ συμβόλαιον. Μεγαλοφώνως)

Λάβετε, ὑπέγραψα.

(Ὁ Ὑπουλίδης λαμβάνει τὸ Συμβόλαιον. Ὁ Συμβολαιογράφος ἀναχωρεῖ μετὰ τοῦ Ἀνδρέου.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

(Ἐγείρει τὸ κάλυμμα, καὶ φαίνεται ὁ Πηδηκτοῦλης φέρων γυναικεῖα φορέματα)

A la bonne heure! Ὡραῖον! Σᾶς εὐχαριστῶ,
mon cher, παμφίλτατέ μου Κὺρ Ἀγροικojean.
Ὄχι δουέλλο πλέον! δὲν κτυπώμεθα!
Εἴμεθα τώρα à la vie et à la mort.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αἴ! Τ' εἶναι τοῦτο; ψεῦσται, ἅρπαγες, λησταὶ,
κλεπταποδόχοι! Εἰς τὸν Ὑπομοίραρχον,
εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην Ποντι.. Πον.. Πον.. Πον..
Εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην τοῦ Διαβόλου! Φυλακὴν
θενὰ σᾶς βάλω. Δαίμονες, μ' ἐπαίξατε!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Περιτταὶ ὅλαι αἱ φωναί σας. Κύριε
Ἀγροικογιάννη, εἰς τὴν Ποντικότρουπαν,
τὸ ἐνθυμεῖσαι, ὅταν μὲ ἠπάτησες,
ὅταν μ' ἠρνήθης τὴν ἀνεψιάν σου, μὴ
ἐφώναξα, τὸν κόσμον μὴ ἐχάλασα;

Digitized by Google

Τὸν δρόμον μου ἐπῆρα, καὶ δὲν εἶπα γρύ.
Τοῦτο μιμήσου. Ἔγιναν ὡς ἔγιναν
τὰ πράγματα. Ὑπάρχει τὸ συμβόλαιον.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Θενὰ ξεγίνουν, θὰ ξεγίνουν, μάλιστα.
Δὲν ἔχει κῦρος τὸ συμβόλαιον. Κλεψιὰ
καὶ προδοσία εἶναι τοῦτο φανερή.
Ἡ Ἀσπασία θενὰ γίνῃ σύζυγος
τοῦ Γραμματέως Ἐφορείας, ὄχι σοῦ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μὲ συγχωρεῖτε. Ἔχει τὸ συμβόλαιον
εὐτυχῶς κῦρος. Ἢ τὴν Ἀσπασίαν, ἢ
μοὶ χρεωστεῖτε δίστηλα δισχίλια.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς δικηγόρους! Εἰς τὰ δικαστήρια!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ὁρίστε, ἄλλα τόσα νὰ 'ξοδεύσετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν Ἀρχοντοῦλαν μ' ὑπεσχέθης ψεύματα;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (δεικνύων τὸν Πηδηκτούλην)

Ἰδού την· πάρετέ την, ἂν ὀρέγεσθε.
Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη Ἀρχοντοῦλά μας.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Je m'en soucie, ἀλήθεια, médiocrement.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ψεύτικα τὴν προῖκα ἐγγυήθηκες;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Διὰ τὴν Ἀσπασίαν, ὅσῳ ζῆτε σεῖς,
δὲν θέλω προῖκα, καὶ ὁ Γραμματεὺς διπλῆν
τὴν ἐζήτουσεν. Αἱ δ' ἑξακισχίλιαι

Digitized by Google

δραχμαὶ ἃς ἐγγυήθην, εἶναι πρόχειροι.
Θὰ σᾶς τὰς δώσω ἄνευ τόκου δανεικάς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἂς εἶναι. Τοῦτο κάπως μὲ παρηγορεῖ.
Τὸν Γραμματέα ὅμως... Πῶς! Ὁ Γραμματεὺς
νὰ μὴν τὴν πάρῃ;...

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ποῦ ἐπῆγεν ὁ Monsieur
Ἀνδρέας; Πῶς δὲν εἶναι de la noce αὐτός;

ΑΝΔΡΕΑΣ

(Εἰσέρχεται ἔχων ἔγγραφον εἰς τὴν χεῖρα)

Τοῦ ὑπουργείου ταύτην τὴν στιγμὴν κλητὴρ
διὰ τὸν Ὑπουλίδην τοῦτο ἔφερε
τὸ ἔγγραφον.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (λαμβάνων τὸ ἔγγραφον)

Ἠξεύρω· τὸ ἐπρόσμενον.

(Πρὸς τὸν Ἀγροικογιάννην)

Κύριε, θέσις εἰς τὴν ἐπαρχίαν σας
Ἐφόρου μοὶ ἐδόθη οἰκονομικοῦ.
Ἰδοὺ τὸ δίπλωμά μου. Ἀναγνώσατε.

(Τῷ δίδει τὸ ἔγγραφον.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐφόρου! Τί; Ἐφόρου οἰκονομικοῦ;
Ὢ! Κύριέ μου! Ὢ πανευγενέστατε!
Καὶ τὴν ἀνεψιάν μου πλέον εἶν' ἐλπὶς
νὰ τὴν καταδεχθῆτε;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Φίλε Κύριε
Ἀγροικογιάννη, καὶ μεγάλην μου χαρὰν
θὰ τὸ νομίσω, καὶ εὐδαιμονίαν μου

Digitized by Google

ἂν συναινῆτε. Ἐνταὐτῷ Εἰσπράκτορα
σᾶς διορίζω εἰς τὴν Ποντικότρουπαν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐγώ, ἐγὼ Εἰσπράκτωρ! Εὐγενέστατε!
Ἄξιος εἶμαι; Παν... πανεκλαμπρότατε!
Ὑπάλληλος θὰ γίνω;—Αἲ Κὺρ Γραμματεῦ,
γραμματουδάκι χθεσινὸ τοῦ λόγου σου,
τὴν ἀνεψιάν μου ἤθελεν ἡ μούρη σου!
Ὤξου!

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Monsieur Εἰσπράκτορ, je vous félicite!
ναί, σᾶς συγχαίρω ὅτι διωρίσθητε,
καὶ ἔτι μᾶλλον ὅτι ἐγλυτώσατε
τὴν Ἀρχοντοῦλαν. Vous l'avez échappée belle.
Ἔκλεξε, φίλε, μίαν bonne ménagère,
καλὴν γυναῖκα ἀπὸ Ποντικότρουπαν,
κ' εἰς Ἀρχοντούλαις renoncez κ' εἰς ἀρχοντιαῖς.
Τὴν εὐτυχίαν ζήτει, μὴ τὸν ἴσκιον της.
Μὲ συγχωρεῖτε, sans rancune, τὸ μάθημα
τῆς ξιφασκίας. Πλὴν αὐτοῦ, πιστεύσατε,
ὅσα σᾶς εἶπα ἦσαν sans allusion.
Ἐφαρμογὴν δὲν εἶχον, οὔτε προσβολῆς
σκοπὸν κἀνένα. Honni soit qui mal y pense.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

Πανέκλαμπρέ μου Ἔφορε, πόσα καλὰ
σᾶς χρεωστῶ! Τὴν θέσιν ποῦ μ' ἐδώκατε,
τὸ μάθημα ποῦ θέσεις πέντε ἄξιζε,
νὰ μὴ γυρεύω Ἀρχοντούλαις 'ς τὸ ἑξῆς,

Digitized by Google

τὴν καλωσύνην τέλος, μὲ ὑπομονὴν
ν' ἀκούσετ' ὅλαις ταῖς ἀνοησίαις μου.
Ἂς εἶναι δά· καὶ ὅσα εἴπαμεν, διὰ 'μᾶς
δὲν εἶναι. Ἔξω ἀπ' ἐδῶ. Ἐπάνω των
ἂν ἄλλοι θέλουν ἂς τὰ πάρωσι, — καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν των μ' ὅλον τοῦτο.

ΑΝΔΡΕΑΣ, ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ, ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ναί.

Digitized by Google

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΕΙΣ ΔΟΥΚΑΝ

Σελ.	16	Α′	στίχ.	163	ἀντὶ	ἄρχον λέγεις;	γράφε	ἄρχον, λέγεις;
»	»	»	»	166	»	ἐπλησίαζον,	»	ἐπλησίαζον
»	43	Β′	»	745	»	φέρετε,	»	φέρητε,
»	112	Γ′	»	572	»	Ἄπετὲ.	»	Ἄπιτε.
»	149	»	»	573	»	σῶζόν τον.	»	σῶζέ τον.
»	171	Ε′	»	166	»	λογίζῃς	»	λογίζῃ
»	206	»	»	817	»	αὑταῖς	»	αὑταῖς

Digitized by Google

Στίχοι τοῦ ΔΟΥΚΑ, δυνάμενοι ν' ἀποτμηθῶσι κατὰ τὴν παράστασιν, πρὸς συντομίαν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

9-37. 54-59. 70-77. 83-90. 174-182. 207-210. 232-235. 243-248. 258-305. 313-315. 322-325. 344-347. 353-393. 397-399. 426-431. 436. 494-497. 507-519. 532-534. 668-679. 694-698. 793-832.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

2-3. 5-6. 46-50. 75-76. 90-92. 121-123. 166-174. 193-200. 229-237. 241-242. 258-260. 281-289. 292-293. 309. 314-318. 326-327. 335. 340-341. 388-389. 408-409. 427-430. 438-439. 441-446. 464-466. 469-479. 491-508. 515-518. 541. 546. 566-573. 582-585. 615-621. 648-666. 722-727. 742-743. 754. 811-814.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

29-32. 43-48. 58. 62-63. 74-78. 85-88. 102-104. 160-164. 173-177. 184-189. 211-214. 247-248. 249-251. 266-269. 287-288. 320. 323. 338-340. 344-347. 350-351. 359. 380-384. 393. 459-461. 534-539. 589-590. 604-611. 622-623. 649-654. 665-670. 685-686. 703-705.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

48-49. 67-73. 99-102. 113-117. 138-139. 145-150. 178-179. 187-189. 203-205. 211-214. 259-262. 310-314. 322-339. 402-406. 470-473. 475-483. 490-491. 507-518. 543-545. 549. 560-567. 598-599. 619 (Βίαν)-624 (ἀσφαλεστέρα.) 634-635. 660-664. 685-688. 699-704. 711-718. 759-760. 771-772.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

7-8. 48-50. 78-81. 186-188. 217. 228-229. 244-245. 285-287. 322-325. 363-365. 372. 391-392. 423-424. 516. 519-522. 535-538. 599-600. 603-620. 657-659. 676 (Ἦδ')-681 (λέων.) 691-692. 703-704. 724-725. 777-780. 778-789.

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

TAYLOR INST. OXFORD

Digitized by Google

Digitized by Google

743015

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google